Szemerey Zoltán

Szemerey Zoltán festőművész
lakása, VII. Bajza-u. 8. **222-706**

Bptávb 1940 szept.

A pozsonyi Szt. Háromság-templomban Hildebrandt bécsi építész műve, s környékében a bécsi Peterskirche emlékképlet.

Szemerédi Miklós

Szemerédy Miklós: Sövényházi tanya. (Szénrajz)

Műrell Pép
1956 Aug 5

BOKOR MIKLÓS Túrkevei paraszt

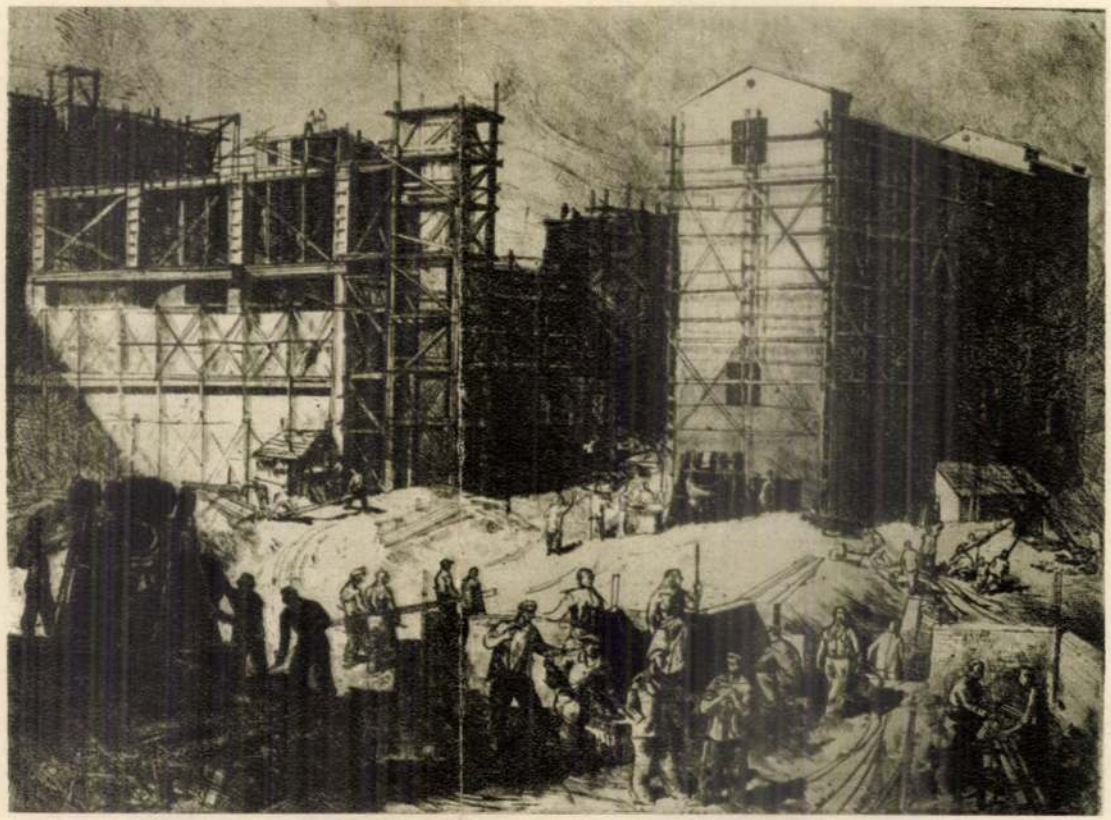

SZEMERÉDY MIKLÓS Sztálinvárosi építkezés

VI PÁRISI TÁRLATON.

art, különösen a francziák oly gazda-
em csalatkozott, a ki a franczia agyag-
gét ismervén, nagy várakozással ment
t felűl is múlták. Így például tudva
anyaga a város környékén termelt, s
az építő keramika magasabb fokú
a hol a kő híján kényszerítve voltak
neglepően fényes sikerrel dicsekszik
legelőször is erről győzött meg az

Szemerey Zoltán

Uj Magyarság 1938 febr. 27

*** Szemerey Zoltán nyerte Esterházy Pál herceg jubileumi emlékdíját.** Esterházy Pál herceg, a képzőművészeti társulat tiszteletbeli tagja, a társulat hetvenötéves fennállása alkalmából jubileumi emlékdíjat alapított, amelynek háromezer pengőt kitevő összegét a Műcsarnok évenként rendezendő téli tárlatán kiütött festmény, vagy szobormű alkotójának adományozza. A díjat elsőizben az 1937-es téli tárlaton Burghardt Rezső festőművész kapta „Páholyban" című olajfestményéért. Az idei téli tárlatra kitűzött díjra vonatkozóan az alapító most közölte a képzőművészeti társulat elnökségével azt az elhatározását, hogy a jubileumi emlékdíjat ebben az évben Szemerey Zoltán festőművésznek, a Műcsarnok jelenlegi téli tárlatán szereplő „Hajdu" című olajfestményének ítélte oda.

hassák. E csövek kettős fala közé z
elszigeteli a közelben lévő padlótól.
rendeleteink előírnak; de e célsze
a rendeletek teszik lehetetlenné.

NAW

TOTÓN!

vil
ke
vi

Szemerédy Miklós

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

MAR 30

VIHARSAROK
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

610 **Kiállítás**

Jókai-ny.

Szemerédy Miklós grafikusművész kiállítása nyílik meg április 4-én délután 6 órakor Vásárhelyen, a Tornyai Múzeum kiállítási termében. A kiállítást Almási Gyula Béla festőművész nyitja meg.

NEMZETISÉGI NAP LEÁNYFALUN

Augusztus 20-án német, délszláv, szlovák és magyar nemzetiségi találkozót rendeztek. 1. A pilisvörösvári rezesbanda egyik idős tagja. 2. A tórévi délszláv pengetős zenekar. 3. A galgahévizi asszonyok kántálnak

(Dénes felv.)

KÖNYVESPOLC

Natan Ribak: Örökre együtt

Bohdan Hmelnickij hetmannak, az ukrán nép hősének a lengyel pánok ellen vezetett felszabadító hadjáratairól és Ukrajnának Moszkóvia országgal cári udvarba, a tatár kán háremébe, a velencei követ tárgyalásaira és mindenekelőtt a hetman környezetébe. Nagy hadjáratoknak, történelmi jelentőségű csatáknak, a késő seit egyszerűsíti, az ellentmondásos mozzanatokat igyekszik feloldani. Ilyenképpen azonban nem is annyira Ukrajna, mint inkább Moszkóvia társa-

Szemerédy Miklós
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Művelt Nép
1956 AUG 26.

Szemerédy Miklós: Táj

Gacs Gábor és Szemerédy Miklós kiállítása

A Fényes Adolf-terem ismét fiatal művészeknek adott alkalmat önálló kiállításra: Gacs Gábor és Szemerédy Miklós grafikusok művei töltik meg a falakat. Mindkettőjüket két évvel ezelőtt bocsátotta szárnyra a főiskola.

A kiállításon fiatalos lendület, kísérletező kedv tükröződik. Elsősorban

GACS GÁBOR

munkáira áll ez. Különböző rajzmódokkal próbálkozik, alkalmazkodva a rajzeszköz kívánalmaihoz is. Tanulmányjellegű ceruzarajzain halványan húzott kereső vonalakkal és erőteljes kontúrokkal dolgozik. Néhány szénrajzán tömörebb, foltszerűbb hatásokra törekszik. Tollrajzain többnyire szabadon futó, lendületes, finoman vékonyodó-vastagodó körvonal dominál. Kiállított akvarelljei, temperái is a művész grafikus hajlandóságát mutatják; kevés színt használ, színhatásai hűvösek, szinte kemények, bár néhol tónusosabb, festőibb megoldásokra is képes. Munkái között kétségtelenül illusztrációi a legérdekesebbek. Érdekességüket elsősorban talán a szellemes, friss vonalkezelés adja (melynek ihletőjeként *Szalay Lajost* említik nem éppen jogtalanul), de az illusztrációk nagy része műfajilag is, tartalmilag, hangulatilag egyaránt jól illeszkedik az illusztrált művekhez. (Dosztojevszkij, Thomas Mann, Vörösmarty, Traven, Zola stb.)

SZEMERÉDY MIKLÓS

bemutatott munkái egységesebb képet nyújtanak. Technikája is csupán kétféle: pittkrétarajz és rézkarc. Témája főleg a táj, tanyák, városszélek, patakpartok. A kiegyensúlyozott, jó folteloszlású, megbízható rajztudásról tanúskodó képeken nemcsak a táj jellegzetességeit, hanem különféle hangulatát is találóan ragadja meg. Megkapóak havas téli tájai (Bodrogpart télen), a Jön a tavasz című képe a latyakos, sáros falurészlettel. A krétával kitűnően bánik. Finoman, észrevétlen átmeneteket teremtve osztja el a különböző erősségű feketéket, máshol határozottabb körvonalat ad a lágytónusú formának. A Mindszenti határban című rajzán néhány könnyedén odavetett folttal teremt hangulatos tájképet. — Rézkarcain jól megfigyelhető a fejlődés a rézmetszetszerűen kemény hatású Domboldaltól a Tamási táj finomabb tónusaiig, vagy a vonalasabb felfogású Tavaszi fák-ig. — A karcok általában azt mutatják, hogy a művész máris jól ismeri azokat a gazdag lehetőségeket, amelyek ebben a nálunk aránylag kevesek által művelt technikában rejlenek.

Kontha Sándor

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Viharsarok
Hódmezővásárhely

1956 APR 15

610

Szemerédi Miklós munkássága

A VÁSÁRHELYI TORNYAI JÁNOS MÚZEUM ÉS A MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA

Április 4-én, felszabadulásunk ünnepén nyílt meg a vásárhelyi Tornyai János Múzeum három földszinti kiállítási termében Szemerédi Miklós grafikusművész munkásságát bemutató gyűjteményes kiállítás. A megnyitás időpontjának a felszabadulás ünnepével való egybeesése nem véletlen egyezés.

Hisz olyan művész alkotásai töltötték meg a három nagy termet, — egy olyan fiatal művészé, aki lényegében felszabadult életünk évei során izmosodott alkotóvá, s tízlését, gondolkodását, tehetségét a mi szocializmust építő társadalmunk formálta.

Szemerédi két évvel ezelőtt végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, majd Sztálinvárosban és Sárospatakon tartózkodott hosszabb ideig. Ezután telepedett meg a pezsgő képzőművészeti élet szülőjévé vált Hódmezővásárhelyen.

*

A mintegy három év alkotásait felölelő kiállítás az első pillanatban megmutatja, hogy tehetséges művésszel van dolgunk. Szemerédi többször szerepelt már nemzetközi kiállításokon és most — három grafikustársával együtt — meghívták a svájci luganói világkiállításra is. A tehetség elismerését méltán bizonyítja ez a kiállítás. A grafikai munkák — a linóleum- és rézmetszetek, s a bemutatott néhány akvarell — Szemerédi munkásságának két alapvető oldalát világítja meg:

egyrészt azt, hogy a fiatal művész tökéletesen ura a rajztechnikának, másrészt pedig azt, hogy van mondanivalója. E két oldal egysége adja meg Szemerédi munkásságának elevenségét, hatását, szintézisét.

Érdekes és tanulságos megfigyelni és elemezni, hogy Szemerédire hol, mi gyakorolta a legnagyobb hatást. Sárospatakon inkább a táj, az utcák, a házak ihlették. Sztálinvárosi tartózkodása a dolgozó, a munkálkodó embernek és környezetének megjelenését hozza művészi fejlődésében. A pesti életben csakúgy foglalkoztatja a táj, mint az ember. Megörökíti a zuglói tájakat, s az utcakereszteződésnél a „szabad" jelzésre várakozó járókelőket, stb. A vásárhelyi tartózkodás — úgy érződik — mind a táj-, mind pedig az emberélmény továbbfejlődését jelenti művészetében.

Szemerédi fejlődésének döntő szakaszához érkezett:

a táj, s az emberélmény egybekapcsolásának problémájához.

Ahhoz, hogy együtt ábrázolja a tájat, a természetet, a környezetet, s az ebben munkálkodó, azt a tájat megváltoztató, átalakító alkotó embert. Szemerédi eddigi élményanyaga, táj- és emberismerete elegendő biztosítékot ad a továbbhaladáshoz, az egészséges szintézishez.

*

Szemerédi egyik legtehetségesebb művésze a magyar grafikának; annak a grafikának, mely most kezd tért hódítani és igazán polgárjogot nyerni művészetünkben.

A grafika a legegyszerűbb kifejezési módok egyike, s alig ad lehetőséget különböző „technikai trükkök" alkalmazására; csak rajzkészséggel, eleven élménnyel, s a kompozíciós-képesség alkalmazásával lehet nagyot alkotni benne.

Szemerédi valóban szinte valószínűtlen színeket tud érzékeltetni a „fekete-fehér" alkalmazásával; finomabb, s erősebb árnyalatainak változtatásával *(Jön a tavasz)*. A kompozíció iránti erős készségét mutatja az *„Ökrösfogat"* és a *„Jön az árvíz"*. De művészetének van egyfajta hangulatteremtő ereje is *(Erdőszéle)*. Ugyancsak komponáló készségét bizonyítja a *„Sárospatak a Rákóczi várral"* és a *„Sztálinvárosi nagykohó"* című szénrajza is. Külön elemzést érdemelne a *„Leesett a hó"*: ebben a kompozíció sikerültsége szerencsésen találkozott a hangulatteremtő erővel, s a részletek kidolgozásának finomságával — úgy annyira, hogy szinte érezni a képen a lehullott hó puhaságát. A *rézkarcok* közül az *„Épülő Sztálinváros"*, a *linóleum-metszetek* sorából a *„Sárga lámpa"* ragadja meg legjobban a figyelmet. Utóbbi különösen tanúskodik Szemerédi szerkesztenitudásáról: egészen kis felületen tömeget mozgat, — ábrázol. A bemutatott néhány *akvarell* közül a *„Lámpafény"* színeinek finomságáért, a *„Szénaboglyák"* pedig dinamikus kifejezésmódjáért tarthat igényt az érdeklődésre.

*

A tehetséges művészt bemutató kiállítás iránt városszerte igen nagy az érdeklődés. A kiállítás április 18-án zárul.

(zoltán)

NAPIREND

1956. április 15, vasárnap

IDŐJÁRÁSJELENTÉS

Várható időjárás vasárnap estig: Változó felhőzet, néhány helyen, főleg nyugaton és északon eső. Mérsékelt, időnként élénkebb délidélnyugati szél, a hőmérséklet emelkedik.

Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 21—24 fok között.

A fűtés alapjául szolgáló várható középhőmérséklet 10 fok felett.

FILMSZÍNHÁZAINK MŰSORA

Hódmezővásárhely: Béke-mozi: Az első szerelem. Olasz—francia film. (16 éven felülieknek). 4, 6 és fél 9. Műsoron április 18-ig.

A film hosszúsága miatt a mai, harmadik előadás fél 9 órakor kezdődik.

Terv-mozi: **Matiné: Furfangos fejedelem.** Csehszlovák film. Délelőtt 10 óra.

Tiltott játékok. Francia film. (16 éven felülieknek). Fél 4, fél 6, fél 8.

16-án: **Gázolás.** Magyar film. Fél 6, fél 8. Műsoron április 18-ig.

Makó: Vörös Csillag-mozi: Matiné: Császár pékje. Színes csehszlovák film. Délelőtt 10 óra.

Menekülés Franciaországba. Olasz—francia film. (16 éven felülieknek). 4, 6 és 8. Műsoron április 18-ig.

Szabadság-mozi: **Kati és a vadmacska.** Színes magyar természetfilm. Fél 4, fél 6, fél 8. Műsoron április 18-ig.

Szentes: József Attila-mozi: Csavargó. Indai film. Fél 4, fél 6, fél 8. Műsoron április 18-ig.

Szabadság-mozi: **Matiné: Nézz a tükörbe.** Lengyel film. Délelőtt 10 óra.

Három start. Vidám lengyel film. 4, 6 és 8.

16-án: **Taxi úr.** Francia film. 6 és 8. Műsoron április 17-ig.

Csongrád: Szabadság-mozi: Matiné: Eladó lány. Német film. Délelőtt 10 óra.

Zsonglőr melódiák. Színes német film. Fél 4, fél 6, fél 8.

16-án: **Tengerparti találkozás.** Német film. Fél 6, fél 8. Műsoron április 18-ig.

Elkésők csak a híradó utáni szünetben mehetnek be a városi mozikban a nézőtérre.

Általános és középiskolai tanulók csak igazgatói engedéllyel, vagy szülői felügyelet mellett látogathatják az esti előadásokat.

A SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ MŰSORA

Cseresznyéskert. Kezdés du. 3 órakor.

Cseresznyéskert. Kezdés este fél 8 órakor.

KAMARASZÍNHÁZ: A művésznő hintaja. — A tisztességtudó utcalány. Kezdés este fél 8-kor.

SZENTESI JÁRÁSI KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZÉSI IDEJE

Hétfő: Délelőtt 10—12, délután 1—6 óráig. Kedd: Szünnap. Szerda: délután 1—6 óráig. Csütörtök: délelőtt 10—12, délután 1—6 óráig. Péntek: Szünnap. Szombat: délután 1—6 óráig. Vasárnap: Szünnap.

A MEGYEI KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZÉSI IDEJE

Ifjúságnak: Hétfőn, szerdán, pénteken és szombaton délután 2—4 óráig.

Felnőtteknek: Vasárnap délelőtt 9—12-ig, kedden és pénteken délelőtt 10—12-ig, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton pedig délután 3—7 óra között.

A megyei könyvtár olvasóterme hétköznap reggel 8-tól este 7-ig, vasárnap délelőtt 9—12 óráig van nyitva.

ÜGYELETES ORVOSOK

Hódmezővásárhelyen április 15-én, ügyeletes orvosi szolgálat van reggel 6 órától este 8 óráig, valamint egész éjjel a Petőfi u. 2. sz. alatti rendelőben. A hívások bemondhatók a kórház (33) és az ügyeletes helyiség (863) telefonján. A beteghez hívásokat a kötház kapuügyelete is felveszi.

Ügyeletes gyógyszertár: a Kossuth téri.

Szentesen ügyeletes orvosi szolgálat van az Ady Endre utca 17. szám alatti rendelőben.

VÁSÁRHELY

Nyolcas orsózógép motorral eladó. Farkas, Szeged, Párizsi krt. 33/a.

Elcserélném Újszeged, Kamaratöltésnél lévő kétszobás gyümölcsös házam. Érd. Makón, Meskó u. 2.

Öngyújtók speciális javítását, valamint autógénhegesztést vállalok. Onozó műszerész Szegeden, Jégkunyhó mellett.

Gyakorlattal rendelkező gépésztechnikust keres Békéscsabai Gépipari Vállalat. Részletes írásbeli ajánlkozást „Gépésztechnikus" jeligére az Állami Hirdető Vállalat, Békéscsaba címre kérjük küldeni.

Jóállapotban levő 125-ös export Csepel eladó. Megtekinthető vasárnap Hmvhely, Tolbuchin u. 34.

A Tótkomlósi Gépállomás értesíti azokat a dolgozó parasztokat, akiknek földterülete Makó város körzetéből Békésszámsonhoz lett csatolva (csókási rész), hogy

SZÁNTÁST

A

Női varrógép, karikahajós, eladó, Hmvhely, Bálint u. 10. x

A Kutasi úti Állami Gazdaság bérszántást vállal lehetőleg Hódmezővásárhely környékén. Bérezés a gépállomási tarifával. Érdeklődni lehet a gazdaság központjában. x470

Nyár u. 86. számú ház eladó Vásárhelyen. Ért. Nyár u. 41. 463

12 mázsát bíró stráfkocsi eladó. Hmvhely, Tornyai J. u. 4. 475

Fél háló eladó. Hmvhely, VIII. Erdély u. 16. 476

Kubikosokat keres azonnalra halastó építéséhez az „Ady" Halászati Termelő Szövetkezet, Hódmezővásárhely, Tánesics M. u. 32. 777

200-as generálozott motor kifogástalan állapotban eladó. Ért. vasárnap, Hmvhely, Deák Ferenc u. 16. szám. 478

KŐMŰVES SZAKMUNKÁSO-

Külföldi Sajtószolgálat
FIGYELŐSZOLGÁLATA
Bp. VI. Dalszinház-u.1.
Tel.: 227-651; 227-488

Szemere Zoltán.

Nők Lapja Budapest

1951 AUG. - 2

270

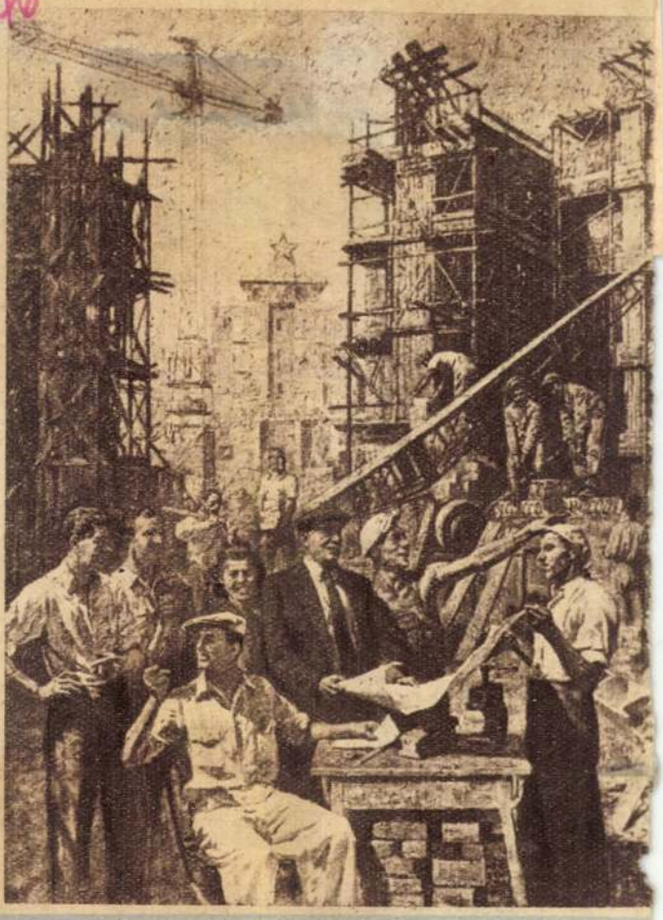

Szemere Zoltán és társai: Amoszov, szovjet sztahanovista Dunapentelén.

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSSAL

is szerepelünk a berlini VIT-en. Nagy, klasszikus festőinktől a ma legfiatalabb művészeiig minden kép az ifjúság életét tükrözi vissza. Nagyobbrészt azt az ifjúságot, amely felszabadult hazánkban már a saját boldog jövőjét építi.

Rácz András: Facsemetét ültető úttörők (mozaik).

»...Tizenöt éve dolgozom, mint háztartási alkalmazott s mindig az volt a vágyam, hogy tanuljak. Májusban bejutottam az Első Magyar Cérnagyárba, de tapasztalatlanságomnál fogva nem mentem semmire és nem is törődtek velem. Nagyon sokszor türelmetlenek voltak velem szemben. Már az első hét után kértem, engedjék meg, hogy tanulhassak, mint más nők, de kérésemet elutasították. Egy hónap után újból megismételtem, eredménytelenül. Hasonló helyzetben voltunk harmincan, ami bizonyítja, hogy valóban rossz volt a szellem és nemcsak bennem volt a hiba, bár tapasztalatlanságomnál fogva én is hibás voltam...«

Június 12-én Árvai Ilona, a fenti levél írója több társával együtt kikérte munkakönyvét az üzemből.

A levél nyomán elmentünk az Első Magyar Cérnagyárba. A párttitkár elvtárssal, az MNDSZ-ügyvezetővel, a normafelelőssel, a cérnázó C-osztály művezetőjével s egy tanulóidejét töltő fiatal lánnyal beszélgettünk. A gyárban tavasszal igen sok új munkás dolgozott, legtöbbjük március, május hónapokban került az üzembe. Köztük érkezett Árvai Ilona is.

Az újonnan jöttekre csak akkor figyeltek fel, amikor június első felében a 62 májusi jelentkező közül 58 távozott el.

Minden meggyőző készséget latbavetve, az üzem vezetősége, a Párt népnevelő gárdája egyszerre akarta meggyőzni a távozókat önkényes kilépésük helytelenségéről. Természetes, hogy nem sikerült s

a kedvüket vesztett munkásnők, akiket a lappangó ellenség is befolyásolt, nem maradtak tovább a gyárban.

Igen nagy hiba volt a bérosztály és a személyzeti osztály részéről, hogy a felvételre jelentkező munkásoknak nem mondták meg előre, hogy a tanulóidőre mennyi órabért kapnak. Csak akkor tudták meg, amikor a bérfizetésre került a sor. A másik

hiba az vo
tudta, hogy
a hath
mert hat
a normána
elérni. Igy
letelte utá
hez, mint
Árvai Ilo
négy hét
takarítás
hoz szi
Többen g
állt a gép
hogy a mo
tudta önál
Ilona s ig
látnak gép
kájukban a
tűzhely, va
Joggal
gépek m
és
Az Első
hézségekke
üzem veze
nem utolsó
adata, hog
nevelők és
meg a mun
csak a te
igen komo
üzemnek, l
hét mulva
az összege
Az Első M
díjasa, s
munkása v
az újonnan
pasztalatai
kások beta

Szakmunkát a n
a Ganz Vagon 540-es m

Mult év márciusáig a Magyar Ruggyantaárugyárban dolgoztam, s nemsokára átmentem köszörűs átképzősnek a Ganz Vagonba. Igen tetszett ez a munka és öt hónap mulva már teljesítménybérben dolgoztam. A második héten már 110—125 százalékot értem el. Még átképzős koromban többedmagammal kértem, hogy tegyenek minél több gépre, de nem teljesítették ezt a kérést, pedig hasznos lett volna több gépen is megtanulni. Levizsgáztam, majd MNDSZ-iskolára mentem s visszaérkezésem után egy másik üzembe helyeztek. Az üzem azonban nem fogadott el, mert a mester »fölöslegesnek« ítélt. A gépgyártás főnökségén kértem, hogy adjanak más munkát. Teljesítették és csúcsköszörűs géphez tettek, de itt három-négy napig is álltam a gép mellett, néztem, hogyan forognak a kerekek és hogy dolgozik az átképzős, akinek gépe mellett voltam. Irtóztam a tétlenségtől s kértem a mestert, adjon munkát. Azon a napon elértem célomat, dolgozhattam. De a következő napon újra csak egy-két órát lehettem gép mellett, amikor a tulajdonos elment valahová. Három hétig ment ez így s most már magam is kezdtem érezni, hogy »fölösleges« vagyok. Kértem az elvtársakat, helyezzenek oda, ahol szükség van rám. Bekerültem az 545-ös revizióba. Boldog voltam, hogy végre most már meg-

állapodok.
bérfelelős a
ben a mu
méterhez. I
tek a munl
tudják hasz
a rajzot. In
de nem va
nap mulva
helyre, aho
biztosítani.
álló. Itt va
nak tanult,
zősöknek c
üzemben fo
legtöbbjét ú
Kozmáné m
akkor dolg
Úgy érzem,
volna a fel
kást, nőt
ahogy ezt
mondja és
hogy szak
munkát kap

Hóman Bálint kultuszminiszter nyilatkozik az Esti Ujságnak a középiskolák és a tanítóképzők reformjáról

Az *Esti Ujság* részletesen ismertette azt a két nagyfontosságú törvényjavaslatot, amelyet *Hóman* Bálint kultuszminiszter a középfokú oktatás és a tanítóképzés reformjáról a közelmultban nyujtott be a képviselőházban. A két törvényjavaslat nemcsak pedagógiai körökben keltett általános figyelmet, hanem széles körben felfigyelt rá a nagyközönség, különösen az érdekelt szülők. Általános a megállapítás, hogy

korszakalkotó jelentőségű törvényjavaslatokról van szó,

amelyek a középfokú oktatás még rendezetlen kérdéseit teljesen megoldják és egészséges irányba terelik.

Hóman Bálint kultuszminiszter ma délelőtt fogadta a sajtó képviselőit, köztük az *Esti Ujság* munkatársát és rendkivül *érdekes nyilatkozatban adott tájékoztatást a két törvényjavaslat céljáról és legfontosabb intézkedéséről.*

Nevelés és tanitás eredményessé tétele

— Az a két törvényjavaslat — mondotta a kultuszminiszter —, amely most került az országgyűlésen tárgyalás alá, *szerves része annak a reformmunkának, amit öt évvel ezelőtt indítottam meg a közoktatásügy területén* s ami kiterjed az elemi iskoláktól az egyetemi oktatásig, minden iskolatípusra.

— A legtöbb fogyatkozást azonban a középfokú oktatásnál tapasztaltam és így elsősorban *ezen a területen kellett a legnagyobb munkát végezni.*

A most benyujtott két törvényjavaslat szervesen összefügg az 1934. évi gimnáziumi reformmal,

amelyben a gimnáziumok, reálgimnáziumok és reáliskolák egységesítése történt meg a reálgimnázium alapulvételével, de oly módon, hogy kellő teret adtunk a humanisztikus tantárgyaknak.

A célja az akkori és a mostani reformoknak a tanitás és a nevelés eredményesebb biztosítása.

Ezt a célt egyrészt formális, másrészt tárgyi intézkedésekkel kívánom biztosítani.

— A formális intézkedések elseje egy észszerűbb iskolarendszer felépítése volt.

Egy pillanatig sem gondoltam a régi iskolatípus megszüntetésére,

hanem az volt a cél, hogy ezeket az iskolatípusokat rendszerezzük és helyesen összefoglaljuk.

— A formális szempontok közzé tartozott *az igazgatás egységesítése és az iskolai rendtartás egyöntetűvé és egyszerűbbététele is.* Ezen a téren megtörtént a kellő lépés a középiskolai igazgatásról szóló 1935. évi törvényben.

Az elméleti és gyakorlati oktatás egyensulya

— A formális szempontokon kívül tárgyi szempontokból elsősorban arra törekszünk, hogy

a nevelést jobban kidomborítsák, miután ez utóbbi időben a tanitás mellett elhanyatlott.

De a nevelés alatt nemcsak az erkölcsi nevelést értem, hanem a gondolkodásnak helyes irányba való terelését is. Ez az alapja annak, hogy az iskola egységes és helyes világnézetet tudjon nyujtani.

— A másik tárgyi szempont

az elméleti és gyakorlati oktatás egyensúlyának biztosítása.

Utóbbi időben a gyakorlatiasság jelszavával sok visszaélés történt. Sokszor olyan ismeretek felvételét kívánták az oktatási rendbe, amik nem a középiskolákba valók és viszont olyanok elhagyását, amiknek ott határozott helyük van.

— Ezzel az egyensúlybahozatallal megoldódik a túlterhelési probléma is. *A helyes egyensúlyt biztositani kell még a szakiskoláknál is.* Természetesen az egyensúly biztositása az iskolatipusok célkitüzéseihez képest különféleképpen történik meg. A gimnázium általános elméleti müveltséget ad és az egyetemekre is előkészit, a pedagógiai iskolák vegyes, részben elméleti, részben gyakorlati ismereteket nyujtanak, *a szakiskolák feladata pedig az, hogy elsősorban gyakorlati szakismeretekkel lássák el a növendéket.*

Két új iskolatípus

— Harmadik tárgyi szempont a tanerőképzés helyes irányba való terelése, ami ugyancsak fontos, mert a jó oktatásnak előfeltétele a jó tanerő.

— Az 1934. évi törvény szábályozta a gimnáziumokat, az 1935. évi az iskolák igazgatását, a jelenlegi törvény pedig szabályozza a gyakorlati irányú középiskolákat és a szakoktatás ügyét.

— A most benyujtott törvényjavaslat lényege, a középiskola fogalma ezzel a törvénnyel

két iskolatípussal bővül.

Amíg eddig a középiskola alatt csak a gimnáziumot és annak most megszünt vállfajait értettük, most a középiskola lesz a tanképzés alapjául szolgáló és a leánynevelés intézményéül szolgáló liceum is. *Itt tulajdonképpen középiskolai rangemelésről van szó.*

— A polgáriiskolának, helyesebben a polgári iskolai tanároknak az a törekvése, hogy *egy nyolcosztályos szak középiskolatipust létesitsünk,*

helytelen.

A polgárira alakuló ez az iskola módot ad arra, hogy a rossz anyagi viszonyok között élő szülők tehetséges gyermekei gimnáziumban folytathassák tanulmányaikat. Az elgondolásnál egy társadalompolitikai, egy pedagógiai és egy gazdasági szempont érvényesült.

Társadalompolitikai szempontból szükség van arra, hogy a kereskedelmi és mezőgazdasági szakiskolát végzettek az érettségivel megszerezzék a társadalom részéről megkívánt elismerést és megbecsülést.

Pedagógiai szempontból szükséges egy latinmentes iskola létesitése.

— A gazdasági középiskolai és liceumi hivatásra nevelő iskolák a mi felfogásunk szerint bizonyos szakpályákra nevelnek. A liceum előkészitője a tanitóképzésnek s emellett egy általános leánynevelő intézet.

A tanitóképzés új alapokon

— Ezzel a javaslattal szorosan összefügg a tanitóképzésről szóló másik törvényjavaslat, amely

a kéttesztendős akadémiai tanitóképző tanfolyamot szervezi.

Ez a külföldön már régen megtörtént intézkedésre, a főiskolai tanitóképzésre irányuló törekvést is kielégiti. *Zártszám létesül itt, amely évenként bizonyos számú tanítójelölt felvételére ad csak lehetőséget.*

Csupán negyven iskola mellett létesülhet ilyen akadémia.

minden tanfolyamon huszonöt növendék, tehát összesen ezer növendék vehető fel, ami megfelel évi 800—850 tanítószükségletnek, mert a nők egy része kiesik.

— *Természetesen ez a szelekció érvényesitését is jelenti.*

Nyilatkozata végén bejelentette *Hóman* miniszter, hogy ezzel a törvényjavaslattal és a tavasz folyamán kiadó tantervekkel a középiskolai oktatás terén befejezést nyert az a munka, amit tervbevett és ősszel már sor kerülhet a felsőoktatás reformjának előkészitő munkálataira.

Szóvátettük ezután a kultuszminiszternek, hogy egyes szülők részéről még mindig panaszok hangzanak el a gyerekek túlterhelése miatt.

— Az új tantervekben — mondotta a miniszter —

a tanitási anyagot nagymértékben csökkentettük,

viszont az ismeretek közlésének intenzitását növeltük.

Szemerey Zoltán festőművész, aki a Képző művészeti Társulat 75 éves jubileumár Esterházy Pál herceg által alapított 300 pengős jubileumi díjat nyerte

A kultuszminiszter két törvényjavaslata holnap délelőtt kerül a képviselőház közoktatásügyi bizottsága elé.

LORD HALIFAX: a legtökéletesebb angol

Intim adatok Nagybritannia új külügyminiszteréről

London, március 2.

Lord Halifax, az új angol külügyminiszter érthetően az általános érdeklődés középpontjába került.

— *Ha valaki ezzel a férfival az Északi Sarkon találkozik és vastag prémsapkába bugyolálva látja arrát, akkor is azonnal megállapithatja, hogy angol.*

Igy nyilatkozott *Halifaxról* T. P. O. *Connor,* az angol parlamenti tudósítók szeniorja.

Lord Halifax már külsejére nézve is elárulja az angol embert. Karcsú, izmos, általában olyan, mint amilyennek a karikaturákban és az útleirásokban jellemzik az angol férfit.

Vidéki nemes, vadász- és sportember, egyik vezetője az anglikán egyháznak, kancellárja az oxfordi egyetemnek, külügyminiszter és — last not least — tökéletes gentleman minden körülmények között. Nagy politikai tradicióval rendelkező családból származik.

Nagyapja száz évvel ezelőtt pénzügyminiszter volt és miniszterelnökének lányát vette feleségül.

Yorkshireben egy ősrégi nemesi kastélyban nőtt fel a fiatal *Halifax.* Angliában röviden „*Halifaxcastle*"-nak nevezik ezt a kísértetkastélyt. Az épület tulajdonosai nemzedékeken át feljegyezték azokat a szokatlan eseményeket, amelyek falaik között lejátszódtak és lord *Halifax* egy évvel ezelőtt nyilvánosságra bocsátotta ezt a „szellemkrónikát". A szezón egyik legnagyobb könyvsikere lett a kísértetkastély históriájából.

Gandhi és lord Halifax

Azokban az években, mikor *Lord Halifax,* illetve *Irvin* az újdelhii márványpalotában lakott, érte el a hindu nacionalista küzdelem a tetőpontját.

A bengál terroristák főként az indiai alkirályt szemelték ki merényleteik célpontjául.

1929 karácsonyán kisiklatták pokolgéppel az alkirály vonatát. Amikor az izgatott detektívek beállitottak a kisiklatott szalonkocsiba, *mosolyogva találták a flegmatikus Sir Frederiket, aki nyugodtan reggelizett és ette a ham and eggset.* Darjeelingben a lóversenypályán majdnem revolveres merénylet áldozata lett, 1930-ban pedig kövekkel dobálták meg a Peshavarban. *Ez alkalommal felesége sebesült meg.*

Gandhi, aki teljes lelkéből ellenezte az ilyen terrorcselekményeket, számtalanszor elátkozta a politikai harcnak ezt a módszerét, mert *Gandhi* az angol gentlemanban a fair sportembert látta, aki természetesen „saját csapatának" győzelméért játszik.

Hosszú tárgyalásokon igyekezett az alkirály és Gandhi megoldani a hindu problémát.

Lord Halifax, illetve *Irvin* pompás dolgozószobájában sokszor ült órák hosszat egymással szemben az angol világhatalom képviselője és a sovány, félig meztelen, szinte szentként tisztelt nacionalista vezér. Egy alkalommal túlságosan hosszú időre húzódott el az audiencia és az ajtónálló gyanut fogott, *hátha valamit csinált az alkirállyal az a fanatikus hindu.* Óvatosan benyitott.

A két férfi teljesen megfeledkezve a világról, vitatkozott egymással egy arameus magánhangzó felett,

amely a hegyi beszédben fordult elő.

Miért fényképezik csak jobboldalról

Amikor Indiából hazatért, nagy örömmel vállalta a híres midletoni vadásztársaság elnökségét és beiktatásakor kijelentette, hogy

sokkal jobban örül ennek a rangnak, mintha miniszterelnök lenne.

Halifax szenvedélyesen vadászik és teniszezik, noha van egy komoly testi hibája. *Bal karja kora fiatalságától kezdve merev.* Ezen a kezén állandóan kesztyűt visel és

ezért fényképezteti magát mindig jobboldalról.

Jobb karjával is baj történt. Ezt a háború alatt törte el *egy lovasroham alkalmával.*

Lord Halifax az irodalomnak is nagy barátja. *Verseket irt és két regényt is,* amelyet barátainak, *Baldwin* volt miniszterelnöknek és *Lord Nuffieldnek* ajánlott. *Lord Halifax* egyébként meg van győződve róla, hogy *104 évig fog élni.* Nagyapja 84, apja pedig 94 éves korában halt meg és így kilátás van rá, legalább is a yorkshireiek babonája szerint, hogy

Lord Halifax 104 éves lesz.

Az ottani néphit ugyanis azt tartja, hogy *minden generáció tíz évvel tovább él, mint az előbbi.*

Vegye igénybe az Esti Ujság Utazási Irodáját: VIII., József-körút 5.

Házasuló fiatalember megismerkedne féllábú nővel

Newyorkból jelentik; Boston városában a South Herald című napilap legutóbbi számában a következő hirdetés jelent meg:

— Szolid fiatalember házasság céljából megismerkedne féllábú nővel. Pénz nem fontos. Negyven évesek előnyben.

Hasonló és még furcsább házasulók naponta jelentkeznek amerikai lapok hasábjain. Az illetők célja nyilvánvalóan az, hogy feltűnést keltsenek, magukra vonják az érdeklődést és minél többet halljják: Ez aztán az érdekes ember. Ez az eredetiséghajhászás naponta megtermi a maga szenzációit, amelyeket az amerikai napilapok szorgalmasan nyilvántartanak.

Connecticut városában például már jó idő óta hirdet egy fiatalember a következő szöveggel:

— Keresek egy nőt. Ne legyen fiatal, ne legyen szép, gazdag se legyen, testmagassága azonban több legyen két méter húsz centinél.

Valószínű, hogy egy rendkívüli hosszúra nött fiatalemberről van szó, aki magához méltó élettársat keres. Különösen elismerésreméltó a következő hirdetés, amely Cansas-Cityben került az olvasók szeme elé:

— Feleségül vennék olyan özvegyasszonyt, akinek férjét gyilkosság, vagy más bűntény miatt kivégezték.

Az amerikai riporterek kinyomozták a hirdetés közzétevőjét és kifaggatták, hogy miért óhajt ilyen tragikus multtal rendelkező hölgyet feleségül venni. A fiatalember így válaszolt:

— Legalább nem vághatja a fejemhez soha, hogy az első férje különb ember volt nálam.

— Kultsár István kitüntetése. A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. *Kultsár* István miniszteri tanácsosi címmel felruházott vallás- és közoktatásügyi minisztériumi osztálytanácsosnak, az értelmiségi munkanélküliség ügyeinek miniszteri biztosi tisztében végzett eredményes munkássága elismerésül a *Magyar Érdemrend tiszti keresztjét* adományozta. Ez a kormányzói kitüntetés azt a felelősségteljes és eredményes munkát kívánta honorálni, amelyet *Kultsár* István hosszú idő óta végzett, mint az értelmiségi munkanélküliek kormánybiztosa. Dr. *Kultsár* István kitüntetése széles körökben nagy örömet keltett.

— MEGHALT DABASI HALÁSZ MÓRIC. Dr. Dabasi Halász Móric m. kir. gazdasági főtanácsos, földbirtokos, volt nemzetgyűlési és országgyűlési képviselő 59 éves korában tegnap meghalt. Az elhúnyt politikus temetmeit március 4-én délután félhárom órakor áldják meg a református egyház szertartása szeint Gyónon, majd Alsódabason a családi sírboltban temetik el.

— A Magyar Nemzeti Szövetség Magyar-Bolgár Bizottságának közgyülése. A Magyar Nemzeti Szövetség Magyar-Bolgár Bizottsága a bizottság első évtizedes fennállásának, valamint a bizottság kitüntetett tagjainak megünneplésére március 4-én, pénteken délután hat órakor díszülést tart a szövetség *Géza*-utca 4. szám alatti dísztermében. Az ünnepi ülésen vitéz *Galánthay* Glock Tivadar országgyülési képviselő, *Barthos* Róbert és dr. *Puskás* István ismertetik a *Magyar-Bolgár Bizottság* működésének fontosabb mozzanatait. Vendégeket szívesen látnak.

— Országos gyüjtés a budapesti Luther-szoborra. A budapesti Luther-szobor előkészítésére alakult végrehajtó-bizottság dr. *Raffay* Sándor bányakerületi püspök elnöklésével úgy határozott, hogy ez év március hónapját minden magyar evangélikus számára Luther-szobor hónapjának nyilvánítja. A budapesti egyetemes pénztárban aranykönyvet nyitnak, amelybe feljegyzik minden egyes régi és újabb adakozó nevét és az adományok összegét. Az evangélikus püspökök valamennyi egyházközségre nézve elrendelték a Luther-szobor hónapjának megtartását: a lelkészek a mostani március minden vasárnapján az istentisztelet keretében hívják fel a gyülekezetet, hogy adakozzanak a szoborra.

— Amerikai népszövetség alakítását javasolja két délamerikai állam. Washingtonból jelentik: *San Domingo* és *Columbia* kormányai ma a *Pánamerikai Unió*-nak közös jegyzéket nyujtottak be, amelyben amerikai népszövetség alakítását javasolják. A javaslat a pánamerikai értekezlet elé kerül, amely decemberben Limában lesz.

KATZENJAMMER

(HAMVAZÓ SZERDÁN)

— Törs Tibor beszámolója. Törs Tibor, a megyaszói választókerület országgyülési képviselője meglátogatta Taktaharkány és Megyaszó községeket, ahol mindkét helyen részt vett a téli gazdasági tanfolyam záróvizsgáján, majd a választópolgárság népes gyülésén beszámolót tartott. Beszédében részletesen foglalkozott a mezőgazdasági munkások öregségi és rokkantsági biztosításáról szóló törvénnyel és a titkos vlasztójoggal. Taktaharkányban Bokor Jenő igazgató-tanító, Megyaszóban vitéz Oláh községi bíró mondottak köszönetet a beszámolóért.

—o—

Farsang után

— Te, legalább egy bálkirályságot elérhettünk volna...

— Hát jó! Böjtölni fogunk azért is ezentúl.

—o—

— Noeggerath tanár előadása az egyetemi gyermekklinikán. Noeggerath, a freiburgi egyetemen a gyermekgyógyászat tanára az *Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságának* és a *Szellemi Együttmüködés Szövetsége Magyar Egyesületének* meghívására március elején több előadást fog Magyarországon tartani. Március 5-én d. u. 6 órakor az Egyetemi Gyermekklinikán, VIII., Gólya-utca 48. sz. sz. tart előadást. Március 7-én d. u. 6 órakor a *Szellemi Együttmüködés Szövetsége Magyar Egyesületének rendezésében az Országos Szociálpolitikai Intézetben:* VIII., Szentkirályi-u. 7. Ez előadások után Debrecenben, Szegeden és Pécsett is tart előadásokat. Irásbeli megkeresésre az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága (VIII., Üllői-út 26.) a részletes programot megküldi.

Március 3.
1231. Róma

IX. Gergely pápa levelet ir Róbert esztergomi érseknek II. Endre király léha kormányzatáról, a mohamedán bolgárok és a zsidók elhatalmasodásáról; „Rettentő hírt hallok tőled és másoktól, amely éles kardként hatja át a lelkemet. Magyarországon oly dolgok történnek, hogyha közbe nem lépünk, oda lesz a hit, megsemmisül az egyház szabadsága. Nagyon megcsökkent a királyi tekintély. Szerecsen, zsidó uralkodik a kereszténynyen. Szerencsennek keresztény felesége van, szerecsenek keresztény rabszolgákat vesznek, azokkal kényük-kedvük szerint bánnak, a maguk vallására kényszerítik, nem engedik, hogy gyermekeiket megkereszteljék. Ámbár a toledói zsinat, bölcsen, úgy határozott, hogy közhivatalt zsidó ne viseljen, mert fölötte visszás dolog, hogy aki Krisztust káromolja, keresztények fölött hatalommal bírjon, mégis zsidók, szerecsenek az ország közhivatalaiban szerepelnek és az egyháznak és a kereszténységnek igen nagy kárt okoznak".

—o—

— Befejező előadás a Pátria Klub előadássorozatában. A Pátria Magyar Irók, Hirlapirók és Művészek Klubja nagysikerü rádióelőadás sorozata, amely hat hétre terjedt, március 4-én ér véget. A záró-előadást este 7 órakor a Pátria Klub helyiségében (VII., Erzsébet-körút 43. I.) *Hlatky* Endre, a Rádió igazgatója tartja „Müsorszerkesztés — müsorgondok" címmel. Belépődij nincs. Vendégeket szívesen lát a klub.

— Hasznos tanulságokat nyujt a Mezőgazdasági Kiállítás zöldmező-csoportja. A budapesti mezőgazdasági kiállításon minden alkalommal nagy érdeklődést keltő *zöldmezőgazdasági csoport* ez évben elsősorban azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy *érdemes-e a legelőket javítani.* A kiállításnak ez a része — amelyben a Duna vonalától keletre eső országrész három típus-legelőjén folytatott legelőhozami kisérleteket mutatja be modern grafikonokban és modellekben — bebizonyítja azt, hogy a Duna—Tisza köze homokos és szántóföldi müvelésre alig használható legelőterületeinek, a Felvidék egyi legelőinek, valamint a Tiszántúl szikes legelőinek évi hozama a rendszeres kezelés és gyepápolás, valamint a fektetéses trágyázás mellett jelentékenyen növelhető és állandósítható. Igy csonka-hazánk 1,761.331 kat. hold legelőterületén a korszerü legelőápolási munkák bevezetésével *a tiszta jövedelmet 37 millió pengővel emelhetjük.* A zöldmezőgazdasági kiállítás második része a szántóföldi takarmánytermesztés okszerü bevezetését mutatja be. A kiállítás udvarát *a jó és rossz kutak bemutatása* és az ősi zöldmezőgazdálkodást képviselő pásztorélet fogja színessé tenni. A zöldmezőkiállítást a földmivelésügyi minisztérium erkölcsi és anyagi támogatása mellett — az Országos Zöldmező Szövetség megbizásából — az Alföldi Zöldmező Szövetség rendezi.

Jó tudni.

hogy az abroszra esett vörösbor-foltot csak ritka esetben lehet egyszerü mosással, vagy sózással eltávolitani. A makacs foltok tisztitására borkősavat kell használni. Igen jó szer erre a célra egyébként a tiszta alkohol is, amely — ha azonnal alkalmazzuk — majdnem mindig teljesen eltávolitja a vörösborfoltot;

hogy a parafadugók igen gyakran beragadnak az üvegbe, ha abban erősen cukortartalmú, vagy más ragadós folyadékot tartunk. Ezt a beragadást úgy kerülhetjük el, hogy a dugókat használat előtt viaszba, vagy megolvasztott stearinba mártjuk s csak azután szoritjuk az üvegekbe;

hogy a müselymet lehetőleg mindig csak a baloldalán és nem túlságosan meleg vassal szabad vasalni.

— A Kecskeméti Sörözőben ízletes erdélyi és kecskeméti ételkülönlegességek, délben és este menü árban P 1.40. Társaságoknak külön termek.

— A magántisztviselők sárospataki alakuló gyülése. A Keresztényszocialista Magántisztviselők Országos Szövetsége vasárnap tartotta meg helyicsoportjának alakuló gyülését Sárospatakon. A közgyülésen *Bornemisza* Géza iparügyi miniszter szociális törvényalkotását méltatták, amely a magánalkalmazottak jogviszonyát rendezte.

— Öngyilkosság a Kossuth Lajos-utcában. Ma reggel a Kossuth Lajos-utca és a Múzeum-körút sarkán hirtelen összeesett egy jólöltözött férfi. Értesitették a mentőket, akik megállapitották, hogy öngyilkosság történt. *Ambrus* István 30 éves állásnélküli magántisztviselő morfiummal megmérgezte magát az utcán. Hosszabb ideje állás nélkül van és efölötti elkeseredésében követte el az öngyilkosságot. Súlyos állapotban a Rókus-kórházba vitték a mentők.

— Sztojadinovics visszaérkezett Belgrádba. Belgrádból jelentik: Sztojadinovics miniszterelnök kedden este visszaérkezett a fővárosba. Az *Ankarából* hazatérő miniszterelnököt a pályaudvaron *ünnepi fogadtatásban részesitették.* A fogadtatáson jelenvolt a kormány valamennyi tagja, nagyszámú képviselő és szenátor, továbbá a hatóságok képviselői.

A sokszorositó iparban is bevezették a 44 órás munkahetet. A Sokszorositó-, Gépiró- és Forditó Irodatulajdonosok Országos Egyesülete legutóbbi összejövetelén foglalkozott a *44 órás munkahét* bevezetésével kapcsolatban a szakmát érintő kérdésekkel. Ezzel kapcsolatban ezúton hozza a nagyközönsg tudomására, hogy *március 5-től* a 3.000/938. Ip. M. sz. rendelet értelmében a sokszorositó-, gépiró (taxigépiró) és forditóirodák *minden szombaton* alkalmazottaikat csak *déli 1 óráig* foglalkoztathatják, miért is kérik, hogy az iparügyi miniszter rendelkezését tudomásul venni és a szombati napokon megbizásaikat a kora délelőtti órákban leadni szíveskedjenek, mert *1 óra után* tisztviselőikkel újabb munkát végeztetni nem áll módjukban.

— Leszúrta vetélytársát egy rákospalotai fiatalember. Farsang utolsó napján táncmulatságot tartottak Rákospalotán, a Kazinczy-utca 2. szám alatti vendéglő különtermében. Éjfélután, amikor már emelkedett volt a hangulat, *Varga* Ferenc 32 éves gazdalegény rossznéven vette, hogy *Skermann* György hentessegéd hölgyismerősét állandóan táncba viszi. *Emiatt több alkalommal szemrehányást tett neki.* A vita hevében *Varga* előkapta zsebkését és anélkül, hogy bárki is megakadályozhatta volna, a hentessegédet oldalbaszúrta. A szolgálatot teljesitő rendőr tette ártalmatlanná a dühöngő fiatalembert. Közben értesitették a mentőket, akik *Skermannt* súlyos állapotban beszállitották a Rókus-kórházba, *Vargát* pedig előállitották az újpesti kapitányságra, ahol őrizetbe vették.

— Garázsokat épitenek a külföldi autók részére Bécsben. Bécsből jelentik: Az idegenforgalom élénkitése érdekében Ausztriában az illetékes tényezők azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a külföldről érkező automobilok számára a nagyobb városokban, elsősorban Bécsben olcsó garázsokat létesitenek. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy *évről-évre gyarapodik azoknak a külföldieknek a száma, akik automobilon jönnek Ausztriába.* Arra a hirre, hogy a külföldiek automobiljai számára új garázsokat akarnak épiteni, a garázstulajdonosok kimondották, hogy *maguk is hajlandók a külföldiek automobiljait alacsonyabb garázsdij ellenében elhelyezni.* Rövidesen meg is állapitják a külföldiek által fizetendő alacsonyabb garázsdijakat.

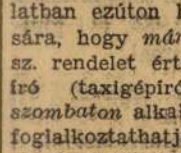

— Házasság. de *Sorgó* Jolán okl. tanitónő és *Lévai* Ernő m. kir. gazdasági ellenőr jegyesek.

ner Dénes, Biczó András, Czene János, ifj. Éber Sándor, Einczinger Ferenc, Biai Föglein István stb.

A hegeli „alles ist Natur"-t, ha nem is száz százalékig, de sokban követik az objektívak, akik mondanivalójukat nem teszik elsődlegessé a valósággal szemben. Itt a természet az örök hű tolmács, amely sokrétűségével, gazdagságával legalkalmasabb arra, hogy lelkiállapotokat analógiák segítségével — szemben az előbbivel, ahol szimbólumok uralkodtak — kifejezzen. Efelé orientálódnak: Kunffy Lajos, Spányik Kornél, Szabó Dezső, Kemény László, Halasi Horváth István, Lenhardt György stb.

Szemere Zoltán: Vitéz csányi Jekelfalussy Wolnhoffer Emil

Foto Seidner

A III. Nem

Talán az egész beszámoló elején kellett volna beszélnünk a grafikáról, amely most komoly anyaggal jelent meg, mert hiszen a rajz a képzőművészetek alapja, ezt kell ismernünk, hogy értsük az elindulást, lássuk a kezdetet. A rajz az, ami a zenében a motivum, a költészetben az eszme, szóval az a kezdő elem, amely nélkül mű nem keletkezhet, de amely maga még nem mű a vázlatban. Dióssy Antal finom rajzoló, vízfestményei igazán dicséretre méltóak. Haranghy Jenő a tőle már látott

Képzőművészet
1935. 83–84. sz.

szem ad értéket, hanem egy nemzetközi viszonylatban is figyelemreméltó kollektív munkásság. Képzőművészetünk mai egységes hangját egy kéthangú akkord adja, mely két hang gyönyörű konszonanciában olvad össze, ezek az ihlet és a tudás. Vannak, akik az egyiket követik, vannak, akik a másikat, de sohasem úgy, hogy csak az egyikre mint egyetlenre esküdnének. Ez csupán két pólus, amelyek közül az egyik felé erősebben polarizálódhatnak, nem elszigetelten, mert e sarkok oly közel vannak egymáshoz, hogy mindakettő benn van az egyénben, mintahogy a föld elliptikus pályájának két pólusa is beleesik a föld testébe. Azok, akik számára az első pólus vonzóbb, a szubjektív szépségeszme követői, belső ösztönök, felfogások intuitív kifejezői, akik számára minden az érzelem és annak minél hívebb kifejezése, még akkor is, ha ez esetleg a természettudományi tények valóságával ellenkezik. Ezek az ecset lirikusai. Kisajátítanak mindent, formát, színeket, hogy elérjék a belső cselekvés-ábrázolást és zavartalan dramatizálhassák az én-élményt. Így: Först-

Gádor István: Halárus

A III. Nemzeti kiállításról

Foto Filmiroda

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285
1956 ÁPR 18
SZABAD NÉP

JEGYZETEK KIÁLLÍTÁSOKRÓL

Két kiállítás Hódmezővásárhelyen

A TTIT helyi szervezetének termeiben kiállítás nyílt a

Hódmezővásárhelyi Majolikagyár népművészeti kerámiáiból.

Szerény méretű, de annál tanulságosabb ez a tárlat. A falakon, a vitrinekben és az asztalokon sorakozó kerámiák formában, díszítésben igen változatosak. A stilizált növényi motívumok vagy madárfigurák színei hol vörös, hol fekete alapon pompáznak; a hasonló díszítésű tálak, kancsók, bögrék, korsók és vázák mellett találunk egyszínű, élénkzöld kerámiákat, amelyeknek egyetlen dísze a karcolt ornamentika. Ismét más gondolkodásmód szülöttei a semleges, fehér háttérbe kék meg zöld vonalakkal „írott", díszített tárgyak. A népművészet gazdag formakincsének elevensége, változatossága kél életre a kiállítás kerámiáin — jórészt a nagymultú vásárhelyi fazekasság örökségeként.

A hagyományokhoz való kötődés azonban nem jelenti a múlt formáinak, díszítő motívumainak szolgai ismétlését — ez a népi művészet megmerevedését, elhalását jelentené. Élő, tudatosan fejlesztett népművészeti tevékenység termékei ezek az alkotások. Készítői az új igényekhez idomították a régi formákat: a szilke öblös edényformájából kávés-, teáskannát készítettek, a likőrös, pálinkás készletek edényei között felismerjük a hasonló módon átalakított butykos formáját; egyes vázák alakja elárulja, hogy a köcsög mintájára készültek. *Nagy Mátyás* kulacsból borosedényt formált. *Szabó Sándor* szellemes zöld „miskakancsója" mellett több duplafalú, jellegzetes vásárhelyi „rácsos" vázát is kiállított. Benne van ezekben az alkotásokban a népi kerámiaművészet szelleme, annak formavilágát idézik mind, de részleteikben átalakultak már: karcsúbbak, könnyedebbek lettek az edények arányai, meggazdagodott festésük színvilága, finomodtak a színárnyalatok, s az új formákhoz hasonulva megváltozott a díszítőmotívumok kompozíciója s jellege is: hol mozgalmasabb, hol nyugodtabb, szerényebb, egyszer megkapóan hagyományhű, másszor meglepően újszerű a díszítés.

Persze, lehet vitatkozni egyes díszítések, formák helyességén. Például azon, hogy a rácsos edények egynémelyikén a technikai bravur elébetolakszik az esztétikai hatásnak, vagy azon, hogy a népi művészet különböző stílusainak motívumait mindig jól alkalmazzák-e az alkotók. A lényeg az, hogy élő ez a népművészeti tevékenység, egészségesen fejlődik korszerűvé, s azon az úton halad, amely a népi fazekasság gazdag formakincsét átvezeti, beolvasztja a szocialista iparművészet világába.

Kik készítik ezeket a kerámiákat? A régi vásárhelyi fazekasmesterek leszármazottjai, illetve neveltjei. *Kovács Mariska* irókázó édesapja népi fazekasművész volt, *Oláh Péter* is egy ilyen műhelyből hozta mestersége tudományát. A *Mónus-testvéreknél* — Imre korongozó, két nővére, Ilona és Júlia irókázók — családi hagyomány a fazekasság. Nem erény már az ő szemükben a „primitivitás". Tudatosan teremtik újjá, fejlesztik tovább a régen lényegében ösztönösen keletkezett népi formakincset.

A majolikagyárban készült munkák legnagyobb része egyedi alkotás. A népművészek nem ismétlik önmagukat, mindig új, mindig más motívumokkal díszítik munkáikat, csak stílusuk alaphangja azonos. Bátran, jó érzékkel merítenek a népművészet kimeríthetetlen formakincséből, s hozzáadva egyéniségük, kulturáltabb látásmódjuk sajátosságait, merészen alakítják újjá motívumait. A gyárban készülő alkotások színvonala csattanóan bizonyítja: *tömeges ipari előállítással is lehet értékes népművészeti, iparművészeti alkotásokat létrehozni; hogy a valóban gondos tömeggyártás esztétikailag is kielégítő eredményeket hozhat.*

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár a század elején létesült, azzal a céllal, hogy átmentse a kapitalista üzleti szellemtől megrontott, szétzüllőben levő helyi népművészet értékeit. Később azonban az üzleti érdekek lassan háttérbe szorították a nemes törekvéseket, s a majolikagyár átállt az ízléstelen giccsek mélésére. A kiállítás ben a termékekből is, de azokat is, amelyek hasc ben, már a felszabadulás ben készültek.

Mert alig egy éve igazi, valóban a népmű mét tükröző alkotásokat ges változás végrehajt része van a gyár művé adójának, *Kajári Gyula* fikusművésznek, aki a hozott mintákkal, vetíte adásokkal fokozatosan az alkotókkal az igazi szépségeit, és lassan rá hogy a talmi holmik h séges érzékükre hallg szerint alkossanak.

A szépen fejlődő gyár jokkal küzd: nem tudj áruját. Ebben nem ki egyes kereskedelmi szer árpolitikájának. Pedig, termékeit keresik, azt az üzem Vásárhelyt — a fazekasság hazájában — megnyitott kis boltjának eleven forgalma is bizonyítja.

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár korszerűsítésére sok millió forintot fordítottunk; területe immár a tízszerese a réginek, dolgozóinak létszáma megnégyszereződött. Jó munkájáért nemrég tüntették ki *kilencedszer az élüzem címmel*, dolgozói között 22 sztahanovista van. Nem csupán termelésének gazdaságosságáért, hanem kerámiáinak *tömegek ízlésnevelésére alkalmas színvonaláért* is megérdemelné a felsőbb szervek fokozottabb támogatását. Eddigi szép eredményei jogos biztosítékot nyújtanak arra, hogy ha fejlődésének akadályait elhárítjuk, nemsokára méltán szerez új hírnevet, mint a népművészet hagyományait őrző és továbbfejlesztő szocialista iparművészet egyik központja. Ehhez azonban arra is szükség van, hogy a Népművelési Minisztérium, valamint az Iparművészeti Tanács többet törődjön a gyár munkájával.

A Tornyai János Múzeumban

Szemerédy Miklós grafikusművész alkotásai

várják a közönséget. Szemerédy Miklós művészete már több mint ígéret; keresése nem utat-próbálgatás, hanem a hangjára talált alkotó mondanivalóját mélyítő, formakincsét gazdagító céltudatos tevékenysége. Az évek során különböző tájakon, vidé-

Georgi Atanaszov fe
latkozatot, amely így

„A nemzetgyűlés e
nökének.
A minisztertanács
alkalmazott helytele

lizmus győzelméhez,
lizmus majd békésen
lizmusba? A mi ta
igazolják azt, hogy n
lek esetén a munkás
ború nélkül, parlame
vívhatja a *hatalmát;*
rült proletariátusnak
lamentáris út esetér
hajtania a társadalo
alakítását, és nem v
majd a kapitalizmus
ta elképzelések szerir
cializmusba"!

A reformisták lem
zsoázia uralmának fe

a művésznek. Ugyanez ismétlődik meg Bach és Prokofjev hegedűversenyének mesteri tolmácsolása után is. Végül elhangzik Tartini *Ördöghegedűse* és a koncert befejeződik. De a hallgatóság nem mozdul. (Senki sem siet a ruhatárba.) Forrón, meghitten ünnepli a művészt, ünnepli *David Ojsztrahot*, aki játékával elragadta a londoni nagyon igényes, sok világhírű hegedűművészt ismerő közönséget. Olyan lelkes ez az ováció, hogy Ojsztrah megköszöni — újra játszik. Az egyik „ráadást" követi a másik, úgy látszik senki sem akarja, hogy vége legyen a koncertnek. Csak akkor kezdik lassan elhagyni a termet, amikor eloltják a lámpákat.

S hogy ez nemcsak egyetlen varázslatos este volt, s hogy a zenekedvelő angol közönség szívébe zárta Ojsztrahot, a szovjet művészt, arról meggyőződtem egy másik este az Albert Hallban, ahol hétezer ember örült, tapsolt, amikor *Sir Adrian Boult* karmester a koncert után megajándékozta Ojsztrahot Csajkovszkij levelével, melyet Brodskynak, a híres hegedűművésznek írt. A koncert műsorán a következő mottó volt olvasható: *„A művészet és különösen a zene nemzetközi nyelve egymás jobb megértése felé vezeti a népeket."*

Anglia hangversenydobogóin nagy sikert aratott a közelmúltban *Mark Rajzen* éneke, *Emil Gilelsz* zongorajátéka, *Leonyid Kogan* hegedűművészete, *Rosztropovics* gordonkajátéka. De azt mesélik, hogy a legviharosabban *Hacsaturjant*, a nagy szovjet zeneszerzőt ünnepelték. Műveit nagyra becsülik, az angol zenekritikusok szerint illusztris helyet foglal el az élő zeneszerzők között. A szovjet közönségnek is alkalma van megismerkedni az angol zenei élet kiválóságaival. A híres londoni szimfonikus zenekar az ősszel Moszkvában és Leningrádban vendégszerepel. *Sir Arthur Bliss*, a neves angol zeneszerző és karmester is ellátogat a Szovjetunióba.

A kulturális kapcsolat Nagy-Britannia és a Szovjetunió között, a genfi négyhatalmi konferencia óta, nondhatni *kivirágzott*. Jelentősek a zene- és tánckapcsolatok kiépítésében elért eredmények: Angliában megismerkedtek *Raisza Sztrucskova*, *Alekszandr Lapauri* balettművészetével, látták *Galja Izmailova*, *Gulnara Mavajeva* üzbég táncosokat, gyönyörködtek a *Berjovszka-táncegyüttes* egyedülálló produkciójában. A Times így nyilatkozott róluk: „Annak az orosz művészetnek a példái ezek,

lették a Bolsoj Tyeatr és a Covent Garden közötti művészcserével kapcsolatban.

Ulanova utolérhetetlen táncművészetével az angol közönség a *Rómeó és Júlia* balettfilmen keresztül ismerkedett meg, melyet néhány héttel ezelőtt mutattak be Londonban. S hogy már a filmnél tartunk, elmondom, hogy ezen a téren még nem a legszorosabb a kapcsolat. Jelenleg a már említett balettfilmen kívül még csak a *Csuk és Gek* című gyermekfilmet adják Londonban, de a szakemberek nagy érdeklődéssel várják a *szovjet filmhetet*, melyet a jövő hónapban rendeznek meg a *National Theatre*-ben. Az érdeklődést még csak fokozza az, hogy — mint a Times írja — a szovjet filmhét során bemutatják az *Othello* és *Vízkereszt* című szovjet filmeket is, amelyek — mint a Times megállapítja — „arról tanúskodnak, milyen Shakespeare-kultusz van Oroszországban. A filmek bemutatása lehetővé teszi majd a brit közönség számára, hogy meglássa, hogyan tolmácsolják Oroszországban Shakespeare-t". (Megjegyzem, hogy *Orson Welles* egy amerikai filmbeli Othello-alakítását nemrég nagy nemtetszéssel fogadták Angliában.)

A Times egyébként megemlíti azt is, hogy a Szovjetunióban jelenleg 95 filmszínházban játsszák az *Othellót* és 52-ben a *Romeo és Juliát*. A *Soviet Weekly* című angol nyelvű hetilap pedig beszámol arról, hogy Shakespeare darabjait 22 nyelven, 137 szovjet színházban játsszák, s hogy az elmúlt húsz esztendőben például a Vahtangov Színházban a *Sok hűhó semmiért* című darabot 800-szor adták elő. *Peter Brook Hamlet*-előadását Moszkvában a színházi évad nagy eseményének tekintették, mert egy neves angol színész Shakespeare nyelvén tolmácsolta Hamletet.

Szovjet színházi szakemberek Londonban részt vettek a színháztörténelmi konferencián, majd Shakespeare szülővárosában, Stratford-on-Avonban a Shakespeare Emlékszínházban több előadást néztek végig, megismerkedtek *Lawrence Olivier*, a legnagyobb angol Shakespeare-színész játékával. A Burns-fesztiválon Polevoj és Marsak vett részt.

Nemrég az angol televízióban az úgynevezett „agytröszt" (köztük Huxley) arról beszélgetett, hogy a Szovjetunióban miért Dickenst kultiválják és mi az oka, hogy a modern angol írók kevésbé ismertek. *Sir William Hayter*, a moszkvai brit nagykövet a moszkvai televízióban ugyancsak azt hibáztatta, hogy a Szovjetunióban nem ismerik elég-

A szovjet kultúra megismerését segíti elő Nagy-Britanniában a Brit—Szovjet Kultúrkapcsolatok Társasága. Kiadnak egy folyóiratot, mely negyedévenként jelenik meg *Anglo—Soviet Journal* címmel, s főleg művészeti és tudományos kérdésekkel foglalkozik, s megjelenik a *Soviet Information Bulletin* is, mely az építészet, az oktatás, a történelem, a jog, az irodalom, a film, a színház stb. legújabb eredményeiről számol be. Néhány héttel ezelőtt Nagy-Britanniába látogatott Mihajlov, a Szovjetunió kulturális ügyeinek minisztere, hogy elősegítse a kulturális kapcsolatok fejlődését.

Most lényegében a kulturális kapcsolatokról írok, de nehezen tudom megállni, hogy ne számoljak be arról, hogyan fejlődik a tudományos kapcsolat a két ország között, menynyire örülnek az angol sportolók a szovjet sportemberekkel való találkozóknak, milyen delegációk tesznek kölcsönösen látogatást, s milyen nagy az érdeklődés az egyszerű emberek körében, hogy megismerjék egymás országát, népét, életét. Malenkov elvtárs említette ittlétekor, hogy több mint háromezren akarnak a Szovjetunióba látogatni Nagy-Britanniából.

„*Legalább 50 millió ok van arra* (vagyis az az ötvenmillió ember, aki Angliában lakik) — állapította meg nemrégiben Emrys Hughes angol képviselő —, *hogy jobb kapcsolatokra törekedjenek Nagy-Britannia és a Szovjetunió között.*" A hidegháború megszüntetése — hangsúlyozta az angol képviselő — minden egyes angolnak érdekében áll, akár felismeri ezt, akár nem.

Szerdán délelőtt érkeznek Portsmouthba a szovjet államférfiak, Nagy-Britannia földjére lép Bulganyin és Hruscsov elvtárs, s aztán elkezdődik a Downing Street 10-ben, a miniszterelnök rezidenciáján a tanácskozás. *„Ötvenmillió ok"* — ötvenmillió brit állampolgár érdeke azt kívánja, hogy e tárgyalás során fűzzék szorosabbra a kapcsolatot Nagy-Britannia és a Szovjetunió között, hogy a két nagy kultúrájú nép békében élhessen, alkothasson, élvezhesse a barátság sok-sok előnyét.

Szilágyi Éva

Georgi Atanaszov felolvasta a nyilatkozatot, amely így hangzik:

„A nemzetgyűlés elnöki irodája elnökének.

A minisztertanács elnöki tisztében alkalmazott helytelen munkamódsze-

---

lizmus győzelméhez, avagy a kapitalizmus majd békésen belenő a szocializmusba? A mi tapasztalataink is igazolják azt, hogy megfelelő feltételek esetén a munkásosztály polgárháború nélkül, parlamentáris úton kivívhatja a *hatalmát:* a hatalomra került proletariátusnak azonban a parlamentáris út esetén is *végre kell hajtania a társadalom forradalmi átalakítását*, és nem várhat arra, hogy majd a kapitalizmus holmi reformista elképzelések szerint „belenő a szocializmusba"!

A reformisták lemondanak a burzsoázia uralmának felszámolásáról, a

tertanácsának elnöki tiszte alól. A javaslatot egyhangúlag elfogadták.

Ezután *Todor Zsivkov* képviselő Bulgária Kommunista Pártja Központi Bizottsága, a Hazafias Arcvonal Országos Tanácsának elnöksége, Bulgária Kommunista Pártja és a Bolgár Népi Földműves Szövetség parlamenti csoportja nevében a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának elnökéül *Anton Jugovot* javasolta.

Todor Zsivkov javaslatának indoklása után kijelentette: „Javaslom a nemzetgyűlésnek, hozza meg a következő határozatot: A nemzetgyűlés Anton Jugov elvtársat választja a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának elnökéül. Engedjék meg kifejeznem meggyőződésemet, hogy valamennyi képviselő egyhangúlag helyeselni fogja ezt a javaslatot." *(Taps.)*

A nemzetgyűlés Anton Jugovot egyhangúlag a minisztertanács elnökévé választotta.

---

a művésznek. Ugyanez ismétlődik meg Bach és Prokofjev hegedűversenyének mesteri tolmácsolása után is. Végül elhangzik Tartini *Ördöghegedűse* és a koncert befejeződik. De a hallgatóság nem mozdul. (Senki sem siet a ruhatárba.) Forrón, meghitten ünnepli a művészt, ünnepli *David Ojsztrahot*, aki játékával elragadta a londoni nagyon igényes, sok világhírű hegedűművészt ismerő közönséget. Olyan lelkes ez az ováció, hogy Ojsztrah megköszöni — újra játszik. Az egyik „ráadást" követi a másik, úgy látszik senki sem akarja, hogy vége legyen a koncertnek. Csak akkor kezdik lassan elhagyni a termet, amikor eloltják a lámpákat.

S hogy ez nemcsak egyetlen varázslatos este volt, s hogy a zenekedvelő angol közönség szívébe zárta Ojsztrahot, a szovjet művészt, arról meggyőződtem egy másik este az Albert Hallban, ahol hétezer ember örült, tapsolt, amikor *Sir Adrian Boult* karmester a koncert után megajándékozta Ojsztrahot Csajkovszkij levelével, melyet Brodskynak, a híres hegedűművésznek írt. A koncert műsorán a következő mottó volt olvasható: *„A művészet és különösen a zene nemzetközi nyelve egymás jobb megértése felé vezeti a népeket."*

Anglia hangversenydobogóin nagy sikert aratott a közelmúltban *Mark Rajzen* éneke, *Emil Gilelsz* zongorajátéka, *Leonyid Kogan* hegedűművészete, *Rosztropovics* gordonkajátéka. De azt mesélik, hogy a legviharosabban *Hacsaturjant*, a nagy szovjet zeneszerzőt ünnepelték. Műveit nagyra becsülik, az angol zenekritikusok szerint illusztris helyet foglal el az élő zeneszerzők között. A szovjet közönségnek is alkalma van megismerkedni az angol zenei élet kiválóságaival. A híres londoni szimfonikus zenekar az ősszel Moszkvában és Leningrádban vendégszerepel. *Sir Arthur Bliss*, a neves angol zeneszerző és karmester is ellátogat a Szovjetunióba.

A kulturális kapcsolat Nagy-Britannia és a Szovjetunió között, a genfi négyhatalmi konferencia óta, nondhatni *kivirágzott*. Jelentősek a zene- és tánckapcsolatok kiépítésében elért eredmények: Angliában megismerkedtek *Raisza Sztrucskova, Alekszandr Lapauri* balettművészetével, látták *Galja Izmailova, Gulnara Mavajeva* üzbég táncosokat, gyönyörködtek a *Berjovszka-táncegyüttes* gyedülálló produkciójában. A Times gy nyilatkozott róluk: „Annak az rosz művészetnek a példái ezek,

---

letek a Bolsoj Tyeatr és a Covent Garden közötti művészcseréjével kapcsolatban.

Ulanova utolérhetetlen táncművészetével az angol közönség a *Romeo és Julia* balettfilmen keresztül merkedett meg, melyet néhány hónappal ezelőtt mutattak be Londonban. S hogy már a filmnél tartunk, elmondom, hogy ezen a téren még nem a legszebb a kapcsolat. Jelenleg a most említett balettfilmen kívül még csak a *Csuk és Gek* című gyermekfilmet adják Londonban, de a szakemberek nagy érdeklődéssel várják a *szovjet filmhetet*, melyet a jövő hónapban rendeznek meg a *National Theatre-ben*. Az érdeklődést még csak fokozza az, hogy — mint a Times írja — a szovjet filmhét során bemutatják az *Othello* és *Vízkereszt* című szovjet filmeket is, amelyek — mint a Times megállapítja — „arról tanúskodnak, milyen Shakespeare-kultusz van Oroszországban. A filmek bemutatása lehetővé teszi majd a brit közönség számára, hogy meglássa, hogyan tolmácsolják Oroszországban Shakespeare-et". (Megjegyzem, hogy *Orson Welles* egy amerikai filmbeli Othello-alakítását nemrég nagy nemtetszéssel fogadták Angliában.)

A Times egyébként megemlíti azt is, hogy a Szovjetunióban jelenleg 95 filmszínházban játsszák az *Othellót* és 52-ben a *Romeo és Juliát*. A *Soviet Weekly* című angol nyelvű hetilap pedig beszámol arról, hogy Shakespeare darabjait 22 nyelven, 137 szovjet színházban játsszák, s hogy az elmúlt húsz esztendőben például a Vahtangov Színházban a *Sok hűhó semmiért* című darabot 800-szor adták elő. *Peter Brook Hamlet*-előadását Moszkvában a színházi évad nagy eseményének tekintették, mert egy neves angol színész Shakespeare nyelvén tolmácsolta Hamletet.

Szovjet színházi szakemberek Londonban részt vettek a színháztörténelmi konferencián, majd Shakespeare szülővárosában, Stratford-on-Avonban a Shakespeare Emlékszínházban több előadást néztek végig, megismerkedtek *Lawrence Olivier*, a legnagyobb angol Shakespeare-színész játékával. A Burns-fesztiválon Polevoj és Marsak vett részt.

Nemrég az angol televízióban az úgynevezett „agytröszt" (köztük Huxley) arról beszélgetett, hogy a Szovjetunióban miért Dickenst kultiválják és mi az oka, hogy a modern angol írók kevésbé ismertek. *Sir William Hayter*, a moszkvai brit nagykövet a moszkvai televízióban ugyancsak azt hibáztatta, hogy a Szovjetunióban nem ismerik elég-

---

SZABAD NÉPE
1956 APR 18
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 321—651, 321—253
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
NAPKIADÓ VÁLLALAT

gyedévenként jelenik meg *Anglo—Soviet Journal* címmel, s főleg művészeti és tudományos kérdésekkel foglalkozik, s megjelenik a *Soviet Information Bulletin* is, mely az építészet, az oktatás, a történelem, a jog, az irodalom, a film, a színház stb. legújabb eredményeiről számol be. Néhány héttel ezelőtt Nagy-Britanniába látogatott Mihajlov, a Szovjetunió kulturális ügyeinek minisztere, hogy elősegítse a kulturális kapcsolatok fejlődését.

Most lényegében a kulturális kapcsolatokról írok, de nehezen tudom megállni, hogy ne szóljak be arról, hogyan fejlődik a tudományos kapcsolat a két ország között, menynyire örülnek az angol sportolók a szovjet sportemberekkel való találkozóknak, milyen delegációk tesznek kölcsönösen látogatást, s milyen nagy az érdeklődés az egyszerű emberek körében, hogy megismerjék egymás országát, népét, életét. Malenkov elvtárs említette ittlétekor, hogy több mint háromezren akarnak a Szovjetunióba látogatni Nagy-Britanniából.

„Legalább 50 millió ok van arra (vagyis az az ötvenmillió ember, aki Angliában lakik) — állapította meg nemrégiben Emrys Hughes angol képviselő —, *hogy jobb kapcsolatokra törekedjenek Nagy-Britannia és a Szovjetunió között."* A hidegháború megszüntetése — hangsúlyozta az angol képviselő — minden egyes angolnak érdekében áll, akár felismeri ezt, akár nem.

Szerdán délelőtt érkeznek Portsmouthba a szovjet államférfiak, Nagy-Britannia földjére lép Bulganyin és Hruscsov elvtárs, s aztán elkezdődik a Downing Street 10-ben, a miniszterelnök rezidenciáján a tanácskozás. *„Ötvenmillió ok"* — ötvenmillió brit állampolgár érdeke azt kívánja, hogy e tárgyalás során fűzzék szorosabbra a kapcsolatot Nagy-Britannia és a Szovjetunió között, hogy a két nagy kultúrájú nép békében élhessen, alkothasson, élvezhesse a barátság sok-sok előnyét.

Szilágyi Éva

JEGYZETEK KIÁLLÍTÁSOKRÓL

610

Két kiállítás Hódmezővásárhelyen

A TTIT helyi szervezetének termeiben kiállítás nyílt a

Hódmezővásárhelyi Majolikagyár népművészeti kerámiáiból.

Szerény méretű, de annál tanulságosabb ez a tárlat. A falakon, a vitrinekben és az asztalokon sorakozó kerámiák formában, díszítésben igen változatosak. A stilizált növényi motívumok vagy madárfigurák színei hol vörös, hol fekete alapon pompáznak; a hasonló díszítésű tálak, kancsók, bögrék, korsók és vázák mellett találunk egyszínű, élénkzöld kerámiákat, amelyeknek egyetlen dísze a karcolt ornamentika. Ismét más gondolkodásmód szülöttei a semleges, fehér háttérbe kék meg zöld vonalakkal „írott", díszített tárgyak. A népművészet gazdag formakincsének elevensége, változatossága kél életre a kiállítás kerámiáin — jórészt a nagymultú vásárhelyi fazekasság örökségeként.

A hagyományokhoz való kötődés azonban nem jelenti a múlt formáinak, díszítő motívumainak szolgai ismétlését — ez a népi művészet megmerevedését, elhalását jelentené. Élő, tudatosan fejlesztett népművészeti tevékenység termékei ezek az alkotások. Készítői az új igényekhez idomították a régi formákat: a szilke öblös edényformájából kávés-, teáskannát készítettek, a likőrös, pálinkás készletek edényei között felismerjük a hasonló módon átalakított butykos formáját; egyes vázák alakja elárulja, hogy a kócsög mintájára készültek. *Nagy Mátyás* kulacsból borosedényt formált, *Szabó Sándor* szellemes zöld „miskakancsója" mellett több duplafalú, jellegzetes vásárhelyi „rácsos" vázát is kiállított. Benne van ezekben az alkotásokban a népi kerámiaművészet szelleme, annak formavilágát idézik mind, de részleteikben átalakultak már: karcsúbbak, könnyedebbek lettek az edények arányai, meggazdagodott festésük színvilága, finomodtak a színárnyalatok, s az új formákhoz hasonulva megváltozott a díszítőmotívumok kompozíciója s jellege is: hol mozgalmasabb, hol nyugodtabb, szerényebb, egyszer megkapóan hagyományhű, másszor meglepően újszerű a díszítés.

Persze, lehet vitatkozni egyes díszítések, formák helyességén. Például azon, hogy a rácsos edények egynémelyikén a technikai bravur elébetolakszik az esztétikai hatásnak, vagy azon, hogy a népi művészet különböző stílusainak motívumait mindig jól alkalmazzák-e az alkotók. A lényeg az, hogy élő ez a népművészeti tevékenység, egészségesen fejlődik korszerűvé, s azon az úton halad, amely a népi fazekasság gazdag formakincsét átvezeti, beolvasztja a szocialista iparművészet világába.

Kik készítik ezeket a kerámiákat? A régi vásárhelyi fazekasmesterek leszármazottjai, illetve neveltjei. *Kovács Mariska* irókázó édesapja népi fazekasművész volt, *Oláh Péter* is egy ilyen műhelyből hozta mestersége tudományát. A *Mónus-testvéreknél* — Imre korongozó, két nővére, Ilona és Júlia irókázók — családi hagyomány a fazekasság. Nem erény már az ő szemükben a „primitivitás". Tudatosan teremtik újjá, fejlesztik tovább a régen lényegében ösztönösen keletkezett népi formakincset.

A majolikagyárban készült munkák legnagyobb része egyedi alkotás. A népművészek nem ismétlik önmagukat, mindig új, mindig más motívumokkal díszítik munkáikat, csak stílusuk alaphangja azonos. Bátran, jó érzékkel merítenek a népművészet kimeríthetetlen formakincséből, s hozzáadva egyéniségük, kulturáltabb látásmódjuk sajátosságait, merészen alakítják újjá motívumait. A gyárban készülő alkotások színvonala csattanóan bizonyítja: *tömeges ipari előállítással is lehet értékes népművészeti, iparművészeti alkotásokat létrehozni; hogy a valóban gondos tömeggyártás esztétikailag is kielégítő eredményeket hozhat.*

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár a század elején létesült, azzal a céllal, hogy átmentse a kapitalista üzleti szellemtől megrontott, szétzüllőben levő helyi népművészet értékeit. Később azonban az üzleti érdekek lassan háttérbe szorították a nemes törekvéseket, s a majolikagyár átállt az ízléstelen giccsek tömegtermelésére. A kiállítás bemutat ezekből a termékekből is, de megismerteti azokat is, amelyek hasonló szellemben, már a felszabadulás utáni években készültek.

Mert alig egy éve gyártanak itt igazi, valóban a népművészet szellemét tükröző alkotásokat. Az egészséges változás végrehajtásában nagy része van a gyár művészeti tanácsadójának, *Kajári Gyula* fiatal grafikusművésznek, aki a múzeumból hozott mintákkal, vetítettképes előadásokkal fokozatosan megértette az alkotókkal az igazi népművészet szépségeit, és lassan rávezette őket, hogy a talmi holmik helyett, egészséges érzékükre hallgatva, szívük szerint alkossanak.

A szépen fejlődő gyár azonban bajokkal küzd: nem tudja elhelyezni áruját. Ebben nem kis része van egyes kereskedelmi szervek helytelen árpolitikájának. Pedig, hogy a gyár termékeit keresik, azt az üzem Vásárhelyt — a fazekasság hazájában — megnyitott kis boltjának eleven forgalma is bizonyítja.

A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár korszerűsítésére sok millió forintot fordítottunk; területe immár a tízszerese a réginek, dolgozóinak létszáma megnégyszereződött. Jó munkájáért nemrég tüntették ki *kilencedszer az élüzem címmel*, dolgozói között 22 sztahanovista van. Nem csupán termelésének gazdaságosságáért, hanem kerámiáinak *tömegek ízlésnevelésére alkalmas színvonaláért* is megérdemelné a felsőbb szervek fokozottabb támogatását. Eddigi szép eredményei jogos biztosítékot nyújtanak arra, hogy ha fejlődésének akadályait elhárítjuk, nemsokára méltán szerez új hírnevet, mint a népművészet hagyományait őrző és továbbfejlesztő szocialista iparművészet egyik központja. Ehhez azonban arra is szükség van, hogy a Népművelési Minisztérium, valamint az Iparművészeti Tanács többet törődjön a gyár munkájával.

A Tornyai János Múzeumban

Szemerédy Miklós grafikusművész alkotásai

várják a közönséget. Szemerédy Miklós művészete már több mint ígéret; keresése nem utat-próbálgatás, hanem a hangjára talált alkotó mondanivalóját mélyítő, formakincsét gazdagító céltudatos tevékenysége. Az évek során különböző tájakon, vidéken időzött, ezek közül maradandó nyomot kettő hagyott művészetében: Sztálinváros és az Alföld. A sztálinvárosi építkezésekről készített rézkarcait az évi kiállításokról már ismerjük — mostani tárlata egy-két ipari tájkép jellegű szép alkotással gazdagítja ezt a ciklust.

Ujabban az Alföld igézte meg. Állandó lakója lett Hódmezővásárhelynek, s itt egymás után készíti szép, motívumokban és hangulatban változatos tájábrázolásait, városképeit. Rézkarcain, szénrajzain ismételten találkozunk a messzevesző alföldi síkság lombos tanyáinak képével, de a művész elvezet bennünket a tanyák udvarára, megörökíti parasztjainak életét is. Monumentalitás és költőiség egyesül műveiben, hangulati gazdagságukat eredeti fénykezeléssel éri el. Ez a fény tematikus kompozícióinál a festői fény-árnyék — nemegyszer drámai hatású — kifejezőjévé lesz, mint például árvízi képén, illetve a május 1-i felvonulást ábrázoló grafikáján. *Ökrösszekér* című kitűnő szénrajza a falusi élet iránt való fokozott érdeklődését példázza. Művészetének gazdagodása nem utolsósorban a vásárhelyi művésztelep ihlető, serkentő légkörének köszönhető.

Szemerédy azok közé a fiatal művészek közé tartozik, akik az elmúlt években sokszor nehéz körülmények között, de csöndben, céltudatosan fejlesztették tehetségüket.

Alkotásainak élménygazdagsága, formavilágának, s nyelvének a legjobb hagyományokhoz való kapcsolódása révén az évek folyamán olyan művészetet alakított ki, amely máris legjobb művészeink között jelöli meg a helyét... Vásárhelyi kiállítását érdemes volna a fővárosi közönségnek is bemutatni.

Artner Tivadar

Szemerey Zoltán: dr. Glattfelder Gyula

KMTárs 1942. tav-tárl.
Eat.

Szemerey Zoltán

festő

K.

Szánthó Mária: Rege a csodaszarvasról

Szemerey Zoltán: Ünneplőben.

K.

Kultúra. 1935. Július

Krusnyák Károly: Két asszony.

Szemere Miklós

Szemerei Zoltán

Szabad Művészet
1957. 445. l.
446. l.

FRANCESCA, PIERO DELLA

50. Federigo da Montefeltro
51. Beatrice Sforza
52. Nemes hölgy képmása

FRANCESCHINI

53. Lakoma

FRANCESCO DI GIORGIO

54. Béke és háború

Szemerey Zoltán

Vas. Zsj. az Ujdegyenes
Kepes mell. 1939 febr. 5.

Szemerey Zoltán: Darányi Kálmán arcképe

Ágoston megjelölt: „a magyar közönség kö

az idegen nagy nemzeteknek, az angolnak,
. hasonló irányú törekvéseit önálló nemzeti
a hol az van, annak konzerválására. Hogyne
gyekeznünk, hogy a mi talajunkon nőtt virágot
nnak magvát elhintvén, újabb dús termésnek
arművészetünk csak akkor lehet életerős, ha
y árnyéka, másolata, szívünkhöz nem szóló

nak közlönye, tudósítani fogjuk olvasóinkat
nt eseményről és tolmácsolói leszünk akár a
ı vagy időszaki kiállításokon, akár a szabad
méltó iparművészeti mozgalmaknak.
közlönye, igyekezni fogunk annak anyagát,
korlati mintatárát, rendszeres egymásutánban

vonjuk működésünkbe. Alkalmat fogunk adni
óknak is — hogy képességeiket a közönség
fordulhasson. Viszont az ő alkotásaik ihles-
légséges minta, sem kellő számú forrásmunka

neg a *képzőművészetekről* sem, melyek nagy-

Berán Lajos: A Kormányzói pár 40 éves házassági jubileumi plakettje

Szemerey Zoltán: † vitéz nagybányai Horthy István

KMTárs tělikiáll, 1942, dec.
— 1943, jan.

Szenge

Sz. 2. *Miklós*, festő, • Budapest 1889. U. i. Szablya Frischauf Ferencnél és Déry Bélánál tanult. Figurális és tájképeket állít ki 1913 óta fővárosi tárlatokon.

Le. 3 II. 498 l

4.

Szemerei M. Miklós

179	Tükörből vizf.	250.—
180	Este pastell	250.—

Nemzeti Szalon

1918. máj.
tav. kiáll

~~títása s a boreczi tábor elfoglalása 1789 ben.~~

-dik évi szeptember 16-diki hadi mozdu-
pon, alól, a Naůendorf ezredes által
~~tamadás~~ róham, és a dunai hadihajó ~~egy~~ azon
melyet a német bánsági ezred és szabad
ada élénk tűzzel fogad. Felirata fölül
richtung der türk. Tocheiken ů: Erobe-
Borecz den 16. Sept. 1789" és „N° 40." Alól
zat van: „A. Attaque des Obersten Naů-
„... auch 10000 Eimer Wein ůnd Brandt-
tes." befejezéssel.
éretei a vonalkeretnek 12: 15. 9- és a rez-
r.

(szines).

126/94 N° 567.

M.D.K.

H. Szemere Vera

A müvész három ruhatervét a lap bemutatja a "Szinház Divatja" c. rovatban.

Szinház, Bp. 1948. febr. 4-lo. IV. évf. 6. sz.

Szemerey Zoltán

VII. c

Ferkèpzomfoiskèvk

1933-34. 48. l.

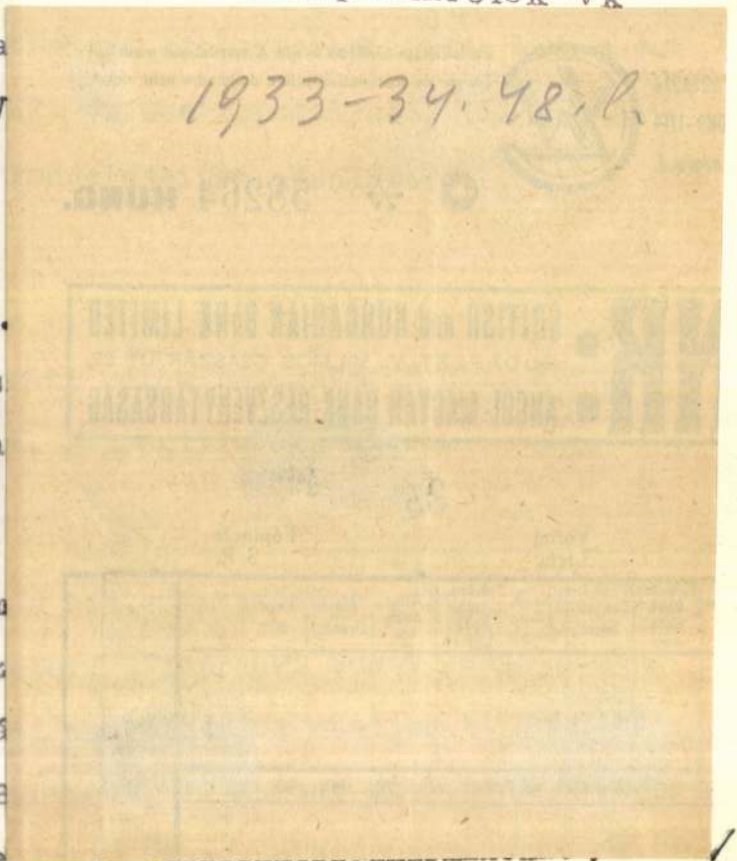

ekkszámla terhére.

340 - 4
--------szám.
39 - 1930.

A gödöllői műemlékek helyreállítására javadalom kiutalása.

melléklet száma: 0

A Műemlékek Országos Bizottságának, tudomás végett másolatban megküldöm.

Budapest, 1930. junius hó 12-én.

A miniszter h e l y e t t:

Kertész K.Róbert s.k.

1906.

SZEMERE 1. *Lenke*, festő, Budapesten. 1927. gyüjt. kiállítása volt az Ernst-múzeumban. A Szinyei-Társaság tavaszi szalónjában kitüntető elismerést kapott. 1928. az Ernst Endre-díjat nyerte. A német expresszionizmus hatása alatt fejlődött, nyomott hangulatú kompozíciói a szegények, koldusok, nyomorékok életét interpretálja, sötét színekben, nagyvonalú, szintetikus formákban.

Γ *

E. G. II. 498 l

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

† Szemere Miklós

PESTMEGYEI HIRLAP

1964 JUN 17.

160 ÉVE

1804. június 17-én született Szemere Miklós költő és politikus. Fiatal korában ügyes műkedvelő festőnek bizonyult. Barabás Miklós és más művészek társaságában évekig bújta Bécs és a felső-olaszországi városok műgyűjteményeit. Hazatérve a megyegyűléseken korlátokat alig ismerő, heves ellenzéki szellemben támadta a konzervatívokat. 1848-ban önként huszárnak állt, de fékezhetetlen temperamentuma felebbvalóival itt is összeütközésbe sodorta. Az abszolutizmus idején rövid ideig fogoly volt. Későn nyúlt a tollhoz, amelyet metsző gúnnyal és humorral forgatott. Szatírái keserűek, szenvedélyesek, legsikerültebbek leíró költeményei.

—Gödöllő, Újhartyán—Pécel, Abony—Vác, Dunakeszi—Dunaharaszti, Tököl—Ceglédbercel, Monor—Cegléd.

Reitter—Fekete

DUNAKESZI MEGLEPŐ GYŐZELME

A röplabda férfi NB II Nyugati csoportjában a Dunakeszi Sparta-

UTÓLAGOS MEGJEGYZÉSEK HÁROM KIÁLLÍTÁSRÓL.

Fiatalok állítottak ki az utóbbi időkben; ha megkésve is, írni kell róluk: arról, amit hoztak s arról is, amit kihozni nem tudtak. És dolgokról, amelyek kissé a művészetpolitika körébe vágnak s amelyekről írni ép ezért elkésve is aktuális.

1. Az *Ernst-múzeum* úgy látta jónak, hogy tavaszi attrakciónak négy festőnőt állítson ki. Az attrakció nem a legjobban sikerült: a szereplők nagyon is a „jók voltak még" nívón állanak. Külön kell venni *Szemere* Lenkét, ezt a csodálatosan csúflátású csodagyereket, aki keserűn beteg élményeket sejtető képeivel amúgy is idegen társnői között. Minden rajza, minden képe a kétségtelen nagy tehetség megnyilatkozása, de mindegyikben van valami csoda, valami kuriózumszerű, ami nem engedi, hogy csak művészetet lásson benne az ember. A festői mondanivalókon túlnő a lelki tartalom, a literatúra több a képeiben, mint a piktori élmény. A festőnek azt a szükségszerű fejlődését, amely a környező világot úgy hódítja meg, hogy a végén mindent csendéletnek lát és fest, a fejlődést a cézannei tématlanság felé: ez a lány nem élheti át; nem látom hova, mivé fejlődhetik, nem tudom, fejlődhetik-e. Ma színesebb, szabadabb a „barna máztól", mint pár évvel ezelőtti első kiállításán volt; de ez változás csak, nem fejlődés, próba csak, nem út, a képei kívülről színesek csak, nem belülről, világos színei ma ugyanazt a sötétet s ugyanúgy sötéten festik. A fejlődés nála, majdnem úgy érzem, az lehetne, hogy élményeitől szabadul; élményektől, amelyektől azonban szabadulni nem lehet, mert velük együtt művészetét vesztené el.

Feszty Masa képei sejtelmes színességükkel kívánnak hatni, ami azt jelenti, hogy a formákat elkeni s hogy a festékeibe szirupot kever. Veszedelmes nagyon, ha valaki azért használ sok sárgát, hogy velük arányos vibrálást teremtsen, és szegény művészet az, amely még ma is a „lila hangulatot" kultiválja. Farkasimre-versek ezek, festékre transzponálva.

Székely Kovács Olga a „Grossmalerei" áldozata. Monumentális formákat fest s a tartalmat nem tudja hozzájuk adni. Mintha nem is Michelangelo hatott volna rá, hanem a manirista festő: Vasari. Intímebb képein, portréin, gyermekfej-vázlatain közelebb áll magához, nem érezni bennük az erőltetett küzdelmet az erőért, mer rajtuk nő maradni, meri odaadni magát impresszionista lágyságoknak. Ezek a „kevésbé komoly" képei azok, amelyek tehetségét komolyabb fejlődés felé fogják vinni.

Korb Erzsébet úgy és akkor halt meg, amikor még a maga igazi mondanivalóit nem mondhatta el. A színpadiasság pátoszába rejtette el magát, még ott tartott, hogy hatni akart, nem megnyilatkozni. Nagy gesztusok, rakétás fénycsóvák, görögtüzes szinek kiabálnak a képeiről, szentimentalitásuk is hangos, nem jutottak el még az őszinteségig. Amit meg a rajz, a festés technikájában elért, az nem sokkal több az iskolás tudásnál, nem mer se jobb, se rosszabb lenni annál, amire tanították, amit társai — a Szőnyi-csoport — képein látott. Halálával a magyar piktúra azt vesztette el, aki akkor lehetett volna, ha mássá fejlődik, mint amit eddigi képei igérnek.

2. A *Nemzeti Szalón* márciusi csoportkiállításának *Deli* Antal és *Bacher* Rózsi adta meg a súlyát. Házastársak; talán egy palettáról dolgoznak, egyik a másiktól kéri el a festéket, ugyanannál a rámásnál dolgoztatnak: művészetükben ezenkívül semmi közösség nincs. Útjaik nagyon mások, nagyon mást keresnek, a természetnek ugyanazt a motívumát nagyon másnak látják; csodálom, hogy sok kritika hasonlóknak skatulyázta őket.

Deli tiszta festői temperamentum, akinek elsősorban fény- és színélményei vannak. Érdekes megfigyelni pár régebbi vásznát; fiatal festőink ama törekvéseihez próbált csatlakozni velük, amelyek a formák klasszicizáló kultuszát érzik a piktúra új útjának s a test formáit akadémizálták. Nála az akadémikus struktúrát már itt is

leségét, közgazdasági tevékenységében, amint síbol: bármelyik letört bankzseni sem kapcsolhatta különbül össze annakidején a kellemest a hasznossal; s így folytathatnók még hosszú ideig ezt a furcsa felsorolást: hogy a paraszt buta, hogy a paraszt nem becsületes, hogy a paraszt született komédiás stb., — de igazán elég *A nyúl a bokorban* tanulságaiból.

Bizonyos, hogy jóval a háború előtt is voltak nem csekély eltérések a magyar paraszt igazi arca s a népünk erényeiről iskolai tankönyvekben lefektetett örökigazságok között. Kétségtelen az is, hogy a háború s a háború utáni évek nagy kataklizmái alapjában ingatták meg a falusi élet egyszerűségét. S ezek a változások nem is ismeretlenek már. Móricz Zsigmond, Kodolányi János regényei alapjáig feltárták a mai magyar falu nem egy sebét. De csodálatosképp eddig éppen azok a körök fordultak a legélesebben e tisztító törekvések ellen, akik most könnyeket csorrantva tapsolnak, vagy hallgatólagos elnézéssel mennek tovább *Nyáry* darabjának szokatlan „megállapításai" mellett. Komoly bajok komoly megtárgyalást kívánnának s nem ilyen szánalmas kabaréfogások, népszínműi hervadtságok s kávéházi zamatos kiszólások rosszul foncsorozott, félig vak, torzító tükrét. Gennyedő sebet nem lehet rózsaszín tapasszal gyógyítani. De mindaz, ami *Nyári* darabján kiütközik: már nem is seb, hullafolt. Álparaszt, áligazság s álirodalom. Ha mégis lenne valami alapja e bajoknak, akkor mindenkinek kötelessége nyiltan s őszintén szembenézni ezekkel a tünetekkel. Az olyan léha, felületes, könnyelmű népszínműi kabarécinizmus ellen azonban, amilyen a *Nyáry* darabja, az igaz irodalom, a komoly szó s a tiszta gondolat nevében csak tiltakozni lehet.

A *Kamaraszínház* ujdonsága, Romains Coolus *Husvéti vakáció*-ja: furcsa s különös vígjáték. Főlátványossága: egy nadrádszerep. (Eddig még hamisítatlan francia márka.) Új ötlete: Freud Oedipus-komplexumának színpadi alkalmazása. (Itt kissé már letér a francia szellem szokott síneiről.) Szokásos meglepetése: a bohózati bonyodalom ezúttal állott ízű drámává komolykodik át. (S ezzel mintha vígjátéki alaphangját vesztené a darab.) Mulatni mindenesetre igen keveset lehet a *Husvéti vakáció*-n. Azt pedig, hogy problémáját — egy serdülő fiú anyját ellenőrző féltékenységét — komolyan vegyük: már *Romains Coolus* vígjátékírói önérzete sem engedi, nemhogy a meglehetősen gyenge darab.

Zilahy Lajos bohózata, a *Világbajnok*, amely a *Vígszínházban* került színre, megint olyan, mint egy zsánerfestő vázlatkönyve: tele van legtöbbnyire jól ellesett alakokkal, mulatságos helyzetekkel, tetszetős elgondolásokkal. De csak ennyivel. S ez is — szigorúan a zsáner határán belül. A *Világbajnok* egyenes folytatása Zilahy eddigi színműveinek, s ha a színpadi szerkesztés szabályait nem is, Zilahy írói módszerét jól demonstrálhatjuk rajta. Mai téma, — de ezt a „mai" ízt mintha nem is annyira az események korhozkötött maisága, inkább a riport aktualitása adná. A Világbajnok sportvígjáték, de nem érezzük benne a sport sokezres tömegeket mozgató, igazi lázát. Komoly probléma, — igazibb elmélyülés s elmélyítés nélkül. Egy világbajnok szerelmi élete — ha nem is mérhető például a *Fehér szarvas* célkitűzéseihez — mégis túlsúlyos téma, ha a bohózati szerkesztés teherbíróképességét figyelembe vesszük. S e problémáját Zilahy óvatosan csak körülsétálja, elburkolja rózsaszín fátylakba, megmarad a felületen s megelégszik ezzel. Itt-ott a líra húrjait is megüti, — de ez nem emberi sorsokból s emberi eseményekből kicsendülő, igazi mélységekből szakadt líra, inkább csak hangulat, jólhangzó szavak játéka. Emberformáló tudása is mindig csak a helyzethez s az eseményhez formálja meg az embert: nem a maga teljességében állítja elénk alakjait. *Zilahynak* is vannak szép számmal sablónjai, sémái, melyeket visszavisszahoz egyes munkáiban, a kabaréból táplálkozó gyökereit sem vágta még el teljesen, mégis sohasem válik üres s hideg formaművéssé, s még a *Világbajnok* is — bohózati súlytalanságában — egy tehetséges író kedves, könnyű, mulattató munkája.

Illés Endre

Pandora 1927. 4. 24.

megbontotta a szín. Lágyabb, lírikusabb látása is elsodorja a színfestés felé s akvarelljein s különösen kis csónakos tájképén már szabadon mutatja meg magát annak a festőnek, aki fiataljaink között egyike a legtöbbet igérő tehetségeknek.

Bacher Rózsi képei erősen kemény-kötésűek, rajzosak; szereti kissé a kubizálás, kissé az expresszív összefoglalás ürügye alatt geometrikus vonalakkal hangsúlyozni ezt a rajzosságot, — én jobb szeretem azokat a képeit, ahol teóriák, férfiasnak-lenni-akarás és fenntartás nélkül engedi át magát kitünő dekoratív hajlamának. Itt nem érzem tehernek azt a sok színt, nem érzek semmi mondvacsinált-ságot s fejlődési útját itt s csakis itt érzem. Nem „nőies", de a festő ösztönös dekoratívitása ez benne, olyasmi, ami kevés nőben van meg; az, ami a feminin tarkaság helyett a kevés színnel sokat mondó nagyvonalúsághoz viszi s ami, azt hiszem, a legszebb teljességhez fogja érlelni tehetségét.

3. A *Szinnyei-társaság* protektorátusa alatt kiállító fiataloknál egy nagy baj van; nagy baj, de mert iskolát járó vagy iskolából alig kikerült gyerekemberekről van szó, a baj nem az ő, hanem a mestereik hibája. Az iskolában kevés tudást és túlontúl sok manírt tanultak. *Vaszary*-manírt, ami bennük zseniáliskodó felületességgé válik, *Csók*-manírt, ami velük a rajzot hanyagoltatja el egy mindent színtelenségbe mártó vattásság kedvéért, a *Réti*-iskola klasszicizáló manírját, amely vértelen akadémizmust termel ki náluk, s a mindennél rosszabb, veszedelmesebb, tehetségölőbb *Rudnay*-manírt, amely egy teátrális hatás eléréséért elveszti bennük a színt is és a rajzot is. (A tehetséges *Barcsay* Jenő és az igérő indulású *Istokovits* Kálmán ma ebben az útvesztőben rekedtek meg.)

A kiállításon tehát azoknak a képei állítanak meg, akik az iskolás manírok helyett helyesebb, hogy úgy mondjam, európaibb jelentőségű manírok felé orientálódnak. Ez a fogékonyság majdnem egyértékű a tehetséggel; nem helyettesíti azt, de művészi kultúráltság lehetőségével könnyíti meg a fejlődést. S ezek a képek azok, amelyek színesebbé, frissebbé teszik az egész fiatal magyar művészetet és ha hangjuk nem is a sajátjuk, impulzust adnak új s egyéni hangokra másoknak. *Rauscher* György s az egész fiatal *Medveczky* képeinél érezhettem ezt.

Az egyetlen, aki ennél az első komolyabb startjánál valami originalitást mutat fel, *Vadász* Endre; pár grafikájában s primitív színességű *Parasztleány*-ában. Nála nem akarom hinni, hogy csak modor az, ahogyan fest és szeretném jövőjét olyannak tudni, amilyen igérőnek mai kísérleteiből kiolvasni próbálom.

A SOCIETA POLIFONICA ROMANA HANGVERSENYEI

Nagy Károly „zötyögő szekér"-hangú frankjai összekülönböztek egyszer a római énekesekkel holmi stílus-kérdés fölött. A pörlekedők a zene szeretetében is nagy császár elé vitték vitájukat, aki ezt kérdezte tőlük: „Vajjon honnan isztok szivesebben: a tiszta forrásból, vagy a forrástól elágazó, megzavarodott patakokból?" S mikor egyhangúan azt kiáltották: „A tiszta forrásból!", a császár így szólt: „Lám, nézzetek hát bele a dicső Gergely pápa ének-stílusának tiszta forrásába és igyatok belőle".

Amint a megromlott gregorián-stílussal az *igazi* gregorián-stílust, úgy lehet napjaink kenetes, ál-méltóságos és ál-misztikus egyházi zenéjével és Palestrina-értelmezésével az *igazi* egyházi zenét és az *igazi* Palestrinát szembeállítani. Mert Monsignore *Casimiri* énekkara, a *Societa Polifonica Romana*, az igazi Palestrinát hozta el hozzánk, száraz, unalmas és szabatos templomi karmester helyett egy pompázó erejű, az áhítat és exaltáció ezer szinében tobzódó, legnagyobbak közül való művészt. Az az élő, szabad, az emberi hang áradásában gyönyörködő a capella-stílus, amely a római énekesek ajkán megszólalt, tündöklően va-

rázsolta elénk a virágzó renaissance művészetét, amely mindenben örömöt lel, ami forma, egyensúly és harmónia, s lelkében mégis gyötrődve őrzi a középkor formakerülő bensőségét s formaromboló megáradásait. A római énekesek Palestrinájában középkor és renaissance egyformán benne volt: rubátóik még a gregorián természetes rubatóit éreztetik, a féktelen és menzurálhatatlan jubilációkat, de a gregorián cantus firmus-ra épülő gazdag s komplikált polifoniában magas művészet, tökéletes kultúra s dekoratív pompaszeretet nyilatkozik meg. S érzelmileg is: misztikus elfojtódások és diadalmas kitörések, alázatos panaszlás és gőgös hangcsillogtatás egyformán fegyvertárához tartoznak e dalosoknak, — csak az aszketikus egyszerűség van tőlük távol. Egyházi zene ez, s nem kolostori zene: ám a keresztény lélek olyan gazdag színességét jelenti, amilyen szines csak akkor lehetett, amikor a keresztény lélek még az egyetemes európai lelkiséggel volt egyértelmű.

Palestrina motettáin s a remek *Missa Papae Marcelli* credó-ján kívül a nem kisebb úttörőnek, *Josquin de Près*-nek Ave Mariáját, s a méltó követőnek, *Vittoriá*-nak csodálatos karműveit, továbbá *Orlando Lasso*-nak s a velencei iskola két mesterének munkáit hallottuk. A római énekesek a flamand és spanyol iskola alkotásait is megragadóan interpretálták: különösen Vittoria *Tenebrae factae sunt* kezdetű responsoriumában éreztették feledhetetlenül a „lőn sötétség" tragikusan nagy óráit.

Monsignore Casimiri énekkara egyénenként is kitünően kultúrált hangú énekesekből áll; a szopránt és altot fiúgyermekek éneklik, a gyermekhang érdességétől csodálatosan megtisztított, csaknem angyali hangon. Valóban, amint fehér karingben, kék- és piros-fedelű hangjegyeiket szorongatva fölsorakoznak, kék- és piros-szárnyú angyalokhoz hasonlatosak valamely primitív festő képén.

Sárközi György

PANDORA

megjelenik évenként tizenkétszer

A szerkesztésért és kiadásért
SZABÓ LŐRINC
felelős; minden közleményért a szerzője felel

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest VII, Rózsa ucca 25 (Biró Miklós nyomdája Telefón: 443—27)

Kéziratokat a szerkesztő címére
(IX, Üllői út 31, fsz. 3),
előfizetéseket a mellékelt csekken vagy postautalványon
a *Magyar Jelzáloghitelbankba (V, Nádor u. 7)* kérünk

Előfizetési díj:
egy évre 20, félévre 10, negyedévre 5 P. Egyes szám ára 2 P.
Külföldi előfizetés 20 százalékkal drágább

SZEMEREY ZOLTÁN.

Festőművész. Született 1908-ban Budapesten. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Karlovszky Bertalan osztályán végezte, akinek tanársegédje volt. A Műcsarnokban 1935-ben állított ki első ízben, ahol 1938-ban elnyerte Esterházy Pál herceg 3000 pengős jubileumi emlékdíját. Ezenkívül fővárosi ösztöndíjban is részesült és három ízben nyerte el Balló Ede tanulmányi ösztöndíját.

Műcsarnok

1939.

kedem, a hivatali titkot megő

pontosan és lelkiismeretesen

Isten engem u

Budapest, 1921. év

Eskütt vevő.

Dr. Forster Gyula s.k.

shiv. főigazgató.

Szemere Lenke testő
Nyprest, 1906. VII. 10. Reti

Szemere Lenke

festő

l.

A Mű

1927. 1-4. 8. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Szemere Lenke

U. 4095

2 millió díjat nyert.

Magyarság 1925.

ápr. 1. (A Bencúr

Társaság ösztöndíj-

pályázata.)

SZEMERE LENKE: ANYA ÉS GYERMEKE. Rajz
Dr. Kertész István úr tulajdona

ALVÓ KIS LEÁNY. Rajz
...m metszetosztályának tulajdona

SZEMERE LENKÉT

az ő 13—14 éves korában bemutatott rajzai csodagyerekként praesentálták. Ceruzarajzai és természet után való tanulmányai a technikai ügyesség, a kifejezési nehézségek nemismerésének meglepő példái voltak. Emlékszünk egy baba csipkés, áttört ruhájára, mely oly minuciózus és a mellett kifejező volt, hogy ennek megcsinálása érett művészek számára is komoly feladat

E cikk befejezését lásd a komplett példban

Herman Lipót: Nehány női festőművésről. Magyar Művészet 1931. 576, 577, 579, 580.

Szemere Lenke

K.

SZEMERE LENKE: HAVAS FALU
Dr. Kertész István úr tulajdona

SZEMERE LENKE: A TEMETŐBEN
Dr. Kertész István úr tulajdona

Szemere Lenke

(Földes Lenke?)

Csaknem ugyanaz a témaköre *Szemere* Lenkének is, mint Barcsaynak, pedig fiatal leány, úgyszólván gyermek. S mégis púposokat fest, részegeket, tivornyázókat, elkényszeredett bányamunkásokat: az élet kínjában és örömében eltorzult figurákat. És színei is a tragikus élet komor színei: a zöldes-szürke, a feketés kék. Korának tragikuma visszhangzik bennük. Mindenkit meglep képeinek csodálatos készsége. Azt hinné előttük a néző, hogy érett ember az alkotójuk. Nincsen rajtuk elfogódottság, nincsen rajtuk semmi a gyermek kedves ügyetlenségéből. A csodagyerek-állapot veszedelmes jelenség a művészet világában, de Szemere Lenke képei nem keltenek nyugtalanságot. Az alakító érzés vezette rajtok az alakító kezet. Gazdag lélek muzsikálhat ebben a gyermekleányban. Fényes Adolf és Magyar-Mannheimer Gusztáv voltak első tanítói. Az utóbbinak hatását mutatják Szemere Lenke rajzain bizonyos apróra kidolgozott részletek. Fényes Adolf is a szegény és nyomorult emberek festője volt valamikor. De az első mesterek egyike sem befolyásolta különösebben a fiatal művészleányt, s ez nagyon jó jel. Most Réti mester alakítgatja a lelkét s amit azóta alkot, az — úgy hallik — egészen más, mint amit eddig cselekedett és a maga nemében korántsem olyan teljes, mint régebbi munkái. Szemere Lenke tehát a „multját" mutatta be az Ernst-múzumban. A multját — tizennyolcéves korában! S most a szemnek, léleknek egyformán végtelen jövő felé terjeszti szét szárnyát.

Élet Artur: Fiatalok és kezdők. Kortárs, Nyugat, 1925. okt. 1.

4.

Elfödé véres, gennyes szemök, hogy édes lelked elpihenhet,
S hogy üldözött vad sóhajtva megnyugodhatol,

Hős, szívem szakad: ki látom drága homlokod a síró templomi kincsek
Ódon fénye mögül s ki nem tudom mi tartson vissza itten
Ifjút, még töretlen életűt, míg eltörődve végre menni kell . . .
S mért élni, élni, jajgató tömeg falatján még tovább

S mély sírba majd leszállani végül?!

A NŐ DICSÉRETE

Ó játékos ujjaid, ó finom szíved: picinyke serleg,
Ó lágy ágyékod s langyos, édes, leglágyabb hasad,
Ó fénylő fogad: lágy, olvadó száj csiszolt, édes műszere.
S finom ereid: kék, felejthetetlen hímzés drága testeden,
S ó finom belső szerveidnek egész ékes bársony-tokja te!!

* E kórus alatt a drámai vers egy faját értem, melyet az elképzelt kar vezetője társai zene-kísérete mellett elszavalna nagy tömeg nevében, tehát objektíven szólván. F. M.

BÁV BIZOMÁNYI
KERESKEDŐHÁZ ÉS
ZÁLOGHITEL RT.

59. Ékszeraukció
Ékszer, műtárgy
március 12-13.

40. Művészeti Aukció
Ékszerek, műtárgyak, festmények, grafikák, szobrok, szőnyegek és bútorok felvétele február 15-ig.

Budapest IX.,
Lónyay u. 30-32.
Tel.: 455-7700

www.bav.hu

LOSSONCZY TAMÁS
festőművész
kiállítása a Pintér Sonja Galériában
A kiállítás megtekinthető
2002. január 25 - március 2-ig,
hétfőtől péntekig 10-18 óráig,
szombaton 10-14 óráig.

pintér sonja
GALÉRIA

SZEMERE ISTVÁN

Előbb gyűjtötte, most már forgalmazza is

Kérek több száz korsót

Szemere István első söröskorsóját évtizedekkel ezelőtt munkatársaitól kapta ajándékba, s bár gyűjteménye az elmúlt húsz év alatt több száz rendkívüli korsóval gyarapodott, ez az egyébként igen egyszerű korsó ma is egyik legmegbecsültebb darabja.

Fotó: Túry Gergely

Szemere István
az elsőt ő is ajándékba kapta

Majdnem mindenki kapott már élete során söröskorsót ajándékba, de alig találunk néhány embert, aki ezek közül komoly gyűjtővé vált volna. Szemere István kollekciójának nagyobb részét a német korsók teszik ki. Ezeknek a kőből, porcelánból, fajanszból vagy cserépből készült daraboknak a többsége fedeles és gazdagon mintázott. Ilyen korsók kerültek hozzá az Egyesült Államokból, Angliából és szinte valamennyi nagy sörkultúrával bíró országból. Bár a gyűjtemény javát a cserépkorsók alkotják, van a kollekcióban néhány antik üvegpohár is.

A gyarapítás legegyszerűbb módja a vásárlás. A hazai kínálat azonban néhány éve még véletlenszerű volt, ezért Szemere István felvette a kapcsolatot a legnagyobb német gyárakkal. Egy idő után felmerült az ötlet: mi lenne, ha forgalmazná is a korsókat? Reménykeltőnek tűnt, hogy ha itthon is bővül a választék, talán egyre többen gyűjtik majd ezeket a gyönyörű, műalkotásnak is beillő tárgyakat. Így lett a legnagyobb német cégek – Alwe, Gerz, King, Zöller & Born – kizárólagos hazai importőre. E tevékenység során számos hazai gyűjtővel is megismerkedett, akik nála rendelték meg a katalógusokból kiválasztott példányokat. Természetesen ez esetben új darabokról van szó, az ódonabbakat a bolhapiacokon és a műkereskedésekben lehet beszerezni.

A hatalmas, többezres kínálatban mindenki megtalálhatja azt, ami az ízlésének és a pénztárcájának leginkább megfelel. Az üzleti kapcsolatból barátság lett, és a gyűjtők három éve létrehozták a Söröskorsó- és Pohárgyűjtők Egyesületét. Ez jelenleg ötven tagot számlál, és minthogy minden bizonnyal még nagyon sokan gyűjtenek söröskorsókat, nem látszik alaptalannak a remény, hogy egyre többen lesznek. Ennek érdekében Szemere István ma is szívesen részt vesz az összejöveteleken, és bemutatja gyűjteménye néhány darabját, amelyek az ilyen alkalmakkor „rendeltetésszerű" használatba kerülnek.

MŰÉRTŐ 2002. február

Szemere János

Szemere János pozsonyi kiállításáról.

November első napjaiban a pozsonyi Carlton-szálló egyik emeleti szobájában a csallóközi-gútori Szemere János képei voltak láthatók. Szemere János most állított ki másodszor Pozsonyban. Körülbelül félszáz képén a stílus és technika legkülönbözőbb variációit állapíthattuk meg. Szemere János első kiállítása óta határozottan fejlődött, de ez a fejlődés nem a benső elmélyüléshez vezetett, hanem a technikai és témabeli felfogások külső átvételéhez (Munkanélküli, Birkózók című képei) s ezért olajképei nem tudják a nézőt teljesen meggyőzni, nem tudnak teljes élményt adni. Szemere János a technikai tudáson kívül, melyet különösen portréin mutat meg, nem tud még ma egységes alakító piktúrát adni. Neki nincs átélt és formáló művészeti világa; a piktúrális hatások válaszútján állt meg. Tőle függ, hogy e válaszútról merre felé fordul és hol találja meg mondanivalójának adekvát piktúrális kifejezését. E kiállítása egyes részeiben bizonyság arra, hogy Szemere János ezt a startot megkezdheti.

Sz. R.

Forum 1932 No 10. 286 l

Mendlik Oszkár: Zivatar közeledik 10
Mendlik Oszkár: Orkánhullám az Atlanti-óceánon 10
Mendlik Oszkár: Az Atlanti-óceán 10
Mendlik Oszkár: Hullámtaraj 10
Mendlik Oszkár: Parti hullámzás 10
Mendlik Oszkár: Óceánhullámok 11
Mendlik Oszkár: Napkelte az Indiai-óceánon 11
Mendlik Oszkár: Hullámtörés a sziklákon 11
Az Andrássy-úti régi Műcsarnok a régi Mintarajztanoda és Zeneakadémia épületével 11

Szemere János pozsonyi kiállításáról.

November első napjaiban a pozsonyi Carlton-szálló egyik emeleti szobájában a csallóközi-gútori Szemere János képei voltak láthatók. Szemere János most állított ki másodszor Pozsonyban. Körülbelül félszáz képén a stílus és technika legkülönbözőbb variációit állapíthattuk meg. Szemere János első kiállítása óta határozottan fejlődött, de ez a fejlődés nem a benső elmélyüléshez vezetett, hanem a technikai és témabeli felfogások külső átvételéhez (Munkanélküli, Birkózók című képei) s ezért olajképei nem tudják a nézőt teljesen meggyőzni, nem tudnak teljes élményt adni. Szemere János a technikai tudáson kívül, melyet különösen portréin mutat meg, nem tud még ma egységes alakító piktúrát adni. Neki nincs átélt és formáló művészeti világa; a piktúrális hatások válaszútján állt meg. Tőle függ, hogy e válaszútról merre felé fordul és hol találja meg mondanivalójának adekvát piktúrális kifejezését. E kiállítása egyes részeiben bizonyság arra, hogy Szemere János ezt a startot megkezdheti.

Sz. R.

Szemere János festő

Forum (Pozsony) 1932. 286. p.

durchschnittliche Tagesbesuch wird auf etwa 500.000 Personen geschätzt. Die Anleihe von 10 Millionen Dollar, die von dem Garantiekomitee der Ausstellung herausgegeben wurde, konnte im Laufe von einigen Wochen in vollem Umfange gezeichnet werden. Unter den schon fertiggestellten Bauten befinden sich das Planetarium, das größte der Welt, das Aquarium, das berühmte Field-Museum und das Stadion, das 120.000 Zuschauer fassen kann. An der Spitze des Baukomitees steht der bekannteste amerikanische Architekt Raymond Hood.

Die gesetzliche Arbeitszeitkürzung in Dänemark. Sozialminister Steincke will demnächst die Verhandlungen zwischen Arbeitgebern und Arbeitnehmern selbst führen, damit der diesbezügliche Gesetzesvorschlag der Regierung ehestens vorgelegt werden könne.

Gebrauchsmöbel-Wettbewerb in der Sowjet-Union. Bei einem für die gesamte Sowjet-Union ausgeschriebenen Wettbewerb um Vorschläge für Modelle praktischer Gebrauchsmöbel wurden über 1000 Arbeiten eingereicht. Von den 14 ausgesetzten Preisen fielen 3 an deutsche Architekten.

Ausstellung deutscher Architektur in Moskau. Die Ausstellung deutscher Architektur in Moskau, die von der deutschen Kunstgesellschaft unter der Leitung von Dr. A. Kuhn veranstaltet worden ist, war ein großer Erfolg. Sowohl der Publikumsbesuch, als auch die Beurteilungen in der Presse waren ausgezeichnet. Die Ausstellung wird jetzt voraussichtlich nach Leningrad weitergehen und soll später in Charkow und wahrscheinlich auch in Tiflis gezeigt werden.

Asch und Widach bei Neu-Paka gewannen die Haupttreffer der I. und II. Effektenlotterie des Bundes der Kriegsverletzten. Die Ziehung der III. B. d. K. Lotterie findet bereits am 9. Feber 1933 statt. Der I. Hauptreffer, ein Haus im Werte von Kč 125.000 wird dem Gewinner erbaut, wie und wohin er es wünscht. Lose sind zum Preise von Kč 5.— bei allen Banken, staatlichen Losverschleißstellen und Trafikanten zu haben. Bestellungen nimmt entgegen Bund der Kriegsverleztzen, Witwen und Waisen, Reichenberg, Lessingstraße 2.

Szemere Judit.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOVJET HIRADÓ

1902 . 11 11 8

*

1021

MAGYAR GYERMEKEK RAJZAI

Moszkvában, a Szokolnyiki parkban megnyílt a gyermekek országos képzőművészeti kiállítása. Ezen bemutatták valamennyi szovjetköztársaság iskolásainak rajzait, festményeit és szoborműveit, de külön osztályt nyitottak »Barátaink rajzai« címen. Ebben sok-sok ország gyermekeinek műveit állították ki, köztük Fáy Éva, Béda Krisztina, Kenessei Sári, Dorogi Zsuzsi, Rácz Vilmos, Zemplényi György, Bakonyi Ágnes, Siklós Vera és Gruber Zsuzsi munkáit, valamint Szemere Judit székesfehérvári iskoláslány rajzát.

*

VILÁGFARSANG

— ZÁRÓRA ELŐTT. —

(Farsang utolsó vasárnapján.)

(Gáspár Antal rajza.)

A MEGTÁNCOLTATOTT POLGÁR: Itt a tizenkettedik óra és még mindig nem ismerem az igazi arcát.

Báró Perényi Zsigmond m. kir. titkos tanácsos, koronaőr előadása a Cobden Szövetségben. A Magyar Cobden Szövetség szemináriumában *március 1-én, kedden* este báró *Perényi Zsigmond* m. kir. titkos tanácsos, koronaőr „*Magyarok Külföldön*" címmel előadást tart. Az előadás az *Ernst Muzeum* (VI., Nagymező-u. 8.) előadótermében lesz és pontosan ¾7 órakor kezdődik.

— **Halálozás.** Jalsovai *Jalsoviczky Géza* kir. tanácsos, okl. gépészmérnök, ny. felsőipariskolai igazgató, evangélikus presbiter, 86 éves korában Budapesten meghalt. Hétfőn délután 4 órakor a kerepesi temetőben búcsúztatják, majd holttestét a nagybajomi családi sírboltban helyezik örök nyugalomra.

Hoffmann István ny. honvédtábornok 66 éves korában *Budapesten* meghalt. Vasárnap délután félnégy órakor temetik a farkasréti temetőben.

Özv. *Bartsch Antalné* sz. *Szabó Hermin* életének 87-ik évében az Urban csendesen elhunyt. Temetése f. hó 28-án, hétfőn d. u. ½3-kor lesz a farkasréti temető halottasházából a róm. kat. anyaszentegyház szertartása szerint. Az elhunytban Maróthy Jenőné és Brassay Leó édesanyjukat gyászolják.

Eisinger Ferenc dohánygyári igazgató 57 éves korában *Budapesten* meghalt. Vasárnap délután három órakor temetik a farkasréti temetőben.

Özv. *Szilassy Gézáné* szül. *Czobor Flóra* február 25-én, életének 70-ik évében meghalt. Az elhunytban dr. *Szemerjay Korács Dénes* belügyminisztériumi miniszteri tanácsos felesége édesanyját gyászolja. Vasárnap délelőtt 11 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Dingha Árpád ny. székesfővárosi pénztári igazgatót szombaton délután temették el nagy részvét mellett a kerepesiuti temetőben. A sírnál a *FANSz* és a központi pénztár tisztviselői karának nevében *Kosztolányi Sándor* székesfővárosi pénztári igazgató mondott búcsúbeszédet.

Duperrex Julia 62 éves korában, f. hó 25-én elhunyt. Temetése f. hó 27-én d. u. ½4 órakor lesz a kerepesiuti temető halottasházából.

Id. *Weisz Gusztáv* nyug. államptári főtanácsos f. hó 25-én, életének 75-ik évében csendesen elhunyt. Temetése február 27-én délután 4 órakor lesz Pestszenterzsébeten, a róm. kat. ujtemető halottasházából.

Harmath Ilona OTI tisztviselőnő elhunyt. Temetése vasárnap 11 órakor a rákoskereszturi róm. kat. temetőben lesz.

Walter Ferencné 52 éves korában, Budapesten elhalálozott. Vasárnap délután 3 órakor temetik a farkasréti temetőben.

Csiktapolcai Domokos Gyula ny. vámszaki főtanácsos 69 éves korában *Kispesten* meghalt. Vasárnap délután négy órakor temetik a kispesti temetőben.

Gorondi Ravasz Kálmán ny. posta- és távirdafőfelügyelő 78 éves korában meghalt. Kedden délután félöt órakor temetik a *pestszentlőrinci* temetőben.

Járai Jurassek Alfréd ny. MÁV főintéző e hó 15-én Gödöllőn váratlanul meghalt.

Ladomeri Ladomérszky Lajosné szül. *Illovits Aurélia*, görögkatolikus lelkész özvegye, 79 éves korában *Sátoraljaujhelyen* meghalt.

Gyászistentisztelet. Néhai dr. *Bársony János* egyetemi tanár lelkiüdvéért hétfőn délelőtt féltíz órakor az egyetemi templomban gyászistentiszteletet tartanak.

Jelmezes siverseny

Egy sielő a Semmeringen.
Első dijat nyert, ugy ám
Frakkban volt, a szemén monokli,
S cilinder a feje búbján.

Monoklival és cilinderrel
A hegytetőre ért föl,
S nagyot ugrott . . . de a monokli
Nem ugrott ki a szeméből.

(—kas.)

— **A kormányzóné nyomorenyhitő mozgalma.** A kormányzóné nyomorenyhitő mozgalmára február 25-én a következő adományok érkeztek: Ganz és Társa r. t. Levente Egyesülete 345.62 P, gróf Teleki József 100 P, dr. Takács Pál 37.10 P, OTI tisztviselői és egyéb alkalmazottai 30.52 P, Hiradó karpaszományos iskola Budapest 15.16 P, Keleti és Herlik 15 P, Földes Béla, dr. Istvánffy Lajos 10—10 P, Berczik Albertné 5 P, Weisz Kálmánné 3 P, Gaál Miklós 1 P, Bánhegyi Istvánné 50 fillér.

— **Az Ernst-Muzeum** gyüjteményes kiállitása, amelyen *Hrabéczy Ernő, H. Mattioni Eszter, Révész István, Ripszám Henrik és Pólya István* festők festményei vannak kiállitva, március 6-ig marad nyitva.

— **Mit tanulhatunk ezen a héten** a Népmüvelési Bizottság Háztartási Telepén, a Gázmüvek VI., Vilmos császár-ut 3. szám alatti bemutató helyiségében: *Február 28-án, hétfőn d. u. 5—6-ig.* Szili Leontin: A terités esztétikája. Főzőbemutató: sajttal, sonkával töltött sós teasütemények. *Március 2-án, szerdán d. u. 5—6-ig.* Móricz Margit: Afrika asszonyai (vetitett képekkel). Főzőbemutató: báránysültek készitése. *Március 3-án, csütörtökön d. u. 5—6-ig.* Dr. Góczyné Heviár Margit: A különböző ételszakaszok lényege. Főzőbemutató: máj felhasználása leves, omlett, szelet, pudding, pástétom készitésénél. *Március 5-én, szombaton d. u. 5—6-ig.* Szili Leontin: Gyermekzsür. Az iskolás gyermek vendéglátása. Főzőbemutató: ünnepi torták, csokoládés sütemények készitése. Az egyes előadások belépődija 60 fillér. Március 1-én, kedden és március 4-én, pénteken délután 5 órakor főzőbemutató a takarékos gázhasználatról. Belépődij nincs.

— **A MONORI MAG JOBB!** Budapest, VIII., Rákóczi-ut 7.

ÉLELMISZERÁRAK

Marhahus: rostélyos kg. 180—300, leveshusok 140—290. Borjuhus: comb 300—360, vesés 180—280. Juhhus: hátulja 160—200, eleje 136—160. Sertéshus: karaj 190—250, tarja, comb, lapocka 160—200, oldalas 140—176, szalonna, zsirnak való 148—160, háj 166—176, zsir 164—180. Élő baromfi: csirke drb. 150—300, tyuk 250—400. Tisztitott baromfi: csirke kg. 160—280, lud, ruca hizott 135—190, tyuk 160—180. Tojás: tea 10 darabig 7—8, 11 darabtól kg. 130—150, főző 10 darabig 6—7, 11 darabtól kg. 120—130. Halak: ponty, élő kg. 120—200, jegelt 108—150. Tej és tejtermékek: tej literje 30, tejfel 100—120, teavaj kg. 300—320, tehénturó 50—80. Kenyér: fehér kg. 42—46, félfehér, félbarna 32—40, barna 20—22. Szárazfőzelék: bab 28—46, borsó 30—56, lencse 56—86. Zöldségfélék: fokhagyma 28—40, vöröshagyma 24—30, fejeskáposzta 36—44, kelkáposzta 28—36, burgonya Gülbaba 10—12, rózsa nyári 10—12, rózsa őszi 8—10, Ella 6—8, karfiol tiszt. 120—130, savanyukáposzta 36—48, vegyes zöldség 36—48, paraj tiszt. 28—40, kalarábé 16—24. Gyümölcs: alma kg. 60—160, narancs sárgabélü 64—86, vörösbélü 76—140, mandarin 76—140.

— **A volt szolnoki polgármester nyugdijazása.** Szolnoki tudósitónk jelenti: A *Pesti Hirlap* megirta, hogy a belügyminisztérium megváltoztatta a dr. *Tóth Tamás* szolnoki polgármester fegyelmi ügyében hozott állásvesztési itéletet és a fegyelmi eljárást a folyamatban levő bünügy befejezéséig felfüggesztette. Ugyanakkor a belügyminisztérium Tóth Tamás sulyos betegsége miatt elrendelte kényszernyugdijazását. Tóth Tamás ellen tehát *mint nyugalmazott polgármester* ellen fog tovább folyni az eljárás. A belügyminiszter rendeletére szombaton összeült a hármas bizottság a szolnoki vármegyeházán. A bizottság elnöke *Borbély György* főispán volt, tagjai *Kuszka István* és dr. *Kiss Ernő* felsőházi tagok. *Szaller Miklós* tisztifőorvos terjesztette elő jelentését, amely szerint dr. Tóth Tamás olyan sulyos betegségben szenved, hogy gyógyulása egyelőre nem várható. Dr. *Szalay Szabolcs* vármegyei főjegyző ismertette a fegyelmi iratokat, majd a bizottság azt a határozatot hozta, hogy dr. *Tóth Tamás soronkivüli nyugdijazását véleményezi* és elrendeli az iratoknak a belügyminisztériumba való fölterjesztését. A bizottság véleménye alapján a belügyminisztériumban szervezett ötös bizottság fog jogerősen dönteni. A döntés után a belügyminisztériumból visszaérkeznek az iratok Szolnokra és akkor a város képviselőtestülete állapitja meg azt a nyugdijat, amely a városnak tiz éven át volt polgármesterét megilleti.

— **Egy esperes ünneplése.** Abonyból jelentik: Dr. *Lázár Andor* igazságügyminiszter, egyházmegyei gondnok részvételével az itteni református egyházközség kedden diszközgyülésen üdvözli lelkipásztorát, *Kiss Zsigmond* esperest, kormányfőtanácsosi kinevezése alkalmából. Az istentisztelettel kezdődő ünnepen az esperes elnöktársa, dr. *Lázár Andor* gondnok, a kecskeméti egyházmegye nevében mond köszöntőt.

— **Rejtvénymegfejtők jutalmazása.** A *Képes Vasárnap* f. hó 20-iki számában közölt rejtvények megfejtői közül jutalmat kapnak a következők:

Bálint Béla Dunakeszi, Jókai-u. 30. Bernáth Ferenc Budapest, Uj Szent János-kórház A. oszt. 24. Borg Ádám Várdomb. Borhy Miklós Gyöngyös, Postafiók 2. Czira Jenőné Győrvár. Juhász István Kispest, Jókai-u. 76. Irsai Gusztáv Nyiregyháza. Herczeg István Eger, Gyöni G.-utca 9. Hesz Endre Gyönk. Kardos Ferencné Szigetszentmiklós. Matterny Andor Ráckeve. Dr. Sasi Nagy Imréné Miskolc, Jókai-u. 17. Seller Ferenc Jászkarajenő, Petőfi-utca 6. Tóth András Budapest, I., Logodi-u. 63. Dr. Várnay Ernőné Csurgó.

Gyermekrejtvény megfejtői közül: Antalffy István Berettyóujfalu, Kossuth-u. 21. Ettig Antal Székszárd, Bartina-u. 55. Horváth Jánoska Szeged, Kálmán-u. 4. fsz. 2. Kazinczy Erzsike Rákoshegy, Szent Imre hg.-u. 40. Ifj. Kertész Ferenc Vanyarc. Kubó Erzsike Rákospalota, Toldi-u. 12. Michnay Klára Budapest, I., Kékgolyóutca 8. Moód Rózsi Budapest, Enyedi-u. 8. Nagy Valéria Komárom, Térffy Gy.-u. 6. Oláh Vilmos Kecskemét, Kápolna-utca 8.

— **Szemerey Zoltán festőművész az Esterházy-jubileumi emlékdij nyertese.** Herceg Esterházy Pál, a Képzőművészeti Társulat tiszteletbeli tagja, a Társulat hetvenötéves fennállása alkalmából jubileumi emlékdijat alapitott, amelynek háromezer pengőt kitevő összegét a Műcsarnok évenként rendezendő téli tárlatán kitünt festmény- vagy szobormü alkotójának adományozza. A dijat elsőizben az 1937. évi téli tárlaton *Burghardt Rezső* festőművész kapta „Páholyban" cimü olajfestményéért. Az idei téli tárlatra kitüzött dijra vonatkozóan az alapitó most közölte a Képzőművészeti Társulat elnökségével azt az elhatározását, hogy az emlékdijat ebben az évben *Szemerey Zoltán* festőművésznek, a Műcsarnok jelenlegi téli tárlatán szereplő „Hajdu" cimü olajfestményének itélte oda.

— **Elitélt röpiratterjesztők.** A nemrégen megjelent „*Ki van mögötte*" cimü röpirat felelős kiadóját és egyik terjesztőjét, *Rajkay László* egyetemi hallgatót a rendőri büntetőbiró 200 pengő pénzbüntetésre vagy tiz napi elzárásra itélte. Ugyancsak e röpirat terjesztéséért elitélte a rendőri büntetőbiró *Szabó Gyula* egyetemi hallgatót öt napi elzárásra, átváltoztatható 100 pengő pénzbüntetésre, *Szigeti Béla* egyetemi hallgatót pedig három napra, átváltoztatható 50 pengő pénzbüntetésre. Az elitéltek felebbeztek.

— **Összeütközött egy villamos és egy tehergépkocsi.** Egy 3-as jelzésü villamos szombaton a Váci-ut és az Ipoly-utca keresztezésénél összeütközött egy tehergépkocsival. *Báláza József, Bárány Lajos* és *Uszova Pál* napszámos az összeütközés folytán a gépkocsiról az uttestre zuhant. *Uszova Pál koponyaalapi törést szenvedett.* A mentők a Rókus-kórházba vitték, *állapota életveszélyes.* A másik két napszámost a helyszinen részesitették első segélyben.

— **Olcsón és jól főzni-sütni.** Ezt tanitják az Elektromos Müvek Honvéd-u. 22. sz. alatti bemutatójának szerdán délután fél 6 órakor kezdődő főzőelőadásán, továbbá hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt pontosan fél 10 órakor tartandó főzési gyakorlatain. A villamos háztartási készülékek ismertetése során képviselőfánk, leveles-vajas tészta, kuglófok, torták, valamint pudding, különféle husételek és citromdzsem készitését mutatják be. Belépő- és ruhatárdij nincs.

— **Főzőtanfolyamok Budán.** Március hónapban Budán a következő gázfőzőtanfolyamok nyilnak meg: *I. Különlegességi tanfolyam:* meleg és hideg előételek, halételek, aszpikkészités, diszités, angol és magyar pecsenyék, torták, sütemények készitése, diszitése, fondant, guzok, parfaitok és különböző italok készitése. *I. Az uri hölgyek tanfolyama* március hó 8-án kezdődik és négy hétig tart, minden kedden és pénteken délután 5—8-ig. Tandij 12 P. 2. *A háztartási alkalmazottak tanfolyama* március 2-án kezdődik és hat hétig tart, minden szerdán délután 5—8-ig. Tandij 8 P. *II. Kezdők tanfolyama (hölgyek részére):* az egyszerü polgári konyha ételeinek elkészitése. A tanfolyam március hó 1-én kezdődik és hat hétig tart, minden kedden és pénteken délelőtt 10—1-ig. Tandij 20 P. A beiratási dij és anyagmegtérités a tandijban bennfoglaltatik. Beiratkozni lehet naponként délután 5—7-ig a Volt Iskolatársnők Szövetségében (II. ker., Batthány-u. 8. sz. Polgári Leányiskola.)

— **Kedvező alkalom Nürnbergbe utazni** autocarral a március 20-iki magyar-német válogatott futballmérkőzésre. Részvételi dij 148 P, további nagy körutazással 238 P. Részletes felvilágositás és jelentkezés: Sport- és Tanulmányutak Rendezőségénél, IV., Bástya-utca 5. Tel.: 137—565.

NAPI HIREK

— **Diplomáciai ebéd a kormányzónál.** *Horthy Miklós* kormányzó és felesége szombaton este ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak: *Angelo Rotta* apostoli nuncius, *Arne Scheel* norvég követ és felesége, *Ulf Torstén Undén* svéd követ és felesége, *Behidzs Erkin* török követ, *Onni Talas* finn követ és felesége, *Jurgis Saulys* litván követ és felesége, *I. C. W. Krause* dán követ, *Milos Kobr* csehszlovák követ és felesége, *John F. Montgomery* amerikai követ és felesége, *Alexandre Vukcsevics* jugoszláv követ és felesége, *Gaston Maugras* francia követ és felesége, *Lalaing* gróf belga követ és felesége, *Don Carlo dei Duchi Caffarelli* maltai követ és felesége, *Stoil Stoiloff* bolgár követ és felesége, *Gustavo A. Wiengreen* paraguayi követ és felesége, *S. de Sousa Leao Gracie* brazil követ és felesége, *Sir. G. Knox* angol követ, *Achmed El Kadry Bey* egyiptomi követ és felesége, *Leon Orlowski* lengyel követ, *Mikelis Valters* lett követ és felesége, *Panayotis Pipinelis* görög követ, *Raoul Bossy* román követ és felesége, *E. Baar-Baarenfels* osztrák követ és felesége, *Otto v. Erdmansdorff* német követ és felesége, *Mohamed Saed* iráni követ és felesége, *R. T. C. Roosmale Nepveu* németalföldi követ és felesége, *Fernando Garcia Oldini* chilei miniszterrezidens és felesége, *Bailen* gróf spanyol ügyvivő, *Eugen Broye* svájci ügyvivő és felesége, *Viktor Plotnikoff* szovjetuniói ügyvivő és felesége, *Omero Formentini* olasz ügyvivő, *Richards Jöffert* eszt ügyvivő és felesége, *Tsutomu Suva* japán ügyvivő és felesége, *F. Chiappe* argentin ügyvivő és *Gustavo Villatoro* mexikói ügyvivő és felesége; továbbá dr. *Darányi Kálmán* titkos tanácsos, miniszterelnök és felesége, *Kánya Kálmán* titkos tanácsos, külügyminiszter, dr. *Uray István* titkos tanácsos, a kabinetiroda főnöke, báró *Apor Gábor* rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese, dr. *Ambrózy Gyula* államtitkár, a kabinetiroda főnökhelyettese és felesége és *Scholtz Andor* folyamőrkapitány, szolgálattévő szárnysegéd.

— **Kinevezés.** A miniszterelnök a minisztertanács február 25-i határozata alapján dr. *Csekő Gyula* itélőtáblai birót, közigazgatási tanácsjegyzőt, e bírósághoz elnöki titkárrá osztotta be, illetve nevezte ki.

— **A hercegprimás látogatása a kabinetiroda főnökénél.** *Serédi Jusztinián* hercegprimás szombaton délben megjelent a királyi palotában és visszaadta *Uray István* kabinetirodai főnök tisztelgő látogatását.

— **Közjegyző is lehet felsőházi tag.** Szentesről jelentik: Vitéz *Endrey Antal* hódmezővásárhelyi felsőházi tag megválasztása ellen panasszal éltek a közigazgatási bíróságnál, mert vitéz Endrey Antalt közjegyzővé nevezték ki Orosházára. A közigazgatási bíróság a peticiót elutasította és ítéletében kimondotta, hogy *királyi közjegyző is lehet felsőházi tag.*

— **Főispánból alispán.** Pécsről jelentik: Baranya vármegye törvényhatósági bizottságának több mint kétszáz tagja szombaton tanácskozásra ült össze a megüresedett alispáni állás ügyében. *Kammerer Andor* indítványára lelkes egyöntetűséggel határozták el, hogy vitéz *Horvát István* főispánt kérik fel pályázatának benyujtására. A főispán, akit küldöttség hivott meg ezután az értekezletre, kijelentette, hogy ebben az állásfoglalásban közéleti munkásságának elismerését látja, ezért pályázatát az alispáni állásra benyujtja.

— **Országzászló-őrség.** Vasárnap a 16. sz. E. G. (Evang. Gimnázium) cserkészcsapat teljesit őrszolgálatot az Ereklyés Országzászlónál. Déli 12 órai őrségváltásra a székesfővárosi őrségzenekar kiséri a csapatot, valamint adja a szabadságtéri térzenét.

— **Graziani tábornagyot ünnepélyesen fogadták Rómában.** Rómából jelentik: *Graziani* tábornagy szombaton este érkezett meg Rómába, ahol diadalmas fogadtatásban részesitették. Maga *Mussolini* fogadta a pályaudvaron, a kormány valamennyi tagja és a tábornoki kar élén.

— **Vitéz dr. Szecsődy Imre előadása.** Vitéz dr. *Szecsődy Imre* egyetemi magántanár, igazgatófőorvos előadást tartott a MONE előadássorozatában. Azt fejtegette, hogy *az orvosnak a szenvedő emberiséggel szemben elmehigienikus kötelességei is vannak*, mert a szaporodó örökletes elmebetegségek az állam számára nagy anyagi megterhelést jelentenek és a családokat szociális veszélybe döntik. *A hazai viszonyokat feldolgozó öröklésku tatási intézményt kellene létesiteni*, mert a külföldi kutatások eredményei nem alkalmazhatók a hazai viszonyokra. A továbbiakban sürgette a házasság előtti kötelező orvosi vizsgálatot. A törvényhozás feladata, hogy az öröklési szabályok kideritése és a statisztikai adatok alapján megalkossa a hazai viszonyoknak megfelelő rendszabályokat, amelyek nélkül nemzetünk az idegélet egészsége tekintetében alulmarad a népek versenyében.

— **Hadi naptár készül a magyar katona ezer év óta véghezvitt fegyvertényeiről.** A M. Kir. Hadilevéltárban „Hadi Naptár" készül. Az egész magyar történelmi multat, tehát a világháborut is felöleli. Szemünk elé sorakoztatja a magyar vezér, katona egy évezred óta véghezvitt dicsőséges fegyvertényeit. A naptár szerkesztőbizottsága különös sulyt fektet arra, hogy abból ne maradjon ki olyan fegyvertény, amely a hagyomány ápolására, a csapatok erkölcsi nevelésére és az ifjuság szivében az ősi magyar katonai erények ápolására alkalmas. A Hadtörténelmi Levéltárban őrzött naplók, harci jelentések és egyéb hadműveleti iratok azonban hiányosak, mert közülük sok elkallódott. A Hadi Naptár szerkesztősége ezért ezuton kéri a háborus ezredek bajtársi szövetségeinek, asztaltársaságainak elnökeit, az egyes tiszteket, altiszteket stb., szóval mindenkit, hogy háborus csapattesteinek, osztályának, századának, üteg nek stb. olyan fegyvertényeit, amelyeknek nem szabad kimaradni a Hadi Naptárból, a szerkesztőség cimére mielőbb küldjék be. A személyes feljegyzések beküldését is kéri a szerkesztőbizottság; azokat felhasználásuk után visszaküldik. Végül a fegyvertény *rövid leirását* kéri a szerkesztőbizottság.

— **A vagyonváltság-buza ára.** A pénzügyminiszter a mezőgazdasági ingatlanok vagyonváltsága fejében fizetendő buza árát a földmivelésügyi miniszterrel egyetértőleg 1938 március hónapra szóló érvénnyel métermázsánként *huszonegy pengőben* állapitotta meg.

TÖBBET ÉR A PÉNZE
ha fehér árut vásárol érte-nálunk!:

Kispárnahuzat jóminőségű gyolcsból	—.68	6 darab női zsebkendő színes szélével	—.68
Nagypárnahuzat gyolcsból, sima, kb. 70×80	1.88	6 darab női batisztzsebkendő színes 1.95, 1.45,	—.98
Paplanlepedő sima, kb. 120×170 cm	4.80	6 darab fehér női batisztzsebkendő	1.95
Alsólepedő jóminőségű gyolcsból 4.40,	3.40	6 darab férfizsebkendő színes csíkkal 1.95, 1.45.	1.—
Himzett ágykészlet 1 paplanlepedő, 2 nagypárna, 1 kispárna	14.80	6 drb férfi batisztzsebkendő. színes alkon	2.95
Ágynemű pamutdamaszt színes 1.98, selyemfényű, métere	1.78	Muszlin zsebkendő darabja 1.98, —.98,	—.78
Alsólepedő gyolcs 8/4-es, métere	1.58	Kombiné szintartó fehérnemű anyagból	1.98
Paplanlepedő kreton kb. 176 cm széles	2.58	Kombiné himzéssel, sarmőz műselyemből	2-98
Agynemű kreton kb. 90 cm széles 1.58,	1.38	Kombiné himzéssel, nehéz sarmőz műselyemből	3.95
Pamutdamaszt étkezőabrosz 6 személyes, kb. 130×130	2.58	Női hálóing himzéssel, szintartó fehérnemű anyagból	2.98
Indanthren asztalterítő magyar szőttes, 6 szalvéttával	2.48	Női hálóing himzéssel, mosott sifonból	3.95
Asztalterítő háziszőttes, 4 szalvéttával	1.95	Női hálóing mosható műselyemből	4.40
Zsúrterítő pettyes és kockás, 4 személyes	1.95	Női hálóing lavabl műselyemből	8.90
5 darab pohártörlő háziszőttes	1.—	Női táncnadrág szép színekben	—.98
6 darab borbélykendő méhkas	1.—	Gyermek sarmőznadrág műselyem, hibátlan	—.98
3 darab törülköző méhkas	1.—		

MAGYAR DIVATCSARNOK

— **A rendőrség letartóztatott egy szélhámost.** Az elmult hónapokban küldöncök vitték *Mohácsy József* fiatal iró regényét előkelő emberekhez, levél kiséretében. A levél küldője *„Mohácsy József, a Pesti Hirlap belső munkatársa"* aláirással azt irta, hogy beteg és kéri, hogy a cimzett *tetszés szerinti összeggel vegye meg a regényét.* Nemrég egy ilyen levelet eljuttattak lapunkhoz és ekkor a *Pesti Hirlap szerkesztősége panaszt tett a fökapitányságon ismeretlen tettes ellen*, aki Mohácsy József néven, mint a Pesti Hirlap belső munkatársa, segélyeket kér. A fökapitányságon dr. *Lukács*-detektivcsoportjának tagjai megindították a nyomozást és csakhamar leleplezték a szélhámost — *Topolánszky Lajos Ernő személyében*, aki az elmult nyáron — amint annakidején megirtuk — *„Rendkivüli kiadás. Sztalin meghalt"* cimü nyomtatvánnyal árasztotta el a főváros utcáit. Az álszenzáció terjesztéséért akkor a rendőri büntetőbiróság elé került. A detektivek most megállapitották, hogy *Topolánszky Lajos egy Király-utcai antikváriumban összevásárolta Mohácsy József fiatal iró regényét és a regény példányait használta fel, hogy Mohácsy József nevével visszaélve, saját részére könyöradományt gyüjtsön.* A rendőrség közben megállapitotta azt is, hogy *Topolánszky Lajost köröznek büntetésének kitöltése, továbbá egy ellene csalás és sikkasztás cimén tett feljelentés ügyében.* A detektivek albérleti lakásán megtalálták és előállitották a fökapitányságra. Itt kihallgatása után a bizonyitékok alapján letartóztatták és átadták a törvényszék fogházának. Mohácsy József — aki egyébként egy nagy budapesti pénzintézet tisztviselője — amint a rendőrségen értesült, hogy Topolánszky Lajos visszaélt a nevével és őt, mint a Pesti Hirlap munkatársát szerepeltetve, regényeit eladta és igy *anyagi kárt is okozott neki, feljelentést tett ellene a fökapitányságon.* Ebben az ügyben is megindult az eljárás az álhirlapiró ellen.

— **Dr. Pályi Gyula fővárosi bizottsági tag meghalt.** Dr. *Pályi Gyula* ügyvéd, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag, — aki a főváros közgyülésén az ügyvédi kamara egyik képviselője volt — 39 évés korában váratlanul meghalt. Temetése hétfőn délután fél négy órakor lesz a farkasréti temetőben, a főváros által adományozott diszsirhelyre. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmisét szerdán délelőtt 10 órakor mutatják be a Batthyány-téri Szent Anna plébániatemplomban.

— **Közbiztonsági razzia a Teleki-téren.** A fökapitányság detektivtestülete a rendőrfőparancsnok irányitása mellett szombaton délelőtt közbiztonsági razziát tartott a Teleki-téren és annak környékén. A razzia során előállitottak 241 embert, akiknek igazoltatását megkezdték.

— **Kornis Gyula előadása.** Széles körökben nagy érdeklődéssel tekintenek az elé az előadás elé, amelyet dr. *Kornis Gyula* titkos tanácsos, a képviselőház alelnöke, március 1-én, kedden este háromnegyed hét órakor tart az Országháza delegációs termében a Hivatásos Külföldi Laptudósitók Egyesületének diszülésén. A nagynevü tudós németnyelvü előadásának tárgya: „Magyarország az európai kulturában".

— **A Pesti Hirlap bridzsversenye.** Szombaton hajnalig tartott a Pesti Hirlap bridzstanfolyama keretében rendezett bridzsverseny. Az *Unio Lawn Tennisz Club* termeit teljesen megtöltötték a versenyző csapatok. Az eredmény a legjobb bizonyitéka annak, hogy a *Pesti Hirlap tanfolyamának* hallgatói milyen gyors és komoly fejlődést érnek el. A versenyen ugyanis sokan vettek részt olyanok is, akik nem voltak tanfolyamaink hallgatói, ennek ellenére azonban a tanfolyam hallgatóiból alakult csapatok nyerték az első dijakat a kisosztott lapokkal folyt versenyben. Első lett a *Schuster Jánosné, Biró Marcell, Székely Andor és Szlávik Ede* csapat, második a *Hennel Károly, Hennel Károlyné, Kocsis László, Lőrincz József* csapat, harmadik a *Vaáry Judit, R. Wodetzky Mária*, dr. *Jávor Sándor, Sárossy Dénesné* csapat és negyedik a dr. *Szabó Erzsébet, Hagymássy Bélánė*, dr. *Komáromy Béla, Tormay Bálint, Benkő Miklósné* csapat. Az első négy csapat tagjai értékes tiszteletdijakat kaptak. A verseny lebonyolitásának nagy munkáját és a versenybiróság vezetését dr. *Farkas Mihály*, a *Pesti Hirlap* tanfolyamainak állandó vezetője, kitünően és közmegelégedésre látta el. A versenyen a *Chromo Papiripar R.-T.* (X., Füzér-u. 39.) vadonatuj kártyáit nagy örömmel és megelégedéssel fogadták. *A Pesti Hirlap tanfolyama a verseny után is tovább folytatódik.* Hetenként hétfőn és pénteken este fél 7 órakor dr. *Farkas Mihály* tart előadást a bridzsjáték elméleti és gyakorlati problémáiról.

A közismert
Fratelli Brogna
narancs
Ügyeljünk a védjegyre
minőségre, ize zamatra
FRATELLI BROGNA LENTINI
Minden jobb csemegeüzletben kapható

Szemerey Zoltán

Az elnöki portrék galériája

A hatalmas elnöki fogadóban például az elnök rendelkezéséhez mérten — változás készül az elnöki portrék hires galériájában. A negyedik sorban Scitovszky Béla, Zsitvay Tibor és Almássy László képe az ablak felé „rukkol", ugyhogy Benczur gyönyörü Tisza-portréja alá Sztranyavszky Sándor, Szász Károly képe alá Kornis Gyula és Rakovszky István megragadó portréja alá Darányi Kálmán arcképe kerül. A Sztranyavszkyt, a Kornist, a Darányit ábrázoló festmények már elkészültek, Szemerey Zoltán, a hires Karlovszky-tanitvány festette őket. A galériában a kétoldali zöld függönyre tehát nincs már szükség: rövidesen huszonhét képviselőházi elnök képe disziti a nagyfogadót. A négy egymásalatti sorban csak az utolsó, a huszonnyolcadik hely vár betöltésre.

Kelemen Ernő:

Pesti Hirlap

1940 jan. 23

P~~2~~1

Margit-kerút 55

41

②

Székesfehérvár

1021 1971 DEC 25

A tűzzománc jegyében
Téli tárlat a Csók István Képtárban

A Csók István Képtár az utóbbi évek során több, országos érdeklődést kiváltó kiállításnak adott helyet. Nem éppen esztétikai kérdés ugyan az, hogy egy tárlat milyen kiterjedt közönségre számíthat, mégsem érdektelen föltenni. Függetlenül attól, hogy a látogatottságot számos, az esztétikai minőségen, a művek értékén és érdekességén kívüli tényező befolyásolja — így mindenekelőtt az, hogy mennyire kél híre és főleg milyen híre kél az írott szó, de még inkább a szájról szájra adott vélemények útján —, tehát függetlenül a látogatottság puszta tényétől már elöljáróban kimondhatjuk, hogy *a téli tárlat sem pusztán helyi érdekű.* (A félreértések elkerülése végett jegyezzük meg, hogy a helyi érdekű jelzőt éppen a sajátos magyar provincializmus kedvelt „főváros-vidék" megkülönböztetése helyett használjuk, hiszen mindenütt akad olyan dolog, ami nem tarthat igényt szélesebb körű érdeklődésre.) A Csók István Képtár látogatója most mindenekelőtt *a kiállított művek számához képest tekintélyes zománcművekre figyel fel.* A mennyiségi arány még mindig nem esztétikai megítélés tárgya. Ám a kiállított közel húsz zománcmunka *általában kiegyensúlyozott színvonalat* is képvisel, és közülük nem egy kompozíciójánál, technikai megoldásainál fogva magához vonzza a látogató tekintetét. Érdemes elidőzni előttük — a lépcsőn való szemlélődés kényelmetlenségei ellenére.

A különösség műformája

Ez az elidőzés éppen ezek előtt a művek előtt kiváltképpen alkalmas arra, hogy eltűnődjünk: mi „nézők" voltaképpen mit is várunk az ábrázoló művészettől. Egyfelől emlékezetünkbe idéződnek az immár klasszikus alkotások, és ebből kiindulva hajlamosak vagyunk elvárni azok fémjelzett forma- és színvilágát, arányait, megoldásait, végeredményben egy — kissé felületesen általánosított — *hagyományos kiegyensúlyozottságot.* Másfelől azonban a hagyományos megoldásokra emlékeztető munkák láttán könnyen odaajándékozzuk az epigon vagy legjobb esetben a nem eredeti, akadémikus, szokványos jelzőt, voltaképpen kielégítetlenséget érzünk, mert valami *újat, még nem látottat, változatosságot, netán meghökkentő mozzanatot is várunk* egyidejűleg.

Ez az ellentmondás a képkiállítások hagyományos műformáinál, a táblaképnél és a grafikánál szinte feloldhatatlan dilemmát kelthet a nézőben, amit tetéz az a tény, hogy a századforduló óta úgyszólván minden lehetséges úttal próbálkozott már e téren a művészet, és e próbálkozások elég széles körben ismertek. Ez a helyzet eleve alkalmasabbá teszi a nézőt más, korábban kevésbé kultivált kiállítási műformák befogadására. Egyszerűen szólva kevesebb — akár jó, akár rossz értelemben vett — előítélettel, *kevesebb belénevelődött átlással* közeledik például a kerámiához, a zománchoz vagy énnen a textília megjelenéséhez egy képkiállításon. Nem általánosságban említettük az utóbbi példát, hiszen a téli tárlaton érdeklődést keltve képviseli *Szemere Ágnes* két — különösen az ábrázolt tárgyak felületének finom kidolgozásával érvényesülő — batikja.

Ám nemcsak a hagyományok ismeretében gyökerező előítélet hiánya okozza azt, hogy e műformák kedvezőbben kielégíthetik a néző újdonság iránti igényét. Ezen kívül közhasznú, iparművészeti jellegű múltjuk ismerete is várakozást kelt benne ábrázoló alkalmazásuk iránt, és technikájuk e téren változatos, frissen, szokatlanul ható, különös, némiképpen *ellentétes ingereket keltő* megoldásokat tesz lehetővé. Az esztétika „minőségei", értékei között ugyanis csupán egy a „szép", de ez a közismert, az általában elvárt. Ám mit tegyünk, ha valamit *szépnek* is érzünk, ugyanakkor *torznak, mulatságosnak* is? Mosolyra fakadunk vagy elborzadunk — s ezek az érzelmek sem ellentétesek az esztétikai élménnyel! Voltaképpen nem is új e jelenség, elég *Brueghel* képeit felidéznünk. Nos, a zománc vagy a kerámia igen alkalmas az ilyen összetett, különös hatásokra. A jellemző vonásokat előszeretettel keresik szélsőséges, ám egyben ellentmondásos megnyilvánulásaikban, különösségükben. Kicsit a karikatúrára emlékeztetnek, de mégsem azok: *összetettebbek.*

Változatosság

A téli tárlatból merítve a példákat, elsősorban *Pálfalvi* János tűzzománcain mutathatjuk be, hogy a különösség jegyében milyen változatos hatásokra van lehetőség. Az *Első szerelmem, Az én autóm* vagy a *Rák jegyében* a humor, az önirónia, a groteszkség különböző árnyalatait képviseli. *Ravasz* Erzsébet *Nemes vadak* című munkája a groteszk kedvelt témáját választja tárgyául, és az egzotikus állatalakok felületének finomságával tűnik ki. Az aprólékos finomság a művész sajátos tulajdonsága, szembeszökő a *Duna-part* kissé japános formavilágában. Ifjú *Koffán* Károly zománcaira a kiegyensúlyozott kompozíció, a belső változatok összehangoltsága jellemző. *Csasztka* Ilona munkáin a színek összehangolása, alárendelése kelti fel a figyelmet.

S ha már a különösség iránti igényről tűnődve, a kerámiát is megemlítettük, illendő a zománcok után a bemutatott kerámiákra is kitérnünk. *Florosz* és — részben — *Nagy* Benedek munkái képviselik ezt a tárlaton. Az előbbi művész a figurális kerámia immár divatossá vált modern formáival jelentkezett, az utóbbi — láthatólag a szobrász kirándulásaként — a nagy alakokat, a kerti kerámiák méreteit kedveli, és e nemben derűs megoldásokat hozott. Ám ezek is inkább szobrászi munkaként értékelhetők.

A térbeli formálást egyébként kevés mű képviseli a kiállításon. Közülük *Meszlényi* János *Öregembere* sugallja a legtöbb mondanivalót. A művész realista megfogalmazású alakjában egyesítette az emberi tartás és elesettség ellentétpárját. A vállak és a gerincoszlop enyhén megtört vonalainak ingatag keresztjéből súlyos, erőteljes — kidolgozott kezekben végződő — karok törnek ki, mintegy a munka örök tárgya felé. S a munkának egy emberi magatartás és sors alapjává lett fegyelme diadalmaskodik az elesettség felett.

Környezet és kísérletezés

A kiállítás anyagának többségét a táblaképek és a grafikák teszik ki. A hagyományos kiállítási műfajok, amelyeknél — visszatérve gondolatmenetünk elhagyott fonalához — a néző műélményemlékeinek és újdonság-igényének dilemmájába kerülhet. Helyzetét megkönnyítheti, hogy a kiállított képanyagban olyanokat is talál, amelyeken a hagyományosabb jelleg, a már kiegyensúlyozottabb előadásmód van túlsúlyban, és olyanokat is, amelyekre az újszerű megfogalmazás keresése, a kísérletezés a jellemzőbb. Élesen azonban aligha lehet elkülöníteni a kettőt.

Molnár Eszter pasztelljei finom színekkel, világos kompozíciójukkal mégis inkább az elsőnek említett körből emelkednek ki. Míg a második oldalt jellemzik főként *Ujházi* Péter festményei és rajzai. Egyik képének *Életkép* a címe, s ez voltaképpen — mint munkáiból kitűnik — nem csupán téma nála, hanem érdeklődésének kedvelt tárgya is. Az életképjelleg uralkodik legtöbb festményén és grafikáján, a pillanatokat örökíti meg könnyed vonásokkal, a jelenségek tarkasága és sokfélesége ragadja meg. Törekvése a sűrítésre a kompozíció élénk színekben feloldódó zsúfoltságában nyilvánul meg.

Külön témát jelentenek *Áron Nagy* Lajos festményei, amelyeken az újszerűség, a kísérletező kedv dominál, ugyanakkor kiegyensúlyozott, kiforrott képépítést tükröznek. Ezen belül mindenekelőtt a technika finomságai vonzzák a figyelmet, a Velencei-tó vízének bőrözése, egy álombeli hal légies és mégis anyagszerű szárnya, egy sárgás színfolt testszerűsége. Ez a technika sejtelmességet áraszt, és egy zárt belső világot foglal magába. De zárt, önmagában kiteljesedett maga e technika is, tovább már aligha fokozható: úgy tűnik, egy pályaszakasz végét jelzi. Izgalmas kérdés a folytatás.

Hálátlan út a nevek kiemelése, amikor egy kiállítás láttán felötlő gondolatokat kívánunk példázni, és méltatlan a nem említettekkel szemben. Holott még több olyan képet említhetne a szemlélődő, amelyek az első benyomásra emlékezetébe íródtak. Ám az olvasónak keveset mondana a felsorolás vagy akár a képek — hiábavaló — leírása: meg kell tekinteni őket, megérdemlik. Összbenyomásként *a zománcképek tették színvonalas együttesükben a legerőteljesebb hatást, ezek erősségét jelentik ennek a tárlatnak.* A festmények és a grafikák mind megoldásukban, mind színvonalukban vegyesebb képet mutatnak. Zömükre jellemző, hogy *a művészek élményvilága a környezetben, a tájban és emberekben gyökerezik, nem idegen a mai élettől.* Néhol ez az élet erőteljesebben tör elő, néhol a technikai kérdések kerülnek előtérbe, egy-egy művészi pálya belső fejlődésének fordulóitól függően.

Németh Ferenc

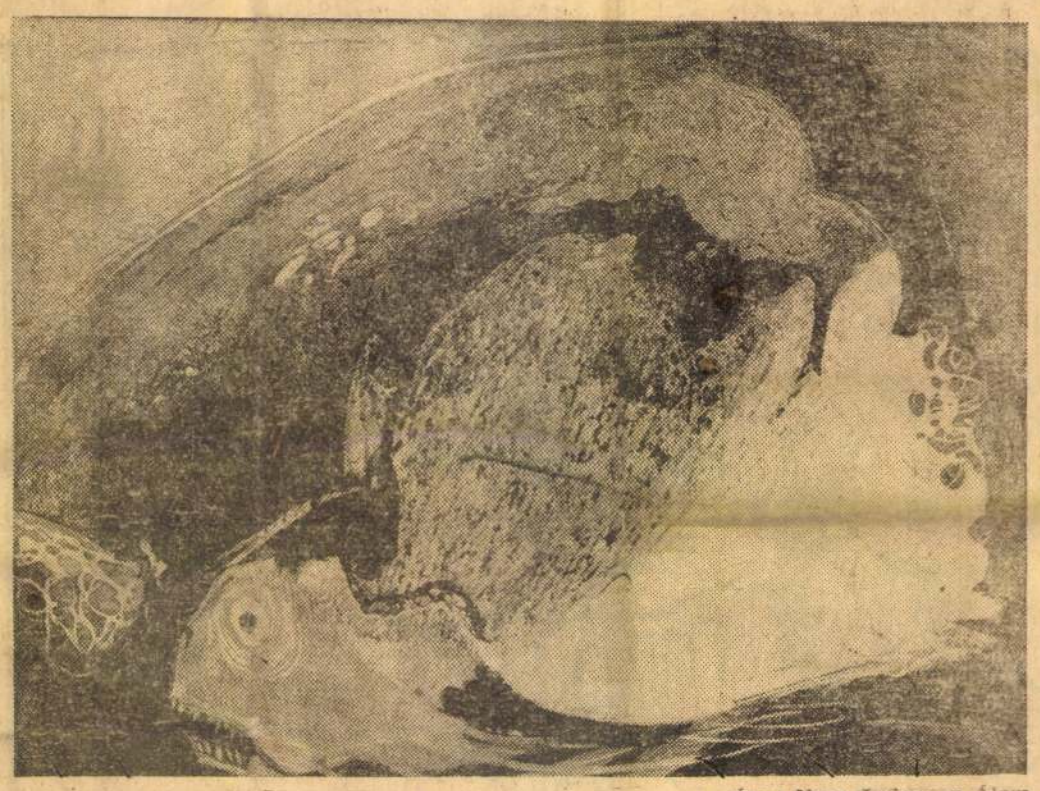

Áron Nagy Lajos: az Álom

Meszlényi János: Öregember.

✽

Ujházi Péter: Életkép
(Kabáczy Szilárd felvételei)

(Kiss Attila rajza)

Mr. Ngatara karácsonya

A fenyőt hét dollárért adják

Teljes nevén: Ludovick A. Ngatara, Tanzánia első újságíró-iskolájának tanára diszkréten mosolyog, amikor arra kérem, mondja el milyen lesz az egyenlítőtől délre található kelet-afrikai ország karácsonya, milyen személyesen az mwanzai város polgárának karácsonya. Azé a négeré, aki 1968-ban Budapesten kiváló eredménnyel végezte el a nemzetközi újságíró-iskolát, akit e sikere után hívtak vissza néhány napra fővárosunkba, akit vendégül látott egy napra szerkesztőségünk és a lovasberényi Újbarázda Tsz vezetősége.

Annak az országnak fiát kérem, amely — miként ismeretes — csak nemrég élvezi függetlenségét, amelynek tiszteletreméltó és haladó szellemű elnöke, Mr. Nyerere ismeretszerzésre hozzánk irányítja fiait. Azt a mwanzai újságírót kérem, akinek városa a Viktória tó déli csücskében található. Kinek országát — pontosabban néptörzsét — 1858-ban, tehát 113 esztendővel ezelőtt a bátor és az oroszlánnál is vakmerőbb angol; Speke és Bruton fedezte fel, melyet a nagy földrajztudósok Livingstone és Stanley 1872-ben, csaknem száz esztendővel előbb láttak. Mr Ngatara mosolyog. Őszinte csodálkozással és kollegális megértéssel. Hogy érti, miért fordul érdeklődéssel az európai újságíró Tanzánia felé. Igen, milyen a trópusi karácsony, ha egyáltalán ilyesmi létezik.

— Igen, a keresztény vallásúak körében pontosan olyan a karácsony, mint önöknél. Alkalmam volt pontosan összehasonlítani, amikor Budapesten jártam. Fenyőfa is van, színes díszekkel is ékesítik a fát.

Éppen úgy, mint nálunk. Úgy, olyan szokások szerint, ahogyan arra egykor a misszionáriusok „nevelték" őket. Azzal a különbséggel, hogy „fényes" gyapot is kerül a fára. Jelképnek. Az üdvözítő gyarapodásnak. A betlehemi király születése emlékezetére is. A remány miatt, hogy holnap, talán holnapután ott is és mindenütt gazdag lesz az ember. A misszionáriusok égre emelt tekintettel ígérték, Mr. Nyerere nem ígéri, velük együtt cselekszik érte. Ez már nemcsak különbség. Mert többről van szó. Így érti Mr. Ngatara. A fenyőfáért 7 dollárt kérnek. Import-cikk. Üzlet. És Tanzániában a törzsi vallások hívei mellett 1,1 millió (1960-as adat) keresztény él, a partvidéken található szunnita mohamedánok mellett. Nincs pontos világ-árfolyam statisztikánk a karácsonyfáról, de feltehetően ez az a földrész, ahol fából, zöldfenyőből, az ember legszebb érzéséből csinált aranyat a hittérítők révén a kapitalizmus.

Egyébként a különbségek kutatásakor arra is világosság derül, hogy a trópusi negyven Celsius fok december 24—25-én csak az európai számára bágyasztó körülmény. Ha netán havaznék, az lenne égi meglepetés. A hó ott csak 5963 méterrel a tengerszint felett látható, ha ragyog a trópusi nap a Kilimandzsáró csúcsán. A természet szerint. Az ember, a mwanzai város lakó, Mr. Ngatara mégsem a feketére „sült" kisdedet, a nazaretit, a maguk Krisztusát méltatja az újságban. Azt mondja, hogy a békéről ír. A zöld fenyőág, gyapottal ékesítve a béke jelképévé változott már sok néger családban. Erről ír, elmélkedik majd az ünnepi számban. Hogy a fa alá rakott, meglepetésnek szánt ajándékcsomagokból mindenütt bőven legyen. Hogy a kenyérből, a ruhából egyformán jusson. Senkinek sem több, mint mindenkinek. Ezzel a zöldággal küldenek szívbéli üzenetet Ugandának és minden népnek.

Angolul beszél a szuhaeli anyanyelvű Mr. Ngatara. Úgy tudja, hogy nálunk vallási érzület nélkül ünnepli karácsonyát — hasonló gondolatokkal, mint arról ünnepi cikkében ír — a magyar. Hogy ha nem mondanánk, akkor azzal térne haza, amit neki egyszer rosszul mondtak a mi karácsonyunkról. Soha sem volt ilyen gazdag ajándékokban a magyar karácsony — jegyezhette Lovasberénytől Fehérvárig — mint a mostani. És ebben az értelemben is gazdagabb karácsony ténylegesen a béke és a szeretet kettős ünnepe itt. Mr. Ngatara kimondja: Nálunk, Tanzániában is mind szebbek a karácsonyok, és az a szent cél, hogy egyre szebb legyen.

Régi karácsonyi dalt, szokást kérek a mwanzai újságírótól. Orgonaszóval cifrázott szent melódia jut eszébe, és azt mondja, hogy számára ez nem megható. Nem áll a fekete pap mögé, hogy hamis áhitatot rebegjen. Mert a földi szenvedés és gyötrődés ára ma nem az, ami egykor volt. Ennek a gyümölcsét nagyobb részt már felosztják egymás között. És valóság lesz a Dar Es Salam-i program — amiről karácsonykor ismét írnak a lapok ünnepi számában — miszerint majd olyan szintre emelik a termelést országszerte, hogy valutát is hoz majd az országnak. És nemcsak a buján termő rostnövényük, a szizálültetvények fejlődnek tovább, hanem a mwadui mező kimberlit-kürtőiben a gyémánttermelés és az igazi aranybányászat is, amire minden reményük megvan.

Megköszönöm a néger kolléga szíves válaszait. Kezetszorítunk és kellemes ünnepeket kívánunk.

Peresztegi T. Ferenc

Egy Skoda kilóg a kos

(Az önkiszolgáló boltban nem lehet feledékeny az ember, mert könnyen rászólnak: Asszonyom! Egy pár virslit elfelejtett a pénztáros pultjára tenni! Az életben azonban már kockázat nélkül lehetünk feledékenyek. Különösen, ha „mindössze" viták során kicserélt véleményekről van szó, mint például az életszínvonalról, mindenkor és mindenütt folyó viták során, amikor könnyed eleganciával „megfeledkezünk" néhány nem is lényegtelen tényről. Pedig ránk szólhatnának olykor így is: Asszonyom! Egy Skoda kilóg a kosarából!
Mármint abból a bizonyos vásárlói kosárból, ami mindenkor pontosan jelzi a „pénztárosnak", hogy adott időszakban mi mindent kaptunk — és tudtunk megvásárolni — a személyes, vagy családi jövedelmünkből).

Néhány, s nem lényegtelen összehasonlítást hadd tegyünk elsősorban a nemzeti jövedelem növekedési ütemére. Már csak azért is, hogy valamelyest közelebb kerüljünk magához a fogalomhoz, amelynek egy adott hányadát — mindenkor a nagyobb hányadát — a lakossági fogyasztásra fordítjuk. Magyarán: nézzük meg, hogy miből élünk.

Ha az 1953-as nemzeti jövedelmi szintet száznak vesszük, akkor a növekedési ütem 1970-ig — az 1965. évi viszonylagos stagnálás kivételével — egyenletesen emelkedett. Méghozzá olyan ütemben, hogy 1958—64 között némileg, 1966-tól pedig napjainkig jelentősen meghaladta még az olyan gazdaságilag fejlett tőkés országokét is, mint az USA és Anglia, s Csehszlovákia fejlődésvonala is jelentősen alattunk maradt. Megelőzött bennünket viszont — az indulási alapok nagyságát természetesen mindenkor reálisan mérlegelve — Bulgária, az NDK és a Szovjetunió.

Így vizsgálva, nem állunk rosszul. S ebben a mások előtt dicsekedni mindig kész, egymás között panaszkodni soha nem rest országban — egymás között miért ne lennénk e tekintetben önkritikusan őszinték? — nem árt néha a számok könyörtelen valóságával szembeállítani szubjektív megítéléseinket.

(Már megint jön valaki, aki meg akarja magyarázni, hogy jól élünk! — csattan fel bennem is az olvasói ellenvélemény, és sorolom, mi mindennek ment fel az ára az elmúlt években. Felment a vaj ára. Felment? Hogyan is vagyunk ezzel? Egyszer lement, aztán felment. Egy biztos, mai jövedelmünkből többszörösét vehetjük — és vesszük is — meg annak a vajmennyiségnek, amelyet a tíz év előtti fizetésünkből megvásárolni képesek voltunk.

Na igen. De nemcsak vajból él az ember! Itt vannak a gépkocsiárak. Úgy mennek fel, hogy elszédül az ember, ha nézi. Nos, hogyan is állunk ezzel? Tíz évvel ezelőtt 64 000 forint volt az a bizonyos Skoda, s a munkások és alkalmazottak átlagkeresete 1 575 forint volt. 1966-ban 72 000 forint volt a Skoda és 1856 forint az átlagkereset. Ma 72 000 forint a Skoda és a munkások és alkalmazottak átlagkeresete (1970 évi statisztikai adat) 2196 forint. Az átlagos személyi jövedelmek ennél lényegesen magasabbak.)

Azt mondom, hogy a személyi jövedelmek ennél lényegesen magasabbak. A bizonyítástól tekintsünk most el, hiszen az egy másik, terjedelmes cikk témája lehetne. Közelítsük meg a témát most a lakossági fogyasztásra fordított és fordítható összegek arányában. 1965-ben a kétszáz milliárd forintból 132 milliárd forintot — a nemzeti jövedelemnek 66,5 százalékát — fordítottunk a lakossági fogyasztásra. Öt évvel később a lakossági fogyasztás ugyancsak a nemzeti jövedelem 66 százalékát tette ki, csakhogy ekkor már 204 milliárd forint feletti összeget jelentett ez a hányad. Négy év múlva viszont — 65 százalékos lakossági fogyasztási hányadot tervezve — már 271 milliárd forintot költhetünk el egy esztendőben.

Lakásra, lakáskultúrára, kocsira, telekre, külföldi utazásokra, ruházkodásra és megélhetésre. S hogy valamire mégiscsak mentünk az elmúlt évek során, azt a jóltápláltságunk, jóléttözöttségünk, ugrásszerűen megnőtt külföldi utazásaink és a rohamosan növekvő járműparkunk, stb. mellett, tehát a tényleges kiadásnövekedéseinken túl többek között az is bizonyítja, hogy ma már a negyven milliárdot is meghaladja a lakosság takarékbetét állománya. Negyven milliárd felett vagyunk már a betétekkel! Tessék csak összevetni egy adattal: 1953-ban 83 milliárd volt az összes nemzeti jövedelmünk!

(Jó, jó! De agitációval mégsem lehet megtölteni sem azt a bizonyos vásárlói kosarat, sem kielégíteni vásárlói igényeket. Az árak emelkednek, s ezt kár lenne tagadni! — mondja ismét az a bizonyos másik hang. S bármennyire is igaz az, hogy az 1960. évi 1575 forintos átlagkeresetek 1970-re 2196 forintra emelkedtek — a személyi jövedelmek 1968-ban 175, 1969-ben 165 forinttal voltak magasabbak ennél, országos átlagban —, az árak emelkedése . . .)

Hát jó, nézzük az árakat tovább. 1960—1970 vonatkozásában ne sajnáljuk a fáradtságot az összehasonlításra: Kenyér — változatlan. Liszt — változatlan. Rizs — változatlan. Étolaj, cukor, tej, tojás, bor, sör, — változatlan. Sertészsír 25-ről 20-ra, szalonna 40-ről 30-ra, csokoládé 180-ról 110-re, tea 260-ról 160-ra, kávé 400-ról 200-ra csökkent. Emelkedett viszont a sertéshús (comb 30-ról 39-re, téliszalámi 70-ről 100-ra, marhahús 19-ről 30-ra, a sajt 40-ről 46-ra, az égetett szesz 80-ról 90-re, s a cigaretta (Kossuthra vetítve 12 fillérről 14 fillérre.)

A textiliáknál az átlagár lefelé mozgott, s ez a tendencia tovább tart, annak ellenére, hogy egyes divatcikkek ára a kereslet-kínálat hatására maximumokat és minimumokat is mutat. Ez persze

HAZA

Vaskos, kemény tenyerével, a szénportól barnára mart bőrével el sem tudná tagadni foglalkozását: bányász. Valahol arra, a Bakony alatt. Utazik hazafelé. Gondolom, várja az asszony, a gyerekek, biztosan fiú is van köztük, aki büszke az apjára, és aki éppen olyan kemény, erős férfivá szeretne felnőni, mint az apja.

— Hazafelé? — kérdezem, amikor felemeli a fejét, az ablakon pillogat kifelé, hol is járunk.

Nem szól. Rám néz, hallgat. Talán zavarom, nincs kedve szólni. Nézi a tájat. Zöldellnek a vetések, havat várnak, takarónak. Kis nyárfaliget mellett fut el a vonat. Kissé távolabb, kilométernyire kopasz szőlők, fehérre meszelt apró tanyákkal. Néz kifelé, aztán rám. Hallgatunk. Percek múlnak el így, amíg szól.

— Hazafelé, igen hazafelé tartok.

Hallgatunk, majd újra ő szól.

— Szépek ezek a szőlők, azt nézi, ugye? Sok a diófa is erre, az pedig jó, ha diófa is van.

—Szép — mondom, s nézem a diófákat én is, a szőlők végében.

A barna arc mintha pirosabbra váltana. A szeme, ami az előbb csak nézett, most éled.

— Látom, maga csak mosolyog magában. A bányából jön valaki és a szőlőt nézi. Mert ugye mit érthet az a szőlőhöz?

— Nem, dehogy . . .

— Dehogyis nem. Így voltam én ott, a bányában is, jóideig. Szőlő? — mondták a többiek, ha beszélgettünk. Hiszen ez megháborodott. Mit akar a bányász a szőlővel. Esetleg a levével törődjön.

— Igaz is. Mit akarhat egy bányász a szőlővel?

— Fordítva kérdezze. Mit akar a szőlő a bányásszal?

Néz rám, de a választ nem tőlem várja.

Kattog a vonatkerék, váltókon csattogunk, megállunk, aztán ismét vágtatunk, új állomások felé.

— Azt mondják a bányában, nem kellene folyton azzal a szőlővel bajlódnom. Mert van nekem vagy háromszáz ölnyi, a házamnál.

— A házánál?

— A házamnál. Szép kis ház, a hegyek alatt.

— A hegyek alatt? — csodálkozom, hiszen az alföldi tájakon járunk.

Ő is mosolyog.

— Persze, azt mondtam, hazafelé megyek. Persze, hazafelé, de a házam ott van a bányánál. Ott lakom. Erre csak ritkán járok.

— Igaz — bólogatok — odaköti a munka, meg a család, az asszony.

— Asszony?

Sorompót hagyunk el, gyerekek bámulnak a vonat után.

— Nem, nem köt asszony. Magam élek. Így! — erős körmű hüvelykujját mutatja.

Cigarettát keres, öngyujtót kattint.

— Volt nekem menyasszonyom. Nyolc esztendeig. Addig várt rám.

— Nyolc év — mondom, de csak magamnak, s mérni próbálom emberhez, időhöz a hűséget, a várakozást.

— Nyolc évig. Fiatal gyerek voltam még, amikor elhatároztuk, egybekelünk. Az apám nem akarta. Mert hát, hogy is mondjam, az öreg, a mostani szóval . . . kulák volt. Nagygazda. Volt negyven holdunk, nagy homok is volt benne, meg persze szőlő. Magunk telepítettük. Uramisten, mit dolgoztunk abban. Hárman voltunk testvérek, fiúk mind. Hajtott az apám bennünket, a napszámosok-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

T. Szemere Ágnes

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár
1977 JUL 28

1021

Ma:

— Szabolcs napja van. Ismeretlen eredetű régi magyar személynevünkből Vörösmarty Mihály újította föl. Így vált a múlt században kedvelt keresztnévvé. Az ősi magyar személynév viselője egyébként Béla király jegyzőjének feljegyzése szerint a honfoglaló magyar vezérek egyike volt.

— este hat órakor M. Tóth István székesfehérvári festőművész megnyitja T. Szemere Ágnes textil faliképeinek kiállítását az agárdi költségvetési üzem előcsarnokában.

— az Előolimpia című játékos sportvetélkedő döntőjét láthatjuk este nyolc órakor a televízió képernyőjén.

— megtudhatjuk, hogy mit írt a múlt század elején egy nagysápi jobbágy levelében Ferdinánd királynak, emlékeztetvén arra, hogyan vendégelte meg házában őfelségét mákoscsúszával. Benda Kálmán érdekes műsora, A históriák forrásánál címmel este kilenc óra 48 perckor jelentkezik a Petőfi Rádióban.

— litvániai útiriportot hallhatunk — sajnos, meglehetősen későn, este 10 óra 50 perckor — a Kossuth Rádióban, amely Klaipedát, az egyik legérdekesebb Balti-tengeri kikötővárost mutatja be.

lasági Beruházási Vállalat
gyei Kirendeltsége
érvár, Sallai u. 6.
13–192.

2764

IUNKÁS" VÁLLALAT
HÉRVÁRI GYÁRA
atot hirdet

RE.
akörben eltöltött 3–5
t szükséges.
yezés szerint.
eti vezetőjénél. Székes-
7. 2577.

S ASVÁNYBÁNYÁK

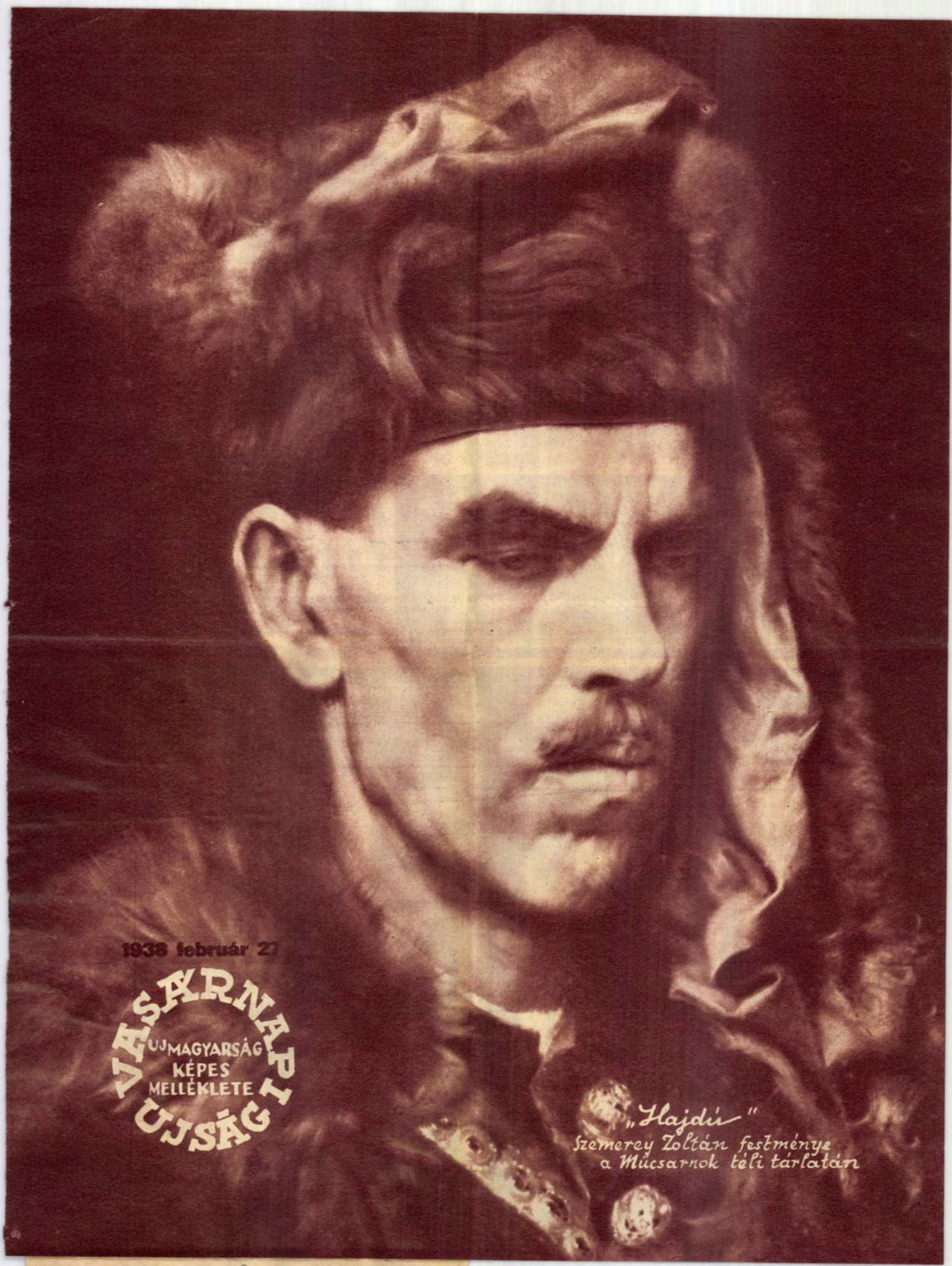

1938 február 27

VASÁRNAPI ÚJSÁG

ÚJMAGYARSÁG KÉPES MELLÉKLETE

„Hajdú"
Szemerey Zoltán festménye
a Műcsarnok téli tárlatán

Szemerey Zoltán

Közvetlenül a havasok alatt, bajor alpesi stílusban épült Hitler Adolf híres lakóháza, amelyet valóságos kancelláriává alakítottak át az utolsó esztendőkben.

BERCHTESGADEN

(Hitler Adolf kedvenc otthona)

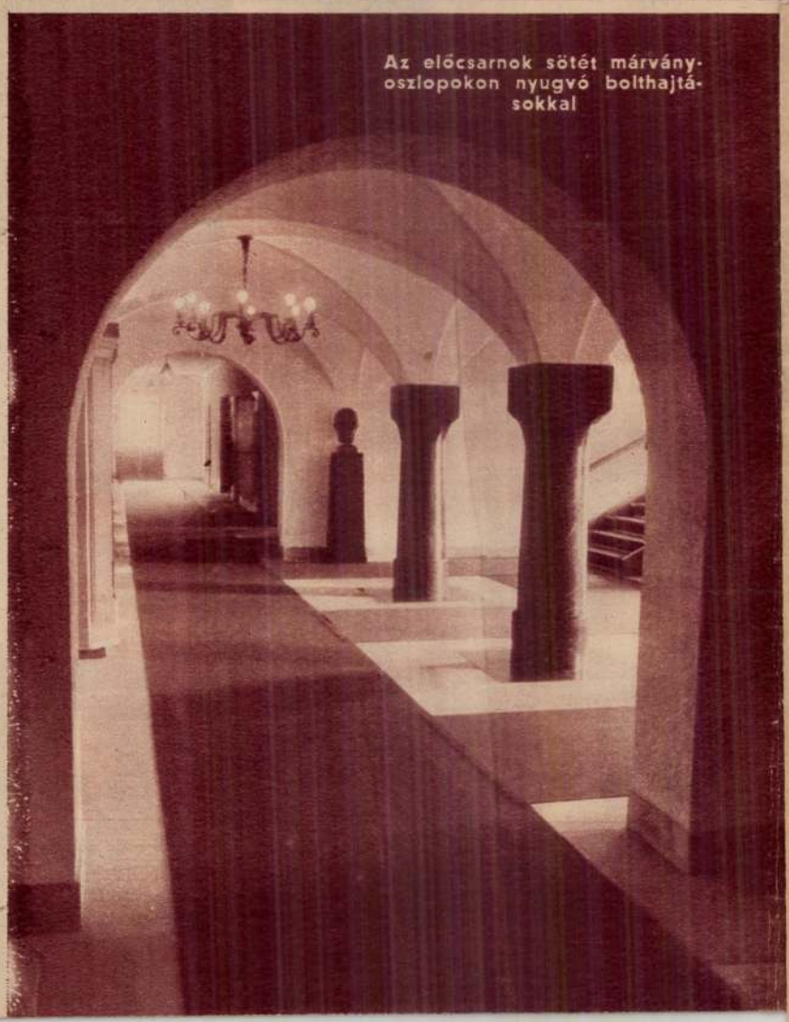

Az előcsarnok sötét márvány-oszlopokon nyugvó bolthajtásokkal

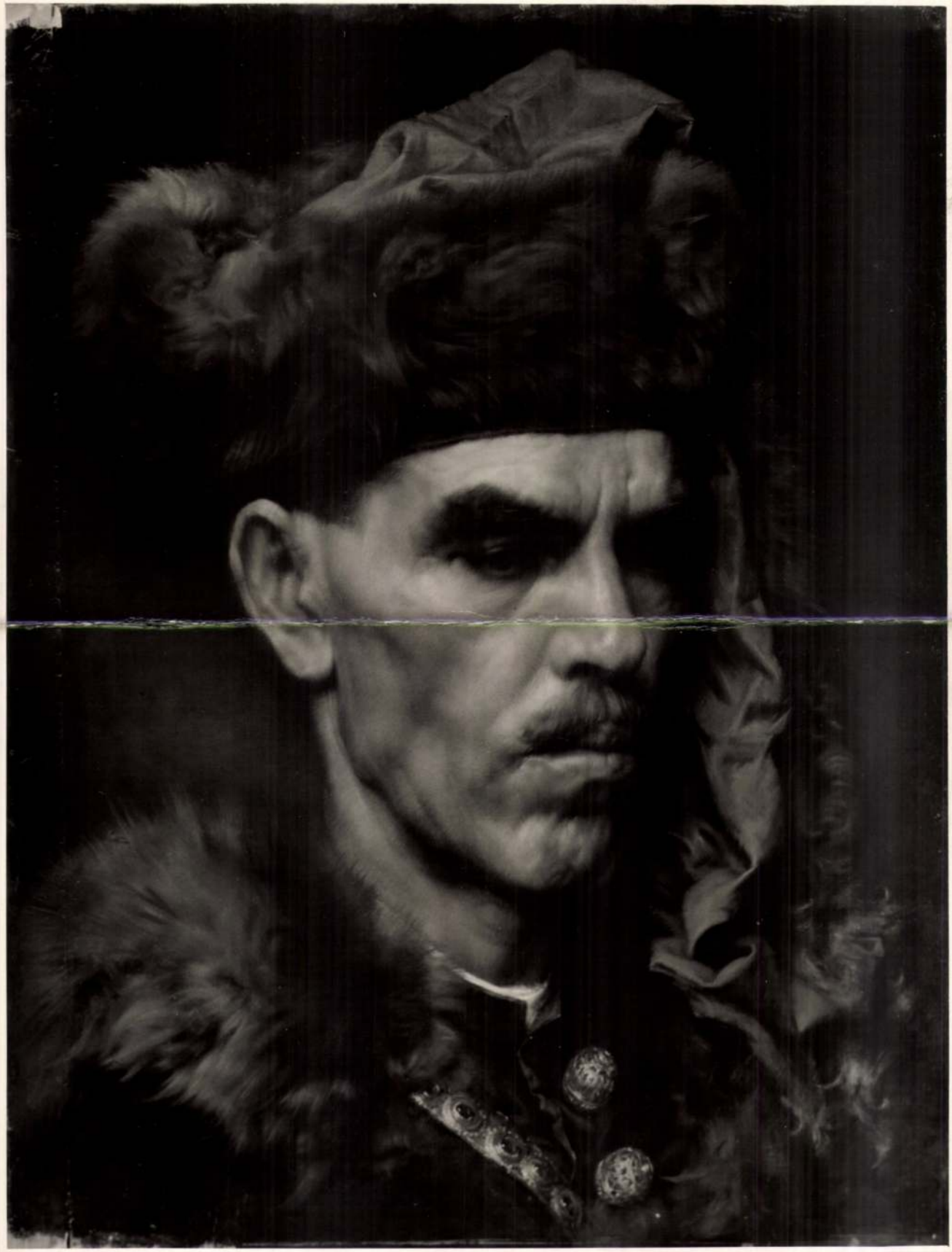

Szemerei

Szemerei
Jenő

Szemerey Zoltán: Hajdú
c. festménye a Műcsarnok
téli kárlatán, melyet
az Esterhazy jub. emlékdíjat
nyerte. 1938 febr.

Rákosi elvtárs a hadifoglyok között

(A »Magyar Katona a Szabadságért« kiállítás anyagából)

Szemerei-kollektiva festménye (Szemerei Zoltán, Cselényi József, Csizmadia Emil, Horescu János)

(Petrás felvétele.)

ÚJ BÁNYÁSZOK —új emberek

NEPKOZTARSASAGUNK KORMÁNYÁNAK az 5000 új bányász toborzásáról kiadott rendeletét végrehajtottuk. Szerte az országban, amerre csak folyik a »földalatti aratás«, mindenütt megjelentek a szükséges mértékben elosztott új erők. Az előkészített szálláshelyek megelevenedtek, a reggeli, déli, éjszakai váltáskor új harcosokkal megnőtt, erősebb sereget szállít a népes és alkas a széncsata frontjára.

Nem volt könnyű feladata a toborzásnak, az új emberek elhelyezésének és munkábaállításának megszervezése, propagandája, adminisztrációja és lebonyolítása. S bár kormányunknak és a bányavállalatok felelős vezetőinek gondoskodása szinte mindenütt jól berendezett szállással, a munkában szükséges minden felszereléssel, új ruhával, alsóneművel, csizmával várta őket, őket magukat pedig fűtötte a nagyszerű vállalkozás lelkesedése, mégsem volt egészen könnyű a dolguk azoknak sem, akik elhagyván falujukat, eddigi, népgazdasági szempontból kevésbbé jelentős munkájukat, megszokott életmódjukat, új körülmények között, új életmódot szoknak meg, új munkát, a hősiesen szép bányászmunkát tanulják. Talán ez is az oka annak, hogy akik a toborzást vezették — vállalati igazgatók, szálláshelyi gondnokok, szakszervezeti bizottságok — s bizonyos fokig maguk az újonnan munkába állt bányászok is úgy érzik, végrehajtották feladatukat, túl vannak a nehezén és most már megy minden majd, mint a karikacsapás. Pedig a rendeletben és a valóságban is nem arról van szó csupán, hogy 5000 olyan embert, aki eddig nem vett részt a termelőmunkában, vagy annak valamely kevésbbé fontos területén dolgozott, most az élet alapját jelentő bányaiparban helyezzünk el, hanem arról, hogy 5000 új bányászunk legyen. S amikor azt mondjuk »bányász«, a magyar munkásnak arra a hősi típusára gondolunk, amelyet egy hónappal ezelőtt, a Bányásznapon az egész ország népe nagy szeretettel ünnepelt. Arra a típusra gondolunk, amely a régi világ súlyos nyomorában, börtönéletében edződött, amelyet a felszabadulás óta országunk életének megindítása, majd a hároméves terv és most ötéves tervünk, a szocialista Magyarország és a béke tervének hatalmas széncsatái s a párt tanítása nevelt. Ezt a hatalmas feilődési folyamatot kell végigjárnia az újfajta munkában s a régi bányászok szeretettel magába fogadó családi körében ezzé kell érlelődnie a lehető legrövidebb időn belül ennek az 5000 embernek. A bányászság egységes arculatához kell hasonulnia annak a sokféle embernek — fiatalnak és idősebbnek, parasztnak, kisiparosnak, szakmanélkülinek —, akiket az ország legkülönbözőbb vidékeiről összegyűlt tömegben találunk. S ha bizonyos is, hogy az eggyéforrásnak, feloldódásnak ebben a hatalmas folyamatában legfőbb szerepe az egymás mellett végzett, közös munkának lesz, mégsem lehet azt egyedül a spontán fejlődésre bízni, hanem az összes rendelkezésünkre álló eszközökkel, elsősorban a kulturális nevelés eszközeivel terelnünk, irányítanunk, gyorsítanunk kell. Annyival is inkább ezt kell tennünk, mert hiszen azt akarjuk, hogy az eggyéolvadásnak ebben a folyamatában a régi bányászság is nőjön, fejlődjék és az újakat magával ragadva, az egyesülés a mostaninál magasabb erkölcsi szinten történjék, ne pedig a természetes folyamat szerint alacsonyabban. Hiszen csak így jelenti az 5000 új ember valóban a bányászság megerősödését és nem felhígulását.

Ha így nézzük a kérdést, megértjük, milyen feladat vár a bányász-kultúrmunkára és a bányász kultúrmunkásokra most, a toborzási kampány befejezése után. Mennyivel komolyabb, kitartóbb, biztosabb alapú munkát igényel ez, mint például a toborzási kampány alatt végzett kultúragitációs tevékenység.

HA MOST ENNEK A FELADATNAK szemszögéből vizsgáljuk a bányaüzemi szakszervezeti bizottságok és bányász-kultúrotthonok munkáját, számos eredmény mellett még sok belső akadályt, nehézséget látunk és úgy tapasztaljuk, sokfelé még nem értették meg, legalábbis nem értették meg teljesen a feladat jelentőségét, nagyságát. A bányaigazgatók és a szálláshelyi gondnokok jó munkáján túl, a szakszervezeti és tanácsbeli népművelési funkcionáriusok gondoskodását dicséri, hogy a munkahelyükre érkező új bányászokat csaknem mindenütt ünnepélyesen fogadták. Az új bányászok így mindjárt érezhették, hogy nem idegen világba csöppentek, hanem elvtársak, jó munkástársak baráti köre fogadja őket magába, a jó kultúrműsor pedig első pillanatban feltárta előttük, hogy az az élet, amely most rájuk vár, színvonalasabb, igényesebb lesz eddigi életüknél. A szálláshelyeket általában jól felszerelték mindazokkal a kényelmi és kulturális kellékekkel, amelyek az új bányászok számára a szálláshelyet valóban otthonná teszik. A szakszervezeti funkcionáriusok és aktívák többfelé már megkezdték a személyszerinti foglalkozást is az új bányásztársakkal. Megindult például a népművelési és művészeti munkára számbajöhető aktívák felkutatása. Összeírták az analfabétákat, sőt néhány helyen, például Tatán, analfabéta-tanfolyamot is szerveztek 17 tanulóval. Sok helyen volt már előadás dia-vetítéssel, sőt, Dorogon például már könyvankétot is rendeztek az új bányászok szálláshelyén a Kuznyecki földről. Mindez azonban még csak első lépésnek tekinthető és ezek a kezdeti eredmények sem találhatók meg mindenütt, de nem is elégíthetnek ki minket.

Az új bányászok beolvadása a régi bányászközösségbe mindenfelé szépen megindult, éspedig nemcsak a közös munka, hanem a régiek elvtársias közeledése, tudatos nevelőmunkája eredményeképpen. Sokfelé megvan már például, hogy a bányászkultúrotthon *patronál* egy-egy új legénységállást, ennek a patronálásnak azonban nem mindenütt van még igazi tartalma, többnyire formális. A kitűnően dolgozó tatabányai »Zsdánov« Kultúrotthon patronálása például eddig csak abban nyilvánult, hogy rendezvényeire, táncos összejöveteleire meghívta az újonnan toborzottakat. Nem jutottak el még oda, hogy a rendezvényekbe, a művészegyüttesek munkájába bevonják aktívan is az újakat. Pedig azok közt — ha tömegükben általában politikailag és kulturális szempontból kevésbbé fejlettek is, mint a »Zsdánov« Kultúrotthon régi aktívája — mégis számos párttag, politikailag fejlett ember és nem egy régi kultúrmunkás akad. Jelentős mértékben nem találkoztunk ugyan vele, mégis meg kell említenünk a káros szindikalista szellem maradványainak egy-egy jelét. Borsodban, Nógrádban többfelé tapasztaltuk, hogy a szakszervezet és más tömegszervezetek nem vonják be munkájukba az újonan jötteket és nemcsak a tagtoborzást hanyagolják el körükben, de még a régi szervezett munkásokkal, MSZT, MSZHSZ, stb. tömegszervezeti tagokkal sem törődnek. Ormospusztán, Tólápán azt láttuk, hogy az újonan jöttek szállásán kártyázás folyik ugyanakkor, amikor a kultúrotthonban előadás vagy más rendezvény van; az újakat vagy meg sem hívták, vagy éppen csak közölték velük a programmot, de nem törődtek vele, hogy a közös megmozdulason ők is ott legyenek. Tatán, az új vájártanulók egyik legényszállásán, a festői szépségű várban éppen vacsoraidő után jártunk. A fiatalok egyik fele éjszakai váltásra készült, a többi meg — nem nagyon tudta mit kezdjen az estjével, csak csellengett, tereferélt, unalmában aludni készült. — Minden este ez a programm? — kérdeztük. — Mi lenne más? — csodálkoztak ránk. — Hát például valami előadás, vagy akár egy könyv... — Előadás? Az bizony jó lenne! De eddig még nem szólt senki nekünk... — Fiatal, mokány parasztgyerek szólalt meg: — Én szoktam olvasni. Ha csak kis időm van, mindig olvasok. — Aztán — kérdeztük —, ha elolvasta a könyvet, mit csinál? — Hát... visszaadom a könyvtárnak.

Olvasómozgalom, könyvek megbeszélése — nincs. Könyvtár van, de talán nem is mindenki tudja, hogy van. A könyvtárnak propagandája nincs. És ez nemcsak Tatán van így.

Rádiókészülék csaknem minden szálláshelyen van. Ugyanígy a *lapok* is járnak csaknem minden szálláshelyre. Kevés kivétellel minden szálláshelyen találtunk *könyvtárat*. (Tólápát említhetjük talán egyetlen kivételes helyként, ahol az illetékesek gondatlansága miatt sem rádió, sem könyvtár nincs és újság sem jár. Pedig a legközelebbi falutól jókora távolságra levő tólápai szálláson ugyancsak szükség volna minderre.) Annak azonban már kevés nyomát láttuk, hogy valamilyen rádióelőadást közösen meghallgatnának, megvitatnának. Nem tartanak sajtómegbeszéléseket sem. A könyvtár pedig — mint már Tatán is láttuk —, csaknem holt tőke, ha nincs meg a könyvnek a propagandája, ha nem törődik vele senki, hogy a könyveket olvassák is, és mindenki találjon olyan könyvet, ami érdekli.

Túl tehát azon a gondoskodáson, amely a kulturális felvilágosító munka alapvető eszközeivel a szálláshelyeket felszerelte, túl azon, hogy a bányavállalatok vezetői a szükséges anyagi eszközöket megadták, túl azon, hogy a szakszervezeti bizottságok és a bányász-kultúrotthonok munkájukba bevonták az újakat, túl azon, hogy a tanácsok népművelési funkcionáriusai gondoskodtak a kulturális nevelésről

Szemereki Teréz
keramikusművész
EGYÜTT
(színezett porcelán)

Szemereki Teréz • 1028 Budapest, Kerényi Frigyes u. 4/B. • Tel.: (36-1) 376-9480

sahoz mo, egyedi programot is készí- az én életemben aligha következik be. A sokkal később ke

Mag. Nemz. 1994 szept. 17

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

A természet szövedékeiben

A VIGADÓ GALÉRIÁBAN három művész kiállítása nyílt meg csütörtökön. Az effajta együttműködés olykor erőltetett, de ezúttal a rendezőknek sikerült azt a közös nevezőt megtalálniuk, amely természetesen adódik mindhármójuk művészetéből, jóllehet három különböző műfaj találkozott össze. *E. Szabó* Margit textiltervező, akinek a szőnyegeit a békésandrási gyárban szövik, „iparilag" sokszorosítják, *Szemereki* Teréz kerámikus, *Bakos* Tamás, akinek grafikus képei az autonóm művészetek körébe tartoznak. Hárman a művészetek háromféle útját járják. Munkásságukat összefogja a természetes matéria, az ősi technika, gondolkodásuk hasonlósága.

SZIGORÚ SZABÁLYOK tartják kordában E. Szabó Margit szériában gyártott szőnyegeit. Az egymással találkozó felvető- és keresztszálak mértani rendben sorakoznak, s aki ilyen szőnyeget tervez, állandóan szeme előtt kell tartsa a szövés szabályait, és csak addig lódíthatja meg fantáziáját, ameddig a technika engedi. Ezért is van szüksége arra, hogy temperamentumát, képzeletét olykor „felszabadítsa". Ezekből is kapunk ízelítőt: két nagyméretű olajképet állított ki, amelyek színei, formái éppen ezt a felszabadult, játékos hangulatot képviselik. Jóllehet a technika E. Szabó Margitra nehezedik a három kiállító művész közül a legerőteljesebben, nem mondhatjuk, hogy megkötné a fantáziáját. Szőnyegei megőrzik a kézműves jelleget, s ezt megtetézi azzal, hogy a minták közé olyan „szabálytalanságokat" igyekszik becsempészni, amelyek elárulják a *kézi* munka esetlegességét. Arany- vagy ezüstszálakat kever a fonál közé. Az egymáshoz simuló színek hol kontrasztosabban, hol egymásba olvadva követik egymást. Nem kedveli a nagy ellentéteket, s így a nagyméretű felület mindig inkább összefogja a rá helyezett bútorokat, hangsúlyozza formájukat, ahelyett, hogy túlharsogná azokat. Szőnyegei szolidan másodrendű szerepet vállalnak, azt teszik, ami a dolguk: hangulatot, melegséget árasztanak, akár a földre, akár a falra helyezzük őket.

Formájukban felfedezzük az ősi keleti motívumokat: az imaszőnyegek mihrab alakzatát, a perzsa virágmintákat vagy éppen a geometriai osztásokat. Nálunk szokatlanok ezek a mély tüzű színek, a szőnyegeket többnyire Amerikába exportálják, ahol mindezt bátrabban, szabadabban használják, s ahol a szőnyegcsalád kiegészül, összhangba kerül a bútorok kárpitjaival, és ahol nagy terekben a nagyvonalú dekoráció és a sz nyegek megnyugtató hatása egyformán érvény sül, csöndet és nyugalmat teremt.

A föld és a tűz egymásra hatását Szemere Teréz kerámiái képviselik ezen a tárlaton. Mu káin egyszerre érezzük a természet inspirációj és az ősi kultúrák üzenetét. A közelmúltban k távolkeleti országban is járt, ahonnan magáv hozta India épületeinek rácsos motívumait, Jap misztikumát. Rácsból készítette el trónusát, ke tős rács tartja fogva tüskés madarát. Többnyi samottból vagy porcelánból dolgozik, de porc lánjai nem az anyag törékenységét, finomság érzékeltetik, hanem rusztikus felületükkel ezek inkább samottnak hatnak. S miután rakutechn kával égeti ki őket, a rájuk olvadt fahamu fino szürke bevonatot képez rajtuk. Motívumvilág ban is visszatérnek az ősi jegyek: nagymére csavart oszlopaira vagy dobozaira pecséttechn kával nyomja rá a madarak, vadászjelenetek k peit vagy a Rakamazon talált honfoglaláskori tá gyak mintáit; hol pedig úgy, hogy az egyipto konópuszedények madárformáját, Nyugat iste nőjét, Imentet mintázza meg. A felületet itt is magas tűzön kiégetett samott színe, a réz zöld kicsapódása teljesíti ki.

A TERMÉSZET IHLETÉSÉRE készíti B kos Tamás is különböző méretű képeit, amelye nek mesevilágra utaló címeket ad. Anyaga a m rített papír, amelybe különböző növényi őrlem nyeket, kendert vagy szalmaszálakat, fonalat v gyít. Ezt a képlékeny masszát önti vagy préseli k a fehér vagy fekete alapra. Az anyag maga is ha latlanul finom és érzékeny felületet alkot, ame lyet Bakos Tamás még tovább gazdagít tusraj zokkal, finom megfestéssel. S ahogy az imént E Szabó Margit szőnyegein, itt is olykor finoman megcsillan egy-egy csipetnyi ezüst- vagy aranypor, amelyet a belekevert ágak vagy szalmaszálak tesznek még izgalmasabbá.

Amikor nem a hagyományos papíröntést használja, egy másik ősi technikát idéz fel: nemezszerűen préseli az anyagot, és domború plasztikát készít belőle. Kisméretű képeit sajátos kerettel látja el: a fakeretre ráfuttatja a papírmasszát, s a kép túlfut a kereten, egységbe foglalja, kiemeli a kereten belüli látványt. Sárkányokat, sziklákat, legendákat teremt a „természet szövedékeiben".

Fekete Judit

Szemereki Teréz

meghívó

talos meghívója a 2000-es
Magyar Olimpiai Bizottság
ó UPS gyorspostaszolgálat

MTI-FOTÓ

még tovább él a magyar remény a Medicor Open challenger tenisztornán: a jövő heti Davis Kupa-találkozóra főpróbát tartó Sávolt, *Köves* Gábor duó az újabb akadályt is sikerrel vette, s a *Lenho, Schukin* (finn, orosz) egység 4:6, 6:2, 6:1 arányú legyőzésével bejutott a legjobb négy közé. A pénteki elődöntős napon előbb az egyéni versenyben érdekeltek tisztázzák a szombati fináléban való szereplés jogát (10.30 órától előbb az osztrák *Eschauer* a szlovák *Svarc* ellen mérkőzik, majd a volt–*Levy, Okun* (izraeli) elődöntőre a Római Teniszakadémián.

MEDICOR OPEN '99
USD 50000 ATP CHALLENGER
1999. szept. 11–18. naponta 10 ill. 11 órától
A verseny helye:
Római Teniszakadémia–Medicor Center
Névadó:
MEDICOR HOLDING Rt.
Kiemelt támogatók:
EXIMBANK, MEHIB Rt., NISSAN

Sörkorcsolyák a Műjégpályán

Kezdetét vette a IX. Dreher Sörfesztivál

– Igazi minőséget csak hagyományokra alapozva lehet létrehozni. A Dreher név kötelez – mondta Harry Langley, a Dreher Rt. elnök-vezérigazgatója a megnyitón, majd csapra vert egy ritkaságszámba menő, fából készült söröshordót.

A szerencsések – akik a közelébe juthatnak – nemcsak fahordóból, hanem egy szomjoltó tűzoltóautóból is ihatják a hűsítő nedűt. A kapolcsi „Szomjoltó Tűzoltók" régi munkaeszköze, egy Csepel márkájú teherautó – amely hétköznap a tüzet oltja – ugyanis most átalakítva, csappal felszerelve, söröskocsiként is állja a szomjazók rohamát. Sörkorcsolyaként pedig folyamatosan Dreher-csülök, disznótoros és más ínyencségek várják a látogatókat.

Megnyílt a Dreher Sörfesztivál: népszerű együttesek, játékok, tánc, olimpikonok, Dreher időmenet és tűzijáték – hétvégén a Városligetben. Képünkön a Dreher Rt. elnöke csapol.

A IX. Dreher Sörfesztivál idei programja igen színes. A fiataloknak szóló kínálatból nagy sikerre számíthat pénteken a TNT, a Bestiák és a Juventus Fergeteg Party, szombaton az Animal Cannibals, a V.I.P., Mr. Rick, Roy és Ádám, valamint a Back II Black fellépése. Vasárnap a Bon Bon, az Unisex, a Baby Sisters és a Pa-Dö-Dö szórakoztatják majd a közönséget.

Bizonyára sokakat vonz majd a szombati Dreher-időmenet délután háromkor, amely a gyár – és ezen keresztül Budapest történetét mutatja be korhű kosztümök korabeli zenére történő felvonultatásával. Rögtön ezután közkedvelt olimpiai bajnokainkkal is találkozhatnak a fesztivál látogatói.

Szombaton és vasárnap délben gyerekprogramok is lesznek a családosok számára, s természetesen lehet majd táncolni „Sörzenére" is.

A fesztivál ideje alatt a közönség megismerkedhet a Guinness Rekordok Könyvébe bekerült magyar pincérrel.

A Sörfesztivál alatt végig számos játék, nyerési lehetőség, az esemény záróakkordjaként pedig látványos tűzijáték várja majd az érdeklődőket.

dossziét

Új edzője

csapatkapitány is, aki azt mondotta, a játékosok most már csak a Haladás elleni hét végi presztízsmeccsre összpontosítanak (néhány szurkoló ellenben a hírek szerint tüntetésre készül, állítólag javában gyártják a Tornyit támogató transzparenseket). A Magyar Nemzet úgy tudja, leghamarabb a szombati meccset követően mutatják be az új edzőt; a ZTE listáján három név szerepel, de várhatóan *Varga* Zoltán és *Mihalecz* István előtt *Disztl* László lesz a befutó…

A kiállítást megnyitja

KŐRÖSINÉ Dr. MERKL HILDA
irodalomtörténész
egyetemi adjunktus, gimnázium igazgató

konzultáns

LEGÉNDY PÉTER
a Magyar Művészeti Fórum főszerkesztője

Közreműködik

CSÁSZÁR ANGELA
a Nemzeti Színház művésze

A kiállítás megtekinthető:
szeptember 16-tól október 3-ig, hétfő kivételével, naponta 10-18 óráig.

BAKOS TAMÁS
SZEMEREKI Terez

A VIGADÓ GALÉRIA
tisztelettel meghívja Önt és barátait

1999. szeptember 16-án csütörtökön 17 órára

E. SZABÓ MARGIT (Tita)
textilművész

SZEMEREKI TERÉZ
keramikusművész

BAKOS TAMÁS
grafikusművész

önálló kiállítására.

A kiállítás létrejöttét támogatták:

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Nemzeti Kulturális Alapprogram

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Vigadó Galéria

Corner Nyomda
06-209-448-077

Meghívó

Vigadó Galéria

Budapest, V., Vigadó tér 2.

A 41. honvéd gyaloghadosztály világháborús emlékünnepe

A világháborúban résztvett m. kir. budapesti 41. honvéd gyaloghadosztály elesett hősi bajtársai iránti kegyelet lerovására, valamint a hadosztálynak 1918 decemberében történt szerencsés hazatérése emlékére december 88-án, kedden háromnegyed 10 órai kezdettel a budapesti helyőrségi Kapisztrán-templomban kegyeleti szentmisét fognak az Urnak bemutatni, melyet *Hász* István dr. tábori püspök celebrál.

Ezen a szentmisén a hadosztály törzsének, valamennyi fegyvernembeli csapatainak, intézeteinek és pedig a m. kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred, a dési 32. honvéd gyalogezred, a nagykanizsai 20. honv. gy. ezred, a veszprémi 31. honvéd gy. ezred, a veszprém-hajmáskéri 41. honvéd hegyi tüzérosztály, a veszprém-hajmáskéri 41. honvéd nehéztüzérezred, a veszprém-hajmáskéri 41. honvéd tábori tüzérezred s a veszprém-hajmáskéri 141. honvéd tábori tüzérezred, valamint szervezetszerű egyéb hadosztály közvetlen csapatainak és intézeteinek tisztikarát, tiszthelyettesi karát és legénységét, valamint hozzátartozóit szivesen látják.

Az istentisztelet után a Kapisztrán-templomban — a hadosztály által kezdeményezett hősök kápolnája helyén — lesz a hadosztály harctéri jelvényével ellátott emléktábla ünnepélyes megkoszorúzása. Ezután körülbelül 11 órakor rövid bajtársi összejövetel a Tárnok-utcában lévő Balta-vendéglő különtermében, melyen a „Hadosztály emléknapbizottság" vezetőségében bekövetkezett halálesetek miatt annak tisztújitása is tárgyalásra kerül. Öltözet: ünnepi öltözet.

Az állami sorsjáték huzásának eredménye

A 79. m. kir. jótékonycélú állami sorsjáték 1942. évi december hó 4-én megtartott sorsolása alkalmával az alább feltüntetett számokat sorsolták ki.

A 40.000 pengős főnyereményt nyerte a 241.865. számú sorsjegy.

A 20.000 pengős nyereményt a 76.239. számú sorsjegy.

A 10.000 pengős nyereményt a 88.950. számú sorsjegy.

5.000 pengőt nyertek: 30.273, 108.254.

2.500 pengőt nyertek: 130.348, 154.280, 197.789, 262.814.

2.000 pengőt nyertek: 25.679, 29.320, 92.195, 167.955, 284.244, 310.789.

1.000 pengőt nyertek: 2.898, 14.601, 21.342, 32.105, 44.227, 55.393, 75.632. 77.752, 78.649, 82.848, 121.697, 135.764. 151.342, 152.975, 152.979, 161.462, 169.561, 182.533, 188.010, 203.275, 226.943, 249.923, 257.874, 268.469, 281.942, 286.030, 305.222, 312.020, 315.675, 319.206, 333.076, 336.441. 338.966.

500 pengőt nyertek: 982, 1676, 3734, 4099, 4655, 9171, 9484, 17.392, 18.092, 19.264, 19.939 21.255, 21.306, 21.969, 27.195, 31.438, 46.369, 53.968, 70.829, 73.343, 79.285, 89.981, 101.922, 102.949, 105.958, 111.525, 115.992, 119.959, 131.091, 131.311, 145.543, 156.335, 158.928, 161.308, 165.985, 171.803, 180.365, 180.409, 183.987, 188.738, 190.744, 190.813, 190.958, 190.987, 195.792, 199.675, 205.598, 208.112, 208.424, 224.004, 233.803, 235.204, 245.850, 252.254, 262.410, 268.069, 279.335, 281.722, 283.571, 283.922, 318.879. 327.427, 328.781, 329.274,

250 pengőt nyertek: 8221, 18.125, 25.498 40.191, 50.561, 52.396, 53.676, 55.586, 58.301 63.501, 75.898, 116.595, 117.779, 126.831, 133.495, 135.018, 147.967, 150.015, 151.591, 158.029, 168.694, 172.547, 177.467, 181.406, 184.137, 189.146, 191.884, 192.762, 193.296, 219.190, 223.692, 238.723, 246.608, 247.231, 251.241, 258.963, 266.424, 272.197, 276.251, 291.435, 291.820 296.717, 302.689, 305.447, 307.428, 308.694, 310.909, 323.638, 326.388. 332.778.

150 pengőt nyertek: 728 2985 7432 8061 11.665 15.935 17.852 18844 20.426 22.729 23.630 28.267 31943 29.480 40.381 43.678 47.528 49.545 51.104 53.186 55.411. 56.346. 57.693 60.164 61.836 65.482. 66.962 68.290 74.400 74.971 75.725 76.888 80.520. 83.274. 83.808 83.715 85.681 94.527 96.280. 98.067 100.490 103.035 103.563 106.788 108.450 111.932 115.647 115.679 116.996 117.326 117.902 117.988 119 600 119.646 119.836 120.690 120.714 121.742 124.657 126.244 129.970 133.393 135.232 137.204 137.631 141.285 142.715 144.186 144.435 148.267 149.974 154.721 155.296 155.445 156.563 158.449 160.229 160.656 160.897 161.121 162.218 162.816 163.828 166.089 166.686 171.308 171.240 174.574 174.717 176.523 176.681 177.014 178.508 181.912 182.972 183.864 187.045 188.538 189.258 191.460 193.683 195.209 197.762 201.535 209.673 209.715 212.239 214.286 220.594 221.666 223.828 225.496 227.238 229.253 229.762 235.960 236.541 240.985 243.542 246.379 256.520 257.481 257.833 259.150 260.231 265.056 266.076 268.087 269.226 271.081 271.155 279.008 282.256 285.436 288.740 297.780 298.326 298.598 301.236 306.126, 309.364 311.623 313.133 313.283 314.868 324.974 329.619 338.695

100 pengőt nyertek: 121 428 495 938 1220 2269 3238 5007 5191 6496 6816 7492 7872 9287 10.308 10.530 10.711 11.60 11.676 13.308 16.701 17.677 17.794 21.693 22.976 30.423 32.284 32.699 32.916 33.352 33.511 33.941 35.234 35.404 35.894 38.405 38.568 38.771 39.813 40.242 40.674 40.839 41.858 41.795 42.513 45.702 46.628 46.729 47.283 47.534 49.398 49.473 50.075 50.256 50.454 51.859 51.652 52.894 53.151 54.017 54.195 54.217 54.327 54.349 55.306 56.397 56.866 57.606 59.343 59.963 60.259 60.780 62.105 63.286 64.834 67.744 8.5608 70.312 71.894 72.530 73.822 74.815 75.012 76.271 16.504 77.411 77.706 78.819 79.778 80.044 80.179 81.929 82.731 83.019 84.531 85.263 85.317 87.866 90.246 91.561 91.774 92.091 92.510 95.870 95.673 95.982 96.211 96.641 96.798 97.379 98.430 98.848 98.913. 98.972 101.017

101.802	102.427	102.918	104.033	104.728
105.029	105.838	106.237	106.863	107.201
107.847	108.083	108.752	111.007	112.040
112.245	112.375	112.445	112.833	113.429
113.942	114.335	118.476	118.775	119.855
120.362	121.192	121.994	122.651	123.248
124.211	124.409	124.412	126.174	128.165
128.492,	128.920	129.401	129.764	130.556
132.920	133.619	133.697	133.744	133.852
134.698	134.788	134.888	137.030	138.351
141.568	141.876	142.286	142.567	145.101
145.127	145.204	145.879	146.360	147.482
148.188	148.569	149.626	149.311	150.448
150.661	150.818	150.906	151.090	151.202
151.692	151.872	152.012	152.242	156.121
156.406	156.872	157.486	159.427	159.498
159.915	160.647	161.031	161.408	161.751
161.980	162.086	162.186	162.459	162.577
163.816	165.152	166.156	166.505	166.990
168.275	168.343	169.601	170.243	170.740
172.111	172.497	172.905	173.614	173.721
174.610	174.969	177.938	181.007	182.019
182.083	182.940	183.020	186.022	187.031
187.294	187.693	188.704	189.797	189.893
190.318	190.782	191.741	191.753	191.781
192.152	192.676	193.337	193.415	194.388
194.658	194.813	195.921	198.451	199.142
199.961	200.686	201.359	203.169	203.456
204.303	204.576	206.009	206.890	207.342
207.289	208.861	210.375	215.070	215.970
215.086	215.439	215.659	217.879	218.034
218.398	218.887	218.970	219.595	222.594
225.050	227.897	228.055	228.646	228.847
230.705	231.716	233.374	233.862	235.135
235.514	236.617	240.149	240.311	242.208
243.427	244.251	247.722	248.286	250.789
251.377	252.710	255.715	256.471	256673
258.540	258.840	259.456	260.039	260.082
261.916	262.870	263.821	264.228	267.687
268.432	268.720	269.014	269.489	271.389
271.896	272.073	272.425	275.521	275.644
278.690	279.145	279.767	280.775	281.317
282.362	282.453	282.893	284.732	285.903
287.014	288.482	289.295	289.413	290.395
292.863	292.938	293.061	293.130	295.074
296.019	296.910	297.655	297.900	298.863
299.271	300.551	300.993	302.057	302.365
302.603	303.865	304.677	305.185	305.746
306.033	306.664	307.207	307.405	309.355
311.259	311.746	312.028	312.214	313.368
314.740	315.454	315.689	315.580	316.584
318.674	319.125	319.536	319.711	319.828
320.376	322.268	322.816	323.253	324.905
325.464	326.855	327.898	329.109	332.084
333.488	335.207	336.139	336.248	338.426

(Keddi számunkban folytatjuk.)

Esetleges sajtóhibákért felelősséget nem vállalunk.

— **Véget ért az Actio Catholica családvédelmi ankétja.** Az A. C szociális és karitativ szakosztálya a család helyzetének biztositása érdekében rendezett ankétjának **záróértekezletét** most tartották meg Wünscher Frigyes vezetésével, aki P. Vargha László S. J. előadása után megállapitotta, hogy az előző ankéteken három inditvány hangzott el és az abban felsorolt sérelmekre azonnali orvoslást kérnek. Nevezetesen: 1. a nők éjjeli munkája szempontjából a munkaadók nem tartják be mindenütt a törvényes rendelkezéseket, 2. a családi házak épitésénél a rendeletek ellenére az anyaghivatal nem utalja ki az épitési anyagokat. 3. a gyárakban még mindig nincsenek meg a Napközi Otthonok. Ezeket az inditványokat memorandumba foglalták, részletesen kidolgozták s még a napokban felterjesztik az illetékes miniszterekhez.

HANGJA CSODÁS
Ismertetőt küld
MOGYORÓSSY
hangszergyár,
BUDAPEST, RÁKÓCZI-UT 71.
Gramofónok, rádiók, különleges villany lemezjátszó

Tizenkét halottja van a bukaresti csillagszórógyári robbanásnak

Bukarest, december 5. Az egyik bukaresti karácsonyfadísz- és csillagszórógyárban, amelyik egy ház pincehelyiségében működött, a csütörtökön történt robbanás okozta romok eltakaritása során pénteken délig már tizenegy halottat ástak ki. A kórházba szállitott sebesültek közül egy munkásnő pénteken délben meghalt.

Téli Tárlat a Műcsarnokban

A Képzőművészeti Társulat kiállitási helyiségében a téli tárlat megrendezése minden évben pontosan visszatér. Oly hagyomány ez, amely egyidős a Műcsarnok oszlopsoros homlokzatú épületével. Az évenkénti visszatérés mellett ezek a téli tárlatok azonban művészi összetétel és szinvonal dolgában is jó ideje hasonlók egymáshoz: nagyrészt ugyanazok a nevek és kis hányadtól eltekintve, ugyanazok a mondanivalók ismétlődnek. A mostani téli tárlat sem különbözik a korábbiaktól. Változásként csak az vehető észre, hogy kevesebb kép és szobor kapott helyet, mint amennyi máskor szokott felvonulni: három terem üresen maradt. Ezt persze nem kifogásként jegyezzük meg. Ami a művészi szempontot illeti: az anyag szintje általában egyenletes, viszont különösebb feljegyezni valókkal nem szolgál, bár kvalitáskülönbségek természetesen vannak benne. Kevés kivétellel a tárlat művészi problémamentességet képvisel. Jellegét majdnem kizárólag a konzervativ irányzat adja meg.

A nagy első teremben, a Társulat kegyeletes emlékezéséről is tanuskodva, diszhelyet kapott az a talάló jellemzéssel és kitünő mesterségbeli tudással készült arckép, amely pilótatiszti egyenruhában a hősi halált halt kormányzóhelyettest, vitéz Horthy Istvánt ábrázolja s Szemerey Zoltán műve.

Az olajfestmények, vizfestmények, grafikák anyagából Udvary Pál, Istókovits Kálmán, Gaál Ferenc, Ruzicskay György, Gulyás Sándor, Burján László, ifj. Czene Béla, Kássa Gábor, Benkhardt Ágost, Horváth Béla, Szlányi Lajos, Mihalovits Miklós, Czencz János, Kövesdy Géza, Prohászka József, Dobroszláv Lajos, Lorberer Anna, Tiósy Antal, Hende Vince, Barkász Lajos, Csabai Wágner József, Fenyves Edit, ifj. Szabó József, Haranghy Jenő, Rónay Kázmér munkáit emeljük ki. A plasztikai anyagban Eösze András, Dabóczi Mihály, Omray Gyula, Gách György, Csucs Ferenc, Bory Jenő, Fazekas Sándor, Borbás István, Csiszér János, Kóta Ferenc művei tünnek ki. A kiállitást szombaton nyitották meg.

*

A megnyitáson megjelent *Szinyei-Merse* Jenő kultuszminiszter is, *Fáy* István és *Wlassics* Gyula államtitkárok, *Tasnádi Nagy* András, az Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke, *Szendy* Károly polgármester. A Képzőművészeti Társulat vezetősége élén *Rakovszky* Iván elnök üdvözölte a minisztert, aki ezután a tárlat rendezőjének kiséretében megtekintette a kiállitást.

A Nemzeti Szinház új nagy sikere

MÁRAI SÁNDOR:

A kassai polgárok

Egy végzetével verekedő művészlélek megrenditő drámája a polgári osztály megszületésének hatalmas történelmi pillanatában

Révai **Kötve 9'80 P**

Vágja ki rögtön és ragassza levelezőlapra

Dunántúl és Kisalföld irásban és képben

Irta: **Dr. Kogutowicz Károly.**

Kiadta a Szegedi Horthy Miklós Tudományegyetem Földrajzi Intézete

c. kétkötetes, egészvászonkötésű, diszes aranyozású, 850 mélynyomású képpel, szines térképekkel diszitett művet, melynek ára 56 P, a karácsonyi kedvezmény igénybevételével **36** pengős áron, 7 havi részletre megrendelem. (Utánvét 7 P 30 fill., a többi 6 részlet 5—5 P.)

Egy részlet elmaradása esetén az egész 56 P esedékes.

Kelt . . . . . , 194 . . . . . , hó . . . -n,

. . . .

Ezt a lapot küldje **Kókai L.** könyvkiadóvállalatnak: Bp., IV., Kammermayer-u. 3.

Olv. aláirás, fogl., cim és 2 tanu aláirása a lev. lap. másik oldalán.

Hangversenyek

Toborzó hangversenyei

Mikulás Revü Ma 6-kor!

Magy. Műv. Háza. Közr.: **Muráti**, Szörényi, Nagykovácsi, Ania **Suli**, Rácz Vali, Latabár, Bilicsi, Rózsahegyi, Pethes S., Kazal—Major és az óriási kisérő műsor! Jegyek a helyszinen.

Verdi Est

holnap ½7-kor, a Magy. Művelődés Házában, közr.:

Németh Mária-Failoni

Jámbor László, Laczó István, Németh Anna. Szenzációs műsor. Jegyek a helyszinen.

Muzsikáló Bécs

vas. d. e. 11-kor a Vigadóban. Közreműködnek:

Orosz Julia, Türk B., Fejes Teri

Sárdy, 2 Latabár, Feleky K.

TAPOLCZAY, PARTOS G., KAZAL—MAJOR

a Budapesti Szimfónikusokat **Polgár Tibor** vez. Műsoron: Legszebb bécsi operettmelódiák, kuplék, „Gassenhauerek": a régi Bécs mosolygó varázsa! Jegyek 1 pengőtől **Toborzónál**, Kossuth L.-utca 12., félem. Tel.: 189—554, **Bárdnál** és a 111—111-es jegyirodában.

*

Koncert rendezései:

SZENTGYÖRGYI hegedűest hétfőn, Vigadó 7.

Károlyi zongora-est 10-én

V. ½7. Műsoron: **Bach**: Krom. fantázia és fuga. **Chopin**: Ballada, **Schumann** fantázia, **Brahms—Paganini** variációk, **Liszt** stb. művek.

Failoni-Beethoven V.

és **IV.** szimf., G-dur verseny (**Engel** Iván) 11-én. BHZ. bérl. V. ½7.

Szabó Kálmán 13-án

szerzői jazz-est ragyogó műsorral, a jazz legkiválóbb művészeivel. V. ½7. Jegyek összes jegyirodákban.

Magaloff zongoraest 14.

Koncert zongorabérlet, V. est. **Liszt**: h-moll szonáta, **Bach**: Olasz koncert, **Brahms**, **Albeniz**, **Kodály**-művek

Agoston Julia, **Gerly** Éva, **Cselényi** József, **Járay** József együttes dalest 15-én.

Chappy 26-án

Karácsony másodnapján d. u. 4-kor, Vigadóban bravúrzenekarával és legkiválóbb művészekkel a Sztárok Jazz-délutánján. Jegyek az összes jegyirodákban.

*

Jazzparádé 8-án

kedden (ünnep) **délután** ¼4-kor, Vigadó. Len **Hughes 10 tagú** zenekara, **Rátkay** Márta, Ania **Suli**, Türk Berta, **Feleky** Kamill, **Angela & Anthony**, **Ciffra** György, Norman **Ward**, Don **Alfonso Evelyn Fröhlich**, **Fokker**, **Ursula & Tommy** és **Dán Klári**, **3 órás szenzációs műsorral**. Jegyek 111—111, Berlinitér 6 és jegyirodák.

*

Rózsavölgyi rendezései:

Ma d. e. **11-kor Mikulás gyermekmatiné**, a Vigadóban, óriási műsorral. Jegyek 1 P-től a helyszinen.

Ma Vigadó ½7 Dzózikongresszus

Fellegi, **Kelly**, **Rácz Vali**, 2 **Rátkai**, **Türk**, **Gervay**, **Keresztessy**, **Eiseman—Komjáthy**, **Kőváry** stb. Jegyek egész nap a Vigadóban. (Tel.: 18-12-12) és 111-111-nél.

Hétfőn **Brahms-est**: **Liebeslieder**, IV. szimf., hegedűvers. Z. ½7.

Dr. Tasnády L. nóta d. u. 8.

Erna Sack dalestje 8-án (H).

Magyar Tamás hegedűest 9-én

Kreutzberg táncestje 9-én (B. C.).

Waldbauerék Beethoven-

estje 10-én, F-dur 18. mű, 1. C-dur 59. mű, 3, cis-moll 131. mű.

Dr. Weiszelgärtner Egon

a kiváló Chopin-játékos **Chopin-estje** 14-én, Z. ½7.

*

A **Filharmóniai Társaság** legközelebbi III. bérleti hangversenye f. hó 11-és este **hét** órakor, a m. kir. **Operaházban**. Vezényeinek: **Dohnányi** és **Kodály**. **Közreműködnek**: **Anda** Géza (zongora), **Warga Livia**, **Basilides** Mária, **Rösler** Endre, **Koréh** Endre és a **Székesfővárosi Enekkar**. (Karnagy: **Karvaly Viktor**). Előadásra kerül: **Liszt**: **Dante** szimfónia, **Esz-dur** zongoraverseny és **Kodály**: Budavári Te Deum.

HARMÓNIA

Hangversenynaptár:

Ma 4-kor Csilléry

vez. **Szfőv. Zenekart**, közr. **Dániel**. Műsoron: **Tóth Dénes**: **Szimfónikus** szvit (bemutató), **Csajkovszky**: h-moll zongoravers., **Brahms**: IV. szimf.

Erna Sack

dalestje, dec. 8. V. ½7.

Filh. hangv. III., dec. 11. O. 7.

Pécsi öregdiákok Premier-estje dec. 12., V. ½7.

Székesfővárosi Zenekar V. dec. 13, V. d. u. 4.

Ünnepi Kodály-est

dec. 16. ½7. Zeneak. **A szerző 60-ik születésnapján** vezényli a **Szfőv. Zenekart**. Műsor: **Concerto** (bemutató), **Psalmus** stb. Jegyek: **Népművelésnél** is.

Marnitz Tangóharmonika-hangverseny

13-án, **vas.** d. u. fél 3 ó., a **Művelődés Házában** **Szilágyi-Szabó** Eszter, **Kelly** Anna, **Szép** Ilonka, **Borbiró** Andrea, **Pataky** Jenő, **Kántor** Béla, **Pécsi öregdiákok**, **Tabányi** Mihály, **Sinkó** János, **Pöss József**, **Tangóharmónika Zenekar**, **Jazz Zenekar** stb. stb. Konferál: dr. **Szentgyörgyi** Tamás. Jegyek 1 pengőtől **Marnitznál**, József-krt. 37 és a jegyirodákban.

Kreutzberg- II. táncest 9-én, szerdán

Magyar Műv. Házában. Jegyek **Harmónia**, **Koncert**, **Rózsavölgyi** és jegyirodákban.

Jazz álom,

december 19-én este ½7 órai kezdettel a Vigadó összes termeiben. A hangversenyszezon legszórakoztatóbb estje.

Bundák, nemesprémek

Átszabások még olcsó áron

ENGEL SZŰCS, IV. ker., Mária Valéria-utca 7. Udvarban. T.: 184—336.

Magyarország kormányzója ünnepélyesen megnyitotta és átadta a forgalomnak a szeretfalva-dédai vasútvonalat

A magyar tudás és a magyar akarat diadala

A hősi halált halt Kormányzóhelyettes nevét viseli az építkezés legnagyobb alagútja

Déda, december 5.

Országos ünnepség keretében *a kormányzó és a kormány tagjainak jelenlétében nyitották meg szombaton délben a szeretfalva—dédai új vasútvonalat.*

A fővárosból két különvonaton mintegy 200 meghívott előkelőség érkezett le az ünnepségre, akik Szeretfalváról autobuszokon mentek át Dédára. Marosvásárhelyről és Sepsiszentgyörgyről egy-egy különvonat érkezett Dédára 500—500 meghívott utassal, ezenkívül Besztercéről autobuszok hozták a meghívottakat. A Székelyföldről érkező különvonatok utasai között képviselve volt a székely vármegyék csaknem minden községe.

Az ünnepség első — kisebbik — része *Szeretfalva állomáson folyt le.* Amikor a kormányzó különvonata befutott az állomásra, *Kállay Miklós miniszterelnök és Varga József kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter felszállt a kormányzó szalonkocsijába.* Amikor a kormányzó kiszállt a vonatból, az egybegyűltek lelkes éljenzéssel fogadták. *Veress* Lajos altábornagy, a kolozsvári hadtest parancsnoka, *Bethlen* Béla gróf, Beszterce-Naszód vármegye főispánja, *Szmolenszky* László, Beszterce-Naszód vármegye alispánja jelentkezett a *kormányzó úrnál, aki ezután Kállay Miklós miniszterelnök és Varga József kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter kíséretében gyalog a Dédára vezető vágány felett felállított díszkapuhoz ment.*

A Kormányzó engedélyt ad az első személyvonat elindulásához

Varga József miniszter röviden jelentést tett a kormányzónak a vasútvonal elkészüléséről s engedélyt kért tőle *az első személyszállító vonatnak az új vonalon való áthaladására.* A Kormányzó Ur Őfőméltósága megadta az engedélyt és *elvágta a díszkapun elhelyezett nemzetiszínű szalagot.*

Ezután Lestyán József főesperes, besztercei róm. kat. plébános áldást mondott.

A kormányzó ezután Kállay Miklós miniszterelnök, Varga József miniszter, Algyay Pál államtitkár és Imrédy Kálmán MÁV elnök kíséretében felszállt különvonatára, amely a közönség lelkes éljenzése közben elindult Szeretfalvára. Útközben a kormányzó nagy érdeklődéssel szemlélte az új vasútvonalat s Varga József kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter és Algyay Pál államtitkár szolgáltak szakszerű felvilágosításokkal. A vasútvonal mentén mindenütt lelkes éljenzéssel és kendőlobogtatással fogadták a kormányzó különvonatát.

Ünnepélyes megnyitás Dédán

A tulajdonképpeni ünnepség Déda állomáson folyt le. Az állomás épülete előtt állították fel a dísztribünt s ettől jobbra egy nagy tribünt a fővárosi vendégek számára, balra pedig egy hatalmas tribünt az építésvezetőség és a Székelyföld kiküldöttei részére.

Ettől a tribüntől balra hatalmas, széles térségen helyezkedett el a közönség, amely óriási tömegben jött Dédára a környező falvakból, hogy tanuja legyen az új vasútvonal megnyitásának.

A kormányzói díszpáholyban foglaltak helyet: *Kállay* Miklós miniszterelnök, *Fabinyi* Tihamér, a felsőház képviselője, *Krudy* Ferenc, a képviselőház alelnöke, *Reményi-Schneller* Lajos, *Varga* József, vitéz *Lukács* Béla, *Bánffy* Dániel, *Nagy* Vilmos miniszterek, *Bartha* Károly vezérezredes, ny. honvédelmi miniszter, *Bajnóczy* József vezérezredes, *Veress* Lajos altábornagy, *Zsindely* Ferenc, *Bárczy* István, *Pataky* Tibor, *Algyai* Pál, *Kádas* Károly, *Bonczos* Miklós, *Johan* Béla, *Bárczay* János, *Szilágyi* Ernő, *Schlick* István és *Bártfay* Gusztáv államtitkárok, *Ghyczy* Jenő rk. követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese, *Ullein-Reviczky* Antal rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, sajtófőnök, *Imrédy* Kálmán MÁV elnök, *Mikó* László, Maros-Torda vármegye főispánja, *Bethlen* Béla gróf Beszterce-Naszód vm. főispánja, *László* Dezső Csík vármegye főispánja, *Kászonyi* Richárd Háromszék vármegye főispánja, *Sebesi* Ákos Udvarhely vármegye főispánja, *Incze* Péter miniszteri tanácsos, a miniszterelnök titkára, *Szmolenszky* László Beszterce-Naszód vármegye alispánja, *Marton* Zsigmond Maros-Torda vármegye alispánja, *Lestyán* József főesperes, róm. kat. plébános és *Kiss* Lajos esperes, ref. lelkész, *Jeszenszky* Andor vidéki főkapitány és még több más előkelőség.

A jobboldali páholyban foglaltak helyet az ünnepségen nagy számmal résztvevő *országgyűlési képviselők és felsőházi tagok*, továbbá a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium és a MÁV, a miniszterelnökség és a többi minisztérium vezető tisztviselői, az erdélyi közigazgatás, különösen pedig az érdekelt székely megyék vezető tisztviselői, *az Erdélyi Gazdasági Tanács tagjai, az erdélyi társadalmi egyesületek, valamint Erdély társadalmának vezetői.* Itt foglaltak helyet a vasútépítésben közreműködött különféle intézmények és szervek: az OTI, a Hangya, a MÁVAUT, a MÁVAG és a MATEOSz képviselői is.

A dísztribüntől balra eső tribün első szakaszában foglaltak helyet a MÁV építésvezetőségének tagjai, a tribün többi részén pedig színpompás népi viseletben a székelyföldi különvonatok közönsége.

Mindhárom tribünt nemzeti színű drapériákkal, zászlókkal és címerekkel, valamint fenyőgalyakkal díszítették fel.

Varga miniszter ünnepi beszéde

A kormányzót megérkezésekor szünni nem akaró lelkes éljenzéssel fogadták. Amikor a kormányzó elfoglalta helyét a díszsátorban, a MÁV-dalárda a magyar Hiszekegyet énekelte el, majd Varga József miniszter a következő beszédet mondotta:

— Főméltóságú Kormányzó Ur! Az 1940. évi bécsi döntés úgy jelölte meg az országhatárt, hogy ezáltal az erdélyi vasútvonalak az ország vasúthálózatával elveszítették kapcsolatukat. A tömeges személy- és áruforgalmat az elkülönített vasúthálózatok között kisegítő megoldás alakjában autóbusz és teherautójáratokkal bonyolítottuk le, továbbá a Székelyföldről kiinduló keskenyvágányú vasútvonalnak nagy sietséggel megvalósított meghosszabbítása útján. Ezekkel az intézkedésekkel kapcsolatos út- és keskenyvágányú vasútépítési munkálatok mellett nyomban megkezdettük a szabványos nyomtávú vasútépítést is Szeretfalva és Déda között a terepviszonyok kijelölte legrövidebb nyomvonalon.

— Mind a magyar, mind a külföldi szakirodalomból, de a gyakorlati élet tapasztalataiból is tudtuk, hogy ennél a vasútépítésnél rendkívüli nehézségekkel kell leküzdenünk.

— A tavalyi esztendő emberemlékezet óta páratlanul kedvezőtlen, csapadékos időjárása kockázatossá tette a töltésépítést, mert a földtömegek gyors kiemelése és a töltésekben való elhelyezése nem történhetett meg olyan ütemben, ahogy kívánatos lett volna.

— Az elmúlt télen sokat gondoldunk kétkedve arra, vajjon megtarthatjuk-e ígéretünket, átadhatjuk-e a vasútvonalat ez év végére a forgalomnak? De a Mindenható megsegített.

Kegyeletes megemlékezés a hősi halált halt kormányzóhelyettesről

A miniszter ezután részletesen ismertette a vasútvonal megépítésének rendkívül nehéz, szinte emberfeletti körülményeit, majd így folytatta:

— Főméltóságú Kormányzó úr! A szeretfalva-dédai vasútvonal megépítése az utóbbi évtizedek legnagyobb arányú magyar közmunkája. Megszervezését és elvégzését számos akadály nehezítette. Eredményt *csakis azáltal értünk el, hogy megkaptuk az összes illetékes tényezők összhangzatos támogatását,* amelyért sokaknak tartozunk hálával és köszönettel.

— *Elsősorban hősi halált halt Kormányzóhelyettes Urunknak, aki mint az Államvasutak elnöke, a munka megkezdésének első pillanatától szervező képességének teljes latbavetésével irányította a munkálatokat. Elévülhetetlen érdemei, hálánk és immár kegyeletünk emlékezetéül a vasútvonal legnagyszerűbb építménye, a nagy alagút az ő nevét viseli.*

Kegyelettel emlékezem meg néhai *Teleki* Pál gróf miniszterelnök úrról, köszönettel adózom utódainak, különösen *Kállay* Miklós miniszterelnök úrnak, aki az építkezést személyesen is tanulmányozta.

Köszönetemet fejezem ki miniszter-társaimnak is, elsősorban *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter úrnak, *továbbá a honvédelmi, közellátási, földmivelésügyi és belügyi kormányzatnak és a helyi közigazgatásnak. Az ő megértő segítségük, gyorsan foganatosított támogatásuk nagyban előmozdította a felbukkanó nehézségek leküzdését.*

A miniszter ezután köszönetét nyilvánította Algyay Pál államtitkárnak és Imrédy Kálmán MÁV-elnöknek, valamint az építkezésnél közreműködő mérnököknek és tisztviselőknek. Külön köszönetét fejezte ki annak a 27.000 munkásnak és közöttük annak a sokezer magyar kubikusnak, akik átérezték, hogy munkájuk nemcsak kenyérkereset, hanem különleges jelentőségű nemzeti érdek.

— A szeretfalva—dédai vasútépítés — fejezte be ünnepi beszédét a miniszter — méltán csatlakozik az európai hírű magyar vasútépítésekhez. A magyar akarat, a háborús anyagbeszerzési, szállítási és élelmezési nehézségek, a sokszor mostoha időjárás közepette, tervezők, szervezők, hatóságok és munkásság olyan egyetértő működését valósította meg, amely példaként lebeghet előttünk a nemzet további erőfeszítései során.

— A magyar munka e nagyjelentőségű ünnepén hálásan köszönöm Főméltóságú Kormányzó Urunk magas megjelenését és hódolattal kérem, kegyeskedjék a szeretfalva—dédai új vasútvonalnak a menetrendszerű személyforgalom számára való átadását engedélyezni.

A nagy tapssal és éljenzéssel fogadott beszéd után *Kiss* Lajos református esperes mondott imát. Az ünnepség a Szózat eléneklésével ért véget.

Ezután *Varga* József miniszter a vasútépítés vezetőinek, vállalkozóinak és munkásainak küldöttségét *bemutatta a kormányzónak. Majd a kormányzó úr kíséretével együtt az egybegyűltek hatalmas ünneplése közben eltávozott.* A MÁV zenekar a Himnuszt játszotta.

PÓTLÉK, PÓTLÓ ÉS CIKÓRIAKÁVÉ

Vannak gyártmányok, amelyek a kávéhoz keverve azt ízesítik (kávépótlékok). Vannak olyanok, amelyek a szemeskávét helyettesítik (kávépótlók). Mindkét anyag különbözik egymástól, azonban együttesen is jó kávéitalt adnak. Van azonban olyan gyártmány is, amely ezektől különbözik ugyan, azonban alkalmas mindkét használati módra. Ez a cikóriakávé. A Franck cikóriakávét, akár mint zamatosítót, akár mint önálló jó kávéalapanyagot egymagában is — tejjel keverve — használhatjuk. Használják is sok millió háztartásban több mint 100 esztendeje.

Franck cikóriakávé

Önfeláldozó bátorsággal fékezte meg egy rendőr a megbokrosodott lovakat

Az Erzsébet királyné-úton megbokrosodtak egy postakocsi lovai. A megvadult lovak elragadták a kocsit. *Takács* III. Károly rendőr észrevette a történteket és a postakocsihoz rohant. Elkapta az egyik ló kantárját és igyekezett útjukból eltéríteni az állatokat. Sikerült is megfékeznie a lovakat, de ő maga szerencsétlenül a kocsi kerekei alá került. A mentők súlyos sérülésekkel a 10. számú helyőrségi kórházba vitték.

— **Kegyelmet kapott egy halálraítélt.** Hódmezővásárhelyről jelentik: Szabó János hódmezővásárhelyi napszámost az elsötétítés ideje alatt elkövetett lopás miatt a rögtönítélő bíróság halálraítélte. Kegyelmi kérvénye most nyert elintézést, a legfelsőbb döntés a halálbüntetést életfogytiglani fegyházra változtatta át.

KARÁCSONYRA

— kérjük — vásároljon idejekorán. Így sokkal dúsabb választékból kényelmesebben vásárolhat, különösen ha a délelőtti órákban látogatja meg áruházunkat. A karácsonyi ajándékok lehető zavartalan szállítása miatt is előnyösebb minél előbb vásárolni!

CORVIN
A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

a dráma végéig fergeteges iramot diktál. Ranyevszkaja megérkezésétől kezdve nyüzsgő elevenséggel telik meg a birtok, azt a látszatot keltve, mintha minden a legnagyobb rendben volna. Csak amikor egy kicsit megkapargatja a lelkeket, derül ki, hogy a lótás-futás céltalan. Háttere a folyamatnak maga a cseresznyéskert, lombjuk vesztett, kiszáradt fáival, amelyek közül fokozatosan tűnnek elő a vegetáló, látszattevékenységekben tobzódó, múltból táplálkozó, jövőjüket rendezni képtelen pillanatemberek. A rendező egész panoptikumot mutat be, hangsúlyos vonásokkal, sok jó egyéni alakítással, néhány ponton mégis kidolgozatlanul. Többek között Demjén Gyöngyvérnek sem sikerül igazán megragadni Ranyevszkaja sokrétű, titokzatos, üresség ében és tehetetlenségében is vonzó alakját. Pedig a ház férfiai valósággal körülzsongják őt. A legkedvesebben Gajev, a báty, akit Szoboszlay Sándor legjobb formáját hozva formál meg szószátyárul, földesúr-paródiát adva. Borbiczki Ferenc Lopahinjának határozottsága mögül is minduntalan előbújnak azok a csak azért is vonások, amelyek kétségessé teszik, hogy kezében a birtok sorsa jobbra fordulna. Pásztor Edina Varjájának állandó tevés-vevéséből, a tárgyakhoz való kötődéséből, embereket taszító merevségéből egy fiatal nő idő előtti megöregedésének érzékeny kínja rajzolódik ki. Ám a színésznő úgy éli meg ezt a tragédiát, hogy Varja bánatát nem engedi a nézőhöz közel, a szívszorító hangulatot néhány suta mozdulattal, taszító félmondattal ellenpontozza, melyből kiderül, sorsának ilyetén alakulásában nemcsak a külvilág a hibás. Ez a libikókajáték azonban csak az alakításában van jelen, az előadás egészéből hiányzik. Tordy rendezése alig mozdítja ki a nézőt az érzelmi origóról. Felkavaró, megmozgató impulzusok helyett „csak" profi színészvezetést látunk. Amivel továbbmutat ugyan a Cseresznyéskert hőseinek sorsánál: látjuk, hogy a kiszáradt birtok már nem boldogít. Na és?

Csizner Ildikó

A SZIVÁRVÁNYSZÍNŰ KÖNTÖS
Debreceni Csokonai Színház

Barrie Stavis — életművének ismerői, valamint a debreceni előadás műsorfüzete szerint — főként történelmi tetralógiákban „utazik". Az egyiknek — amelyet be is fejezett már — utolsó darabja *A szivárványszínű köntös*. 1968-ban született a színmű.

Stavis-drámát nálunk eddig nem játszottak — s nem tudom, hihetjük-e, hogy eddigi legjobb művével indultunk hazai megismertetésében. A szivárványszínű köntös ugyanis példázatdráma (az összetétel két tagja természetesen részben ellentmond egymásnak), s azok közt is alapműből, a Bibliából merít. A József-történet aktualizálhatósága koronként vitathatatlan — meglehetős klasszikusok bizonyítják ezt; a Stavis-féle „redramatizálás" azonban sikertelenül törekszik erre.

Annak rendje s módja szerint pereg a közismert történet: Józsefet testvérei kútba dobják *és* eladják rabszolgának. Putifár (itt Potifár) megveszi, a felesége, Putifárné (itt Vasni) szemet vet rá ... vádaskodás, börtön stb. A Fáraó maga mellé veszi, majd különféle hatalmi manipulációk következtében száműzi Józsefet. Pusztulnia kell. Elvben valószínűleg azért, mert előrébb jár koránál, mert kemény öntudata, még keményebb etikája van; gyakorlatilag azért, mert mélyen megsértette Putifárnét a visszautasítással ...

Rejtély, mi ragadta meg Pinczés István rendezői fantáziáját Stavis darabjában. És rejtély marad az előadás láttán is. A színészeknek szerepformálásra nemigen van szükségük; szerepeik jobbára klisék, változó mennyiségű, de változatlan formájú iróniával fűszerezve. Pilinyi Márta díszlete egyszerű, de nagyszabású, jelmezei valószínűleg drágák. Farády István első debreceni szerepében igyekezett kemény és állhatatos Józsefet játszani; nem rajta múlt, hogy elsősorban saját, „civil" erejéből kellett merítenie. Falvay Klára Vasni-alakítása, Sárközy Zoltán ironizált Fáraója csak majdnem süllyed el a színészek-statiszták hatalmas kavarodásában. Maga a szivárványszínű köntös alig öt percet játszik. Hogy hova tűnik ...?

A szerző egyébként jelen volt e hazájától igencsak távoli bemutatón. Úgy hírlik, ő elégedett volt a színrevitellel.

Mint én. Igaz, én nem elsősorban Barrie Stavisnek, hanem az önmagát kereső debreceni színháznak drukkolok. Biztos vagyok benne, hogy nem ez az út vezet a „megtaláláshoz".

Csáki Judit

ÁRMÁNY ÉS SZERELEM
Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház

Életveszélyes a játék Khell Zsolt kétszintes díszleteiben. Könnyen elindulhatnak a lépcsők a színész lába alatt, miközben a palotából a mélybe ereszkedik vagy a kunyhóból lépked a felszín felé. Ugyanennyi veszélyt rejt magában a schilleri szöveg is, ha a rendező nem irányítja azt a ma felé. Ahogy egyre magasabbra törnek a szereplők a romantika lépcsőin, úgy kerülnek a nézőtől mind távolabb. Ráadásul Gellért Péter rendezőnek inkább az ármányról, mint a szerelemről, inkább az esendőségről, mint az emberi tisztaságról, inkább az arisztokrácia romlottságáról, mint az erkölcsönösségéről van mondanivalója. Ettől az egész előadás féloldalas lesz. Hiába tesz meg mindent Orosz Helga és Rékasi Károly azért, hogy a fiatal szerelmespár, Lujza és Ferdinánd elmondhatatlan szóvirágjai kiteljesedjenek, és belső hitelt kapjanak. Ezúttal a minden is kevés. Él viszont a Miller házaspár! Zubor Ágnes ki tudja hányadszor és ki tudja hányadik arc mögé bújva remekel. Miller muzsikus figurája pedig a színház új tagjának, Mensáros Lászlónak ad lehetőséget hiteles jellemformálásra. Nem is mulasztja el. Mint ahogy a kaposvári iskolán nevelkedett Gyuricza István sem, a méregkeverő Wurm szerepében. Simulékony és rátarti, felfelé kapaszkodik, miközben lefelé jó nagyokat rúg. Ismerős. Kár, hogy az előadás egésze idegen maradt.

Csizner Ildikó

Kiállítás

SZEMEREKI TERÉZ KERÁMIÁI
BENESCH FERENC BÚTORAI
Mednyánszky Terem

Szemereki Teréz neve nem ismeretlen a tárlatlátogatók előtt: aki munkásságát figyelemmel kísérte, sikeres, mindjobban kibontakozó alkotó pályát ismerhetett meg. Érdeklődése sokrétű, készít faliképeket, különleges vázákat, fedeles edényeket, zárt dobozokat, plasztikákat. Montázsszerű faliképeit különböző korok írásjeleivel, kagylókkal, csigákkal, növényi ornamentikákkal díszíti. Biztos kézzel, játékos könnyedséggel mozgatja a tenger hullámait, aprólékos gonddal, grafikai igénnyel ábrázolja a tengerfenék állatait, növényeit. A magastűzű samottos agyagvázák, a porcelánkagylók, a különböző méretű kőedények mind olyan egyedi kézművesmunkák, melyek értékét a gondolati egység, a formai tisztázottság és az anyagszerűség harmóniája adja meg.

A bútorkészítés Benesch Ferenc számára hivatás, amely már évtizedes, eredményes múltra tekint vissza. Elsőrendű szempontnak a funkciót tekinti, amit a legegyszerűbb szerkezettel, egyértelmű formai megoldásokkal követ. Legújabb munkája a *Praktik* bútorrendszer, ez sötét furnérozással, kézi megmunkálással készül. A hatvanféle elem facsapokkal, számtalan variációban illeszthető egymáshoz és a falra is. Így egyéni igény szerint alakíthatók ki különböző könyvszekrények, redőnyös és fiókos rakodók, sarokpolcok, íróasztalok, dohányzó- és étkezőasztalok, piperepolcok, hanglemeztartók. A matt felületeket az osztott vájatú, hálós ajtóbetétek (homokfúvott üveg, fa, kerámia) teszik dekoratívvá. A leegyszerűsített formák, sarkított élek enyhén rusztikus jelleget adnak a bútorcsaládnak, ami kifejezi, hogy ezek a tárgyak nem csupán a luxuslakásokban találják meg a helyüket.

Pellionisz Valéria

LJUBEN ZIDAROV ILLUSZTRÁCIÓI
Bolgár Kulturális Centrum

A művészt hazájában és külföldön mint a modern bolgár grafika és könyvillusztráció egyik megteremtő-

Stark Anna munkája

Jelenet az előadásból

Mensáros László és Orosz Helga

Szemereki Teréz kerámiája

jét tartják számon. Könyvillusztrátorként már pályája elején a gyermekek világával kötelezte el magát, számtalan mese- és ifjúsági könyvet illusztrált. Gyermeklapot is szerkesztett, és ehhez máig is hű maradt, amikor is a bolgár képzőművészeti alap elnökeként a bolgár képzőművészeti élet egyik szervezője.

Budapesti bemutatójának anyagát a nemzetközi meseirodalom és ifjúsági irodalom olyan műveinek illusztrációiból válogatta, amelyek nálunk is közismertek, megkönnyítve ezáltal a felismerés és azonosítás örömét.

Zidarov szintén kiállított autonóm akvarelljéből az is kiderül, hogy vérbeli festő érdeklődése fordult a gyermekek világa felé. Egészséges élet-

MŰEMLÉKVÉDELEM

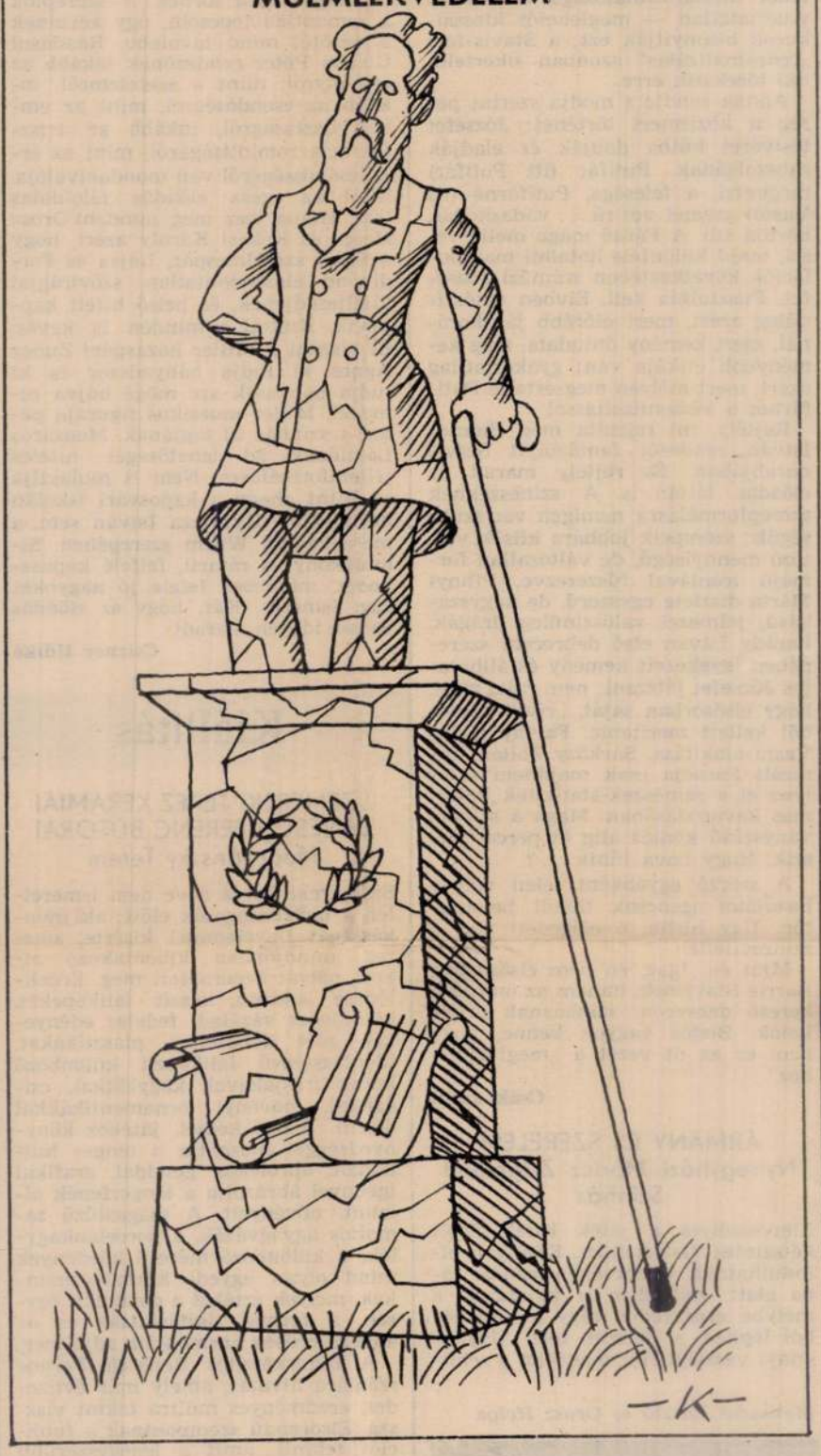

—K—

működnek. A Willert alakító, férfias Giuliano Gemma sem képes a csodára, szemmel láthatóan kedvetlenül játssza jellegtelen, stilizált szerepét. A képregények kedvelői alighanem jobban járnak, ha a *Tex és a Mélység Ura* helyett az *Astérix*-rajzfilmekre váltanak jegyet, vagy inkább a *Fülest* olvasgatják.

Hollós László

Folyóirat

IRÓSZÖVETSÉGI VITA
Kritika

Az írószövetség választmánya foglalkozott Spiró Györgynek a Mozgó Világban megjelent *Jönnek* című versével. Cseres Tibor elnök javasolta, hogy a kérdést tegyék át az etikai bizottság elé. Karinthy Ferenc szerint a vers alkalmas a népies—urbánus ellentétek felszítására, s ez különösen hiba most, amikor a magyar irodalom olyan egységes, mint még soha. Nádas Péter: ez „egy rossz, nagyon rossz vers, mert a gyűlölet nem szülhet mást, csak rosszat, a rossz meg nem lehet szép". Mészöly Miklós szerint ez a „felelőtlen és tisztázatlan indulatú lírai böfftentés" a nemzeti önérzetet, a magyarság magatartás-erkölcsét sérti. Páskándi Géza: „A vers közlését mind a költő, mind a *Mozgó Világ* részéről súlyos vétéknek tartom." Vas István: „Ez a vers nyegle vers, nagyon nyegle vers. Ez a fő hibája." A legnagyobb hibát a szerkesztőség követte el: „Írói szabadság van, de szerkesztői szabadság nincs sehol sem." Fekete Gyula: „Én nem rossz versnek érzem ezt a verset, hanem ... nagyon kártékonynak és nagyon szerencsétlennek." Tatay Sándor ellenezte, hogy az ügyet etikai bizottság elé vigyék, amit a választmány megszavazott. Spiró kétszer is fölszólalt az ülésen, de nem járult hozzá, hogy „a maga vétlenségének hangoztatása reprodukáltassék". A többek által elmarasztalt Mozgó Világ főszerkesztője, P. Szücs Julianna megjegyzéseket fűzött a vitához. Megemlíti, hogy őt a vitára nem hívták meg. Sajnálja, hogy a választmány csak Spiró versével foglalkozott, noha ez csak része volt a folyóiratban közölt nagy terjedelmű kerekasztal-beszélgetésnek, amely épp az ellentétes nézetű írók párbeszédét célozta. Kifogásolja, hogy az eredetinek tűnő választmányi jegyzőkönyv jelentősen eltér az eredetitől. Kihagyták belőle Hatvani Dániel felszólalását, amely védte a verset, az elnök kihagyta azt a passzust, melyben „nemzetsértőnek" nevezi Spirót, Mészöly felszólalása helyett egy utólag megírt esszé szerepel, Páskándi olyannyira megváltoztatta szövegét, hogy felszólalásában „vállalhatónak" nevezte a verset, az írott szövegben „súlyos vétéknek". P. Szűcs egyetért Vas Istvánnal, hogy „szerkesztői szabadság nincs"; azért közölte a verset, mert az szerinte mélységes hazaszeretetről tanúskodik, de ennek alapja nem a „vér", hanem az intellektus. A szellemi életnek arra van szüksége, hogy megtalálja az utat, „amely a másik fél másságának elfogadásával, toleranciával van kikövezve".

Gyurkó László

ÚJ TÜKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 221-285, 222-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettes:
GYURKÓ LÁSZLÓ, KOROSPATAKI KISS SÁNDOR

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11. 1906
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

87.1917 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A szerkesztőbizottság tagjai:
FEKETE SÁNDOR
GYURKÓ LÁSZLÓ
KELETI ÉVA
KOROSPATAKI KISS SÁNDOR
NÁDAI FERENC
ÖKRÖS LÁSZLÓ

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) Budapest V., József nádor tér 1. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120.— Ft, fél évre 240,— Ft, 1 évre 480,— Ft.

Szemereki Teréz

Zalai Hírlap Bukrán Szemereki Teréz

k

:ges
esü-
esz-
kal-
lést
kö-
ye-
'gy
se-
ai-
el-
ré-
sa,
ád

er-
vel
Za-
Vá-
ok
er-
pp
iá-
: a
: a

Bukrán Edit és Szemereki Teréz keramikusok munkáiból nyílt kiállítás tegnap a zalaegerszegi Mecénás Galériában, Németh János helyi keramikusművész ajánló szavait követően. *(Képünkön a művészek a megnyitón.)* A tárlatot november 30-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

(Mészáros T. László felvétele)

Struktúraváltás a Nagyváthy SZKI-ban

Titkok fénye

Szemereki Teréz kerámiái

A kortárs művészek folyamatos kiállításának egyre bővülő lehetőségét teremtette meg az elmúlt évtizedben a restaurálás és újjáépítés alatt lévő, de egyre szépülő Tihanyi Bencés Apátság fáradhatatlan vezetője, *Korzenszky Richárd* atya, munkatársaival közösen. A rendkívüli szépségű helyen láthatták kül- és belföldi turisták és szakmabeliek számos művész műveit. *Szemereki Teréz* meglepte hatalmas anyagával kollégáit is. Kétségtelen, hogy az utóbbi három-négy évben egyre karakteresebb stílust alakított ki, amelynek méltatását ismert szakírók, művészettörténészek, publicisták szívesen vállalták. A Vigadó Galéria igazgatója, *Feledy Balázs* a budapesti *Rudnay Teremben* (1999), a komáromi *Kisgalériá*ban (2000), a győri Városi Művészeti Múzeum igazgatója, *N. Mészáros Júlia* az *Esterházy-palotá*ban (2001–2002 fordulóján), és *Nagy Gáspár* költő ihletett gondolatokat nyújtott át a tárlatlátogatóknak. Az ő művészi megnevezése, a „Titkok pecsétje" kísérte a művészt a *Párizsi Magyar Intézet*be (2000), a *Tatai Vármúzeum*ba (2001), a *Trencséni Agyúbástya Terem*be (2001) és Iglóra, a *Szepességi Galériá*ba (2001). 2001 májusában a Tatai Vármúzeumban *Wehner Tibor* emlékeztette szülővárosára a keramikusművészt, gazdagon elemezve az 1947-ben itt született alkotó pályáját. A *Tihanyi Apátság Kőtárá*ban *Kőrösiné Merkl Hilda* folytatta ezt a sort.

N. D. H.

Szemereki Teréz: Portyafal / Teréz Szemereki: Raid wall
Kiállítási kép: Városi Művészeti Múzeum, Győr (volt Esterházy-palota), 2000. december–2001. január

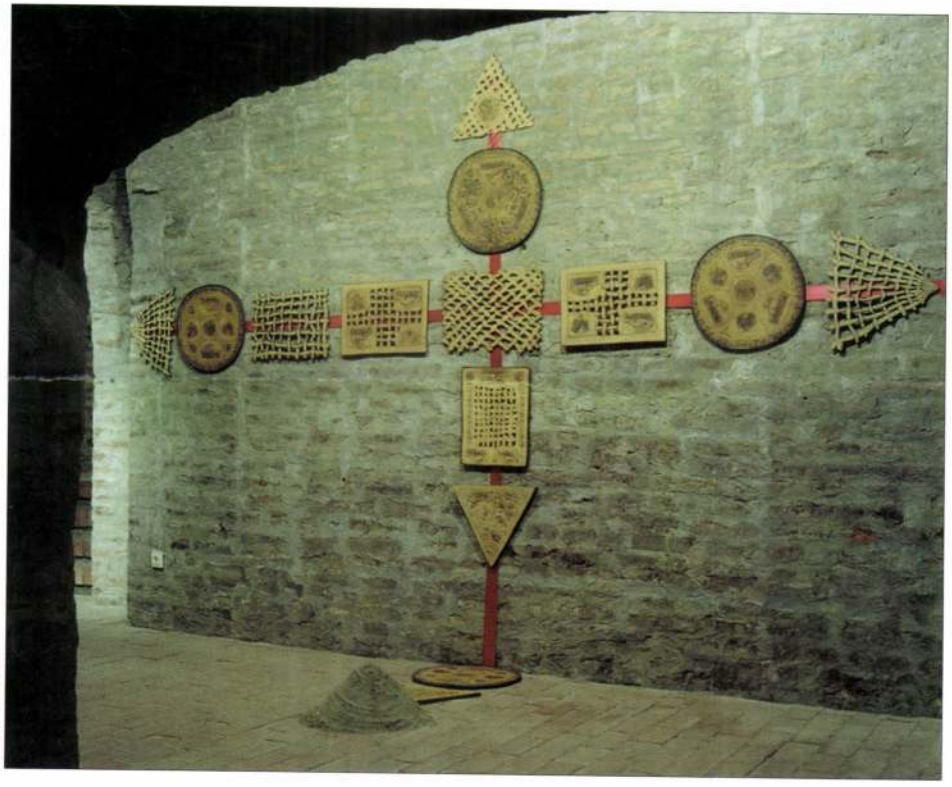

Fotó: Milos József

Fotó: Milos József

Szemereki Teréz: Tisztelet Mükénének (balra) és Halászmadár (jobbra) / Teréz Szemereki: Hommage à Mykene (left). Kingfisher (right)
hamumázas samott, fás redukált égetés 1300 °C
Kiállítási kép: Bencés Apátság Kőtára, Tihany, 2002. június

Szemereki Teréz kerámiái szinte átölelik a mindenséget, magukban hordják a kezdetet és a véget. A születés és a halál konkrétan és jelképesen is benne rejlik műveinek anyagában, és üzenetében. A teremtésnek nemcsak alapanyaga az agyag, hanem maga a transzcendens Teremtő és a gondolat is megjelenik műveiben. Korábbi korszakaiban a természet-

lönböző formájúra préselt téglái válnak dekoratív falburkolattá, mellyel az alföldi és a Monarchia kori téglaépítészet dekoratív felületmegmunkálását adaptálja *Novák István* bérház épületének modern kihívásaira.

1989 nem csupán a nyolcvanas évtized vége, és politikai fordulópont, de Minya Mária művészetében is az, méghozzá a versegi Chemolimpex vendégház munkáinál. Ez is építészeti megrendelés: a klasszicista kúria tereit *Ferencz István* építész értelmezi át luxus-vendégházzá. Az újonnan kialakított fürdőben elhelyezett *Szörnyikék* szoborsorozattal felszínre kerül Minya Mária tehetségének egy eddig rejtett, vagy csak kevéssé kihasznált oldala: a szobrászművészé. Absztrakt állatalakjai művészetének legintimebb, legszemélyesebb darabjaivá válnak. Sósmázas kerámia-szörnyei tökéletesen illeszkednek az általa tervezett kerámia kapaszkodó-elemekre, s szinkronban vannak a vezeték- és falszegélytartó kerámiaidomokkal. Újra együtt dolgozik Szilágyi András és Kovács Júlia üvegművészekkel. Az általuk készített homokfúvott lámpatestek, ajtók szerves, koncepciójukban is egységes szemléletűek az egyedi életet élő, egyenként is önálló karakterrel bíró plasztikákkal, és a Minya Mária tervezte kerámia tartóelemekbe, rozettákba illeszkednek.

A kilencvenes évek során folyamatosan készíti „madár-szobrait" a monumentális madaras oszlopoktól az egészen kis méretű, tenyérnyi plasztikákig. Művészete új irányt a kilencvenes évek második felében vesz. 1996-os, a gyulai Mogyoróssy János Könyvtár számára készült, *A Tudás oszlopa* című fülkeplasztikája még őrzi a „madár-oszlopok" világát, de az egy évvel később készült *Az Idő nyomai* című munkájával kezdi el készíteni azon murális samottmunkáit, melyek a tavaly elkészült, *D. Blazsek Gyöngyvér* belsőépítész által lovardából kultúrközponttá alakított, debreceni Kassai úti Kulturális Diákklub falán jelennek meg nagy méretben.

Fémsókkal színezett samottlapokból álló, geometrikus és növényi, faragott és fosszilis nyomatokkal kialakított kerámia dombormű-vek ezek, ahol a nyolcvanas évek nagyméretű építészeti munkáinak technológiai eredményei, és a kilencvenes évek szobrászi törekvései összegződnek, s válnak az időről, térről, tudásról vallott metafizikai gondolatok közvetítőivé.

1998-ban az Egyesült Államokba, New Yorkba utazik, s ide készíti el a forradalom 150. évfordulójára a *Petőfi Sándor* alakját és 1848-at feldolgozó *48 Petőfi* sorozatát. A fémsókkal színezett samott-plasztikákon a korábbi munkáinál is finomabban jelennek meg a pozitív-negatív formák felületi játékai. Felértékelődik a színek és a samott kemény anyagának szerepe, mely puszta anyagszerűségével is kifejező megjelenítése Petőfi Alföld-költészetének, és az Alföld-misztika Petőfitől eredő, s *Markó Károly*, *Lotz Károly* e tájat ábrázoló festményeinek koloritjából táplálkozó világának a kerámia nyelvén. A Petőfi-reliefekkel visszatér Minya Mária művészetének festői vonulata, mely a hetvenes éveket jellemezte, de ez a festőiség a samott anyagának és a fémsók pasztellszíneinek nyelvén artikulálódik.

E cikknek némileg apropója is Minya Mária a közelmúltban elért újabb országos elismerést arató munkája, mely a *Hódmezővásárhelyi Kerámiaszimpózium* 1999-es és 2001-es művésztelepén a *Burton Apta* égetési segédeszközgyárban végzett samott-kísérletei eredményeként született. A 2002-es *pécsi Kerámiabiennálén* ugyanis Minya Mária nagydíjat és miniszteri különdíjat nyert ott készült munkáival, 1999-ben a Petőfi-témát dolgozta fel egyedi technológiával készített préselt samott munkáin. *Rétegek* című, szintén 1999-es sorozatán a rendkívül kemény, eleddig megmunkálatlan (és sokáig megmunkálhatatlannak hitt) ipari anyag válik művészi eszközévé, s valósít meg vele végtelen finomságú formai és felületi játékokat. Pozitív-negatív felület, fények és árnyékok, geometrikus és természetes formák, mély és magas relief váltakozásai adják meg e művek belső ritmusát.

Ám a samott mellett a porcelán anyagától sem vált meg. Kivételes anyagismeretét, a tervezés és a porcelán-, illetve kőedénygyártás során szerzett szakmai tapasztalatait díjnyertes munkáin: költői igényű, személyes hangú művein kamatoztatja. *Radnóti Miklós Nem tudhatom* című versének ihletésére készített piramisai, kisplasztikái, valamint a kilencvenes évek „madár-oszlopain" visszatérő motívumaiból táplálkozó „totemoszlopai" és „üzenettekercsei" már egy új törekvés, egy új technika jegyében fogantak. Bizton állíthatjuk, hogy ez a mostani elismerés nem betetőzése volt Minya Mária életművének, sokkal inkább megelőlegezett egy új irányt, s ahogy a nyolcvanas években kialakulhatott művészetének egy új arca, az új évezred is új felfedezésekkel, művekkel fogja gazdagítani pályáját.

A modern és posztmodern összevetésével kezdtük ezt a Minya Máriáról szóló írást. Most már kijelenthetjük: Minya Mária se nem modern, se nem posztmodern alkotó. Inkább mindkettő. A modern művészek küldetéstudatával és alázatával járja útját, de a posztmodern felfedező kedve, folyamatos megújulása, merész attitűdje köti az anyaghoz. Folyamatosan kísérletez, de soha nem lépi át az anyag természete által diktált határokat, nem válik – sok posztmodern alkotóhoz hasonlóan – formalistává, művei nem applikációk, s nem üres díszletelemek. Minya Mária ritka, komplex és összetett tehetségű alkotó. Ha kell, festő, mint ahogy a freskófestők precíz, biztos kezével alkotta meg a Visegrádi utca óvodájának falát, ha kell, szobrász, aki képes a monumentális szobortól a kisplasztikáig terjedő feladatokat, a figurális műtől az absztrakt reliefig bármit tökéletesen kivitelezni. Mindenekelőtt viszont kerámiaművész, akinek tudása kiterjed a kerámia és porcelán anyagának teljes spektrumára a finom porcelántól a súlyos samottig.

Ily módon tehát Minya Mária nem klasszikus művész, nem iparművész, nem formatervező, sem nem képzőművész. Külön egyik sem. Mind együtt. Művész. Nem modern művész, vagy posztmodern, esetleg neoavantgárd. Nem nevezhető szobrásznak, vagy festőnek, még keramikusnak sem nevezhető, mint az anyagának alárendelt alkotó. Autonóm művész ő, aki teljesen uralja, maga alá rendeli anyagát, a kerámiát. És mint minden igazi művésznek, nem lehet mércéje egyetlen korstílus vagy divat sem. Minya Mária egyetlen mércéje önmaga.

SZILÁGYI B. ANDRÁS
művészettörténész, esztéta

Minya Mária műveinek fotói a Magyar Iparművészet korábbi számában: 2002/4/15., 16. oldal.

Csángó Madonnák és szentek

Petrás Mária kerámiaplasztikái

Legutóbb a fóti templomban láttam kiállítását. A szokatlan verniszázst a művész munkáinak témái indokolták: *Petrás Mária* kerámiaszobrai, domborművei, corpusai, újszövetségi jelenetei természetesen illettek az áhítatot árasztó falak közé. Noha a művek vallásos mondandójukkal együtt sem kizárólag egyházi környezetbe szánt alkotások. De a Szent Szűzábrázolások, a piéták, a keresztút stációi, az apostolok vagy az angyalok seregei azt sugallják, hogy Petrás Mária ebben a témakörben találta meg legfőbb közlendőjét.

Az 1957 januárjában a romániai Bákó megyében, Diószén községben született moldvai csángó asszony tizenkét éve él Magyarországon. Korán kiütközött rajztehetsége, a brassói népfőiskolán *Klement Béla* osztályában grafikát tanult, miközben ugyanannak a városnak szakmunkásképző intézetében elektroműszerészi oklevelet szerzett.

A sors mégis a művészi pályára irányította. Amikor 1990-ben a csángó küldöttség tagjaként először járt Magyarországon, és itt megláttak a *Domokos Pál* születésnapjára készített rajzait, jóakarói nem engedhették veszni hagyni tehetségét. A Nemzetközi Előkészítő Intézetben magyarnyelv-tudásának pallérozása után a budapesti *Iparművészeti Főiskolá*ra nyert felvételt, ahol 1995-ben diplomázott *Csekovszky Árpád* tanítványaként kerámia szakon. Utána azonnal a mesterképzőn folytatta tanulmányait, kitüntetéssel végzett, a három és fél méter magas, három fő alakos mázatlan kerámia diplomamunkája a dévai ferences kolostor kerengőjében ma is látható.

Sikeres pálya nyílt meg előtte. Petrás Mária jól gazdálkodik azzal a talentummal, amit a moldvai csángók világából hozott magával. Olyan tudás birtokosa, aminek kimunkálásában tanulmányai segítették ugyan, de amit génjeiben hordoz, és ez népének tapasztalataiból, hitvilágából, szent hiedelmeiből és szívós életerejéből származott át képességeire. Nem véletlen, hogy magyarországi sikerei mellett Olaszországban, Franciaországban, de a föld távolabbi tájain is érdeklődéssel nézik munkásságát. Amit magával hozott, az a keresztény szakralitásba oltott ősi, a jelképek tiszteletének, uram bocsá' pogányos konoksága, melyet világivá old a vágy, hogy köznapi valóságunkhoz ereszkedjenek le közénk az égiek. Ez teszi utánozhatatlanul eredetivé, mondhatnám földközelivé minden áhítatossága mellett is műveit.

Pomázon él, erdők veszik körül a hegyek egyikén, a Mesélő nyugati lejtőjén. Itt van kicsi háza, műterme, itt születnek a csend vidékén Madonnái, szentjei és angyalai, itt mintázza külföldi kiállításokra jutó kisebb-nagyobb műveit, innen jutnak el magyarországi templomokba keresztútjai, itt, a pilisi ég alatt teremtődnek agyagba és égnek ki kemencéjében képzeletének kifogyhatatlan tárházából a csángóföld asszonyaira, gyermekeire, öregjeire hajazó Máriák, Kisjézusok, pásztorok, háromkirályok, szamarat vezető Józsefek, glóriás szentek. Talán csak Jézus válik ki az emlékmodellek közül, mivel az Ő *istenembersége* mindenekfölötti. De Mária, a *Mater Dei*, ahogy a jeruzsálemi menekülés közben ott ül a szamáron, vagy ahogy egy-egy nagyobb méretű ábrázolásban ott tartja szoknyája öblében, kebléhez szorítva a Kisdedet, ülhetne ott bármelyik parasztházban, s lehetne bármelyik csángó anya, aki ha leteszi Kisfiát, dologhoz lát a konyhán vagy a mezőn a következő dajkálásig.

Petrás Mária: Mária a kisdeddel (részlet) / Maria Petrás: Madonna with Child (detail)
2002, mázas kerámia

Fotó: Hajdú József

A moldvai Diószénben születtem. Nálunk, a faluban imádságos harangozással kezdődött a nap, és avval is ért véget. A családok gazdagságát 8-10-12 gyermek jelentette. Az ötévestől a legöregebbekig mindenkinek nélkülözhetetlen szerepe volt. Hétköznap azért dolgozott az ember erővel és szorgalommal, mert előtte állt egy-egy ünnep. Az emberek kitisztították a lelküket, életüket, házaikat, istállóikat, óljaikat, kertjeiket, falujukat. Megbocsátottak egymásnak, misére mentek szép, ünneplőruhában, és délután felkeresték egymást. Az ünnepek nagy örömben teltek. Mindent meg tudtak teremteni maguknak, úgy, hogy nem voltak senkinek a szolgái. Tudták, hogy mi a rendje a világnak, mert a nap, a hold, a csillagok, az idő járása és a mélységes istenhitük útbaigazították őket. Akármit nem cselekedtek, akármit nem ejtettek ki a szájukon. Névtelen szentek között nőttem fel, akik a seregnyi gyermekkel körülvéve tudtak énekelve fonni, szőni, gyönyörűen hímezni. Varázslatossá tudák tenni azt a nehéz világot. Böjttel és imádsággal, Szűz Mária erejével elmeszszítették a testi-lelki bajokat. Az ő képüket szeretném példaként a világ elé tárni.

Budapest, 2002. március 5. PETRÁS MÁRIA

TALÁLKOZÁSAIM

Élmény volt számomra a találkozás századunk – ma már történelemként számon tartott – életvitelében és gondolkodásában is hiteles személyével, *Teréz* anyával, itt Magyarországon.

Valószínűleg nem lehet véletlen az sem, hogy az ő *Élet-himnuszát* kaptam ajándékba egy családi alkalommal. (Térelemeken a szövegrészletek.)

Nagy találkozásaim továbbá: *László Gyula* régészprofesszorral és *Pap Gábor* művészettörténésszel, valamint tanáraimmal, mestereimmel a főiskolán és a szakmai gyakorlatokon, Mezőtúron, Tatán, Hódmezővásárhelyen, a pécsi Zsolnay-gyárban. Az *Iparművészeti Főiskolán* mestereim voltak: *Csekovszky Árpád, Schrammel Imre* keramikusok, *Vámossy Ferenc* és *Jánossy György* építészek, *Kovács Ferenc, Laborcz Ferenc* szobrászművészek, *Litkey József* festőművész.

Csekovszky mester – *Borsos Miklós* és László Gyula tanítványaként – továbbadta számomra a történelmi korok: az etruszkok, az archaikus görögök szeretetét. (Kariatidák, lovas harcosok, összefogott ábrázolás.)

Noha László Gyula könyveit már régóta forgattam, mégis a messzi Keleten, Indiában és Japánban szembesültem magyarságommal. Ott, több ezer kilométerre, távol Európától – szóval és képpel kellett megfogalmaznom egy más kultúrájú (sinto-buddhista) nemzet polgárainak, hogy mi a „speciálisan magyar". Nem szláv, nem német, de nem is szeldzsuk török, kazár vagy anatóliai, vagy gazdag szkíta közös örökségünk, ami miatt olyan nagy testvéri szeretettel vettek körül. Közös a népdalaink pentatóniája. De, hogy állunk a képi ábrázolással, a szimbolikával? A madár, akár a sas, páva, pelikán vagy a mesebeli főnix. Mindenképpen egyértelmű.

1999. november SZEMEREKI TERÉZ

közelség, a levél-, a virág- és növénynyomatok inkább a tárgyi természet részeként jelentek meg. Ez alkalommal új dimenzió tárul elénk, egy negyedik. A bekövetkezett változás forradalmi. A lényegénél fogva merev, tömör, átláthatatlan agyagból textilkönnyedségű hálót font, melyen keresztül felsejlik egy másik valóság. Közvetlenül, megtapasztalhatóan mutat a keleti művészetekből, vallásokból és misztikából, indiai és egyiptomi hatásokból szövött, immár saját művészetébe beépített valóságra. A keleti építőművészetben a magán- és a publikus szférát elválasztani hivatott hálókon, rácsokon, vagy a keresztény hitgyakorlatból ismert úgynevezett Apácarácson át közlekedő titkok fénye rávilágít napjaink már-már kibogozhatatlan kuszaságára. Rendet és rendszert sugall, és nemcsak kereszt formában törekszik felfelé, átszellemítve a transzcendens gondolatokkal feldúsított agyagot. A geometrikus formák, a Szentháromságot szimbolizáló háromszög egyszerű megjelenítései a szavakkal kifejezhetetlen tökéletességnek. Madáralakjai a Lélek attribútumai. A fehér és a fekete madárfigurák, több kultúrából egybeötvözött formában, a tisztaság és a bűn ellentétpárt sugallják, a földi és az égi lét közötti örök és feloldhatatlan feszültségre emlékeztetve, miközben hordozzák a női és férfi lényeget, a szerelmet, a családot is. A sivatagnak, a meditáció szülőföldjének színeit viselő térelemek átlátszóságuk ellenére erőt sugároznak. Ebben a feszültségekkel teli erőtérben tűnnek fel a magyarság őstörténetének, dicső kezdeteinek jelképei: a csodaszarvas, a hős harcosok, mind tiszta forrásból merített szimbolika. Itt találkozik az általános és a konkrét, a világ és a magyarság, a végtelen időtlenség és magyar népünk 1000 éves története. (*Szemereki Teréz keramikus kiállítása. Bencés Apátság Kőtára, Tihany, 2002. június 8–július 9.*)

KŐRÖSINÉ MERKL HILDA
művészettörténész

Részlet a kiállításmegnyitóból.

Szemereki Terézről cikk és a művész vallomása, műveinek fotóival a Magyar Iparművészet korábbi számában: 1997/3/29–31. oldal.

Szemereki Teréz kiállítása (részlet). A Fény útján (középen) /
Detail of the exhibition by Teréz Szemereki. On the Way of Light (in the middle)
Bencés Apátság Kőtára, Tihany, 2002. június

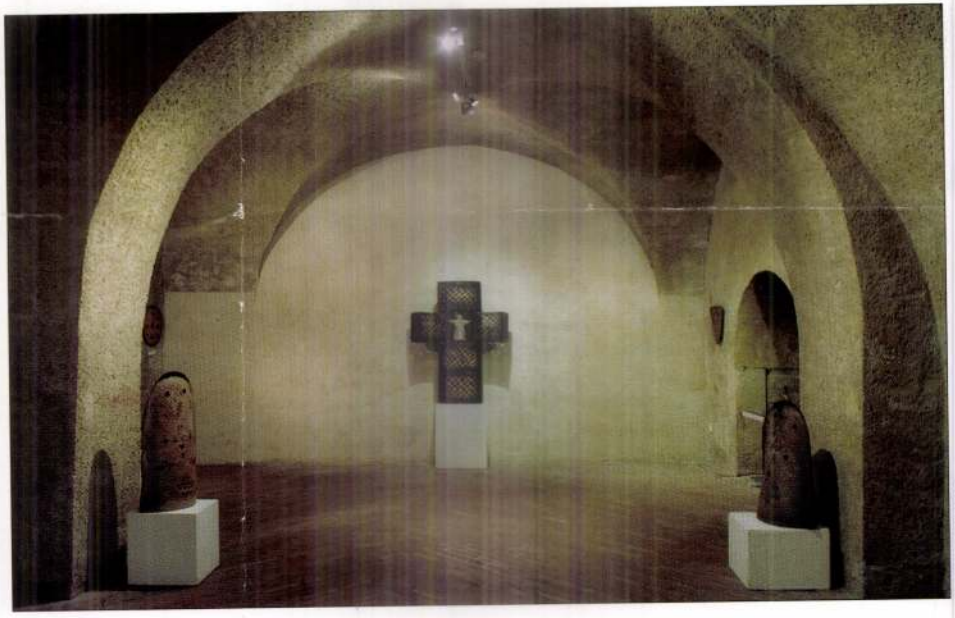

Fotó: Milos József

Szemereki Teréz szobrai

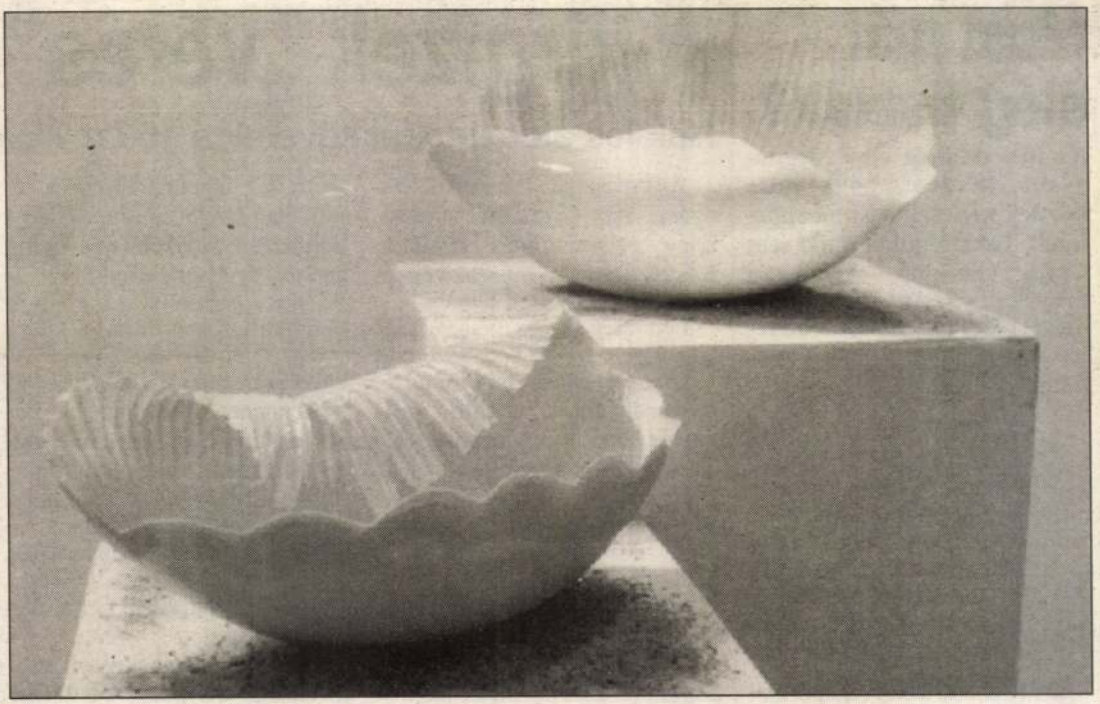

Borza Teréz porcelán alkotásai. (Pezzetta Umberto felvételei)

Kerámiaművészet, sokfélén

Huszonkét képzőművész csaknem nyolcvan munkája várja még július 21-ig a látogatókat a zalaegerszegi Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben, a Magyar Keramikusok Társasága kiállításán. Filigrán porcelánok és testesebb szobrok, netán egyedi iparművészeti tárgyak kalauzolják a tárlatjáró látogatót a kerámiaművészet lehetséges útjain...

Felhő- vagy fémérzetű szobrok, érinteni vágyott törékenységek mellett is vezet e tárlaton a látogató útja; a *sokféleség* e társaság természetes sajátja...

Nyitányként a belépő mindjárt a kiállítás egyetlen zalai részesével, *Németh János* műlovarnőt formázó szobrával találkozik (az egerszegi alkotó még két munkáját mutatja be itt). Ó-idők ihlető szellemét tételezi fel a látogató (megvalósulásában persze alkotónként másként) *Csekovszky Árpád*, *Pelcz Zoltán*, *Kerezsi Gyöngyi* kisplasztikáin; *Csavlek Etelka* aprócska alakjai most is könnyedek, játszik. *Szemereki Teréz* munkái egy figura s több gondolatiság jegyében születtek, talán a madárlegendárium címszavával illethetőn. Szinte jellé szelídül a test *Mészáros Gábor* izgalmas porcelán Idoljain; míg *Pannonhalmi Zsuzsanna* finom játékú „tájképein" a térbeliség mikéntjei merülnek fel. Lírai, szinte emlékbeli „tájakra" kalauzolnak *M. Kiss Katalin* táljai.

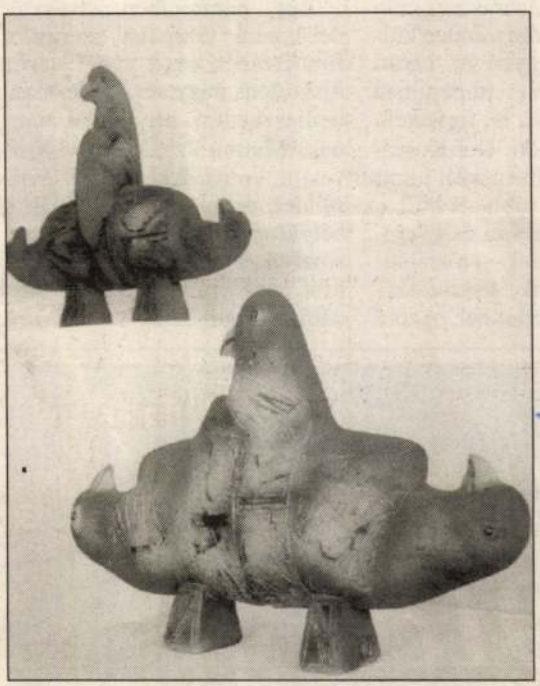

Szemereki Teréz szobrai.

Az absztrakció lehetséges síkjain mereng az ember, mikor *Vásárhelyi Emese* kortalan, már-már „természeti" szépségű munkáival szembesül; a forma s anyagok teremtett kontrasztjai jellemzik *Berzy Katalin* itt látható, érdekes munkáit.

A galéria középső részében kaptak helyet *Borza Teréz* hihetetlen törékeny, finommívű porcelán alkotásai — míg a kisteremben *Babos Pálma* sajátos, „erős" szépségű, háromszög alapú, kiegészítésképp „szegecsekkel" is építkező munkái gyönyörködtetik — másként— a szemet. A formáltság különlegessége a részletekben — s aztán persze az egészben — rejlik *Bukrán Edit* táljain, míg *Tihanyi Zsuzsanna* és *Szűcs Zsuzsanna* az iparművészet lehetőségeit villantják fel; talán a harmóniaigénye lehetne a kulcsszó *Müller Magda* munkáihoz...

A tárlat persze csak villanásokban idézhető. Ami talán nem is baj. Hisz mindezt leginkább látni kell.

H. K.

Most már elég tiszták?

Az idei olimpia egyik legnagyobb kérdése, hogy mire lesznek képesek a kínai sportolók. Tehetségüket senki sem vonja kétségbe. A gyanú árnyéka viszont azért vetül mégis rájuk, mert olyan hirtelen ugrott meg a teljesítményük és olyan látványosan.

A kínai úszónők és futónők halomra döntögették a töredékmásodpercek csiszolása árán kiküzdött addigi világcsúcsokat. A kétkedésre végül több pozitív doppingteszt adott egyértelmű választ. 1994-ben hét kínai úszónő bukott le a világbajnokság után, ahol taroltak.

Nils Lindstedt, svéd sportorvos szerint viszont most már „tiszták" a kínai sportolók, főleg a nők. Márpedig nála senki sem tudhatja jobban — legalábbis a nyugatiak közül. Lindstedt egy svéd cég szakértőjeként kapott megbízást több nemzetközi sportszövetségtől, hogy tesztelje a kínaiakat.

Nem könnyen, de végül minden ajtó megnyílt előtte. Előfordult, hogy kétnapos taxis száguldás után érkezett meg Belső-Mongólia egyik falujába, ahol az otthonról éppen edzésre induló sportolónőtől köszönés helyett vizeletmintát kért. A kínaiak csak azért csóválták a fejüket, mert ezek után mi jót várhatnának a nyugatiaktól, de a teszt negatív volt.

A laboratóriumot, amely természetesen Kínán kívül van, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hitelesítette. A Lindstedt-csapat minden kínai atlétát és úszót megvizsgál, aki indulnak Atlantában. És úgy tűnik, hogy a nyugatnak nem marad sok oka a kételkedésre.

A kirgizek „véres"

Halálos áldozatokat követelt a 450 millió d

A tapasztalt, szakállas bányász, *Ivo Cservicsek* érezte, hogy valami nincs rendben. Késtek a társak a műszak végén, és ennek oka kellett legyen.

Félelmei sajnos beigazolódtak. Ivo tizenöt bányásztársát vesztette el aznap, amikor a három, bányászokat szállító helikopter közül az egyik a hegyoldalnak ütközött és felrobbant. A katasztrófát senki sem élte túl. Voltak dolgozók, akik felmondtak a baleset után, annyira féltek helikopterbe ülni.

Márpedig azt a vájatot, melyet a kanadai—kirgiz vegyes vállalat a hegybe vágott, csak helikopterrel lehet megközelíteni. A világ — Dél-Afrikán kívüli — legnagyobb aranybányáját építik —, de a világ egyik gazdaságilag legelmaradottabb régiójában. A 450 millió dolláros beruházás valószínűleg meg fog térülni. A kirgiz elnök, *Aszkar Akajev* személyesen viseli gondját a Kumtornak, a kelet-nyugati vegyes vállalatnak. Kína, Kazahsztán, Üzbegisztán és a puskaporos Tádzsikisztán közé beszorítva másik természeti erőforrásukat, a hegyekből lezúduló víz energiáját a kirgizek nehezen tudnák értékesíteni. Az elnök álma, hogy országa Kelet Svájca legyen — csak a bankokat kell aranytartalékokkal feltölteni hozzá.

Ha teljes kapacitással üzemel, a bánya képes lesz 650 ezer unciát felszínre hozni évente. Így nem csoda, hogy a kanadai partner már arról tárgyal, hogy

Délen sem fenékig tejfel...

***Csoi* ezredes volt Észak-Korea néphadseregében. Tavaly nyáron disszidált, amikor hivatalos látogatáson volt Kínában. Egyszerűen kisétált a szállodaszobájából, minden csomag nélkül, csak a zsebében volt egy kevés dollár, mert minden mozdulatát figyelték.**

Még az állami népi együttes táncosai is csak sorakozó után léphettek színpadra minden külföldi turnén, legyen az baráti vagy ellenséges, imperalista országban. Csoit is figyelték, mégis kockáztatott. Dél-Koreai diplomaták segítségével jutott hónapokkal később Szöulba. De családja, felesége és gyerekei otthon maradtak — a családdal együtt történő „disszidálás" egyenlő a lehetetlennel. Azóta visszatérő rémálma, hogy katonák rontanak rá a családjára.

Az összeomlásra utaló jelek szaporodnak Észak-Koreában. Bár a kommunista vezetés azzal dicsekszik, hogy gazdasága önellátó, mégis ellenségeitől, Dél-Koreától és az Egyesült Államoktól könyörög rizsért, hogy ne törjön ki éhínség az országban.

Egy nemrégiben elkészült dél-koreai vizsgálat szerint a fölmérésben részt vett hatszáz disszidens nagy részének óriási beilleszkedési problémái vannak. Mintha az időgép visszavetette volna őket néhány évtizeddel, és most nem találják a helyüket abban az országban, amelyik a világszínvonallal lépést tartva modernizálta társadalmát és gazdaságát.

EZT OLVASTAM

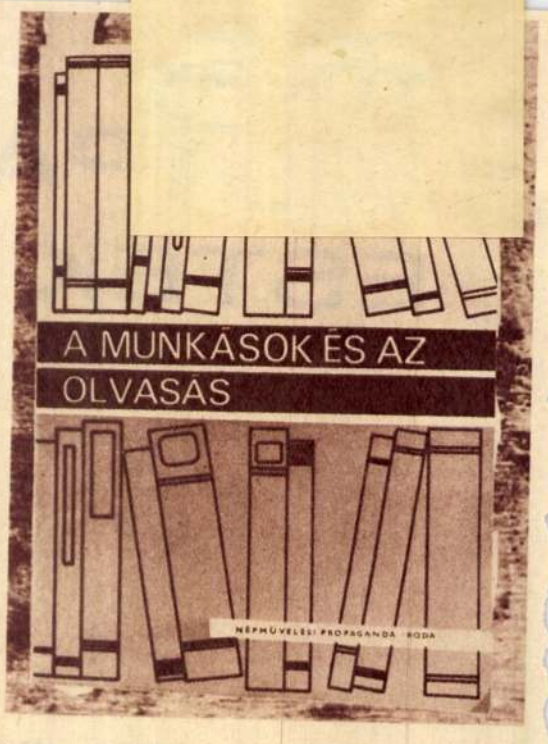

KAMARÁS ISTVÁN: A MUNKÁSOK ÉS AZ OLVASÁS. 1968 őszén a SZOT megbízásából és támogatásával a Könyvtártudományi és Módszertani Központ igénykutató csoportja kérdőíves-interjús módszerrel megvizsgálta 2610 munkás olvasási viszonyait. A tanulmány ezeket a tapasztalatokat dolgozza fel. Részletesen, sokszempontúan, árnyaltan, tanulságosan, itt-ott vitára ingerlően.

A legfőbb cél annak tisztázása volt: *mennyit, mit és miért* olvasnak ezek a munkások. A második és a harmadik kérdésre jó választ kapunk, az elsőre nem. (Kaphatunk-e egyáltalán kérdőívvel és interjúval?) *„...nagy valószínűséggel feltételezhetjük, hogy a kérdezés időpontjában olvasók nagyobb százaléka rendszeres olvasó...”* — írja a tanulmány. Ez bizony elég ingatag alap! Ki a *„rendszeres olvasó”*? Kamarás szerint az, aki *évente 3—5 kötetet* elolvas; az „egyszeri olvasó” évente egy, az „alkalmi olvasó” évente két kötetet. Mit jelent ez a „rendszeresség”? *Néhány napi olvasás után 4—5 heti nem-olvasást,* vagyis ritkán olvasást. Szerintem a rendszeres, folyamatos olvasás az, amikor *az olvasás és a nem olvasás kb. egyenlő hosszú időszakai váltakoznak* a tevékenységben. Az én kategóriám: *nem olvasás; egyszeri olvasás* (évente 1 könyv); *alkalmi olvasás* (évi 2—4 könyv); *gyakoribb olvasás* (évi 5—11 mű); *rendszeres olvasás* (legalább évi 12 kötet). E fokozatok alapján a munkásoknak nem 47,9 százaléka rendszeres olvasó, hanem sokkal kevesebb. Nem örömteli dolog ez, de nincs értelme elértékteleníteni a fogalmakat.

Mit olvasnak e munkások?

A *sajtóval* kapcsolatos számok: napilapot forgat 93,3 százalék, tehát szinte mindegyikük; hetilapot és folyóiratot 85,5 százalék. De: *irodalmi lapot csak 2,3, tudományos folyóiratot mindössze 1,2 százalék.* Mi az érdekes? A rendőrségi-bűnügyi hírek, a humor, a sport, a helyi és külföldi hírek, ötödsorban a politika, utána még tizenöt rovat, erősen a végén a kulturális hírek és a könyvismertetés. A két első szám nagyon pozitív, aztán már komorodik a kép: a kaland, az izgalom, a mások tragédiái érdekesebbek a magvas mondanivalónál.

A *könyvolvasást* elemző rész megerősíti az ismert tételt: szoros összefüggés van az olvasás és az iskolai végzettség, szakképzettség, szabad idő, életmód, lakóhely, életkor, családi állapot és a továbbtanulás között, s összefügg, hat egymásra a könyv- és az újságolvasás is. A különféle népszerűségi listák is hasonlítanak az eddig ismertekre: vezetnek a romantikus és a kimondottan szórakoztató művek, de változó arányban. *A legutolsó olvasmányok első 50 műve közül 10 Rejtő, 7 Jókai, 6 Berkesi, 2 Dallos; Jókai visszaszorult tehát, de vele együtt meggyöngült Mikszáth, Móricz, Tolsztoj szerepe is. Az első 50 most olvasott könyv között egyetlen klasszikus van (E. Bronte: Üvöltő szelek), két költő (Petőfi, Arany: Toldi), és nincs egyetlen nívós élő magyar író sem.* Tegyük hozzá: a 20 éven aluliak olvasnak a legkevesebbet élő íróktól, s ők igénylik a legtöbb bestsellert.

Nem valami kedvderítő állapot ez, s *ferde értékrend* van mögötte.

A tanulmány igazolja is ezt: tíz regényt rangsoroltattak a nyilatkozókkal, s bár Tolsztoj és Hemingway előkelő helyre került (de Jókai őket is megelőzi...), Dumas és Berkesi feljebb van a listán, mint Zola, Móricz, T. Mann, Sánta. Verset csak a felmértek 21,3 százaléka olvas, de legalább *helyesebb esztétikai alapon:* öt vers közül Petőfié és József Attiláé egyértelműen az első-második helyre került, legkevésbé tetszett a műdal és a slágerszöveg.

A *miért*-re az 1966-os Ganz MÁVAG-beli vizsgálat (A munkások és a könyv) még meg sem próbált felelni; ez a tanulmány ilyen indítéksorrendet közöl: *szórakozás — erkölcsi kérdések — aktivitás — ismeretek — önmagára ismerés — boldogságkeresés — presztizs — szükséglet — kötelező olvasás.* Essünk kétségbe a szórakozás első helyén? Az a lényeg, *mi* szórakoztat: van, akit egy Tolsztoj-regény, van akit Rejtő. Az erkölcsi kérdések, az aktivitás és az ismeretszerzés előkelő helye örömteli meglepetés, az is jó, hogy a presztizs hátul kullog, meggondolkodtató viszont, hogy a megkérdezetteknek mindössze negyede érzi szükségletnek az olvasást.

Néhány könyvtári vonatkozás. A megkérdezettek 26 százaléka könyvtárból kölcsönözte a legutoljára olvasott művet. Minden üzemben van könyvtár, de csak 86 százalékuk tud róla, s ennél is sokkal kevesebb, 34 százalék használja. 12 foglalkozás közül a könyvtárosi a tizenegyedik az értékrendjükben, de ennél is fájdalmasabb (s a könyvtári propagandamunka és a könyvtárosi magatartás közvetett bírálata), hogy *a leg-*

1976 MAJ

1021

RAKPARTI ESTÉK

Dégi István, Monori Lili és Bánffy György

Hankiss Elemér irodalomtörténész

Ez az irodalmi sorozat a Budapest, I. kerületi Művelődési Házban *a fiatal írók, költők, fóruma.* Országos fórum: a fővárostól távol is rátalál a tehetségre.

Gabnai Katalin szerkeszti. Ő maga is fiatal lány és ifjú népművelő; két éve művészeti előadó az intézményben.

— Kevés volt az irodalom a művelődési házban, s törtem a fejemet, hogyan kéne ezen segíteni — mondja. — Tavaly októberben kezdtük el szervezni a Rakparti Estéket. Akkor adtuk postára az első leveleket, vidéki címekre. Itt helyben meg egymás segítségével szedtük össze a közreműködőket. Ismertem néhányat a fiatal írók, költők közül; nekik szóltam. Ők hozták a maguk baráti körét. De most már vannak jelentkezők. Hozza a posta a leveleiket.

Célunk: bemutatni a most indulókat vagy nemrég indultakat. Ami a válogatást illeti, talán belekerült kevésbé érdemes, s kimaradt, akinek helye lett volna. De hát istenem... Azért bízunk benne, hogy a részvevők reprezentálják a fiatal írógenerációt. Az is nagyon jó a sorozatban, hogy *egymással is összehozza az írókat.* A közönség soraiban sok írót, kritikust, irodalomtörténészt lehet találni. Rendszerint az esteket is ők vezetik be. De vannak, akik maguk akarnak bemutatkozni. Azt is lehet. Övék ilyenkor a színpad. A Rakparti Estéket sok tinédzser is látogatja; a hosszúhajúaktól a szakállasokig — *ősz* szakáll is akad.

Tizenkét ilyen esetet tervezünk; eddig hetet tartottunk meg. Néhány név a szerzőink közül: *Buda* Ferenc, *Győri* László, *Konc* József, *Mezey* Katalin, *Ágh* István, *Tóth* Bálint, *Tandori* Dezső, *Kiss* Benedek.

Szerepel a műsoron vers, próza, dráma, zene, báb, tánc, film, pantomim. Az összeállítás hangulatához illő zenét mindig egy szólóhangszer képviseli — természetesen élő zene. Volt eddig klasszikus gitár, cselló, hárfa, furulya, hegedű. A házunkban van egy folk-beat klub (Tolcsvayék), ők is besegítenek.

Az előadóművészek — versmondók, zenészek — többnyire hivatásosak, de nem kizárólag. Az ismert előadók mellé meghívunk kezdőket, tehetséges amatőröket is. (*Jancsó* Adriennel, *Latinovits* Zoltánnal együtt lépett fel például *Balogh* Tamás, a debreceni József Attila Irodalmi Színpad régebbi vezetője, s nagyon szépen helytállt.)

Minden ilyen est jó alkalom egy hangulatban alkalmazkodó egynapos képzőművészeti kiállításra. Például az Iparművészeti Főiskola II. évfolyamának lemezborító kiállítása olyan sikert aratott, hogy nem volt könnyű megőrizni az anyagot: a lelkesült publikum ugyanis szívesen hazavitt volna belőle emlékül... Kiállította a grafikáit *Németh* Endre. *Fülöp* Ilona műegyetemi hallgató grafikáiból is tervezünk kiállítást. Az egyik legszebb kiállításunk a március 16-i kerámia-bemutató volt: *Szemereki* Teréz, *Tóth* Ágnes, *Tusa* Mária mutattak be munkáikból. Kiderült, hogy a fiatal képzőművészek örülnek e rövidke nyilvánosságnak is. Nem is számítottam rá, hogy így megpezsdülnek, ha neszét veszik. Szíves-örömest fogadjuk a tehetséges jelentkezőket — fejezte be szavait Gabnai Katalin.

Honti Katalin

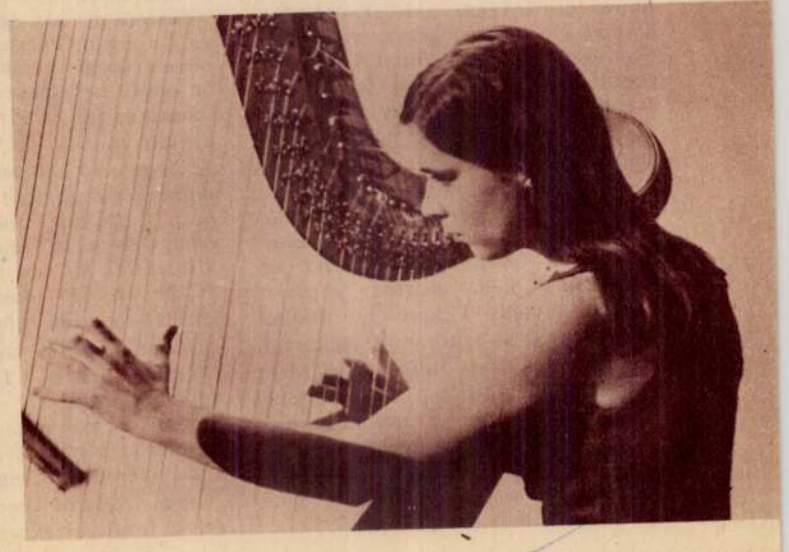

Haraszthy Márta

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

SZEMEREKI TERÉZ
KERAMIKUS

BENESCH FERENC
BELSŐÉPÍTÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1987. OKTÓBER 29-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGTEKINTHETŐ:
1987. OKTÓBER 29–NOVEMBER 6.
MEDNYÁNSZKY TEREM
BUDAPEST, TANÁCS KRT. 26.

Fk.: Köteles István · Fotó: Milos József

BENESCH
DESIGN

1947-ben születtem Tatán.
1966-ban érettségiztem a Képző- és Iparművészeti Gimnázium Kerámia Szakán.
1972-ben diplomáztam az Iparművészeti Főiskola Kerámia Szakán.
Mestereim: Csekovszky Árpád kerámikus és Jánossy György építészek voltak.
Művészeti Alap tagsága után 1978-ban tagja lettem a Magyar Iparművészek Szövetségének.
Köztéri munkáim: 1979. Körmend, anyagában színezett pyrogránit (3 m).

Egyéni kiállításaim:

1980. Győr, Képcsarnok
1981. Tata, Megyei Művelődési Központ
1982. Szeged, Gulácsy Terem
Balatonfüred Iparművészeti Centrum
1984. Miskolc, Szőnyi István Terem
1986. Paál László Terem,
Pór Bertalan Terem
1987. Sopron, Képcsarnok

Közös kiállítások:

1973–74. Fiatal Iparművészek Köre
Budapest és Szolnok
1975. VIT Kiállítás Budapest
1976. Strassbourg
Kongresszusi Kiállítás (KISZ)
1978. Faenza, V. Országos Kerámiai Biennálé – Pécs
Kerámia Symposion – Siklós
1979. Avignon
Valencia (Formatervezési Kiállítás)

1979. Celldömölki, Komáromi, Monori Galéria
1980. Faenza, Kecskeméti Kerámia Stúdió-ösztöndíjasa
VII. Nemzetközi Kerámia Biennálé – Vallauris
„Tárgyak–Alkotások" – Vigadó Galéria
„Kéz intelligenciája" – Műcsarnok
VI. Országos Kerámia Biennálé – Pécs
1981. „Tavaszi Fesztivál"
– Csók István Galéria
1982. Magyar Kézműves Kerámia – Siklós, Várműzeum
1983. Eindhofen-Philips Center, Kiskunhalas-Kórház
Budavári Iparművészeti Bolt
1984. Oslo, Washington, New York
1985. Landau (NSZK) Parksaal
Kortárs Iparművészek Kiállítás – Vigadó Galéria
1986–87. München, Nemzetközi Kiállítás és Vásár

Személyi Terek I

Budapesten születtem 1944-ben. Mérnöki diplomát 1969-ben szereztem. 1972 óta foglalkozom bútorok tervezésével. Bútoraimat kézműves módon, fafurnérozott, pácolt, dörzsölt kivitelben készítem.

Kezdetben kiegészítő kisbútorokat terveztem. Majd kialakítottam egy „Elemes polccsaládot", amelynek többféleképpen egymáshoz csatlakoztatható darabjaival a szoba a célnak megfelelően rendezhető.

Az itt kiállított legújabb elképzelésem a „Praktik" bútorrendszer. Közel 60 különféle eleme cserezabatosan, egyszerűen csatlakoztatható egymáshoz. Részeiből célszerű bútorösszeállítások készíthetők, nappalik, dolgozó vagy hálószobák, valamint étkezők a helyi igényeknek megfelelően egységes berendezésére.

Munkáimat a Képcsarnok alábbi termeiben mutatták be:

1983 Pécs, Lakáskultúra
1984 Szekszárd, Szinyei Merse Terem
1985 Salgótarján, Bemutató Terem
Nagykanizsa, Egry József Terem
1987 Szombathely, Derkovits Gyula Terem

1021

1984. november 25. Televizió 2. 20,05 [illegible] Vgné

TV-Híradó 2.

- Szemeiki Teréz keramikus és Polgár Csaba textiltervező alkotásaiból nyílt kiállítás ma este Miskolcon, a Képcsarnok Vállalat Czóbel István Termében. A két művész, aki tevékenyen részt vett tárlatának rendezésében, bár más-más anyaggal dolgozik, mégis mindketten természeti motívumokat használnak.

- Itt kiállított munkáimmal azt szeretném elérni, hogy környezetünkben, lakásainkban, otthonainkban, az enteriőrökben a természet közvetlen is megtudjon jelenni. Függönyökön, textíliákon, terítőkeken.

- A kerámia, vázákon és falikképeken, a különböző természeti motívumok, hol negatív, hol pozitív formában jelennek meg.

- Botanikus módjáról, szinte tudatosan készítettem növénygyűjteményt, de minden érdekel, ami a mikrovilágban megtalálható, tehát csigák, kagylók, és egyszerűen minden, aminek nyomata van. Készítek használati edényeket, falikképeket, dísztárgyakat, de az itt kiállított falikképek átvezetnek már a mikrovilágból egy nagyobb egységbe, a makrókozmoszba.

- A kiállítás december 9-ig tekinthető meg.

Szemeiki Teréz
Keramikusművész

Szemereki Teréz, keramikusművész

Kovrogh Ákos:
Keramikusok
Siklóson.

Szemereki Teréz munkája (Milos József felvétele — KS)

Békés Megyei Népújság.

1980. jan. 10.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Szemereki Teréz
PESTI MŰSOR
kerámikus iparművész
1980 JUL 16

termében. A bemutatón a képzőművészet számos műfajával találkozunk. A táblaképek mellett láthatók rézkarcok, szitanyomatok, tollrajzok, valamint vegyes technikával készített művek is. Helyet kaptak a kiállításon tűzzománc kompozíciók, érmek és kisplasztikák. A textil műfaját gobelin, szövött kárpit és csomózott faliszőnyeg képviseli. A kiállított művek sokfélesége egyben a hazai kortárs művészet irányzatainak bemutatója. Európai tekintélyű mesterek — a „nagy öregek" — mellett számos fiatal művész szerepel a tárlaton, amely augusztus 3-ig látogatható.

Kőhidi Erika

Szemereki Teréz kerámiái

A fiatal, tehetséges iparművészek csoportjába tartozik *Szemereki Teréz* keramikus. Első önálló kiállításán látható alkotásai — dísztárgyak, edények, falképek, térplasztikák — az anyag és a technika kiváló ismeretét tanúsítják, tud korongozni, edényt felrakni, plasztikát mintázni.

Az Iparművészeti Főiskola elvégzése óta céltudatosan dolgozik, kitartóan fejleszti művészi tudását és keresi a számára legmegfelelőbb kifejezésmódot. Az alkotásnál kiindulási pontja mindig a gondolat, ez határozza meg, milyen anyagot választ. Így alakította ki porcelán tárgyait és a különleges eljárással készült raku edényeit. Az anyag többféle ötletet ad — önthető, korongolható, sajtolható, préselhető és szabadon formálható. Használati edényei korongon alakított forgástestek, melyek közül a síma felületű teás- és étkészletek a legsikerültebbek. A magas hőfokon égetett vörösesbarna agyagedényein a színezés alárendelődik az anyag szépségének és érvényre juttatja a városlődi anyag bársonyosságát. Az ebből készült kelyheket, falitálakat, talpas vázákat a különleges dekoráció, a növényi és állati formák teszik egyedivé. Szemereki Teréz szinte botanikusként gyűjti és ismeri a különféle növényeket.

Nyújtott technikával készültek a falképek. A tavaszt a rügyező levelek és a hosszú folyondár ágak, a nyarat a búzavirág és a kalász, az őszt a hulló levelek, a telet a cédrus és a tölgy jelképezik. Különlegesek a drapériás vázái. A még nyers talpas vázára különböző textúrájú anyagok segítségével — csipkével, vászonnal, tüllel — megmintázott anyag drapériát helyez, ami feloldja a határozott alakokat, izgalmassá teszi a felületeket. A korongolt formákat és díszítőelemeket játékosan, szellemesen ötvözi egybe.

Dekoratív tárgyait samottos anyagból, illetve pyrogránitból készíti. Célja a plasztikusabb felületek kiképzése. Lepényvázáit szabadformálással két darabból alakította ki és cédrussal díszítette. Némelyek alul zártabbak, ezek posztamensen álló térplasztikák, a nyitottabbak vázaként használhatók.

A kiállítás tárgyai többek, mint egyszerű díszek. Bizonyítékok a természet őszinte szeretetéről, a harmóniáról, a munka örömérről. Némelyiknek nincs közvetlen funkciója, de szépíti az otthont, beszédessé teszi az üres teret.

Pellionisz Valéria

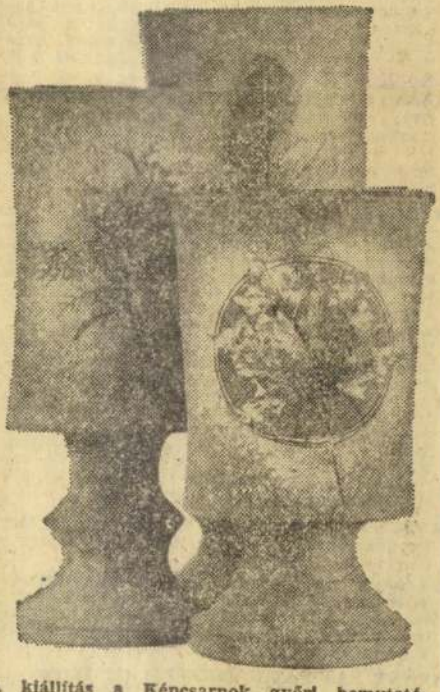

A kiállítás a Képcsarnok győri bemutatótermében látható VII. 17-től—31-ig.

MÚZEUMOK

A budapesti múzeumok általában 10—18 óráig tartanak nyitva.
Hétfő szünnap. Az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

AGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14—16. Tel.: 134—000). Magyarország népeinek története az őskőkortól a honfoglalásig (régészeti áll. kiáll.). Magyarország története a honfoglalástól 1849-ig (történeti áll. kiáll.). A magyar koronázási jelvények — kiállítás a díszteremben. Megtekinthető: kedd, szomb., vas. 10—18 óráig. Csüt. 11—19 óráig.

KIÁLLÍTÁSOK A VÁRBAN:

UDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Szent György tér 2. Tel.: 160—100). A középkori Buda királyi várpalotája és gótikus szobrai. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest két évezrede. (áll. kiáll.). Pest-budai ötvösség a XIX. században. (Idősz. kiáll.).

ADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40. Tel.: 160—184). Az 1848—49-es forradalom és szabadságharc. Az Osztrák—Magyar Monarchia és az első világháború. A tűzifegyverek története, vadász és céllövőfegyverek. A Magyar Tanácsköztársaság forradalmi honvédő háborúja. Magyarország a két világháború között és a második világháborúban. Hazánk felszabadítása. A néphadsereg fejlődése I. Szovjet—magyar űrrepülés 1980, űrhajós kiállítás. Nyitva: 9-17 óráig.

AGYAR MUNKÁSMOZGALMI MÚZEUM (Budavári Palota „A" ép. Tel.: 160—100). A magyarországi munkásmozgalom története (áll. kiáll.). Fejezetek az információközlés történetéből (az Országos Műszaki Múzeum kiállítása). Mementó 1944 (idősz. kiáll.).

AGYAR NEMZETI GALÉRIA B, C, D ép. (Budavári Palota. Tel.: 160—170). Késő reneszánsz és barokk művészet 1550-től 1800-ig. Magyar éremművészet és kisplasztika. XIX. századi magyar festészet. Nagybányai festészet. XIX. századi magyar szobrászat. Naiv művészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. A középkori Magyarország gótikus faszobrai és táblaképei a XIV. és XV. században. Középkori kőtár. A hónap műtárgya: Deák Ébner Lajos: Tájkép szénaboglyával. Műhelysorozat: Tinecska Magda iparművész textilkiállítása, Boromisza Tibor festőművész kiállítása. Buti István emlékkiállítása. Magyar művészet 1780—1830-ig. Finn konstruktivizmus. Redő Ferenc és Vörös Rozália kiállítása. A Mai Magyar Osztály új szerzeményei. (Idősz. kiáll.).

ÁTYÁS TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény. Nyitva: mindennap 9—19 óráig.

AGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4. Tel.: 161—024). A kereskedelmi szakmák kialakulása a XIX. században. „A vendégfogadótól a szállodáig" (áll. kiáll.).

RANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.)

ÓZSEPKORI ZSIDÓ IMAHÁZ (I., Táncsics M. u. 26.)

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Hősök tere. Tel.: 429—759). Egyiptomi kiállítás. Görög—római kiállítás. Régi képtár. XIX. századi európai festészet, XIX—XX. századi európai szobrászat. Régi szoborgyűjtemény (áll. kiáll.). Dürer évszázada, grafikai kiállítás a múzeum anyagából.

AQUINCUMI MÚZEUM ROMTERÜLET ÉS KŐTÁR, III., Szentendrei út 139. **AQUINCUMI HERCULES VILLA,** III., Meggyfa utca 19—21.

AQUINCUMI FÜRDŐ MÚZEUM, III., Flórián tér 3—5. Nyitva: naponta 10—14 óráig, ünnepnapokon 10—18 óráig.

GÜLBABA TÜRBE (II. Mecset u. 14.)

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM (III., Fő tér 1. 688—020). Kun Zsigmond népművészeti gyűjteménye. Egy születő városrész múltjából. — Békásmegyer. Tóbiás Simon kádárműhelye. Nyitva: du. 14—18 óráig, szomb. 10—18 óráig.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth L. tér 12. Tel.: 326—340). Gyermekélet a régi magyar faluban. Népviseletek II. Ködmön. Suba. Sámándobok. „Fából — kőből — sárból" — Képek a falusi építőművészetről. Lantos Miklós fotókiállítása. Hodó József fafaragásai. Paraszti konyha.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33—37. T.: 257—474). Európai kerámiaművészet (áll. kiáll.). A hónap műtárgya XVIII. századi francia komód. Magyar divatlapok a XIX. században. Az Iparművészeti Múzeum szecessziós üveggyűjteménye júl. 15-től. A Papolczy-hagyaték kiállítása.

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXII., Csókási Pál u. 9—11.). Európai bútorok a XV—XVIII. században. Magyar bútorművészet a XVIII. században. Bútorművészet a XIX. században. Kályha és kályhacsempe. Római lapidárium (áll. kiáll.). Régi keleti imaszőnyegek. Német kőcserép a XVI—XIX. századból.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi Mihály u. 16. Tel.: 173—611). Petőfi Sándor, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós emlékkiállítás. Gábor Andor emlékszoba Károlyi emlékszobák a Magyar Nemzeti Múzeum anyagából. „... és József Attila itt vagyok!" Képzőművészeti kiállítás.

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4—6) Nyitva: hétfő kiv. 10—14 óráig.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.)

NYUGAT IRODALMI MÚZEUM (XII., Városmajor u. 43/b.). Nyitva: hétfő kiv. 10—14 óráig.

JÓZSEF ATTILA EMLÉKMÚZEUM (IX., Gát u. 3.).

KASSÁK EMLÉKMÚZEUM (III., Fő tér 1.).

A KMP MEGALAKULÁSÁNAK EMLÉKMÚZEUMA (XIII., Visegrádi u. 15. Tel.: 314—342.). Áll. kiáll. Vas. zárva.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (Baross u. 13.) A Nemzeti Múzeumban: Az őslények világa. Ásványok és kőzetek világa. Bemutató Afrika állatvilágából. A földtörténet emlékei Magyarországon.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11. T.: 420—565). A vasút története a

Oszkár néven szignálta. Őt, testvér
től eltérően nem robosztus hév, h
nem a szerkesztés megfontoltság
jellemezte. Finta Sámuelnek főké

Székely András: Szemereki Teréz kerámiái. Tükör, 1980. júl. 20.

Szemereki Teréz kerámiakiállítása

SZEMEREKI TERÉZ KERÁMIÁI

Győr, Képcsarnok Terem

A korongolt kerámia műfaja van vagy hatezer éves. Ennyi idő alatt — és szerte a világban — szinte már mindent kitaláltak. Talán azért halad az agyagművesek egy része a szobrászat határai felé. Akik megmaradtak a jó öreg korong mellett, azoknak igen nehéz a dolguk...

Szemereki Teréz a hagyománymegújítók, és nem az új hagyományt teremtők útját választotta. Igazi leleménye a máz és díszítés újszerű módja; a forma és a funkció mintha kevésbé izgatná. Pedig az utóbbi tulajdonképpen fontosabb.

Viszont: a formát és a funkciót *elég végiggondolni.* A díszítést *ki kell találni.* És Szemereki jó irányba fordult, amikor a szerves világ lenyomatainak felhasználásával kezdett kísérletezni. A természet tudvalevőleg igen nagy művész is. Formáit

ugyan csak óvatosan lehet átvenni, hogy az ember ne legyen a szó szoros értelmében „iparművészietlenül" naturalista, de át lehet. S amikor Szemereki a legegyszerűbb növények ráégetett lenyomataival díszíti ősi formájú edényeit, szép harmóniát tud teremteni. Színeinek skálája pedig mintha az éjjeli lepkék komor, de árnyalatokban gazdag viszafogottságát idézné — s ez is jó út. Amíg virág lesz a lakásban, a kerámia megőrzi összekötő láncszem-jellegét az ember és a reá jutó töredéknyi természet között; maga is a föld szülötteként, őrizhet valamit a természetből. *(Képünkön falevélmintás edénycsalád.)*

Székely András

Szemereki Teréz

SZEMEREKI TERÉZ keramikusművész alkotásainak bemutatásával tegnap megkezdődött az idei kiállítási évad Tatán, a Komárom megyei Művelődési Központban. A kiállítást szeptember 20-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1981/8/2/9/9

Szemereki Teréz, keramikus

SZEMEREKI TERÉZ keramikusművész kiállítása nyílt meg a Győri Képcsarnokban. A fiatal művész ezúttal tizennegyedik alkalommal mutatja be alkotásait a tárlatlátogatóknak. A tárlaton csaknem 150 munkája látható.

– Hír

8.

Népszabadság, P. 1980 júl. 18.

Szemereki Teréz, keramikus

Értékek és igények

Szemereki Teréz érzékeny, szuggesztív és termékeny kerámikus. Nála a kellő inspiráció határozott szorgalommal párusul. Mindez társadalmi igényt elégít ki, hiszen a környezetformálásban sok és jó tárgyakra van szükségünk. Olcsókra is természetesen, hogy mindenki számára hozzáférhetővé váljanak.

A budai *Várban* látható tárlatának erénye, hogy *művészi értékei találkoznak a közösség igényével.* Az Iparművészeti Vállalat boltjában érdekes, újszerű és nem is drága kerámiatáblákat vehetünk szemügyre. Kiállításán *otthonokat szépítő dísztárgyakat* szemlézhetünk, művészi megújulásának újabb állomásaként.

Losonci Miklós

Losonci Miklós: Értékek és igények.
Pest Megyei Hírlap, 1983. jül. 13.

kerámikus MKT

SZEMEREKI TERÉZ

Szemereki Teréz

1947-ben születtem Tatán. 1972-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskola Kerámia szakán. Azóta önállóan dolgozik. Rendszeresen részt vesz hazai és külföldi kiállításokon és pályázatokon (Faenza, Vallauris, Strasburg, München, Osló, Frankfurt, New York, Eindhoven, Kecskemét, Pécs, Siklós, ...).
Önálló kiállításai voltak: Avignon, Győr, Tata, Szeged, Miskolc, Budapest, Balatonfüred, Eger, Sopron, Tamsweg, ...).
Ösztöndíjai: Kecskemét, Siklós, Helsinki (Finnország)
Munkái köztéren és közgyűjteményekben:
Kecskemét - Kerámia Stúdió
Siklós - Symposion, Várgaléria
Pécs - Janus Pannonius Múzeum
Komárom - relief 6 m²
Körmend - csavart oszlop 3 m magas
Funkcionális tárgyak mellett egyedi plasztikát is készít.
Munkáinak fő forrása a természet.

Born in 1947 in Tata. Graduated from the Academy of Applied Arts in 1972. Lives in Budapest, works in her studio. Participated at several international and inland exhibitions and competitions (Faenza, Vallauris, Strasbourg, Munich, Oslo, Frankfurt, New York, Eindhoven, Landau, Pécs, Kecskemét, Siklós, ...).
Solo exhibitions: Avignon, Győr, Tata, Szeged, Miskolc, Sopron, Eger, Budapest, Balatonfüred, Tamsweg, ...).
Scholarships: Siklós, Kecskemét, Helsinki
Works in public collections:
Kecskemét - Experimental Studio collection
Siklós - Symposion, Castle Gallery
Pécs - Janus Pannonius Museum
Komárom - wallrelief 6 m²
Kőrmend - twisted column 3 m high
Gifu (Japan), Higashi High School
She is interested not only in the functional pots but the individual objects as well.
Nature is the source of her design.

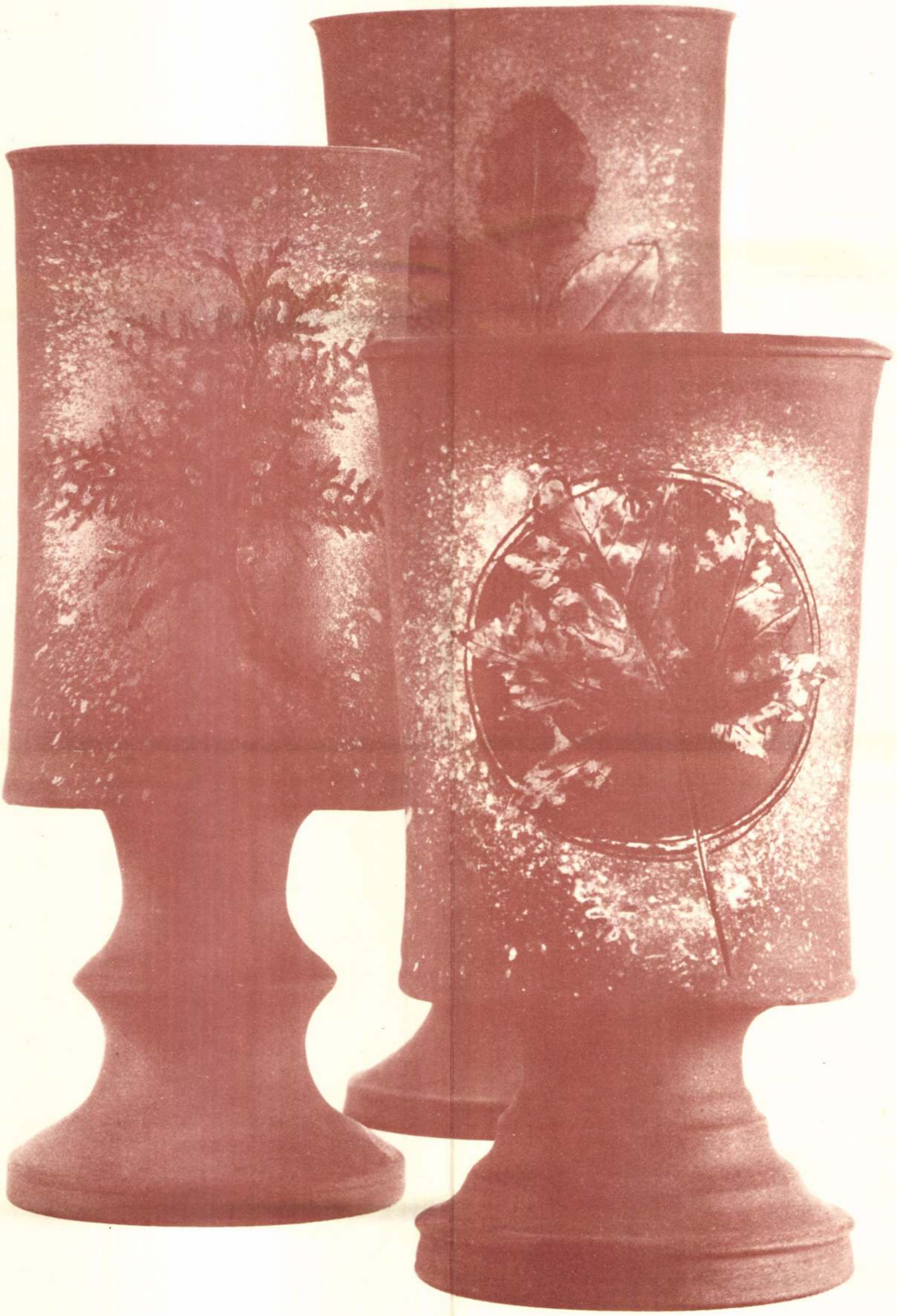

SZEMEREKI TERÉZ

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

SZEMEREKI TERÉZ

KERAMIKUSMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1980. JÚLIUS 17-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

PUSKÁS CSABA
A KISALFÖLD FŐSZERKESZTŐJE

KÖZREMŰKÖDIK:

GYŐRY ILONA SZÍNMŰVÉSZ
FAZEKAS ISTVÁN ELŐADÓMŰVÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:
1980. JÚLIUS 17–31.

GYŐR, BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 35.

Felelős kiadó: Köteles István
80–1833 KVNy Dorog – Fv.: Németh György

1947-ben születtem Tatán. 1962–66-ig a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanultam. 1972-ben diplomáztam az Iparművészeti Főiskola kerámia szakán. Mesterem Csekovszky Árpád volt. Önállóan dolgozom. 1972 óta tagja vagyok a Művészeti Alapnak, 1978 óta a Képző- és Iparművészek Szövetségének.
Köztéri munkám: 1979. Körmend – pyrogránit plasztika (3 m)

KIÁLLÍTÁSOK:

1973. Fiatal Iparművészek „Club design" II. díj (team)

1974. Fiatal Iparművészek Kiállítás Budapest, Szolnok

1975. VIT Kiállítás, Kongresszusi Kiállítás, Strassbourg

1978. Siklós, Symposion
Faenza
Pécs – Biennálé

1979. Avignon, Valencia
Komárom Kisgaléria, Celldömölk

1980. Kecskeméti Stúdió ösztöndíjasa
Faenza, Vallauris
Pécs – Biennálé
Vigadó Galéria „Tárgyak, alkotások"
Műcsarnok „Kéz intelligenciája"

„. . . egyformán vonz az épített plasztika és a korongolható edény világa . . . a természettel szoros kapcsolat . . . a harmónia keresése . . . a formák racionális szigorúsága és a felület természetes kialakítása . . . a diszharmónia feloldása . . . a szabályos és a szabálytalan dialektikus egysége . . . "

(Részlet Koczogh Ákosnak az Új Forrásban megjelent cikkéből.)

so come and find the gap in the city (covered by boards) which enables to come out somewhere else, to get in contact, kinesthetically, with someone else...

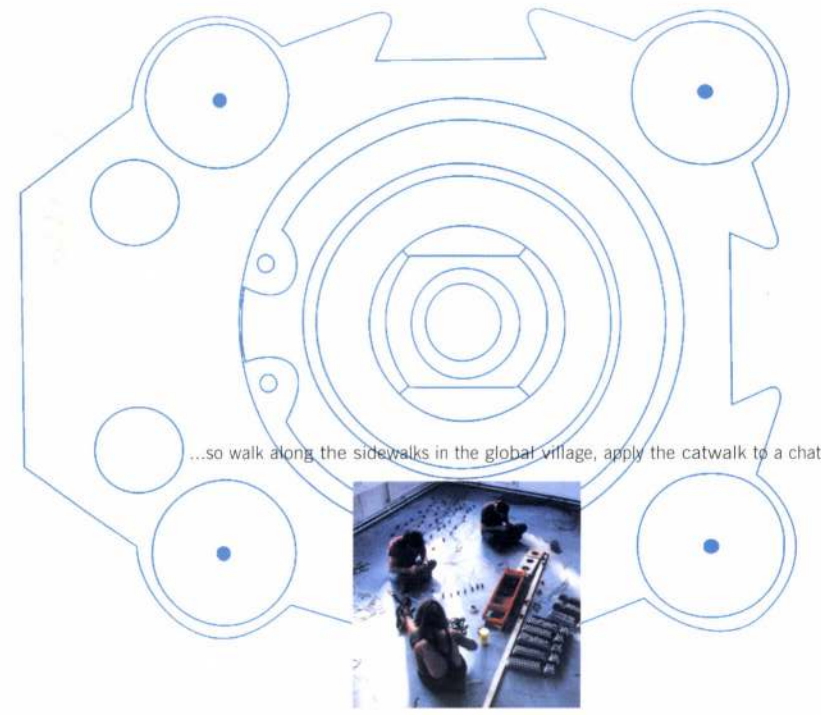

...so walk along the sidewalks in the global village, across the catwalk to a chatwalk

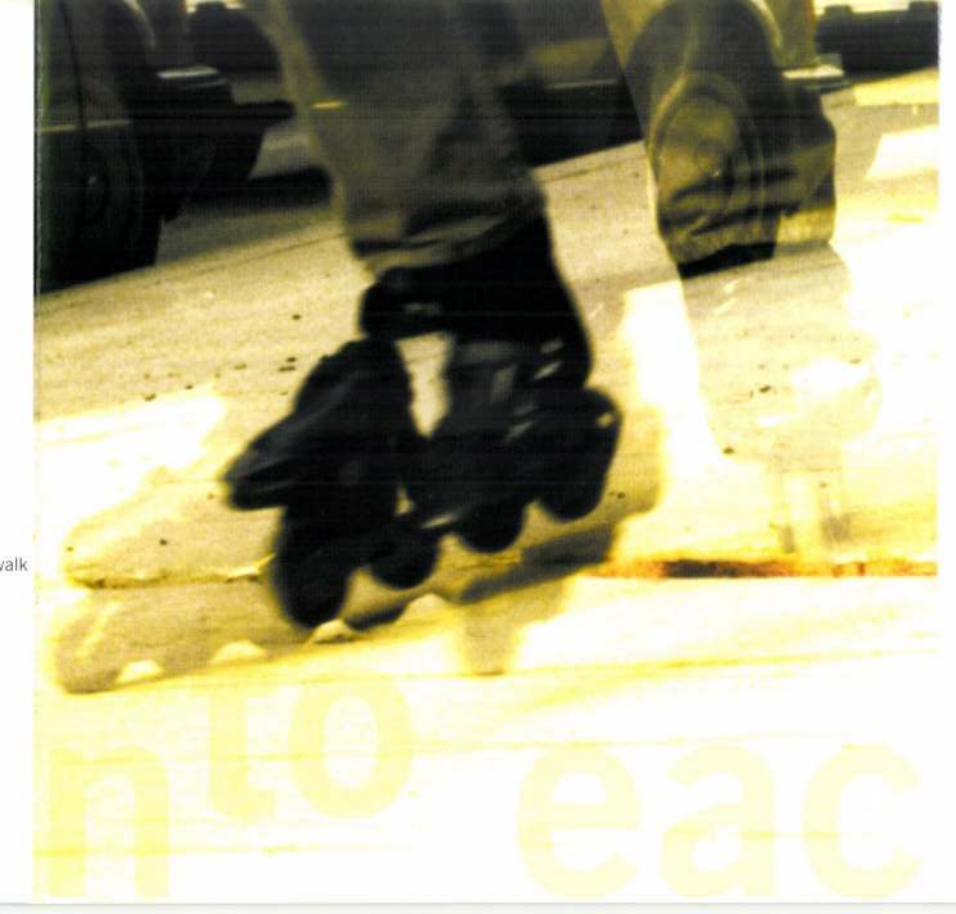

bump into each other

opening: Sat 04/09/99, 18.00
duration: two weeks

Linz/Austria, Hauptstrasse, Ars Electronica Center

Budapest/Hungary, Andrássy út, Liszt Ferenc tér

free bus connection:

Sat. 04/09/99 - Linz. 10.00 Ars Electronica Center > Wien: 12.30 Südbahnhof
Blaguss-Terminal > Budapest: 17.00 Liszt Ferenc tér
Sat. 04/09/99 - Budapest: 10.00 Liszt Ferenc tér > Wien: 14.00 Südbahnhof
Blaguss-Terminal > Linz: 17.00 Ars Electronica Center

reservation:
Blaguss International Bus-Center, Bahnhofsplatz 5, 4020 Linz, Austria,
phone: ++43.732.660568, or: assocreation@hotmail.com

or take the bus - stop listening and [illegible] the tidings told by movement.

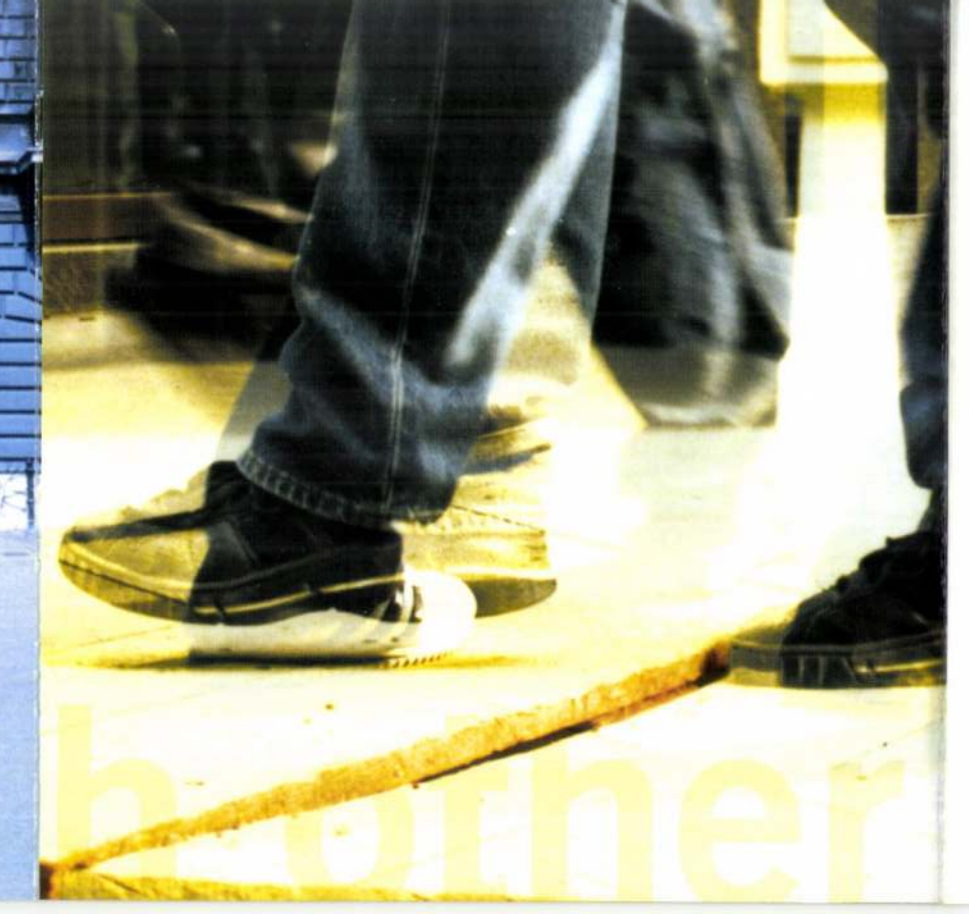

assocreation@hotmail.com

Michael Bieglmayer
Sandor-Peter Nagy

Roland Graf
Samsu Siemerey

Ingrid Hora
Tamas Torok

Christian Smretschnig
Szabolcs Somlai-Fischer

with special thanks to:

Christian Bieglmayer, Klemens Fischer, Christoph Gaber, Georg Grasser, Mike Hohenwarter, Ioannis Mälzel, Georg Prdun, Werner Schmid, Stefan Schwager, Rupert Sillie, Daniel Smid, Hans Strasser, Ildikó Tressic, Christian Troger, Elmar Trojer and all who helped us with valuable informations, confidence and sponsoring.

bump into each other

„Gehst du die kompakten Wände Marozias entlang, so kann es auch geschehen, wenn du am wenigsten darauf gefasst bist, dass sich ein Spalt öffnet und eine andere Stadt zum Vorschein kommt, die im nächsten Augenblick wieder verschwunden ist. Vielleicht liegt alles nur daran zu wissen, welche Worte man sprechen und welche Bewegungen man in welcher Reihenfolge und welchen Rhythmus machen muss, oder es genügt ein Blick, eine Erwiderung, ein Nicken

Italo Calvino
Die Unsichtbaren Städte

bump erzeugt einen Spalt im städtischen Interface, eine

Stelle an der es keinen sicheren Boden unter den Füssen gibt. Ein Latterrost auf dem Asfalt - vielleicht eine Baugrube? - Da klopft es von unten, die Latten heben sich, unten ist eine andere Stadt, spiegelbildlich die selbe, angebunden über eine Datenleitung. Was spielt sich dort ab? Ein gleichgültiger Massen-Auftritt, Getrampel von hunderten Füssen - zur Stosszeit? Dagegen spät nachts: zwei Paar, drei Paar Füsse. Ein wahrnehmbarer Rhythmus. Vielleicht eine Botschaft?

Oder nur ein Spiel? Wir empfinden die Illusion der Nähe: direkt unter dem Brett, das sich hebt vermuten wir eine Kraft, die der unseren gleicht. Aber dort ist der Apparat, der Hubkolben, das Relais, der Sensor.

Das Spüren als elementare Erfahrung gibt ein Gefühl für Entfernung und Nähe, doch bump macht die Nähe zum Schein, die Distanz ist nicht aufgehoben. das dünne Fichtenbrett ist eine Wand, hunderte Kilometer dick.

Letztlich ist es aber durchlässiger als der Screen, das Fenster zur Welt, dünner als die dimensionslose Projektionsfläche auf der das Bild einer Stadt erscheint. Denn bump als Kommunikationsmaschine erzeugt eine taktile Ausgabe eines Eindrucks, macht Spuren spürbar.
In zwei Städten stehen je ein 15,0 m langer und 1,5 m breiter Steg mit jeweils 75 Trittelementen bereit. Betritt eine Person diesen Steg, löst sie durch ihr Eigengewicht einen Impuls aus der via Datenleitung in die andere Stadt übertragen wird. Dort hebt ein pneumatisch betriebener Hubkolben das entsprechende Brett ca. 1 cm. Ein Passant wird durch das Klopfen der Hubkolben aufmerksam, sieht wie sich die Bretter bewegen und spürt bei betreten des Steges den entfernten Schritt eines Menschen in einer anderen Stadt.

association.creation

bump into each other

"If you move along Marozia's compact walls, when you least expect it, you see a crack open and a different city appear. Then, an instant later, it has already vanished. Perhaps everything lies in knowing what words to speak, what actions to perform, and in what order and rhythm; or else someones gaze, answer, gesture is enough; it is enough for someone to do something for the sheer pleasure of others: at the moment, all spaces change, all heights, distances; the city is transfigured, becomes crystalline, transparent as a dragonfly."

Italo Calvino
Invisible Cities

Bump creates a gap in the urban interface, a spot that provides no firm ground underfoot. Duckboards on the asphalt - an excavion perhaps? Suddenly a pounding sound is heard from below, the boards are rising, there is another city down below, mirroring the one above ground, connected with it by a data line. What is happening down there? An indifferent jostling crowd, the trampling of hundreds of feet - is it rush hour? In comparison, a late night scenario: two pairs of feet, three pairs of feet. A rhythm is perceptible. Perhaps it contains a message? Or is it just a game? We fall victim to the illusion of proximity: underneath the rising board we suspect a power similar to our own. But what is there is the machine, the piston, the relais, the sensor.

The elementary experience of sensing leads to a natural feeling for distance and proximity, yet bump tums proximity into an illusion. The distance is not canceled out. The thin spruce board resembles a wall, hundreds of kilometres thick. In the end however it is more permeable than the screen, the window to the world, thinner than the projection surface of unmeasurable dimensions on which appears the image of a city. bump as a communication machine produces a tactile version of an impression, it makes tracks perceptible. In each of two cities a footbridge, 15 metres long and 1,5 metres wide, and containing 75 step elements, will be erected. If a person steps on one of these footbridges, their body weight sets off an impulse which is then transmitted to the other city via data transmission. There a pneumatic piston raises the corresponding board for about 1cm. A passenger takes notice because of the pounding sound of the pistons, sees the boards move and, on entering the footbridge, feels the distant step of a person in a different city.

association.creation

bump into each other

„Ha Marozia tömör falai mentén sétálgatsz, meglátkintehet, hogy hirtelen, amikor a legkevésbé számítasz rá, olyan hasadék nyílik meg szemed előtt, amelyen keresztül egy másik várost pillantasz meg, amely azonban szintén azonnal úgy el is tünik. Talán minden csak azon múlik, hogy az ember-nek tudnia kell, mely szava-kat mondjon és mely mozgásokat milyen sorrendben és ritmusban végezzen - vagy talán elég valakinek a pillantása, viszonzási gesztusa, bölin-

tása, sőt az is, hogy valaki csak azért tegyen valamit, mert nemcsak neki, hanem másnak is öröme telik benne; egy ilyen pillanatban megváltozik torlik valamennyi térség, magasiat, távolság, a város átalakul, szinte kristályszerűen átlátszó lesz - mint egy szitakötő szárnya."

Italo Calvino
A láthatatlan városok

A bump nyílást szakít a városi interface-ben, olyan helyet, amelyen nincs biztos talaj az ember lába alatt.

Léces padlóárcs láható az aszfalton - talán egy építkezés munkagödréhez tartozik? Hirtelen kopogás hallatszik alulról. A lécek megemelkednek. Lent egy másik - adatátviteli vezetékre kapcsolt - város található, az első tükörképe. Mi történik ott? Tömegek lábdobogása hallatszik - talán csúcsforgalom idején járó, ill. rohanó emberek? Éjjel viszont csak két, három pár láb lépészörejét hallja az ember. A dobogás ritmikus. Mi ez? Üzenet? Vagy csak játék? A közelség illúziója kerül hatalmába bennünket: közvetlenül a megemelkedő deszka alatt, úgy hisszük, olyan erő működik, amely a mienkhez hasonlít. Ez ott található, ami mögött a készülék, az emelő dugattyú, a relé és az érzékelő. Az érzékelés olyan tapasztalat, amely által többek között képesek vagyunk a távolság és a közelség megközönböztetésére. A bump azonban a közelségnek csak a látszatát kelti, a távolság valóságát nem szünti meg. A vékony fenyődeszka több száz kilométer vastagságú

tal. Ennek dacára áteresztőbb mint a screen, a világra néző ablak, és vékonyabb mint a dimenzió nélküli vetítőfelület, amelyen egy város képe jelenik meg. A bump olyan kommunikációs gép, amely benyomásokat tapinthatóvá, nyomokat érzékelhetővé tesz. A két városban egy-egy 15 m hosszú és 1,5 m széles, 75 lépési elemmel felszerelt palló kerül felállításra. Ha valaki rálép a pallóra, saját súlyánál fogva impulzust vált ki, amely az adatátviteli vezetéken keresztül a másik városba jut. Ott erre fel

légnyomással működő emelő dugattyú indul be, amely a mindenkor meghívó deszkát kb. 1 cm-rel megemeli. Ha az egyik járókelő mozt - mután felfigyelt a dugattyúk kopogására s megfigyelte, hogy hogyan mozognak a deszkák - rálép a pallóra, akkor pontosan érzékeli egy másik városban mozgó ember lépését.

association.creation

STATTO Automation
BOSCH
ARS ELECTRONICA
Rockwell Automation
KAESER KOMPRESSOREN
senova
telekom
MATÁV
EURO-LINES
.KUNST
bm:wvk
TU
Österreichisches Kulturinstitut Budapest
Osztrák kulturális intézet
HTU-info
130301W78U Nr. 6A/99 P.b.b. 1040 wien

Szemes István

Arányi Mária: Legendás magyar nők. Nova kiadás. 128 lap. (Ára kötve 3.90 pengő).

A magyar történelem nagy nőalakjairól rajzol érdekes, művészi arcképet *Arányi Mária* ebben a kötetben. Serdültebb leányok számára különösen értékes ez a könyv, mert nagy magyar nők életén, történetén át mutatja meg a magyar sorsot és tanítja meg olvasóit arra, hogy milyen nagy jelentősége van nemzetünk szempontjából is egy-egy női lélek messze kivetítődő értékeinek. A könyv leírásai között szerepel Emese, Álmos anyja, Sarolta, Géza fejedelem felesége, Ernyei Etelka, Árpádházi Szent Erzsébet, Árpádházi boldog Margit, Bosnyák Erzsébet, Nagy Lajos felesége és Szilágyi Erzsébet, Mátyás anyja. Az értékes könyv szép rajzait *Szemes István* készítette.

Magyar Kultúrszemle

1941. 12. sz. 304. l.

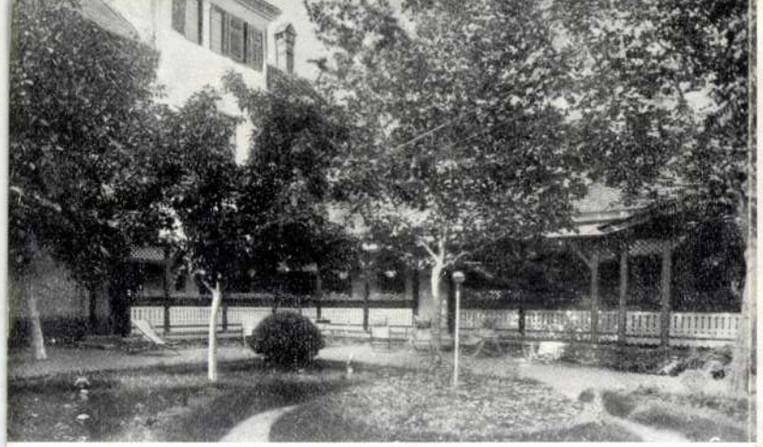

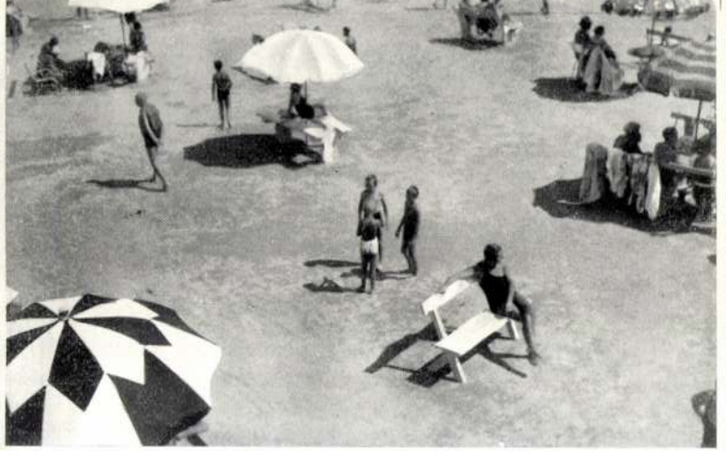

ELITE GRILL PENSIÓ SIÓFOK.

Egy lépésre a strandtól, a Balaton partján, a fürdőélet központjában fekszik. A Balaton homokos, lágy talaja, langyos vize úgy a gyermekeknek, mint felnőtteknek kellemes fürdést és szórakozást nyújt. Siófok a leglátogatottabb fürdőhelye a Balatonnak, úgy Budapestről, mint külföldről közvetlen vasútvonallal, ugyszintén autóbusz közlekedéssel. Tennis és golfpályák, vitorlás- és motorcsónakok állanak a vendégek rendelkezésére. A Kaszinó elragadó kertjével, napi változatos műsorral, egybekötött táncestélyeivel, ugyszintén a cukrászda, és bár kellemes szórakozást nyujt a vendégeknek. Úszó, tennis, vitorlás versenyek, horgászás s számos más sport is emlitésre méltó. Az étkezés az étteremben, kivánatra azonban a kertben, vagy a terraszon lesz felszolgálva. Elsőrendü magyar, francia és diétás konyha. Elő és utószezonban árengedmény. Gyermekek 6 éves korig 50 % árengedményben részesülnek.

ELITE GRILL PENSION SIÓFOK.

Ein Schritt vom Strandbad, am Ufer des Plattensees, im Zentrum des Strandlebens gelegen.– Der sandige, geschmeidige Grund, das lauwarme Wasser des Sees bietet hauptsächlich den Kindern ein angenehmes Baden und Aufenthalt am Strand. — Siófok ist der besuchteste Badeort am Plattensee; sowohl von der Hauptstadt, als auch mit dem Ausland direkte Bahnverbindung. Täglicher Autobus-Verkehr von Budapest aus. — Tennis- und Golf-Plätze, Segel- und Motorboote stehen den Gästen zur Verfügung. — Die Gäste finden auch ihre Vergnügung und Zerstreuung, da ein Kasino mit besonders schönen Garten und eine Bar mit täglich wechselndem Programm und Tanz die Abende angenehm ausfüllt. — Ferner Tennistourniere, Wettschwimmen, Segelsport, Jacht- und Angelsport. — Mahlzeiten werden sowohl im Speisesaal, als auch auf Wunsch im Garten serviert. — Erstklassige ungarische, französische und Diätküche. — In der Vor. und Nachsaison ermässigte Preise; Kinder unter 6 Jahren 50 % Ermässigung.

PENSION ELITE-GRILL, SIÓFOK.

One step from the beach. — Right on the shore of the Lake Balaton. — Situated at the very centre of the beach-life. The sandy, smooth ground, the lukewarm water of the Lake offer pleasant bathing and resort to children in particular. — Siofok is the best visited watering-place at the Lake Balaton, having direct railway lines from Budapest and abroad. — Motor-buses daily from Budapest. — Tenniscourts and Golf-links, Sailing- and Motor-Boats at the disposal of visitors. — A Casino with an exceedingly fine park, and bar, as well as various performances and dances in the afternoon and night provide for the entertainments and amusements. — Moreover Tennis-tournaments, Swimming-races, Sailing, Angling- and Hunting-events. — Meals are served in the dining room and on request in the garden. – Reduced charges before and after the Season. — Children under 6 years of age pay 50% less.

ELITE GRILL PENSIÓ SIÓFOK

1 LÉPÉS A STRANDTÓL
SCHRITT VOM STRAND
STEP FROM THE BEACH

Szemes István

idegenforgalmi prospektus –

Reklamélet

1935. 4. sz.

szemes

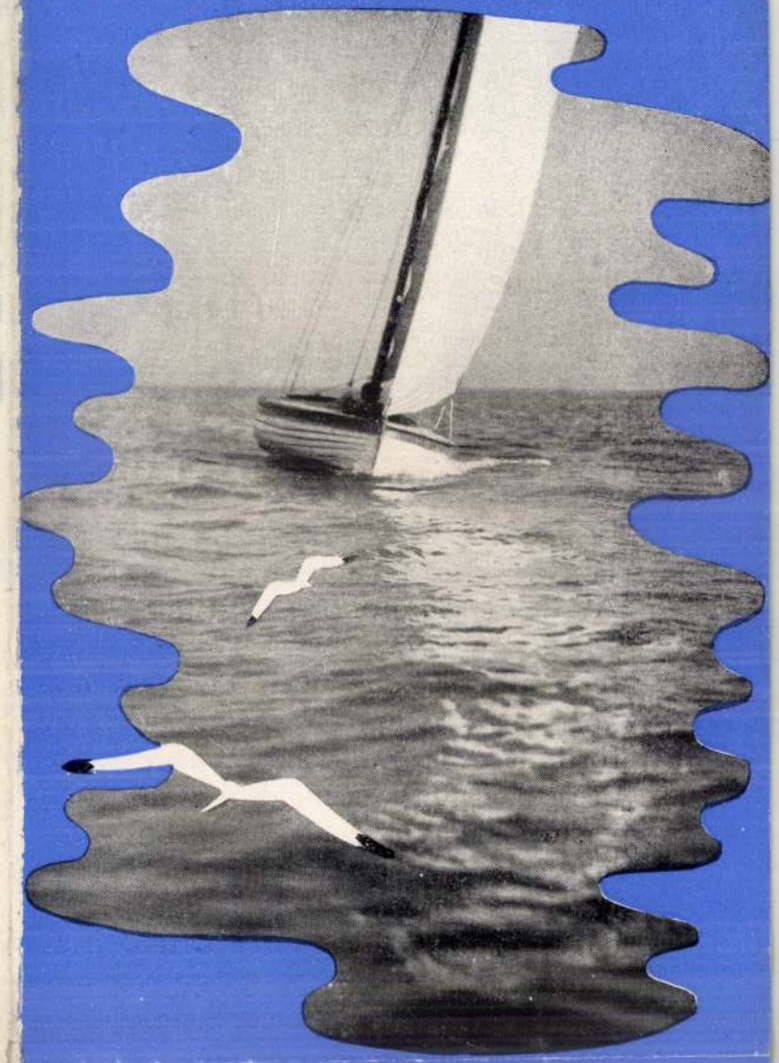

Elite Grill

PENSIÓ SIÓFOK

TELEFON INTERURBÁN: 70.

BUDAPESTI IRODA: TÖTÖSSY PENSIÓ
VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 31. IV/3 TELEFON: 22–8–09.

NAGY MÉDA: **Leányok a havasokban.** Ez a rendkívül bájos könyv azt tanítja, hogy emberszíveket nevelni a szép, a tiszta, a nemes eszmények szolgálatára, arra, hogy első a

	Pengő
kötelesség és csak azután jön az én, még akkor is, ha a szívünket kell érte odadobni: felemelő, megnyugtató, magasztos, gyönyörű feladat. Szemes István rajzaival, díszkötésben ...	3.20

BUGRIPIPEDON

megnyitó: 1993 január
21/18 óra
H-1012 Budapest I.
Várfok-u. 14.

Szemethy Imre kiállítása
Várfok 14 Műhelygaléria 1993
január 21 - február 14 - ig
Nyitva: szerdától vasárnapig
10 — 18 óráig
szünnap: hétfő és
kedd

Tel./fax:
115-2165
Szaláky Károly

Szemethy Imre

BIBLICAL WORLD
GALLERY
BUDAPEST

Wesselényi u. 13.

A kiállítás megtekinthető:
H-Cs: 10^{h}-18^{h}-ig
P: 10^{h}-14^{h}-ig

EZÉKIEL

könyvéhez

SZEMETHY IMRE kiállítása

1996. június 20-tól
1996. július 24-ig

Megnyitó: 1996. június 20. 17^{h}
Megnyitja a szerző

M e g h í v ó

S Z E M E T H Y I M R E

g r a f i k u s m ű v é s z

:REJTETT BUDAPEST:

c. k i á l l í t á s á r a

Megnyitó/ Plasztik Video
1998 október 6. d.u. 16 óra

A kiállítás helye:

NYUGATI ÁTJÁRÓ ÜZLETHÁZ
1065 Budapest
Bajcsy-Zsilinszky út 63. 1/2. em.

A kiállítás időtartama:
1998. okt. 6 - 22

fehér GALÉRIA

« A kézműves ízlés otthona. »

KONDOR BÉLA RÁJZAI

SZENETAY [illegible] BEVEZETŐ JÉVEL

ZÁŐ VILÁNY 1998/3, 82-90

RÁCMOLNÁR SÁNDOR

RÁDZAI [illegible]

[illegible]

[illegible] VILÁG 1998/2, 43-48

én ünnepelhetjük azt, hogy 45 éve került sor
e, az érettségire. A kerek évfordulók alkalmából
yen, az újjávarázsolt

y Étteremben tartjuk,

ünkre áll majd (Budapest, I. Márvány u. 6.).

mbaton, 18 órakor kezdődő

Mindnyájunk örömére szolgálna, ha kedves

SZEMETHY IMRE

Sz. I: KÉT MODERN KÖZÖTT.

MOZGÓ VILÁG 1997/3, 32-40

gi temploma mennyezetfestményének részlete

1075 körüli állapotáról (K. J. Conant után)

ült tervrajz alapján

ll részlete

án)

SZEMETHY GYÖRGY

Sz. I.: PILLOGÓ

MOZGÓ VILÁG 1997/7, 54-67

HIRDE

A Magyar Hitel Bank Rt.
forgalomban lévő ér

Értékpapír	*Beváltás*
Rubin Pé *(változó kamatozás*	
180 napos futamidőre	21,
1 éves futamidőre	21,7
Smaragd P *(fix kamatozású,*	
90 napos futamidőre	19,
1 éves futamidőre	19,7
Zafír Pé *(fix kamatozású,*	
30 napos futamidőre	19,2
60 napos futamidőre	19,
180 napos futamidőre	20
1 éves futamidőre	20

SZEMETTY IMRE: BARANYAI LEVENTE KÉPEIRÓL

MŰVÉSZET VILÁG 1997/8, 27-34

SZEMETHY IMRE

Sz. I.: IDEGBAJOK

MOZGÓ VILÁG 1997/11, 82-90

hagyományoknak megfelelően, **1998.**
agjaink számára az ingyenes jogi
gét.
elnöke és Marinov Gusztáv ügyvezető
len ügyvédet bízta meg e teendők

tagjaink elsősorban alkotómunkájukkal
lódó jogi vonatkozású problémáik

ékhelyén /1054. Budapest, Báthori u.
s csütörtökön, 14-16 óráig.

lendő, kérjük az érdeklődők **előzetes**
agi Zsuzsa hivatalvezető 311-2479/.

erőfeszítéseket tesz annak érdekében,
adótanácsadás is./

SZEMETHY IMRE

Sz. I.: KURGÁNTÓDITÓ ÉRL-
FEJEK...

MOZGÓ VILÁG 1997/12, 26-34

helyiségben, ahol egyszerre csak egy
háromnál több név nem maradhat, mert
formailag egységesnek kell országosan
mányrendelet alapján fog megtörténni.
tottnak azok a jelöltek tekinthetők,
közül a legtöbbet kapták, de legalább
Szavazategyenlőség esetén az adott m
kell a törvény szerint érvényesnek t
ha a választásra jogosultak több min
érvényes részvételi arány megállapit
nem kell beleszámitani, akik a válas
/GYES/, betegápolás címén fiz.nél
v.házépités
1 hétnél hosszabb tartós kiküldetésb
készül, melybe bele kell venni azt i
szinen nem sikerült eldönteni, mert
mint a Választási Bizottság bíróságh
ban hamarosan döntést hoznak. Ha a v
vagy eredménytelenül sikerült, akkor
választás időpontjától számitott 3o

1995. május

95.IV.28.

MDK

Szemes Piroska

író-grafikus

Helyesbítés

Szemes Piroska: A védelem igen tisztelt képviselője.
Dök Lapja, 1966. febr. 12. 8 lap

Szemes Pivoska
ivó - grafikus

M.D.V

Illusztráció

Szemes Pivoska: Dinomdánom, szánom-bánom
Nők Lapja, 1965. január 30 - 15 lap.

mdk.

Szemes Piroska

Rajza: a Tátrai csillagásznőről.

Ország-Világ 1961, 31. sz. 5 l.

Szemes Piroska
író

M.D.K

Illusztráció

Szemes: Hirdetmény
Hol Kapja, 1965. nov. 6 – 13 lap

Szemes Piroska

iso –

Illusztráció

Szemes Piroska: „Paradicsom er!"

[illegible]rja, 1971. február – 6 szam

Szemes Piroska

író-grafikus

Illusztráció

Szemes Piroska: Női vezetők az egyenjogusságról.
Nők Lapja, 1970. október – 43 szám

Szemes Piroska

iró

Illusztráció

Szemes Piroska Téli Olaszország

Nők Lapja, 1969. márc - 9 szám

Szemes Piroska
író

Illusztráció

Szemes Piroska: Téli Olaszország.
Nőt Lapja, 1969. febr. – 8 szám

Szemes Piroska

Illusztráció

Szemes Piroska: Szemedelmesek.
Nők Lapja, 1973. július 28 - 26 oldal

Badál

Szemes Piroska rajza: Szeredai Rozika portréja

Müvelt Nép

II.évf.5.sz./1951.máj./ 21.1.

/ Szemes Piroska: A "fergeteges" táncosainak munkája Szatmárökörítón /

M.D.K.

Szemes Piroska
grafikus

Fenyő Mása archépe

Fenyő Mása: Megjegyzések Vak Marc könyvéhez
Élet és Irodalom, 1960. okt 7. — 41 szám. — 2l.

Szemes Piroska

rajza

Pest megyei Hírlap, 1967. okt. 28. 2. o.

M.D.K.

Szemes Piroska
Grafikus

Maria Vrbocka portréja
(repro)

Nőr Lapja, 1961 julius 8.

Szemes Piroska

festő

M.D.K.

Szvetlana portréja

Szemes Piroska: Szvetlana táncol

Nő kapja, 1961. július 1.

MDK

Szemes Piroska, festő
Képzömüv. Föisk.

107. Népnevelö.

Nagy.Ifj.Képzöm.Kiáll. /VII/
Föv.Képtár.XXXX 1949.aug.16.-szept.10. Kat.

Szemes Piroska

M.D.Y

Illustráció

Szemes Piroska: Szelemi levelek
Nők Lapja, 1964. febr. 1 – 18 sep.

mdk

Szemes Piroska

rajza: Altay Margitról.

Szemes Piroska: Ötvenéves ibolyacsokor

Ország-Világ 1961, 38. sz 19. l

HDK

Szemes

l.: Szemes Piroska

Nők Lapja, Bp. 1956. március 15. [4-5. l.]

MDK

Szeanes Piroska

Két rajza repr.

(Sz. P.: Tiltják tőlem a rózsámat...)

Nők Lapja, Bp. 1958. december 25. [8. l.]

MDK

Szemes Piroska

két rajza repr.

(- szemes - : „Emhozzám gyere ...")

Nők lapja, Bp. 1958. október 23. [5. l.]

MDK

Szemes Piroska rajzoló

rajza (illusztráció) repr.

(Szemes Piroska: A három okos bolondos.)

Nők Lapja, Bp. 1957. szeptember 5. 22–23. l.

MDK

Szp

l.: Szemes Piroska

Nők Lapja, Bp. 1955. június 9. [7.l.];
16. [4-5.l.]

MDK

[Szemes Piroska]

(Két portrérajz – riport illusztrációja – Szp jelzéssel rajz.)

(B. E.: Öregasszonyi beszélgetés.)

Nők Lapja, Bp. 1955. június 16. [4-5. l.]

MDK

[Szemes Piroska]

(Portrérajz – cikkillusztráció – Szp jelzéssel rajz.)

(Szemes Piroska: Egy előkészítő bizottság elnöke.)

(Nők Lapja, Bp. 1955. június 9. [7. l.]

MDK

Szemes Piroska

rajza (illusztráció saját cikkéhez)
repr.

(Szemes Piroska: Öreg kanász mondja...)

Nők Lapja, Bp. 1955. április 14. [4. l.]

MDK

Szemes Piroska [grafikusművész?]

[Feltehetőleg ő készítette az általa írt cikkhez tartozó rajzot] (Rajz Szemes aláírással repr.) [Az aláírás olvasása kikövetkeztetett.]

(Szemes Piroska. A tátra völgyében.)

Nők Lapja, Bp. 1956. március 15. [4-5. l.]

MDK

Szemes Piroska [grafikusművész]

Három portrérajza [illusztrációk saját cikkéhez] repr.

(z.p.: Száz nóta száll...)

Nők Lapja, Bp. 1955. december 1. [4. l.]

MDK

Szemes P. (iroska)

(Két rajz - az egyik Szemes P. aláírással - repr.)

(Szemes Piroska: Sahyban.)

Nők Lapja, Bp. 1955. március 10 [7. l.]

MDK

Szemes Piroska

(Saját ripportjához készített két portré-rajza repr.)

Szemes Piroska: Asztal körül lámpafénynél.

Nők Lapja, Bp. 1954. december 16. [8. l.]

Szemes Zsuzsa

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat stúdiójában „Kiszmyezetünk" c. kiállításon szerepel műve: „Virágóra" c. színes ornamentikus rajza.
/említve/

Láttuk, hallottuk, 1972. VI. 02.
Cassuth, 21.08/11/Ki.

MDK

Szemes Zsuzsa ip. mův.

tervezése: nyomott bútorszövet – sepr.

Markos Erzsébet: Szinek a lakásban.

Nők Lapja, Bp. 1957. május 9. [17. l.]

Szemessy Antal

nobrain

1929-33.

Iparm Isk Évk.

1930-34. 46. l.

Genthon AZEFK, 6. l. — Lepold—Lippay 38. l. — Lepold Katalógus, 1. sz.

OVÁLIS KRISTÁLY,
faragatlan.
7×5 cm.
IX. század?

T(?)

230. kép. *Ovális farag* *zázad.*

Kristály

Szemery János dr.

min. hivatalnok

alakrajzi osztály

6 hónap, jó eredm.

Tanár Prenoszil S.

Iparrajziskola 1907

Magyarország legnagyobb paplangyára
Nagy aranyéremmel kitüntetve

TEHEL ÉS TUSCHÁK

PAPLANGYÁR

VIII., GYULAI PÁL UCCA 16

A Rókus kórház mellett Kőfaragó ucca sarok.

TELEFÓN: 1—325—77.

RÉGI DUNNÁBÓL 24 ÓRA ALATT
GYÖNYÖRŰ PEHELY PAPLANT
KÉSZITÜNK.

PAPLAN TISZTITÁS
TOLL TISZTITÁS ÉS ELADÁS.

KÜLÖNLEGES VATTA, GYAPJU ÉS PEHELYPAPLANOK MŰVÉSZI KIVITELBEN.

SZEMERY JÁNOS

Kuruclesi erdőrészlet. Pasztell.

MAPE kiáll. Nemzeti Szalon 1942.dec.-1943.jan.

Szemery János
Kuruclesi erdőrészlet, paszt.

Magyar akvarell és rajztollfestők Egyesülete. Kiáll.
Nemzeti Szalon, 1942, december, lo 1.

kis kockáiba hármas fehér pontokat helyez. Kedvelt színei a kék, vörös, sötétrózsaszín és zöld. Ezenkívül sok aranyat használ.

19. HORAE BEATAE MARIAE VIRGINIS.

Latin. Kis oktáv. XV. század.

Hártya. (Charta virginea.) 110×80 mm. 82 levél. Texturaírással 16 sorba írva. Vörös feliratok, kék és arany kezdőbetűk. 7 *nagyobb és* 112 *kis iniciálé. Kötés:* XIX. századi barnabőr-borítás, a hátlapja régebbi.

Francia munka a XV. század első negyedéből. A Simor-könyvtár letétje.

Ia lap: „Incipiunt hore beate marie virginis secundum consuetudinem romane eccl." *D* iniciálé (19×27 mm), feketével keretelt arany alapon kék betű. Belül, arany alapon háromszirmú levélkékben végződő kék, zöld, piros indakörök. Némi eltéréssel azonos iniciálék még a következő lapokon: *28a (D); 33a (D); 37a (D); 44a (D); 51a (C); 64a (D).*

Kék és sötétrózsaszín kis aranybetűk (átlag 8×12 mm) a következő lapokon: *1b; 2b; 3b; 4b; 6a; 7a* (13×16 mm); *8b; 9a; 10b; 11b; 13a; 14a (2); 15a; 15b; 16b; 18a; 18b; 19b; 20a; 22a; 23a; 23b; 24a; 24b; 25a; 26b; 27a (2); 27b; 28a; 28b; 29a; 30a; 30b; 31a; 31b (3); 33a; 33b; 34a; 34b; 35b (2); 36a; 36b (2); 37a; 37b; 38b; 39a; 39b; 40a (3); 41a; 41b; 42a; 42b; 43a (2); 43b; 44a; 45a; 45b; 46b; 47a; 48a (2); 48b; 49b; 50a; 50b (2); 51a; 52a; 52b; 53a (2); 53b; 54a; 54b (3); 55a* (13×19 mm); *55b; 56a; 56b; 57a; 57b;*

2 L 8

Szemering F. MDK

A lóistállóban,

Műcsarnok 1880.máj.1.

Kemet

Csalókör Közöki 1878.

Porsonyi

1) 1 alagrajz 1:100

és akkelet tavlati kép és főporta

22.

23.

Szemes MDK

Ujságrajzolók második karikatura kiállitása.
Nemzeti Szalon 1947. okt-nov.

Szemes MDK

grafikus

Tréfamesterek, akiket nagyon komolyan kell venni.
Magyar Nemzet 1947. okt. 14.

M.D.K.

Szemes

Plakátrajza „CAOLA Bronzolaj" címmel.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. aug. 13-19. IV. évf. 34. sz. címlap beslő oldalán

.

M.D.K.

Szemes

Plakátrajza az Exotic szépitőszerek reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. aug. 27. -szept. 2
IV. évf. 36. sz. cimlap ~~bes~~ belső felén.

M.D.K.

Szemes

Szines plakátrajza a "Baeder Ovenall" reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1941 szept. 17-23.
IV. évf. 39. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Szemes

Plakátrajza a "Habselyem" fehérnemü reklamirozására.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. január 14-2e.
V. évf. 4. sz. 1. lp.

M.D.K.

Szemes

Divatrajz az EXOTIC reklamirozásával kapcselatban.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. jan. 28.-febr. 3.
V. évf. 6. sz. cimlap belső felén.

M.D.K.

Szemes

Rajzok, karikaturák a "Válogaott Vidámság" c. rovat tréfáinak illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. dec. 27.-
1941. jan. 2. III. évf. 52. sz./lapszám nincs/

M.D.K.

Szemes

A „Válogatott Vidámság" c. rovat részére készített rajzokat az ott közölt tréfák illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. jan. 3-9
IV. évf. 1. sz.

M.D.K.

Szemes

Rajzai a "Válogatott Vidámság" c. rovat tréfá
inak illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. jan. 24-3o.
IV. Évf. 4. sz.

M.D.K.

Szemes

Karikaturái Jávor Pálról és a Nemzeti Szinház három másik tagjáról a "Válogatott Vidámság" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. jan. 31. febr. 6. IV. évf. 5. sz.

M.D.K.

Szemes

Nagy Lajos: "Manyát kisebb baleset éri" c. novelláját illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941 . ápr.11-17
IV. évf. 15. sz.

.D.R.

M.D.K.

Szemes

Plakátrajza "Karácsonyra E X O T I C szépitőszereket" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. dec. 19-25.
IV. évf. 51. sz.

M.D.K.

Szemes

Ignácz Rózsa: "Nem leszek Réka királyné..." c. novelláját illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. febr. 21-27. IV. évf. 8. sz.

M.D.K.

Szemes

A "Válogatott Vidámság" c. rovatban közölt tréfákat illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. nov. 8-14. III. évf. 45. sz. 3o. lap

M.D.K.

Szemes

"Hölgyeim természetesen Exotic a divat" cimmel plakátrajz divatos ruharajzokkal.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. nov. 13-19.
V. évf. 46. sz.

M.D.K.

Szemes

Gróf Haller Gábor: "A győztes Pető Gergő" c.
novelláját illusztrálta.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. junius 5-11
V. évf. 23. sz.

M.D.K.

Szemes

Három tréfás rajz:

Film. -Mit kerestek?... -A témát, ami a földön hever.
-Elhoztam a harminctagu görlcsapat kosztümjeit.
-Gyerünk innen, borzasztóan énekel. stb.

Szemes: Innen-onnan vidám oldala
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. márc. 14. II. évf.
11 sz. 37. l.

M.D.K.

Szemes

Tréfás rajz:
-No, ezt jól kifogtam!

Nevető oldal.
Film Színház Muzsika. Bp. 1958. juni 13. II. évf.
24. sz. 37. l.

M.D.K.

Szemes

Reklámrajza az Exotic piperecikkekről.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. május 7-13.IV.évf.
2o. sz. cimlap belső felén.

Szemes Erneszt, elektrikus
Világitó szökőkut

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállitás. Bp. 1936. december, 13 l.

Gyapjú, 330×355 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Radisics Ipolyi 194. szám. — Gerevich PA, 258. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 54. szám. — Dutka 59. l. — Lepold—Lippay 56. l.

DÁVID-SOROZAT 3.

Dávid és Bethsabe eljegyzése. Német (emdeni?) műhely a XVI. század második feléből. Bordürrel.
Gyapjú, 330×510 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

Szemes Erneszt

Tihanyi János Lajos festümüvész által a Mücsarnokban rendezett kiállitáson Szőke József egy "különös szépségü" kézzel készitett müvészi harmonikát mutatott be. Szemes Erneszt egy világitó szökőkutat tervezett és készitett el müvészi kivitelben. Mindketten ezüst érmet nyertek a Beszkárt Közmüvelődési Egyesülettől a müvészi munkáért.
Tiszavölgyi József Ötven darab szebbnélszebb kerámiát állitott ki.
Mindhárman Beszkárt alkalmazottak. A tárlatra vonatkozó ismertetést lásd: Tihanyi János Lajos festőmüvész nevénél.

Délibáb. Ap. 1937. febr. 6. XI. évf. 6. sz.
14-16. lap

MDK

Szemes Fülöp

Magyar kiállitó művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Szemes Đutop Jestö

Szöveg emliti részvételét a M

1966. szt. 27 Magyar Nemzet

àrtis Müvészet Kiállításán 1946

SZEMES ISTVÁN, csizmadia

Sem a céh, sem a magisztratus nem türi el, hogy Szemes 1829-ben, tehat már a gazdasagi visszaesés utan, céhen kivül "Magan dolgozzék". Szemes remekét a céh 1827-ben már nem fogadta el. ujabb remekeltetését tartotta szükségesnek. 282.old. 10.jegyz

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. századk első felében 279. old

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

Szemes István

"Mesternövendék" elsorban emlitendő kiemelkedő müvész.

"Az Atelier kiállitása" cimmel közli a lap, hogy az Atelier müvészeti tervező és műhelyiskola 1935. juni. 22.-én rendezte meg negyedik kiállitását Illés László kerámikus tanár növendékeinek munkáiból. Grafikusok: Szemes István, Süsz István, Eisenberg József, Katona Béla, Neumayer Sári, Schnábel László és Krecs László, valamennyien "igen tehetséges, nagy jövőre jogositó müvészek.

A HÉT, Bp. 1935. juni. 30.
45. évf. 13-14. X sz. 4. lap.

Szemes István MDK

Budapest talpra áll, 1946

Mücsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Szemes István
grafikus

borító és kötésterve, a Tiszta szívvel (szép versek könyve) e. műtöz.

(Móra ifj)

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
Magyar Grafika 1957. 1sö évf. 9-10 sz. 34 l

Szemes István, grafikus

7 Ok

Szántó György: Csőd c. Könyvéhez készített
illéses borítólapot.

A. S.: Szántó György: Csőd

41. p

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. április

VI/4.

Szenes István

textil

1932-34

Iparm. Isk. Évk.

1930-34, 46. l.

hogy a prímások, a káptalan és az egyes k
és külföldről is szereztek régi értékes egy

A kincstár mai állománya egyetlen
8 ötvösművet az Árpád-korból, 4 ötvösmű
művet és 22 szövetneműt Zsigmond király
10 szövetneműt a XVI. századból, 16 ötvö
a XVIII. és XIX. század alkotásaiból csal
és csak arra kellett figyelemmel lenni, hog

MDK

Szemes István

"Ismerd meg önmagunkat". M. Ujságrajzoló müvészek 2. karikatura kiáll. 1947. okt. N.Szal.

MDK

Szemes István, 1912--6o

Budapest talpra áll

1885-196o. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 196o.

MIK

Szemes István /1912- 1960/

"Budapest talpra áll" 1946.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

38.l.

Szemes István

Karikaturista

vrgd

„Ismerd meg önmagad!" A Magyar Ujságrajzoló Művészek II. karikatura kiállítása. Nemzeti Salon, 1947. okt. Ön karikaturával

Méltósá

477/1930 sz. átiratára vá
ben tájékoztatni az egri müvés
kálatairól.

A kötethez szükséges fény
elkészült s a szövegrész kidol
re. A munka menetét a f. évber
totta az a körülmény, hogy Dr.
raphie érdekében végzendő kuta
szabadságot nem tudtuk kieszkö
hogy a tavasz folyamán Kapossy
Ugyancsak a tavaszra tervezem

Szemes István

MDK

Karikatura. repr.

A magyar ujságrajzoló müvészek II. karikatura kiállitása. Nemzeti Szalon 1947. okt.

MDK

Szemes István /1912-1960/

Budapest talppra áll. 1946., 97x67.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 38.1.

MDK

Szemes István

Nagy Méda: Lányok a havasokban c. könyvének illusztr.

Magyar Kulturszemle, 1938. 5-6.sz.

fejlődésére. Főbb művei: Pohjola Biz-
sinki, 1901; Bérház, Helsinki, 1901;
áza, Helsinki, 1906; Müterem-ház,
audvar, Helsinki, 1906-1916; Finn
08- /még társaival/; Bankház, Tal-
ti, 1912; Cranbrook-School épületei,
1922 után; Opera, Stockbrüge /Mas-
ro S., és Swanson/; General Motors
50-1956 /és Eero S. és társai/.

Szénes István

1.

Szépművészet

1940. 70. l.

SZEMERE Y Márta

10. 74, 77. p. + ill. emlékkönyv

Új Művészet 1992

Szemerey Márta, építész

Tóth Attila: Emlékmű, töredékekből. Máté István gyulai 48-as honvédtisztek emlékművéről.

A Képző- és Iparművészeti Lektorátus országos pályázatot írt ki a gyulai emlékhely megtervezésére. Nagy érdeklődés mellett – 36 művész 40 pályaművel – sikeresen zárult az akció. A pályázat nyertesei Máté István szobrász és Szemerey Márta építész kaptak megbízást 1988 decemberében művük kivitelezésére.

Művészet, 1989., okt., 52–53 old.

Szemerey Mónika, építész

a szegedi tervpályázaton első díjat nyert

8.

—: Közlemény

Műszaki Kiadó, Bp. 1977. dec. 30.

Szervezés módja

az alábbi pályázaton ~~kiemelt~~ megvételben rész esült
15. számú terv egyik szerzője.

Lehoczky Ödön: Országos vezető módszertani szociális otthon tervpályázata, 1971.
Magyar Építőművészet, 1972. 1.sz. 2-7.l.

Szemereki Teréz, karánnikus 2) Folytatás

Másik terve a Szigeti városrész óvodájának a fogadóterébe illeszkedő kerámiaegyüttes figondolatát foglalja magába. „Mászóka"-félék, – „Bujócska-futkosók" – „Terelők". (említve).

B.K.: „Utcák és terek művészete."
Dunántúli Napló, 1978. júl. 16.

Szemereki Teréz

a Komárom megyei képzőművészek Őszi Tárlatán kerámiái szerepelnek. „Vára" (említve.)

Jenkei János: Őszi tárlat — 1971

Dolgozók Lapja (Komárom) 1971. nov. 7.

Szemereki Teréz

kerámikus művész

Fiatal Iparművészek Bemutatója, Derkovits A. Bp. 1974

Szemereki Terèz keramikus művész

Részt vett a IX. siklósi nemzetközi keramiai szimpozionon.
(cikk Löring Győző keramikus művész cimszó alatt)

"Uj értékes alkotások" c. cikk
B.K. szignoval
Dunántuli Napló 1978. X. 18

Szemerchi Terez, ipartűzén

l: Pauli Anna

–: Kú

8.

Népszabadság, Bp. 1979. máj. 17

Szemercki Teréz, kerámikus 1) Folytatás

A Siklósi Kerámia Szimpozion műhelyeiben, udvaraiban folyik a munka. A budapesti kerámikus ujjgyakorlatként készített már néhány kisebb tárgyat. Most egy oszlopelemen dolgozik, amelynek „ideálkörnyezete" a Xavér templom előtti hajó alakú lezárt tér. Képzeletben oda kerül ez a monumentszerű műtárgy, (említve) amely mintegy messziről le tudná állítani az autóforgalmat...

B.K.: „Utcák és terek művészete".
Dunántúli Napló, 1978. júl. 16.

Szemereki Teréz

Megbizást kapott a művésznő, hogy pirogránit diszitő plasztikával ékesitse a körmendi általános iskolát.

------:Közéri munkák.
MŰVÉSZET,1980.március - 47.lap.

Szemereki Teréz, iparművész, kerámikus

A délfrancia országi Avignon városában megnyílt négy magyar iparművész közös kiállítása. A művészek: Pauli Anna, Szemereki Teréz, Rehoczky János, Buczkó György. A kiállítás a hó végéig marad nyitva.

Esti Magazin.
1979. V. 16. Kossuth 18.30 /Áné/.

Szemereki Teréz

SZEMEREKI TERÉZ kerámikus kiállítása csütörtökön nyílt meg a Győri Képcsarnokban. A fiatal művész — aki Csekovszky Árpád növendékeként 1972-ben szerzett diplomát az Iparművészeti Főiskolán — ezúttal tizennegyedszer mutatja be alkotásait a tárlatlátogatóknak.

Magyar Hirlap 1980.8.18.11

Szemeredi Teréz

(Tata, 1947 -

Műveivel résztvett az V.Országos Kerámia Biennálén - Pécs,1978.

-Katalógus a könyvtárban -

Szemereki Teréz keramikus

P. Szücs Julianna: Kőcsörgosztály és videka

Művészet, 1982 szeptember

Szemerédi Teréz, keramikusművész

a Képcsarnok Gulácsy Lajos termében évek óta iparművészek vendégeskednek nyaranta. Most láthatók Tolgyai Gabi és Szemerédi Teréz kerámiái.

Dél-Magyarország, 1982. júl. 24. 5. old.

Szemereki Teréz, keramikus művész 1) Folytatás

A siklósi kerámia kiállítás megnyílt, melyen szerepelnek a művész munkái: csónakalakú vázáit, kerti edényeit jellegzetes növények lenyomatai díszítik. Az egyik porcelán plasztikán a hazai mediterránum helyi ékessége, a fügefa levele a díszítő motívum (említve). A művész a fotón látható formatéglából álló kompoziciót a Szliven árúház melletti sétautcába tervezte. (említve)

Bebesi Károly: Utcák, és terek művészete.

Dunántúli Napló, 1978. aug. 20.

Szemereki Teréz

a Tatai Ő'zi Tárlaton három kerámiája szerepelt.

Jenkei János: Ő'zi Tárlat' 72
Dalgozók Lapja, 1972. nov. 26.

Szemereki Terez keramikus-iparművész

4 kek-piros falikerámia

1021

Magyar Ifjúság, 1974. febr. 22.

Molnár Zsolt:
Fiatal iparművészek bemutatója.

kettős kultúra stb. — történelmi gyökereit, tanúul hív minket ezek keletkezésének pillanatához.

Amiben viszont mindenképpen újat ad a sorozat, az a televíziós közeg felhasználása, a „televízió-szerűség". Ide tartozik tulajdonképpen már a közvetlenség és oldottság is, de ennél lényegbevágóbban többről, a régi filmanyagok újszerű, céltudatos felhasználásáról van szó. Kétségtelen ugyan, hogy a Jávor Pál mulatós jelenetében felvillantottnál összetettebb figura a modern nagyvárosként újjászületõ Budapesttel egy időben kialakuló dzsentriréteget megszemélyesítõ Noszty Feri, de meggyőződésem, hogy enélkül a „bejátszás" nélkül a mégoly tudományos teljességû szöveg ellenére is kevesebbet tudnánk erről a sajátos magyar társadalmi rétegről. Mint ahogy a kor kultúrájáról elmondottakat egyesek nyilvánvaló felháborodása ellenére is az 1913-as némafilmmel összejátszott televíziós János vitéz-részlet teszi meggyõzővé és élményszerűvé.

Talán illetlenség ilyenkor, a közepén ítélkezni egy sorozatról. De az ítélet talán sokak számára ajánlás is lesz, és akkor elérte a célját. Érdemes megnézni a BOLDOG BÉKEIDŐK-et!

Bersényi Iván

RÁDIÓ

a legtöbb gond
ponáló életemb
mindig szigorú,
életében ugyani
pelt és politika
jes közéletében
tusa, tudomán
körül pedig c
után csaptak ö
ellentétek. Hog
drámát szerke
hatnám tovább
csak azért is, m
HEGEDŰS GÉZ
feloldódnia a
drámaiatlan ar
lentmondást, de
nyeg már most
rajzjáték volta
terjesztő célzatú
Ez a kettősség
telesség és a le
szis — jellemzi
dió új esemény
A szerkesztő ZO
ra vállalkozott,
ze és megkérdez
lajdonképpen mi
be Pheidiászt, a
rászt; ki akarta
XIX. század egy
gondolkodóját,
szibériai számű
lett egy magyar
Leó — a párizsi
tere stb. A rád
többre és nem
ták el magukat,

Szemereki Teréz
Épülethomlokzati friz 1. ciimi daralya eidemel figyelmet a keramikusok közül. Részt vett az Őszi Tárlat '72 kiállitáson, melyet a Komárom megyei képzőművészek rendeztek a tatai művelődési házban.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/330 6 old.

Szemereki Teréz, keramikus 2) Folytatás.

A művész a fotón látható csavart formájú oszlopát egy parkban, vagy a Szliven árúház melletti füves részen tudná a legjobban elképzelni. |említve|

Bebesi Károly: Utcák és terek művészete.
Dunántúli Napló, 1978. aug. 20.

SZEMEREKI TERÉZ

...a formát és a funkciót elég 'végiggondoln',
A díszitést 'ki kell találni'.És Sz. jó irányba fordult,,amikor a szerves világ lenyomatainak felhasználásával kezdett kisérletezni. ...S amikor Sz.a legegyszerübb növények ráégetett lenyomataival disziti ősi formáju edényeit,szép harmóniát tud teremteni. ...

Székely András: Sz.T. kerámiái.Győr,Képcsarnok Terem
UJ TÜKÖR 1980/XVII/29.sz.4.o.

ad creaturas

t: "Cum Deus sit extra totum ordi-
reaturae ordinentur ad ipsum, et
um est, quod creaturae realiter re-
sed [illegible] Deo non est aliqua realis
s, sed secundum rationem tantum, in
ntur ad ipsum." /ST I. qu. 13. a.7./

e referuntur ad Deum?

scholastícam creaturae omnes tamquam
tur ad Deum, finis enim ultimus
eus, idest participatio bonitatis
ionales tantum imperfecte partici-
antum exsistunt/, creaturae ratio-

Szemereki Teréz iparművész

Fiatal iparművészek kiállítása nyílt meg ma a Derkovits-Teremben, ahol művei szerepelnek: sötétkék-teáskészlete (emlitve)

Esti Krónika II.

1974. I. 24. 20.00 Petőfi 11/V.

Szemereki Teréz, kerámikus

Szerepel.

Székely András: fiatal iparművének a Derkovits Teremben 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 5.

SZEMEREKI TERÉZ

ld.Polgár Csaba

Losonci Miklós: Textil éá kerámia.Szeged,Gulácsy Terem

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.29.sz.3-4.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csopor
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

SZEMEREY ZOLTÁN

Nr.10. Dr.Marschall Ferenc arcképe. Jelz. "Szemerey Zoltán 939".
180 x 80 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. XLVII. számu leltár. A Földmüvelésügyi Minisztériumtól átvett képek. 1948.

SZEMERE ZOLTÁN

Nr.10. Dr.Marschall Ferenc arcképe. Jelz. "Szemerey Zoltán
939".
180 x 80 cm

Szemerey Sándor

Jertő

1899

Eimisk 1930

89. l.

BUDAPESTI
M. KIR. ÁLL. FELSŐIPARISKOLA
„TURUL" SZÖVETSÉGBE TÖMÖRÜLT
„ZRINYI" BAJTÁRSI EGYESÜLETE
BUDAPEST, VIII., NÉPSZINHÁZ-UTCA 8. II. 46.

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizo

Az előadó főtisztelendő úrr
va, tisztelettel kérjük, hogy a
sunk céljául kitüzött Visegrád-
tést és tartózkodást, részünkr
Kérésünk sulypontját
multus elkerülése képezi, mely a
megszüntethető volna.
1; A "Zrinyi"B.E."Sz

Szemereki Endréné MDK

kőfaragó

Kőfaragó asszonyok
Népszava, 1959. márc. 29.

Fényképész

Magyar Foto: KT 41220/4-5 Hegedüsné

Szemerényi Miklós: Stálinvárosi Réshare

1954. XII. 20.

Meg. van

MDK

Szemerey Béla

festő , kivitelező

a ZSOLNAY-gyár művészeti munkáiban közre-

működött 1910-11 ben.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár művészete.Pécs.1959.

MDK

Szemerey-Matkovics Béla

Tanulmányfej, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 22.1.

MDK

Szemerei Matkovics Béla, festö

a névjegyzékben „Ferenc".

Katóka.

MNTárc. Téli tárl. 1933. febr.-márc. Gyüjt. kiáll. Pp. Műcsarnok. Kat. 17. l.

MDK

Szemerei Matkovics Béla, festö.

Amerikai müterem.	Of.
G.I.urhölgy arcképe.	"

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitás. 1931. aug. hótól.

Szemerei Matkovics Béla

136 Arcképtanulmány, olaj
137 Napsütött erdei ut, olaj

Uj Szalon Őszi Kiállitása, 1934. szeptember
Budapest, katalogusa

Szemerei Matkovics Béla festőművész

Fiatal nő virággal

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok.

MDK

Szemerei Matkovics Béla
műve:

Imádkozó öregasszony.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 41.l.

MDK

Szemerei Matkovics Béla

Fiatal nő virággal, of.

Öregember, of.

Éva, of.

Műterem 4.csop.kiáll. 1937. ápr.

MDK

Szemerei Matkovics Béla, festö

Katóka.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben"kiáll.1940.II.-III.
Kat. 31.l.

Szemerei Matkovics Béla MDK

Imádkozó öregasszony

Miccarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Szemerei Matkovics Béla

Fiatal nő virággal

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
Nő a művészetben kiáll.

Szemerei Matkovics Béla

MDK

Imádkozó öregasszony

Micsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Szemerei Matkovics Béla MDK

Önarckép

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Szemerei Matkovics Béla

MDK

Fiatal nő virággal

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Szemerei Matkovics Béla MDK

Katóka

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Szemerey-Matkovics Béla MDK

Tanulmányfej

Micsarnok 1939 dec-1940 január

M.D.K.

Szemerei Matkovics Béla

542. Katóka.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 31. l.

MDK

Szemerei Matkovics Béla

Juliska néném.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 26.l.
Műcs.

Generál Metnovica Béla

Julius nemém.

Szemerei Matkovics Béla

MDK

Anny

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Szemerei Matkovics Béla

Festménye szerepel a „Műtarem" csoportkiállításón

Nyíregy 1937 VII. 3.

szemerei Matkovics Béla

Kató

Műcsarnok 1943 tavassi kiállitás

Szemerei Matkovics Béla

MDK

Juliska néném

Miécsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Szemerei Matkovics Béla MDK

Katóka

Mücsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

MDK

Szemerei Matkovics Béla

Csendélet, of.

Uj Szalon... karácsonyi kiáll. 1930. dec. 8. 1.

Szemerei Béla MDK

festő

Született: Moson 1873

A Zsolnay-gyárban dolgozott: 1910-1911

34~~/64~~.o. és 75.o. 26. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay - gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Szemerei Matkovics Béla, festö

Önarckép.

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 21.1.

Szemátomy Zsuzsa

Szemerei kollektiva: Ensike iskolá-
ba megy

Irodalmi Vigság.

1952. nepsz. 11. III. ét. 19. n, 9 lap.

Szemátony Anna

Szemerei Kollektíva: Pákozd

Zodalmi Hiszé.

1951. nevt. 27. II ét. 20. u. 3 kap.

Szemátony Zsuzsa

Szemerei kollektíva: Szerencsekerék

mellett

Irodalmi Ligység.

1951. szept. 27. II. ét. 20. n. 5 kap.

+3

M.D.K.

Szemere Zoltán és társai:
(Cselényi József, Crizniadia
Emil és Horescu János)

Szemère Zoltán MDK

Jekelfalussy Woinhoffer Emil

Műcsarnok 1935 III. Nemzeti Képzőművészeti kiáll.

SZEMEREI ZOLTÁN

Nr.7. Sztranyavai Sztranyavszky Sándor arcképe. Helz.
"Szemerei Zoltán 934"
120 x 91 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
XLVII. számu leltár. A Földmivelésügyi Minisztériumtól
átvett képek. 1948.

SZEMEREI ZOLTÁN

Nr.7. Sztranyavai Sztranyavszky Sándor arcképe. Jelz.
"Szemerei Zoltán 934"
120 x 91 cm

Vezzélyeztetett Magángyűjtemények Minisztori Bizottsága.
XLVIII. szám leltár. A Földmívelésügyi Minisztériumtól
Átvett képek. 1948.

Szemere Zoltán

Kiakit

PH. 1942. IV. 19.

zpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

pzőművészeti Élete"

mely a Közoktatásügyi Népbiztosság

a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható

k 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

ngy út 41.) készpénzfizetés ellenében

MOK

Szemerei kollektiva

műve szerepel:

(- az arcokon uniformirált mosoly ...)

üzemi tárgyu kép.

Ernst Muz. - „A M.-Szovj. Barát." - MSzT. pályáz. kiáll.

SzN. 1952 III. 18. Végvári L.

6. l.

MDK

Szemerei kollektiva, fesztők csop.

Amosrov Sztálinovárosban. – Of.

„Magy. Szovj. Baráts." – 1952 – Képzőm. kiáll. kat.

S. l.

MDK

Szemerei kollektiva

Amoszov Sztálinvárosban. Olaj.

"Magyar-Szovjet Baratsag" Képzőművészeti kiállitás katalogusa.1952. 5.l.

Szemerei-kollektiva.

A Magyar-Szovjet Társaság képzőmű-
vészeti kiállításán szerepelt „Amorzov
Sztálinvárosban" c. vászna.

Népszava, 1952. Ápr. 11.

Szemerei - kollektíva

„A magyar katona a szabadságért" c. képző-
művészeti kiállításon „Rákosi elvtárs a
hadifoglyok között" c. kép szerepel.
(emlitve.)

Világosság. 1951. Okt. 6.

Szemerei – kollektíva.

„A Magyar–Szovjet Barátság" az MSZT pályázati kiállításán festményük szerepelt.

Szabad Nép, 1952. márc. 28.

Szemere-kollekció

Szabad Művészet

1952. 4. sz. 177. l.

Rambaldi, P. L.

Die Kirche Ss Giovanni e Paolo und die Kapelle des Rosenkranzes in Venedig. Deutsch von dr Ugo Niconi. Venedig, 1913. Das Komitee für die Restaurierung der Rosenkranzkapelle. 8-r, 8, 63 l, 48 képes táblával, fűzve.

I. 4. p. h.

1.—

Szemerei Kollektiva

Szabad Művészet

1952. 4. sz. 173. l.

Palágyi Menyhért

Nagy mesterek másolása és a kúrfestés problemái.

Kiadva: Palágyi Menyhért: Székely Bertalan és a festészet aesthetikája c. mű függelékében. Budapest, 1910.

I. 4. p. h.

Szemerei kollektiva.

A „Magyar kotona a szabadságért" c. kiállításon „Rákosi elvtárs a hadifogbyok között" c. festménye szerepett. (említve.)

Háztartási Alkalmazott, 1951. Nov. 3.

Szemerei - kollektiva.

„A magyar katona a szabadságért" c. kiállítás „Rákosi elvtárs a hadifoglyok között" c. kompozíciója szerepelt. (emlitve.)

Magyar Nemzet, 1951. Okt. 17.

Szemerey Zoltánné

Pasto

VII. Bajza u. 8.

MKSz 1947

MDK

Szemerey Zoltán, festöm.

Kiss Ferencné.
Brunswick György.
Kiss Ferenc.
Dr. Csapó Tibor.

KMTárs. 1939. Öszi kiáll. Kat.

MDK

Szemerey Zoltan

vitéz gróf Teleki Mihaly. Olajf. Mgt.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 22.1.

MDK

Szemerey Zoltán, festöm.

A Képzöm. Társulat 75 éves fennállásának alkalmából Eszterházy Pál hg. a KMTárs.tiszt.beli tagja emlékdijat alapitott./A Mücs. évenként rendezendö téli tárlatán osztják ki./

" Majdu"c. olajfestményével nyerte el a 3000 pengös Eszterházy emlék dijat Szemerey Zoltán.

Mücs.-Téli tárlat.
Szemerey Zoltán, festöm. az Eszterházy -jubileumi XX emlékdij nyertese.
Pesti Hirlap. 1938 febr./vasárnap/ 27.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

vitéz Ollé-Kunos Jenö.
vitéz Kiss Albert.
dr. Pelkay Ferenc.
vitéz Rátz Jenö. A Honv. Minisztérium tul.
Gerlóczy Lajos.

KMTára. 1939. Öszi kiáll. Kat.

MDK

Szemerei Zoltán

Öregasszony

KMTárs. 1938. téli tárl. kat. 16.1.

Szemere Zoltán

MDK

Őrgasszony

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Kuruc fej.
Dr. Kornis Gyula.
Öregasszony-fej.
Dr. Sztranyavszky Sándor.

KMTárs. 1939. őszi kiáll. Kat.

Szemerey Zoltán

Csendélet, olf.

Öregasszony, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Szemerey Zoltán

Csendélet, olaj, 55 x 68 cm
Öregasszony, " 60 x 40 "

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957
Kat. nem. Kisdéjiné kirimi Jlén.

12

MDK

Szemerey Zoltám, festöm.

Profil.
Báró Ullmann Györgyné.
Akt.
Tanulmányfej.

KMTárs. 1939. Öszi kiáll. Kat.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Szül.1903-ban Budapesten. A Képzőm. Főiskolán Karlovszky Bertalan tanitványa volt, később tanársegéje. Először 1935-ben állitott ki a Műcsarnokban, elnyerte Esterházy Pál herceg 3000 pengős jubileumi emlékdiját

KMTárs. 1939. őszi kiáll. Kat.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Föv.-i ösztöndíjban is részesült és három izben nyerte el Balló Ede tanulmányi ösztöndíját.

Dr. Kötös Zoltán.
Leányfej.
Arcképtanulmány.

KMTárs. 1939. őszi kiáll. Kat.

MDK

Szemerey Zoltán,

a zsüri érdemesnek tartotta beküldött művét dicsérően kiemelni.

Jeges Ernő festőművész nyerte meg a fővárosi díjat. - Esti Napló. 1936.dec. 16. 17.1.

MDK

Szemerey Zoltán, festöm.

dicsérö elismerésben részesült.
1963.évi pályázat. Bp.szfv.

Kopp Jenö: A Ferenc József-dij és a Nemzeti Szalon fiataljai.
Katolikus Szemle, 1937.jan. 51.52.1.

.

MDK

Szemerei Zoltán

Öreg hölgy

A naturalista művészek I. kiáll. Népakarat
1957. II.28.

Szemerei Zoltán.

festőművész,

a Dekoráció Vállalat művésze. Négy társával Csehéji József, - Csizmadia Emil és Florescu János festőművésszel együtt Vészítenek nagyméretű festmény a Berlini nemzetközi kiállításra.

Világosság, 1951. Júl. 17.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Ünneplőben. /Egy idős és egy fiatal nő./

KMTárs. 1936. Téli kiállitás. Kat. Repr.

Szemerey Zoltán

Szeged

VII. Bajza u. 8.

MKSz 1947

MD K

Szemerey Zoltán, festőm.

dr. Glattfelder Gyula . Repr.

KMTárs. 1942. tav.tárl. Kat.

Szemerey Zoltán

MDK

Tanulmányfej, rajz

Műcsarnok 1939. téli tárlat

MDK

Szemerey Zoltán. festőm.

n. vitéz nagybányai Horthy István. Olf. Repr.

KMTárs. téli kiáll. 1942 dec.1943 jan.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

a hires Karlovszky-tanitvány festette az Országház elnöki fogadója részére:
Sztranyavszky,
Kornis,
Darányi elnökök portréi már elkészültek.

Kelemen Ernő: Az elnöki portrék galériája.
Pesti Hirlap. 1940. jan.23.

Szemerey Zoltán

Pályázott a Ferenc József festészeti dijra.

N.U.934.VI.2.

Szemerey Zoltán

dr. Karafiáth Jenő

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

MDK

Szemerei Zoltán

Vendégkönyv a tavaszi tárlatról

A legjobben tetsző kép Szemerei Zoltán "Öregasszony"

mélt.

Esti Hirlap 138 sz. 1957. jun.15 2 old.

Szemerey Zoltán

MDK

dr. Kuzmich Gábor

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

Szemerey Zoltán

Kiállít a Téli Tárlaton

N. U. 1939. I. 28.

Szemerey Zoltán

MDK

dr. Szakács Pál, repr.

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Szemerey Zoltán

dr. Szakács Pál

Műcsarnok 1961 Arcképkiállítás

Szemerey Zoltán MDK

Sndrássy Sándor,gr.

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

Szemerey Zoltán MDK

Tanulmányfej.

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Szemerey Zoltán

MDK

Józsa Lola

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Szemerey Zoltán

A Műcsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. XII. 8.

Szemerey Zoltán MDK

b

br.Feilitzsch Berthold

Imrédy Béla

gr. Esterházy Móric

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

MDX

Szemerey Zoltán

1931.

Ki tud róla?

MÜEMLÉKEK ORSZ. FŐS PIZOTTSÁGA
228 1922 szám
Érk.: 922 V 22 hó n.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET
BUDAPEST, IV., REÁLTANODA-UTCA 13—15. SZ.
TELEFON: 9—45.

207 / 1922.

Nagytek

A lebontásra
fényképfelvételeinek megé
hoz intézett felterjeszté
tekintetű Elnökség vezeté
ről érdekli, szives állás
lettel megküldjük.

Egyúttal jel

Szemerei Zoltán

Szabad Művészet
1957. 493. l.

támogatáson felül anyagi támogatás
n hozzájárulni az emlitett emlékek légi
ez.
gy a vezetésem alatt álló miniszterium
ntén igen kedvezőtlen, sajnálatomra
hatom anyagilag a különben érdekes ter.

terjesztett fényképeket ide csatoltan
gnek.
pest, 1933. évi október hó 10-én.
A miniszter h e l y e t t :

h.államtitkár.

z o t t s á g a t.Elnökségének,

B u d a p e s t.

Szemerei Zoltán

festő"

Szabad Művészet
1957. 381. l.

tetű Bizottság!

mai ázatásokra, lemes
méltóságú m. kir. vallás
minter ur 14912/1935
936 január 10 én kiutalt
lásáról szóló leszámolásó-
Helyes kéréssel bátorkodom
ut átvizsgáltatni s reszemre
gadni méltóztassék
19.

Szemere i Zoltán

Szabad Művészet

1957. 472. l.

437/928
1928 október 16.

A kiadvány hiteléül:

Fürédi

miniszteri s.hiv.igazgató.

A Müemlékek Országos Bizotts

Szemerey Zoltán, festő

L: Ék Sándor

Székely A.: Az „ötvenes évek" művészetéhez 23–38

Magyar Világ, Bp. 1984. máj. X/3.

Szemerey Zoltán festö-kollektiva.

Szab.Nép.1951.232.sz.okt.4. 6.l.

M.D.K.

2-es sz. cédula

Szemerey Zoltán

A lap bemutatja a müvészt munkaközben, amint Tóthvárady-Asbóth Miklósné portréján dolgozik.
A müvész Karlovszky Bertalan tanitványa.

Szinházi Magazin, Bp. 1942. ápr. 29.-május 5.
V. évf. 19. sz. 2o-21. lap

Szemerey Zoltán MDK

Profil

br. Ullmann Györgyné

Akt

Tanulmányfej

Műcsarnok 1939 Őszi tárlat

Szemerey Zoltán MDK

Dr. Petrich Jenő

br. Ullmann György

dr. Daránÿi Kálmán

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Szemerey Zoltán

MDK

Dr. Kornis Gyula

Öregasszonyfej

Dr. Sztranyavszky Sándor

Profil

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Szemerey Zoltán MDK

Dr. Körös László

Leányfej

Arcképtanulmány

Kuruc fej

Mücsarnok 1939 Őszi tárlat

Szemerey Zoltán

MDK

Hajdu

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Szemerey Zoltán MDK

Tanulmányfej, rajz

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Szemerey Zoltán

MDK

br. Ullmann Erzsébet, ceruzarajz

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Szemerey Zoltan Wé

l.

Keprom. Försk. Evh

1930-ai. 57. l

52. l.

ISTITUTO GIOVANNI TRECCANI

ENCICLOPEDIA
ITALIANA

ROMA (115)
PIAZZA PAGANICA, 4

Roma 15 Aprile 1930-VIII°

On.Direzione della
Commissione di Monumenti d'Arte
B U D A P E S T

Acclusa alla presente Vi rimettiamo copia di una lettera inviatavi il 27 Febbraio u.sc.; pregandoVi di una cortese sollecita

o "ENCICLOPEDIA,"

MDK

Szemerey Zoltán

Ünneplőben, of.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. 7.l.
Mücs.

Rosemary Zeiban

Unemployed, ol.

Port Washington, N.Y. Nov.-Dec. 7.5.

Mice.

Szemerey Zaltán.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon „Rákosi elvtárs magyar hadifoglyok között bezél" c. festmény szerepel, melyet három társával festett meg. (említve.)

Szabad Nép, 1951. Okt. 4.

Szemerey Zoltán

Kiállít

Kj M. 1942. IV. 19.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gyö
Megrendelés esetén az összeg MNB 149
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület épitészeti állagának a tö

M

Szemerey Zoltán

tanársegédi teendőkkel megbízott osztöndíjas hallgató Karlovszky Bertalan alakrajzi osztályában –

Képzőm. Főisk. Évk

1933-34. 39. l.

ILLUSZTRÁCIÓK

Szemerey Zoltán

festő

Gróf Esterházy Móric

archeje repr.

lásd okv.

Lóránth László:

Paletta. [Bp. 1944]

155-156. l.

63.

Szemerey Zoltán MDK

Tóthvárady-Asbóth András

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

Horthy István, repr.

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

Horthy István

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

gr. Károlyi István

Mücsarnok 1942-43 téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

Edelsheim-Gyulai Lipót gr.

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Szemerey Zoltán

MDK

Karafiáth Jenő, repr.

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

gróf Teleki Mihály, olf.

Műcsarnok 1944.VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Szemerey Zoltán

MDK

dr. Glattfelder Gyula

Férfiarckép

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Szemerey Zoltán festő

Pályázott a Ferenc József-díjra.

jság, 936. XII. 13.

Szemerey Zoltán

festőművész

Téli kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Az Est.
1933.XI.17.

Szemerey Zoltán
festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Ünneplőben, kalotaszegi viselettel.

Pesti Hirlap
1933. XI. 16.

Szemerey Zoltán MDK

Ünneplőben, repr.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll

Szemerey Zoltán

MDK

Ünneplőben, olf.

Micsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

XIII. TEREM

SZEMEREY ZOLTÁN.

Festőművész. Született 1908-ban Budapesten. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Karlovszky Bertalan osztályán végezte, akinek tanársegédje volt. A Műcsarnokban 1935-ben állított ki első ízben, ahol 1938-ban elnyerte Esterházy Pál herceg 3000 pengős jubileumi emlékdíját. Ezenkívül fővárosi ösztöndíjban is részesült és három ízben nyerte el Balló Ede tanulmányi ösztöndíját.

1. Dr. Kőrös László. Mgt.
2. Leányfej. Dr. Zlinszky István tulajdona.
3. Arcképtanulmány. Mgt.
4. Kuruc fej. Dr. Harmos Alfréd tulajdona.
5. Dr. Kornis Gyula. Mgt.
6. Öregasszony-fej. Dr. Zlinszky István tulajdona.
7. Dr. Sztranyavszky Sándor. Mgt.
8. Profil. Dr. Harmos Alfréd tulajdona.
9. Báró Ullmann Györgyné. Mgt.
10. Akt. Dr. Sarudy Ottó tulajdona.
11. Tanulmányfej. Onodi Veress Zoltán tulajdona.

15. Vitéz Ollé-Kunos Jenő. Mgt.
16. Vitéz Kiss Albert. Mgt.
17. Dr. Felkay Ferenc. Mgt.
18. Vitéz Rátz Jenő. A Honvédelmi Minisztérium tulajdona.
19. Gerlóczy Lajos. Mgt.
20. Kiss Ferencné. Mgt.
21. Brunswick György. Mgt.
22. Kiss Ferenc.
23. Dr. Csapó Tibor. Mgt.

XIV. TEREM

BARKÁSZ LAJOS:

A IV. terem folytatása.

52. Lankás.
53. Babaruha-varrás.
54. November.

Szemerei Zoltán

Szerepel a Műsarnok téli

Tárlatán

Esti Kurir 1938 II. 9

Szemerey Zoltán

festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.XI.16.

Szemerey Zoltán

kiállított festményei:

Csendélet, olaj, 55 x 68 cm.
Öregasszony, olaj, 60 x 40 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Pirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

12-l.

Szemere

Szemere

Szemere

Szemerei Zoltán

Szerepel a hűsarnok tén.
Tárla tén festménye

Pesti Napló 1938 II. 6

Szemerey Zoltán

MDK

Ullmann Erzsébet, ceruzarajz

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Szemerey Zoltán, festő MDK

három társával kollektivában, –

(uj mozgalom) – megfestette az uj

ország alapkötetelenek egyik mozzi-

natát: Rákosi et. magy. hadifoglyok

között benél. (Ihrányzik az elmélyült

emberábrázolás.)

Tőv. képtár. – Képrőm. králl. – II. „A magy. katona a

szabadságért." – Sz. N. – Végvári L. –

1951 X. 4. – 6. l.

MDK.

Szemerey Zoltán, festö

1908-ban szül. Budapesten. Képzöm.Föisk. Karlovszky Bertalan mellet tanult, kinek tanársegédje volt. A Mücs.-ban elöször 1935.-ben állitott ki.Ott elnyerte Eszterházy Pál herceg 3000 pengös jubileumi emlékdiját. Föv.ösztöndijban és háromszor Balló Ede tanulmányi ösztöndijban részesült.

Dr.Körös László.
Leányfej. Dr.Zlinszky István tulajdona.
Arcképtanulmány.
Kuruc fej.
Dr.Kornis Gyula.
Öregasszony-fej. " " "

Mücsarnok. Öszi Tárlat.1939.okt.8-nov.19. Kat. 23.1.

Szemerey Zoltán

MDK

Dr. Petrich Jenő

Műcsarnok 1939. Téli tárlat

MDK

Szemerey Zoltán, festö

Öregasszony. Olaj.
Csendélet. "

Műcsarnok, -Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 12.1.

mdk.

Szemerey Zoltán rajza

Arany János arcképe.
Kép az 1957, 1sz 4. lapján

Arany Jánosról.
Népművelés 1957. 1.sz szeptember. 4. l.

MDK

Szemerey Zoltán, festö

müvei említésre méltóak.

Mücs.-Az 1939.évi Téli Tárlat. -8 Órai Ujs. 1939.febr.
4.l. l.

Szemerey Zoltán MDK

báró Ullmann György
Darányi Kálmán

Mücsarnok 1939. téli tárlat

Szemerey Zoltán MDK

Karafiáth Jenő, repr.

Mücsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

Szemerey Zoltán MDK

Dr. Kuzmich Gábor

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Szemerey Zoltán

MDK

Karafiáth Jenő

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

MDK

Szemerey Zoltán, festö

Dr. Sztranyavszky Sándor.
Profil.
Báró Ullmann Györgyné.
Akt.
Tanulmányfej.

Mücsarnok. Öszi Tárlat 1939. okt. 8-nov. 19. Kat. 23.1.

Szemerey Zoltán, festő MDK

A zsűrik rendre visszautasítottak műveit

Dersi Tamás: A művészi szabadság jegyében nyilt meg a természetelvü festők bemutatója.

Esti Hirlap, II.évf. 35.sz., 1957.febr.12.kedd
2. oldal

Szemerey Zoltán, festő 40 E

Burghardt Rezső - Glatz Oszkár - Biai Föglein István -
Benedek Jenő - Györffy István - Kontury Béla -
Szemerey Zoltán - Mihalovits Miklós - Bazilides Barna -
Miha Nándor - Fáy Győző - Mezei Artur - Papp Domonkos

Dersi Tamás: A művészi szabadság jegyében nyilt meg a természetelvü festők bemutatója.

Esti Hirlap, II.évf.35.sz., 1957.febr.12.kedd
2.oldal

Szemerei Zoltán [festő] MDK

Öregasszony c. képének volt a legnagyobb sikere a Tavaszi Tárlat vendégkönyvének villámstatisztikája alapján.

Dersi Tamás: Mit mond a vendégkönyv és mit irnak a kisdiákok a Tavaszi Tárlatról.

Esti Hirlap, II.évf.138.sz. 1957.jun.15.szo.
2.oldal

MDK

Szemerey Zoltán, festö

számos társasági modorban festett arcképet látunk.

-z-.: A kormányzó nyitotta meg a Képzömüvészeti Társ. jubileumi kiállitását.
Magyar Nemzet. 1941. febr. 28. 6.l.

MDK

Szemerey Zoltán, festö

Öregasszony.
Hajdu. 17.1.

MTúrc.Téli tárl.1938.febr.-márc. Gyüjt. Kiáll.
Ip.Műcsarnok. Kat. 16.1. és 17.1.

Szemesi Zoltán

Kiállít

8 ón. 1942. IV. 18.

Központ bán (Budapest, [illegible]
Megrendelés esetén az összeg MNB 1-
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület építészeti állagának a t

MDK

Szemerey Zoltán

Fiu-középiskolai rajztanari oklevelet kapott.

Képzőm.Főisk.Évk. 1930-31. 90.l.

MDK

Szemerey Zoltán, festöm.

érdekes, tehetséges.

Szomory Dezsö: A Műcsarnokban. Székely Bertalan és Téli kiállítás. -Az Est. 1935.nov.17. 13.1.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Örömmel látjuk fiatal festőink előretörését. Sz.Z. különösen vadászportréjan követi mesterének Karlovszky Bertalannak megkapó anyagszerűségét.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat. Műcsarnok.- Új Magyarság. 1939.jan.29.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

Dr. Glattfelder Gyula. Repr.

KMTárs. 1942. tav.tárl. Kat.

Szemerey Zoltán, festőm. MDK

páratlanul könnyed, rajzolt portrét állitott ki.

Pipics Zoltán: Téli Tárlat. - Mücsarnok.
Uj Magyarság. 1939. jan. 29.

MDK

Szemerey Zoltán, festőm.

dr. Szabács Pál arcképe. Repr.

KMTárs. 1941. nov. arckép-kiáll. Kat.

MDK

Szemerey Zoltán

A Műcsarnok 1943/44 évi téli tárlatán, Karafiáth Jenő portréjával szerepelt a kiállitáson.

Pipics Zoltán: Téli tarlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943.nov.21. 14.l.

BSK

Szemerey Zoltán, festőm.

Találó jellemzéssel és kitünő mesterségbeli tudással készült :
n. vitéz Horthy István kormányzóhelyettes arcképe.

Mücs.- Téli tárlat. 1942
Függetlenség. 1942. dec. 6. KXXX 6.1.

1-es sz. cédula M.D.K.

Szemerey Zoltán

Fényképét közli a lap munkaközben. "Mütermi látogatás a Tavaszi Tárlat két sztárjánál" címmel beszámoló a müvész munkájáról. Elnyerte Eszterházy Pál herceg nagydiját.
Darányi Kálmán, Kornis Gyula, Sztranyavszky Sándor, Imrédy Béla, IV. Károly, amint kezetfog Andrássy Sándor gróffal, A kormányzó Horthy Miklós, József főherceg, Andrássy Sándor gróf, Eszterházy Móric gróf és báró Feilitzsch Berthold képeit festette meg. A Tavaszi tárlaton Edelsheim-Gyulai Lipót gróf /repr.-ját hozza a lap/ Glattfelder Gyula csanádi püspök és Haggenmacher Oszkár portréival szerepel.
Szinházi Magazin, Bp. 1942. ápr. 29-május 5.
V. évf. 19. sz. 20-21. lap

Fénykép

Magyar Foto: BT 2417/2 Hegedűské

Szemere Zoltán-Csizmadia Emil-Horescu János: Rákosi elvtárs Leninnél

Olaj

1952.

Neg. van

Szemerey Zoltán

Vitéz Nagybányai Horthy István arcképe, 1930.

Szépmüvészet
1943. 2. f.

Szemerey Zoltán

ród
2

Münchner. 1938. 72. l.
(Sz. Z. nyerte az Esterházy-
díjat.)

Szemere Zoltán.

A III. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon
lelkei szerepeltek.

Új Magyarság 1935. Márc. 24.

MDK

Szemere Zoltán

Jószsa Lola

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 5.l.

Műcs.

MDK

Szemere Zoltán

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend.a Műcsarnokban. Portré c. műve a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.1.

MDK

Szemere Zoltán

vitéz csányi Jekelfalussy Wolnhoffer Emil.
Mgt.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1939.
Marc. 24-maj. 15. Műcsarnok. Kat. 14.1.

MDK

Szemere Zoltán, festő.

Vitéz Csányi Jekelfalussy Wolhbeffer Emil. Portré.
Repr. /Foto Seidner. /

III. Nemzeti kiállitás.
Képzőmüvészet. 1935. 83-84 oldal.

MDK

Szemere Zoltán

és társai alkotása: Amosszov, szovjet szfahanovista Dunapentelén — szerepel a berlini VIT-em rendezett képzőművészeti kiállításon. (repr.)

Képzőművészeti kiállítással... (képtelivat.)

Nők lapja, Bp. 1951. augusztus 2. [8. l.]

Szemerey Zoltán

Dr Szakács Pál archépe,
repr.

KMTárs. Arcképkiállítás
1941. nov.

Szamecz Zoltán

festő

Arad

Magyarság

1938. febr. 27.

AZ EST KÖN

BUDAPEST, VII. ERZ
Telefon

Mindenki

VARRÓ: ARC- ÉS TESTÁPOLÁ
Az előszót irta: Dr

A finom papiroson, szép kivitelber
sitást nyujt az arc és testápolás
a szükséges HÁZILAG ELKÉSZITHETŐ

Kivonat a tartalomból:

Az eredményes szépségápolás t
ben befolyasolják a természet
Bőrápolás. (Receptekkel). Apr
A bőr beteges elváltozásai. (
készitmények. (Receptekkel).
ápolás. (Receptekkel). Alkalm
ápolás. (Receptekkel) Körömá

Dr.Grünbaum Ernő: A rendellenes sz

Szemerei Zoltán

Hajdú c. képe repr.

~~Lűcs, kiáll, tól~~

Pipics 136. l.

Szemere Zoltán

rajzos aktfestő

~~Mács, kiáll, tól~~

Pipics 44. C.

Szemerey Zoltán

dr. Glattfelder Gyula
püspök arcképe, repr.

Kilátás tav. tárl. Eat.
1942. ápr. – maj.

JUST BÉLA

SZAGOSMISE

REGÉNY

VIGILIA

Szemerey Zoltán

VI. évés hallg., festő

1932/3. évi 600 P-ös

fővárosi ösztöndíj

Ferkèpzomfoiskèvk 26.1.

A

„MAGYAR KÖNYVBARÁT

előfizetői közé tartozni:

KULTURÁLIS FÉMJELZÉS!

Szenczey Zoltán

1924/28 & 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

136.

T. 6453.

és köröndökkel megerősitett vár
ben a hegyek közt erődök lát-
szeli és jobbról épületrom

A. Die Mühle és befejezése: E.

10.8 cm.

Szemerey Zoltán

lásd életr. arch.

Pipics Iráz

22, 23-l.

vegyeskereskedése
Komádi, Horthy M.-u. 107 a.

. T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V., Visegrádi-u. 36. IV. em. 1.

Szemerey Zoltán

VI. évés hallg., tanárs egéd

115.78 P. állami ösztöndíj

1932/3

Ferképzomfoiskévk 24. l

ВЕЛИКОСЕЛЬСКАЯ

Szemerey Zoltán

VI. évf.

50 P pótalomadó

1932/33.

Ferképzőintézeti könyvtár

Szemerei Zoltán

festő

Műcs. kiáll. 1935-től

Pipics 120. l.

Az eperjesi ferencrendi templom)Fels

Eperjes (Oberungarn),

A bethlenszentmiklósi egykori

Tervezte : Bethlen

Bethlenszentmiklós : Gartenfas

Geplant von Nikola

A kolozsvári Szent Mih

Klausenburg, Inneres der H

A kassai Szent Erzsébet sz

Kaschau, Inneres des E

Kőrösfő, hátté

Kőrösfő, Kirch

Kőrösfő, im Winte

A vajdahunya

Schloss Vajdahunyad

Apostol-szobrok a gyyulafehérvári

Apostelstatuen am Dom von Gyula

Szemerédy Miklós

"Sztáliváros" c. rékarcát bemutatja a lap, mely a Képzőművészeti Főiskolát végzett művész diplomamunkája.
Repr.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. juni 12.
V. évf. 13. sz. 8. lap.

Szemerédi Miklós

Az V. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson szereplő grafikájával dijat nyert, -közli a lap, /de arról nem tudósit, hogy a mü mit ábrázol./

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. dec. 25.
V. évf. 41. sz. 2. lap.

Fényléep

Követség Hegedűsné

Szemerédy Miklós: Épülő üzemrész
Rézkarc

Jeli. j.o.: Szemerédy 954.

MDK

Szemerédy Miklós

Domboldal 1954 rézkarc Művésztul.
Tél a Zugligetben 1954 rézkarc Művésztul.
Épülő üzemrész Sztalinvárosban 1954 rézkarc.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 17.1.

MDK

Szemerédy Miklós, graf.

Tanulmányfej.	Szénrajz.
Sztálinvárosi nagy-kohó.	Ceruza.
Tájkép.	Rézkarc.
Épül Sztálinváros.	"
Tájkép.	"

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Ka t. 17.l.

Szemerédy Miklós MDK

szerepelt a kiállitáson.

"Mindszenti táj"

Az elmult napokban Vásárhelyen telepedett le.

(sze): Az Alföld - a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.
VIHARSAROK. Hódmezővásárhely. 1956. jan. 12.

M.D.K.

Szemerédy Miklós, festő

„Téli kép" c. festményét közli a lap a hátsó borító belső oldalán.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. május · hó,
5. sz. — old.

M.D.K.

Szemerédy Miklós. festő

„Eső után" c. rézharca látható a hátsó borítólap belső oldalán.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. márc hó 3. sz.

— old.

M.D.K.

Szemerédy Miklós, festő

szénrajzait állitotta ki a VI. Megyei Képzőművészeti Kiállitáson. Cikkiró különösen kiemeli „Tanya" és „Harotelé" c. műveit.

Dörnötös János

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. aug. hó,

8. sz. 38. old.

SZEMERÉDY M

Gernicskút szén
Parosztház "
Leesett a hó "
Tél Sárospatakon "

Fiatal képzőművészek és iparművészek
kiáll. 1955

Szemerédi Miklós

Egy ideig Vásárhelyen élt

Tóth Rándor: Vásárhely és a kéjrőmüvészet

Tiszatáj 1967 I. n. 57 old.

Szemerédy Miklós

Erős téli. (repr.)

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

Szemerédy Miklós

kiállitott grafikái:

Mindszenti tái. Rézhavc, 25x40cm.
Erdőrék. —"— ,19x10,5cm.
Tél. —"— 20x16,5cm.
Erős tái. —"— 33x22cm.
Domboldal. —"— 20x22cm.
Épülő sztálinváros. —"— 35x22cm.

Pécs-baranyai Országos Képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

28.1.

M.D.K.

...merédy Miklós, festő

„Szövényházi tanya" c. képét közli a lap:

Vásárhelyi Szó, 1956. Hódmezővásárhely, szept. hó,
9. sz. 33. old.

Szemerédy Miklós, festő M.D.K.

nemberéző, kucsmás, bajuszos
narállas öreg parasztfejét ábrázoló
ceruzarajzát hőrli a lap a bori-
tón.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. febr.hó, 2.sz.

— old.

M.D.K.

Szemerédy Miklós, festő

„Mindszenti táj" c. szénrajzával szerepel a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. A fiatal művész Vásárhelyen telepedett le.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. feb. hó, 2. sz.
3 4. old.

M.D.K.

Szemerédy Miklós, festő

„Eső után" c. akvarelljet és több grafikájáját állította ki a Vásárhelyi Őszi Tárlaton, melyek körül a lap a „Fák" c. rajzát körli. A kiállításon díjat is nyert.

Nikolin Klára:
A Vásárhelyi Őszi Tárlatról

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. nov. hó, 30. old. a 31. "

4. sz.

MDK

Szemerédy Miklós

Cifka P: Grafikánk a VI.M.Képzm.Kiáll.tükrében.
MN. 1956. jan.11.

MDK

Szemerédy Miklós, graf.

Domboldal.	Rézkarc.
Erdőszéle.	"
Sztálinvárosi rézkarcok.	
Sztálinvárosi rézkarcok.	
A nép vagyonáért. /Vázlat/.	Szén.

Műcs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 24.l.

Szemerédi Miklós

MDK

Facsoport, szén, p. 28.5x34

Tornyai János Muzeum 1965.20 év szerzeményei

Szemerédy Miklós MDK

Tanulmányfej, szén

Sztálinvárosi nagykohó, ceruza

Tájkép I-II, rézkarc

Épül a Sztálinváros, rézkarc

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

SZEMERÉDY MIKLÓS

Gyenes T.: Főiskolai diploma-munkák. 176., 180. l.

SzM. 1954.

MDK

Szemerédy Miklós 1929--

Tél Zugligetben, rk.

Ernst Muz. M.Kisplaszt. és Graf. káll. 1954. szept.

32. 1.

Szemerédy Miklós, grafikus M.D.K.

„Lehellet szerűen finom, Városszéle" c. rajzával és festőien mély tónusu „Fegenyés tanya" c. szénrajzával szerepelt a VI. Megyei Képzőművészeti Kiállitáson.

Viharsarok, Hódmezővásárhely, 1956. jul. 22. sz.

Szemerédy Miklós

Artner T.: Szemerédy M.ki állí-
tásáról.
SZABAD MÜVESZET
1956.5.sz. 247-48.l. Képpel.

M.D.K.

Szemerédy Miklós, grafikus

+2

és Gacs Gábor közös kiállítását a Fényes Adolf teremben Almási Gyula, a Vásárhelyi Művésztelep vezetője nyitotta meg.

Viharsarok – Hódmező vásárhely

1956. aug. 16.

MDK.

Szemerédy Miklós.

Artner T.: az V.M.Képzm.Kiáll.SzM, 1955. 5o.l.

Szemerédy Miklós, grafikus, sz.1930.

Ötgyermekes falusi tanitócsaládban nőtt fel. Már otthon nagy kedvvel rajzolgatott. Középiskoláit Dombovárott végezte. Rajztanárai felfigyeltek rá, tanitani kezdték a figurális rajzolásra. Érettségi után Komlóra ment, először munkásnak, később kisegitő irnoknak. 1949. régi vágya teljesült: a Képzm. Főiskola növendéke lett. Előbb Fónyi Géza, most Ék Sándor irányitása mellett tanul, jelenleg diplomamunkáján dolgozik: "Sztálinváros épitése" és a "Magyar tájak" sorozaton, melyet rézkarcban készit el. Nagy kiállitásokon, külföldi és ifjuságí bemutatókon szerepelnek müvei. A Népmüvelési Miniszterium "Üzemi dolgozók élete" c. pályázatán dijat nyert.

Uj M. Képzm. IV. 1954. 130.1

Ék kép

MDK.

Szemerédy Miklós grafikus

"Ismét napfényen " /szénrajz/
"1945" "
mindketto a Népmüvelési Minisztérium megvizsgálása

"Hódmezővásárhelyi taj" /rézkarc/
"Tél Sárospatakon" "
"Mindszenti táj" /szénrajz/
"Bodrogpart" /rézkarc/

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok, 1955. 30.l.

MDK

Szemerédy Miklós

Artner T.: Gacs Gábor és Szemerédy Miklós kiáll.
SzN. 1956.aug.3o.

MDK

Szemerédy Miklós

Sztálinvárosi kikötő 1954 rézkarc Művész t.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 17.1.

MDK

Szemerédy Miklós

Tájkép 1954 rézkarc Művész tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 17.1.

Badál

Szemerédy Miklés:Tanyaudvar /rézkarc/

Müvelt Nép
1954.jul.25./V.évf.20.sz./5.l.

/Nyári tárlat/

Rómay Mária

Szemerédy Miklós: Sztálinváros, rézkarc

SZABAD MŰVÉSZET

1955.3.sz. 100.l.

/Cseh M.: Fiatal grafikusok a Kiállitáson/

Rónay Mária

Szemerédy Miklós: Fák, szénrajz

SZABAD MŰVESZET

1955. 11.sz. 502.l.

/Cifka P.: Kiállitás Hódmezővásárhelyen/

~~Gacs Gábor~~
hódmezővásárhelyi grafikus
Szemerédy Miklós f.

K
A

Artner T: G G és Sz M
kiállítása. Sz N.
1956 aug. 30

Kitimi

Szemerédi Miklós grafikus

Művelt Nép, 1954. jún. 25. 4. old.

Kirimi

Szemerédi hiklós grafikus

Izodalmi Ujság, 1954. dec. 25. 2. old.

Szemerédi kiklós grafikus M.D.K.

a IV. kiállitáson levő rézkarcairól:

Redő F. IV. Magyar képzőművészeti kiállitás. Művtört. Ért. 1951 1 n. 170.

M.D.K

Szemerédy
festő-

A vásárhelyi művésztelepre
került azután ott le is telepedett.

Erdei Ferenc akadémikus megnyitóbeszéde: A vásárhelyi
tárlaton-

Művészet, 1964. szeptember - 42 lap.

Szemerédy Magda építész M.D.K.

Csepel-Csillagtelep 1/6 jelü vb. paneles kisérleti lakóépület.

Társtervező: Csordás Tibor

Magyar Építőművészet 1963/1. 32.1.

MNK

Szemerédy Miklós

Ismét napfényen	szénrajz	33x50 N.M.
1945	"	32x44 N.M.
Hódmezővásárhelyi táj	rézkarc	24x32

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok.
1953.Kat. 36.1.

Szemeredy András

LAPELADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Szabad Nép

1956 JÚL 25

Új kiállítások nyílnak a fővárosban és a vidéken

(Budapesti Szemle munkatársa.)

Július 27-én a Műcsarnokban Képzőmüvészeti és Iparművészeti Kiállítás nyílik. Augusztus 16-án a Fényes Adolf-terem Szemeredy Miklós festő, szobrászmüvész és Galambos Ferenc grafikusmüvész alkotásaiból rendezett kiállítása fogadja az augusztusban, legkésőbb szeptemberben megnyitott Szalonban. Az iparmüvészeti kiállítás 1 hónap alatt alkotásaiból reprodukciókat, illetve alkotásaiban felhasznált formákat és ötleteket mutat be. Augusztus 4-ig a Budapesti Szemle Könyvesbolt Kossuth tér 2. szám alatt fa-metszetekben szemelhet meg az érdeklődő. Hajdú Béla, Kiss Ferenc, Szántó Piroska, Szántó Tibor, Szemeredy Miklós és Szigeti Lajos fametszetei szerepelnek benne. Augusztus 3-ig kiállítás nyílik Sárospatakon Képarany Vilmos és Jánossy János munkái rendezésében.

Szemerédi Miklós

grafikus

MNK

Szemerédy Miklós

Tél Sárospatakon	rézkarc	22x48
Mindszenti táj	szénrajz	25x40
Bodrogpart	rézkarc	14x17

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 36.1.

Szemerédy Miklós

festő

M.D.K

Bemutatta munkáit a tárlaton.

Garami: Drisgardag nap.

Dunántúli Napló, 1956. május 8-3 lap

Szemerédy Miklós MDK

Domboldal, 1954, rézkarc

Tél a Zugligetben, 1954. rézkarc

Épülő üzemrész Sztálinvárosban, 1954. rézkarc

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Szemerédy Miklós

Sztálinvárosi épitkezés, repr.

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szemerédy Miklós MDK

Tél Sárospatakon, rézarc

Mindszenti táj, szénrajz

Bodrogpart, rézkarc

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szemerédy Miklós

Ismét napfényen, shénrajz

1945, szénrajz

Hódmezővásárhelyi táj, rézkarc

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szemerédy Miklós

MDK

Domboldal, rézkarc

Erdőszéle, rézkarc

Sztálinvárosi rézkarcok I-II.

A nép vagyonáért, vázlat, szén

Műcsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szemerédy Miklós

Sztálinvárosi kikötő, 1954, rézkarc

Tájkép, 1954, rézkarc

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

MDK

Szemerédi Miklós

Aradi N: Illusztrációk a VI.M.Képzm.Kiállításon.
Szabad Művészet, 1956. 1-2. sz.

43 l.

Szemerédi Miklós

grafikus

III. díj a V. M. képzm. kiállításon szerepelt grafikáira

a 10 éves felszabadulás évford. pályázatán

Sz M. 1955. 1. sz. 4. l.

MDK

Szemerédy Miklós grafikus

Gönczi-Szabó:Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliografiája Művért 1957.VI.évf.4.sz.345.l 346.l. 347.l.

MDK

Szemerédy Miklós grafikus,
a technika kiváló ismerője,
lirával felitett rézk.-al szerepel.

Szbdsg. 1954. VII. 29. – 3. l. – Artner T.: A nyári tárlat.

MDK

Szemerédy Miklós grafikus

Artner T: Fiatal képzőm. és iparművészek kiáll.
Szabad Nép, 1955. jun. 29. 4 l.

MD K

Szemerédi Miklós, grafikus

grafikáival felemelt III. dijat nyert.

"Megnyilt az V. Magyar Képzőművészeti Kiállitás".
Műcsarnok. 1964 dec. 10.-én. "Magyarország" 1964.XI
6. 1.

MDK

Szemerédy Miklós

Pallay I: Beszámoló a Fiatalok kiáll-ról.
Uj Hang, 1956. 2.sz. 37-38 l.

Szemerédi Magda épitész M.D.K.

18.000 forinttal jutalmazott második díjas pályamű

Társtervező: Ottlik Gábor, Z suffa András, Márkus Gyula, Herczegh Lajos, Rentler Erzsébet, Farkas Lajosné

A strandfürdő tervpályázat eredménye
Magyar Nemzet 1961. november 18. 6.l.

Rónay Mária

Szemerédi Miklós: Épitkezés, rézkarc

SZABAD MŰVÉSZET

1954.jul.sz. 176.l.

/Gyenes T.: Főiskolai diplomamunkák/

M D K

Szemerédy Miklós

Cseh M. : Fiatal grafikusok a kiállitáson. Sz.M.1955.
98, loo 1. képpel

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

MDK

Szemerédy Miklós

Cifra Péter: A Szépművészeti Muzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955.okt.12.

5 l.

Szemerédi Magda épitész M.D.K.

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
A/ feladatnál dijazva
társtervező: Zsuffa András

Magyar Építőművészet 1966/6. 6.l.

SZEMERÉDY MAGDA

ÉPITÉSZ (TTI). A MEZŐTÚRI KÍSÉRLETI LAKÓTELEP ÉPÜLETEIT TERVEZI. (TÍPUSTERVEK).

REPR.: 2 FOTO, 1 RAJZ.

KUBINSZKY MIHÁLY: KÍSÉRLETI LAKÓTELEP MEZŐTÚRON.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/5. 58. LAP.

Szemerédy Magda

S.D.K.

Pályaműve a megénerőből épülő lakásokra kiírt tervpályázaton kiemelt megvételben részesült.

Társtervező: Csavarga Miklós

Magyar Építőművészet 1967/4. 9.1.

Szemerédi Magda épitész

M.D.K.

Az exportképes hétvégi ház tervpályázaton dijazva

III. dij

Társtervező: Zoltán László, Dénes Lóránd

Magyar Épitőművészet 1967/4. 5.l.

Szemeréby Magda

a Csepel Csillag-telepi lakótelep épületeinek tervezője.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1521

Szemerédy Magda

Z/oltán/ L/ászló/: Budapest, XII. Sólyom u. 4. sz. lakóház. /Szemerédy Magda, Zoltán László építész./ Müszaki Tervezés, 1966. 8.sz. 10-11.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 25o. l.

Szemerédy Magda

Sz/emerédy/ M/agda/: Nagyfesztávu panelszerkezetü kisérleti lakóépület /Csepel, I/6./ - /Szemerédy Magda, Csordás Tibor épitész/ - Müszaki Tervezés, 1966. 3.sz. 29-3o. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Írt. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 25o. l.

SZEMERÉDY grafikus m.

Dutka M: Fiatal művészek az Ernst Museumban

Irodalmi Újság 1955 VI évf. 25 n. jún. 18. 3 l.

Szemerédy György

tervezte a Fővárosi Csatornázási Művek irodaházát. Építettek Sebestyén Attila és Orbán László. építésmérnökök.

Iparterv. Fiatal tervezők kiállítása,

Budapest, 1972.

15 l

Szemerédy Magda, építész

Művei: Japanelekből készült
családi házak. (fényképp.)

Legány Zoltán: A családi ház – Az épület
anyagai 1660–1664.

Élet és Tudomány, bp. 1975. aug. 29. XXX/35.

Szemere Szmertsuk
János

Újpest
Árpád u. 160-

MKSz 1947

Szemere-Szmotnik János

festő

szül. 1894. Nyjest.

Életrajzát lásd

Csákós 15. l.

vagy Forum 1934-35.

Munkanélküli c. Képe

repr.

u. o. 14. l.

MDK

Szemere M. Miklós

Odahaza, of.

Behavazott utca, of.

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 21. 1.

MDK

Szemere Pál

arcképe Barabás Miklóstól, repr.

Iró- és müvészélet. Divatcsarnok 1853. okt. 2. 53. lo67.

MDK

Szemere Pál

arcképe Barabás Miklóstól Kovács Mihály után, repr.

Iró- és müvészélet. Divatcsarnok 1853.szept. 18.49.987.

MDK

Szemere 2.Miklós, festőm.
Bp.1889.

Szablya Frischauf Ferencnél és Déry Bélánál tanult
Figurális és tájképekkrt állit ki 1913 óta fővárosi
tárlatokon.

E-G II. 498.1.

MDK

Szemere Miklós, festőm.

Szül. Budapest. 1889.
Szablya Frischauf Ferencnél és Déry Bélánál tanult.

Krück II. 561.l.

M. Szemere Miklós

1913. zsúrmentes kiáll.
Művészház.

Tanulmány, olgyf. 35.—
Szobarészlet, olgyf 60.—

Amerika VII. 54

Szemere Miklós

Jestö

Lásd

Wurzbach

42 köt. 66 l.

Szemere Miklós

festő

László

KB

139.l

Szemere M. Miklós

207.	Vászoncselédek, olajf.	— — — —	150.—
208.	Üdülő bajtárs „	— — — —	40.—
209.	Tanulmányfej „	— — — —	75.—

Nemzeti Szalon

1915. szept.-
őszi kiáll.

tár.

A helyiség megnevezése		Jegyzet
honnan?	hová?	

Szemere Miklós

Költő és politikus, műkedvelő festő

1804 – 1881.

l.

Biró – Barabás

218. l.

l.

Szinnyei: Magyar

Irók.

~~Cossa, Francesco, festo~~ ~~III. 156.~~

Szemere Miklós

a költő, festő.

Olaszországban 2 évig

fest., 1848-ban vitéz

huszár

Zarándy A. Gáspár

Hluba vére Szemere.

Bp. 1910. 28. l. után

Arckepe repr. u. co.

a 8. táblán

Jeremiást ábrázoló oltárszárny Rép
a pónikli templomban

III. 85, 86,

Szemere Miklós

Thieme Becker

XXXII. 374. l.

(Lyka)

Előadások és gyakorlatok a mérnöki, építészmérnöki, gépészmérnöki és vegyészmérnöki osztályokon 39
Előadások és gyakorlatok a bánya- és kohómérnöki, valamint az erdőmérnöki osztályokon 77
Előadások és gyakorlatok a mezőgazdasági osztályon 105
Előadások és gyakorlatok az állatorvosi osztályon 125
A közgazdasági és kereskedelmi, valamint a közigazgatási osztály tájékoztatója 137
Tájékoztató a műegyetemi testnevelésről 159
Névmutató 161
Az állandó évközi szünnapok 165
Tartalom 166

Szemere M. Miklós

1915. szept. kiáll. N. szalon
Vászonszélédek, olaff. 150.–
Üdülő bajtárs, olaff. 40.–
Tanulmányfej, olaff. 75.
1916. ápr. kiáll. u. o.
Odahara, olaff. 200.–
Behavarott utca, olaff. 120.–

Szemerei M. Miklós

1918. máj. kiáll. u. o.
Tükörből, vszf. 250.–
Este pasztell 250.–

Vágókés, ősrori X. 49.

MDK

Szemere M.Miklós

Vásárcsarnok napsütésben, of.

Hypnotizált, rajz

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 19xxxx

19-2o 1.

Szemere Miklós

mindedvelő festő

iro

l. Márk Baronélett

131, 132. l – 133. l.

137. l. 218. l

lásd

Szinnyei = Magyar

Irók.

der unmittelbaren Umgebung, der damals noc

Pannonien anzutreffenden antiken Denkmäle
1./ Heinrich Horvath, Zum weiterl
nischen Bauplastik Ungarns.

auf unsere Fragmente ist noch anzumerken,

fälteten, schmiegsamen, durchscheinenden Fa

gebauscht erscheinen, was wieder auf Kosta

zu setzen ist, oder wie beim Nicolo selbst
2./ Alfred Möller, Das Naturgef
Kunstwissenschaft. XXVIII. I

Hie und da zeigen sich noch Schwierigkeit

ten Innenkultur und hohen Gramatik den ge

Formen anzupassen. Die Überwindung dieser

zu spüren sind, hat die französische Gotik
3./ Albrecht Brach, Nicolo und

Péter weiter wirkt und deren ausgleichend

erhält.

Trotz dieser toskanisch-pisanis

Szemere Miklós

festő, stul. 1889 Budapest.
Kabbya Frischauf Ferencnél
és Déry Bélánál tanult.

Krück II. 561. l.

K.

Klobusiczky Péter, nagyváradi plébános V. 292.

SZEMERE

Nr. 19. Darányi Kálmán arcképe. Jelz."Szemere 33."
114 x 90 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. XLVII. számu leltár. A Földmüvelésügyi Minisztériumtól átvett képek. 1948.

Nr. 19. Darányi Kálmán arcképe. Jelz. "Szemere 32."
114 x 90 cm

Veress Lyceteteth Megdnagyobbitemányok Miniaturek Bluboszége.
XIXVII. andmu leltár. A Földmivelésügyi Miniszterium61
étvetett képek. 1948.

Szemere Lenke

1924/25 – 1925/26 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

136. l

T. 6374.

köröndökkel megerősitett vár fog-
k csatlakoznak, a háttérben pedig
. Felirata a lebegő mondatszalagon:

6 : 10.8 cm.
exoticorum, Hamburg 1684.

Szemere Lenke

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. II. 44, 288.
1927. 176.
1928. 280
1931. 576-577, 579-580
1929. 300

Szemere Lenke

U. 4095

Szent Imre herceg veszprémi sírjából
előkerült ereklyék VI. 133.

Szemere Lenke

1928. ápr. tavaszi szalon
(Nemzeti szalon)
3 pastell
4 olaff

Ferenyó Lajos, főgimn. tanár

IX. 54.

Szemere Lenke

Magyar Művészet
1925. II. 44, 288
1927. 176
1928. 280

Ádámy Antal dr. I. 116, 120.

1906 III 30

Hivatalból: Felterjesztés ministerhez a ffség javadalma rendkívüli kiadási rovatánál az 1904 évi költségvetés keretén belül felszabadult 13000 Kor. nak a beszterczebányai Mátyás ház építkezési és a bártfai muzeum berendezési költségeire való kiutalványozása iránt.

(281/1906)

Szemere Lenke

Cród

Elek Artur

Négy magyar festőnő -

Nyugat. 1927. 599 l.

azt a patikus ravasz, tot eszével kifundálta.

SZIRAKY JUDITH

A Hang (kétségbeesett meggyőzni akarással): Nem igaz! (megtörten) Inkább nem kérdek többé semmit,... csak ne hidd hogy igaz, (egész halkan) csak ne hidd hogy igaz.

KEPES ÉVA

FELSZAKADT SEBEKKEL

Sivárabb szívvel, mint a sivatag homokja
állok.
Pedig megállásom nem kifejezője többé
a várakozásnak.
Oh! mit kellene tenni most,
mikor minden visszafordul?
Mikor a jajjaim is szembefordulnak velem
értetlen, kőmereven.
Nem akarnak a testemről leszakadni
és sikongva beszaladni
tért, szivet, levegőt
és a szenvedőt:
engem: megmutatni
mindenkinek.

MOLLINÁRY GIZELLA

Szemere Lenke

festő

Ujv. MZsL.

836. l.

Szmere Lenke

Tavaszi Szalonban kitüntető elismerés

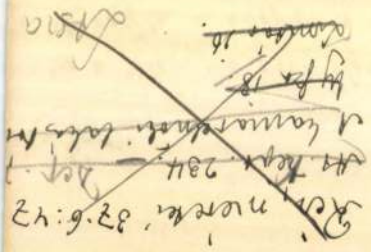

234

574

ok körött.

azt a jelenetet ábrázolja, midőn (a templomban) a farizeusok
arok egyike (néki) az adópénzt mutatja, mire az üdvö-
e szavakat mondja: „adjátok meg a császárnak,
a van Jézus, fejét dicsfény veszi körül és
alást. Szem közt vele öt farizeus áll sötét-
ybrokát és világos-zöld ruhában. Körülök a leg-
r felirat hord, balkezével a pápaszamet fogja
úgy nézi a felmutatott pénzt; a kik öt körülvették a többiek pedig
lőtérben balra (negy irástudó képez csoportot. A kopasz fejű és
térdeire támasztott nyitott folió kötetbe ludtollal
apkáján feliratos cédula van) (smálatt) jobb kezével a könyvet
mlajára nehezedik; végre a leghátul levők
másika szavait hallgatja. A háttérben jobbra
itvány helyezkedett el s körülök Péter a földön ülő
mizsnát nyujt. Az ajtók felett s a fülkék-
képeznek díszt, s az oltáron Mózes alakja tűnik fe-
lattal.

64

Szemere Lenke

1928. Ernst Ernő díj.

Szemere Lenke

1928. Ernst Endre díja

Tavaszi Szalon

Hadjárat.

Kalchberg százados nyert
hidat szétromboltatja, mialat
Felirata fölül középütt:

XXXIII. Arme

alól jobbra: Katzler 849.
középütt: Verlags-Eigent
Bazar. Vervielfalti
leiró szövegének kezdete: F.M
fahren és befejezése:
sürgenten 12 Kanonen g

Kny., mér. a vk. 24.3:

Szemere Lenke

Kislányok, pasztell
Asszony, pasztell
Kisfiu, pasztell
„Kato", olaj.
Férfifej, olaj.
Propos fiu, ~~1928~~ olaj
Ember és asszony, olaj.

Nemzeti Szalon

1928.
I Tavaszi Szalon

T. 2743.

nteristés Artillerist, egy
vi Scharfschütz, egy 1815-iki Jn-
rfschütz szemlélhető teljes fel-

K.K. ÖSTERREICHISCHE ARMEE.
9.

ppen.

öfelich.
Bermann & Sohn am Graben zur
ne.

apirosnak. 28.7: 42.3 cm.
k. österreichische Armee im Laufe
nn & Sohn in Wien.

91-5.

Szemere Lenke

festi

Ember gyerekkel, fametszet

Falusi ablak "

Gyetvanka, olajt

Sétálok, olajt.

Nemzeti Szalon

1929. máj.

Tavaszi szalon

nbos vidék előterét mocsaras víz
l; a háttérben pedig a három ma-
a mögött kisebb-nagyobb facsopor-
éző figyelmét. A_2 egbolt teljesen felhőtlen
hold első negyede ragyog, mely a víz-
dik. Jelzése alól balra: „Szlámyi L. 897.

szonra, méretei 250:180 cm.
8 ~~ban~~ I. 12-én (a 82406/97 sz. ~~[illegible]~~ leirattal (33/98)
vételár elszámoltatott 1898. III. 6-án (99/98),
rgadtatott 1898. III. 13-án a 2469 szv. sz. lei-

én a 76633 sz. leirattal a pétervári s mosk-
a engedtetett át (579/99), honnan 1900.
ett vissza (188/900).

Szemere Lenke

l.

Ernst Mur 131. kiáll

100, 234. K.

Szemere Lenke

Ernst Mur. kiállításai

(XXXI. 1932

100, 234,

Szemere Lenke

vött

Magyar Grafika

1925. 279. l. (Kiállítások.)

TIPOGRAFIA
KÖNYVNYOMDA
MARE DEPOSIT DE HARTIE SI IMPRIMATE
PAPÍRKERESKEDÉS ÉS NYOMTATV
CLUJ (K

10. példa

Szemere Lenke

Koll. Kiäll. az Ernstben
1927 márc.

Kirüggesztésére vonatkozo adatok a Nemz. Muzeumban.

1900: VI. 16. -- 1901: VI. 16. -- 1903: VI. 16. -- 1904: VI. 16. —
1905: VI. 16.

I 1905. átvételi jegyzék 408. — Száma az Orsz. Képtárban a r. nban 2051 és a leltárban 3006.

Vet 1898. máj 18.

Ly. lelt 502.

284

Szemere Lenke

Koll. Kiel

d. Ernst Museum Kiel

89.2.

1927.

Tábla festmény, Középkori magyar

X. 10.

MDK

Szemere Lenke

Benczur Társ. kiáll. Szószat, 1925. ápr. 5. 21 l.

MDK

Szemere Lenke, festö

szereplésével kiérdemelte, hogy nevét külön megemlitsék. A Szinnyei-Társaság 5oo pengös dijának nyertese.

Tárlat: A Tavaszi Szalon. A Szinnyei Társ. rendezésében. "Képzömüvészet" 1928. lo.sz. 132.l.

MDK

Szemere Lenke

Sétálók, olaj

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 15 l.

MDK

Szemere Lenke

Ember gyerekkel, fam.

Falusi ablak, "

Gyetvanka, olaj

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 15 l.

MDK

Szemere Lenke

kitüntető elismerés

N.Szal. Tav.Szal.Kiáll. 1934.

MDK

SZEMERE LENKE

kitüntető elism.

17. Tav.Szal. dijnyerteseinek névsora.
N.Szal. 1942. jun.

MD K

Szemere Lenke, festö

Önarckép, Of.

Az Alkotás Müvészház XXXII. kiállitásának katalogusa.
"A Müvész Két Arca". 1947.III. 9-25.

MDK

Szemere Lenke

Ernst Endre díj, 1928

M.Szsl. Tsv.Szsl.kiáll. 1934.

MDK

Szemere Lenke /1928/

Ernszt Endre dijak.

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj. 1.

MDK

Szemere Lenke

kitüntető elismerésben részesült.

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj. 4 l.

MDK

Szemere Lenke

Öregek, rézk.

Nagy. művészek rézk. kiáll. katal. a Aurora, 1922.

Szemere Lenke

Nyomorultak

Ernst-Muzeum CXXXI./jubiláris/ kiállitása.
1932. május, 21 1.

MDK

Szemere Lenke festőművész

Tanulmány, rajz
Férfi fej, "
Krisztus gyógyit, rézkarc
Erdő, rajz
Részegek, cer.
Részegek, rézk.
Erdő, rajz
Ernst-Muz. XXXII.csop.kiáll. 1925. szept.

3, 7-9 1.

MDK

Szemere Lenke festőművész

Arckép, rajz
ony, Asszony, "
Kis fiu, "
Cigány asszony, rajz
Leányfej, rajz
Munkás, "

Ernst-Muz. XXXII.csop.kiáll. 1925. szept.

1.

3, 7-9

Assa

MDK

Szemere Lenke festőművész

Asszony, rajz
Női fej, "
Judás, "
Szeretet, tanulm.
Három rajz
Kompozició vázl.
Hitetlen Tamás, rajz

Ernst-Muz. XXXII.csop.kiáll. 1925. szept.

1.

3, 7-9

MDK

Szemere Lenke festőművész

Asszonyok, rajz
Félkegyelmü, "
Táj, "
Parasztfiu, "
Hazatérő munkás, "
Fiucska, "
Tájkép, "

Ernst-Muz. XXXII.csop.kiáll. 1925. szept.

1.

3, 7-9

MDK

Szemere Lenke festőművész

Röhögés, rajz
Bohócok, "
Krisztus, rajz
Három rajz
Csavargó, festm.
Bányamunkások, "
Judás, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.
3, 7-9 l.

MDK

Szamare Lenke festőművész

Koldus, festm.
Völgy, "
Önarckép, "
Pupos kisfiu, "
Szeretet, "
Részegek, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept.
3, 7-9 l.

MDK

Szemere Lenke festőművész

Bányamunkás, festm.
Női fej, "
Öreg asszony, "
Öreg ember, "
Cigány, "
Krisztus, "
Tivornya, "

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept. 3, 7-9 l.

MDK

Szemere Lenke festőművész

Bohócok,	festm.
Fej,	"
Temetőben,	"
Jairus leány,	"
Hazatérő munkás,	"
Férfi fej,	"

Ernst-Muz. XXXII. csop.kiáll. 1925. szept. 3, 7-9 l.

Szemere Lenke

Krisztus

Ernst-Museum CXXXI. /Jubiláris/ kiállítása.

1932. május, 13 1.

eső kedvezményt a Visegrád-vár
ellenében a Müemlékek Országos
intési engedély hatályba lép.
elmutatott sárga szinü személy-
re jogosit.
rülése céljából pedig tisztelettel
ést biztositó forgókar melletti
jék.
telve, annak kedvező elintézésében

hazafias tisztelettel

Szekeres József dr.
a hajókirándulás vezetője

6./

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Rajzok: Hazatérő munkás.
Szeretet.
Hitetlen Tamás.
Rőhögés.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ? /
Magyar Müvészet. 1931. 9-10/ sz. 577.l.

7./ MDK

Szemere Lenke, festőm.

Festmények: Csavargó.
Bányamunkások.
Judás.
Koldusok.

Kemman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ? /
Magyar Müvészet.1931. 9-10/ sz. 577.l.

Szemere Lenke, festőn.

Festmények: Pupos kisfiu.
Krisztus.
Jairus lánya.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ? /
Magyar Müvészet.1931. 9-10. sz. 577.1.

MDK

9./

Szemere Lenke, festőm.

Festmények: Temetőben.
Tivornya.
Bábócok.

Herman Lipót: Szemere Lenke / teljes cím ? /
Magyar Művészet. 1931. 9-le. 577.1.

1c./

Szemere Lenke, festőm.

Bátran keresi a csunyában és szomoruban az érdekeset. - Át van hatva a gondolattól, h. a művészet nem öncél, hanem szociális igazságok hirdetője.

Herman Lipót: Szemere Lenke / teljes cim ?/
Magyar Művészet. 1931. 9-10. sz. 577.l.

MDK

Szemere Lenke festöm.

Müveinek cimeiből következtethetünk mi a fiatal müvész témaköre: Rajzok. Fejek.
Krisztus gyógyit. Rézkarc.
Részegek.

? Herman Lipót.

? 577.1.

MDK

Szemere Lenke, festöm.

Lezárván "csodagyermeki" pályafutását, egy igen fi
gyelemreméltó ifju müvészt találunk benne. S hogy
gondolkozó, érzö ember, annak jele a szegény embe-
rekkel való szociális együttérzése.
1925-ben volt bemutatkozó kiállitása az Ernst Mu-
zeumban.

? Herman Lipót.

? 577.1.

MDK

Szemere Lenke, festöm.

a szokottól eltéröen a csodagyermek tovább-
fejlödött, átalakult. Rendszerint a csodagyerek müvei
befejezett dolgo,melyek éppen természetük következtébe
ben, h.érthetetlenül komplettek- további fejlödést
nem szoktak mutatni. Az uj fiatal müvész naivitádával
kezdvén tanulmányait semmi sem jelezte az évekkel
ezelött jelentkezett különös készséget.

? Herman Lipót.

? 577.1.

M.D.K.

Szemere Lenke

Rajz Kertész Istvánról, a "Fecskék" szerzőjéről.

"Szerző a darabjáról" c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. ápr. 29.-május 5.
XII. évf. 18. sz. 25. l.

MDK

Szemere Lenke, festöm.

Rajzok: Cigányasszony,

Munkás.

Asszonyok.

? :Herman Lipót.
? 577.1. /M.Müvészet.?/

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Rajzok: Félkegyelmü.

Hazatérő munkás.

Szeretet.

? :Herman Lipót.
? 577.l. /Esetleg Magy.Müvészet./

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Rajzok: Hitetlen Tamás.

Röhögés.

Festm.: Csavargó.

? :Herman Lipót.
? 577.1.

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Festmények: Bányamunkások.

Judás.

Koldusok.

? : Herman Lipót.

/Magy.Müv.?/ 577.1.

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Festmények: Pupos kisfiu.

Krisztus.

Jairus lánya.

? : Herman Lipót.

/Magy.Müv.?/ 577.1.

MDK

Szemere Lenke, festőm.

Festmények: Temetőben.

Tivornya.

Bohócok.

Sz.L. áthvan hatva a gondolat tól, h. a művészet nem öncél, hanem szociális igazságok hordozója.

? : Herman Lipót.

/Magy.Műv.?/ 577.1.

MDK

Szemere Lenke

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8.repr.kiáll. N.Szal. 1935. márc.

4. l.

MDK

Szemere Lenke, festőm.
/Földes Lnke?/

Bizonyos apróra kidolgozott részletek Magyar Mannheimerre emlékeztetnek.-Most Réti mester alakitgatja a lelkét Sz.L.-nek. A maga nemében régebbi munkái teljesebbek voltak a mostaninál.
Sz L. tehát a "Multját" mutatja be Most/ 18.éves/ az Ernst-Muzeumban.

Elek Artur: Fiatalok és legfiatalabbak,
Nyugat. 1925.okt.1.

MDK

Szemere Lenke, festőm.-graf.

Anya és gyermeke.	Rajz.	Repr. 579.l.
Havas falu.	Festm.	Repr. 58o.l.
A temetőben.	Festm.	Repr. 58o.l.

Sz L. 13-14 éves korában bemutatott rajzai csodagyerekként praesentálták. Rajzai Nehézségek nemismerésének meglepő példái voltak. /Egy baba csipkés áttört ruhája, érett művész számára is komoly feladat lett volna./

Herman Lipót: Néhány női festőművészről. 576-58o.l.

Magyar Művészet. 1931. 9-1o.sz. 579,58o.l.

Szemere Lenke.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1927-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Szemere Lenke.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1925-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Szemere Lenke

Nevével találkozunk Adorján Mária gyüjteményében.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 51. l.

Szemere Lenke

Párizs hires táncosát, Tony Gregoryt ábrázoló rajza /korábban a Bölöni gyüjteményben/ a jelzett gyüjteményben.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 52. l.

Szemere Lenke

A neves pantomimművészt, Tony Gregoryt ábrázolta műve szerepelt a kiállításon.

Horváth Béla: Magángyűjtők kiállítása a váci Vak Bottyán Múzeumban: Magyar rajz, vízfestmény és grafika a XX. század; Művészet, 1973/2. sz. 19. l.

Szemere Lenke

"Kis beszámoló modern hölgyekről" cimmel a lap ismerteti a Nemzeti Szalon kiállitását, melyet a Szinyei-Merse Társaság rendezett "Tavaszi Szalon cimmel.
Az itt felsorolt művészeket, -mint a tárlat legkiválóbbjait kiemeli a többiek közül, s ezt azzal is személteti, hogy ezeknek neveit dőlt betükkel jelöli:
Péter Marianne, Róna Emmy, Dabis Rózsi, Leicht Lilly, Marik Brigitta, Nógrády Magda, Réty Zsuzska, Schaár Erzsébet.

Délibáb, Bp. 1928. juni. 16. II. évf. 24. sz. 64-65. lap.

Szemere Lenke

-lay. sign.-val Szokolay Béla: "Szezonnyitó kiállitások cimmel több tárlatot ismertet. Az Ernst Muzeumban Szemere Lenke : "képein a dekadensekkel köt rokonságot /Magnasco, Kubin, Gulácsy/ de Rudnaytól kap szineket." Kotász Károly: "Szinlátása nervozus, higgadtabb tónusdistáncokból harmonikusabban zendülne, többet mondana".
Barcsay Jenő: "képein még sok helyt libeg az egység. Nem beteljesedett, müvészi látása mestere hatását kelti"-mondja szószerint a kritika.
Kivülük megemliti még: Goebel Jenő, Tóth Gyula és Istókovits Kálmán müvészeket.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 27. XVI. évf. 20.sz. 4o4. lap.

Szemere Lenke
Részegek, olaj

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Szemere Lenke
Koldusasszony, olaj

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

Szemere Lenke
Pihenő munkások, olaj

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 18 l.

MDK

Szemere Lenke festőmüv.

e.a: Öt fiatal müvész. Az Ujság, 1925. szept.13.

MDK

Szemere Lenke festőművész

Fejek, rajz
Alvó férfi, "
Templomban, "
Vásárlás, "
Üvegfuvók, "
Tanulmányok, "
Kompoziciók, "

Ernst-Muz. XXXII.csop.kiáll. 1925. szept.

1.

3, 7-9

MDK

Szemere Lenke, festőm.
/Földes Lnke?/

Majdnem ugyanaz a témaköre mint Barcsaynak, pedig ugyszólván gyermek Sz.L. Az élet kinjában és Örömében elterzult figurákat fest. - Korának tragikuma visszhangzik bennük. Meglepő képeinek csodálatos készsége. Első tanitói:Fényes Adolf és Magyar-Mannheimer Gusztáv. - Gazdag lélek muzsikálhat ebben a gyermekleányban. Mesterei nem nagyon befolyásolták a művészleányt s ez nagyon jó jel.

Elek Artur: Fiatalok és legfiatalabbak.
Nyugat. 1925.okt.1.

Szemere Lenke.

Festőművésnő

Az Ernst-Museum legajabb csoportkiállítován két tremben állítja ki munkáit, az egyikben rajzait, a másikban alajfestményeit

Nemzeti Ujság, 1927. márc. 12.

1./ MDK

Szemere Lenke, festöm.

Kivételes tünet volt csodagyerek kora. Müvei érthetetlenül komplettek voltak, annyi egyszerü nyugalommal. Általában a csodagyerekség után nincs továbbfejlödés, de Sz.L. esetében nem igy volt.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim?/
Magyar Müvészet. 1931. 9-10.sz. 577,578.1.

MDK

2./ Szemere Lenke, festőm.

Fényes Adolf vezetése mellett az azóta már megszünt Omike festőiskolában kezdett rendszeresen tanulni s e tanulása közben teljesen levetkezte csodagyermeki tulajdonságait. Tanulmányain semmi sem jelezte az évekkel azelőtt jelentkezett különös készséget.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ? /
Magyar Művészet. 1931. 9-10.sz. 577,578.l.

MDK

3./

Szemere Lenke, festön.

Lezárva "cselagyermeki" pályafutását, egy igen figyelemreméltó ifju müvészét kezdte meg. Uj pályáját a gondolkozó, érzö ember formálja- jele, a szegény emberekkel való szociális együttérzés/ /Käthe Kollwitz munkájánál érvényesült ily erö teljesen/.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ? /
Magyar Müvészet. 1931. 9-10.sz. 577.1.

4./ MDK

Szemere Lenke, festőm.

1925-ben volt bemutatkozó kiállitása az Ernst-Muzeumban. Rajzainak és festményeinek címeiből fogalmat alkothatunk Sz.L. témaköréről.

Rajzok: Fejek.
Krisztus gyógyit. Rézkarc.
Részegek.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cim ?/
Magyar Müvészet. 1931. 9-10.sz. 577.l.

5./

MDK

Szemere Lenke, festőn.

Rajzok: Cigányasszony.
Munkás.
Asszonyok.
Félkegyelmü.

Herman Lipót: Szemere Lenke /teljes cím ? /
Magyar Müvészet. 1931. 9-10.sz.

a medaillonban lévő szöveg pedi
CLEMENTISSIMOQUE. CAESARI.
ROM. IMPERATORI. SEMPER. AU
VIRTUTU. SAPIENTIAE. GLORIA
TRIUMPHATORI. EUROPAM. hanc
devotissimus subjectissimus

Szines rm., m

T. 2620.

ly családfáját nyerjük, mig jobbra
lünk. Felirata a hadi ékitményektől
tett emlékkő alján:

PHICA
IACAE
IS

UMQUE
LARUM
OMUI

M

a

no MD.

jestatis Gratie.

MDK

Szemere Lenke

Koldusasszony, of.

Képzőm. Polak. Ifjusági kiáll. Ernst Mus. 1924.

18. I.

MDK

Szemere Lenke

Pihenő munkások, of.

Képzőm.Főisk.ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

18. 1.

Szemere Lenke MDK

Kató, olf.
Férfifej, olf.
Pupos fiu, olf.
Ember és asszony, olf.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

Szemara Lenke

Párisi őszi kiállításon "Gyer-
mekekkel" c. művével szerepelt.

NU.930.XI.18.

Szemere Lenke

Párizsi őszi Szalon kiállításain neve szerepelt.

PH-930-XI. 18.

Szemere Lenke MDK

Kislányok, pastell
Asszony, pastell
Kisfiu, pastell

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Szemere Lenke

Ernszt Endre dij 1928

N.Szal. Tavaszi Szalon 1937.

NÉPRAJZI MÚZEUM

Budapest VIII. Könyves Kálmán krt. 40.

Telefon: 330-545, 331-142

Müvelődésügyi Minisztérium
Muzeumi Főosztálya

Budapest, V.,
Szalay u.lo-14.

Bár a Néprajzi Muzeum Gazdaság
nek vitelét lényegében kielégitően
létszámának alacsony volta miatt -

MDK

Szemere Lenke

kitüntető elismerés

II.Szal. Tavaszi szalon 1937.

MDK

Szemere Lenke, Korb Erzsébet, Feszty Masa

kiállitása, Ernst Muz.

8 Órai Ujs. 1929, III.13. 4.o.

MDK

Szemere Lenke

Ernst Endre díját nyerte 1928-ban

Tavaszi Szalon. 1935.

Szemere Lenke

festő

vid

Lázár Béla dr.:

Ki az a Szemere Lenke? Szinházi Élet. 1925. 38. sz.

Képeszel:

Réti István tanítványa a képzőmfőrskolan 19 éves, kiállítása az Ernst Museumban.

M.D.K.

Szemere Lenke

A Szinyei Merse Pál Társaság által rendezett "Tavaszi Szalon" kiállitáson szereplő müvészek 25%-a festőnő, mint a lap irja: „Kis beszámoló modern hölgyekről" cimmel.
Közöttük szerepel a müvész is, akinek müveit a kritika kiemeli.

Délibáb, Bp. 1928. juni. 16. II. évf. 24. sz. 64. lap

Szemere Lenke, festő

Kemény Zoltán 1933-ban veszi feleségül.
1950-ben közös kiállításuk a párizsi Mai Galériában.

Sík Csaba: Kemény Zoltán
Magvető-almanach 1965/3. 280. l.

MDK

Szemere Lenke

Részegek, of.

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

18. 1.

SZEMERE Laura festő

OMIKE 1909-1944 174
219

Szemere László

1916. ápr. Kiáh. N. Szalon

Almák, olaff. 80.—

Tisza III. 208.

MDK

Szemere László

Almák, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 21. l.

MDK

Szemere László de G.H.

Őszi verőfény, vf.

Buzakeresztek of.

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 19 l.

Tányér fából, faragásokkal díszített, Szemere

János műve 1853-ból, a Kisvárdai ref. egyház

tulajd. VI. 28.

Fatányér, 1853-ból, faragásokkal díszített, Szemere János műve, a Kisazari ref. egyház tulajd. VI. 28.

Szemere János

Gútori származásu, ~~naturalista~~, a XVI. század mesterének szinezt ~~utás~~ analizálo, akademikusan naturalista.

Pozitiv adat sincs:

Brogyányi Kálmán:

Festőművészet Szlovenszkón. Kassa 1931. 66.1.

Szemere János
Képzőművészet. 1933. 57. n. 40. l.

SZEMERE JÁNOS: DÉLI PIHENŐ

POZSONYI MŰVÉSZEK

RI-DETTÁR GYÖRGY: VIHAR ELŐTT

A Nemzeti Szalon téli tárlatáról

at, hogy alkal-
y bemutatko-
m nagyon is-
negvalósitania
üzése, hanem
az egyébként
nét egy újabb

an két érdekes
már a művész
Margó Ede,
nint festő mu-
tés volt. Nem
, erre számos
a kiállítás egy
nát sem láttuk
sának, vagy az
nságának. Táj-

latát. Kialakult művészi egyénisége és biztos izlése megóvják attól, hogy szélsőségekbe essen.

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM KIÁLLITÁSA. *Hoffmann* Edit rendezésében a Szépművészeti Muzeum a hollandus mesterek egy pompás rajzsorozatát állította ki. A németalföldi mestereket a XV. századtól kezdődően a XIX. századig sorakoztatják fel ezek a muzeális értékű rajzok. Hoffmann Edit kiváló szakértelmét dicséri a kiállítás, mellyel a Szépművészeti Muzeum nagy szolgálatot tesz a műértő közönségnek.

AZ ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT LAKÁSBERENDEZÉSI KIÁLLÍTÁSA. Hogyan rendezzük be lakásunkat, — ezt az időszerű problémát kivánja megoldani az Iparművészeti Társulat agilis vezetősége a Technológiai Főiskolán rendezett kiállításával. A kiválóan sikerült tárlat, melyet József Ferenc főherceg nyitott meg, megérdemli, hogy részletesen foglalkozzunk vele. Ezt a részletes ismertetést márciusi számunkban adjuk.

Szemere János

festő

l.

Forum 1933. 75. l.

81. l.

Szemere János

pesti

l.

Forum 1933-67-l

Perinteles

MAGYAR KIR. POSTA 20 f

41 XII. 11. 16.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó rt.
Bp. V., Rothermere-tt. 12.
Telefon: 107-837.

Budapest

V. Rothemere u 12

Szemere Tanos

fester

l,

Forum 1932. 254. l

6

T/

Európai Lap könyv kiadóhivatal

Budapest

V., Rathermere-ut 12. III. 2.

Szemere János

Festő

l.

Forum

1934. 305. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Szemere János

festő

l.

Forum

1935. 178. l.

Nagyvárad
Rákóczi ut 15 sz. Telefon : 14-82.
Folyószámla a Magyar Általános Hitelbank
nagyváradi fiókjánál

Tek.

Turán könyv és lapterjesztö vállalat

Budapest

VI. Eötvös u.43

Szemere Irén

19.20. szept.

ki 11. Nemzeti Szalonban

Svábhegyi részlet. olajj. 1000.–

Zsolna h. n. V. 98.

Szemere Irén

irod.

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912. dec. 25. (Önarcképpel.)

Kecskeméten Ivanyi Grünwaldnál tanult. Csöndéletet fest.

U. 14.

Szemere Irén

1920. ápr.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Leánykép, olaj. 1500.-

Zöldeshalom, tiszafüredi V. 191

Szemere Irén

festő

U. 14.

Szemere Irén

Ivód

Buca 58.1.

arch

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Rónay Mária

H.Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1949, 1.sz.

Rónay Mária

H. Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES MŰGYELŐ

1949, 5. sz.

Rómay Mária

H.Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1949, 6.sz.

Rómay Mária

H.Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES HÍRGYELŐ

1949, 7.sz.

MDK

Szemere Irén

Svábhegyi ut, of.

Tanulmány, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 25. l.

MDK

Szemere Irén

Svábhegyi részlet, of.

M.Stsl. Őszi tárl. 1920. szept.

25.1.

Szemere Irén
Leányfej, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
192o. ápr. 9 l.

Szemere Berta

texeil 1911.

Éimisk 1930

89. P.

ERDÉLYI
MAGYAR ÉVKÖNYV
1930.

SZERKESZTIK:
Dr. Sulyok István és Dr. Fritz László
SZERKESZTŐSÉG:
Cluj-Kolozsvar, Piata Unirii – Főtér 13 II. em.

TELEFON: 802.

M ü e m l é k e k O r s z á g o s B i z
m.t. Elnökségének

F.hó 1(
tokában mindenekelőtt
mellyel eléggé szerén
gyává tenni méltóztat
Ezzel s
utasitott az m.t. Biz
megoldandó feladat el
holott eleve tisztábs
Nyilvár

Szemere Antal
Forray Krisztina (munkatársi)

Tervük I. díjban részesült a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei családi ház tervpályázaton (1974)

Magyar Építőművészet 1974/4 3.old.

MDK.

Szemere Antal

Kiállitási kritika

Helyipar és városgazdálkodás 1966 ápr .

MDK.

MDK

Szemere Dezső

Tájkép, olajfestm.

A Gyüjtő. Szt.György Czéh 41. műv. sukc. 1920.jan.

9.1.

MDK

Szemere György

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Szemere György
divattervező

Ruhatervek

—: Az ingruha
Nők Lapja, 1969. aug. 35 szám

Szemere György
Mattersdorf

Ruhatörvek

—: Kabátszerek

Nők Lapja, 1968. nov – 44 szám

Szemere György
divatterverő

Ruhatervek

—: Magyar valóság
Nők Lapja, 1970. április – 14 szám

Rómay Mária

H.Szemere Ibolya divatrajzai

KÉPES FIGYELŐ

1950. 16.sz.

Rónay Mária

H. Szemere Ibolya divatrajzai

KÉPES FIGYELŐ

1950. 14. sz.

Rómay Mária

H.Szemere Ibolya divatrajzai

KÉPES FIGYELŐ

1950. 1.sz.

Rónay Mária

H.Szemere Ibelya: Divatrajzok

KÉPES ÚJSÁGYELŐ

1949, 23.sz.

Rómay Mária

H. Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1949, 20. sz.

Rónay Mária

H. Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1949, 18. sz.

Rónay Mária

H. Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1948, 8. sz.

Rómay Mária

H.Szemere Ibelya: Divatrajzok

KÉPES H GYELŐ

1949, 47.sz.

M. D. k.

H. Szemere Ibolya

Divatrajza a "Divat Tarka" c. rovat illusztrálására.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. aug. 14-2o.
V. évf. 33. sz.

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

Ruhatervének repr.-ját bemutatja a lap a "Divat Tarka Barka" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. aug. 27.-szept. 2. VI. évf. 35. sz.

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

Rajzai a „Divat Tarka Barka" c. rovatban.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. jan. 22-28.
VI. évf. 4. sz.

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

"Divat-Üzenetek" c. rovathoz/ készitett estélyi-ruhatervet.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. nov. 3. III. évf. 45. sz. 43. lap

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

Divatrajza a "Divatmorzsák" c. rovat illusztrálására.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. nov. 17. III. évf. 47. sz. 42. lap.

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

Divatrajz tervét "Divatmorzsák" c. rovat keretében hozza a lap.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. okt. 27. III.évf. 44. sz. 39. lap

M.D.K.

H. Szemere Ibolya

Magyaros stilusu estélyi ruhatervét bemutatja a lap a "Divat-Üzenetek" c. rovat illusztrációjaként.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. nov. 24. III. évf. 48. ~~lap~~ sz. 41. lap

Rómay Mária

H. Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1949, 8. sz.

Rónay Mária

H.Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1948, 46.sz.

Rónay Mária

H.Szemere Ibolya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1948, 48.sz.

Rónay Mária

H.Szemere Ibelya: Divatrajzok

KÉPES FIGYELŐ

1948, 50.sz.

T. Szemere Ágnes, [ ]

Agrárdon állít ki.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 28.

Szemere

d.

Lykanemzromantika

18. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Szemere

l.

LykaMagyműI800-50

91.189.l.

Morozzi Dante

Madonna

Orfeus

Arckép

Moschi Mario

Arckép

Nagni A.

Az abruzzei herceg

Szemere

Ltáb I. 89

Vasárnap
10
Kat. Sz. csa.

Hétfő
11
Kat. Higin vt.

Kedd
12
Kat. Ernő ap.

Ujhold 17 óra 47 p.

Szerda
13
Kat. Veronika

Csütörtök
14
Kat. Hilár pk.

Ógörög Jan. 1 1937. Ujév

Péntek
15
Kat. Rem. Pál

Szombat
16
Kat. Marcell p

Izr. 4 S. Bo

Január

1937 31 nap

Szemere

(Abaj-Torna vm)

Pallavicini-kúria

199. l.

Zádor-Rados

Most jelent meg!

A művészettörténet a történelem mestere!

Meglepően újszerű, nagyjelentőségű kultúrfilozófiai koncepció, mely egy új építő kultúra jövetelét és világnézeti optimizmus jogosultságát bizonyítja a művészettörténet adatainak vizsgálata alapján. — 148 képpel.

Az Athenaeum kiadása

ÁRA

Félvászonkötésben

137.500

KORONA

Egészvászonkötésben

143.750

KORONA

Szemere

kiskőrség

l

Csíkvári Abaúj

207. l.

Szemerei rk. templom

A fáji rk. egyházközség
leányegyháza.
Épült 1931-ben.

Csikvári Abaúj
sz. a. 55. k.

Szemere

festőművész

Harmadik Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Magyarság
1935.III.24.

T. Szemere Ágnes

Három művész kiállítása nyílt meg pénteken a „Velencei nyár" keretében Agárdon. A kiállított T. Szemere Ágnes textilképeivel vett részt.

Magyar Hírlap 1972/208 Pald

689. *Szemlér Mihály:* Erdei út

339/a. *Glatz Oszkár:* Anya és gyermeke

Szemethy Imre

A Széchenyi Akadémia tagja lett. 1993. ápr.6.

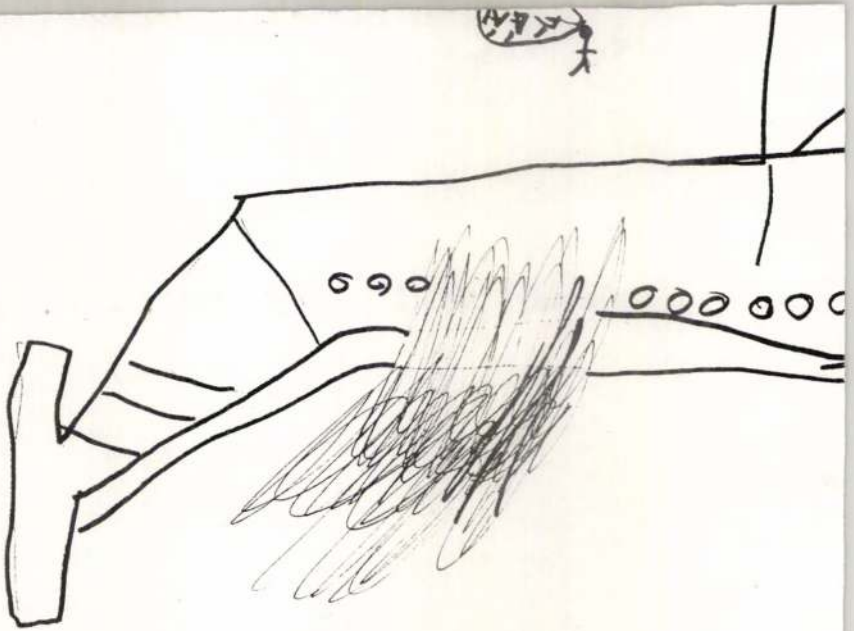

Szemethy Imre

9. 71.

Új Művészet 1972

SZEMETHY Imre

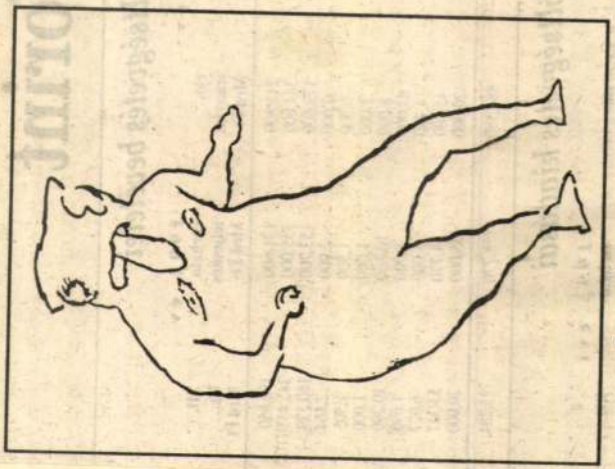

Szemethy Imre rajza

M. Nemet
1993. jan

SZEMETHY MIKE: AZ ÖNCÉL-
FOLÓ STATISZTIKA MINTAVÉTPRÓBÁI
AVAGY KÖNIG FRIGYES
MOZGÓ VILÁG 1998/5, 42-50

ra előkészítése érdekében kérlek, légy kedves
lapot, amelyen kiválaszthatod a fogyasztandó
nálatból.

s 30-ig kérem címemre eljuttatni. (Akitől eddig
nek leszünk úgy tekinteni, hogy legnagyobb
n.)

n összejöhetünk, és egyúttal a közelgő Húsvét
ünnepeket kívánva

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

276. Gyermekmesék. Grimm Testvérek után Halász Ignác. Walter Crane rajzaival. Bp.1887. Eggenberger. Szemlér rajzolta a magyar kiadás iniciáléit.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiál
Kat. 16.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Ahol a katalógus nem jelezte, h. Szemlér kezétől származnak-e a rajzok, 259-281 sz.-ignem készitettem róla cédulát, Miniatonaáltal vannak müvek, melyeken nem volt feltüntetve, h. Sz. készitette volna a rajzokat., mégis felvettem. Ugy, hogy kérem a feldolgozott, nézzen utánna a katalógusban.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiáll. Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, fest.,rajzoló és rézkarcoló

689. Erdei ut. Festm. Repr.

Árverési Közlöny. 1936. 4.sz.rk. Kat.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Állatsereglet képekben jó gyermekek számára. I.-II. 16-16 szines körajzzal. Bp. é.n. Riegler József Ede.

Nagyzlito. 124-126.l.

MDK.

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

A mértani és a szabadkézi rajz kapcsolata. I.-III. Könyomatu rajzminták. Bp. é.n. Riegler József Ede.

Irod. A Gyüjtö II. évf. 6-8.sz./Ex-libris különszám/ 27.1. és 1-3.at 33-36.l.

Nagyalito. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarc oló. 1833-1904.

Körajzai:

BÝvalyfej. Házaló zsidó. Két kép egy lapon.

A napkeleti regék gyöngyei. Átdolgozta Hohenauer Ignác. 8 szines körajzzal .Pest.é.n. Lauffer Vilmos kiadása.

Nagyzlito. 124.-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarc oló. 1833-1904.

Körajzai:

Állatvilág. Képeskönyv. 16 körajzzal. Pest.é.n. Deutsch Testvérek kiadása.

Körut az állatkertben. Az ifjuság számára átdolgozta Hohenauer Ignác.11. szines körajzzal. Pest. é.n. Lauffer Vilmos .

Nagyalito. 124.-126.l.

MNK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló. 1833-MMMX 1904.

Körajzai:

Házaló zsidó. 1880.
Vén cigány. 1880.

Nagyvilág. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarc oló. 1833-1904.

Körajzai:

Vezérek és királyok arcképei. Álló alakok, arany háttérrel a 80-as évekből. Amant les lettres.

Ex libris. Kortesképp. 1847-böl. "Szemlér Mihály könyve" é.n.

Nagyzlito. 124.-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló. 1833-[illegible] 1904.

Körajzai:

Anyai szeretet. A "Családi Kör" mülapja. 1873.

A kis szőlőtolvaj. 1880.

Borozó paraszt Somogyból. 1880.

Nagyvilág. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarcoló. 1833-XXXXX 1904.

Körajzai:

Rozgonyi Cecilia férje segitségére siet.
A "Családi Kör" ünlapja. 1872.

Vörösmarty Mihály, Fáy András szüretjén elöadja a Föti dal-t./

Nagyzlito. 124-126.l.

Szemlér Mihály, festő, rajzoló és ré
karcoló. 1833-1904.

Rajzai:

A leánykérés. "A"Családi Kör" mülapja. 1
1871.

Arató ünnep. A "Családi Kör" mülapja.
1871.

Nagy Lajos. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és réz-
karcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Magyar királyok és hösök csarnoka. irta:
Hohenauer Ignác, 12 szines körajzzal. Pest.
Lauffer V. 1871.

Nagyalito. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Emléklapok /2/ Somssich Imre gróf és Somssich Pongrác gróf halálára, a mikei mauzoleum képével. 1870.

Nagyalföld. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és réz karcoló. 1833-1904.

KMXX
Körajzai:

Petöfi halála. "Családi Kör" mülapja. 1871.
Petöfi elszavalja a "Talpra magyar"-t a muzeum lépcsöjéröl.

Nagyzlito. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

A rózsakirálynö választása. A"Családi Kör" mülapja. 1869.
Zrinyi Ilona bucsuja gyermekeitöl. A Családi Kör mülapja. 1870.

Nagyalitó. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban. A "Képes Világ" elsö jutalomképe. 1869.

Lórántffy Zsuzsanna a hazai tudománynak áldozik. A "Családi Kör" mülapja. 1869.

Nagyzlitc. 124-126.l.

MEK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és réz-karcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Pesti képeskönyvek. Irta B.Ukermann A. Mulatságos elbeszélések és vadászkalandok. 12 színes körajzzal. Pest. Lauffer V. 1868.

Nagy Lite. 124-126.l.

MEK

Szemlér Mihály, festő, körjegyző és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Erzsébet, a haza szentszivü Nagyasszonyának magyar királynővé koronáztatása. Leitner L.M. kiadása. 1867.

Nagyalföld. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körgyzoló és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

dr. Szabóky Adolf, a pesti kat. legényegy leż elnöke. /Kat.legényegyleti olvasótár. Szerk. és kiadja: Tóth I., Eger. 1864.

Nagyzlito. 124-126.l.

MEK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló, és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Három fej. 1864.
Kocsmai verekedés. 1864.
Tájkép vizzel. 1864.

Nagyvilág. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló, és réz-
karcoló. 1833-1904.

Körajzai:

Biró uram.1863.
Magyar vitéz. 1864.
Juhász legény csárdában,komondorral.1864.

Nagyalitó. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló, és rézkarcoló. 1833-1904.

Körajzai:
Magyar nemes."Második kisérlet 1863" felirattal.
Alku. 1863.
A jókedvü tótlegény.1863.

Nagyzlito. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló

1833-1904

Körajzai:

Falusi tájkép. 1863.
"Első kisérlet 1863. augusztus 12-én" feliratttal.

Nagy Lip. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, rajzoló és rézkarcoló

1833-1904

Rajzai:

Somogyi halász. 1861.
Somogyi vásár. 1861.
Patrona Hungariae. 1862.

Nagy lex. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló.

1833-1904

Vezérek és királyok arcképei. Álló alakok: a 60-as évekből. - Magyar királyok: 1. Árpádházi királyok. 2. Vegyesházi királyok. 1861. Pfeiffer Ferd. kiad.

Királyok a vegyesházból. Avant les lettres.
Ismeretlen férfi arcképe. " " " 1861-ből.

Körajzok.

Nagyzlic. 124-a26.1.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904

Körajzai:

A Rákóczy/?/ család. 1861. Pfeiffer Ferd. kiadása.

Gr ibaldi arcképe. 1861.

Teleki László gróf arcképe. 1861.

A magyar szabadságharc vértanui. 1671-ben.

/Nádasdy Ferenc, Zrinyi Péter, Tattenbach, Frangepán Ferenc/

Nagyalitc. 124-126.l. Pfeiffer Ferd. kiad.

MDK

Szemlér Mihály, festő, körajzoló és rézkarcoló. 1833-1904

Van néhány portréja, csoportképe s történeti képe is. Ezek a mult század második felének irodalommal táplált, romantico-naturalista stilusát mutatják. Körajzai: Kazinczy, Berzsenyi, Széchenyi, Kisfaludy Sándor. Arcképcsoport. 1860. -

Magyarito. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö, körajzoló és
rézkarcoló. 1833-1904

Marastoni akadémiájában tanult. 1858-tól kezdve a bp.-i belvárosi rajziskola tanára. A mult sz. második felében nagy szerepet játszott müvészeti életünkben. Érdeklödése a népélethez és a természethez vonzotta.

Nagy Lit. 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Wanderlust.... Címlap: Sz.M. eredeti körajza.

Irod.: Müvészet.IV.évf. 112.l. -
Szemlér Mihály emlékkiállitás. katalógusa.1933.Bp.
Nagyszitó 124-126.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

a mult sz. második felének kitünö grafikusa
"Jó Lajoska és Rosz Gyurica" napi eseményeit
veszi rajzónra.

/Francia eredeti után, mint a cimlapon bevallja./
/Gáspár János nagyenyedi nevelőtanár, a "Csemegék"
irója képeskönyve. Stein János kolozsvári kiadó gon-
doskodott pompás kis képekről./

Nádai Pál: Magyar gyermek-képeskönyvek.
Magyar Müvészet. 1927. 625.,626.l.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-körajz.és rézkarcoló.

Diszoklevél Sz.M.részére az országos középiskolai tanáregyesület 1891.évi jubileumi kiállitása alkalmából.-
Az Orsz. Nőiparegylet 2 diszoklevele 1875.és 1885-ből Szemlér Mihályné szül.Frecskay Józsa tédzére,.

Könyvárverés. Árv. Csarnok.1937. nov. Kat. 254.l.

Szemethy Imre

Szemethy Imre: Hetes Attila
rajzairól. = ÉS 1994. ápr. 29. 13.

ΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΙΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

Szemlér Mihály, festőm.-rajz.és réz-
karcoló felesége szül Frecskay Jozsa

2 díszoklevelet kapott az Orsz. Nőiparegylettől
1875 és 1885-ben

Könyvárverés. Árv. Csarnok.1937. nov. Kat. 254.l.

MDK

Szemlér Mihály, raztanár-graf.
illusztr.

Marastoni tanitvány, de inkább a népies irány felé hajlik.
Egy jellegzetes müvével szerepel ezen a kiállitáson.

Ó:

Szent György-Céh kettös kiállitása. 1915.febr.
Müvészet 1915. 143.11

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904.

Jankó barát. Jelz.l.j.: Szemlér M. 1859.
46.l. Udvarlás. " l.b.: Szemlér.1879. Vászon.
46.l. Alföldi táj ökrökkel. J.l.j.: Szemlér 1886. Fa.

Ernst-Muzeum aukciói. XVII. Kat. 45.l. és 46.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm. -graf.
1833-1904

Vizmenti táj. Tusrajz,papir. Jelz.nélk.

Nemz.Szal. - A Szépv.Képtár uj szerzeményeinek kiáll.
Kat. 1930 jan.-febr.

Szemlér Mihály

MDK

Gara nádor megvédi Erzsébet és Mária királynékat a lázadó horvátoktól, olf.

Micsarnok 1924 február-március

2/. MDK

Szemlér Mihály, festöm.

Sz.M. andecktaszerü és naturalista rajzaival hosszu éveken át illusztrálta a folyóiratokat és ifjusági regényeket. Legtöbbnyire a történelemböl v. s népéletböl vette tárgyát. Jó magyaros tipusokat rajzolt, s gondot forditott a kosztümök hiteles korszerüségére.

Később áttért arra a müfajra, melyre lelki alkata utalta: az életképre.

Balástörtfest. 31.1.

1/.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904

pályája első felében szintén festett és rajzolt történelmi képeket. Ismertebbek:
"Gara nádor megvédi Mária királynőt a lázadó horvátoktól"./1868/.
"Hunyadi Jánost rablók támadják meg a rigómezei ütközet után".

Dalás történet. 31.1.

Szemlér Mihály

MDK

Gara nádor megvédi Mária és Erzsébet királynékat a lázadó horvátoktól

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Szemlér Mihály

Grafikai tagilletményünk az 1916-ik évre. A Gyüjtő 1916. 1. sz. 13.l.

MDK

Szemlér Mihály festő

Képzőművészeti Szemle 1880. 11. sz. 163 l.

ye :----------

MDK

Szemlér Mihály

Tanár volt a Marastoni Jakab festészeti akadémiáján.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat,1922.márc.16. 380.l.

MDK

Szemlér Mihály

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai
a mult szazad közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 381.l.

MDK

Szemlér Mihály

Magyar Művészet 1925. 519.l.

MDK

Szemlér Mihályné szül Frecskay Józsa

1192. Az orsz. Nőiparegylet 2 díszoklevele 1875-ből é
1885-ből Sz.M.-né Fr.J. részére.

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
A könyvdíszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l.

Szemlér Mihaj
wod. Szinyei XIII. 688 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

· Endrényi Imre, Szeged.

Szemlér Mihály

l.

Szépmüvèszet

1943.232 l.

BUDAPEST

Szanlér Mihály

irod

Szana Szárév

78. l.

K·I

tek.

gyarországi Müemlékek Országos

Bizottsága

Budapes

Rákos u. 10

KÉSZPÉNZÁTÁ
FRIGYES UTÓDA
IV., Haris-bazár 2.

ATELEFON
MÁ MÁR
NÉLKÜLÖZHETETLEN

BUDAPEST
-936 FEB 27
NY. HL.

Szemlér Mihály

1833–1904.

l.

Sörverető

315. l.

4

I.

Nagyméltóságú Báró Ministerelnök Úr!

Nagyméltóságú Báró Ministerelnök Úr!

A közigazgatási bizottságról szóló 1876 : VI t.-cz. 64. §-a

Szemlér Mihály

Szemlér Mihály: Rajzlapok szabad kézzel való rajzoláshoz. Közép iskolák szemára. 3 és 4 füret. Bpest 1882.

Szemlér Mihály

Irod

Siklóssy László:

Választási emlék.
Szemlér Mihály
négy kiadatlan
rajzával. A Pesti
Hírlap Vasárnapja
1935 ápr. ~~[illegible]~~ 14.
(Képekkel.)

Zólyom vármegye VIII. 34

MDK

Szemerédy Miklós

Hódmezővásárhelyi táj

Bencze László:A magyar képzőművészet mai eredményei /Gondolatok a VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról/ Csillag, 1956.X.évf.február
363-364.l.

MDK

Szemerédy Miklós

Dutka M: IV. Képzőművv. kiáll. Magy. Nemz. 1954. jan. 29. 5 l.

SZEMERÉDY Miklós

Altöldi táj (repr.)

NN: Kiállítás Hódmezővásárhelyen

Művelt Nép 1955 II ért. 43 n. okt. 23. 3 l.

Szemerédy Miklós
Gémeskut, szénrajz

Parasztház, szénrajz
Leesett a hó, szénrajz
Tél Sárospatakon, szénrajz

Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 25 l.

50. kép. *Liezenmayer : Árpádházi Szent Erzsébet.*

KOMÁROMI KACZ ENDRE (szül. 1880)
Oláh parasztlány
Fa, olaj, 71×51 cm.
Lepold—Lippay 57. l.

KOSZTOLÁNYI KANN GYULA (szül. 1868)
Városvége
Vászon, olaj, 70×50 cm.
Csernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 254 l.

KOVÁCS MIHÁLY (1819—1892)
Krisztus keresztelése
Vászon, olaj, 52×42 cm.
Gerevich PA, 252. l.

Szemerédi Miklós

Tájkép, rézk.

Tanyaudvar, rézk.

Zugliget, rézk.

Nyári Tárlat. Ernst Múz. 1954. júl. 8-9 l.

M.D.K.

Szemerédi Magda

A Szegedi Olajközpont tervpályázaton dijazva

45ooo Ft-os megvétel

Társtervező: Selényi István-Papp Gábor, Makó Lóránt, Csavarga Miklós, Faludy E. Péter

Magyar Építőművészet 1967/5. 2-3.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

202-283. Somogyi parasztbivallyal. 1866. Rézkarc próbanyomatának eredeti lemeze.

A Marastoni-féle Pesti Első Magyar Képző Művészetek Akadémiája díszoklevele. 1850. A fejléc/ a Lánchíd képével/ Tyroler Acélmetszetet.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nekrol. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 13.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

198-199. Tájkép .1864. Rézkarc próbanyomata és eredeti lemeze.

2oo-2o1. Kucsmás férfi 1865. Rézkarc próbanyomata és eredeti lemeze.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nekrol. évf.-án reni. emlékkiáll.
Kat. 13.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-grf.

Mozgalmas jelenet. Tusfestmény.
A művész vázlatkönyvéből.
Tájkép ökrökkel. Szépia.
A művész " "

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nekrol. évf.-án reni. emlékkiáll.
Kat. 13.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Bécsi emlék az 50-es évekből. Ceruzarajz.
A művész vázl.Könyvéből.
Vizmenti táj. " " "

Tóvári fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat. MK 16.1.-

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-grf.

191-192. Tájképek. Kréta- és ceruzarajz.
A művész vázlatkönyvéből.

193. Tanulmányfejek. Ceruzarajz.
A művész vázl.könyvéből.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. emlékki
Kat. MNK 13.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Pesti utcai jelenetek az 50-es évekből.
A művész vázlatkönyvéből. Tollrajz.
Panoptikum és szegénylegények.
A művész vázlatkönyvéből. Tollrajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat. Kk 16.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Könyvillusztrációk, vázlatkönyvek és rajzminták:

Szökés a temesvári csata után./1849.aug. 9./
A művész szabadságharcbeli emlékeiből. Vizfestmény.

Római fürdő.1933. -
Szemlér Mihály szül. - nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.

MDK

Szemlér Mihály. festőm.-graf.

Grafikai művei:

Virágok. Gyermek képeskönyv. Irta: Pósa Lajos.
Tusrajz.

Római fürdő. 1933. -
Szemlér Mihály szül. - nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Grafikai művei:

Jó Iluska és rossz Juliska. Egy tervezett gyermek-képes könyvből. Kézzel szinezett próbanyomat.

A virágok könyvéből. Irta: Pósa Lajos. A fehér liliom. Tusrajz. Budapest. 1890.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 12.1.

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

183. A halálra ítélt darázs. Tollrajz. Könyvillusztráció.
/Pesti képes könyvek. Irta: B. Ubermann Aladár. Pest. 1868. Lauffer Vilmos./

184. Tollrajz.

Rónai fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. ének 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

Faluvége.	Tollrajz.
Falurészlet. Szada. 1882.	Krétarajz.
Könyvillusztráció.	Tusrajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. Sznek 1oo. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

Nagybögös. 1880.	Szénrajz.
Hegedülecke.	" "
Medvetáncoltató.	" "
"Vigyázz fiam!" 1880.	Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.12.1.

MDK

Szemlér Mihály. festőm.-graf.

Grafikai művei:

Muzsikus cigány. Tanulmány egy 1876.évszámjelzésü olajfestményhez. Cer.rajz.
Kisleány, karján gyermekkel. Krétarajz.
Közeledő zivatar. Cer.rajz.

Római fürdő 1933.
szemlér Mihály szül. [illegible] loc. évf.-án reni.emlékkiáll.
Kat.12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

Somogyi fejek a 70-es évekből. Cer.rajz és vízf.
Borozó parasztok. Csököly. A 70-es évekből. Cer.rajz.
Szadai részlet. Szada. 1875. Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-ének 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat.12.l.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

Somogyi népviselet a 70-es évekből. Vizf.
Somogyi paraszt a 70-es évekből. "
Mikei típus. Mike. 1872. Cer. rajz.
168. Somogyi típus a 70-es évekből. " "
169. Somogyi típus a 70-es évekből. " "

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékki
Kat.12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

A kamp. 1864. Tollrajz.
Hasztalan erőlködés. Szada.1867. Cer.rajz.
Parasztfiu. Szada. 1869. " "
Ételt hordó kisleány. Szada.1869. " "

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat.12.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művei:

Kucsmás férfi. 1865. Rézkarc. Próbanyomat
Somogyi paraszt bivallyal. 1866. Rézkarc. " "
Vilmos, a művész egyetlen fia. 1858. 1861. Cer.rajzok.
Korcsmai verekedés. 1863. Tollrajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Alku.	1863.	Rézkarc.
Bivalyfej.	1863.	"
Tájkép.	1864.	" Próbanyomat.
Három fej.	1864.	" " "

china-papiron.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nek 100. évf.-án rend. emlékkiál
Kat. 12.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Faluvége. 1863. Rézkarc. Próbanyomat china-papiron. Egyetlen levonat, lemeze elkallódott.
Magyar fej.. 1863. Rézkarc. Próbanyomat china papiron. Egyetlen levonat, lemeze elkallódott.

Római fürdő 1833.
Szemlér Mihály szül. -nek lec. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 11.1.

árnap látták utoljára. Akkor hazament és
ég beszélt is lakásadónőjével. *Lukács* Irén-
ek ma reggel feltünt, hogy *vasárnap óta*
em látta albérlőjét. Tegnap még azt hihette,
ogy azért nem jelentkezik a lakástól külön
ekvő szobájából, mert gyöngélkedik. Nem
zavarta. Ma reggel azonban bekopogtatott,
e nem kapott választ, s miután látta, hogy
szoba belülről van bezárva, *a házfelügyelő*
egitségével feltörték az ajtót. Irtózatos lát-
ány tárult eléjük. A szoba padlóján

**felöltözötten feküdt Rózsa Tibor, szét-
roncsolt, véres fejjel.**

zonnal értesitették a rendörséget. A rendör-
rvos megállapitása szerint mintegy 36 órá-
al előbb, tehát vasárnap követhette el az
ngyilkosságot. Nyolcmilliméteres forgó-
isztollyal a szájába lőtt és *a golyó szétron-
solta az agyat.* Az asztalon cédulára irt
ucsusorok voltak:

*«Lilikém, tied az utolsó gondolatom.
Tibor».*

A levél mellett egy arany karikagyürü fe-
üdt. *Rózsa* Tibor pénztárcájában 118 pen-
őt találtak. Az *Esti Kurir* munkatársa meg-
llapitotta, hogy *Rózsa* Tibor már hosszabb
ideje válegány volt. Menyasszonya Kispesten

Pál követ és Schmidtné Szabóbagoly Vá-

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Prágai torony. 1858.	Vizf.
A prágai zsidó temető. 1858.	Ceruzarajz.
Tolvaj asszony. Pest. 1858.	Tollrajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nek 100. évf.-án rend. emlékkiál
Kat. 11.1.

MDK

Szemlér Mihály

Viterlások, vf.

Ernst Muzeum aukciói XXX. 54.l.

IDK

Szemlér Mihály és mások.

után Harsányi Gyula, Pósa Lajos. Mariska mesél. Bp.

Dr. Szemlér Lőrinc gyűjt.-nek ajándéka. Bp.1936.
Könyvdíszek .- Könyvillusztrációk.
Érv. Közl. 1936. 5.sz. 91.l.

Szemlér Mihály és mások.

1197. Diabolin:. Galopp für das Pianoforte. Comp. v. Philipp Fahrbach. Bpest. OlJ. Velinpapirra nyomott zenemű.
Im Maiengrün. Polka-Mazur für das Pianoforte. Comp. v. Philipp Fahrbach. Sz.M. er. körajzával diszitve.

1198. Állatsereglet képekben. Bp.1887. - A magyar gazda munkája. Bp. - Kis képeskönyvek. Össz.lo. db.

Dr. Szemlér Lörinc gyüjt.-nek ukciója. Bp.1936. Könyvdiszek .- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l. és 92.l.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1196. Az elemi rajztan alapvonalai. Pest. 1863.
Elemi rajzlapok. középtanodák számára. Pest. 1873-79.
Rajzlapok szabadkézzel valórajzoláshoz. Budapest. 1882. 9.különbözö füzet.
Mellékelve festömináták Szemlértöl.

Dr. Szemlér Lörinc gyüjt.-nek ukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek .- Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1194. Hohenauer, Ignátz.: Rundgang in den Thiergärten. Pest. O.J. Har. Szines könyomatokkal. /A fedölapon a régi pesti állatkert képe!/

1195. Hohenauer, Ignatz: Rundgang in den Thiergärten. Pest. O.J.Har. Szines könyomatokkal. /A fedölapon a régi pesti állatkert képe!/

Dr.Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936. Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l.

Szemlér Mihály és mások.

1192. Diszoklevél Sz.M. részére az orsz. tanáregyes. 1891 évi jubileumá kiáll.-a alkalmából.

1193. Magyar Gyermek-szinház. Bp. Sz.M. eredeti körajz Melékelve lo szöveg-könyvecske. Rajzminták. Er.körajzok.

Dr.Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1191. A pesti első magy. képzőművészetek Academiájának. Pest. 1851.nov.2.-i keletü elismerő oklevele. Szemlér Mihály részére Maraszoni Jakab, Ürményi Ferenc, Kubinyi Ágoston és Ney Ferenc s.k.aláirásával. Tyroler rézmetszetü fejlécével, a háttérben a Lánchid képe látszik!

Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek .- Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 91.l.

MDK

Szemlér Mihály

Kis kofa, vf.

Felhőtanulmány, vf.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

Szemlér Mihály

Petőfi halála, kőr.

Patrona Hungariae, kőr.

Patak mentén, szépia

Pőv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

e: ....

MDK

Szemlér Mihály

cxőicarcxkép,xcxc

Zrinyi Ilona elfogatása, tus

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke

Bp. 1952.

Szemlér Mihály M.D.K.

grafikus

A „Munkáselet" c. kiállításon jelent meg egy tollrajza.

Gógl-Fertői: Művészi kifvallás a munkáséletről

Napló 1960. ápr. 6. – 5. lap

M.D.K

Szemáré Mihály
festő

„Puszta" cimű olajképével
szerepel a tárlaton.

Kelényi György: Óbudai képzőmüvesek kiállítás
Művészet, 1967. november - 47 kép

Szemlér Mihály MDK

Pásztor 1886.o.v.28x44 cm.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1189. ?Gyulai Pál: Az öt világrész. Kihuzható képes könyv. Bp.

119o. Hohenauer Ignác: Erzsébet, Történeti beszély. Sz.M. szines körajzaival. Pest.1865. és eredeti kötéstervével.

XXXX. Hohenauer Ignác: A napkeleti rege gyöngyei. Pest. 1864.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936. Könyviszek.- Könyvillusztrációk.

Árv.Közl.1936.5.rk.sz. 9o.1.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1185. Tizenkét eredeti rézkarca. Kiadta a Szent-György -céh.

1186. Viseletképek. Sz.M. eredeti pauzái 62. lapon.

1187. Hohenauer Ignác. Magyar királyok és hősök csarnoka regényes jelenetekkel. Első.könyv. Pest.1870. 11 eredeti litbografiával.

1188. Gyulai Pál: Apróbbgyermekmesék. Bpest.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936. Könyvtiszek.- Könyvillusztrációk.

Árv.Közl.1936.5.rk.sz. 90.l.

MDK

Szemlér Mihály és mások.

1181. Pósa Lajos: Virágok könyve. Bp.

1182. Pósa Lajos: Virágok. Képeskönyv. Bp.

1183. Pósa Lajos: Virágok Képeskönyv. Bp.

1184. Beksics Gusztáv: A szabadság [illegible] Bp. Aigner. 1881
Sz.M. fametszetű képeivel.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvritkaságok.- Könyvillusztrációk.

Árv. Közl. 1936. 5. rk. sz. 90. l.

NDK

Szemlér Mihály és mások:

1177. Radó Vilmos: Magyar gyermek- és népmesék. 2.böv.ki
adás. Bp.
1178. Radó Vilmos: Magyar gyermek- és népmesék. Bp.1883.
1179. emlékkiállitás és más Szemlér-vonatkozásu kataló-
gus. Összesen 6 drb.
1180. Pósa Lajos: Virágok könyve. Bp.Mellékelve a 16.lap
pon közölt illusztráció eredetije.

Dr./Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek akciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv.Közl. 1936.5.rk.sz. 90.l.

MDK

Szemlér Mihály és mások:

Seidel Pál: A magyarok története s a világtörténelem főbb eseményei népiskolák használatára. Bp.1884. - Kuttner Sándor: Első oktatás a magyarok történetében. Bp.1886. - Első oktatás a magyarok történetében. Bp.1889.- Schreber, M.G.D.- Bognár Antal: Orvosi szoba-gymnastika. Bp. 1888.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvritkaságok. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 90.l.

MDK

Szemlér Mihály, illusztr.

1174. Első magyar rendszeres rajziskola. Pest. 1861. 34 különböző füzet. Er.körajzok.

1175. Szemlér M és mások. Móka bácsi./Halász Ignác/: Legszebb magyar mesék. Bp. 1899. Második sorozat.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 90.l.

MDK

Szemlér Mihály, illusztr.

Molnár János: Keleti utam. Bp.1886.

Sz.M. a címlap rajzát készitette. Csekély példányszám, XXXXXXXXXX alkalmi nyomtatvány.

Dr.Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszitések. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 81.l.

szövarch 20.-50 lap

Szemlér Mihály.

Kisorsolják egy képét a festőiskolát gyámolító egyesület tagjai között./1854 év/

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Szemlér Mihály.

A Marastoni festő iskola dicsérő oklevéllel tün
teti ki tehetséges növendékét. 1850-es évek elej

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Szemlér Mihály

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept. 11.l.

MDK

Szemlér Mihály, graf .

rézkarcainak figurális témái voltak ,melyeket a magyarmépéletből vett. /Kár, h. bécsi elötanulmánai mély nyomokat hagytak!/ Összegyüjtött hátrahagyott müveit a megértö rokonság kegyelettel örzi.

Szmatner Lajos: Karc- és metszet -művészetünk fejlödé
Képzömüvészet. 1934. 77. sz. 195-201.l.

MDK

Szemlér Mihály

Erdőben

Erdei ut

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/.
40.l.

MDK

Szemlér Mihály

Szadai részlet

A mikei tó, of.

Hazafelé, of.

Ernst Muzeum aukciói XVI. 46.1.

MDK

Szemlér Mihály

Alföldi táj ökrökkel, fa

A lótolvaj, of.

Ernst Múzeum aukciói XVI. 46.l.

MDK

Szemlér Mihály

Öreg vadász két gyermekkel, tusrajz

Családi boldogság, tollrajz

Ernst Muzeum aukciói XVI. 46.1.

MDK

Szemlér Mihály

Kutyával játszó gyermekek, of.

Ernst Muzeum aukciói XVI. 46.1.

MDK

Szemlér Mihály

Tájkép, sepiarajz

A ruhaárusitó, tollrajz

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 73.1.

MDK

Szemlér Mihály

A gémeskutnál, of.

Szénagyüjtés, of.,repr.

Csónakos parasztok készülődése a királyi menyegzőre, of.

Ernst Muzeum aukciói 46. sz. /1931/. 42,43.l.

MDK

Szemlér Mihály rajztanar

Nem csak rajztanari működésében merült ki minden vagya, Székely Bertalan volt a baratja, akivel évek soran at együtt nyaralt és festett Szadán. Egy hatalmas csata forgatagat festi egy nagy vaszonra.

Lyka Károly: A IV.ker.real művészgyerekei.

Uj Idők, 1932.43.sz.

MDK

Szemlér Mihály rajztanár

A Nemzeti Szalonban a IV.ker.realiskola rendezett kiállitást, hogy megmutassa hetvenöt év alatt mi lett a gyerekeiből. Szemlér Mihaly rajztanár volt egyike azoknak, akik a művészet felé irányitották, azt a gyerekseregét, akiket a katalógus felsorol.

Lyka Károly: A IV.ker.real művészgyerekei.

Uj Idök, 1932. 43.sz.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

1833-1904.

Generációkat oktatott rajzismeretekre. Művészete kapcsolódik a régihez, csatlakozik az ujhoz. Kedves emléke a régi biedermeier Pestnek, utköröje a modern magyar grafikának.

Szemlér Mihály eredeti rézkarcai. -A Szent-György Céh magy. Amatörök és Gyüjtök Egyes. kiadása.

A Gyüjtő. 1915.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.
1833-1904.

B mappa tartalma: Tájkép malommal.
Az alku.
Pesti utcasep rő.
Pásztor bivallyal.
Tanulmányfej.
Bivalyfej.
Valamennyi az 1866-os években készült.

Szemlér Mihály eredeti rézkarcai. -A Szent-György Céh nagy. Amatőrök és Gyüjtők Egyes. Kiadása.
A Gyüjtő. 1915.

MDK

Szemlér Mihály /1833-1904/

10 db klf. rajz klf. méretben

A gödöllői erdőben, of.

Szüretkor, ceruzarajz

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 56.l.

Szemlér Mihály, festőm.-graf.
1833-1904.

Nemrég rendezett kiállításon mutatták be grafikai munkáinak egyrészét. Most két mappa tartalmazza teljes rézkarc-oeuvrejét.

A mappa: Ujévi emléklap.
Magyar orvzáki tipusok.
Magyar ember.
Nyulbörvásár.
Juhász.
Ki a legény a csárdában?

Szemlér Mihály eredeti rézkarcai. -A Szent-György Céh magy. Amatőrök és Gyüjtők Egyes. kiadása.

A Gyüjtő. 1915.

MDK

Szemlér Mihály (1833-1904)

"A zenélő juhász." Jelzés lent balra. Szemlér M. Pest 855. Vászon 64.5x53.

"A vándorkereskedő". Eredeti rézkarc 21.5x16.5

Ernst Muzeum aukciói. XXII. 51.1.

MDK

Szemlér Mihály

Csirketolvaj, of.

Árverési Csarnok aukció Ért. 1934. szept. 57.1.

MDK

Szemlér Mihály

Vásári jelenet

KMTárs. Magyar-táj-és életkép kiáll. kat. 1927. 29.l.

MDK

Szemlér Mihály

Hazafelé

KMTárs. Magyar-táj-és életkép kiáll. kat. 1927.
29.l.

MDK

Szemlér Mihály, festö
1833-1904

Női arckép. Jelezve: Szemlér Pest. Olf.
68 - 55 cm.
Alkonyati táj. Jelezve, KKarton.
18 x 35 cm.

Almásy-Teleki XI.1943. Kat. 3o.1.

MDK

/?/
Szemlér Mihály, festö

Sárbaragadt szekér. Jelezve:Szemlér. Vászon.
21 x 38 cm.

Almásy-Teleki X I.1943. Kat. 30.l.

Szemlér Mihály MDK

Hegyipatak. aqu.

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ. IV. aukciója.
Bp. 1923. 9-1o.o.

Szemlér Mihály

MDK

Rákospatak, olf.

Szépm.Muz.Grafikai Osztály XLVI.kiáll. 1922.
Magyar Tájak

M. D. K.

SZEMLÉR Mihály festő
(1833 - 1904)

Történelmi kompozíciók.

Alföldi tájkép és életkép.

Genthon- Németh-Végvári-Zádor:Magyar müvészet 1800-1945
p. 1958 142

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

A vásáron

Ernst Muz. 43. aukc. 1929. dec. 53 l.

MDK

Szemlér Mihály

Erzsébet és Mária királyné elfogatása a horvátok által, vázlat

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 12x

12 l.

Szemlér Mihály MDK

Karikatura-lap, rézkarc

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 87. kiáll. 1954.

MDK

Szemlér Mihály,

Tájkép, of.

Szent György czéh lo.műv. aukc. 1912. febr. 72 l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-gráf.
1833-1904

Felhőtanulmány.	Olf.	
Ámor.	"	
Szőlő, körte, birsalma.	"	Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 36.l.

MDK

Szemlér Mihály

Magyar Studio II. 56.1.

MDK

Szemlér Mihály

Gerevich László cikke. Corvina, 1939. május.
418-425 l.

SZEMLÉR MIHÁLY

Kovácsműhely. Tusrajz.
Bivalyfej. Krétarajz.

SZEMLÉR MIHÁLY /1833-1904/

Kanász. O, ajf. 44x25.

Árverési Közlöny 1940.okt.4.rendk.sz. 35.oldal
95.aukció

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904

Nagyar ta ny . J.alul jobbra: Sz.M.
25 x 46 Vászon.

Kerékgyártó -műhely. J.alul balra :
4o 1/2 x 56 Sz.M. 1872 Szadán.
Tusrajz.

Tájkép. Alul jobbra:Sz.M. Vászon.
23 x 35 1/2

Magy. Nemz. Renesánsz Társ. I.aukciója. Bp. 1921.

Kat. 3o.l.

MDK

Szemlér Mihály

1.

Magyar Studio.I. 17.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.
1833-19o4.

Pihenö aratók. Ceruzarajz.
21x14 J.l.j.

Árv.Közl. 193o. 4.rk.sz.55.szám. 34.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904

Vásárcsok. Krétarajz. Hagy. bély. -vel
Tájkép vázlat. " " " "
Falusi ház. Ceruzarajz. Jelz.
Tanulmányfej. " Hagy. bély. -vel.
Illusztárció a "Virágok könyve"
címlapjához. Tusrajz. Hagyatéki bélyegzővel.
Szadai paraszthász udvara. Krétarajz. Jelz.

Árv. Csarn. 1937. okt. 83. sz./Árv. Közl. rk. sz. 38.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.
1833-1904

Rákospatak.	Krétarajz.	Jelz.
Falusi táj.	Ceruzarajz.	"
Somogymegyei tipusok.	Krétarajz.	"
Tájkép.	"	"
A prágai zsidótemetö.	Ceruzarajz.	"

Árv. Comm.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 37.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.
1833-1904

Orbay Antal m.kir.számvizsgáló képmása.

	Olf. Jelz.
Orbay Antalné képmása.	Olf. -
Ülö paraszttasszony.	Ceruzarajz. Jelz.
Tanulmány.	Szinezett rajz. Hagy.bély.-vel.
Velencei tanulmányok.	Vizf. Jelz.

Árv. Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 37.1.

MDK

Szemlér Mihály /1833-1904/

"Asszony ne okoskodj". Lemezpapir.43x67.

Ernst Muzeum aukciói.XV. 51.1.

MDK

Szemlér Mihály

Nemzeti Szalon IV.auko.18.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.
1833-1904.

	Tanulmányfej.	Eredeti rézkarc.
	Medvetáncoltató.	Krétara jz.
	Somogyi menyecske.	Krétarajz.
	A kortes.	Eredeti rézkarc.
	Somogyi cigány.	Szines kréta. Jelz.
	Pesti utcaseprö a hatvanas évekböl.	Ered. rézk.
551.	Rákospatak.	Vizfestm. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 36.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.
1833-1904

Pesti napszámos a hatvanas évekből. Ered.rézk.
/Próbanyomat./
Rákosmenti malom. Szénk, kréta- és vizfestm.
A tói boszorkány. Tusrajz.
Mikei típus. Olf. Jelz.
Jánoska kalandjai egy zergevadásza tón. Tusrajz.
Öregember, fiatal menyecske. Olf.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 36.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

1833-1904

539.	Rákospatak.	Krétarajz.	Jelz.
	Somogyi parasztasszony.	Ceruzarajz.	-
	Szadai részlet.	Krétarajz.	Jelz.
	Borozó somogyi gazda.	Tollrajz.	"
543.	Rákospatak.	Krétarajz.	"
	Oláh cigányok.	"	-

Árv. Közl.1937.4.rk.sz. 35.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm. -graf.
1833-1904

Utilapu.	Vizf. Jelz.
Parasztudvar.	Krétarajz. Jelz.
Falurészlet.	" "
Parasztudvar.	" "
Nehéz ut.	Suénrajz. "
Vitorlás halászbárkák.	Vizf. "
Vásári sátor.	Ceruzarajz.

Árv. Közl.1937.4.rk.sz. 35.1.

Szemlér Mihály MDK

Gara nádor megvédi Erzsébet és Mária királynékat a lázadó horvátoktól, olf.

Műcsarnok 1924. febr-márc.

MDK

Szemlér Mihály

a rajztanoda átszervezésével kapcs. bizotts. tagja 1868.

Kovács J: Adatok a Szfőv. közs. Iparrajzisk.történ téhez. 1778-1879. Budiparrajzisk 1937/38. 13. l.

MDK

Szemlér Mihály, festö
1833-1904

5o4.	Alpesi konyha. 36.5 x 53.	J.l.j.: Szemlér Mihály 1872 Szadán. Tusrajz.	
5o5.	Hatlovas szekér. 32 x 4o	J.l.j.	Vászon.
5o6.	Közeledö zivatar. 34 x 42	J.l.j.: Sz.m. 1865.	Vászon.
5o7	Boldogság. 62 x 5o	J.l.b.: Szemlér M.	" "

Ernst Museum gyüjteményei. XIII-XIV. 42.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904.

522. Szadai dombos táj. J.l.b.: Szemlér. 27 x 45 Vászon
523. Bánk Bán. J.l.j.: Sz.M. 1860. Vászon. 79.64.

Ernst Múzeum gyűjteményei. XII. 42.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904.

529. Férfi tanulmányfej. J.l.b.: 6,7.December.
Vászon. 48 x 32 862.Szemlér Mihály.

530. Esti hangulat./Sz.M.?/ Lemezpapir.
10.5 x 19.5.

531. 11 db. Magyar királyok,tájképek és genreképek.
A müvész hagyatékából.
Vizi.-k,szépia és tollrajzok különféle nagyságban.

Ernst Muzeum aukcioi. XXI. 42.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904.

598. A zenélő juhász. J.l.b.: Szemlér M. Pest 855.
64.5 x 53. vászon.

599. A vándorkereskedő. Eredeti rézkarc.
21.5 x 16.5.

Ernst Múzeum gyűjteményei. XXII. 5a.1.

MDK

Szemler Mihály, festém.
1833-1904

532. Veszekedés a korcsmában. 1864.. Rézkarc.
31.5 x 39.5.

Ernst Muzeum aukcioi. XXI. 42.1.

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904

715. Tanulmány. A művész hagyatékából. Cer.rajz.
26 x 38
716. Sorozás. J.l.j.: Szemlér M. 1880. vászon.
50 x 72.
717. Hazafelé. J.l.b.: Szemlér M.1876. "
61.5 x 56.5.

Ernst Muzeum aukciói. XXVIII. 55.l.

MDK.

318. Szemlér Mihály /1833-1904/:

KEDVES MEGLEPETÉS. Olajfestmény.

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társaság V. akció.
Bp. 1923. 20. l.

Szemlér Mihály festőművész

Gara Miklós nádor megvédi Mária és Erzsébet királynékat a lázadó horvátok ellen

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

MDK.

317. Szemlér Mihály /1833-1904/

SOROZÁS. Olajfestmény.

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társaság V. akció.
Bp. 1923. 20. l.

MDK

n. Szemler mihály,

müveiből 1904-ben rendeztek emlékkiállitást.

A Nemz.Szal. 400-ik jub. és a KEVE xx-ik kiáll.-a.
1929. febr.

MDK

Szemlér Mihály

Füredi Mihály magánénekes arcképe.Olajf.1860.

Höllr: A 100 éves Nemz.Szinh.eml.kiáll.

Leiró lajstr.1937.

Szemlér Mihály MDK

Somogyi kanász, vizf.

Mücsarnok 1909. pasztellek, akvarellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

Szemlér Mihály

Festő

Főreáliskolai értesítő

1904

SZEMLÉR MIHÁLY

SZÜLETETT 1833-ban

MEGHALT 1904-ben

TANÁRI MŰKÖDÉSE: 1858—1890.

SZEMLÉR MIHÁLY.

Vársz hírt s halhatatlanságot?
Illat az, mely tölt virágot
És a rózsát, ha elhull
Még egy perccel éli túl.
Kölcsey.

Intézetünk fönnállásának félszázados ünnepétől csak néhány hónap választ el bennünket, alapvető munkásaitól az örökkévalóság.

E félszázad alatt mennyi tudást és lelkesedést semmisített meg a kegyetlen halál, mennyi virágzó hajtását és erős ágát törte le ezen intézet fájának!

Azok az első mesterek, kik e reálintézményt életre keltették, gondozták és fölvirágoztatták, már mind pihenőre tértek. Testük elporladt, hírük elveszett; de örökségül reánk hagyott szellemük ma is él és munkálkodik ezen iskola falai között.

Az, kinek nevét e sorok élére irtuk, egyike volt az első munkásoknak, kinek része volt e félszázad örömeiben és küzdelmeiben s a kinek megadatott a szerencse, hogy tanúja lehessen annak, hogy az alapvetők nem hiába fáradtak; mert az ő reáliskolájuk fejlődött és számot tesz kulturánk fejlődésében.

Hosszú, munkás élet után hunyta le örökre szemeit Szemlér Mihály 1904. február 28-án.

Bölcsője és koporsója között változatos és eseményekben gazdag 71 esztendő folyt le, telve az ifjúkor lelkesedésével és vágyaival, a férfikor termékeny alkotásaival és az öregség nyugodt boldogságával.

Mint gyermek-ifjú karddal szolgálta a hazát, mint tanár egy emberöltőn át nevelte és tanította az ifjúságot, mint művész-gárdánk közkatonája tevékeny részt vett fejlődő képzőművészetünk küzdelmeiben, mint festőművész sokoldalú alkotásaival tisztes nevet vívott ki magának kortársai között, mint a közélet kulturális intézményeinek lelkes barátja is kivette a maga részét a munkából; egyszóval nem élt hiába s azzal a tudattal hajthatta le fejét az örök pihenőre, hogy megfizette az életnek mindazt, a mivel annak tartozott.

Eme hittel tettük le intézetünk koszorúját Szemlér Mihály koporsójára, mely a veszteség okozta fájdalomban is kiengesztel és megnyugtat.

* * *

Szemlér Mihály, egyszerű polgárszülők gyermeke, 1833-ban született Pesten. Középiskoláit a pesti kegyesrendiek gymnasiumában járta a szabadságharc kitöréséig. Ekkor ő is, mint annyi más, otthagyta az iskolát és beállott honvédnek. Mint a 140. zászlóalj katonája végigküzdi a szabadságharcot s miután megbizatásainak sikeresen eleget tett, 1849-ben Guyon hadnagyi ranggal táborkarába osztja be. A temesvári csata (1849 aug. 9.) után Orczyfalva helysége mellett az osztrákok fogságába kerül, Temesvárra viszik, ott megfosztják kardjától és tiszti ruhájától s mint rabot durva munkára kényszerítik. De sikerült megszöknie mielőtt még az osztrák ármádiába soroznák s hosszas bújdosás után, szeptember vége felé hazavetődik Pestre.

A halálos csönd szomorú napjaiban támadt föl benne a vágy, hogy mint festő keresse jövő boldogulását. Pest város tanácsának támogatásával kerül a Marastoni Jakab alapította „pesti első magyar képzőművészetek Academiájá"-ba, a hol Grimm, Lotz, Than és Strohmayerrel kerül össze s a hol 1850-ben és 1851-ben elsőfokú kitüntetésre s oklevélre érdemesítik. 1852-ben a bécsi csász. kir. képzőművészeti Akadémiába

lép át, a hol két éven keresztül Ruben történelmi mesteriskoláját látogatja. Geigernek is tanítványa volt; de inkább rajongott másik mesterének, Rahlnak, képeiért, a kinek modorától — az antik színekkel és a széles vonásokkal való festéstől — nem is tudott menekülni. Visszatérvén Pestre, segédtanítója lesz Marastoni iskolájának s mint ilyen működik két és fél éven át.

1858-ban a pesti reáliskolában a szabadkézi rajz segédtanítója, 1860-ban a községtanács határozatával helyettes tanára lesz; 1861-ben pedig megválasztják ezen intézet rendes tanárának, a mely állásától 1890-ben; 32 évi szolgálat után vált meg.

A 60-as években nagy költőnknek, Vörösmarty Mihálynak, Béla fiát oktatta a rajzra, s így alkalma volt a költő árváinak gyámjával, Deák Ferenccel, is érintkezésbe jutni, a ki jó indulatával tüntette ki a fiatal festőművészt. Úgy látszik, hogy a költő családjával való összeköttetése sugallta a „Fóti dal" illusztrációját is, mely egyik sikerült alkotása.

A tanári és magántanítói foglalkozás nem merítette ki munkásságát, folyton dolgozik művészi alkotásokon, melyekhez a szünidőkben tett utazásaiban szerezi meg a szükséges tanulmányokat.

Megfordult Prágában, Velencében, Milanóban, Firenzében, Rómában és Nápolyban. Hosszabb időt töltött Berlinben, Münchenben és Nürnbergben, s a nagy perspectiva, a mely évszázadoknak történelmét tárja fel előtte, itthon históriai képek festésére inspirálja.

1866-ban készült a „*Martinuzzi meggyilkoltatása*" című festménye, melyet a „*Hunyadi halála*" követett s 1868-ban fejezte be nagy történelmi képét „*Gara megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól*" (Budapest főváros Muzeumának tulajdona), mely gondos kutatás és lelkiismeretes tanulmányról tanuskodik.

Ugyancsak a *60-as években* alkotja históriai tárgyú kőrajzainak hosszú sorát, melyek közül a legismertebbek: *Garibaldi arcképe*, a *Rákóczy* és a *Hunyadi család*, *A magyar szabadság vértanúi 1670-ben*, *Martinuzzi*, *Zrinyi Ilona búcsuja*, *Petőfi halála* s a *Fóti dal*.

Ezen műlapok egyikével-másikával még ma is találkozunk a régi nemesi házakban.

Ezen időben próbálkozik meg a rézkarcolással is, melyhez tagadhatatlan tehetsége volt, a miről a hagyatékában talált munkák tanúskodnak; de e nemű dolgait csak a saját gyönyörűségére készítette.

Mintha maga is érezte volna, hogy a históriai festéshez szükséges történelmi érzék és tudás, az actiót feltüntető nagyobb szabású conceptió, kimeríti az ő lelki erejét, elfordul a történeti tárgyaktól s a *70-es években* különös előszeretettel fog a magyar néptypusok festéséhez és a néprajzi tanulmányokhoz.

Ezen szándékának kiviteléhez kedvező alkalmúl kínálkozott szoros összeköttetése a Somssich grófi családdal, melynek szíves meghivására több nyarat töltött el a somogymegyei Mikén. Itt tartózkodása alatt készültek ama nagyszámú genre-képei, melyekben a magyar nép karakterét, életfilozofiáját, ruházatát s életviszonyait oly híven és magyarosan örökíti meg vásznain. Valóban érdemes alkotásai a művésznek e nemben készült képei közül: *Biró uram, A csirketolvaj, A somogyi vásár, A cigány a falusi bíróság előtt, A javíthatatlan*, melyeknek mindegyike éles megfigyelő tehetségről, ügyes elrendezésről, biztos technikáról s erős színérzékről tesznek bizonyságot, Genre-képeivel egyidőben foglalkozik arcképfestéssel is. Ezen művein már a rajz biztosságával nincs arányban a szinek hatása. Különös szeretettel használja a sötét szineket s bizonyos modorosságtól nem tud szabadulni. Sikerültebb arcképei: *Somssich Pongrác gróf; Subič Simon, Szilágyi István* s a művész önarcképe.

A *80-as években* a tájfestésre adja magát. Igaz ugyan, hogy már jóval előbb találkozunk egy-egy tájképével; de ezek nagyon is mutatják az akadémia parancsolta kánonok szerint dolgozó művészt, a kinek gonddal megrajzolt fái, sablonos vize és levegője, meg porcellán színei, igen édeskés hatással vannak a szemlélőre.

Később közelebb jutván a természethez, föltünő változást mutatnak tájképei is. Szadán festett olajképei és aquarelljeiben már valóságot, életet és igazi magyar zamatot találunk.

Nemcsak mennyiségre, de qualitásra is legjelentősebb Szemlér Mihálynak illusztrátori működése. E téren nálunk járatlan utakon kellett haladnia s valósággal úttörő munkát végzett.

Illusztrációiban sokoldalúság, jó ízlés és lelkiismeretes kidolgozás jellemezte. A gyermekvilágból rajzolt képei a mily változatosak éppen oly szeretetreméltók.

Egész könyvtárt tennének ki a mesés-, verses- és képeskönyvek, melyek az ő képeivel jelentek meg. Hogy csak a legelterjedtebbekre utaljak, fölemlítem Gyulai Pálnak, Radó Vilmosnak, Halász Ignácnak meséskönyveit, melyeknek illusztrációi a legkisebb iniciáléig eredeti, magyar alkotások. Sokat dolgozott képes lapjainkba és számos torzrajzot készített a „Bojtorján" című élclapba.

A tanítás ügyének is becsületes szolgálatot tett rajzmintáival és rajzlapjaival, melyeknek hasznát a szakférfiak is elismerték s melyek számos kiadást értek. Thannal, Székelylyel, Telepyvel, Ujházyval, Jakobey Károlylyal iskolai szemléltető fali képeket is rajzolt.

Foglalkozott a Viseletek történetének megírásával is, a mely munkához gazdag anyagot gyűjtött össze.

Szemlér Mihály munkásságának e vázlatos fölsorolása is eléggé bizonyítja munkabírását és szorgalmát, melyet sem a tanítás, sem az alkotás ki nem meríthetett. Maradt ideje arra is, hogy részt vegyen ama küzdelemben, melyet művészbarátai indítottak meg az akkor még elhanyagolt képzőművészetünk föllendítése érdekében. Erre őt nemcsak összeköttetései, biztos kenyeret adó tanári állása, hanem ügyszeretete és erős akarata is képesítették.

Férfias elhatározással állott a nemes ügy szolgálatába, elismerésre nem számítva, egyedül a művészet diadalában bízva dolgozott művésztársaival.

E művészgárdának érdemeit csak az méltányolhatja kellőképen, aki tudja, hogy mi volt a magyar művészet a 60-as években!

A 40-es években alakult „Pesti Műegylet" német szellemével és külföldi műlapjaival maga ellen szólította a hazafiasan érző művészeket, akik „Magyar Képzőművészeti Társulat"-tá

tömörűlnek, mely évenkint tartott kiállításaival s magyar tárgyú műlapjaival csakhamar elhódítja attól a műpártoló közönséget.

A 60-as években megkapják ugyan az „országos“ nevet, de a kormány megtagadott tőlük minden állami segítséget.

Sokáig önerejükre támaszkodva, anyagi segítség nélkül szűkölködnek bérelt helyiségben művészeink, míg végre fölépítik az Andrássy-úti díszes palotát, melynek terheitől Ő felsége adománya menté föl a társulatot, s a melyben addig házaló művészeink megfelelő otthonra találnak.

A jobb viszonyok között Szemlér Mihály nem kért, de nem is kapott részt a vezetésből, elkerülte művészbarátait, sőt munkáiból sem küldött be a társulat kiállításaira.

A keserű csalódás nem vette el kedvét és művészet szeretetét: önmagáért szerette a szépet és alkotott lelke gyönyörűségére.

Visszavonult tanári székébe, a mely hírt és dícsőséget nem nyújthatott; de lelki nyugalmat és a csendes munka áldásait biztosította számára.

32 évet töltött el e reáliskola szolgálatában, melynek mindig éber munkása s érdekeinek lelkes harcosa volt és maradt akkor is, midőn 1890-ben a kiérdemelt nyugalomba vonult.

De az ő lelke nem nyugodni, hanem szélesebb körben alkotni vágyott. Az iskola szűk körét a gyakorlati élet szolgálatával cserélte föl. Mintha az ő elnyomott művészlelke le akarná rázni az iskola korlátait, mely órákhoz szabja a munkát; kereste a teret, a hol szabadon érvényesítheti tehetségeit.

Mindenfélét tervez s minden irányban dolgozik. Rajzol, fest, vállalkozik s izgat a külföldi import ellen.

Élénk részt vesz a millenniumi kiállítás szervezésében, mint a XV. csoport biztosa, s ott látjuk deres fővel; de ifjú lelkesedéssel a Szabad Lyceum bölcsőjénél is, mely társaság igazgató-tanácsának tagjává is választja.

Végre őt is utolérte közös emberi sorsunk. A folytonos szellemi munkától kifáradt testre ránehezedik még az öregség súlya is, melytől megrokkannak az ifjú vállak s a cselekvés teréről visszavonúl a csendes családi tűzhelyhez, a hol hű hitvese és hálás unokája enyhítik a csalódás fájdalmait s az ő

szerető körükben éri utól a halál. Agyszélütés oltá ki munkás életét, mely, mióta alkotni nem tudott, elvesztette célját és tartalmát.

Ez Szemlér Mihály rövid élettörténete, mely legalább főbb momentumait örökíti meg életviszonyainak és tevékenységének.

Ha általában igaz az, hogy az embernek előbb meg kell halnia, hogy embertársai őt valódi értéke szerint méltathassák; különösen igaznak látjuk ezt Szemlér Mihály egyéni értékének megítélésében.

Már életében is tudtuk róla azt, hogy a munka embere, a ki megfelelt kötelességének; arról is meggyőződtünk, hogy a rajztanításnak hivatott mestere, a ki nem kímélte a fáradságot ama tanítványaitól, a kikben tehetséget látott; ismertük, mint teremtő művészt, a ki lelkesedéssel szolgálja hivatását; becsültük, mint erős jellemű férfiút, a ki nyers modora dacára is becsületes és igaz; de lelkének belső tartalmát, szivének érzékenységét és finomságát, művészi alkotásainak gazdagságát és sokoldalúságát, még a hozzá közelállók sem ismerték és méltányolták kellőképen.

Hogy többet ne említsek, fölhozom azt, hogy egy negyedszázadon át érintkeztem a megboldogúlttal, mely idő alatt sokszor kerestem az alkalmat arra, hogy ifjúkorának emlékeihez tereljem vissza, a melyeknek érdekességet kölcsönöz az is, hogy a régi Pest életviszonyaival és a szabadságharc lázas napjaival fűződnek egybe; de ő legfölebb ifjúkorának pajkosságait emlegette, a szabadságharcról igen keveset beszélt, de azt, a mivel öregeink szívesen eldicsekednek, hogy a szabadságharcnak mint gyermek-ifjú katonája is volt, sohasem említette.

Egyszerű szürke embernek látszott ő egész életében, a ki inkább emlékeztetett a megelégedett és takarékos nyárspolgárra, mint a művészet lelkes apostolára.

Föllépésében biztos és önérzetes; elhatározásában kitartó és makacs volt.

A tanári állással járó függetlenséget többre becsülte, mint művésztársainak elismerését s ebben leljük magyarázatát annak is, hogy művészi ambicióját a céhbeliek mellőzése sem tudta megtörni; de tanári és egyéni értékének kellő figyelembe nem

vevése mindig érzékenyen érintette; az e nemű félreértések okoztak neki legtöbb keserűséget.

Ezen érzékenységében kell keresnünk okát zárkózottságának is; nem barátkozott könnyen, de ha valakit barátságára méltatott, ahhoz őszintén ragaszkodott.

Külső megjelenésében tartózkodónak, föllépésében energikusnak, tetteiben jószívűnek ismertük.

Az embernek eme sajátos vonásait nem vetette le a tanári székben sem; oda is elvitte magával a külső szigorral párosúlt szívjóságot.

Tanítványaival katonás módon bánt el, a kik féltek tőle, de azért ragaszkodtak hozzá; mert tudták és érezték, hogy az erős, dorgáló hang mögött gyöngéd, jóakaró szív lakozik, s a büntetést kiszabó ítéletben is a nevelő szeretete nyilatkozik meg.

A tanári működésével elért eredménynek megítélését a még élő tanítványaira bízzuk, a kik közé korunk legkiválóbb festő-, szobrász- és építő-művészeit számíthatjuk s akik közül némelyek alkotásaikkal felülmúlták ugyan a mestert; de a kitől az alapvetés munkáját meg nem tagadhatják.

Szemlér Mihálynak, mint festőművésznek, megítélése nem tartozik a mi feladatunkhoz, valamint annak megállapítása sem, hogy festőművészetünk történetében milyen hely illeti őt meg, annyit azonban elmondhatunk, hogy sokoldalú munkásságával tiszteletreméltó szolgálatot tett fejlődő festőművészetünknek, s hogy a letűnt század művészei sorában nem az utolsók között foglal helyet.

* * *

Összes műveinek felsorolása nem állván módunkban, mert sok munkája van magántulajdonban és ismeretlen kézen; ez úttal csak a művész hagyatékának kimutatására szorítkozunk, melyhez az elhunyt unokájának szívességéből jutottunk:

I. Olajfestmények.

A) *Történelmi tárgyúak:* 1. Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban. 1866. 2. Hunyadi János halála. 1867. Kőre rajzolta Bauer József. (Stammler és Karelstein, Wien). 3. Gara meg-

védi Mária királynét a lázadó horvátoktól. 1868. Budapest székesfőváros Múzeumának tulajdona. 4. 1848-iki követválasztás. A kassai Múzeum tulajdona.

B) *Tájképek:* 1. Közeledő zivatar. 1865. 2. A mikei tó partján. 1874. 3. Mikei malom. 1875. 4. Esti hangulat. 1879. 5. A sövény mentén. Szada, 1879. 6. Szérűskert. Szada, 1882. 7. Falúrészlet. Szada, 1882. 8. Szadai tájkép. 1882. 9. Paraszthház udvara. Szada, 1882. 10. Erdő mélye. Szada, 1882. 10. Falúrészlet. Szada, 1882. 11. Falúszéle. Szada, 1882. 12—15. Felhőtanúlmányok. 16. Tanya. 17. Erdei tisztás. 18. Legelő birkanyáj. 1886. 19. A poprádi tó. 1883. 20. Tóparti táj. 1883. 21. Esti hangulat. 1885. 22. Szadai mély út. 1882. 23. Kútnál. 1884. 24. Rákosmenti tájkép 1890. 25. Felhős tájkép alakokkal. 1897. 26. Hegyi táj. 1898. 27. Péceli részlet. 1899. 28. Tájkép birkanyájjal. 1899. 29. Erdei patak. 1899. 30. Utolsó napsugarak. 1900.

C) *Magyar genre-képek:* 1. Konyha belseje. 1858. 2. Magyar menyecske korsóval. Kömlő, 1855. 3. Kapáló leány. 1855. 4. Juhászlegény dudával. Kömlő, 1855. 5. Somogyi paraszt. Csököl, 1859. 6. Mikei typus. 1859. 7—8. Somogyi typusok. 1859. 9. Szénapadlás. Kömlő, 1855. 10. A csirketolvaj. Falusi jelenet. 11. A tolvaj cigány a falusi bíróság előtt. Vázlat. 12. A jókedvű öregbojtár meg a szamara. 13. Somogyi vásár. Befejezetlen. 14. Öreg ember, fiatal menyecske. 15. Asszony, ne okoskodj! Falusi jelenet. 16. Déli pihenő. 17. Cigánykordély viharban. 1874. 18. Cigányfej. 1874. 19. Hazafelé. 1875. 20. Hegedülő cigány. 1876. 21. Terefere. 1879. 22. A javíthatatlan. 1885. 23. Bíró uram. 1885. 24. Rőzsegyűjtés a szadai erdőben. 1880. 25. Vásári jelenet. 1882. 26. Juhnyáj pásztorokkal 1874.

D) *Állatképek és gyümölcstanúlmányok:* 1. Ökrök az itatónál. 2. Szamár. 3. Négyökrös szekér. 1883. 4. Szamárkóró. 5. Görögdinnye. 6. Felvágott sárgadinnye. 7. Sárgadinnyék. 8. Barackok és mogyoró. 9. Csendélet görögdinnyével. 1884. 10. Csendélet rákokkal. 1884.

E) *Arcképek:* 1. Önarckép 1876. 2. A művész második feleségének arcképe. 1876. 3. Ugyanaz legyezővel. 1878. 4. Szőke leány mandolinnal. 1878. 5. Somssich Pongrác gróf életnagyságú arcképe. 1875. (A mikei Somssich család sírboltjában). 6. Somssich Imre gróf arcképe. 1884. (Ugyanott). 7. Tiroli vadász. 8. Subič Simon tanár arcképe. (A IV. ker. közs. főreálisk. tulajdona). 9. Szilágyi István arcképe. (A IV. ker. közs. reálisk. tulajdona). 10. Gyermek arckép. 11. Jankó barát arcképe.

F) *Másolatok:* 1. Szt.-Sixtus madonnája, Rafael után. Eredetije a drezdai kir. műgyűjteményben. 2. Madonna a gyermek Jézussal. (Olasz mester után). Eredetije a velencei akad. képtárban. 3. Madonna

della Sedia. Rafael után. Eredetije a firenzei palazzo Pittiben. 4. Zöldségárús leány. Mlle Achille Fould francia festőnő után. 5. Mater dolorosa. 1875.

II. Aquarellek:

1. Prágai részlet. 1858. 2. Prágai torony, 1858. 3. A prágai zsidó temető. 1858. 4. Kapu Prágában. 1858. 5—7. Visegrád vidéki képek. 1892. 8—9. Részlet Velencéből. 10. Bárka a hullámzó tengeren. 11—13. Velencei halászbárkák. 14—15. Tengeri képek. 16. Halat áruló fiú. 17. Velencei halász. 18. Velencei nő. 1893. 19. A Balaton partja Bogláron. 1895. 20—23. A Rákospatak mentén. 24—27. Részletek a Kurucvölgyből Budakesz mellett.

III. Lithografiák:

A) *Történelmi tárgyúak.* 1. Kazinczy, Berzsenyi, Széchenyi, Kisfaludy Sándor. (Arcképcsoport) 1860. 2. A Rákóczy család. Pfeifer Ferdinánd kiadása 1861. 3. A Hunyadi család. 4. Garibaldi arcképe 1861. 5. Teleki László gróf arcképe. 1861. 6. A magyar szabadság vértanúi 1671-ben (Nádasdy Ferenc, Zrinyi Péter, Tattenbach, Frangepán Ferenc) Pfeifer Ferd. kiad. 1861. 7. Patrona Hungariae. 1862. 8. Magyar királyok: I. Árpádházi királyok, II. Vegyes házi királyok. Pfeifer kiad. 1861. 9. Martinuzzi meggyilkoltatása. A „Képes Világ" jutalomképe, 1866. 10. Erzsébet királynővé koronáztatása. Leitner M. kiad. 1867. 11. Lórántffy Zsuzsanna a hazai tudománynak áldozik. A „Családi Kör" műlapja. 1869. 12. Zrinyi Ilona búcsúja gyermekeitől. A „Családi Kör" műlapja. 1870. 13. Petőfi halála. A „Családi Kör" műlapja, 1871. 14. Petőfi elszavalja a „Talpra magyart" 15. Rozgonyi Cecilia, férje segítségére siet. A „Családi Kör" műlapja 1872. 16. A fóti dal. A „Csal. Kör" műlapja. 1873. 17. Két emléklap Somssich Imre és Pongrác grófok halálára, a mikei mauzoleum képével. 1870.

B) *Életkép és genre:* 1. Somogyi kanász, 1861. 2. A rózsakirálynő választása. A „Csal. Kör" műlapja, 1869. 3. A leánykérés. A „Csal. Kör" műlapja, 1870. 4. Arató ünnep. „Csal. Kör" műlapja, 1871. 5. Anyai szeretet. „Csal. Kör" műlapja, 1873. 6. A kis szőlőtolvaj. 1880. 7. Borozó paraszt. 1880. 8. Házaló zsidó. 1880. 9. Vén cigány. 1880.

IV. Rézkarcok:

1. Falusi tájkép. Első kisérlet. 1863. 2. Magyar nemes. 1863. 3. Alkú. 1863. 4. A jókedvű tótlegény. 1863. 5. Biró uram. 1863. 6.

Magyar vitéz. 1864. 7. Juhászlegény. 1864. 8. Három fej. 1864. 9. Korcsmai verekedés. 1864. 10. Tájkép. 1864. 11. Bivalyfej. 12. Házaló zsidó.

V. Tollrajzok:

I. Választási mozgalmak, 10. lap. 1. Kortesek. 2. Kortes az ellenfél táborában. 3. Követ ajánlás. 4. A választók tanyája. 5. A választók fölvonulása. 6. Szavazás. 7. Megakadályozott választás. 8. Díszmenet. 9. Lakoma. 10. A mulatságnak véget vet a feleség. II. Széchenyi szobrának leleplezése.

VI. Könyvillusztrációk:

1. Magyar királyok és hősök csarnoka. Lauffer V. kiad. 1870. 2. Körút az állatkertben. Lauffer kiad. 1870. 3. Intő példák képekben az ifjúságnak. Szövegét Ney Ferenc írta. Lauffer. kiad. 1874. 4. Más kárán tanul az okos. Szövegét írta Ney Ferenc. Lauffer kiad. 1875. 5. Virágok könyve. Pósa Lajos verseivel. Rigler J. kiad. 1879. 6. Állatok könyve. Pósa L. verseivel. Rigler J. kiad. 1879. 7. Jó Lajoska és rossz Gyurica napi eseményei. Szövegét írta Dienes Lajos. Lauffer kiad. 8. Könyvtábla Forgó Bácsi gyermekszínházához. Eggenberger kiad. 1882. 9. Magyar gyermek és népmesék. Összeállította Radó Vilmos. Eggenberger kiad. 1883. 10. Mesék és regék. Írta Faylné H. Mariska. Wilckens és Waidl kiad. 1883. 11. Robinson Cruzoe. Átdolgozta Radó Vilmos. Eggenberger kiad. 1884. 12. Iniciálék Grimm—Halász gyermekmeséihez. Eggenberger kiad. 1887. 13. Ida néni. Gyermekmesék. Franklin Társ. kiad. 1883. 14. Első oktatás a magyarok történetében a népiskolák V. és VI. oszt. számára. Írta Kuttner S. Lampel R. (Wodianer F. és fiai) kiad. 1889. 15. Gróf Benyovszky Móric élete és kalandjai. Írta Radó V. Eggenberger kiad. 1889. 16. Apróbb gyermekmesék. Gyulai Páltól. Eggenberger kiad. 1893. 17. Legszebb magyar mesék. Írta Móka Bácsi (Halász Ignác). Lampel R. (Wodianer F. és fiai) kiad. 1899.

VII. Képeskönyvek:

1. Pesti képeskönyvek. Írta B. Ukkermann Aladár. Lauffer V. kiad. 1868. 2. Állatsereglet képekben. Több füzet. Rigler J. kiad. 1887. 3. Az öt világrész. Rigler J. kiad. 4. Tiz ifjúsági színmű. Írta Gellért Jenő. Rigler J. kiad. 1888. 5. A magyar gazda munkája. Rigler J. kiad. 6. Az iparos életből. 7. Virág és gyümölcs. Rigler J. kiad. 8. Állatvilág képekben. 9. Ezeréves Magyarország. Vezérek és királyok arcképcsarnoka. A millennium alkalmából kiadja Rigler J.

VIII. Rajzminták és rajzlapok.

1. Az elemi rajztan alapvonalai elemi és reáltanulók számára. I—III. füzet, egyenkint 12 lap. Pfeifer Ferd. kiad. 1863.

2. Elemi rajzlapok középtanodák számára. I—IV. füzet, egyenkint 12 lap. Lauffer V. kiadása. (Több kiadást ért.)

3. Rajzlapok a szabadkézzel való rajzoláshoz. Középiskolák számára, egyenkint 12 lap. Eggenberger könyvkereskedés kiad. 1882.

* * *

Ennyi az, a mit Szemlér Mihály munkáiból összeszedhettünk. E hiányos kimutatás is mily gazdag öröksége egy munkában eltöltött életnek!

Nincs is okunk arra, hogy koporsójánál a sors ellen zúgolódjunk, mely annak véget vetett.

Élete folyásában eleget kedvezett neki a szerencse, mely az ifjúkor eszményeinek megvalósításához vezette, mely már a férfikor tavaszán olyan állásba juttatta, a melyben alkalma volt tehetségeinek érvényesítésére s mely az élet csalódásaiért bőven kárpótolta a családi élet boldogságával.

A ki egy hosszú életen át hazájának karddal, a tanítás nemes ügyének tudásával, művészi hivatásának alkotásaival szolgálhatott; annak élete nem volt haszon nélkül s annak emléke sem veszhet el nyomtalanúl.

Szemlér Mihálynak is csak földi maradványait födi örökre a sír; mert lelke él megosztva hálás tanítványai lelkében és reánk hagyott alkotásaiban.

Emlékét őrízni fogja intézetünk története és szerető kartársainak őszinte kegyelete.

Gellért Jenő.

Értesítője, Budapest főv. IV. ker. közs. főreáliskola 50 it —, az 1903–04. tanév végén. Bpest, 1904. 1–16. l. (Arckeppel.)

Szemethy Imre

Magyar Világ 1993.9.

Tandori Dezső

Egy kilocal per száz milliliter plusz az egész ország nem-tudom-mije

(avagy: maradjunk csak, mondta Pascal?)

Az egész ország s nem-tudom-mije ezúttal elmarad: vasárnap délután (van), Londonba érkezem. Már ahogy ezt leírom, bukás. Ahhoz az egy kilokalóriához képest. Annál alább (abban) nem adom. Írni már több kilocal per ml (milliliter). Akár ha egy ítélőszéket, tartom magam fölé e fölös kalóriákat. Kudarc, ha *leírom*, a jövő hét végén ismét hatossal kezdődik majd a versenysúlyom. Miféle versenysúly? Nem indulok, tudtommal, semmiben. Ez az. Ahogy az országnak van a nem-tudom-mije, bár Londonban (végre legalább ennyi van) ezennel nincs ott nekem ez (azon a vasárnapon, meg utána tizenkét nap még), van nekem is a nem-tudomom. Mit tudom én. Mit tudok? Sivár felsorolni. Néztem a Graf–Novotnát. Most akkor? Néztem a centerpálya szikkadt gyepét. Nem jó talaj Armigernek, ő a szoftot szereti. Na ja, nem is igazi nagy ló. A 9/11-es Graf nyert, a sírból hozta vissza. Igen, igen, de én biztosra fogadok, ha ott vagyok, és ha. Hol lennék altiszt, kutatom. Már amikor. Mégis: 9 fontra 2 font nyereség: az három üveg bitter lemon (egy kilocal/100 milliliter), s még marad 38 penny. A Sporting Life (a verekedős újságom – ld. Bán Zoli alapvető megállapítását, Beszélő, ezmeg-az az idei szám, hogy ti. én a sorssal a direktet választottam, szembe, hé! akkor már! na, meven? Sic! hát igen, ez aztán nagy hullámvasút, pl. 12 napon át, még ha egy nap pihenő is), a Sporting Life 70 penny. Azt azért meg kell venni. És a többi. Hagyjuk. Mi a fix, ami idén – vegyünk egy ilyen versenyévet, vegyük föl ezt tisztára önkényesen – bejött? Mit csináltam meg? Március 17-étől (Párizs, Canal St. Martin partja, a fogyni nem akaró, este mosdókagylóba öntött vörösbor) a szesz elmaradása. Rá nem szokás a cigire. Eleinte húzom az időt, szívok, ha itthonról elszabadulok. (Amikor akarok, persze; egy-egy nappali, szigorúan nappali, órán.) Később: elfelejtem. A cigit. Napi két pakli után napi két-három szál. Londonban aztán, a Szpéró halála évfordulója körül, Gauloise, szűrőtlen, szűrőtlenített szipkagyűrűn át, még hagyján. Nyolc-tíz szál, szédülésig. A gyertya égetése. Kinézés a platánra. Cigaretta az utcán. Parkokban. A Sporting Life tanulmányozása közben. Itthon (de már a repülőn is, holott: dohányzón utazom) elmarad. Szesz vissza nem jön. 7000 nap (de soha, már soha). Lemegyek ma újságért. Szombat délelőtt van. Egyedül itthon, lemegyek. Forróság. Öröm: 75 kiló voltam kedden, szerdán. Ma 72 és fél. Újabb régi nadrágokat próbálok fel. Alakul. Kár volt olyan kishitűen odaajándékozni a legszűkebbeket. Sebaj. Itt az a gatya, amelyik kiszakadt, mikor Sam Grandchamp futott. Még élt Samu. Ó, a Sam Grandchamp. A Samu üzent: először az övem pattant el. Aztán elcsúsztam a betonlépcsőn. Utána a nadrág térde reccsent szét. Egyenlő: nem az egész-ország-nem-tudomja, hanem hogy tudnom kellett volna, a Grandchamp-ra a gatyámat föltehetem. Máskor a fésűm pottyan ki a hátsó zsebemből. Ó, lukas! A

zseb. Átteszem a fésűt a másik zsebbe. Az is lukas. Nadrágomat egy lóra! Ez eddig mindig bejött (volna). Sosem tettem meg. Majd mire megteszem, késő lesz. Nem is teszem meg soha. Ki fog derülni: még legalább ötször igaz lett volna. (Legatyásodom-e, a szó fizikai értelmében, ötször még? Kérdések, kérdések.) Mi az, ami nem kérdés? Szesz elmaradása, rá nem szokás a dohányzásra; legalább 13 kiló leadása. Elfogyás, egy fokig. Fekszem hanyatt, ma, lemenés előtt írtam valamit (Trjanonra huny Zakofeny c.-t), ez mintha elég lenne. Három és fél nap egyedül, Alizékkal, Icsiékkel (8-ukkal); társném s kutyánk vidéken pihen (nem eltemetve! ó, dehogy, jönnek meg holnap, várom is őket, ez így elég, ez jó volt, megint elég volt); Alizéknak kaját délben, megmosom a holnapi zöldeket, eszem sajtot, kiiszom a párizsi 12 kcalos flakon – citromlé – alját, megy a szemétbe. Kis undor: ahogy az első ilyet vettem most Párizsban, júniusban: miért nincs 1 kcalos? Londonban mit van, Párizsban mit nincs? Azért egy narancsot és egy citromot hazahozok. Jobb, mint az itthoni 54 és 47 kcalosok. Itthon ez van. Az egész ország kilocaloriátlanítása aligha fog életemben bekövetkezni.

Jutalmam jó viseletemért (Párizs; na, ez is, ez az, ez is az: a jó viselet, ami együtt jár az említett dolgokkal) vívóbajnokok utaztak mögöttem a dohányzón haza. Olyanok, akikért – Népsport! – lerohantunk gyerekkoromban vasárnap. Táblajégért, Népsportért, Papp Laciért, Kárpáti Gyuriért és Rudolfért etc. Most hazahozom a forró Krisztinavárosból (iskoláim negyede!) a Népszabadságot (Nessun Doma, egy londoni lócikk) és a Fortuna (epsomi lócikk). Ücsörgök Déryné egykori színháza (a mai férfi és női WC) mellett, nem gyújtok rá. Benézek hajdani helyeim egyikére. Kávézni, vagyis csak. „Csak." Nézem a poharak alján

a maradék sört. Az üvegeket a hűtőpult üvege mögött. Nem izgat. Sose fog. Bizonyosságot is hozott az idei év. Hozta: megoldottam egy köszönőbeszédet, életemben először angolul. Magam fordítottam magyarra. A Rádióban veríték-csepp nélkül szalagra mondtam a fél „Hamlet"-kötetet; tavaly, egy és negyed év halogatás után lefordítottam végre a *Baracknyílás délután* c. londoni fogadóirodás rádiójátékot. Szalagra mondtam saját szerepemet, a kommentátorét. Jó őrület volt ez is. Még mondtam verseket. (Ld. Holmi, azokat.) Nem is a legrosszabb versek. Nem is legrosszabb prózáimat írtam, ez pár éve megy. Sikerült már egy éve nem lennie kötetemnek. Egész jól sikerült. Megnyertem a „Getz-díj"-at. „Életmű" díj, mondjuk, prózai évdíj. Ezek voltak. Fekszem hanyatt. Ezt érzem: mint Hemingway őrnagya *(Idegen hazában)*: abszolút senkinek sincs szüksége rám, úgy amúgy. Van egy mód, ahogy nincs. Nem valami konkrét módon. Sőt, szinte üdvös általánosban. Fekszem hanyatt, vagy oldalt is billenhetek, teljes a némaság, épp a Nyolcak és némák, kint áll a meleg (vagy szél leng), kívül vagyok mindenen. Nekem volna csak szükségem pl. beszélgetésre... de volna-e? Ahogy az órák telnek, ez kétségessé lesz. Nincs épp szükségem. Mégis: inkább nekem van szükségem bárkire, mint bárkinek rám. E bizonyosság is bizonyos fix történés, eredmény. Ld. Hemingway őrnagya. „Hisz már a gyógyulásában, őrnagy úr?" Ld. a novellát, mondom, *Idegen hazában*. Az őrnagy komolyan bólint. Nem, mondja. Azt mondja: nem. Nem is hisz.

Nézem a centerpályát. Arra gondolok: visszajutok Londonba. El fogom hinni az üzeneteket. Ahogy a Head-reklámot elfelejtettem most Párizsban, olyan nem lesz még egyszer. (Lesz.) A Freddy Headet kellett volna játszani két első nap egymás után, kezdéstől, amíg meg nem elégelem. Ahogy én játszottam volna őt, úgy ő hozott is mindent. Bedobták még a télen ezt a Head-sportszer-reklámcet-

Szemethy Imre rajzai

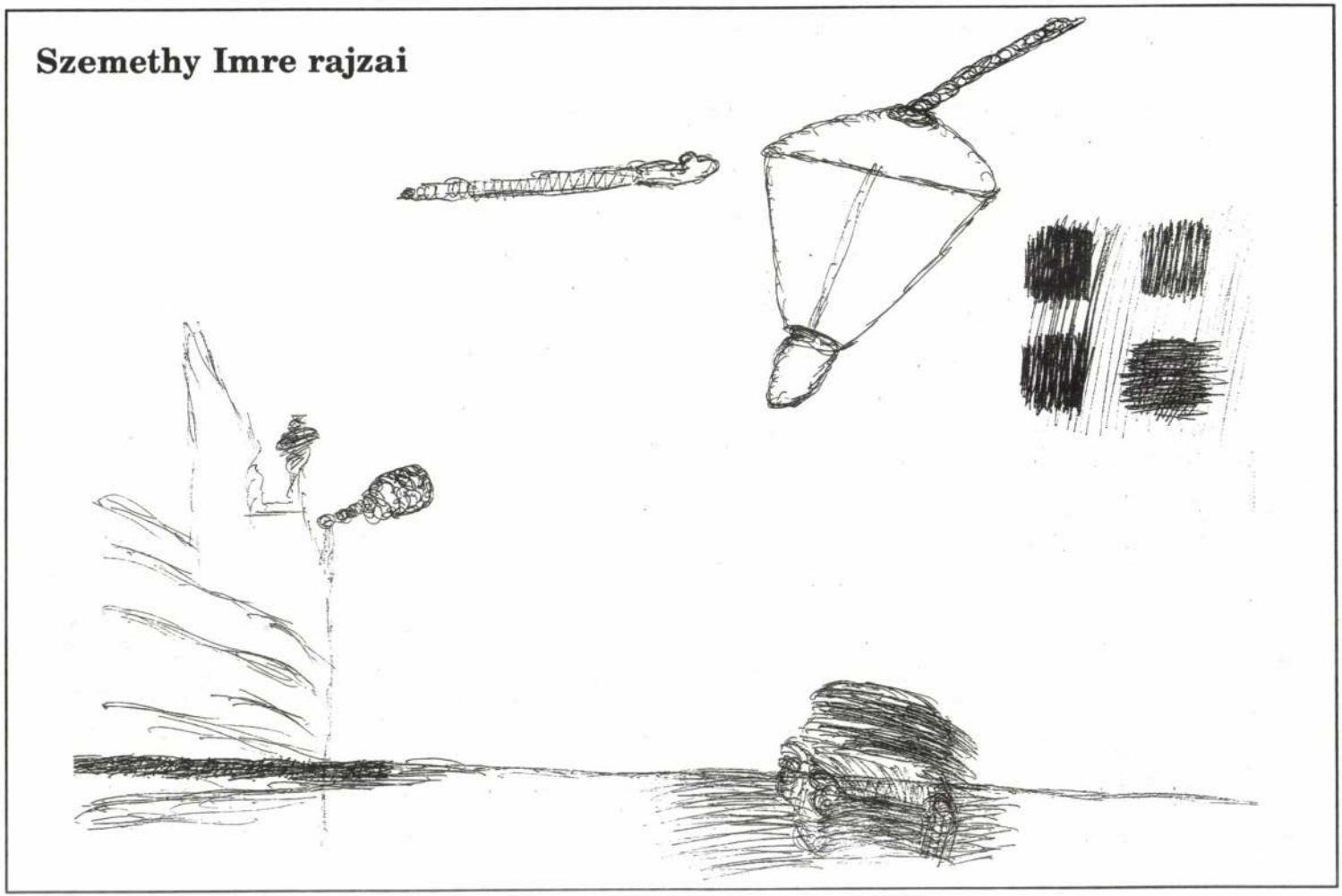

lit. Na, a Freddyvel kell operálnom, gondoltam. Jól. Aztán nem hittem el, így felejtődött. A gat-getés (ld. *Talált tárgy...*) ellenére sem hittem Gatherben. A Getz-díj ellenére sem. Geccer. Gather. Nem hittem. Mindent rá lehetett volna tenni. Placcra, persze. Meg egy sor dolog. Nem, én az egy kcalost tudom holtbiztosan és jól keresni (ahol van; ahol nincs, a pofákat tudom vágni), eddig terjed a tudományom, mindenért meg kell dolgoznom, a legcsekélyebbekért kell teljes lényemet adnom; sebaj, az idén nem lehet okom panaszra, de kapcsolatot ez nem teremt nekem semmivel-senkivel, mivel és kivel is kéne? mégis, ezt néha érzem; nem elég, ami meglett? le is bénultam ma, aztán, csak néztem a teniszt, arra gondoltam hirtelen, hát nem, azért csak s csak történik velem valami most is, közben: fogyok! Ez az enyém. Ez eredményeim szerves folytatódása. Mustárt eszem, az Icsi, vak széncinegénk tartalék krumplijából egy szeletet; szivattyúzom a konyhai mosogatót – reménytelen –, visszagondolok vicces dolgokra. Ahogy a vívóvilágbajnok, akivel – micsoda öröm, tényleg! – összeismerkedtünk a csomagkivételnél, azt mondja: a vívás csak játék, a zene az igazi! A zene az igazi. Nekem mi a zene? Na, hagyjuk ezt, mégis. Mi az én zeném? A kilocal? Az ilyen evidenciatörténetek, hogy: a reptérről társnémnak telefonálni szeretnék. Hogy két barátommal érkezem, készítsen két poharat. Hahaha! Nagy beugratás. Mit hitt volna? Hahaha. Az egyik barátom a narancslé (sajnos, párizsi! 12 kcal per ml), a másik a citromlé (ue.). Na? Minden összejön.

Aztán pár telefon, persze. Mi legyen, merre tovább. A munkák egymást érnék. Most akkor mi legyen? Senki sem jelzi, neki kéne, meg neki kéne, meg hogy siessek. A telefon néma. Próbálkozom; két helyen épp rohannak el, majd visszahívnak. Nem hívnak. Másutt majd visszahívnak, mondja a család, apuka épp dolgozik. Na jó. Valakit én nem akarok zavarni, alig jöhetett haza onnét, ahol én is jártam. De akkor mihez kezdjek? Terjedelmesebb munkához? Az meg nem akarózik. Elintézni a levelezést. Az se. Nem velem van mégis a baj? Velem lesz az. Ráadásul. Nem csoda, hogy senkinek se kellek. Egy kósza ötlet: elfogyok, hogy drasztikusabb ne legyek magammal. (Nem lennék, úgyse. De így: gondolatban sem. Ez is eredmény. Ez is.) Valakivel azért csak beszélek telefonon. Mesélem neki: miért nem segíthetők fel „Nyugaton" az utcai elzuhanók stb. Mert mi okozhatunk végzetes csontelmozdulást, belső vérzést, amatőr segítő gesztusunk során. És kaphatunk a nyakunkba kártérítési pert, de mekkorát. Mesélem: a konstruktivitás krakélere ne legyek már! Ezzel. Hogy nem iszom, fogyok stb. Gyors és éber a mozgásom. Vagy épp nagyon is csak vonszolom magam az utcákon! Jókora szatyorral. (A szép kis bőr oldaltáskámat megmetszették, de elkaptam őket a döntő pillanatban, ld. Trjanon és Zakofeny, most így idézem a két ló nevét; na, nem lovak metszették meg. Azt az érzést! Ahogy ott volt, képtelen közel az arcuk! De a táskából még semmi nem hiányzott. Mekkora éberség. Parányi rezzenésre hátrakaptam a fejem. Ld. Trjanon etc. A repper-kötött-sapkám mentett meg. Abban akadt el a levágásra érett kéz. Ld. Kadhafi, ő most levágatja állítólag megint az ottani tolvajok kezét; ezek arra-tájiak lettek volna szintén.) Na. Megyek, senki se akar kitérni. Hánynak térjek ki? Száznak? Ötvennek? Ötnek? Mit művelnek, hogyan tudnak így közlekedni? Hogy ennyire nem néznek? De tényleg! Ha leállok, nekem jönnek? Mondom ezt a telefonba. Azt mondja, akivel beszélek, á nem, akkor megoldanák ők. Nem biztos. A lényeg: valamit tenni kell. Rájuk kiáltok! Nem durván, nem is nyafogva, de undorral. Egy ilyen „á!"-t, nazálisat, nyekkenőt, ilyet: hogy-már-megint-te-villamosítatlan-

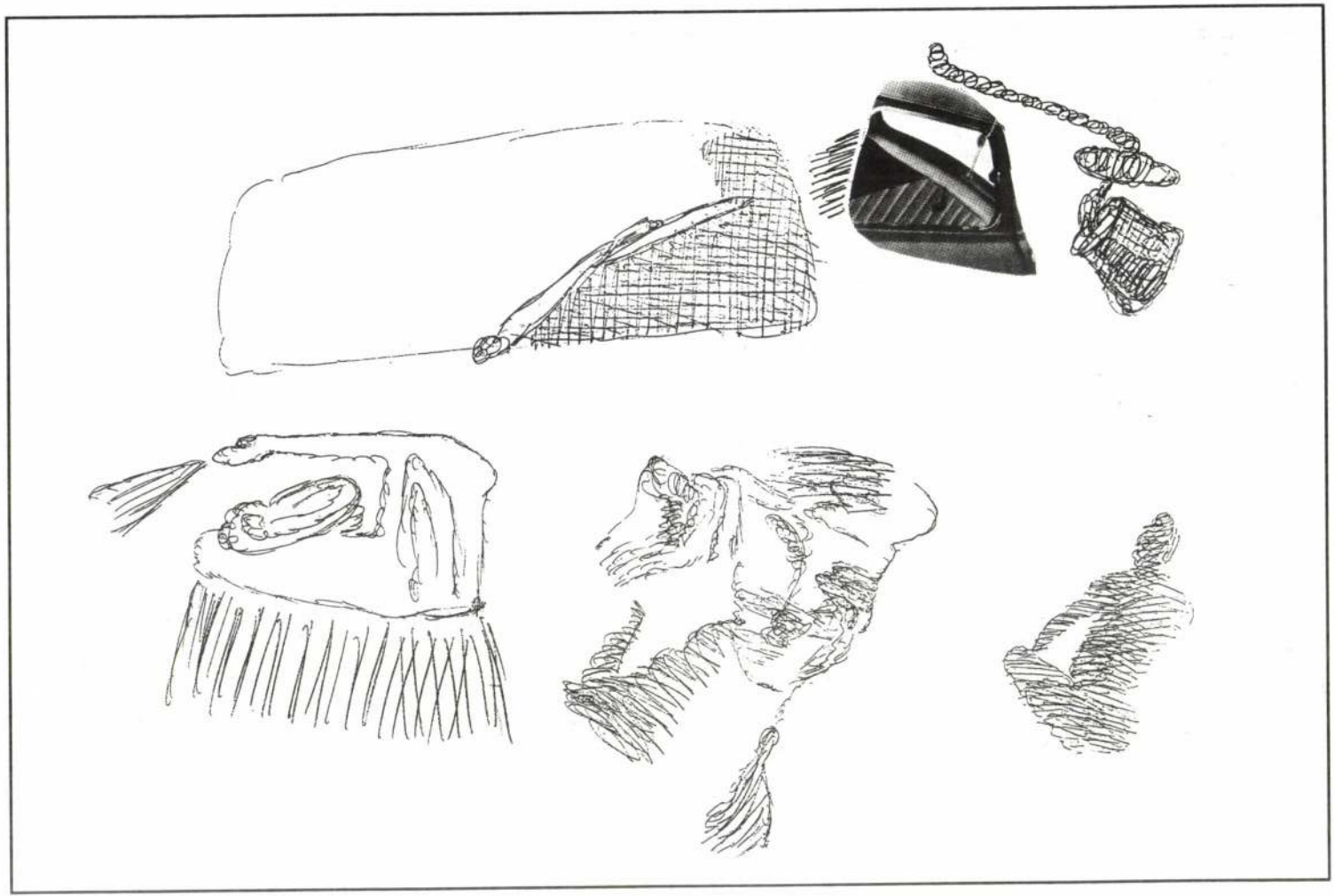

fajzat jössz itt nekem? Hány van belőled, te szemét, te mocsok, te nyomorult, hányan vagytok? Jöttök és jöttök. Ó, halandzsa az, hogy mikor vágytam rátok, múltkor, utolsó párizsi alkonyomon, inkább sűrűségteket választottam, nem a kihalt hivatali utcát. És rémes volt, mennyien vagytok, de akkor szétnyíltatok, s miért? Kip-kop, egy takaros, kedves, virággal felszerszámozott vak férfi jött. Vitte valakinek, celofánban, a még külön is kedvesen zörgő virágot. Jó, Icsi (és halott vakjaink) miatt könny szökött a szemembe, de sokaságtokat nem kedveltem meg, az halandzsa. Na, alighogy elgondolom ezt a rákiáltást, már kiáltok is. Az illető elvágódik! Hahaha. Szívgörcsöt kapott? Hozzá nem nyúlok, mesélem a telefonba (persze, az már kitaláció csupán, hogy összeesik! megriadt csak az illető), nem én, már az ne legyen, hogy én okoztam neki valami bajt!

Ezek a történetek folytatódnak. Van az agynak ez a derekas lázassága. A sok járás ittassága. A zakatoló gondolatoké. Ahogy ilyeneket találok ki: egy magyar autós tolakszik elém a lámpánál, holott nekem van zöld. Magyar, rendjén. Hát üvöltök rá egyet, jó kifejezőt. Nem ér rá válaszolni, arra ti., hogy mit adnék neki és felmenőinek, nem, mert – van ilyen! – valaki máris magyarul, bár akcentussal, megszólal mellettem, hogy ejnye, ejnye, illik ezt, magyaroknak idegenben egymás közt? Erre én, de tényleg, csak és azonnal ennyit: „Mi van, haver, te is akarsz egyet!?" Magyarok (hunok) Párizsban etc.

Ilyen feljegyzésekkel érkezem haza. Most akkor ezeket nézzem át, írjak belőlük valamit. Méghozzá azért, mert – a centerpályát nézve jutottam erre a gondolatra! – vissza fogok keveredni Londonba, és meghódítom (fogadóirodáit), mint Rastignac Párizst. De ehhez el kell hinnem magamat. Merésznek kell lennem.
78 Addig csak és csak merészen kell írnom, ezzel fölvezetem magam, hogy Gather, Freddy Head, de Paris House, Pay Hommage, meg minden. Az üzeneteim. Hogy elhiggyem őket, ha már szólnak. Ne szóljanak hiába. És akkor? Mi lesz? Elég sivár kilátások. Most akkor én ezt akarjam. Inkább nem akarok semmit, egy-kilokalóriás-ital sincs, ez a biztos csak, semmi sincs, nem kellek senkinek, nekem kéne csak ez-az, na, nem úgy személyesen bárki ember, nem, senki úgy külön, de valaki, vagy valami, mindegy, nyilván azt gondolják, ha felsegítenek, még pert kaphatnak a nyakukba, vagy nem vagyok az az 1 kalóriás italuk, nem, inkább az egész ország én-nem-tudom-mije vagyok nekik én is; hát persze, még csodálkozom? Isten képmásai vagyunk ebben is, hát miénk is az ország. Mindegy, délelőtt jó volt lent, egy ilyen izé, ez, akkor.

*

Na, szóval hogy egy-ilyen-izé-ez-akkor. Valami kiindulópont csak lett. Vagy pihenő, közben. Két eset van, egyszerre a kettő nem lehet igaz. Vagy: 1.) arra törekszem – reménytelenül! –, hogy elmondjam, mi is volt és hogyan is volt, vagy: 2.) a nyelv csinálja itten magát. Az első változat eléggé rossz: túl sok kilocal. A másik? Össze, de vissza nem. Megvan valami, a nyelv meg elcsinálja. Összecsinálódik valami nyelv abból, ami különben pedig meglenni látszott. Majdnem megvolt, olyan volt, hogy ezt már épp csak meg kell írni. Ettől lesz meg csakugyan, de úgy, hogy csak na. Aztán egy nyavalyát. Olyan eset, mint a fölsegítésé. Hozzányúltunk, és végzetes elmozdulást okoztunk (magunkban). Perlekedhetünk magunkkal. Lehet, hogy most épp azok a pillanatok vannak,

amikor már a meglevőket kéne (például kis könyvekké) összerakni. Ez nagyon meglehet.

Feljegyzések: „Akiknek én volnék a szerelmetes – vagy szakszerű etc. – elintézendője, azok ugyan miért hanyagolnának? Én nem állok rendesen rendelkezésükre. Mit várnék? Magányos pillanataimban nyaklatnának?" – És: „Akikamik", főleg és szinte kizárólag *amik* – „az én szerelmetes vagy szakszerű elintézendőim, onnét e meddő órákon, napokon át, semmi hír". (Szerelmetes: csakis szakmailag értve, jó vicc.) Most már Icsi is elpihen lassan, szegényünk, élete tizenegyedik, vaksága második évében. Még most is udvarol! Párt keres. Kiszedtem krumpliját, ebből tudja, éjszakája jön. Nincs ott az a tér-elem. Mi magunk mikor s miféle tér-elemeket keresünk? (Megjegyzés: tér-elemeket keresünk az időben, már amilyenek vagyunk, képesek vagyunk rá!) Mokka nemsokára kilencéves; ha megéri. Ő volt, akiért négy nap, öt éjszaka égett a nyári infralámpa 1984-ben. Mindig nagy bajok fenyegetnek nála, de aztán... Felelősség, jegyzem fel, etetni őt krumplival. Dilis, ó, istenem, a kedves Mokka dilis. De a dilissel vigyázzunk. Mikor Tenby – épp most láttam őt a Skyon megint, leégett megint! – leégett, „flop", az epsomi derbyn (hogy néztük az eget, a Piccadilly környékéről: lezúdul-e Epsomban is ez az eső, kinek jó, kinek nem, aztán micsoda árnyalat volt ez, lényegtelen; micsoda árnyalat-se, hogy nekem milyen a kedvem ma, és hogy mire hangol, hol és miképp tartok ezzel!), mikor mintha az lett volna a kérdés, hogy Tenby vagy nem Tenby, csúszás(om) jött. Pedig milyen egyszerűen kimászhattam volna! El Yasaffal! El Yasaf egyenlő Éliás. És nyert! Tizenegy az egyhez. Megsokszorozva nyertem volna vissza veszteségem, ráadásul aztán jött
80 Northern Bird etc. Mindez nem lett. Én Farfelut játszottam, akit a szaklap ajánlott. S mégis, mikor már hazafelé vonszolódtam (szikkadt száj *és* agy!), csak úgy bebiccentem egy irodába az Edgware Roadon. (Szemközt kedvenc 0,54-es citromleves Safewayemmel.) A Curragh (Dublin) esti versenyét kezdték hozni. S ott: Diligent Dillon. Na, megnyestem. Ha tisztességgel nyesem, visszajött volna az egész nap vesztesége. Aztán – de most mindegy, inkább össze lehet nézni, hol mindenütt van erről. (Magyar Napló, Határ, Nappali Ház, Népszabadság etc.) Mégis mintha kötetet akarnék összerakni. Persze, előbb a Hosszú Koporsónak kell jönnie. Sok mindent nekem is ott kéne elolvasnom. Azért ez nem csak úgy van!

Most ez lesz: napokig írok bele a késő estébe. Holott ez nem a Norfolk Square az éjszakai platánnal, a Gauloise-zal (Gauloises Caporal), a füstszűrőtlennel, és az éji fél háromigozós (Szpéró halála órája) életmóddal. Először is: kint jártam az imént a mosogatónál a konyhában. De milyen volt! Lement, fél óra *lefolyása* alatt, a víz (lefolyt fél óra), és ott maradt a Nyolcaknak megmosott taposófűből egy sor apró levél a fehér tálperemen lenn. Mint éjszakára elült madarak. Vagy egyáltalán, valami létezőféleség. Amely így tud létezni. Ott ültek a kis taposófülevelek, feketés-zölden a fehér alapon.

Feljegyzések: legalább ezeket intézzük el ma este. (Még átnézek Icsihez. Közben: fogyok. De már fáradt vagyok erre gondolni. Megint egy másik este. Társnémnak közben, nem a legsimábban, elmagyaráztam: nem folyik le a mosogató. Nem miattam! Ez nem ment simán. Még mindig áll benne a víz. Mivel is telt közben csaknem egy nap? Egy kis sajtot ettem etc. Semmi érdemleges telefon, vasárnap lett közben, már nem is akartam. Ki foglalkozna hivatalos ügyekkel vasárnap? Reggel már nem mentem le. Egy: nem volt újság, amiért. Kettő: teg-

nap ez jól megvolt.) Lenyirkáltam a hajam is, csaknem fejhez-tapadósra. Egész jó. Már amennyire az lehet. Mindig van túl hosszú szál ilyenkor. Valahol abba kell hagyni a nyirbálást. Ha a felsőbb szálak alól kinyírom az alsóbbakat, végképp reménytelen. A rövid szálak is ingerlik a fejbőrt, jöhetne azok nyírása – vagy a várás. Mikor nő ki alul. A játszani-nem-játszani ugyanilyen aztán. Ha nem játszasz, nem vesztesz. Marad lehetőségeid telje. Igaz, jócskán elfogyhat az, ami adódik; látod, mennyi minden adódott. Fog még? Nagy kérdés. Néztem a centerpályát: visszatérek. Megcsinálom az első napot, valami módon, jól. Hol van az még! Persze, látszik: mi mindent kell addig, kora télig, itt elintézni. Azért kelle hozzálátni. Különben összetorlódik minden. Bár nem hinném. Valahogy eddig is mindig *megvolt* minden. Nincs azért *annyi* minden. Na, fáradok megint. Olyan vagyok, mint általában a második leosztás. Pl. egy telitalálat után, még ugyanattól a bandától valami, ha „ahhoz képest" (amik nekünk ők; persze, milyen alapon „azok"? meg nincs is mindig így), amik nekünk ők, variálják. Erre volt Londonban ez a jó dolog a dinoszaurusz-kiállítással. Hogy 95 vagy 9 és fél, nem tudom, millió éve ennyire nem látszott a dinoszaurusz! Hát akkor, gondoltam, a szesz 7000 antinapommal, én a második helyen állok. És ez nem is volt rossz második hely.

Megint te a centrumban! Ezt mondja valaki, hozzám közeli. Mondom, nem, de hát dehogy, ez tisztára szakmai. Na, még egy szakmai (ilyen le nem folyó mosogató, csak a kis levelek nem ücsörögnek olyan helyes körszegélyként!) (ez inkább egy összeszart klozett, maximum illatosító szaga, aztán, maximum!) (amit az ember „már akkor" mondhat; ld. itt összecsinálhatod magad, de vissza nem). Megy a tévében egy videó. A Queenswayn bementem egy áruházba. Rettentő visszhangosan mentek a számok. Mentek a könnyeim, egy fokig. Queensway, Queenzhou (az egy ló, és Szpéró jut az eszembe róla, Cincu-Kvincu, Cicám és etc., meg királynő). Hát a Tati-áruháznál mi volt. (Ott lett aztán, második leosztásra, a táskakihasítás. Ezt így képzeltem, egyébként: a jó isten és a rossz isten nézte, feltalálom az Olümposzt.) (De csak ha egy kilocal per milliliter, a 12 kilocal olümposz nekem nem kell.) Ment ugyanez a szám. A (nem szeretem különben) Lisa Stansfield, valami érzelmes száma, kivételesen tényleg egész jó. Hát ez tisztára a londoni Queensway, gondoltam. De már mik után! Első nap – rezzenetlen forróság, ráadásul „első nap" egy városban, még túl rettentő nagy szabadság, még minden idő a tiéd, lásd első versenynap – elmentem véletlenül a Tatihoz. Na, nézzük, csak úgy. Ezek cipők! Társném hord ilyen teniszcipőket. Hányas is kell neki? Ez a kis méregzöld jó lesz, ez nagyon is jó lesz! Megveszem. Egy számmal nagyobb! Ez telefonon derül ki. Másnap megyek vissza. Túrom át a hatalmas utcai halmot. Látszik, nem lesz olyan könnyű megfelelő méretet találni, kisebbet tehát. Csak nagyon kicsik vannak aztán. Nehogy baj legyen, a méregzöldet beviszem, leadom a felvigyázó pultjánál. Igen ám, de ahogy negyedóra múlva visszamegyek érte, a felvigyázó nincs ott. Az a nő van ott, a szomszéd kasszánál, aki mintha az én cserebere dolgomon (hogy rettegek, mit szól a feleségem, hogy egy egész csatahajót viszek haza cipőül!?) szívből derült. Mert mintha rajtam nevettek volna az imént. Kiemelintem a méregzöldet, viszem. Könnyelműség volt. Pár lépés után, egy szép platán alatt (ld. londoni rém-szállodaszobámat megváltó platánfám! lombja mögött Szpéró csillagával az égen, a szobában bent – szék nincs! – az ágy végén ülve, a komódon a gyertyát égetve: Szpéró halálának 5. évfordulója június hatodikára éjjel fél háromkor; másnap a

Nessun Dorma, apja Night Shift, azaz Senki Sem alszik, Kalaf áriája, apja Éjszakai Műszak, becsületes altiszti megdolgozás révén szerzett nyerő ló), bizony, már el is kap az áruházi detektív, s visz, mint tolvajlással gyanúsítottat. (A levágandó kezűek ügyében nem boldogulok vele aztán, öt nap múlva.) Még szerencse, hogy a nevetős hölgy igazol. A detektív kelletlenül enged el. Nem nagyon akarja hinni a sztorit. Összejátszanánk? S akkor, hogy mégis akarok társnémnak megfelelő méretű teniszcipőcskét, megyek el, jövök el ide, s a két levágandó kezű akciózni kezd táskámon, s csak „a magyar rap", a reppersapkám és a végsőkig finomuló, sványodó éberségem – ld. éberség, hűség! a béke katonája! – ment meg. A béke katonáit viszont: hagyjuk. *Ugyanolyan* élményítő, sajnos, egy kék sisak, ha másként is, mint azok a nyomorúságos szlogenek.

Kezdek belejönni. Már lefekvés előtt éreztem tegnap. Most hajnali négy harminc. Az ő kajájuk már előkészítve. Krumpli megfőzve. Lisztkukac Icsinek. Satöbbi. Egy dologban füllentettem. Társném távol! S a kutya! A lengyel alföldi pásztor, és nem bearded collie, én, kérem szépen, mesélem, a Hyde Parkban láttam egy igazi szakállast, sőt, igazi tenyésztőt is, mesélem a minap... senkit se érdekel... olyan mindegy, mondja még társném is, kisegítve homlokráncos bajomból a nem érdeklődőket, ő a Szuszi, és kész, ebben mind megegyeznek, ő a Szuszi, ó, te szegény árvagyerek, mondja néma szemrehányásomra társném, hát nem egy Ingmar Bergman-szerep, az enyém, mármint, de Bergmanról mindjárt, később, őt még tegnap este láttam, de fura volt a Liv Ullman, vagy kicsoda, de emberi, vagy mi! egyáltalán, már tegnap kilenc-fél-tíz tájt sok mindent jegyeztem föl ehhez itt, aztán három óra ötvenkor ébredtem, a vekker három óra

ötvenötre volt felhúzva, az egyik, a másik felvonás négy óra nulla öt, na, ez máris jobban hangzik, fura, nem, ez is, hogy Szpéró halála éjén 4 felé aludtam el, most – a még élő nyolcért – 4 előtt ébredek; semmi kétség, mikor én utazom, társném is, meg egész évben, velük kel, nekik ébred stb., igaz, ami igaz, de abban az egyben füllentettem, fejezzem be a mondatot, aztán rövid mondatok jönnek – ezt már elhatároztam! először is bemásoljuk a jegyzeteimet ide, aztán azzal foglalkozunk, amiről már volt szó, mellé jön, amiről még nem, ez méltányos és valamiféle reményeket is keltő vállalkozás, szervesség, szerkezet, evidencia, lesz szó tartalomról – hogy ti. miért is ír az *ember*, meg formáról, Rorty, Gadamer stb., mondhatnám: irodalom egyenlő: az irodalom eredeti célja plusssssssssz, azaz plüss, mint maci, ahogy a kocsmában, mikor még! és „89 után", már!, ezen nevettünk, kommunizmus egggggyenlő: szovjethatalom, plüsssssssss az eggggész ország villamosítása, manapság inkább a villany ára megy fel, mondja vulgáris barátom, irodalom egyenlő az, amiről szó lett volna (Balzac, Poe, a Hercegnő, Kosztolányi, Pinchon etc.), plusz Gadamer, avagy Derrida, avagy – nekem! – a zsoké Michael Roberts, olykor, míg Tenbyjében nem csalódom, Pat Eddery, de micsoda irodalom lehetne ez, ha arról számolhatnék be, hogy a halmazati irodai fogadással, a treble szép esetével, mikor is az ember megír egy cetlin egy adott versenynapon három lovat, lehet az három különböző versenyszínhelyről, mit tudom én, Epsom, Ripon, Leicester, vagy agarat is véshet a cédulára, és hogy nyernek. Megrak 10 fontot. Bejön az első, egy hat az egyhez ló, az hatvan, aztán a második, az 5 az egyhez, az háromszáz, aztán fel-le szalad 12 az 1-hezre a harmadik, az ezerhatszáz. Font. Lenne. Tízre. Mi? És nem vicc, az ember ilyeneken gondolkozik! Csinál-e maga Michael Roberts, avagy Pat Eddery, vagy Derrida, bocsánat, Llanfranco Dettori egy treble-t ma?

Mert lova aztán van hozzá. Még beszúrom ide: füllentettem abban, hogy társném hazajött volna már. A mosogatóra! (Mely ma, vasárnap se folyik le még) (ergo mind tegnap este írtam még a többit, s hogy olyan béke lesz a mosogató körül, vágykép volt csak, mint a treble! de vágykép ám, az bizony! a mosogató, jegyeztem fel, ügye, írtam hozzá a sötétben, mielőtt végigzuhantam volna a földre csapott matracon, azon szoktam aludni, ezt választottam, társném találmánya volt, de átvettem tőle, övé maradt az ágy, lakásunkban nem vet föl minket a hely, éppenséggel, de én már inkább maradok itt, nekem megváltják a helyet a gesztenyefák, ld. platán, szék is van, dögledező írógépek, de szalagot nekem kéne cserélnem, hát szóval, mondhatnám társnémnak, lásd be, hogy néked is van számtalan kis hibád, s ez a lakás minket nyilván imád, na, a Szuszi kutyánk egyre jobban *megimád* engem, valahányszor így hazatérek valahonnét, miért, kérdem, társném mondja, mert érzi rajtad az állandóságot, tehát kutyánk érezné, hogy nem iszom, nem kiabálok vissza, nem rohanok el, ha és amennyiben) (például, ha a mosogató Boszniája fellángol) (stb.). Kerüljünk kívül, ne fejezzünk be semmit. Sajnos, mondja társném, a dolgokat nem lehet befejezni. Bergman, jut eszembe, azaz „én", jutottam eszembe tegnap Bergmanról. Na, majd később, ha mindenki elfelejtette, itt miről volt szó. Érdeklődés úgyis nyilván a treble iránt van épp. De hát, bizony, lehet is, mert ez „benne van a pakliban", és hogy valami olyat mondjak, amit már mondhatok, mert úgyse irigyel érte senki, túl-túl-túl fantasztikus, a múltkor egy hülye treblén valaki 300 000 fontot nyert. Talán harmincas volt az utolsó ló, a harmadik nyerő, de legyen húszas, jó? Akkor előtte 15 000 fonton állt, nem? Ez meg hogyan jött össze?

Például, és ezt panaszolják fel – maguk a hibásak! – Ladbrokes-ék, de hát magukat is hibáztatják, de hogy majd máskor „vigyáznak", egy lovat mindenütt egyebütt levittek úgy 5 a 2-hözre, ők hagyták 15 a 2-n. Ez 7 és 1/2, na, a 15 000 osztva 7,5-tel: az 2000, kicsit sok, még mindig, de hát nyilván egy gazdag hapsi tett meg 200 fontot (végeredményben 500 márkát, na, egy ottani hapsi, a Cityből, igaz? miért ne tette volna meg, egy 10-es lóra, az 2000... és rögtön mondom, milyen alapon csinálhatta)...Nézem Ascot eredményeit (a Guardian is megfizethetetlen a 135 forintjával per nap, de én megjósoltam, hogy a magyar újságok ára is el fogja érni az osztrákokét, az hatvannégy forint, na, ez már látszik, méghozzá nem úgy, ahogy a szegény Novotna győzelme látszott a Steffi ellen, mert az rosszul látszott, én ezt a meccset így néztem: a Steffit fogadtam volna én is, kilenc fontra két fontot...nem mondtam én ezt már? na, kezd összejönni az írás) (szóval, valaki lefénymásolta, fénymásolta nekem Ascotot, hát ott láttam), nézem, például ha valaki bezsong a Pat Edderyre, ő a champion zsoké, mostanság talán Európa legjobb lovasa (a tenbyzései ellenére, nem tehet róla! nem nagyon tehet!), no, valaki bezsong, azt mondja, nézzük, megy az Eddery, legyen egy treble. Hátha most csinál egyet. Mert néha csinál. Megnyeri a három utolsó futamot. Mert hogy pl. az első kettőben lebetlizett. De ott az utolsó három futamban egy tízessel (tíz font) meg lehet nézni őt. Nézem *én* az eredményeket. Ezt látom (csak hogy kielégítsem mindenkinek az érdeklődését: magam 2 pennyvel tértem haza! igaz, minden fontról el tudok számolni, végül indiai boltokban költöttem el a nagyon is visszanyert – mert olykor elvesztett! – pénzemet, kisnagyítót hoztam a nagyunokahúgomnak, szemüvegkeretet társnémnak, dzsogging ruhát, a Koala Kártyabajnokságnak végre egy Wimbledon elnevezésű kupát, azaz egy léggömbnek kifestett fém teazacskótartót a Queenswayről!), ezt:

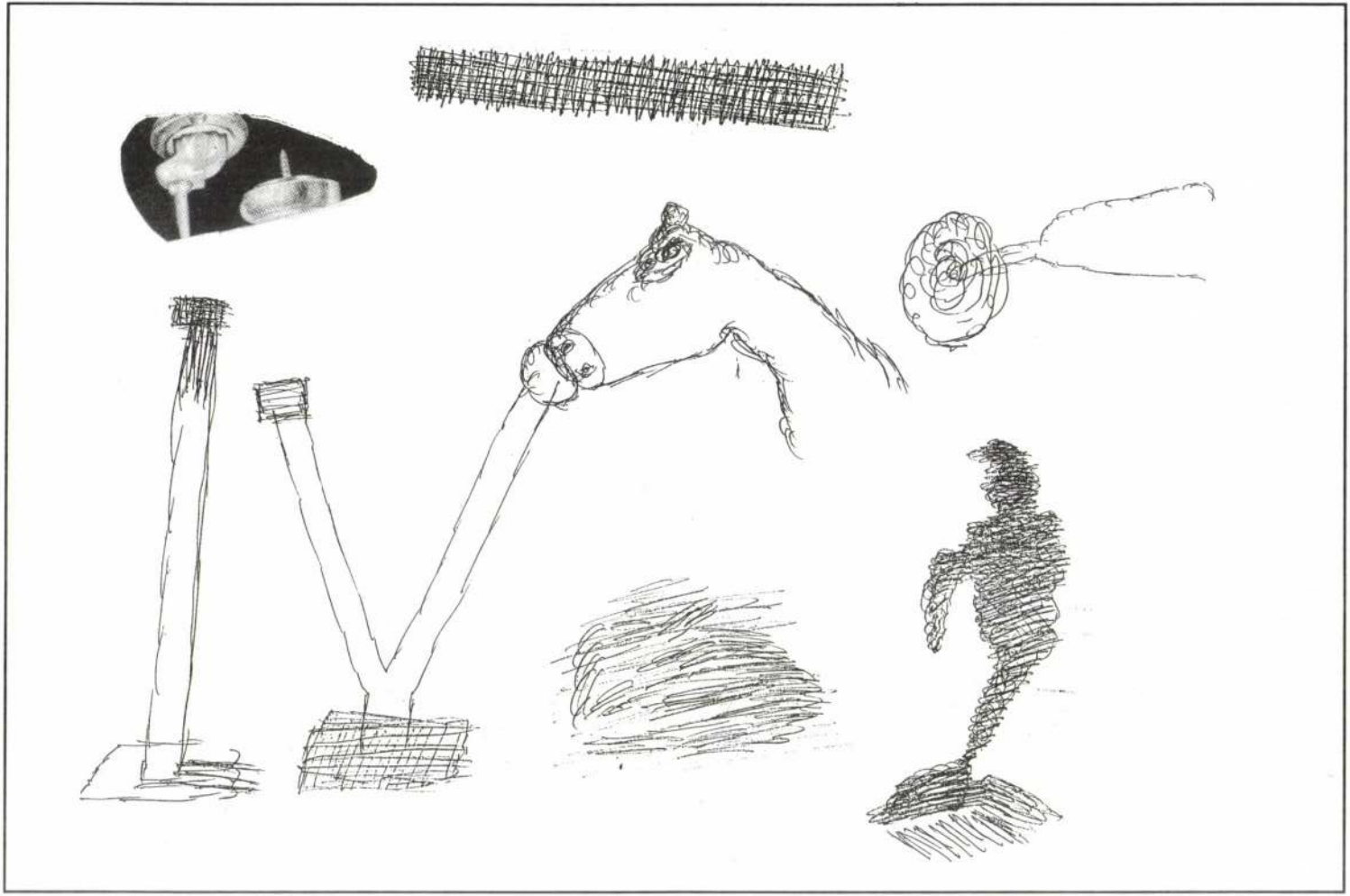

de itt abbahagyom kicsit, megyek át hozzájuk! az Icsi miért nem fűrészelt a hangjával ma reggel? miért nem *ébresztett?* jó ég, él az Icsi? na, él, ezt még idegépelem, el ne felejtsem; jó ég, a mosogató, félig áll benne a víz, a hüldögélő krumpli körül! mi lesz még ma? – na, ezt látom: – – – hol tartottunk? Mert közben elláttam őket. Nyolcukat. Ez így megy – hajnali ötkor – : tegnapi kaják kiszedése (sajt, saláta, füvek etc.), helyettesítésük frissekkel, aztán krumpli (a krumpli mindig este kerül ki), aztán friss (ma vitaminos) víz (hozzá a le nem folyó lefolyó, a konyhai két mosogatótál!), a fürdővizek, magos tálak feltöltése, friss fürdőhomok, akinek jár, lisztkukac (Icsinek alaptáplálék, a meglét feltétele talán), és folytathatnám. Aki adatokra kíváncsi – jaj! –, fél hétre már Eros Ramazzottit is meghallgattam (jó, de nem olyan jelentős a maga műfajában; szegények, egyébként, mennyi marhaság, amit jelképez, hát ezeken társnémmal talán túl vagyunk, ki-ki a maga módján) (helyette: gyerünk el, egy jó Pat Eddery treble-t megjátszani...he, fiúk-lányok?) – el is mondom a treble-t, az ascotit, nem lehetetlen, hogy többeknek is bezuhant. Edderyt ilyen hármasra simán meg lehet tenni. Kínos csak az, ha az egy font, a két font, a tíz font ugrik. Hogyan tovább? S ha nincs tovább? Na most, feljegyzések. A rövid mondatok.

Éjszaka lovakat hoztak hozzám. (Álmomban.) Valahogy Michael Roberts is benne volt a dologban. A tavalyi angol zsoké champion. Aki a Coronation Cupot olyan thrilleresen nyerte. Jól végig hátul volt, kb. ahogy ez az írás itten kezdődött.

Nem akartak még futni, nem volt rajt-idő, hát itt maradhatnak-e a lovak? Itt, itt. Egyszerre kicsik lettek, volt vagy tizenhat, ennyi ló, a mezőny, és kijelöltem nekik a padlón, a szőnyegen egy pályát.

Még a háború előtti idők: nagyanyám, akit apám maga temetett el a Vár oldalába, az ostrom alatt, s akkor került elő a nagy láda koporsószeg onnét, nagyanyám még élt, volt Víg Lóverseny Totalizatőrrel játékom, előző évről a karácsonyfatűk, az ablak alatt játszottam, holott aknáztak. Egy találat a szemközti Andrássy-palotát érte. Az ablakunk betört, a darabok fejem felett vágódtak át a padlóba, keményen, nagyanyám lába elé. Közénk tehát. Játék: életre-halálra? Aztán Recskre vitt nagybátyám készített fából (megélhetés!) játékállatokat. Ő később sokallta, azt hiszem, hogy „annyit megjelenek". Mikor Recskről megjött, épp a *Vörös és feketét* olvastam először. Egy emlék.

Arra ébredek, hogy a tévében mondják: az állatokat, sajnos, kevesen kedvelik ma. A pálya! Rosszul jelöltem ki a pályát. Lejárja a mezőny a pályát, de a ló, aki elöl halad, bizonytalanka. Persze, ennek oka én vagyok. Javítani!

Hú, mi lesz a mosogatóval! Meg a küzdelem, eleve, amit vívnom kell. Ráadásul: társném: hogy ő épségben hagyta itt. Na ja, ő is tudja, milyen kacat a lefolyócsöve ennek.

Az állatok! Istenem, istenem. Jók! Mit jegyeztem föl még itt, Queensway megint, mi ez? Aha, a Queensway az az volt, hogy kitűztem magamnak egy London Gyaloglómaraton Időpontot. Vasárnap nincs verseny, nincs iroda, van gyaloglás. Volt 32 fok árnyékban. De a nap ki volt tűzve. A nap tűzött stb. Fél Londont jártam le. Vagy kilenc órát mentem. Közben egy fulhami Safeway-ben még 0,54-es citromlé is adódott, 1 kcal-lé. Négy hídon mentem át. A Tower Bridge-től a Hammersmith Bridge-ig is eljutottam; néhol új környékeket láttam. A végén feladtam, az indiai boltban. Este fél hét felé. Este tízkor kellett volna platánom alá megérkeznem. Jött akkor a Queensway. Már hallucináltam aznap, sokat, a

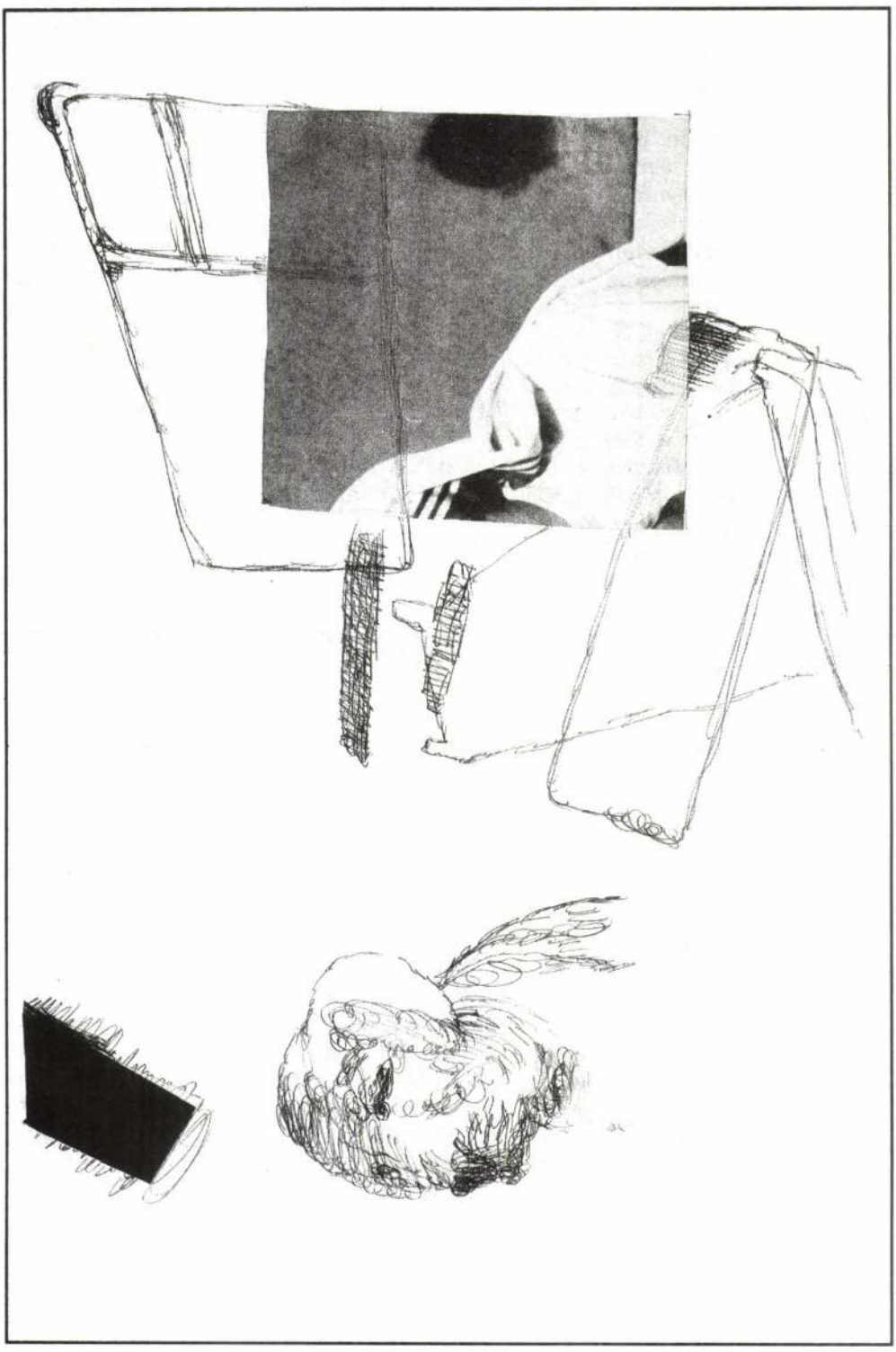

hőségben. Mentem, nem láttam jól. Üres utcák. A járdán ücsörögtek. Aluljárók kihaltsága. Téglafal paloták. Irodaházak, silók. Magas vízállás. Na, majd! Mire Steffi és a Novotna játszik. Kő lesz a centerpálya. A Novotna megint altiszt maradt. Mindegy. Bal kezemen a fél hollótojás, a dudor. Fáj. Pumpáltam vele egy sort a mosogatón. Ez lett a rövid mondatból.

A Queensway-n végre magyar volt a szó, tényleg. „Buszmög! Naszondom, buszmög!" Három atyafi, mint egy totózóból, vagy itt a Vérmezőn, ahogy olvasom a Nessun Dormámat (ld. Népszabadság, július legeleje), jön egy kocsmai ismerősöm. Ott dolgozik valahol, kisegít hétvégén, nyugdíjas. Na, mondom neki a dolgokat, odáig rendben is, hogy aha, aha, olvassuk magunkat? Hogyan találta ki? De mire mesélném is neki a táskafelhasítást, meg a Nessun Dormát, már sietne a fél vödör vízzel. Hát erről is lemaradtam. Fogyás? Az az, össze van törve az arcod, nem olyan telt, látom! Ezt mondja. „Buszmög!" Van annyi eszem, hogy a három atyafit hagyom, passz. De a Queensway jó. Társném is járt ott. Kicsit veszélyes, mondja. Lehet. Vegyes. Elit, alagsoros, minden. Együtt. Szól a zene. Lisa Stansfield, kivételesen jól. A UB 40. Haha, elvesztettem a személyi igazolványom a Nagy Októberiben. Ez a srácnak a munkanélküliigazolvány-száma. Szegény nyugatiak, némely dolgokban meg vannak kéşve.

Ez volt egy rövid mondatom. Megint.

Társném kért egy kárpitozós könyvet. Hogy a fotelokat itt. Bár...vagy „mert"...a Samu már nem él. Samu volt a Nagy Fotelszakértő Veréb. Milyen nagyot élt a Samu. Eléri-e valaki az ő korát? Tizenháromnál több év! Mentem valahova épp, mit meséljek társnémnak? Simsalabimot, ahogy ezzel a lónévvel üzent a Samu. Hát kint a pályaudvaron, vagy hol, veszek kínomban egy újságot. Mit látok? Zimzalabim nyerte a bécsi derbyt!

Na, ez egy másik ilyen. Nem a németeké. De ezt is láttam. Pár hete, csak túl kevés ló futott, nem placcolhattam. Két helypénzt adtak csupán. Arra meg már volt esélyes, nagyon is. Zimzalabim a harmadik lett. Simi-Samu-Sámuel, Bimi-Bamu-Bámuel, Samu-Dakli-Nem-Lakli. Lakl szülötte. Kettőnk keze közt ment el belőle az élet. Társném madara volt, de a Samu elkívánt engem a Szpérótól, s Szpéró Cicám halála után meg is kapott, nagyon. Mekkorákat ücsörögtünk a fotelban! Ő a kezemben. Volt aztán a verébjegy, ismert történet. Mikor a Samu utolsó szülinapját még megvártam itt, csak a következő évben – ő már nem élt – mentem el Gelsenkirchen Horstba. Pénzem szinte semmi, gond lett volna a belépőjegy is. Nagy hőség, gyalogoltam egy jó tizenhat kilométert a pályáig Essenből. Akkor valaki rám csönget. És (kék-fehér! Schalke-színek, csapatoméi!) jegyet nyújt, tiszteletjegyet. Verébjeggyel! Az ausztrál kifejezés a potyára. De nem addig volt az. Megyek, mosni arcom a klotyóra, nem szeretem nézni a pofám, hát a végső pillanatban, már tükörveszélyen túl, kapom fel a fejem, és durr. Nyitva volt a magas ablak. Látod, mondta a Samu. Hát így jöttem. Mert így jött be ő, 1978 augusztusában, egy fotoműterem magas ablakán. Dőlt a fülembe, arcomra a vér. Jó volt. Most is sírok, ahogy megint előjön ez. Bizony, Simsam. Hoppá, a Simsam az egész évet megcsinálta placcpénzekkel, aztán mikor én a mülheimi pályáról távjátszottam – Hannoverben, Schwittersem városában futott –, negyedik lett. Ugrott a szép végpoén. Elnézést, mondta a Samu. A Simsalabimmel az volt a szép Dortmundban, hogy sose hallottam ezt a szót. És megyek haza, késő este (villanyfényes dirt-track, téli-nyári pálya a dortmundi), hát nyitva a nagy könyvesbolt, egy sor jó könyv leszállítva. Veszek

valamit, hátha (lehet itthon fordítani; kutatok, altiszt). S a vonaton felütöm. Hol? „Simsalabim, Dudesalam..." Három kakukk énekli ezt a fán. Jellemző, a Sport-Welt újságomat el is vesztettem a vonaton, vagy hol. A könyv marad meg csak. Túlzásba nem vihetlek, mondja Samu. Most, hogy az angol Zimzalabim megnyerte Bécset, a könyv is eltűnt. Mindegy, na.

Samu félrebiccenti dakli-fejét.

Mi mindent hoztunk össze azért társnémmal! Egy egész élet-művet. Nem? Aztán...

Persze, egyáltalán nem „kettőnkről" mondok semmit. Felette annak.

Van, ahol nekünk túl sok kilocal valami, van, ahol meg mi vagyunk azok.

Ezt nem a Samura mondom.

Sok volt a pumpálás is, de fáj a bal kezem! A Poe-hollója-dudor. (Jó lesz azért az is, ha megjön társném, vele kutyánk.)

Emlékszem, mennyire nem bírtam, ha általam megosztottság van. Finomkodás, ma így fest ez; magánügy. Még hogy ez lenne a legnagyobb gond. Megkérdik az embert, hány oldalt tud fordítani naponta. Például. Ezért is meséltem a fogadóirodásdit. De még a Pat Eddery Ascotjával adós vagyok. Csak előbb a Knight of Shalotot is el kell mondanom. Már eleve föltűnt, hogy HALAL van kiírva keleti élelmiszer-micsodákra, boltokra, ilyesmi. A Hyde Parkban a kis hídon DANCER-nek olvastam egy szót. Táncos, ne járj a korláton, sekély a víz...ó, nem DANCER, hanem DANGER! Elég baj, azt hittem, jó üzenet, és Alizom nevét viselő ló – Michellisa – helyett megtettem egy Dangerous Shadow-t. Lejtőn indultam el, késő este tudtam csak visszakapaszkodni. Akkor viszont, már kiskocsmaszerű fogadóirodámban, a platántól nem messze, csak úgy ücsörögtünk, dumáltunk, mintha azt nyernénk, amit akarnánk...s nekem tényleg olyan lett ez az estém. Akkor kellett volna! Másnap szálltam el Tenbyvel. Hoppá, itt a Tenby, ismétlik a Sky-on. Opera House nyer, a Frankie Dettori majdnem utoléri a Missillel, vajon ki vitte Operát, megint Michael Roberts, vagy ő a nagy Baratheával égett el? Mindegy, Tenby legalább harmadik...Hagyjuk. Nessun Dorma volt az opera, az, ahogy Szpéró halála és gyertyás megemlékezésem éjszakája után bejött, s meg is játszottam. De a Knight of Shalot – Halot! –, ráadásul társ-esélyese egy Broken End, Tört Vég nevű ló volt... és be is jöttek. Utána a Roxanian! Csak nem értettem, hogyan jövök én a képbe? Nem vagyok Depardieu – Cyrano! –, Christian se. Pláne nem. Félreértettem: nem Roxan volt a ló, hanem Roxanian, Roxánozó... Akkor meg jó voltam! Szpéró volt, persze, a Roxan. De Szpéró szeretett engem! Igen, csak nem „úgy". Hű, bonyolult, tiszta ramazzotti. És nekem akkor messze inkább Chris Rea és Gary Moore. Fura volt, ahogy beléptem valahová, egy kocsmába, nem is tudom, hol és mire, és egyből Chris Rea jött. De talán csak tegnap volt ez, az Alagút túlján.

Na, Samu és Szpéró között szét kellett csuknom létező szobáinkat. Ez a megosztottság is zavart. Egyiküktől a másikukhoz rohangáltam volna. Ezért reméltem, hogy a magyar irodalom, társném etc. – nem túl sok „etc." – jó fix lesz, a Tenby jó fix lesz. Na, akkor emez kicsit így, amaz úgy. Mi lesz, ha társném nagyon nem örül az eldugult mosogatónak?

Pumpáltam rajta egy sort megint. Hm.

Szpéró és Samu, társnémmal ma is emlegetjük: hogy nézegettek és csipogtak át egymásnak az ajtó alatt.

Szép understatementóm átment? Hogy A Halot Lovagja, egy t-vel? Knight

(mint a Micimackó végéről, ld. örökké játszanak; s a francia-kaszinós kártyabajnokságban, melyet az utolsó 22 évben társnémmal játszunk – milyen sok barátommal játszottam rég ezt! –, az ő nagy neveik ott vannak, a halottaké! A dömis nevek mellett, vagyis az egyéb lények, bocsánat a kétes szóért, a fő-lények neveinek társaságában) of *S* – Szpéró! – Halot. Nyert. Aztán most Ascotban is, csak már alig fizetett. 4/7 favorit volt, csaknem mint a Steffi.

Pat Edderyvel a következők történtek, tényleg elég ritkaság. Ráadásul a nagy rojális Ascotban?! Három futamot nyert zsinórban. A nap utolsó három futamát. (A nap felét lenyerte.)

(Járom le Párizs Maratonomat épp, hát egy külvárosban: kifordult belű kanapék etc. Társném, gondolom, most aztán kárpitozhatna!)

Istenem, leírtam megint, lap-fejre, hogy „kilocal"! És előjött, ahogy most nemrég megérkeztem Londonba, kihalt vasárnap, a Paddington-pályaudvarkörnyék, a csúf Praed Street, zárt boltok, rossz mellékutcák, akkor az Edgware Road. A Safeway zárva, persze, de nyitva egy másik műintézet. Na. Zsemlét veszek (másnaptól már van reggelim, s népművészeti ajándékaim s ifjú korom fejében kapok ajándék kávét, kenyeret), citromlevet. Még nem az igazi lé, sok a kcal, az ár is fora, 89 penny a másfél liter, várjunk, az 81 penny lenne, a Safeway-féle...majdnem azonos. Lidérc, lázálomban vannak ilyen különböztetések. Ld. álmom a lovakkal. Hogy nem jelöltem ki nekik az edzőpályát rendesen. Mekkora gondatlanság! Aztán: hogyan látom el őket? Arra riadtam fel, hogy „kikötöttem-e, hagyjanak velük személyzetet", és „a lakásba nem férnek". Mintha társném mondaná. Szegény mi?

A fenéket „szegény mi"! A Praed Street, mint álomvilág.

Van, viszont, ami van. Ez is kétségtelen.

De mi ez?! Lefolyik a mosogató! Jó ég, lefolyik a mosogató. Pupák, mondom magamnak, ahogy francia-kaszinóra tanító nagy barátom mondta, pupák, jó a pumpád! Jó a módszer...vagy megkönyörül rajtam a lefolyócsövek ege! Megy le a víz, megy le a víz. Nem lesz balhé, úgy adom „vissza" a mosogatót, ahogy átvettem. Ráadásul megint mindenki él, senki se haldoklik stb. Megy le a víz. Ajánlom módszerem: most nem tettem be a dugót a másik lukba, így nyomtam a pumpát. Adott pillanatban jókor. Mit tudom én, bódult vagyok. Lefolyik a mosogató, megy le a víz, megy, ahogy kell. Nem több, ennyi van, na de nem a legtöbb ez?

Innen folytatom. Most már vidáman mesélem el a St. Martin-csatornát. Ez év március 17-én ott fejeződött be kapcsolatom a szesszel. Ld. erről a Határ folyóiratban, amit írok. Na, és most egy vasárnap, ott megyek a rue St. Martinen, és erre gondolok: Szpéró elődjét, egy fotózott madarat így hívtak: „Martin". A kártyabajnokságban a Szpéró klubjának ez is a neve: Martin/Szpéró. Ami igaz, igaz, aki előbb volt, előbb marad. (Hú, de unalmas ez az örökös sajtozás. Nincs is kedvem enni. Ez a trükk épp: ha olyanokat eszel csak, amik ennyire megunhatók, de erős akarattal tartod magad, a végén annyit se eszel, még jobban fogysz etc. De meddig? Minek? Sebaj, a hatvanvalahányig le akarok és le is fogok menni. Mondás: mi az, semmi, mégis valami lesz belőle? Az a kaja, amit nem eszel meg, és meglesz belőle a valami, a semmiből, meglesz a lefogyás. Ez a valami sem semmi, igaz?) Na, eszembe jut, hogy a „Martin" név nekem mennyire rossz egy ideje. A Dover Streeten, az irodán nagy csúszásba kerültem – elbizakodottan! – egy Martina nevű lóval. Pedig szegény Navratilovát se kedvelem éppen-

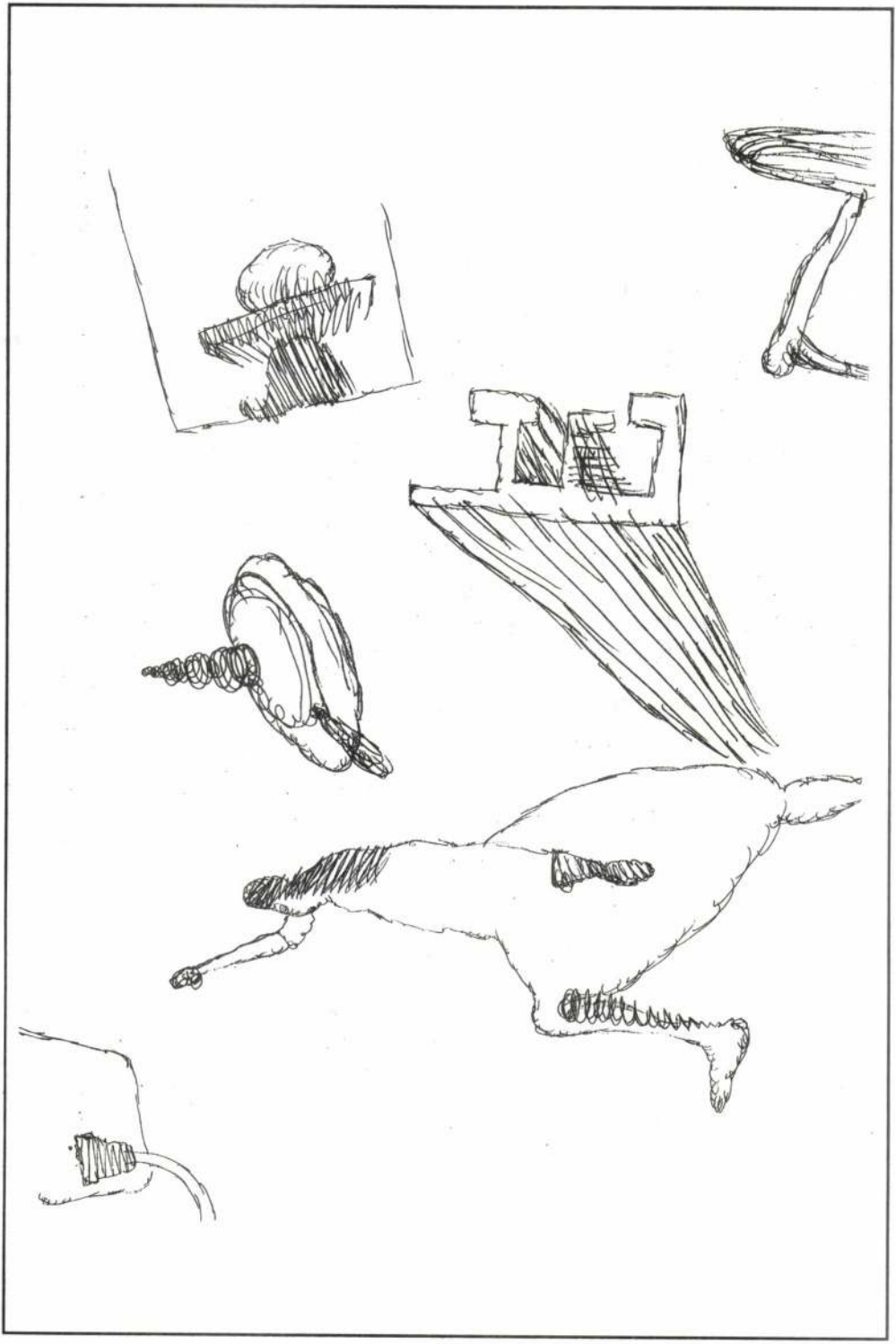

séggel, miért tettem Martinát? Stb. Viszont: Eric St. Martin, a zsoké rég csinált valamit. Ma, érzem, üzenet ez az utcanév. Érik St. Martin! Ma ő fog valamit csinálni. Moderátó, de fog. Én barom, ehhez kellett volna tartanom magam. Megcsinált az Eric St. Martin két egész meglepő helyezést. „S én – tudtam." Erre mondja ismerősöm, Fortuna-dörzsöltséggel: mint az egyszeri legény... rájössz, hogy a kaszával nem a kapufélfát kell döngetni, de akkor a tűpárnára hajtod a fejed, a gombot meg késsel-villával akarod felvarrni, és a petrencés rúddal vered szét az ebédlőasztalt. Szóhasználata nem mindenben korrekt, de igazsága, félek, jelentős.

Mindegy, én boldog vagyok! Lefolyik a mosogató. Eggyel kevesebb balhé ebben a világban, mely állítólag enyém-ország. Ha istenesen élek, feltétlen. Na.

Nem árt tehát, ha minden jól van, mert elkezd akkor minden rosszul lenni, és a végén talán így adódik esély, hogy pluszban is maradjon azért valami, vagy ne legyen legalább végképp nagy botrány. Én több filozófiára nem vittem, csak emez altisztire. (De kárpitoznék egyet!)

Azzal együtt – s tudva Szép Ernőt! hogy az életet szétszórja itt az élet stb. – egyre remélem s várom, hogy a boldogság fog majd rám köszönni, s elmúlt időm kezd majd, mint tavasz jön, visszajönni, azaz vissza jönni, s azt „hajtom": álom, álom. Ja, hashajtót is vettem be. Már érdemes volt totálban ráállni a dekákra. (S a mérlegre büszkén. Vajon ma nem csalódom-e? A tegnapi hashajtó meg se hajtott. Sebaj, úgyse azon múlik. Szerettem volna, ki él, mindenkivel beszélni, de – Anti-Ramazzotti! – azt már nem, hogy őt karon ragadva, már rég nem, már soha, menni, a dolbog, jav., a boldogságot keresni sietve. Nem, nem. Ld. Utolsó tekercs. Még annyi se. (Kárpit: ld. Karinthy: „Hej, pedig de számolnék!")

Eddery egy 20/1-es jó outsider lóval (Imperial Bellet, ld. pl. DANCER-em!) nyerte a Royal Hunt Cupot (az egyik legfontosabb verseny, 30-an futottak! Csak így lehet eltalálni, valami mánia alapján, higgyék el! ha nem a favorit nyeri, csak így), ez hússzoros pénz, 10 fontra 200 máris; aztán a Queen's Vase versenyt az Infrasonic-kal (Jarnet leégett vele Párizsban! én is), ez 3/1 favorit volt, jó, az 600 font, és végül a Bessborough Handicapet a Source of Lighttal (11/1, az akkor 6600 font, igaz? kijövök a zárójelből), az 10 fontra, azaz 11-re, mert 10 százalék az irodai járulék, mégis 6600 font, s mi kellett hozzá? Nem is zseniális ötlet, elég közhelyes elfogultság, hogy „Eddery" nyilván csinálhat ilyet, ki, ha ő nem?

Hát a Novotna ezt nem hitte el a Steffi ellen. Hogy ki, ha ő nem. Ahogy a centerpályát néztem tegnap, erre gondoltam: ha megint ott leszek, a londoni irodákon...Azt hajtom, álom, álom. Előre már azt hajtom. Nem lesz semmi. Álomnak valami megfoghatóbban semmi-lényegűvé tehető kell; mint a lovak voltak az éjszaka; hogy így lássam azt a háború előtti délutánt, talán mégis a nagyanyámat, apám anyját...és ugyanúgy kicsorduljanak a könnyeim miattuk, mint Samu miatt. Tulajdonképp a boldogságtól. Sovány volt a boldogság, felhúzta újra csőnadrágjait, és hatvanhét kiló. Hatvanhárom-és-félnek nem kell lenni. De a zsokéság, a madárzsokéság – ld. talán, ha lesz könyvem megint, ha lesz, ilyen című is lesz –, Madárzsoké, így jobb azért. Ezt már nem akarom elengedni. Aliz madárkám nevére az Allescával hiába nyertem, nem folytattam jól Paris House-zal, Pay Hommage-dzsel (pedig Párizsba kellett készülnöm, pedig az Hommage újra megjelenik!), nehéz rajtam segíteni. Dermedten néztem csak, ahogy minden bejön. A regényből, amit fordítottam, az öngyilkos kissrác, a Joey: bejött, mint Sir Joey. Még sírtam is rajta akkor. Bejött a Jókor...s épp őt akartam

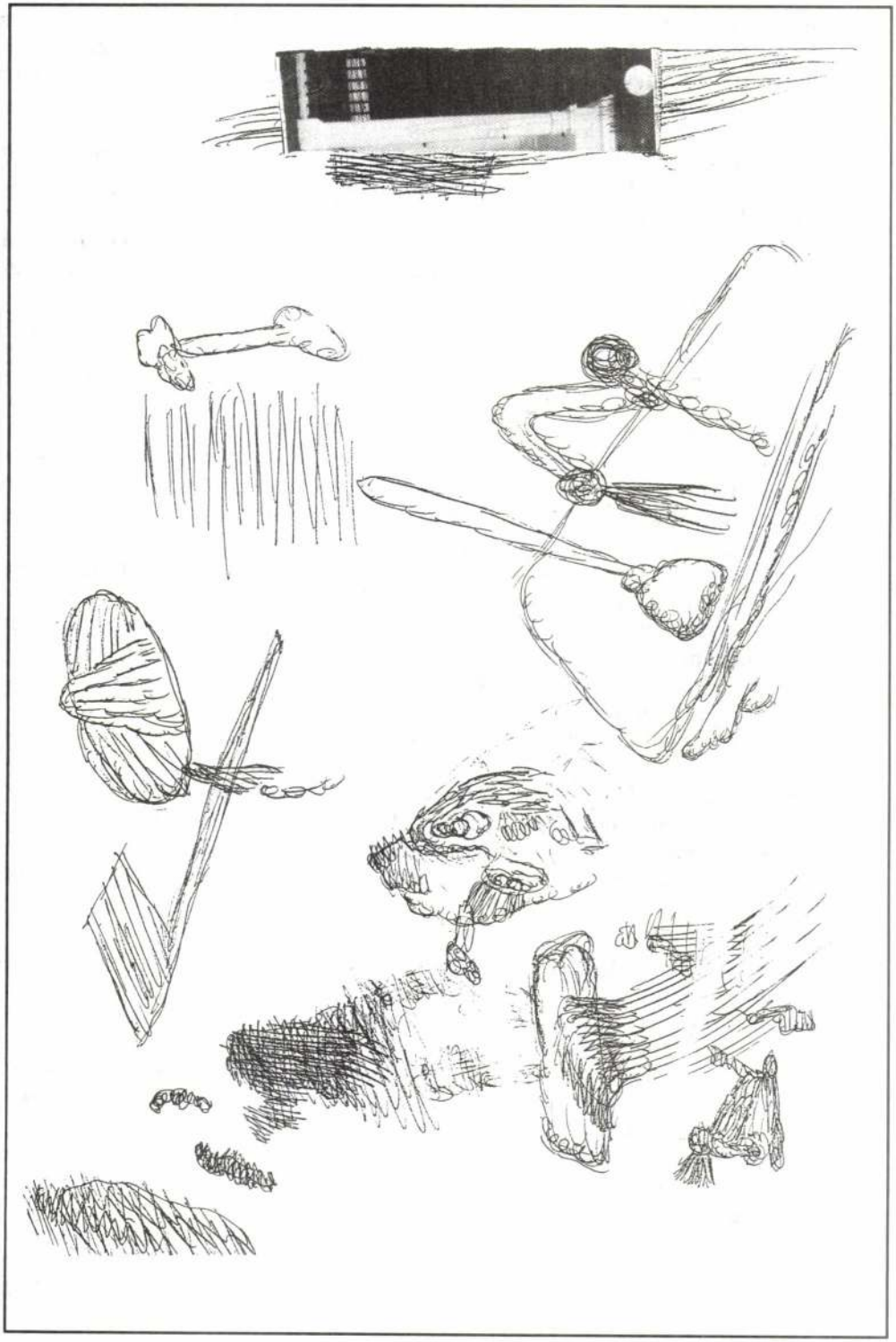

játszani, csak irodát váltottam, és nem volt erőm, fáradttá tett az átgyaloglás. Egy közeli mondás: „Hát ha még erre is fáradt vagy..." Na, ja, hagyjuk. Aztán, aztán, aztán – az egyszeri legény. Pedig nem, nem...ld. Szép Ernő, egyre lehet azt érezni, remélni, várni. Reálisan.

Azt, ami *reálisan nem* lesz aztán.

Na, még a tegnapi jegyzetek. Aha, Bergman. De fura volt a Liv Ullman (Ullmann? kéne tudni). Meséli, ahogy olyan szabadnak érezte magát, egy forgatási esten, hirtelen, bár nem egészen értette, mit is játszik, mindegy, be akart csörtetni a már alvó rendezőhöz, megmondani ezt a szabadságot. A végén nem tudták le se fogni, s tényleg becsörtetett. Kezdte mondani: Bergman úgy megijedt, olyan hirtelen ébredt, hogy kiugrott az ablakon!

Na, tulajdonképpen fel is dolgoztam minden jegyzetet tegnap estéről. Ez a kettő, mely a világnak és a közvetlen környezetnek szól, már nem is érdekes. Amíg Alizék élnek, és amíg remélhetek, várhatok, meg ilyen csodák jönnek, hogy ismét beleférek a hét évvel ezelőtti (akkor is kivételesen szűk!) nadrágjaimba (nem mintha ez lényeg volna, hogy ti. milyen nadrágokba kell beférni; de nem is összkép, nem „lehangoló összkép", hogy megint „itt tartunk", a visszavonulásnál a magánszférába, mert talán ilyen címkéknél nem „tartunk", már ha van többes szám egyáltalán), addig ne szóljak. Ne mondjam: hogy ha Bergman „tőlük" valami „számukra" nem érthetőt kért, s lassan megsejtették, boldogok voltak: mert tudták, ne Bergman egyéni heppjét szolgálják, hanem Bergmannal együtt „a művészet" javára tesznek. Aztán: Bergman végül most már hosszú ideje él valakivel, aki teljesen feloldódik abban, hogy ő a Bergman felesége, mindent a Bergman-dolgokért tesznek, remélhetőleg, a Bergman is túl van azon, hogy „önmagáért-mint-bergmanságért". Ha igen, akkor jó. Ha meg nem, hát mit tudom én, hol milyen a mosogató.

Tény, hogy írásomnak feltétlen közhasznai lehettek, foglalom össze. Elsősorban: ne adjuk fel soha a reményt. A mosogató jókor megjavulhat. Igyekezni kell, ez az erkölcsi erő, ez legyen az. Túl hamar ne higgyük okosnak magunkat. (Ld. DANCER). Éljük át a dolgokat, ha lehet (Queensway). Direkt hasznot ne várjunk. Késő este ne rontsunk rá senkire, hogy szabadok vagyunk. Vagy rontsunk rá. Nézem a telefont, milyen klasszul néma. Milyen jelentéktelenül fog szólni, ha szólni fog. Ez is fogyás.

Sőt, ez – az.

Aztán megint felszedjük a kilókat. És hogy kinek mennyik vagyunk, ez még tanulság itt, ne kutassuk. Ez már „az ország-mi" világa.

Hány ezer, hatezer, hatezer-hatszáz almakockát adtam madárnak?

Sajtozzunk, el is feledkeztünk róla. Hány csipet krumplit.

Menjünk ki a konyhába. (Óhatatlan kimegyünk.) Ó, a pumpa. Pumpáljuk a mosogatót. Most szép, most boldogító. Csak jónál jobb lehet. Most szelel. (Működik.)

Mindig ezt akartuk. Csak a jónál is jobbat. És hogy ebből, a jelek szerint, mennyi baj lett?! A legfőbb: hogy már nem is emlékszünk erre. Mokka életben maradt. Még ma is él. (Még.)

Igen. Hogy a jónál is jobbat akartuk volna. Végeredményben szent lett vón az, hogy az altisztség elképzelhető helyét kutatjuk. Egy ilyen világban szerettünk volna élni. Ahol aztán a többi dolgunkat merő magunkban intézhetjük. Pl. az

altiszti fizetés (testi-lelki) pár jó nyerés értékével (anyagi-szellemi) egyenlő, és ki akart volna többet? (Samuba már belenyugszom. Mosolygok.)

No, mesélem tovább, Simsalabim mondja, hogy ez így is volt, csak az emberek elbizakodottá váltak. Megharagudott erre a Nagy Dudesalam, visszavette azért az altiszti javakat, és...

Na, hagyjuk. Kezd délelőtt lenni. Vasárnap. Leugorjunk csatangolni egyet inkább?

Most, hogy a mosogató szelel, miért ne ugranánk le? Közben, mint egy Hopper-képen, besüt lakásunkba a nap.

Olyan lesz minden, mint utánunk majd. A túl sok kilocal világa. Mi 1 szál kilocal élettel lent járunk egyet, ülünk valami padon, máris annyi a hiányunk csak, hogy...

Hogy jó lenne, ha szombat lenne még.

Ha még nem tettük volna meg Tenbyt. Nem is tennénk.

Ha élne még Szpéró.

...Ha most bombáznák a szövetségesek a várost, vágódna be az a légi akna?

Nem, nem. Maradjunk csak szobánkban, mondta Pascal.

*

Bekapcsolva feledtem öreg villanygépem. (Csak elek*tromos*, nem tronikus, de mindig Elek.) Akkor hát...

Az iménti Pascal-mondás, nem tudom, mennyiben vonatkozik pl. arra az öregasszonyra, akit a Szpéró halála utáni első utamon a Hyde Park egyik útja mellett a padon láttam ücsörögni, bevásárlókocsiján a motyója, feje felett ponyva? (Esett az eső.) Most, négy és fél évre rá, két paddal arrébb ült. A nap sütött (ld. száraz idő etc.). Gyerünk. Járjunk egyet.

De minek? Minden dolgunk ide köt. Ez a kevesebb kilocal vonzása, tessék. A séta fölösen lenne drágább és több energiatartalmú. Helyben, még ha a telefon néma is, fogyhatunk (el) egy jobbat, mára.

És a mosogató-mű: *ködik*.

Ennyi mondható.

A szemetet fogjuk levinni a vasárnapias kukába. Ez nagyon – szinte túl nagyon is! – konstruktív és háztartásilagos cselekedet lesz. Miként Szép Ernő mondja, hogy ő egyetlent, határtalant szeretett volna *csinálni*. (Kiemelés tőlünk. Ezzel búcsúzunk. Nem durral, csak nyüszítéssel, ahogy Eliot mondja; szegény, itt nálunk. Nem szóval, csak kiemeléssel.)

A kiemelések jele gépírásomban az ilyen aláhúzó vonal. Tehát csak ezt akartam mondani:

_____(de nagyon!)

*

Ami pedig lovas eszmefuttatásaimat (e kárpitozásokat) illeti, ld. tényleg Karinthy: „Egy-kettő-három-négy-öt-hat-hét: hogy a fene egye meg, már megint nem tudom kibogozni a cipőfűzőmet, hej, pedig de számolnék!"

Frakkban és csíkosban

Dr. Hunkár Dénes bécsi nagykövettel beszélget Bokor Péter

– Honnan ered a „Hunkár" név?

– Pozsony környéki a család, vend eredetű. De a Hunkár szó török, főrendet jelent. A családi szájhagyomány egy kisfiúként elhurcolt, a szultánnál janicsárrá nevelt ősről vél tudni, akiben – magyar területen harcba küldve – valamiképpen tudatosodott a származása, és átállt a magyar oldalra. A lábát leszakította egy ágyúgolyó, de így is tovább harcolt, és levágta a török csapat vezérét. Ezért a család címere egy féllábú magyar vitézt ábrázol, a szablyája hegyére tűzött török fejjel. Egy másik ősömről, Hunkár Miklósról tudjuk, hogy a török elleni harcban esett el.

– A közvetlen felmenők?

– Talán az Osztrák–Magyar Monarchia családi kapcsolatainak prototípusa. Anyai nagyapám morva volt, Brünn környéki ulánuskapitány, a katonaságnál műszaki képzést is kapott, és századosként leszerelve vasútépítő lett. Ő építette a Budapest–Pécs vonalat. Felesége – tehát anyai nagyanyám – francia volt. Az Apponyi grófi család egyik lánytagja francia nevelőintézetben barátkozott össze vele, nyári szabadságra a gróflány elhozta Magyarországra a francia barátnőt, így ismerte meg nagyapámat. Édesapám édesanyja viszont egy az 1700-as években Németországból Magyarországra – egész pontosan Óbudára – települt családból származott. Ő lett a felesége Hunkár nagyapámnak, aki szintén hivatásos katonaként kezdte, századosi rangig vitte, majd a Pénzügyminisztériumba került, ahol nyugdíjazásakor már miniszteri tanácsos volt. Tipikus monarchiabeli család – az akkor közszolgálatot teljesítőket ide-oda helyezték Horvátországtól Galíciáig, és a házasságok is ennek megfelelően köttettek, nem az etnikai származás szerint. Ez nem bizonyult hátrányosnak. Sőt. Genetikailag ezek a kapcsolatok általában kedvező hatásúak.

– Szülei?

– Mind a ketten természettudományi végzettségűek voltak. Édesapám élelmiszer-kémikus volt, édesanyám biokémikus. Eredetileg mindketten Budapest Székesfőváros szolgálatában álltak, tehát köztisztviselők voltak. Ez meghatározó volt az én egész életemre is. Abban az időben köztisztviselő semmiféle aktív párttevékenységet nem folytathatott, sőt: egy időben még aktív választójoga sem volt. Ha politikai pályára kívánt lépni, le kellett mondania köztisztviselői állásáról. Én ebben a szemléletben nevelkedtem, a pártpolitikához egyáltalán nem értek. Soha semmiféle pártnak nem voltam tagja, jelenleg sem vagyok, nem is áll szándékomban. Nagyon tudom tisztelni az aktív pártpolitikát folytatókat, de ez nem az én mesterségem...

– Diákkora?

– Négy elemi után a nyolc gimnáziumi osztályt a pesti piaristáknál végeztem, 1933-tól 41-ig. Egy héttel az érettségi után – 1941 júniusában – Magyarország számára is kitört a második világháború...

Dr. Hunkár Dénes nagykövettel az Országos Széchényi Könyvtár Történeti Interjúk Videotára megbízásából készítettünk video-interjút. A felvétel színhelye: a bécsi magyar nagykövetség bankgassei palotája. Terjedelme: több mint tíz óra. Egy teljes életút. Itt természetesen csak kivonatát, hosszabb-rövidebb részleteit adhatjuk a teljes interjúnak.

MDK

Szemlér Mihály

Janko barát, repr.

Árv.Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.anke.

VII. tábla.

Szemlér Mihály MDK

Gara Miklós nádor megvédi Mária és Erzsébet királynékat a lázadó horvátok ellen

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

MDK

Szemlér Mihály

Hunyadi János és a két rabló, of.

Árv. Csarnok 104. suko. 1942 máj.

12 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A főti dal, kőrajz

Ernst Muz. aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939.jan.

32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Jelenetek az 1848-49-iki szabadságharcból, 1o tollr.
Petőfi halála, cer.vázlat

Ernst Muz.aukc. Árverési Közl. 1.rk.sz.
1939. jan. 45 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Gara Miklós nádor megvédi a menekülő.Erzsébet és Mária királynőket, of.

ugyanaz, xxxx tusfajz

Ernst Muz.aukc. Árverési Közl. 1.rk.sz. 1939. jan. 45 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Hunyadi János és a két martalóc, of.

Martinuzzi Fráter György halála, of.

Jelenetek a magyar történelemből, 5 tollr.

Ernst Muz.aukc. Árverési Közl. 1.rk.sz.
1939. jan. 45 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Az ónodi országgyülés, o.vázlat

Rozgonyiné, tusf.

Jelenetek a magyar történelemből, 9 szépia,illusztrt

Ernst Muz.aukc. Árvárási Közl. 1.rk.sz.

1939. jan. 45 l.

Bremlér Mihály

„Parasiti talicska" c. festménye nerejel a „Magyar genre és tájkép festénet" c. Zi-Mitósan a Műcsarnokban

Pesti Hirlap 1927 I. 13

Szemlér Mihály

Hohenauer Ignác: Magyar királyok és hősök csarnoka. Pest 1870. Képek fentitől.

Szemlér M.: Tört cueti képes ABC. Bp. é. n.

Ney Ferenc: Három kis mese képekben. Illusztrációk fentitől

Dienes Lajos: Jó Lajoska és Rossz Gyuricza napi esemenyei. Pest, 1866.

Szemlér M.: Intő példák képekben az ifjúság számára. Bp. é. n.

Szönyi László: A M. Bibliofil Társaság ifjúsági és apernek képeskönyv kiállítása az Iparmüvészeti Muzeum ban. Bp. 1921. 10-11. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Fényrép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

tény tartalommal,keresztény jelleget adnak neki.Ez már a második szakasz.A harmadik korszakban az uj keresztény ideál,mely először kölcsön vette a pogány müvészi formákat,ezeket leveti magáról és az uj tartalomnak,eszmének megfelelően uj formakat alakit ki.Ez pedig csak a VIII.században történik meg,sőt ekkor sem fejeződik be.Ha ebből a müvészi és mütörténeti -mai szemmel legfontosabb- szempontból nézzük az emlékeket,akkor a VIII.század az ókeresztény müvészetnek az első nagy,határozott,önmagából a müvészi fejlődésből adott határvonala.A VIII.században tünik el a keresztény müvészetből az antik,klasszikus pogány müvészetnek a nyoma.Ehhez hozzájárult az uj eszmének,az uj szellemnek és izlésnek dinamikus kiformáló ereje,de hozzájárult az átformáláshoz az akkori Európa kulturája,s a barbár népek müvészetének adaléka is.A barbár népek betörtek a régi római birodalomba,felvették a kereszténységét,részt kértek és kaptak a keresztény müvészet kialakitásában.A VIII.században fejeződik be az a folyamat,hogy a keresztény müvészet magába vonja a jó idegen elemeket,a rosszakat kiküszöböli és kialakitja saját uj stilusát.Történeti szempontból is indokolt ez az elhatárolás:keleten az ikonosztáz küzdelmek és harcok, nyugaton a Karolingok uralmának a megalapitása adja meg a fontos történeti hangsulyt.Ezen belül fenntarthatjuk a Konstantin előtti és utáni szakszokra való felosztást is,de ennek legföljebb tárgyi és nem müvészettörténeti,stilusfejlődési jelentősége van.Az igazi itáliai stilus,a keresztény müvészet első egységes,határozott stilusa csak ezer után lesz készen,a román müvészettel.A közbeeső két,illetve két és fél évszázad szinte lóg.Ekkor tovább folynak a barbárok küzdelmei a klasszicitással,Rómával és Bizánccal egyaránt.Bizánc is örököse lett a klasszicitásnak.Nagy Konstantin belátta,hogy a nyugati birodalom nem tud helyt állani a barbárokkal szemben és székhelyét Bizáncba tette át.Jellemzi ezt a két századot az emlékek kevés száma,ugy az előző,mint a következő szazadokhoz képest.Indokoltabb ezt az átmeneti küzdelmes korszakot még az ókeresztény müvészet korához csatolni,mint a keresztény középkorhoz,amikor az olasz nemzeti müvészet is kezd kialakulni,amikor Itália ragadja magához a vezető szerepet Bizánccal szemben.A másik és ez a régibb felfogás az ókeresztény korszakot Nagy

Vezérek s Szirágyok archépei.

Álló alakok, arany háttérrel,
könyomat, rajzolta Gemlér U.
a 80-as években.
„Avant les lettres" nyomások.

Nevek felsorolása.

Kun S. Arch-jegyz. (32.) 795.

tény tartalommal,keresztény jelleget adnak neki.Ez már a második szakasz.A harmadik korszakban az uj keresztény ideál,mely először kölcsön vette a pogány müvészi formákat,ezeket leveti magáról és az uj tartalomnak,eszmének megfelelően uj formakat alakit ki.Ez pedig csak a VIII.században történik meg,sőt ekkor sem fejeződik be.Ha ebből a müvészi és mütörténeti -mai szemmel legfontosabb- szempontból nézzük az emlékeket,akkor a VIII.század az ókeresztény müvészetnek az első nagy,határozott,önmagából a müvészi fejlődésből adott határvonala.A VIII.században tünik el a keresztény müvészetből az antik,klasszikus pogány müvészetnek a nyoma.Ehhez hozzájárult az uj eszmének,az uj szellemnek és izlésnek dinamikus kiformáló ereje,de hozzájárult az átformáláshoz az akkori Európa kulturája,s a barbár népek müvészetének adaléka is.A barbár népek betörtek a régi római birodalomba,felvették a kereszténységét,részt kértek és kaptak a keresztény müvészet kialakitásában.A VIII.században fejeződik be az a folyamat,hogy a keresztény müvészet magába vonja a jó idegen elemeket,a rosszakat kiküszöböli és kialakitja saját uj stilusát.Történeti szempontból is indokolt ez az elhatárolás:keleten az ikonosztáz küzdelmek és harcok, nyugaton a Karolingok uralmának a megalapitása adja meg a fontos történeti hangsulyt.Ezen belül fenntarthatjuk a Konstantin előtti és utáni szakszokra való felosztást is,de ennek legföljebb tárgyi és nem müvészettörténeti,stilusfejlődési jelentősége van.Az igazi itáliai stilus,a keresztény müvészet első egységes,határozott stilusa csak ezer után lesz készen,a román müvészettel.A közbeeső két,illetve két és fél évszázad szinte lóg.Ekkor tovább folynak a barbárok küzdelmei a klasszicitással,Rómával és Bizánccal egyaránt.Bizánc is örököse lett a klasszicitásnak.Nagy Konstantin belátta,hogy a nyugati birodalom nem tud helyt állani a barbárokkal szemben és székhelyét Bizáncba tette át.Jellemzi ezt a két századot az emlékek kevés száma,ugy az előző,mint a következő szazadoknoz képest.Indokoltabb ezt az átmeneti küzdelmes korszakot még az ókeresztény müvészet koránoz csatolni,mint a keresztény középkoroz,amikor az olasz nemzeti müvészet is kezd kialakulni,amikor Itália ragadja magához a vezető szerepet Bizánccal szemben.A másik és ez a régibb felfogás az ókeresztény korszakot Nagy

Vörösmarty Mihály (Fáy András
ciüretjén előadja a Fóti dalt.)
Csoportkép, asztal nál ülő s
álló alakokkal, háttérben ciürete-
lőkkel. Könyomat, rajzolta
Czemlér M. 1871.
46½–31, 63½–43½ cm.

Kun S. Arch-jegyz. (92) 797.

Szemlér Mihály: Ismeretlen férfi, fejkép, könyvnat, avant les lettres nyomat 1861-ből.

15 x 22.5 cm, 35 x 54.5. —

Kim S. (32.) 633. —

Petőfi halála, lovaskép, csatajelenet,
kny. rajz. Szemlér Mihály
1871-ben. —
60 x 41·5 cm — 70 x 55 cm. —

Kim S. (32.) 538.

tény tartalommal,keresztény jelleget adnak neki.Ez már a második szakasz.A harmadik korszakban az uj keresztény ideál,mely először kölcsön vette a pogány művészi formákat,ezeket leveti magáról és az uj tartalomnak,eszmének megfelelően uj formakat alakit ki.Ez pedig csak a VIII.században történik meg,sőt ekkor sem fejeződik be.Ha ebből a művészi és mütörténeti -mai szemmel legfontosabb- szempontból nézzük az emlékeket,akkor a VIII.század az ókeresztény művészetnek az első nagy,határozott,önmagából a művészi fejlődésből adott határvonala.A VIII.században tünik el a keresztény művészetből az antik,klasszikus pogány művészetnek a nyoma.Ehhez hozzájárult az uj eszmének,az uj szellemnek és izlésnek dinamikus kiformáló ereje,de hozzájárult az átformáláshoz az akkori Európa kulturája,s a barbár népek művészetének adaléka is.A barbár népek betörtek a régi római birodalomba,felvették a kereszténységét,részt kértek és kaptak a keresztény művészet kialakitásában.A VIII.században fejeződik be az a folyamat,hogy a keresztény művészet magába vonja a jó idegen elemeket,a rosszakat kiküszöböli és kialakitja saját uj stilusát.Történeti szempontból is indokolt ez az elhatárolás:keleten az ikonosztáz küzdelmek és narcok, nyugaton a Karolingok uralmának a megalapitása adja meg a fontos történeti hangsulyt.Ezen belül fenntarthatjuk a Konstantin előtti és utáni szakszokra való felosztást is,de ennek legföljebb tárgyi és nem művészettörténeti,stilusfejlődési jelentősége van.Az igazi itáliai stilus,a keresztény művészet első egységes,határozott stilusa csak ezer után lesz készen,a román művészettel.A közbeeső két,illetve két és fél évszázad szinte lóg.Ekkor tovább folynak a barbárok küzdelmei a klasszicitással,Rómával és Bizánccal egyaránt.Bizánc is örököse lett a klasszicitásnak.Nagy Konstantin belátta,hogy a nyugati birodalom nem tud helyt állani a barbárokkal szemben és székhelyét Bizáncba tette át.Jellemzi ezt a két századot az emlékek kevés száma,ugy az előző,mint a következő szazadokhoz képest.Indokoltabb ezt az átmeneti küzdelmes korszakot még az ókeresztény művészet korához csatolni,mint a keresztény középkorhoz,amikor az olasz nemzeti művészet is kezd kialakulni,amikor Itália ragadja magához a vezető szerepet Bizánccal szemben.A másik és ez a régibb felfogás az ókeresztény korszakot Nagy

Vezérek s királyok arcképei, álló alakok, könyvmat a 60-as évekből.

8-12, 10-13 1/2 cm.

Nevek felsorolás –!

Kun S. Arch. jegyz. (32.) 796.

Dohn Szemlér

VI. tanfolyam: Kollokviumi előkészités. Heti 1 óra.
VII. " : Előkészités szigorlatra./:Elméleti esztétika. Esztétika-történet.:/ Heti 2 óra.

C./ MÜVÉSZETTÖRTÉNET.

VIII./ tanfolyam: Kollokviumi előkészités. Heti 1 óra.
IX. " : Előkészités szigorlatra. Heti 2 óra.

Az egyes tanfolyamokon az előadók a hallgatósággal együtt megbeszélik az egyetemen előadott, továbbá a vizsgálati anyagot. A tanfolyamok során történik a kötelező olvasmányok, továbbá a tételek tárgyalása, technikai tanácsok adása és bibliografiai alapismeretek közlése. Müvészettörténetből a szemléleti anyag bemutatása.

A tanfolyamok hallgatói az előadók által kiadott egyetemi jegyzeteket 50% engedménnyel vehetik meg.

Előadó tanárok: Bolgár Ágnes gyakorló tanár, Dr. Haraszthy Gyula egyet. tanársegéd, Kenyeres Imre szenior, Nagy Zoltán egyet. tanársegéd és Dr. Tóth Lajos egyet.tanársegéd.

Tandij: A heti 1 órás tanfolyamoknál havi 5 pengő. - A heti 2 órás tanfolyamoknál havi 8 pengő. - A heti 3 órás tanfolyamoknál havi 12 pengő.

Tanitási idő: október 20-tól május 31-ig.

Jelentkezés és az órák megbeszélése: Dr. Haraszthy Gyula és Dr. Tóth Lajos egyetemi tanárdegédeknél minden nap d.e. 11-12 között az Esztétikai Gyüjteményben. /:VIII.Muzeum körut 6-8.I.:/

Beiratási dij tanfolyamonként 3 P.

Királyok a Neppo házból, mellképek, ovális keretekben, lombozással körül, könyvnyomat, rajzolta Czemlér Mihály, 1861.- 72½ - 53, 81½ - 60 cm.

Vencel, Ottó, I. Károly, I. Lajos, Mária, II. Károly, Zsigmond, Albert, I. László, V. László, I. Mátyás, II. László, II. Lajos.

———. Mellképek négyszegletű rámákban, minden aláírás nélkül. Rajzolta Czemlér Mihály, a 60-as évekből. Avant les lettres nyomat. 70 - 52, 91 - 63 cm.

Kun S. Arch-jegyz. (32.) 757, 758.

Rákóczy Család. Mellképek ágból font keretekben; könyomat. Rajzolta Szemlér Mihály 1861-ben.
51½-42½ cm, 70-55 cm.

Zsigmond, Lorántfy Zuzsanna, I. György, II. György, Báthory Zsófia, II. Ferenc, Hassiai Amália, Zrinyi Ilona, I. Ferenc archépek.

Kun S. Arch-jegyz. (32). 787.

Bibliográfia és topográfia.

Az ókeresztény müvészet irodalma csak a XVI.században kezdődik.A XV. század historizáló hajlama az antik felé fordult.Az ókereszténység felfedezésének volt egy külső,véletlen,gondviselésszerü és egy belső cka.A külső ck az volt,hogy a XVI.század elején a Via Salaria egyik katakombája beomlott.Ekkor kezdődnek az ásatások.A VII.századtól kezd- az ókereszténység kultuszemlékei feledésbe merülnek.Később azt sem tudták,hogy hova és hogyan temetkeztek.Csak a XVI.században derült ki ezen földomlás következtében.Éppen erre az időre esik az Egyháznak a protestantizmussal folytatott küzdelme,amely az Egyházat arra kényszeritette,hogy a katakombák emlékeit fel asználja a hitvitákban.Ezeket tanukul hivja a protestánsok azon vádjával szemben,hogy eltért az eredeti,igazi kereszténységtől.A hitviták idején,a XVI-XVII.században a katakombák ismerete nem szolgál l'art pour l'art müvészeti célt,hanem a hitvitákat szolgálta,mind a katolikusok,mind a protestánsok részéről. De ez nyitotta meg a katakombákra vonatkozó irodalmat.Először feljegyezték mindazt,amit a katakombákban találtak,topografiai és nageografiai szempontból.A szentek adatait és emlékeit jegyezték fel.Csak később,a XVIII.század elején irányult a figyelem a régészeti emlékekre. A papák koran felismerték a katakombák jelentőségét és a XVIII.szazad elején nagy lendülettel inditották meg az ásatásokat,a XIX.szazad második felében ez ujabb lendületet vett,ma pedig külön pápai bizottsag foglalkozik a katakombák kiásásával.Már a harmadik Olaszország az Egyháznak engedte át a katakombák ásatását és az itt talalt emlékek tulajdonjogát.Most a Laterani egyezményben kodifikálva van az Egyháznak az a joga,hogy a vatikáni államon kivül ásatásokat végezzen s a kivüleső katakombák emlékeit is gyüjthesse.A Vatikáni Muzeumba a müvészeti jellegü dolgokat viszik,mig az epigráfiai és régészeti emlékeket a Lateráni Muzeumban helyezik el.Az egyház legujabban nemcsak ásatásokkal és az emlékek muzeumi megőrzésével és feldolgozásával foglalkozik,hanem kereszténynyrégészeti intézetet létesitett,ahol a legmodernebb tudományos igényeknek megfelelően a régészeti tudomány minden elméleti és gyakorlati problémájával foglalkoznak.Ebben az intézetben főiskolai jellegü előadásokat is tartanak és ittszékel a pápai katakomba-bizott-

Magyar Szabadság vértanúi 1671-ben.
Mellképek ornamentális körzettel;
könyvnyomat, rajzolta Szemlér Mihály.
1861-ből.
46–38½; 70–55½ cm.

Kun S. Arch-jegyz. (32.) 790.

a középkorba nyulik vissza.-A mesterséges megvilágitás problémáját alkalmazza a"Madonna dei Candelabri"-n.A Madonna lesüti a szemét, van benne valami még a Madonna del Granduca-ból.A képet csaknem teljesen az alakok töltik ki.A háttér indifferens.Két példányban van meg, az egyik Londonba,a másik egy baltimoore-i magángyüjteményben.A jobb oldalon lévő Giovannino- és angyalfejet valamelyik tanitványa festette be a szimmetria kedvéért.-- A bolognai San Giovanni in Monte egyik kápolnája részére festette a Szent Cecilia oltárképet,melynek keretét Cornicine,a kiváló reneszánsz keretfaragó készitette.Ma már csak a keret van a helyén,a képet a bolognai Pinacotecaban őrzik.Ceciliának centrális elhelyezést ad,amint a Madonna ábrazolásokon szokásos.Emlékeztet is egy Francia Madonnára.Jobbra és balra két-két alakot helyez. Szent Pál kéztartása Michelangelo hasonló alakjaira helyez.Az alakokat a zene utáni hangulat köti össze.Bizonyos,hogy nem teljesen Rafael festette meg.Vasari szerint a hangszerek Giovanni da Udinetől,Rafael egyik tanitványától való.-- Egyik legérdekesebb Madonna-kompozicióját a"Madonna della Sedia",a firenzei köznyelv szerint Madonna della Seggiola.A formákat ugy rajzolja meg,az alakokat ugy helyezi el,hogy vonalaik kövessék a tondoformát.A Madonna nem előkelő hölgy,hanem a nép leánya.Az öltözetben,a tarka kendőkben is a póriasságot hangsulyozza,de egyike legfestőibben szinezett képeinek.Élénk,derüs,mosolygó szineket ad.Változatos Madonna képeinek egyik érdekes példája a "Madonna della Tenda"/1516./ Szintén pórias Madonna,Monumentalis alakok,teljesen kitöltik a képet.A háttéret függöny alkotja,csak a jobb felső sarkon szürödik be fény,mely finom tónus-ellentéteket hoz létre. A San Pietro in Montorio részére festette 1517-22 között a Krisztus mennybemenetelét,melyet ma a Vatikani Képtárban őriznek.Giulio de,Medici kardinalis megbizásából készült,1519-ben már nagyjában készen volt,de az alsó részt mégis Giulio Romano fejezte be.Ez volt életének és müvészetének utolsó nagy álma.Mikor haldoklott ezt a képét akarta még látni.A viziós ábrázolás két részből all.Krisztus mennybemenetelét,

Garibaldi József táborunk, álló Térdkép
könyomat, rajzolta Szemlér Nikolás
1861..
22-30, 46½ - 62 cm.

Kim S. (32.) 231.

az ifjú Szemlér milyen «modern» ~~volt~~ is tudott lenni, azt mutatja az újévi üdvözlő lap, melyben van valami Gaverni frisseségéből.

Kiállítják Szemlér rézkarc-gyűjteményét, melyből egy sorozatot a Művészet ajándékoztak.

Nyugat II. évf. (1915.) 1-3. 33-36. l.

Itt reprodukálva a 29. oldalon 12. szám alatt: Magyarországi típusok. Rézkarc és 31. szám: Magyar emlék. Rézkarc. —

N. itt a 46. oldalon: Szemlér 7 rézkarcát adja a kiállított művek felsorolásában.

Szemlér Mihály

Vagy Zoltán jogszeteri

Szemlér Mihály (1833–1904.)

művészete szerveseen kapcsolódik Marastoniéhoz, kinek akadémiájában nyerte festőművészeti ismereteit. Itt kedvelte meg a litográfiát, melyet nem annyira portrék, mint inkább illusztrációk készítésénél használt fel. Az ő akadémikus volta azonban már nem oly hideg, mint Marastonié, Igazi magyar művész, ki lelke hajlandóságát követve – istalán kiváló kortársának, Izsó miklósnak hatása alatt is – szeretettel fordul a népélet felé s onnan meríti témáit, melybe, megelőzve romantikus ítlésű korát, határozott realitmunt tud belevinni. Mai generációnk, mely az egymás után felbukkanó irányok hatása alatt áll, hamar hajlandó elfelejteni a művészet oly csendes, de hűséges munkásait, mint Szemlér Mihály volt. Az idő múlása azonban sok mindent helyrehoz és nem egy feledésbe ment értéket helyreállít: ha pl. Munkácsy első festményeit összehasonlítjuk az akkor már igen tevékeny és népszerű Szemlér műveivel, némi rokonságot lehetetlen közöttük eltagadni. Hogy egyébként

./.

Szemethy Imre

páratlan oldal

Aki nem ismeri a protokollt...

Az ne beszéljen róla. Hovatovább ne kérje számon másoktól, hogy nem ismeri a protokollt. A Parabola legutóbbi adásában éles hangon elmarasztalták Szabad Györgyöt, amiért a bolti eladókisasszonynak járó, egyszerű Madamnak nevezte Erzsébet angol királynőt parlamenti beszéde elmondása előtt. Nos, az Országgyűlés elnöke helyesen járt el. A protokoll szerint ugyanis a királynőt első alkalommal kell Her Majestynek (Őfelségének) szólítani, minden további alkalommal (akárcsak a bolti eladóknak) elégséges a Madam. És miután Szabad György a Parlament kapujában Her Majestynek szólította a királynőt, a Please, Madam volt az egyetlen és legjobb megoldás.

Most tehát kijárna neki az alkotóktól legalább egy Sorry, Sir...

— odze —

Hűtőszezon

Hideg sört akartam vinni dombon lakó barátomnak. Az út menti büfékocsmában volt is megfelelő hőmérsékletű ital. Elvitelre azonban csak hűtetlent akart adni a tulaj. Megmagyarázta: azért, mert képzeljem csak, nem is képzelem, mi lenne, ha pl. bejönnék kimelegedetten a helyiségbe s hideg sört óhajtanék fogyasztani. De nem tudnék, mert előzőleg elvittem volna (magam elől) utcán át.

Próbáltam meggyőzni, hogy én ritkán kaptatok errefelé dombiránt, tehát rám nézve nem forog fenn kacifántos példájának érvényessége. Erre megfeddett, épp az a baj, hogy oly ritka vendég vagyok s emiatt kvázi eliszom a törzsszivornyások elől a hűs (cseh) sört. Végül azért — hideg sör elfogyasztásával elfoglalt, dundi — felesége közbenjárására a patron megszánt. Kegyesen kinyitá hűtőszekrényét.

Kérdeztem, akkor mennyivel kell többet fizetnem az elhordandó flaskák hűtöttségéért. Láttam, így áfahosszban igen tetszik neki játékos ötletem. Amilyen csavaros az esze, meg fogja fontolni ennek a köztes szolgáltatásnak a bevezetését is. Egyúttal az árát — számlakerülő módon — kikalkulálja.

— izol —

Fattyú!

John Major brit miniszterelnök egy véletlenül szalagra rögzített elszólásában fattyúnak nevezte három miniszterét. Jelentős botrányra van kilátás, mert a „fattyú" nagy sértésnek számít Nagy-Britanniában. (Rádiótudósítás Londonból.)

Ha most én magyar rádióhallgató lennék (az vagyok), megpróbálnám elképzelni magamnak e hír nyomán, miképp sérteget egy miniszterelnök. Mondogatom magamban, hogy „Fattyú!", hozzágondolom egy pártütő miniszter fizimiskáját, de megrökönyödést egyszerűen nem bírok ráképzelni — hát nem sértődik meg. Na jó, akkor azt álmodom, hogy Dobó István vagyok az egri vár fokán (ő is amolyan jó miniszterelnöki anyagból volt gyúrva), s odavágom a Jumurdzsák félszeme közé: „Fattyú!" Végre: a Jumurdzsák maradék szeme haragosan villan, nyúl is a szablyájához a beste kurafija!

De mit mondhatott ez a szegény brit kormányfő, hogy nem négyszáz éve, hanem pár napja került az első oldalra? Azt, hogy „bastards" — ami sem nem fattyú, sem nem kurafi, bár az igaz, hogy eredetileg olyasmit jelent és a szótárban ennek is benne kell lennie, mert ki tudja, hogy mikor kell Ben Jonsont olvasni vele a rádiótudósítónak. De ahogy a „Vigyen el a franc!" felszólítást sem úgy értjük, hogy „Legyél szifiliszes!", ugyanúgy a „bastard" is legföljebb csak annyit tesz, hogy „szemét alak".

Kormánytagok között ez is éppen elég. Az ellenzéket meg nyílván nem azzal sértegeti Major, hogy „Miklós nevű rágcsálóként" hivatkozik képviselőire.

— KI —

Baj

„...a legnagyobb baj, hogy országunk nagyrészét elvették, éppen azok a nemzetiségek, amelyeket befogadtunk, amelyek nálunk letelepedtek..." — mondta Püski Sándor a tévé Napkelte műsorában, augusztus 3-án.

Abból az alkalomból szerepelt az idős könyvkiadó a tévében, hogy Szárszóra, tanácskozásra hívta a „nemzeti" értelmiség színe-javát. Mint mondotta, a liberálisok természetesen nem kaptak meghívót.

Reményfy László

Harangoznak délre

Szeretem a tévés Egyenleget. Újabban a délit is nézem, klipjében a haranglábat, a vasmunkást, az eszegető méla kislányt, a könyvlapot III. Callixtus pápával, s a vége felé mindig reménykedem: hátha egy napon az öreg kapás a keresztvetés után vállára veszi a szerszámot, és elmegy az árnyékba enni, pihenni. Merthogy így tanulta még az ántivilágban. Hiszen a déli harangszó, vagy ahol nem volt harang, a dóka (gőzekevas) kondulása ebédszünetet parancsolt. Ahogy Tóth Béla írja egyik szociográfiájában: „Etess meg, itass meg, és egyél, ha van mit!"

Mármost, ahogy az öregember dolgozik tovább, annak több oka is lehet. (Az olyan prózai okokat, hogy nem éhes, nincs a közelben árnyék stb., most hagyjuk.) Tehát:

1. A felvétel még az átkosban készült, amikor már elhomályosult a déli harangszó korábbi tevékenységszabályozó szerepe a jámbor földmíves tudatában.

2. Rendszerváltás utáni kép, a kárpótlási jegyen szerzett földön folyik a munka, és hát most már az idő pénz.

3. Az idézetbeli mellékmondatban megfogalmazott föltétel hibádzik.

Ez utóbbi esetben tényleg értünk is szól a harang.

Gerendeli György

Nemzetvédelem

Sétálok Mátrafüreden, a turisták éhének, szomjának enyhítésére felállított, különféle bódék között.

Az egyiknek az oldalán érdekes felirat. „Gyöngyösi Vasutas Lövészklub Lőpavilonja."

Ez itt maradt — gondolom magamban. Régről.

Lejjebb ereszkedik a pillantásom, karomon furcsa borzongást érzek, mintha fáznék. A fenti alatt, egy másik táblán ugyanis ez a mondat olvasható:

„A lövészet tudománya — nemzetvédelem."

Remélem, ez is csak itt maradt, emlékként a múltból, nem pedig új pingálók festették fel, palacsintások, hotdogosok hirdetményei mellé. Adj, uram, patinát ennek a táblának, múltat, időt, s nekünk bizonyosságot, hogy mindez csak történelem, groteszk a jelenben, mi más is lehetne?

Doros Judit

A tisztánlátás képessége

A legfrissebb közvélemény-kutatási adatok egyáltalán nem igazolják a Magyar Demokrata Fórumról gyakorta hangoztatott vádakat, hogy a kormánykoalíció vezető ereje diktatórikus, intoleráns, kirekesztő volna. Hiszen — szól az MDF sajtóirodájának július 27-i nyilatkozata — a Gfk Hungária által készített, a Magyar Hírlapban az említett napon megjelent anyag szerint a hat parlamenti párt közül az MDF támogatói értenek egyet a legkevésbé azzal a kijelentéssel, hogy „államunknak el kellene járnia azokkal az emberekkel szemben, akiknek nézetei és gondolatai erősen eltérnek a többség véleményétől".

Mi következik ebből?

Az, hogy nem a közvélemény ismeretére van szükség, hanem a különböző közvélemény-kutatások valóságtartalmát kell tisztán látni.

A fenti például nyilvánvalóan igaz.

Mindazon felmérésekről pedig, melyeknek értelmében az MDF elveszíti a jövő évi választást, biztonállítható: hamisak.

Rénes Marcell

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

PELLE JÁNOS:

Horror vacui vagy a „kisebbik rossz" a nagyító alatt

(A Magyar Szocialista Munkáspárt ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei, I. kötet, 1956. szeptember 11.—1957 január 14. Interart, 1993, 406 oldal, 954 forint)

Az 1956-os magyar forradalom értékelése még sokáig munkát ad a történészeknek és politikusoknak. Azóta, hogy a rendszerváltással mérhetetlen mennyiségű visszaemlékezést és dokumentumot publikáltak e rövid, de XX. századi történelmünk vízválasztójának tekinthető időszakról, az események értékelése nemhogy könnyebbé, sokkal nehezebbé vált. Már az 1990 óta eltelt időszak is újabb és újabb ellentmondásokat hozott felszínre, mivel a legújabb politikai fejlemények is bizonyos mértékig az 1956. november 4-én, a szovjet intervenció által félbeszakított tendenciák folytatásának foghatók fel. Ezért távolról sem akadémikus jellegű annak a kérdésnek feltevése, mi történt volna, ha Nagy Imre kormánya hatalmon marad, és a szovjet csapatok — úgy, ahogy ezt Maléter delegációja Tökölön eredetileg követelni akarta — 1956. december 31-ével kivonulnak Magyarországról?

A forradalom kádárista „elemzői" előszeretettel korszakolták a „lázas ősz" két hetét; nyilvánvaló, hogy ebben sok volt az utólagos, rosszindulatú belemagyarázás. Ugyanakkor az is tény, hogy amekkora egyöntetű megkönnyebbüléssel fogadta a korabeli magyar társadalom a Gerő Ernő főtitkárságával tovább élő Rákosi-rendszer összeomlását, az október 23-i, elemi erejű tüntetést és Nagy Imre visszatérését a hatalomba, annyira bizonyos, hogy november 4-én már nem volt olyan zavartalan a nemzeti egység, mint tizenhárom nappal azelőtt. A többség természetesen elítélte a szovjet intervenciót és a nyers erő révén berendezkedő Kádár-rendszert, de nem jelentéktelen értelmiségiek és kispolgári rétegek bizonytalanodtak el a forradalmi erőszak kitöréseitől, a provokációk és ellenprovokációk által kiváltott sortüzektől, a kivégzésektől és a kegyetlenségektől.

1956. november 4-ére a békés forradalom ábrándja végérvényesen szétfoszlott, s világossá vált, hogy az utcai harcok olyan csoportokat hoznak a hatalom közelébe, melyeknek gyors leszerelése még nyugati segítséggel is hosszabb időt vehet igénybe — az ENSZ beavatkozásához fűzött, kezdettől fogva irreális remények mögött ez a várakozás is meghúzódott. Vagyis a forradalom politikai bázisa a szovjet intervenciót megelőzően meglehetősen labilissá vált, s e tekintetben nem hasonlítható példaképéhez, 1848 márciusához. Az újjászületett politikai pártok még embrionális stádiumban voltak, s ha mozgósítani nem is tudták volna régi, tekintélyes vezetőik egy részét, a demokratikus választások, majd az új kormány elfogadtatása még ideális nemzetközi körülmények között is hihetelen teljesítmény lett volna a legszörnyebb totalitárius diktatúrákat éppen csak hogy átvészelt magyar társadalom részéről. (Elég, ha emlékeztetem az olvasót, hogy a parlementi demokrácia játszmája még most, 1993 júliusában sem dőlt el véglegesen: a populizmus zászlóbontása, a demagóg népszavazási kezdeményezések és a szélsőséges erők mozgolódása jelzi, hogy az utolsó szót még most sem mondta ki a történelem.)

A Nagy Imre-kormány napjaiban felszínre került ellentmondások azonban akkor nem oldódtak fel: Zsukov marsall csapatai, az ellenállást leküzdve, bevonultak Budapestre. Ilyen körülmények között a politikai harc új formát öltött, s az általános sztrájk révén a munkahelyek falain belülre helyeződött át. Fő képviselőivé a Nagy Imrét támogató munkástanácsok váltak, amelyeket az amerikai követségre menekült Mindszenty is támogatott — de november 3-i rádiónyilatkozatát, melyben az új, immár többpárti kormányról mint a „bukott rendszer örököseiről" beszélt, már nem tehette meg nem történtté.

A Kádár által megkezdett konszolidáció alapja — a szovjet fegyverek erején kívül — ez a kezdeti megoldás volt, ami még a kortársak túlnyomó többségében sem tudatosodott, s az MSZMP első dokumentumaiban sem tükröződik tiszta formájában. Páratlan viszont, ahogy a magyar történelem alighanem legbonyolultabb politikai képlete kirajzolódik e gyakran hevenyészett, pongyola mondatokkal teli jegyzőkönyvekből. Megismerhetjük a „hármas hatalom" tényezőit: Kádárék mellett a még funkcionáló forradalmi szerveket, elsősorban az 1917-es szovjetekre feltűnően emlékeztető munkástanácsokat, s velük szemben a megszálló szovjet csapatok, elsősorban a KGB parancsnokait, akik tetszés szerint tartóztattak le bárkit, aki az útjukban állt. Ez utóbbiak azonban, bár kezdettől fogva együttműködtek a régi párt- és államvédelmi apparátus kádereivel, a „pufajkásokkal", nem ismerték ki magukat a valóban zavaros magyar politikai helyzetben, s kellemetlenül érintette őket a világsajtó figyelme, a nyugati közvélemény tiltakozásai. A szovjeteknek viszonylag békés konszolidációra volt szükségük, legalábbis kezdetben — ennyi, s nem több tere volt az ideiglenes „munkás-paraszt kormánynak" a manőverezésre. De ugyanez volt az esélye a jugoszláv követségre menekült Nagy Imre-kormánynak is, s nem véletlen, hogy az MSZMP vezetőinek két csoportja nemigen tudta tisztázni egymáshoz való viszonyát. Jellemző, hogy az 1956. november 11-i ülés határozatai között még szerepel Fehér Lajos három indítványa:

„a) javasolta — t.i. Fehér —, hogy forduljunk a Szovjetunió Kommunista Pártja prezidiumához, hogy hívja össze a népi demokratikus országok pártjainak vezetőit, melyen megtárgyalnánk a Szovjetunió népi demokráciákhoz való további viszonyát. Az SZKP küldjön pártdelegációt Magyarországra a helyzet tanulmányozására. A Szovjetunió katonai egységeit később cseréljék ki lengyel és jugoszláv csapatokkal.

b) Nagy Imrével kezdjünk tárgyalásokat, esetleg Tito elvtárs közvetítésével.

c) Nagy Imre alakítson új munkás-paraszt pártot.

d) Az ideiglenes Központi Vezetőség több más tagja is aláhúzta a Nagy Imrével való tárgyalás szükségességét."

Ez volt a Kádár-kormány „kiinduló pozíciója", ami a fejlemények ismeretében ugyanolyan irreális volt, mint Nagy Imre néhány nappal korábbi bejelentése a Varsói Szerződés felmondásáról és Magyarország semlegességéről. Ezt az álláspontot „cáfolta meg" Szerov, a KGB Magyarországon tartózkodó elnöke, amikor Hruscsov és valószínűleg Tito jóváhagyásával november 22-én elraboltatta és Romániába hurcoltatta Nagy Imrét és kormányának a jugoszláv követségről távozó tagjait. Ez a brutális akció nemcsak az ország lakosságát, de Kádárékat is megfélemlítette; lényegében ekkor kezdődik meg a forradalom eseményeinek rohamos átértékelése, s tér vissza az MSZMP is az 1945-ös többpárti koalíció rekonstruálásának igényétől az 1948-cal elkezdődött „forradalmi kontinuitásig".

A december 2-i és 3-i ülésen szögezi le Kádár azt az ideológiai képtelenséget, mely egészen 1990-ig a rendszer alapvető ideológiai dogmája volt, hogy ti. „hazánkban az 1945—48-as években forradalom ment végbe, mégpedig proletárforradalom, klasszikus meghatározás szerint". Ez a „felismerés" egyenes előzménye volt a december 5-i ülésen elfogadott határozatnak az „1956. október 23-án kezdődött események okairól és előzményeiről", vagyis a híres-hírhedt 4 pontnak. Ekkor lépte át a Kádár-kormány a Rubicont, hiszen a forradalom meghatározást „eseményekkel" helyettesítve megnyílt az út az „ellenforradalom" minősítés felé, amihez pusztán ki kellett emelni s fel kellett nagyítani a második pontot, amely az ún. „pártellenzéket" marasztalta el. Hasonló dialektikus rabulisztikában a kommunista ideológusok már 1945 és 1948 között is jeleskedtek (lásd a demokrácia — népi demokrácia — proletárdiktatúra fogalmakkal való zsonglőrködést). Ez a határozat valójában a Nagy Imre és társai elleni vádirat első fogalmazványának tekinthető; hiszen a volt illegális kommunista Kállai Gyula már december 3-án kijelentette: „Józan ésszel el sem lehet képzelni, hogy Magyarországon három esztendeig pártválság, általános politikai válság állhat fenn anélkül, hogy a reakció ne próbálna meg komoly ellenforradalmat szervezni. Mi is dolgoztunk illegalitásban, mi is hallócsővel figyeltük, mikor lehet beleavatkozni az akkor fennálló rendszer repedéseibe."

A forradalom átmentésének bátortalan kísérlete Kádárék részéről Nagy Imréék elrablásával végérvényesen lezárult. Ami utána jött, az egy újabb tömeges terrorhullám, sortüzekkel december 8-a és 12-e között, amit Kádár „a bányavidékeken lezajlott vad provokációnak" nevezett december 17-én, de valószínűleg ő ezt csak igazolni próbálta, a szervezés Münnich és Szerov „együttműködésének" volt köszönhető. A mészárlásokat követte a munkástanácsok felszámolása, majd a tömeges letartóztatások megkezdése. De a terror és a megfélemlítés mechanizmusa magát Kádárt is fenyegette, hiszen ekkor még távolról sem biztos, hogy nem Münnich-e az, akit a Kreml akaratára az MSZMP első emberének választanak, s a „négy pont" megfogalmazói végül nem találják-e magukat is a bíróság előtt, a saját maguk által megfogalmazott vádak alapján, valahogy úgy, ahogy az a Szovjetunióban a harmincas évek második felében mindennapos volt.

Igen, a kommunista nevelés révén a személyiség mélyrétegeibe ivódott megfélemlítés lehet Kádár 1956 előtti és utáni viselkedésének a kulcsa: a nagy, minden képzeletet felülmúló sztálini manipuláció megtette a hatását. Ha jól meggondoljuk, Sztálin rettenetes tisztogatásainak saját hatalmi logikája szerint megvolt az értelmük: a „régi gárda" egy részét kivégezve, másik részét pedig bűnrészessé téve a koncepciós perekben, utána pedig bebörtönözve, a „kezelésen" keresztülment vezetők mindenre készek voltak, amit kívánt tőlük. Nagy Imre eszmélése, szabadulása a marxista—leninista totalitarianizmustól nem kis mértékben annak volt köszönhető, hogy ő — a véletlenek sajátos összejátszása következtében — elkerülte azt a „kezelést", amin Rákosi, illetve az őt felváltó Kádár (és Kállai, Marosán meg Aczél is) átesett.

Nagy Imre elrablása, majd a „bűntárs" Kádár által való kivégeztetése — Lenin szerint a párthatározatot mindig annak kell végrehajtani a fegyelem megszilárdítása miatt, aki ellene szavazott! — nem volt más, mint újabb, nyilvános demonstrálása annak a ténynek, hogy a Szovjetunió vezetői, ha az egyes társadalmakkal talán már nem is, de az egyes emberekkel tetszésük szerint elbánhatnak. (Jellemző módon a Kádár-kormány egyetlen, úgy-ahogy eredményes fellépése a magyar állampolgárok megtorlásképpen való tömeges Szovjetunióba deportálása ellen is még 1956. november 22-e előtt játszódott le.)

Az 1956. november 4-ét követő politikai helyzet alakulása — ahogy erre Kis János mutat rá az 1956—57-es restauráció harminc év távlatából című, 1986-ban született tanulmányában — attól függött, hogy a nyugat képes-e, s ha igen, milyen mértékig nyomást gyakorolni a Szovjetunióra, ki tud-e kényszeríteni valamilyen kompromisszumot a megosztott szovjet vezetés és a Nagy Imre-kormány között. De ennek az esélye is elmúlt november 22-ével. Addigra ugyanis a nyugat nemhogy határozottan fellépett volna Magyarország érdekében, inkább nyomatékosan a Kreml értésére adta, hogy a történtek kívül esnek az érdekszféráján.

A Kádár-rendszer szomorú, szánalmas, bizonytalankodó kezdeteit mutatja be a Politikatörténeti Intézet gondozásában az Interart kiadó jóvoltából megjelent kötet. A forradalmi munkásmozgalom utolsó eszményei semmisültek meg a kényszeredett restaurációval, melynek lezárulta után a Kádár-rendszer valóban nem tehetett mást, minthogy kiürült, és komolyan soha, egy pillanatra sem vett frázisok mögé rejtette azt a pitiáner kispolgáriságát, mely kezdettől fogva a lényeget alkotta.

A rendszerváltás óta eltelt időszak tanulságainak birtokában csak tűnődhetünk, milyen irányba fejlődhetett volna a magyar társadalom, ha a szovjetek a forradalom után valóban kivonultak volna Magyarországról. Nagy Imre nyugati támogatással a helyén maradt volna? Bibó István lett volna a köztársaság elnöke? Esetleg Pongrácz Gergely regnált volna kormányzóként, az agg Horthy áldásával? Vagy jobboldali-populista tömegmozgalom bontakozott volna ki, s egy latinamerikai típusú diktatúra rendezkedett volna be? A múltnál több nyugtalanító kérdést csak a jövő rejt magában.

KÁLLAI GÉZA:

A szép leányt elmémben tartottam

László Gyula:
A Szent László-legenda középkori falképei
Tájak-korok-múzeumok könyvtára, 4. szám

A legenda közismert. Szent László herceg a kerlési csatából megfutó leányrabló kunt üldözőbe vette, s mert utolérni nem tudta, rákiáltott a leányra, hogy rántsa le a kunt. Majd a rablót hosszas küzdelem után párviadalban megölte, s megszabadította a magyar leányt. Sokan tudják, hogy a történelmi Magyarországon, többnyire annak határvidékén a történet képes ábrázolásai is ránk maradtak. Az azonban nincs a köztudatban, hogy a falképek legendája sehogysem vág egybe az írott forrásokkal.

A falképek által ábrázolt történéseket két székely ballada is elbeszéli. Fél évszázada mutatott rá László Gyula professzor, hogy a Molnár Anna-ballada a falképekkel aprólékos egyezést mutat, s a nyolcvanas években a Bíró Máté-balladáról is efféle hasonlóságot állapítottak meg a kutatók. Ötven éve annak is, hogy a szerző megfogalmazta a máig érvényes tételt; a legenda kozmikus párviadal, a Fény és a Sötétség zoroasztriánus küzdelme, forrása pedig a perzsa-szasszanida kultúrkör.

Az írott legendaváltozatok és a falképek egyeztetésének nehézsége abban rejlik, hogy — igen leegyszerűsített fogalmazással — az írottak szerint a párviadalban a szent herceg győzi le, öli meg a kunt, a falképeken pedig a leány rántja le lováról, ő sebzi meg a lábán, s ő az aki mindig megöli a rablót.

A Világosság-Sötétség ellentétpár eredete évszázados vita tárgya, s a vita lényege abban az alternatívában fogalmazódott meg: ki vett át kitől? A zsidó-keresztény-iráni kapcsolatok vizsgálatánál döntő jelentőségűek lehetnének azok a kutatások, amelyek a I. és II. század zsidó és keresztény iratait az Avesztaszövegekkel vetnék össze, csakhogy az itt felmerülő nehézségekről a nem iranista kutatók rendszerint nem vesznek tudomást. Arról van szó, hogy a zoroaszterikus tanítás (Kr. e. VI—IV. sz.) és annak zervanita módosulása igen késői lejegyzésekben maradt ránk. A szövegek többsége Irán arab megszállása (Kr. u. 640) utáni időkből származik. Ma abban értenek egyet a kérdéssel foglalkozók, hogy bizonyos iráni eszmék a hellenisztikus korban gyökeret verhettek mezopotámiai és kisázsiai zsidó szórványokban. Egyébként azonban — ez Komoróczy Géza professzor véleménye is — belső fejlődéssel kell számolni mind az iráni, mind a zsidó-keresztény kultúrában a „közös" elemeket illetően is. „...mert mi köze van egymáshoz az igazságnak és a gonoszságnak, vagy mi köze van a világosságnak a sötétséghez" — olvashatjuk Pál apostolnak a korintosziakhoz írott II. levelében, hogy csak a legismertebb keresztény forrást említsük. Kazáriában, a Doroszban székelt jakobita pátriárka hét (!) püspökséget felügyelt elődeink ottvolta idején, a VIII. században, s ezzel a monofizita eretnekséggel szélsőséges dualizmusa miatt szakított az egyház.

A Krím félszigeten máig gyülekezetet alkotnak a karaiták, akik a VIII. század közepén szerveződtek. Magukról azt tartják, hogy a kazároktól (is) származnak. A velük foglalkozó hebraisták véleménye az, hogy dualizmusuk az esszénusoktól ered.

Bőségesen volt hát helye annak, hogy elődeink a „perzsa" vagy másféle dualizmussal érintkezzenek, s hogy végül Szent István király a szabad puszták és ónádasok népének természeti képek analógiájával adja értésére, mi a különbség a bűn és az erény között.

Csakhogy, csakhogy. A kettő nem három. Rusztemtól jó Toldi Miklósig nincs arra példa, hogy *pár*viadalba fehérszemély beavatkozott volna. Jóllehet a küzdelmek mindig őmiatta voltak. Erre valami más magyarázatot kellene adni, akkor is, ha vándorló eleink a nyelvészet tanúsága szerint legalább ötször is érintkezésbe kerültek Irán népeivel. Ez a magyarázat persze érintetlenül kell hagyja a legenda kozmikus voltát, mivel ez a középkori dogmatikával nehezen lett volna egyeztethető.

Annyi kétségtelen, hogy a képsor exogám leányrablást ábrázol. Ezt a vitézi szokást első királyunk törvényei is szigorúan tilalmazzák. A csoporton belüli és az azon kívüli házasodás talán több volt népszokásnál, egy-egy társadalmi berendezkedés velejárója is lehetett. Netán — mai kriminológiai kifejezéssel — a sértett oldaláról kellene a bűncselekményt megközelíteni, sérelmet pedig itt a leány szenved. A bántornyai falkép — amely a máig ismertek közül a legrészletesebb — ezt a tényt értésünkre is adja, ugyanúgy, mint az említett balladák.

A késő ókori Közép-Ázsia birodalmaiban számos antifeudális lázadás bontakozott ki. Ennek a korai ázsiai feudalizmusnak a szabad faluközösségek leigázásának a legfőbb eszköze az volt, hogy a közösségekből másodfeleségként, rabszolgafeleségként, tűszként, fogadott leányként az arisztokrácia udvarházaiba hurcolták a nőket. Egy legendás vezérről *mazdakita* típusú lázadásoknak nevezett mozgalom volt Mukana felkelése Szogdáliában, Bábeké Azerbajdzsánban a VIII. században, csakúgy, mint Churzádé Khorezmben, az arab hódítást megelőzően. Tabari arab történetírótól tudjuk, hogy Churzád a nemességtől elvette vagyonát, állatállományát, *leányait*, *nőtestvéreit*, és *szép feleségeit*. Azaz, az arisztokrácia háremeinek megsemmisítésével visszaállította a *csoportházasság* régi formáit. Az endogámiát.

Netán egy mindenre — no jó, majdnem mindenre — választ adó megoldást errefelé kellene keresni. Hátha voltak ezeknek a mozgalmaknak hősénekei, és hátha fennmaradtak. Altáj-szaján nyomok mutatnak is erre.

Az ördög, mint mondják, a részletekben lakozik. Én hozzátenném, hogy az eredmény is. Könyvében László professzor részletesen dokumentálja az összes ismert falképet, még az utóbbi száz évben elpusztultakat, elpusztítottakat és elvakoltakat is, s könyvét csodálatos életműve betetőzésének kell tekintenünk. Óriási ismerethalmazt sorakoztat fel, amikor fegyverekről, viseletekről, lószerszámokról szól, és ezek kapcsán utal a falképek legendájának ma még talányos avar-onugor kapcsolatára is. Ám mégis — építészettörténeti megfontolásból a templomokat járva néhányat sikerült a falképek közül *in situ* megismernem — jó lett volna kitérni arra, hogy Szent László lova *mindig, minden* falképen almásderes *csődör*, a kun lova *mindig* almásszög *kanca*. Így a lovak fickándozását elég nehéz azzal magyarázni, hogy lovaik a hősökkel együtt mérkőznek. Kanca és csődör sohasem verekszik. Ugyanígy oka kell legyen annak, hogy László lovának farka mindig bekötött, a kun lovának farka mindig lobog. Valami oka van annak is, hogy a falképeken sem Lászlónál, sem a kunnál soha nincsen bárd, a lány kezében pedig egyszerre csak ott van, hogy azzal, és *mindig azzal* a kun *bal lábába* vágjon. Mindig a balba.

Aprólékos vizsgálatot érdemelnének a falképek színei is. Sok helyt a kun öltözete semivel sem sötétebb, mint Lászlóé. Csak más színű. Most, hogy elegendőnek látszik hozzá a színes fényképanyag, össze lehetne vetni talán a színeket a hozzájuk tartozó hiedelmekkel. Néhol a két ló szerszámozása az utolsó farhámrojtig egyező. Netán a kun a lovat is lopja? — Nem is igaz betyár az, aki nem lopott jószágon ül.

Külön vizsgálatot érdemeltek volna a kép hátterében álló fák. A háttérben rendszerint látható három fa. Ami, ha jól megnézzük, egy fa. Azon a képen, ahol László üldözi a kunt, rügyező, ahol a hősök birkóznak — talán nem is helyes a szó, talán csak egymáson fogást keresnek — és a leány a kun lábába vág, levelet bont, amikor pedig László a lány ölébe hajtva fejét, pihen, miután lovagi szolgálatainak igencsak *földi* jutalmát elnyerte, virágzik a fa. A fáról — burkos, azaz rügyező fáról a Molnár Anna-ballada is tud. Ugyanígy szót érdemelt volna a két ballada négy neve, Molnár *Anna* és Ajgó *Márton*, Bíró *Máté* és a király gyönge *Ilonája*. Néprajzunkban bőségesen rendelkezésre állnak a hozzájuk fűződő naptári hiedelmek.

Külön meg kell említenünk azokat, akik a kötetben felhasznált fényképfelvételeket készítették. Felsorolásukra nincs helyünk, de tiszteletünk övék, akik nyomorúságos körülmények között, sokszor ellenséges környezetben, pusztuló értékeink mentésén fáradoztak.

Nehéz azonban egyetérteni a kötet végére művészettörténeti adalékokat fűző Kerny Teréziával, aki szerint fájdalmas következmény az, hogy megjelenhettek és kontroll nélkül publicitást kaphattak rajongó dilettánsok zavaros elmeszüleményei és sületlenségei is. Ha most olyan közhelyeket, mint a tudomány szabadsága stb. félreteszünk is, nem árt arra gondolni, a falképek vizsgálata — nagyon finoman fogalmazva - - nincs lezárva, és azon még vagy ötszáz évig lesz mit gondolkodniok a régészeknek, művészet-, kultúr- és irodalomtörténészeknek. Nemcsak a magyaroknak.

Tartsák elméjükben a szép leányt, mint Ungi István fia Pál mester, aki a székelydezsi freskót festve ezt oda feljegyezte, és forgassák szeretettel, hozzáértéssel ezt a könyvet.

Halbauer Ede: Xerox

páratlan oldal

Tábori szexshow

A dánszentmiklósi mezőgazdasági táborból idének előtte távozott húsz gimnazista — adta hírül egy rádióműsor. Elégedetlenek voltak a bűzlő matracokkal, a gyenge tábori koszttal, s kiváltképp azzal, hogy a zuhanyzóban hamar elfogyott a meleg víz, munka után alig tudtak megmosakodni. Egyikük a távozás okait sorolva különös nyomatékkal említette: az esti kultúrműsoron az volt versengés tárgya, melyik vetélkedő csapat tud több szexuális pózt bemutatni. Tizenhat évesen. Amint az törvényszerű, a tábor vezetője és a gazdaság embere magabiztosan cáfolt; a matrac inkább volt illatos, mint büdös, az étel inkább bőséges, mint szűkre szabott. A meleg víz az egykor volt KISZ-táborokban is, mindig még szappanozás közben elapadt. Ez így van rendjén. A tréfás vetélkedőn meg a nemi érintkezés különböző módozatait természetesen két-két felöltözött tizenéves fiú mutatta be, egymáson. Irtó mulatságos volt.

Baj van az ifjúsággal.

Szenczi Tóth Károly

Akaratátvitel

Agykontrolltanfolyam indul Egerben — hirdetik a plakátok. Ismerősöm (aki újabban fejleszti a pszichéjét) már részt vett egy ilyen tréningen, s magáévá tette az ideológiát: bármi elérhető — kellő összpontosítással.

Ennek szellemében keringtünk — jó ideje — a tömött parkolóban.

— Ha csücsörítek az ujjaimmal, s erősen koncentrálok — mondta összecsippentett ujjbegyekkel —, lesz helyünk.

Majdnem lett is.

Csak egy opelos még nála is jobban csücsörített.

Négyessy Zita

Történelmi barátság

„Ez egy történelem által lemért, kipróbált barátság, amely több mint harminc évig kibírta a szarfolyóban való létet is" — nyilatkozta a minap Dénes János, amikor a Csurka Istvánhoz fűződő barátságáról kérdezték. Őszintén szólva nagyon irigylem a képviselő urat, mert nekem nem adatott meg egy hasonló barátság. Pedig egykori barátommal a forradalom utáni megtorlás időszakában ismertük meg egymást: együtt jártunk ötödiktől nyolcadikig és az órák közti szünetekben nagy egyetértésben verekedtünk. Keményebb nézeteltérések a többnapos gombfocitornák alatt sem adódtak közöttünk, és — bár ő később egy, a Belügyminisztériumhoz tartozó szervezethez került pincérnek — biztos vagyok benne, hogy soha nem írt le egyetlen olyan szót sem, amellyel nekem ártott volna. Az sem okozott közöttünk ideológiai feszültséget, hogy ő Fradi-, én pedig MTK-drukker voltam. A feleségét is nekem „köszönheti". Gondoltam, talán ez utóbbi az oka, hogy ma már csak nagyritkán, jobbára véletlenül futunk össze. Most azonban a független honatya megvilágította elmémet: a szarfolyó hiányzott.

Iantai

Lidérces álmok

Újabban tébolyult álmaim vannak. Például a minap éjjel Belgium flamand miniszterelnöke voltam álmomban, s levelet írtam holland kollégámnak, járjon már közben Juppé külügyminiszter úrnál Párizsban, hogy a vallonok ne ugráljanak annyit, éppen elég soká elnyomtak bennünket, szerencsétlen flamandokat. Sajnos, olyan goromba választ kaptam („Mégis, mit képzel ön, mi közöm van nekem más országok belügyeihez?"), hogy fölriadtam. Amikor végre nagy nehezen sikerült visszaaludnom, akkor meg — mondom, tébolyult dolgok ezek! — azt álmodtam, hogy a belgiumi vallonok szocialista pártjának vezéreként kérem Juppé francia külügyminiszter úr közbenjárását a bosszúra szomjúhozó flamand szeparatisták ellenében. Juppé úr nagyon udvariasan reagált: arcán széles mosollyal, barátian és megértőn belém karolt, hogy a reá jellemző páratlan szívélyességgel áttessékeljen egy másik álomba, ahol is Moldávia elnökeként folyamodtam fehérorosz kollégámhoz, közbenjárását kérve bizonyos nagyromán törekvések ellen, amelyekben amúgy — mármint éber állapotban — nem is hiszek, még kevésbé a kis antant újjáéledésében, amelyről pedig kétszázötvenmillió szláv lélekbeni miniszterelnökeként szintén álmodtam nemrég valami lidérceset.

És ez így megy, kérem, hetek óta. Tisztelt szerkesztő urak, nincs valami tippjük, hogyan alhatnék végre nyugodtan?

tim—

Kihívó aranyos

Régimódibb borharapóba tértünk be ismerősömmel, aki ott ismerős. Fölvilágosított: család kezeli az italmérést, papa, mama, menye, lánya. Első kóstolónk után a söntésnél váltottak, papa elment, meny érkezett. Csakhamar trikóban folytatta a töltögetést. Nyakában három kisujjnyi széles aranylánc, egyiken óra, fülében brilles függő plusz két belőtt brill, karján aranypénz-karkötő (braszlet), ujjain gyöngy, ametiszt, rubint, onix és újfent gyémánt- arany-, illetve platinagyűrűk csillogtak. A (jó) borból egy-egy liter 68, 77 és 92 forintba jött, az ékszerek értékét képzetlenségemben képtelen voltam fölbecsülni.

Múlott időnk, csörögtek a smukkok (barátom szerint egy dombi garzon öröklakásnyian) visszatért az atya, ránézett a menyére. Moliere-esen széttárta a karját, kezét összecsapta, berohant a függönyös öltöző-fülkébe, kinyúlt, berántotta magához a pulttól a csilingelő ifiasszonyt. Szóváltás hallatszott, "de miért, de miért?„ ennyi volt belőle kivehető nőhangon, aztán a meny(ecske) visszapenderült a söntésbe. Csak jeggyűrűt viselt; a rubinköves kísérővel.

Az atyus még úgylátszik emlékezik az evangéliumra, jelezte ismerősöm, ahol mondva vagyon: "lehetetlen, hogy botránkozások ne történjenek, de jaj annak, aki illyeket okoz. Jobb annak, ha malomkövet kötnek a nyakába és a tengerbe vetik.„ A biblia-analfabéta asszony nyakában mindenesetre volt annyi ékszer, hogy - vízbevettésekor - malomkőnek megtette volna.

- laji.

Hurrá: kapacitás

Nyilván mindenki ismeri a televízióból a Szerencsekerék című magasröptű műsort. Ez egy Németországban életre kelt játék kiszótározott változata. Nagy különbség nincs is az eredeti és a hazai közt tartalomban (vagy tartalmatlanságban), de van a nyeremények értékében. Nálunk mindenfélét lehet nyerni frituról a videoós tévéig, a németeknél a videoós tévétől a gépkocsiig.

Abból, hogy az ajándékok minőségében eltérés mutatkozik, egyesek szerint az derül ki, hogy külföldön magasabb az életszínvonal, jobban élnek az emberek. Ez félreértés, melyet el kell oszlatni. A honoráriumok értéke közötti különbségből mindössze a két állam agysejtállományára vonatkozó következtetést vonhatunk le: Magyarországon magasabb a szellemi szint, mint nyugaton.

Ezt a tételt a kereslet-kínálat összefüggésével bizonyíthatjuk be. Ha (a kereslethet képest) nagy a kínálat, az árak alacsonyak, ha kicsi a kínálat, akkor pedig magasak. Ha honunkban ugyanazt az észbeli képességet kevésbé dotálják, akkor sok van belőle, ergo magasabb az intellektuális mérce. Hurrá!

Való Gábor

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

Gyors(fő)hajtás

Bocsánatot kért nemzetétől Erzsébet királynő, amiért a brit rendőrök felírták gyorshajtásért.

Gyors főhajtása — ismerjük el — részünkről is gyors főhajtást érdemel. Kiváltképpen, hogy mifelénk egyelőre még csak a fő nélküli gyorshajtás járja. De olyan gyorsan még egy-egy miniszterünk sem hajthat, hogy csak úgy ripsz-ropsz utolérje a brit illemtudást.

T. Gy.

MAJOR OTTÓ:

Emberség és költészet

Egy induló életműsorozat margójára

„Itt élek, mert nem tehetek másképp. Hallgatva prédikáltam. S úgy történik minden, ahogy megmondtam és előre láttam!"
(Lakatos István: Férfikor)

Három év híján fél évszázada kísérem figyelemmel Lakatos István írói pályáját. Háború után fellépő generációnk, az Újhold-nemzedék talán legifjabb tagja volt ő. Sőtér István 1948-ban szerkesztett nevezetes antológiájában, a *Négy nemzedék*-ben mint e könyv „Benjáminját" mutatja be, de annak már jelképes jelentősége is volt, hogy az antológia zárótételeül Lakatos megrendítő versét, A *pokol tornácán*-t választotta.

Most — majd fél évszázad múltán — itt van előttem Lakatos István induló életműsorozatának első kötete, a — Tevan Könyvkiadónál publikált — *Paradicsomkert*, amely összegyűjtött verseit, szépprózai írásait és — mintegy a soron következő kötet előlegeként — kisebb műfordításait tartalmazza. Bizonyos, hogy e most megjelent kötetben még munkásságát jól ismerői is találnak felfedezni valót. Közös atyai barátunkat, irodalmi életünk Nestorát, Keresztury Dezsőt például szépprózai teljesítménye lepte meg. Itt hadd jegyezzem meg: személyes ismeretségem Lakatossal éppen Kereszturynál történt. Bölcsészhallgatóként — 1945-ben — mindketten részt vehettünk azokon a „stílusgyakorlatokon", amelyeket a Pázmány Péter Tudományegyetem magántanáraként — a hajdanvolt Négyesy-féle stílusgyakorlatok hagyományát folytatva — Keresztury vezetett. S mint amabból egykor a Nyugat nagy nemzedékének vezetőegyéniségei, Keresztury stílusgyakorlatának résztvevői közül került ki a rövidesen meginduló Újhold alapító munkatársainak jó néhánya.

Lakatos István most megjelent — több mint félezer oldalas — életműkötete valójában szellemi önéletrajz, egyszersmind fél évszázad magyar históriájának korrajza is; éppen ez adja szellemi izgalmát, drámai feszültségét. S itt nemcsak a kötet lírai tömbjére gondolok: *A pokol tornácán*, az *Elbeszélő költemények* és az *Egy szenvedély képei* költői univerzumára, hanem — mindenekelőtt — a *Farsang* címen összefoglalt elbeszéléscsiklusra. Ennek alcíme így hangzik: *Fejezetek egy önéletrajzból*, s a szerző teljes életívét vonja meg. Ez a ciklus két beszélgetéssel zárul, amelyet Kabdebó Lóránt folytatott a szerzővel *Elvesztett otthonok*, s *Költészet és valóság* címmel.

Az elbeszélő ciklus némely részlete kivételes olvasói élmény: első szerelmeinek története — benne egy groteszk epizód, gyermekkori találkozása Horthy Miklóssal —; a Baumgarten-alapítvány közvetítette kapcsolata a Babits-hagyatékkal és annak gondozójával, Török Sophie-val; életének különös közjátéka — *Berda vendéglői* címen —, amelynek színtere a Nisselféle ortodox kóser vendéglő a Révai utcában, ahol Kassák körének éppúgy törzsasztala volt, mint a népi íróknak. Ebből — mint közös emléket — hadd idézzek egy, a korra jellemző részletet. „Vacsora előtt — emlékszik vissza a szerző — Major Ottó ült mellém. Piroska (a vendéglátós Nissel bácsi lánya) lépett asztalunkhoz: — Most mit csináljak, Major úr — kérdezte elborzadva. — Idejött Erdélyi József. Észre se vettük — írja Lakatos —, egy távolabbi asztalhoz csakugyan letelepedett a szakállas, galambősz Erdélyi József. — Természetesen — válaszolta bölcsen Ottó —: vendég. — De ő írta — mondja Piroska — a Solymossi Eszter vérét... — Akkor is! Ha kéri, ki kell szolgálni!"

Nekem — meg kell vallanom — legkedvesebb olvasmányom e kötetben az *Ugyan miféle kutya ez?* című elbeszélés, a szerző feledhetetlen társáról, Dorka névre hallgató kutyájáról. Ebben a visszaemlékezésben éreztem a legteljesebbnek, legvonzóbbnak emberi és írói karakterét. Mint magam is fél évszázad óta kutyagazda, jól tudom, hogy a kutyahűségnél is megrendítőbb — mert ritkább — az ember igazi hűsége a kutyához. Lakatos legvonzóbb jellemtulajdonságának pedig éppen a hűséget tartom. Minden tekintetben. Hűségét mindmáig ifjúkori eszményeihez, így az Újholdhoz is, amelynek nemcsak „Benjáminja" volt hajdanán, hanem — évtizedekkel később, évkönyv formájában — egyik feltámasztója is.

Ez a hűség hatja át most megjelent életműkötetét is, amelyet elöljáróban szellemi önéletrajzként jellemeztem. Mondhattam volna önvallomásnak is. Az önvallomás ugyanis jellegzetes irodalmi műfaja mindenkor a társadalmi korszakváltásnak. E műfaj klasszikus képviselője, előképe — hogy történelmi analógiára is utaljak —, Hippo hajdani püspöke, a másfél ezer éve élt Szent Ágoston. Az ő Vallomásai — Confessio — az államvallássá nyilvánított kereszténység drámai időszakában íródtak, az egyetemes egyház megteremtésének legválságosabb és legvéresebb periódusában, az egyházszakadások, a nagy eretnekség ellen, a manicheusok ellen vívott harc idején. Olyan időkben, midőn a hit egységét hirdetve egész népeket irtottak ki, mert nem a hivatalos, hanem az arányos kereszténységet vallották.

Fiat applicatio! Történelmi analógiát említettem az imént. Hiszen nem tudhatjuk, legföljebb remélhetjük, hogy túljutottunk korunk népmozgalmainak, forradalmainak és polgárháborúinak legvéresebb időszakán. De bármint is legyen, az én emberi eszményem — bármennyire lenyűgöz is szenvedélye —, nem az ifjúkori eretnekségeit kompenzáló Ágoston hitvalló dühe és indulata. Nemcsak magasabbrendűnek, hanem meggyőzőbbnek is tartom kortársi irodalmunkban — hazai példát említve — például Kassák önvallomását, az *Egy ember életét*, vagy Babits konfessziőit, a *Keresztül-kasul életemen*-t. Nemzedéktársaim közül pedig azokhoz vonzódom, akikből — mint Lakatosból — a jó ügy érdekében sem — árad az ágostoni szent gyűlölet. Azokhoz, akik egy életen át úgy tartanak ki választott eszményeik mellett, hogy nem akarnak másokat megsemmisíteni.

Lakatos vallomásos könyvének zárótétele tényirodalom, a szó legszorosabb értelmében: *„Periratok 1957/58"*. Nyomozati és törvényszéki vallatások, vallomások szó szerinti, szöveghű sorozata. Lakatost 1957 márciusában vették őrizetbe és tartóztatták le mint az 1956-os felkelés egyik szellemi előkészítőjét és szervezőjét. Tagja volt ugyan is — egyébként Kassák javaslatára — az Írószövetség 1956-os elnökségének, majd az ebből alakult Forradalmi Bizottságnak; részt vett a Petőfi Kör megszervezésében és munkájában, s a felkelés napjaiban az Igazság című lap közölte írásait. A vád ellene: a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvétel. Ezért két év és tíz hónapi börtönre ítélik, amit a Legfelsőbb Bíróság egy évre és tíz hónapra mérsékel. Személyi drámájának ez a fejezete a kötet legizgalmasabb része. Emberi helytállása, a vád és a védelem tanúinak magatartása történelmi tankönyvbe illő tanulmány.

Ez a bírósági tortúra egy abszurd dráma záróakkordja is lehetne. Históriai távlatból nézve mindenképpen az! Hiszen a bíróság ítéletét maga az élet — a folytatódó írói életmű — érvénytelenítette. De tanulsága mégis van. Az élet értelmét, s egy életmű hitelét az író emberi minősége biztosíthatja. És semmiféle erőszak és önkény nem kényszerítheti az alkotó embert arra, hogy az elnyomó hatalom ügynökévé aljasodjék.

KOVÁCS MIKLÓS:

Francia vőlegény

Az idézett címen megjelentetett anziksz egyik novellája elemeiben előrevetíti a könyv egészének problematikáját. A francia vőlegény a családjával hazaérkező, mégis csak menekült magyar látogatásának története. A kutatómunkára hivatkozó — vagy kényszeredett-száműzött — látogatása Magyarországon a hatvanas évek végén. Történet, amelynek epizódjait ismerheti, akinek volt az amnesztia után hazalátogató családtagja... Két irányból indított párbeszédvázlatok a nekirugaszkodó tanúk rendre kifulladó örömét érzékeltetik, és igazolnak egy máshol is használatos alkotói elvet. A víz alatti sziget későbbi víziója — az elsüllyedt Atlantiszra utaló, de nem mitikus ábrázolás — igazolja a történetek és a történelem közé épített vasfüggöny létével együtt élők egyfajta alulinformáltságát és naiv reményeit, és a mindezt tudomásul venni kényszeredett író formai találmányát.

A címadó novella így aligha nevezhető ironikusnak, hiszen talán kivétel nélkül, az összes írás a hazátlanság — az otthontalan lét vázlatos formai igényével megírt realizmusán túlmutató — kórrajza, amelynek beszédes formája nem a túlzó tárgyszerűség, inkább a szigorú érzelem. A tizenkét novellát tartalmazó gyűjteménynek megvan a belső titka. Ha nem is az előzetes kutatómunka, mint „A francia vőlegény" hazalátogató nyugatos magyarjának rendőrségi alibije.

A hazalátogató kutató megírja „dolgozatát", és amikor már leszámolhatna az indokolatlan honvággyal, idegenben lesz hontalan. „Megváltoztam. Micsoda paradoxon! Akkor váltam idegenné, amikor kis híján hazámmá vált az idegen. Az, hogy hibás lettem volna én is, eszembe se jutott." A felbomlott családi élet a szabad világban, a nyugaton hontalanná nyilvánított hazalátogató a trópusokra utazik. A fehér bot és fekete szemüveg, a románc és egy meg nem született gyermek életének kezdete majd — az események és a kellékek — a francia vőlegény világából a kihűlt érzelmek tudomásulvételéhez vezetnek.

Ezt az érzelmes beöltözöttséget aligha támadhatja a kritikus. Vagyis az „előzmények", a köteten végigvezetett hazavágyódás, a barátokra vágyódó gyengédségbe menekült író illúziói átváltoznak. A trópusokon élő idegen futballcsapatot képez a körülötte élő bennszülött lézengőkből, turistákat vezet „odaátról" a vasfüggöny mögé.

Az igen karakterisztikus profán tárgyalás találkozik az érzelmes kritikával. Ilyen módon a novellafüzér egy kisregény kísérlete, a hazaszeretet rendre hamvadó lángját tápláló író azonban álorcát kölcsönöz. Túlmutat a részleteken, de elrejtőzik.

Végül, összegezve a kísérleti műnek is nevezhető novellaskötet egészének „titokzatosan" összefüggő részleteiben követhető egyediségét és elemezve a címadó novellát, a kritika magában a könyvben van. Ha több összetartó következetesség, asszociatív érzelmi ötletesség jelentené ma a hazai kritikát, akkor a humán műveltségnek előélete lehetne (a kísérleti irodalom nem literátorok prédája, jelentéktelen és megtagadott „dilettánsok" dolga maradna). Természetesen igazolja az írót, ha megmarad az általam kísérletinek nevezett művébe elrejtett jó „hagyományoknál".

(Ferdinandy György: A francia vőlegény, Budapest, 1993, Magvető Kiadó, 235 oldal, 320 forint)

Hegedüs 2 László rajza

páratlan oldal

Posztkommunista USA

Idézet a Magyar Nemzet egyik lelkendező tévékritikájából: „Megint nagyot »dobott« a Panoráma. Nem politikusokkal beszéltette el, vitatta meg, nyilatkoztatta ki, milyen iszonyú, eljövendő nemzedékekre is kiható rombolást végzett a kommunizmus, hanem egy riportfilm segítségével mutatta be. És ez a riportfilm Moszkva utcáin, pályaudvarain, lebujaiban ődöngő *gyermekprostituáltakról* (a kritikus kiemelése) minden szónál meggyőzőbben érvelt: (...) Új népnek kell e tájakon felnőni, hogy (...) emberhez méltó élet szerveződhessék errefelé."

Remélhetőleg nem a kommunista bunkokrácia (sic!!!) védelmét olvassa ki szavaimból a cikk szerzője, ha tisztelettel megkérdem tőle:

1. A cári Oroszországban nem volt-e gyermekprostitúció?
2. Hát Dickens Angliájában?
3. Olvasta-e a jelentős belga-francia költő, Robert Goffin híres Amerikai-versei közül azt, amelyikben ez a sor szerepel: *„A Lennox-sarkon gyermekek árulták testüket"?*
4. Olvas-e időnként Spiegelt, s néz-e a Panorámán kívül más — külföldi televíziós adásokat is, például NSZK-bélieket, ahol jóformán havonta visszatérő téma az ottani gyermekprostitúció?
5. Komolyan gondolja-e, hogy ez utóbbi jelenség rendszerspecifikus? Mert ha igen, akkor legközelebb talán közölje azt is, szerinte mikor jutott túl Anglia, az Egyesült Államok és Németország a kommunizmus borzalmain.

T. Gy.
o

Az Atilla bemutatójához

Az István, a királynak annyi köze van a hazafiúsághoz, mint a Jézus Krisztus Szupersztárnak a kereszténységhez. De ez nem baj.

(esti)

Közerkölcsök és magánemberek

Nekem nagyon tetszik, amikor egy miniszter magánemberként mond, vagy tesz valamit és hogy ne legyen félreértés, erről a miniszteri sajtóértekezleten tájékoztatja a széles közvéleményt. Végül is a dolog számomra elég világos. Ha Csurkának mint a vezető párt alelnökének és országgyűlési képviselőjének megnyilvánulásait lehetett írói munkássága részeként minősíteni, akkor miért ne lehetne vezető politikusaink baklövéseit, vagy a hazai és nemzetközi közvéleményben negatív visszhangot kiváltó badarságait magánemberi tevékenységük részének tekinteni.

Ezzel az önelhatárolódással a legkorlátoltabb állampolgár előtt is nyilvánvaló lehet, hogy vezetőik hebehurgya nyilatkozatai és cselekedetei nem éles, hanem csak „döglött aknákat" telepítenek szép hazánknak és lakóinak feneke alá.

Nekem úgy tűnik, hogy a miniszterek nagy része nemcsak temetkezéseken, hanem a kormány ülésein is magánemberként vesz részt, ennek megfelelően a kormány határozatai alapítványokról meg egyebekről magánhatározatoknak tekinthetők. Az úgynevezett háromezres határozatokat például a kormány mint magánkormány magánhatározatként hozza. A kormány tulajdonképpen privatizálta önmagát és ezzel már nemcsak a térség, hanem a világ országai között is élenjáró szerepet tölt be. Őszintén mondhatom, hogy én nagyon megértem ezt a skizofréniát. Megértem, mert praktikus. Nem értem viszont a nagy csinnadrattát, amelyet Lengyel László kijelentései körül csapnak. Hisz mindenki előtt nyilvánvaló, hogy Lengyel a magasrangú állami tisztviselők egy részének magánemberi minőségében megnyilvánuló „devianciáira" célzott, ugyancsak magánemberként. Miért kell ezen felszívni a vizet? Mit tehet egy miniszter arról, hogy hol kószál, miket mond, miket csinál magánemberként? Hiszen nem lehet állandóan a saját nyomában, nem lehet folyton saját magán a szeme, ha már a sors úgy hozta, hogy vigyázó tekintetét a hazára kell vetnie. Megértenénk mi ezt akkor is, ha a közerkölcsök védelme érdekében a kormány nem tenne feljelentéseket.

Megértenénk, hiszen emberek vagyunk. Sőt magánemberek.

—hari

Meghalt a király

A belga király temetéséről szólt a rádió élő tudósítása. A műsorvezető kérdésére:

— Mi most ott a legfontosabb történés? — a kiküldött tudósító így kezdte mondanivalóját:

— Hát, több mint ötszáz újságíró vesz részt a gyászszertartáson...

És mellesleg még a királyt is temetik.

som

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

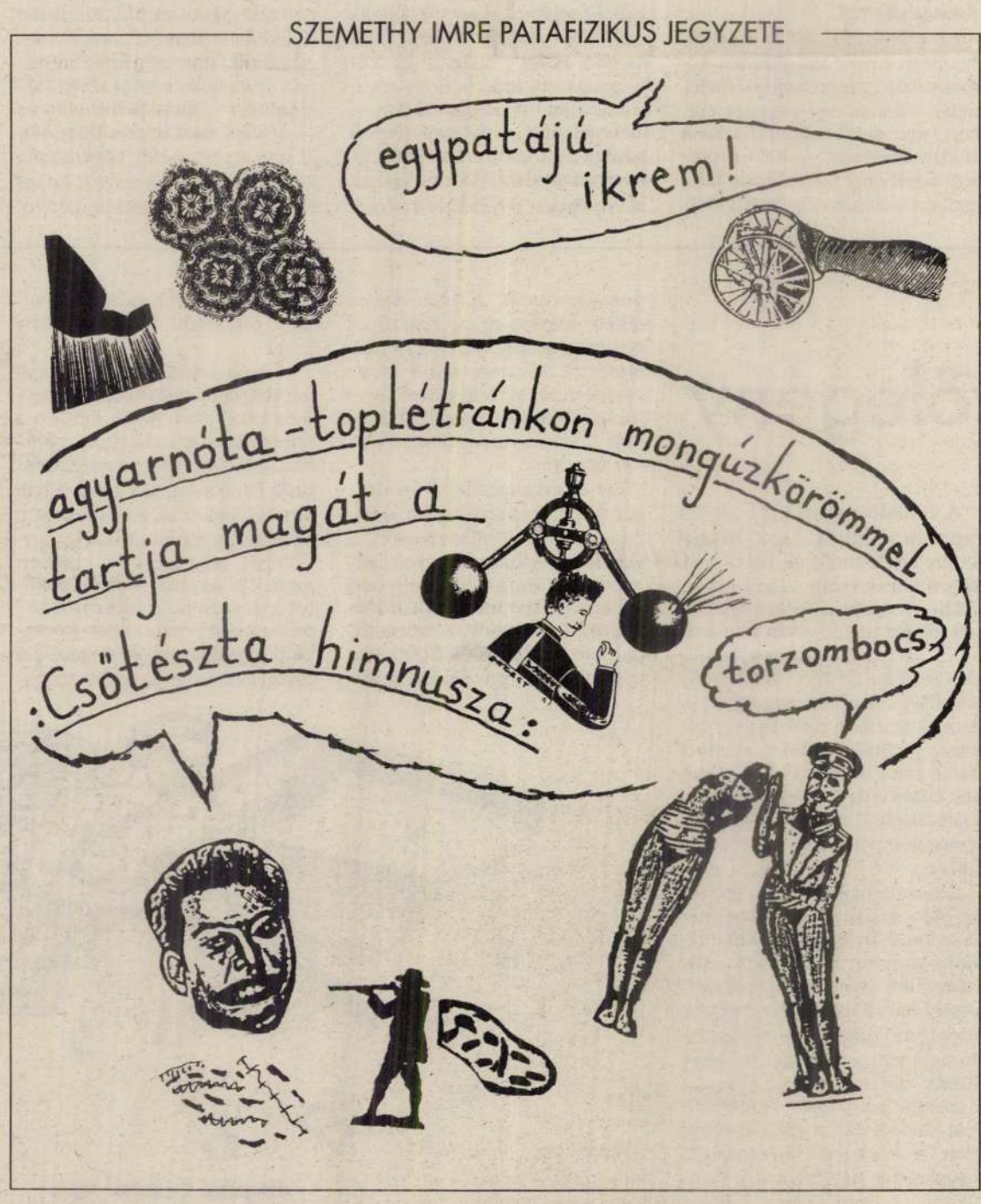

Túlélő kés

Valahogy megtalált néhány csomagküldő szolgálat, és nyakra-főre küldözgeti színes prospektusait: vegyek *világító Madonnát, kristályharang-széljátékot, csodaoptikát,* egyebet. A termékek nagy része természetesen *„új (neu, new), fantasztikus, szenzációs"*. Ebbe a minőségkategóriába tartozik a legutóbbi ajánlat, a *túlélő kés* is.

Mit mondjak? Valósággal rabul ejtett groteszkségével ez a nyelvi lelemény, s általa néhány pillanatra a partikularitásból a nembeliség filozófiai szintjére emelkedhettem ebben az agylágyító nyári melegben.

Mert s kés, ugye, lényegéből adódóan, túlélő fajta. Akár malacgégébe, akár emberi bordák közé hatol, általában túléli a kalandot. Az ember viszont szörnyen halandó. Ahogy a költő mondja: *„Van egy mesé/kurta mese/nem éli túl/én se, te se"*. A poéták persze többnyire nem gyakorlati emberek, s nem tudhatják, hogy a túléléshez elég néhány méter damil, egy pecahorog, négy szál gyufa, egy iránytű, s mindez egy késnyélben.

Konklúzió: a késben megvannak a túlélés feltételei, bennem nincsenek meg ugyanezek. Ha tehát megveszem, nagy valószínűséggel betölti funkcióját: túlél. Pláne, ha elegáns bőrtokjából ki sem veszem.

Gerendeli György

Kis magyar alkohológia

Pécsett utazom, szokás szerint a 6-os autóbuszon. Az út igen hosszú és unalmas, így az ember akaratlanul is odafigyel útitársaira, beszélgetéseikre.

A fordulóban két, kb. velem egykorú (20 év körüli) srác társalog. Igen hangosan, a fél busz hallja.

— Te, szerinted nem snassz dolog hétvégén berúgni, öreg? — kérdi a magasabbik.

A következő öt percben a járat közönsége komoly fejtegetést hallgathat e témában. Mostanában már tök felesleges hétvégén inni, mert mindenki ezt csinálja, még a Pityu is (úgy látszik, ő a mérvadó a bandában), tehát teljesen értelmetlenné vált az egész.

Meglepődöm. Sosem gondoltam volna, hogy azért érdemes elérni az illuminált állapotot, mert mások nem ezt teszik. Úgy látszik, ez is egy módja volt az átlagból való kiemelkedésnek. De hát most már ez sincs. Mindenki iszik. Hétvégén! Most jut eszembe, hogy akkor talán ezek a srácok leszoknak! Rájöttek, hogy nem érdemes! Ugyan nem az egészségüket féltik, de ez a végeredmény szempontjából mindegy, leszoknak és kész! Jobb kedvre derülve szállnék le a buszról, ám nem eléggé korán ahhoz, hogy ne halljam az eszmecsere konklúzióját:

— Öreg, rájöttem! Ezután majd hét közben fogunk berúgni!

Lórodi László

páratlan oldal

A dolgok hullása

Lám-lám, hogy mégis milyen hitele van a Híradónak: miután bemondták, az éjszakai órákban úgynevezett csillaghullás lesz látható az égen, az egész környék mozgolódni kezdett. Aggódó szempárok figyelték, tiszta-e az ég, az idő, s nem zavarja-e felhő a nagy attrakciót. Mikor aztán leszállt az este, kisebb csoportok alakultak, szerveződtek a tóparton, még az utcai világítást is lekapcsoltatták, hogy jobban lehessen látni, még a szobák csillárjait is, hogy az égbolt olyan legyen, akár egy nagy mozivászon.

Miért?

Mert ezúttal jól látható a dolgok múlása, ha kézzel nem is fogható, de azért a szemünk előtt ég el, veszik a semmibe bele, szűnik meg, hullik le, hosszú fénycsíkot húzva maga után. Ha viszont felhő van, vagy nappal van, vagy nincsen Híradó, amelyik bemondja: a verőfényes tóparton, csillogó söröskorsók mellett, vagy a sátorban, vagy a zöldellő lugasok alatt, nos, ott vajon nem hullanak-e a dolgok ugyanúgy? Pont ugyanúgy. Vajon nem végérvényes és örökkévaló az is, ha számunkra láthatatlan, ám de azért gyönyörű csíkokat húz fölénk valami jó nagy varázsló vagy csillagász.

Amúgy milyen reménytelenül nagy bír lenni egy „ilyen" univerzum, és milyen megkapó benne egy előadás. Szép, rövid és bemérhető: leülünk a székbe, fejünket kissé hátradöntjük, a villanyt lekapcsoljuk, és nézünk és nézünk, „mennyire szép, mennyire csodálatos, ahogy vége van", és aztán fölállunk. Láttunk, amit láttunk.

Azért jó, hogy van Híradó. Amelyik bemondja.

Havas

Felülemelkedés

Az 1989 novemberében megrendezett népszavazáson elszenvedett vereség nem okozott tragikus életérzést, nem csapott át önsajnálatba — írja Pozsgay Imre új könyvében. Ez a méltóságteljes magatartás azért is figyelemreméltó, mert egészen kevesen, alig több mint egy ezreléken múlt az eredmény, amely — ha ellenkező előjelű lett volna — nagy valószínűséggel azt jelentette volna, hogy ma ő az államelnök. A politikus-szerző hangsúlyozza, hogy már akkor lezárta életének azt a szakaszát és elhatározta: folytatja az utat új határok felé. Ezt igazolta az idei, augusztus végi szárszói konferencián is, ahol felszólalásában, egyebek között, emlékeztetett arra, hogy a liberálisok egy népszavazással kirekesztették a népet az elnökválasztásból és az erkölcsöt a politikából. Pozsgay a Balaton partján hosszan elemezte a liberálisok kirekesztő tevékenységét, ami egyeseket bánthat. Az azonban nyilvánvaló, hogy az ő sértettségéről nincs szó.

Lantai András

Ehető szexi ultrák

A minap megnéztem tévén egy labdarúgó-mérkőzést. A játéknál csak a házigazda Kispest ifjonti szurkológárdájának lelkesítő feliratú transzparensei kötötték le sűrűbben figyelmemet. Például ez a közlés: FANATICS KISPEST. Majd a FORZA KISPEST, amely kiírás arról tanúskodik, hogy a megszállóink iránti „tapintatból" eltörölt „hujhuj" után mostanában a „hajrá" is kezd kimenni a divatból (a hóvégivel együtt). Mi jöhet még? Gondolom, a GO, KISPEST, GO, avagy esetleg az ALLEZ KISPEST; utóvégre valamely biztatás csupán külföldiül lehet igazán finom és előkelő.

Az ULTRA RED BOYS KISPEST szöveg már hosszasabb tűnődésre késztetett: vajon miből gondolják a kerület csapatának fölajzott szurkolói, hogy tizenegyük megannyi vörös ultrából áll?

Ámde mindez kismiska az alábbi kiíráshoz képest: KISPEST SEXY HAMBURGERS. Halvány sejtelmem sincs, milyen lehet egy szexi hamburger; mindenesetre irigylem mindazokat, akiket még ez az étek is izgalomba bír hozni. (Bevallom, nekem még a gyomornedveimet sem indítja meg.) Azt sem értem, mitől szexi hamburger — teszem azt — egy-egy Pisont, Vincze vagy Hamar. (Netán a kecsap színű meztől?) És főleg: hogyan állhat egy focicsapat olyan vörös ultrákból, akik egyszersmind szexi ennivalók?

Ja, el ne feledjem: a szexi ultrahamburgerek kikaptak. Kedves fanatics, tessék őket lefokozni hót doggá!

tim —

Európai viszonyok, a Gyöngyöt a disznóknak ciklusból

xxxxxxxxxx munkatárs
xxxxxxxxxxxxxxx szerkesztősége

Miután többszöri kérésemnek sem tettél eleget, hogy xxxxxx-beli szobádat „európai viszonyoknak" megfelelő állapotban hagyd hátra, és miután a takarítószemélyzet rendszeresen panaszkodik a bizonyíthatóan általad csinált rendetlenségre, kénytelen vagyok téged utasítani az együttélés szabályainak betartására.

Amennyiben a minimális tisztaság betartása számodra gondot jelent, továbbá az elöljáród által támasztott elvárásnak nem tudsz (nem akarsz) eleget tenni, a főszerkesztőségnek hasznára válna, ha megfontolnád: ki kötelez arra, hogy a xxxxxx ezen főszerkesztőségén állj munkaviszonyban?

Folyamatosan megnyilvánuló destruktív magatartásod nem tesz jót a közszellemnek, az itt folyó konszolidált alkotómunkának.

A fentiek tudomásulvételét kérem.

1993. augusztus 19.
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
főszerkesztő

(esti)

Elszólás?

Horthy Miklós újratemetéséről nyilatkozott Sir Geoffrey Pattie, a brit konzervatív párt alelnöke, aki szerint a temetés *„a magyar kormány ügye"*.

Lám, lám, úgy látszik, Londonban is tudják, hogy nem családi ügy, csak ott eddig még senki nem kottyantotta ki.

t—r

Rita from Hungary

Van az MTV-nek (nem a Magyar Televíziónak, te mesüge!) egy műsora, címe *Most Wanted*, vezetője Ray Cokes. Ez az adás egyebek között arról szól, hogy a világ minden tájáról levelet küldenek a fiatalok, a levelekben többnyire fénykép, valamiféle mókás rajz, no és persze egy zenei műalkotás kérése.

Augusztus 26-án este is volt ez a műsor, Ray felhívta telefonon a levélírókat, jól elbeszélgetett, elhülyéskedett Norvégiától Lengyelországon át Zimbabwéig minden náció gyermekével. Pergett a műsor, nyelvi nehézségek nem adódtak, mindenki beszélt angolul.

Mígnem:

— *Helló!*
— Halló!
— *Helló, Rita?*
— Igen, Rita vagyok...
— ...
— ...
— *Helló, Rita!*
— Halló...

Lovely Rita nem Lennon—McCartney-szerzemény, mert Ray hasztalan próbál vele kommunikálni, a társalgás a fenti stílben folyik egy ideig, amikor Rita végre feltalálja magát:

— Minút!

Ray: — *Ah, wait a minit! Yeah, wait a minit!* (Közben megmutatja Rita fényképét, közel hajol a kamerához, arcunkba súgja: *Rita from Hungary*. Ez, biztos, ami biztos, a képernyőn is megjelenik.)

Rita: — Anyuka, tessék már jönni, ez beszél hozzám!

Anyuka nem jön.

Rita (sürgetőbben): — Anyuka, ez nekem beszél itt a tévében, tessék már végre jönni!

A műsorvezető kínjánál talán csak az enyém nagyobb, végül Ray berekeszti a „társalgást":

— *Thank you, Rita!*
— Tankjú.

A kért U2-szám különben egészen jó volt.

Thank you Rita, from Hungary!

nyife

1,7 évet esküvőkön?

Egyik nap fáradtan roskadok bele kedvenc tévénéző fotelomba, s hamarosan már csak félálomban hallom, hogy „Ajaxszal szebb, Ajaxszal más", meg hogy „mennyivel szárazabb, biztonságosabb érzés...", amikor egy fiatalember rám kiált:

— Gondold csak el, mivel töltöd az életed!

Azonnal kimegy az álom a szememből, s feszülten figyelni kezdek. Emberünk ontja rám a számadatokat tömkelegét, de csak egy zakatol a fejemben: 1,7 évet esküvőkön. 1,7 évet esküvőkön...

Egyegész-héttized évet esküvőkön? Ez szöget üt a fejemben. 1,7 év az 620 nap. Tegyük fel, hogy azon szerencsések közé tartozom, akik megélik a 70 évet.

Tehát 620 esküvő 70 év alatt: az évi 11 esküvő, és ebbe még nem számoltam bele hogy az ember csecsemőkorában még nem jár esküvőkre. Így mindez annyit jelent, hogy havonta 1 lakodalmon kell részt vennem.

Ember legyen a talpán, aki ezt bírja szuflával!

Még akkor is, ha Pepsi buzog az ereiben!

Kósza

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

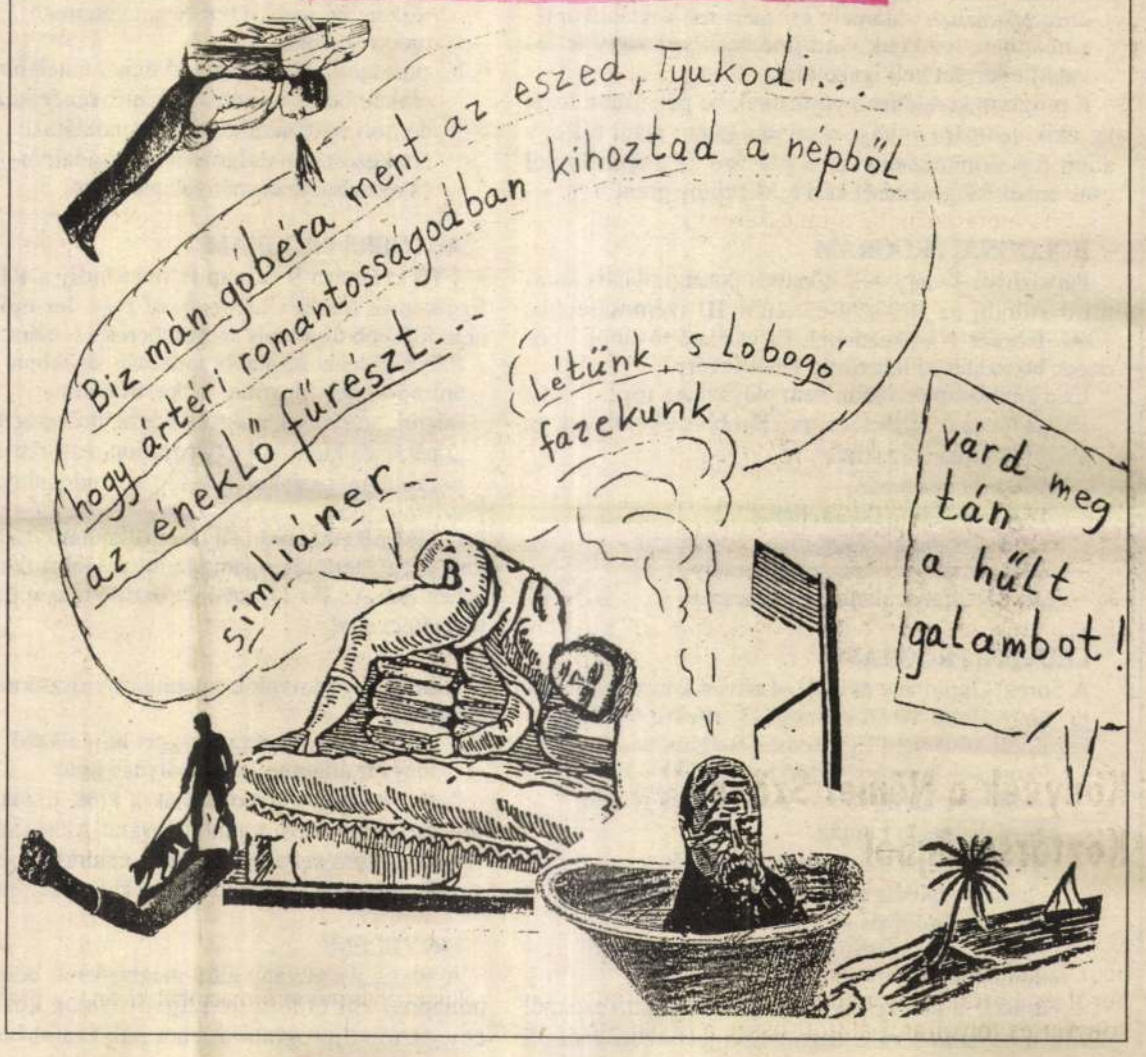

GARACZI LÁSZLÓ:

Terrórium

Egy jósálom

Larion születésnapján hajnalban azt álmodtam, hogy havas úton karambolozom, mellettem egy lány ült, akit tíz éve nem láttam (miatta szakítottam első szeretőmmel).

Délben ünnepi ebédre indultunk a nagymamáékhoz, és a Stollár—Bihari sarkon balról belénk szállt egy Fiat Uno, még összetörtünk három parkoló kocsit, és recsegve megálltunk a járdán. Larion ordított, kinéztem és azt láttam, hogy az Uno lángolni kezd, egy nő ül benne mozdulatlanul, és engem néz. (Gizi, szállj ki, robban a retikül.) Megjöttek a mentők, tűzoltók, tévé, rendőrség, az égő roncsot lefújták, Lariont megvizsgálták (boldog szülinap), rutinosan helyszíneltek, és nemsokára feltűnt az egyik parkoló autó sopánkodó tulajdonosa, na ki?, nem fogják kitalálni: az én valamikori barátnőm. Az ember harci helyzetben kevéssé fogékony a misztikus vonatkozásokra. Köszöntem, és kértem egy pohár vizet az ablakban bámészkodó nénitől.

Eloszlott a tömeg, és már csak mi, kárvallottak ácsingóztunk a sarkon. Elmeséltem neki és festőművész férjének (asszony lett a lányból) a jósálmot, aki, mármint a férj, lemutatott az aszfaltra, amit vastagon fedett a fehér poroltópor (több típust is kipróbáltak), hogy na, akkor a hómotívum is meglenne.

Esni kezdett, egy fa alá húzódtunk, aztán beültünk viharvert autónkba, hogy megegyük a nagymamáéknál az ünnepi sült csirkét. A motor finoman duruzsolt, hiába, német ipar, ebből a páncélból csinálták a Tigriseket.

Később mégis azt a tanácsot kaptam, ha máskor ilyet álmodom, ne üljek autóba.

Ha hallgatnék az álmaimra, ki se mozdulnék otthonról, sőt beköltöznék a ruhásszekrénybe (mint Virág Benedek, aki a szarvas téren lakott, és arról volt híres, hogy sohase fürdik). (Krúdy Gyula viszont élete utolsó napján kijelentette, hogy talán mégiscsak hasznos, ha az írók, újkori divat szerint, olykor megfürödnek.)

Minden éjjel Vízözönt álmodom. Úgy vagyok a Vízözönnel, mint egy videojátékkal, halálosan unom, de nem tudom abbahagyni. Lángolt az Uno, alul folyt a hűtővize, ha lovasrendőrök jönnek, lipótvárosi Apokalipszis. A nő kiszállt, és megkérdezte, hogy miért mentem neki. Ó, a híres statisztikák a nők vezetési (és értelmi) képességeiről.

Cecil Rhodes szavai jutottak eszembe: a hazugság három fő fajtája a füllentés, a hamis eskü és a statisztika. Aztán eszembe jutott Cecil Rhodes másik aranyköpése, hogy mi az, ami több embert őrjített meg, mint a szerelem, na, mi? A valutakérdés. (Mindegy.)

Jobb kezes utca, és maga jött nekem, mondtam gyorsan.

„Én nem mehettem magának, mert én lassan jöttem."

Sokat bírok; hallgatásba burkolóztam.

De a „jobb kezes utca" kifejezés láthatóan szöget ütött a fejébe, mert megnézte először a jobb, aztán a bal kezét, és beállt irányba. Ahogy Csaplár Vili Momijának, neki is marhavérszínűre voltak festve a körmei. Egy furgon fedezékében álltunk, kocsija méteres lángokkal égett a Stollár Béla közepén. Jobb-bal, jobb-bal, hiába.

Mit kell most csinálni, kérdezte komoran.

Várni, mondtam, és vártunk.

Pályázati felhívás

A SOROS ALAPÍTVÁNY AZ ALÁBBI KÜLFÖLDI ÖSZTÖNDÍJPROGRAMOKAT HIRDETI MEG AZ 1994/95-ÖS TANÉVRE

ÁLTALÁNOS PROGRAM

10—12 fő számára 3—9 hónapos, elsősorban kutatásra szóló ösztöndíj. Jelentkezés felső korhatár nélkül. Az ösztöndíjprogram célja, hogy főképpen fiatal, diplomás szakemberek számára az USA, illetve bármely más nyugati ország felsőoktatási intézményeiben vagy kutatóintézeteiben lehetőséget nyújtson kutatómunka vagy továbbképzés folytatására.

Pályázhatnak szakemberek:

a.) humán és társadalomtudományok

b.) és a természettudományok területéről.

Nem pályázhatnak:

a.) a műszaki tudományok képviselői, az előadó- és képzőművészek

b.) akik 1992. október 1-jéig megkezdve vagy azt követően három hónapnál hosszabb ideig tartózkodtak nyugati országban ösztöndíjjal vagy munkavállalóként. Akik továbbképzési (M. A., Ph. D) ösztöndíjra pályáznak valamely elismert felsőoktatási intézményben, azoknak tandíjmentességet vagy teljes tandíjfedezetet kell igazolniuk.

E program keretében nyújthatnak be pályázatot azok is, akik számára anyagi résztámogatást ajánl fel egy adott fogadóintézmény, és a pályázó az alapítványtól csak ennek kiegészítését kéri („Matching grant").

BOLOGNAI PROGRAM

Pályázható 4 vagy 4+2 hónapos posztgraduális kutatói ösztöndíj az 1993/94-es tanév II. szemeszterére, 1994. február 1-jei kezdettel. Pályázható további 2 hónapos hosszabítási lehetőség 1994 őszére.

Ez a két hónap önállóan nem pályázható meg.

Pályázhatnak: 38 évnél nem idősebb szakemberek az alábbi tudományágakban:

— bölcsészettudomány
— közgazdaságtan (kiemelten a kis- és középvállalkozások menedzsmentje)
— műszaki kémia és anyagtudományok
— geológia transzplantációs sebészet.

LEUVENI PROGRAM

A Soros Alapítvány és a KU Leuven közös programja. Legfeljebb 10 fő számára 3, illetve 9 hónapos ösztöndíj a Leuveni Egyetemen Belgiumban:

a.) 3 hónapos kutatási ösztöndíj az 1990—1994 között végzett diplomás szakemberek részére. Pályázhatnak a humán és a társadalomtudományok művelői

b.) 9 hónapos posztgraduális vagy posztdoktorális ösztöndíj diplomás szakemberek részére. *Pályázni lehet* bármely, Leuvenben kutatható tudományágban.

A korhatár a posztgraduális képzésre jelentkezőknél 32 év, a posztdoktorális ösztöndíjra jelentkezőknél 38 év. A kiemelkedő eredményt felmutató ösztöndíjasokat az egyetem támogathatja magasabb fokozat elérésében (M. A.; Ph. D) további ösztöndíjas időszak lehetővé tétele által.

LONDONI PROGRAM

Legfeljebb 8 fő számára 3 vagy 6 hónapos ösztöndíj az University of Londonra.

Pályázhatnak: 25—35 év közötti, jeles egyetemi diplomával rendelkező szakemberek az alábbi szakterületeken: filozófia, jog, közgazdaságtan, nemzetközi kapcsolatok, politológia, szociológia, történelem, urbanisztika.

OXFORDI PROGRAM

8 fő számára 9 hónapos ösztöndíj az oxfordi egyetemen:

a.) posztgraduális képzés legfeljebb 3 éve (1991—1994) végzett, diplomás szakemberek részére bármely, Oxfordban kutatható tudományágban

b.) posztgraduális képzés 35 évnél fiatalabb szakemberek részére, akik már rendelkeznek doktori fokozattal és/vagy kandidátusi értekezésükön dolgoznak a társadalom- és természettudományok területén.

RUTGERS PROGRAM

4 fő számára 9 hónapos ösztöndíj a RUTGERS Egyetemen (State University of New Jersey) 35 évnél nem idősebb diplomás szakemberek számára.

Pályázni lehet az alábbi tudományágakban: antropológia, filozófia, fizika, irodalom (angol, amerikai), mikrobiológia, művészettörténet, „operációs kutatások" (Operation research), politológia, pszichológia, történettudomány, urbanisztika.

A kiemelkedő eredményeket felmutató ösztöndíjasokat az egyetem támogathatja magasabb fokozat elérésében (M. A.; Ph. D) további ösztöndíjas időszak lehetővétele által.

Általános tudnivalók valamennyi ösztöndíjjal kapcsolatban:

1. csak egyetemi végzettséggel rendelkező magyar állampolgárok pályázhatnak
2. az ösztöndíj elnyerésére csak azok a szakemberek esélyesek, akik a tanulmányi cél eléréséhez szükséges szinten beszélik a célország nyelvét. Erről speciális nyelvvizsgán kell számot adni.

FIGYELEM!

A Soros Alapítvány által meghirdetett hosszú (3—9 hónapos) külföldi ösztöndíjpályázatok közül évente egy ösztöndíjprogramra lehet pályázatot benyújtani. Amennyiben valaki ugyanabban az évben az Alapítvány más külföldi ösztöndíjas programjában is sikeresen pályázik, ebben az esetben csak az egyiket fogadhatja el.

A pályázatok benyújtásának módja:

Az ösztöndíjak csak az erre a célra készített kérdőíveken pályázhatók meg. Pályázati kérdőívek és tájékoztatók a kiválasztott ösztöndíjtípus megjelölésével postán igényelhetők a Soros Alapítvány titkárságától (Budapest, Pf. 596.), valamint hozzáférhetők a Soros Alapítvány budapesti és vidéki információs központjaiban. Az elkészített pályázatokat a Soros Alapítvány Titkárságához kell postán eljuttatni a következő címre:
1538 Budapest, Pf. 596.

A pályázatok beadási határideje:
bolognai program: 1993. november 1.
leuveni és londoni program: 1993. december 20.
összes többi program: 1993. november 15.
A határidők szigorúan értendők!

EGYÉB ÖSZTÖNDÍJ-LEHETŐSÉGEK

Számos más ösztöndíj-lehetőséget tesz nyilvánossá a Soros Alapítvány Külföldi Ösztöndíj Bizottsága. Ezen programok lehetőséget adnak arra, hogy egyetemi diplomával rendelkező fiatal magyar szakemberek ösztöndíjpályázatot nyújthassanak be különböző nyugat-európai és észak-amerikai felsőoktatási intézmények már működő ösztöndíjprogramjaira, amelyek szívesen fogadnának kelet-közép-európai pályázókat is.

Ezen ösztöndíjak anyagilag teljesen függetlenek a Soros Alapítványtól, az Alapítvány csupán lehetővé kívánja tenni a pályázati anyagokhoz és információkhoz való könnyebb hozzáférést. Ezen lehetőségek hozzáférhetők az alábbiakban felsorolt információs központok vezetőinél 1993. október 15-től kezdve, illetve az információk beérkezésétől függően folyamatosan.

Az INFORMÁCIÓS KÖZPONTOK az alábbiak:

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár,
Tájékoztató Központ (Bp. VIII., Szabó E. tér 1.)
Budapesti Műszaki Egyetem,
Nemzetközi Diákközpont (Bp. XI., Műegyetem rkp.3.)
ELTE BTK (Bp. V., Piarista köz 1. I. em. 44.)
JATE Központi Könyvtár (Szeged, Dugonics tér 13.)
Miskolci Egyetemi Könyvtár
(Miskolc, Egyetemváros)
Veszprémi Egyetem Központi Könyvtára
(Veszprém, Schönherz Z. u. 10.)
KLTE Könyvtára (Debrecen, Egyetem tér 1.)
JTTE Nemzetközi Oktatási Központ
(Pécs, Szántó-Kovács János u. 1/B)

JVC AUDIO/VIDEO

Fantázia • Technika • JVC

A zenét hozzuk önnek

páratlan oldal

Elromlott ünneprontás

A kedvező politikai változások miatt nemrég megszűnt a Dél-afrikai Köztársaság nemzetközi elszigeteltsége, ennek az örömteli eseménynek hírnökeként több évtizedes szünet után Nyugat-Európába látogathatott a dél-afrikai rögbiválogatott. Úgy tűnt, mérkőzéseik apró ünneppé válnak majd, az érdeklődők felidézik, hogy pár évvel ezelőtt egy ilyen találkozó még mekkora diplomáciai bonyodalmat robbantott volna ki, és jólesően fogják konstatálni: *na, legalább már ezen túl vagyunk*, így népes táboruk számára kézzelfogható, megtapasztalt valósággá válik a fajüldöző rendszer vége, ami azért ritka lehetőség. Nem így gondolta azonban a fogadó ország sportminisztere: a dél-afrikaiak már útban voltak az Európába induló repülőhöz, mikor telefonon utasította őket, *feltétlenül hozzanak egy fekete bőrű játékost is.* (Viselkedését nyilván nem befolyásolta, hogy az országban igen jelentős számú ázsiai és afrikai bevándorló él, akik többségének a közelgő választásokon szavazati joga van.) Kérését nem teljesítették, a remek időzítésen túl azért sem, mert a színes bőrűek sok mindenhez nem jutottak hozzá az apartheid-korszakban, így a fehér egyetemisták nem olcsó sportjának számító rögbihez sem, még igazolt játékos sem volt közöttük, nemhogy olyan, aki a világ élvonalába tartozó válogatottba beférne. Említett miniszter erre egyenes tévéadásban bejelentette, hogy nem nézi meg a dél-afrikaiak meccseit, és erre kéri honfitársait is. Ezt a kérését sem teljesítették, minden este sok ezer szurkoló élvezte a játékot.

A hazai csapatot fehérek és feketék alkották. Az ázsiai bevándorlók részéről tiltakozás nem érkezett.

Bóna Miklós

Zavaró körülmény

Az MDF frakcióvezetője önfeledt estén lelkesen taglalja: az elnökségi nyilatkozat is egyértelműsíthette mindenki előtt azt, hogy az MDF nem azonos és nem azonosul a Magyar Úttal. Az persze okozhat némi zavart — ismerte el készségesen —, hogy vannak bizonyos személyi átfedések mindkét testületben, a vezetőket illetően. És pláne zavaró az, ha valaki olyat mond vagy üzen a *magyar útról*, amivel az MDF nem ért(het) egyet.

Írtam Freudot fentebb? Ez inkább olyan Karinthysan hangzott. Hogyaszondja: *„álmomban két macska voltam és éhen haltam", mert vadászás közben mindig másikamat néztem egérnek...!*

— t.or —

A szellem napvilága

„A kultúra túl akar jutni az átmeneti háttérbe szorítottságon, mert a szellem napvilágának ez a természete" — jelentette ki az egyik kereszténydemokrata honatya, és szavait a Tisztelt Ház áhítattal hallgatta. Hogy nem a levegőbe beszélt, az hamarosan ki is derült egy bizottsági ülésen, ahol éppen a kulturális alapítványokról volt szó. Állítólag van egy ember, aki elnöke a közpénzekből táplálkozó Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány kuratóriumának, a Duna Televíziónak, a Magyar Kulturális Kamarának, igazgatója a Magyar Művészeti Információs Részvénytársaságnak, és referense a Szerencsejáték Rt. pénzeit elosztó kuratóriumnak. Felmerült a sanda gyanú, hogy a kultúra címszó alatt egyesek kormánypárti programokat támogatnak. Csakhogy erre semmi bizonyíték — mint kiderült —, semmilyen törvénysértés nem történt. A pártatlanságra és alkalmasságra vonatkozó kételyeink pedig végképp eloszolhatnak, miután a volt kultuszminiszter közölte: harminc éve ismeri a sokoldalú embert, aki kiváló néptáncos és díszítőművészeti szakkörvezető.

(lantai)

Vér

Íme, ez hangzott el a Magyar Rádió műsorában, szép egymásutánban, egyetlen perc alatt: „Folytatódik az *1956 a Parlament előtt* sorozat az *Új Magyarország* legújabb számában... vér folyt a köveken...", majd: „Maradéktalanul felszívja a nedvességet az X intimbetét...", és ezután a hírek kezdő mondata a kormányfői kinyilatkoztatás: *„Minden törekvésem, hogy ezután ne vérre menjen a politizálás."*

Hogyan valósítható meg? Esetleg politikai intimbetéttel?

— kl —

Miss Poli-Universe

Olvasom, hogy a nemrég Budapesten megrendezett Miss Universe '93 választás résztvevőinek nem egyszerűen szépnek, tökéletes mozgásúnak, s különféle ruhákban is impozáns megjelenésűnek kellett lenniük ahhoz, hogy a megtisztelő címet elnyerjék, hanem húsz tesztkérdésre is válaszolniuk kellett, amit a zsűri szintén pontozott.

A kérdések egyike például ez volt: hogyan oldaná meg a román—magyar kérdést?

No persze nem árt, ha egy ifjú, szép hölgy némi diplomáciai érzékkel is rendelkezik és jártas a politikában, azonban fogalmam sincs, hogy egy tesztkérdésre adandó válaszban miként oldható meg ez a bonyolult és összetett politikai, történelmi probléma?

Joseph Heller világhírű regényének, a *Gold a mennybe megy*-nek a hőse jut eszembe, aki miután belefáradt azon igyekezetébe, hogy politikai karriert fusson be, az elnök egyik tanácsadójának kérdésére, miszerint hogyan oldható meg az amerikai—szovjet ellentét, rezignáltan és kissé gúnyosan úgy válaszolt, hogy össze kell gyűjteni az USÁ-ban a rossz embereket, illetve a SZU-ban a jó embereket, s a két csoportot ki kellene cserélnie a két országnak. Maga Gold lepődött meg a legjobban, amikor az elnöki tanácsadó lélekszakadva rohant az elnökhöz, a „pompás" ötlettel, s egyben biztosan garantálta Goldnak a politikai karriert.

Szárnyas Gábor

A városatya lendül

Kétféle önkormányzati képviselő létezik: az egyik egyetlen mondatot mond, a másik kettőt.

Az előbbi lódít nagyobbat.

— *Csak egyetlen mondat* — kezdi magabízón felszólalását, és maga is tudja, hogy hazudik. Ám mert nemcsak retorikusnak, hanem gondolkodónak is kiváló, belátja, hogy csakis képtelenséget tud megosztani hallgatóságával — azokat is hosszasan, unalmasan —, már előre figyelmezteti őket: nem, ez most nem lesz olyan.

Jelenleg kezében Ariadné fonala, gondolatmenete egyszerű, világos. Egyúttal szimpátiát kelt, hiszen azt sejteti, hogy korábban esetleg bőbeszédű lehetett, s immáron szánja, hogy így visszaél a figyelemmel.

De megint visszaél, gondolatmenete sem nem egyszerű, sem nem világos, a tenyeréből pedig minden kicsúszik, mert az meg izzad.

A másik képviselő nem hazudik ekkorát, de az meg egy marha.

— *Két mondatban* — kezdi szintén magabízón szónoklatát, mire mindenki elalszik, a városatya pedig végeláthatatlan expozéba lendül.

Kovács Attila

Sör és beton

Elmondok egy tanulságos történetet még 1982-ből. Elcsábítottam három kőművest egy állami építkezésről: betonoznának le nekem egy zuhanyozótálcát gyorsan. Mondta a mester, hogy oké, tíztől tizenkettőig hazavágják a melót, én hozzak tízkor egy láda sört, délben meg 2500 forintot, a többi az ő dolguk. (Mint később kiderült, ez azért mégsem egészen így volt: távozásuk után következett életem eddigi legnagyobb fizikai erőpróbája, mikor is a sajátosan avantgárd alakú, két egymásba passzírozott vödröt formázó, számtalan kalapácsütés dacára is konstansnak mutatkozó maradék beton — cement? — tömböt, melyből mellesleg fenyegetően meredt elő — akár hiszik, akár nem — egy fél zsilettpenge, bizony magamnak kellett levonszolnom a harmadik emeletről az utcára, ahol mellesleg rögvest, nyilván Murphy törvényének engedelmeskedve, magától kettéesett.)

De térjünk a lényegre. Meg voltam hatva a kőművesek készségességétől, leszaladtam hát a sarki közértbe, s vettem nekik — gondolván: jó, ami jó — egy láda Pilsner Urquellt (csodák csodája, éppen kapható volt). Viszem föl boldogan. Szemrevételezik. — Mi ez a szar? — kérdi a vezérkőműves. — Kőbányai nem volt?

Ennyit az értékrendek különbözőségéről.

Arokszállásy Zoltán

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

ZÖLDY PÁL:

Nathalia

Nathalia „abban az értelemben" természetesen nem volt kokott, sem pedig hercegnő. Nathalia özvegy volt. Kétszeresen özvegy. Nem mintha kétszer lett volna férjnél, hanem mert úgy érezte, hogy férje, néhai Kornelius Jakobsen nem egyszerre, hanem, mondhatni, „két lépcsőben" halt meg, ami egyébként nem ritka dolog. Ritkaságszámba az megy, ha ezt észreveszi valaki, még ha házastársa is az illető.

Más kérdés, hogy Kornelius Jakobsen kettőnél több alkalomban jelölte meg elhalálozásának számát, erről azonban Nathalia mit sem tudott. Azt a bizonyos első alkalmat is csak jóval utóbb tudatosította magában.

Fürdőkúrára vitte férjét, aki kényszernyugdíjazása óta álmatlan, étvágytalan, kellemetlen emberré vált. Egy városkában szálltak meg, közel úticéljukhoz. Zord, téli idő volt, egyáltalán nem utazásra való, de a fürdő, ahová tartottak, meleg vízű tó volt, s ez jó reménnyel töltötte el Nathaliát. Jakobsent a dolog különösebben nem érdekelte, inkább csak elszenvedte az egész utazást.

Megszálltak tehát a városkában egy éjszakára. Vacsora előtt azonban, hogy Jakobsen szavait idézzük, sétára vetemedtek. A hegycsúcson álló várromhoz a csontokat szaggató szélben képtelenség volt feljutni, így kis kitérővel sétáltak szálláshelyük felé. A főtéren, a kávéház mellett, egy szobor állt. A városka egykori mecénásának alakja, bronzba öntve. Nem volt rajta semmi feltűnő, a neve sem mondhatott semmit Jakobsennek, aki lenyűgözve, tekintetét a szoborra függesztve ment mind közelebb, végül egészen közel megállt. Ekkorra a szél elült, s megszűnt a havazás.

Hogy Jakobsent mi igézte meg pontosan, a szobor mozdulata, vagy határozott, büszke fejtartása, esetleg maga az összkép vagy valami egészen más, nem tudhatjuk. Ez volt az a pillanat.

Mindössze egy pillanatig tartott, de Kornelius Jakobsen tudta, hogy helyére került a világ. Látta saját, tétován álldogáló alakját s Nathaliát, amint rámosolyog, miközben szelíden megszorítva karját jelzi, hogy indulnának tovább. Látja a távolodók engedelmesen lépdelő alakját s azt is, hogy kettejük közül már csak egyikük hagy nyomot maga után a puha hóban.

Hazatérve Nathalia mindenesetre azt állapította meg, hogy férjére rendkívül jó hatással volt a kúra. Felszabadultan s gyakran nevetett, újra elfoglalta állását a Holland Királynő Levéltárban, jó kedéllyel dolgozott, odahaza pedig engedékeny, már-már légies társsá vált. Jakobsen mindezt könnyen tehette, hiszen a dolgok elrendeződtek, terhét letette, kincsét biztonságban tudta. Sokat aludt, jó étvággyal evett, olyannyira, hogy néhanapján tanácsosnak tartotta fölkeresni a gőzfürdőt is. Viszont az is igaz, hogy hazafelé menet már nem érzett kényszert, hogy a város rossz hírű negyede felé tegyen kitérőt, hanem természetesnek tartotta, hogy esténként, feleségével karján, bőséges sétákra induljon.

Nem is csoda, hogy halálakor Nathalia mély fájdalommal gyászolta, bár arra mindig értetlenül s idegenkedve gondolt, hogy férje talán nem is ragaszkodott igazán az életéhez. Különösen az utolsó időszakot hiányolta: a küzdelmet, a kétségbeesést férje magatartásából. Arról nem is szólva, hogy ha az életéhez nem is, legalább hozzá azért ragaszkodhatott volna.

Hiába, Jakobsen szájaszegletében immár letörölhetetlenül valami titokzatos mosoly bujkált. Ugyanezen az éjszakán az a bizonyos szobor eltűnt.

Reggel a városka valamennyi lakója ott tanakodott a megüresedett talapzat körül. Találgatták, mi is történhetett, mert nyomokat egyáltalán nem találtak. Merőben más lett volna a helyzet, ha ezen az éjszakán is havazik, de ekkor történetesen nyár eleje volt.

Rekviem

Stolz Orbánt most már kifejezettem zavarta a kutya, amely kitartó hűséggel követte egészen az állomástól. Próbálta elkergetni, követ is hajított feléje, de csak annyit ért el, hogy az állat óvatosabb lett, nagyobb távolságból követte, sőt elébe került. Mintha ismerte volna Stolz Orbán vaskereskedő úticélját, úgy haladt kísérteties magabiztossággal utcáról utcára, visszavisszapillantva, hogy embere jön-e a főtér felé.

Amint Stolz Orbán alakja a tér sarkán föltűnt, az izgatottan tanakodó emberek egyszerre elhallgattak. Valaki felkiáltott: — Ez ő! — mire minden szempár részegeződött. — Igen, ő az! Visszajött! Itt van! — hangzott föl innen-onnan a tömegből.

Utat nyitottak a polgármesternek, aki tisztelettudóan meghajolt a jövevény előtt: — Már aggódtunk, tekintetes uram.

— Jó napot — válaszolta Orbán gyanakodva.

— El sem tudtuk képzelni, mi történt — folytatta megkönnyebbült hangon a városatya.

— Igen? — nézett körül Stolz Orbán, aki semmit nem értett.

— Igen, igen... ugyanis a képviselő urat várjuk. Minden pillanatban itt lehet, és el nem tudtuk elképzelni, hogy hová tetszett tűnni — magyarázkodott zavartan a polgármester. Stolz Orbán rosszat sejtett:

— Ne haragudjon, de azt hiszem, összetévesztenek valakivel.

— Már hogy tetszik ilyet gondolni — szorította kezét szívére a polgármester. — Soha nem történhet ilyen. Inkább, ha szabad kérnem, foglalja el talán a helyét ismét...

— Hogyan?! — követte tekintetével Stolz Orbán a jelölt irányt, s megpillantotta a kovácsoltvas kerítéssel körbevett talapzatot. — Hogyan?! De értsék meg, én most érkeztem... a vonattal!

— Tudjuk, engedelmével — hajolt meg a városatya. — Én kérek elnézést, hogy nem is érdeklődtünk, de...

— Mi az, hogy nem is érdeklődtek?! Semmi közük hozzá, hogy merre jártam, vagy hová megyek! Hallatlan... — próbált Stolz Orbán utat találni a közben szorossá vált embergyűrűben. A polgármester türelmesen, de határozottan állta el az útját.

— Ön most oda fog menni — intett kezével. — Oda vissza! Önnek az a dolga, hogy ott álljon. Gondolja csak meg, hogy micsoda szégyen...

— Szó *se* róla! Nekem a vaskereskedésben van dolgom... — kezdte Stolz Orbán, de a polgármester, miközben cinkos pillantást váltott a körülállókkal, félbeszakította.

— Elintézzük majd azt is. Mindenre lesz idő, de most sietnünk kell! A ruhája sem megfelelő — pillantott végig most Stolz Orbán alakján. — A színházból hozzanak! Tudják, mentét is, meg csizmát... Látja, így is mennyi a tennivalónk. Borbélynál mikor járt?

— Reggel — simított végig az állán zavartan Stolz.

— Kár volt ennyire sietni, ha megbocsát... De nem baj, majd csak megnő az a szakáll... Addig is megpróbálunk valamit — intézkedett a köpcös városatya.

— Na de álljanak meg, uraim! Ez tévedés!

— Semmi tévedés! Hiszen még raccsol is! — kiáltott közbe valaki.

— Nem megyek — rántotta ki karját Stolz Orbán a másik szorításából.

— Mi az, hogy nem jön. Ön, akinek a szíve mindig a városért dobogott?! Aki előtt a tiszteletünket akarjuk leróni? Tudjuk, hogy nem önnek fontos... Mi akarjuk ezt! Mi, és jogunk van hozzá, hogy felnézzünk alakjára.

— De én Stolz Orbán vagyok! — mondta könyörögve.

— Stolz Albán? Nem ismerem... De ez most nem is fontos! Álljon föl vissza a helyére. Nem tudom, mivel lehet elégedetlen? Nagyon szép szobor... Nem sajnáltuk a költséget. Minden tavasszal gondosan letörölgetjük... Pár éve a vasrács is elkészült — magyarázta a polgármester, miközben lassan közeledtek a talapzat felé. — Talán a bukszusok? Azok zavarják, de hiszen szerette — kiáltott közbe valaki.

— Nem azzal van baj... kezdte Stolz bátortalanul, de ismét félbeszakították. — Délután mindent megbeszélnük! Itt vannak a ruhák!

— És egyáltalán, ki ez a szobor? — kérdezte Stolz Orbán, miközben a borbélyüzletben öltözködött.

— Nem mindegy az magának? Ha tényleg nem maga az?! — kérdezett vissza a borbély. Stolz vállat vont. — Hát, végül is... végül is azért lehetnek fenntartásaim... — fűzte hozzá bizonytalanul.

— Szó sincs róla! Megfizetjük. Odaáll és kész. A többi nem a maga dolga — torkolta le a borbély, miközben valami sötét kenőcsöt dörzsölt az arcbőrébe. — Na, letűrheti az ingét is, beszívódott.

— De hát... — Stolz Orbán az utolsókat rúgta. Csak önmagáért a tiltakozásért próbált mondani valamit, de már semmi nem jutott eszébe.

— Ne alkudozzon itt! Vegye föl azt a mentét és gyerünk! — zárta le a vitát a borbély. — Tessék csak előre, parancsoljon — tárta ki előtte az ajtót.

— És a kutya?! — gyökerezett földbe Stolz Orbán lába. — Kergessék el onnan!

— Mi baja a kutyával?! Annak ott a helye. Különben is, a Cerberus az... a kedvence volt!

— Nem akarom! Így nem vállalom... — dadogott riadtan, kerekre tágult szemmel a vaskereskedő.

— De hiszen együtt jöttek visz-sza! És különben is, a kutya a szoborhoz tartozik... Na, siessünk már, mindjárt jönnek a vendégek! Fényképész úr, tessék készülni! Emeljék fel a zászlókat, úgy. Készen vagyunk.

***

Nekem adná azt a képet? — fordult most Nathalia Stirb, a biztosítási ügynök felé, aki érezte, hogy a kérdés puszta formaság. — Ugyanis ez az a bizonyos szobor valóban, amelyik férjem figyelmét egyszer annyira megragadta. S itt az évszám is. Ugyanabban az évben készült, amikor ő meghalt... Nyár lehetett, amikor a felvételt készítették, olyan lombosak a gesztenyefák.

A kép tehát, s természetesen vele együtt a szobor is, Nathalia birtokába került, aki így, bizonyosságot szerezve férje sorsáról ettől a naptól ismét olyan lett, mint házasságuk előtt. Ahogyan néhai férje, Kornelius Jakobsen jellemezte: egy kokott és egy hercegnő tökéletes ötvözete.

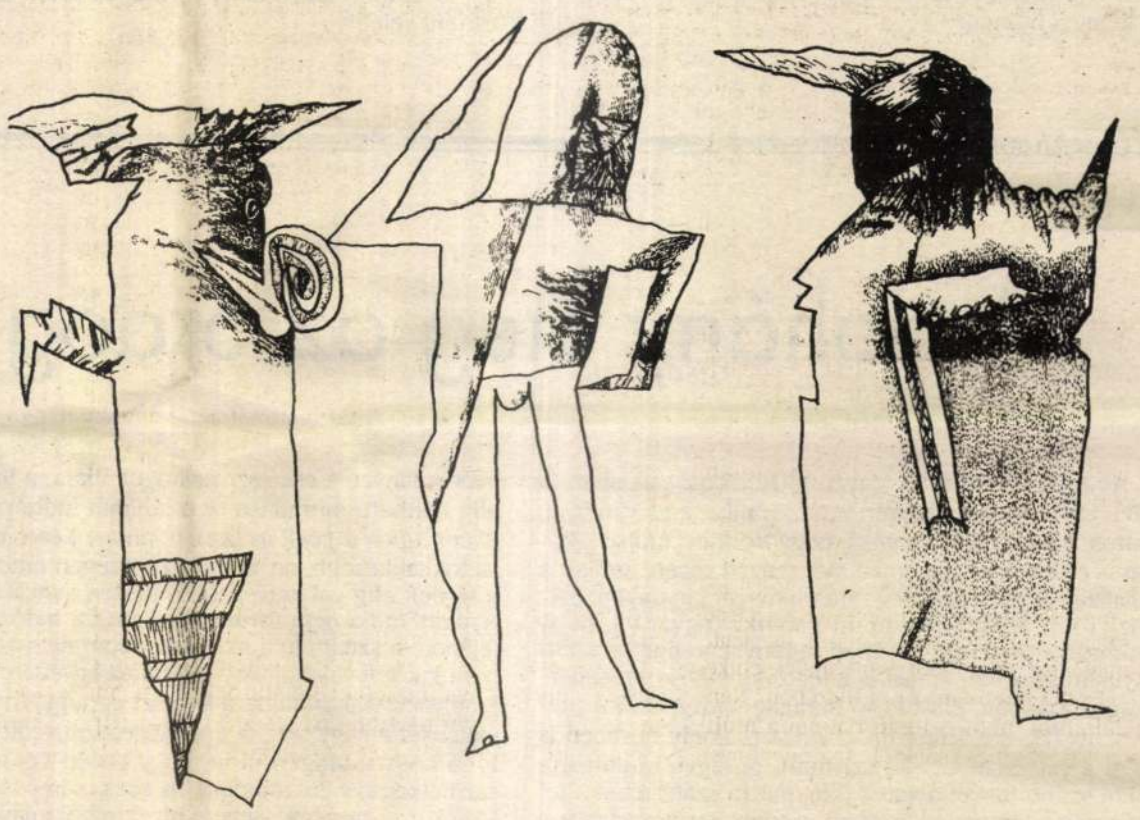

Szemethy Imre rajza

Szemethy Imre

MEGAY LÁSZLÓ:

Alleluja!

Minden úgy történt, ahogy elképzelte. Azaz, korábban nem képzelte el sehogy, de kétségtelen, hogy így kellett történnie. Először is: a légy. A nagy, szőrös, kegyetlen hangú légy sokáig pimaszul körözött az ágya fölött, mint az ronda fajtájánál augusztus elején szokás — aztán egyszerre megállt a levegőben, mintha egy hatalmas kéz hirtelen agyoncsapta volna a semmiben. Nem esett le: ott maradt. Aztán az óra a falon... A másodperc mutatója egy pillanatra megállni látszott, szemlátomást erőlködött a szerkezet, aztán a mutató lassan megindult visszafelé. És a csap! Legalább egy éve csöpögött — ezt mindig lehetett hallani a fürdőszoba felől —, most hirtelen abbamaradt. Az állandó, csöppnyi zaj megszűntével a dolgok természetes rendjében valami hiány keletkezett: olyan volt ez, mintha egy ismerős, százszor hallott zongoraszonátából egy hang kiesett volna. Szerencsére volt valami, ami egy rövid pillanatra pótolta a hiányt: a szomszéd ház ablakában — ő az ágyról pontosan arra láthatott — egy asszony állt, tisztította az ablakot. Vastag combja ritmusra mozgott. Egy erőteljes mozdulatra az üvegen felsikoltott az újságpapír, aztán az éles hang — megtartva egy bizonyos magasságot — állandóvá vált, mintha egy sziréna szólalt volna meg.

Ekkor csöngött fel a telefon. Ez merőben váratlan volt, ráadásul durva és tisztességtelen dolog. Ő hirtelenjében nem is tudta: tekintettel a váratlan és rendkívüli körülményekre, köteles-e egyáltalán felvenni a kagylót? Sokáig úgy vélte, hogy nem köteles, de az ismeretlen telefonáló nem tágított, így engedni volt kénytelen — no, meg a kíváncsiság is megmozdult benne: tudni szerette volna, fel tud-e kelni az ágyból egyáltalán.

Minden nehézség nélkül fölállt — még nyújtózott is egy kicsit —, mikor minden csodálkozás nélkül észrevette: tulajdonképpen, mozdulatlanul fekve, az ágyon maradt. Kíváncsian nézegette magát, nem tudott betelni a látvánnyal, de a csöngetés olyan erőszakos volt, hogy indulnia kellett, felvenni a telefont. A felesége volt, aki már régóta türelmetlenül toporgott a vonal túloldalán. — Mi a fenét csináltál mostanáig?!

Hosszan gondolkodott egy alkalmas válaszon. El akarta volna mesélni a legyet, az órát meg a szomszéd ház ablakában álló, vastag combú nőt, de valahogy nem érezte a helyzethez illőnek ezeket a dolgokat.

— Halleluja! — mondta, a maga számára is váratlanul. — Mi van? — kiabált Lia valahonnan messziről. — Egy szót sem értek ezen a nyomorult készüléken! Ti itt mellettem, nem hagynátok abba a pofázást?!... Na most mondd!

Mondta volna, de az asszony kiabálása után valahogy nem jött a szájára több halleluja. Ráadásul nem is biztos, hogy úgy kell mondani. Alighanem az alleluja a hivatalos, a szó elején a há bizonyára néma, az u hangot pedig hosszabban kéne mondani. De mindent nem tudhat az ember. Mindegy. De ez a nő most mit ordítozik?! — Elmentél?

— Már hogy a fenébe mentem volna el? Várom, hogy mondj egy értelmes szót!... Ja, egyébként meghaltam. És ne haragudj, dolgom van...

Az utóbbi kissé nagyképűen hangzott, mert ugyan mi dolga lenne a történtek után? Ő itt már nem fog semmit sem csinálni — nem általa, hanem vele történnek dolgok eztán, de hogy mifélék, azt egyelőre nem tudja kitalálni. Fektében talán rájött volna, de a telefon megzavarta... Lehet, hogy ez készítette ki a szívét, ezért kellett elpatkolnia. A telefonok miatt, amelyek mindig a legrosszabb időben jönnek. És kétféle van belőlük: vagy sürgősen kéziratot kér tőle valaki, vagy közli, hogy a másnapra kért kézirattal nem tud mit kezdeni, mert az nem olyan. Lassan megtelt a fiókja „nem olyan" kéziratokkal, miközben akivel csak találkozott, rosszallóan csóválta fejét, és megkérdezte: miért nem dolgozik mostanában... Na, most aztán kérdezhetitek, ti szarosok!

Azok, persze, nem kérdeztek semmit. A vonal túlsó végénél Lia türelmetlenkedett: — Azt mondtad, meghaltál! Ez komoly dolog, vagy megint csak hülyéskedsz, hogy ne kelljen anyámhoz menni? Ha egyedül megyek, mondanom kell neki valamit. Mit mondjak: mibe...? De siess, a kolléganőm már régóta vár a telefonra. Szóval mibe és hogy? Csak várj egy kicsit!

Mit tehetett volna: várt. Néha nyugtalanul az ágyra pillantott, ahol voltaképp feküdt, és némi szomorúsággal látta, hogy ronda. A szája egy kicsit nyitva van, két első fogán látszik a rossz korona. Az arca csupa szemölcs — ezek eddig még borotválkozáskor sem tűntek fel —, a kifejezésében pedig van valami: mondhatni gusztustalan. Megpróbálta megfejteni, hogy mi lehet. Talán az utolsó pillantása, amelyet a szomszéd ház ablakát pucoló nő vastag combjára vetett... Nézte ő a nőket máskor is, de szemével sohasem kereste ezeket az erős, csaknem hájas formákat. Ha mégis megtette, hát az a kellemes szörnyülködés miatt volt, de közben nem vágott olyan pofát, mint amilyet a Zsuzsannát megleső vének vághattak valamikor — és vág most holtában ő, ha igaz.

— Itt vagy? — Lia egy kissé szuszogott. — Közben megkérdeztem valakit, hogy jár-e utánad temetkezési segély. Figyelsz?... A dolog nem olyan egyszerű, mert papíron még mindig Jutka a feleséged, ráadásul nála van mind a két gyerek, és nem jelentkeztél ki tőlük. Szóval a segély ugrott! Most már csak azt nem tudom, hogy nem lehetne-e az egészet úgy beadni, mint... mint foglalkozási balesetet. Akkor a biztosító fizet valamit. Egyáltalán, befizettük a csekkeket?... Ja, és mit mondjak itt a nőknek, hogyan történt veled ez az egész? Mondj valamit! Ne kelljen úgy kihúzni belőled, a dolgokat... és ne a szomszédoktól kelljen megtudnom, hogy délelőtt tizenegykor még az ágyban döglöttél. Bocsánat, lehet, hogy ez csúnya volt...! Szóval, mi történt veled?

Sulyok Gabriella rajza

— Nem vagyok halottkém, édesem! — mondta, de már másra figyelt. A levegőben mozdulatlanul függő legyet próbálta megérinteni, de ujjai elsiklottak a semmiben. Merőben filozófiai kérdés — gondolta —, hogy a légy nem létezik, vagy én nem létezem. Egyedül Lia jelenvalósága biztos valaminek a túlpartján, és az, hogy most várnia kell szegénynek, mert csöngetett valaki. Az asszony a távolból is hallotta ezt, mert megkérdezte: — Most miért nem tudsz ajtót nyitni?

A szomszédasszony volt, jelenteni, hogy hamarosan elzárják a házban a vizet. A nő már nyomult is a fürdőszobába, hogy megnyissa a csapokat, de a küszöbnél hátrahőkölt, majd lassan megfordult és a még vetetlen ágyra meredt, ahol mégiscsak feküdt valaki:

— Maga most ott vagy itt? — kérdezte.

Ezt maga sem tudta pontosan, de különösképpen nem is érdekelte a dolog: intett az asszonynak, hogyha végzett, hazamehet. Őt még várta a telefon. Míg a készülékhez ment, látta, amint a nő befogja az orrát, fél kezével eltakarja egyik szemét, úgy araszol az előszoba felé.

Lia már türelmetlen volt, ő meg bosszús: hogy halott van a házban, az a vén banya meg fintorog, és minek jön azzal a hülyeséggel éppen most, hogy elzárják a vizet.

A vonal végén a felesége, ezt hallva csilingelően felnevetett. Egyre magasabb hangon kacagott, már úgy szólt, mint egy üveghangú kismadár, amelyik tüstént kirepül a nyitott ablakon: — Nem baj, édesem! — mondta. — Te most ne törődj semmivel, mára szabad vagy, majd én elhozom az iskolából a gyereket. Nyugodj békében, szívem...

Tárcatár

A dohány meg az ördög

A Shimbun-krónika jegyzi fel Norihiro városban, a XVI. század végén (ha van ilyen krónika, s ha van ilyen város, hiszen köztudomású, hogy Norihiro utolsó lakóját is elvitte a pestis, épp a XVI. század végén, amikor a civilizált Európa már rég túltette magát járványon, inkvizíción), tehát a Shimbun-krónika jegyzi fel, hogy amikor a portugál hajóhad legénysége partra szállt Kyushu szigetén, annak is a legtündöklőbb városában, Kagoshimában, ahol késő májusig virágzottak a cseresznyefák, s a Sakurajima vulkán, amely nevében is őrzi a cseresznyevirág szirmait, peregve hullajtotta nem szűnő füstjét a város fölé, partra szállt tehát a legénység a tündöklő városban, elsőnek természetesen a szent életű szerzetes lépett a hajópallóra, Xavéri Szent Ferenc, barna barátcsuhában, s azonmód megtorpant a parton, érzékeire egyszerre csaptak rá a város lobogó gyertyafényei, a cseresznyevirágok illata, a Sakurajima alig hallható morajlása és a lábánál lúdbőrző tenger, *Silent, upon a peak in Darien*, ahogy Keats írta évszázadokkal később, de az időnek itt régen nincs szerepe, a térnek alig valamivel több, hiszen sem Kelet-, sem Nyugat-India nem fordult meg már a hajó utasainak fejében, a szent életű szerzetes most nem akart mást, mint kikötni valahol, és hirdetni az egyetlen igaz hitet, amelynek világosságát a kereszt éppúgy őrzi, mint az égtájakét a négy szél, ó, épp eleget szenvedtek Boreástól a hosszú tengeri úton, hogy Xavéri Ferenc hajnali eszmélkedésében, mindjárt ébredés után összekapcsolódjék a világ négyessége a hit szimbólumával, így aztán természetesen buzgólkodásában nem vette észre, hogy az egyik barátcsuha alól hosszadalmas farok csapkod kifelé, s viselőjének tonzúrája alig-alig rejti a kitüremkedő kis szarvkezdeményt, magyarán (s ebben Ottlik Gézának adok igazat, le lehet írni idegen közegben is ezt a szót: magyarán, vagyis egyenesen, őszintén, világosan), tehát magyarán mondva, amikor a legénység partra szállt, a szent hittérítő elsiklott fölötte, hogy kíséretének egyik tagja maga az Ördög, aki, hogy a messzire látó Ferenc barát ne tulajdonítson neki jelentőséget, mindig ott lépkedett vezére közelében, csak fohászok idején húzódott kicsit távolabb, áhítatot mímelve, nyögve és sóhajtozva, holott csupán a zsebében elrejtett dohánymagvakat tapogatta és szaglászta kéjesen, mint most is, amikor a többiek a tündökletes Kagoshimában gyönyörködtek, alkonyat volt, az úrangyala imádságot az Ördög szerencsésen túlélte, s a másnapra gondolt, amikor szerzetestársai javában térítenek, ő pedig elveti majd a magvakat, amelyekből kinő a szenvedély, s nyomában az akaratgyengeség, a be nem tartott fogadalmak, a bűn, a betegség, a pusztulás, ez azonban mind kevés volt az Ördögnek, túlságosan logikus, mintha csak görög bölcselő vagy francia gondolkodó találta volna ki, az Ördög pedig szerette a komplikációkat, a logikai szaltót, a szövődményt, a halálkanyart, a zseniális Salvador Dalí volt a kedvenc festője (említettem már, az időnek nincs itt szerepe semmi), szerette Bruegel képeinek bal alsó sarkát, rajong-

Szemlei vk templom

Nemzeti Ujság 1939.
Képes mell. febr. 19

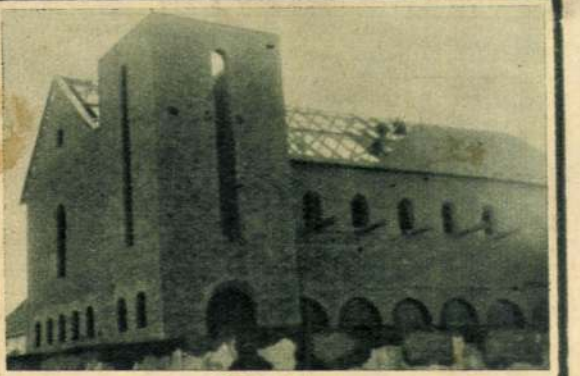

Szeremie

Epült 1938.

nsbrucki képtárakat. A megjelent első füzet
oldenburgi képtárral nyitja meg a sort.
képek a szövegen kivül: *Lorenzo Costa*,
ent család, metszette Kühn; *van Everdingen*,
orvégiai vízesés, metszette Onken; *Jan van*
wenstijn, Hollandiai előkelő férfiu arczképe,
etszette Eilers; *Rembrandt*, Aggastyán
nulmányfő, metszette Kühn. A szövegben
. W. Bode, a gyűjtemény rövid történeté-
k előrebocsátása után az olasz, névszerint
oskánai és lombardiai iskolák ismertetésével
zdi. Előnyére szolgál, hogy a kitéréseket
ellőzi, s szorosan a tárgyhoz ragaszkodva az
yes képekkel foglalkozik. Másik előnye az,
gy minden egyes képnek művészeti minő-
ét jellemzi, csak hogy e tekintetben túl-
esik, mert nagyon is szűk körben magát
tési módot vizsgálja. Igen érzékeny árny-
lala azonban, hogy minden kép szerzőjét
g akarja nevezni. Ezen irányban szenve-
lye elragadja, s nem veszi észre, hogy a
pbirálat ingadozó talaján botorkál és hogy
homályban tapogatódzik. A tudomány ér-

[1]) *Szalay Ákos*, A dunabogdányi római castellum-ról (Archaeologia Hungarica .) 1933. Építészeti szemszögből, nagy elfogultsággal megírt dolgozatának eredényeit csak vigyázva szabad használni. Kívánatos volna, hogy Paulovics Istvánnak ásatások vezetőjének régészeti és történeti megállapításai hamarosan megjelenek és tisztázzák Szalay tévedéseit. — A szentendrei római tábor és telepről írt onografiám rövidesen napvilágot lát »*Römische Forschungen in Szentendre*« cím att a frankfurti Römisch-Germ. Kommission kiadásában. — Nagyjelentőségű aulovics István jelen évi ásatása, mely a dunabalparti nógrádverőcei hídfőállás ltárását eredményezte.

[2]) V. ö. Alföldi éremrepertoriumát, Der Untergang der Römerherrschaft in annonien I. (1924) S. 21—67.

[3]) A budakalászi és csillaghegyi burgusokat 1932—1934-ben ásattam fel. ég nincsenek publikálva.

[4]) Frigeridus életére ld: *O. Hiebiger* u. *L. Schmidt*, Inschriftensammlungen ır Geschichte der Ostgermanen. Denkschrift der Kais. Akad. der. Wiss. Band 60, bt. 3, S. 145.; *Alföldi*, id. h. I. S. 82—83.

[5]) *Alföldi*, Leletek a hún korszakból és ethnikai szétválasztásuk (Archaeologia Iungarica IX.) 1932, 42. sk. l. 20. kép, XXIX—XXXI. táblák.

[6]) *Hampel*, Altertümer des früheren Mittelalters II, S. 343 ff.; III. Taf. 263.

[7]) Még most is sok tekintetben helytálló Salamon Ferenc megállapítása. uda-Pest története II. 27. sk. l. *U. az*, A rómaiság elenyészte Pannoniában s különösen

[21]) Erre a kerámiára v. ö. *Alföldi*, Leletek a hún korszakból . . . 42. sk. old teljes irodalommal.

[22]) *Kuzsinszky*, Bud. Rég. XI. (1932), 348—349. old., 357. kép.

[23]) *Nagy Géza*, Arch. Ért. 16. (1896) 125—129. old.; Bud. Rég. V. (1897 53. sk. old. VI. sk. képek.

[24]) *Hampel*, A régibb középkor emlékei . . . II., 431. sk. old., CCLXXXIX–CCXC. táblák.

[25]) *Alföldi*, Der Untergang . . . II. köt.; Leletek a húnkorszakból és ethnika szétválasztásuk. 1932.; Zur historischen Bestimmung der Avarenfunde. Eurasi Septentrionalis Antiqua IX. (1934), S. 285—307.

[26]) Dr. Bartucz Lajos egyet. m. tanárnak a budapesti Tudományegyeten antropológiai intézetében végzett megállapításait helyénvalónak találom közölni »A Kőszegi-út 39. és szomszédos telkekről a mult év ősze óta 4 csontváz kerül hozzánk. Az elsőt 1933 nov. 11-én találták. Törött koponyából és hiányos csont vázból áll. Erősen mongoloid, 40 év körüli nő. Mellette kis agyagkorsót találtak A másik csontvázat 1934. febr. 16-án találták. Ebből egy tiszta mongol típusú 40—4 év között lévő nő koponyája került be hozzánk. A harmadik sír szintén nőé és márc 14-én került elő. A lelet törött koponyából és hiányos csontvázból, valamint a jelleg zetes avarkori durván égetett edény töredékeiből áll. Életkora 30—35 év között vol és sérültsége dacára is látszik rajta, hogy erősen mongoloid típusú lehetett. A negyedil sírt ápr. 21-én ásták fel. Ez 30—35 éves férfi csontváza, melyből csak egy mongo

Kiállítási kalauz

Homo Humusz Misztik

Madár, állat, nemi gyökeret eresztő, elfásult, falloszlényből kibúvó, mítikus új életet teremtő, új-ős figura, te. — Elnézést, nem valamiféle *Juhász Ferenc*-paródia következik az alábbi sorokban. Ám de *Gaál József* kiállítását ismertetve, grafikáinak leírására vállalkozva, burjánzó képei nyelvét érzékeltetve óhatatlanul ilyesfajta Juhász Ferenc-i szófolyam bukik elő a műkritikusból.

Gaál József újabb művei az asszociációfűzés, avagy inkább a sejtosztódás módjára épülnek: az egyik motívumból — beléfonódva, vagy inkább abból sarjadva — adódik a másik, miközben valamiféle tágasabb teremtésterv vezérli a mű létrehozásának egészét. Az emberforma arcos-személyiségtelen természeti képződmények lapról lapra rekonstruálják a mítikus gondolkodás törvényeit, sejtelmeit és riadalmait. Az egyes mesékből a tudós elme képes kihámozni a kozmoszvázlatot, míg a mese hallgatója a meglevő világ rémségeinek és szépségeinek bonyolult szövedékét érzékeli.

Nem így *Szemethy Imre* grafikái: azok alig követhető, mélyen intellektuális gondolattársítások mentén épülnek. Szemethy gunyorossága még abból a világból ered, amelyben félszavakból értettük egymást — hisz a szó másik felét nem szabadott kimondanunk. Így aztán különösen nagyra értékeltük irodalmi-nyelvi indíttatású, mégsem irodalmias történeteit, amelyek oly sűrűre hurkolódtak, mint *Szentkuthy* prózája.

Újabb grafikai lapjainak iróniája változatlan. Ami más: megnagyobbodott, már nem a hímzések sűrűségével készülő képelemei megmártóztak a mindennapiságban is. Valamit magukkal sodortak a köztük levőből, s nemcsak műcímeikkel — a *Homo Humusz*-sorozat Klasszik, Misztik, Neofuture változata, vagy épp a *Canto di Nova-Hutá* —, hanem tárgyformáikkal is.

Kettejük egymás mellé sorolását kifejezésmódjuk — generációs különbségen túli — rokonsága mellett az indokolja, hogy színes grafikai lapjaikat együtt állítják ki ezekben a napokban a Spiritusz Galériában (Bp. II., Kapás u. 55.). Akárkié is a közös kiállítás ötlete — akár a galériáé, akár a kissé méltatlanul mellőzött középgenerációs mesteré, akár a méltán sikeres ifjabb pályatársé — találó. Úgy sodródnak ők egymás mellett, mint — megint Gaál József egyik grafikáját idézve — az a két test, amelyekből fa nő, s a fák közös tetőt tartanak magasra, és mind ezen egész különös, mélyértelmű szerkezet rezzenéstelenül úszik a folyón a kikerülhetetlenül rá váró zuhogó felé.

(bán)

KALÁKA

Tizenhárom éve rendezik meg Diósgyőrött a Kaláka Folkfesztivált, minden alkalommal nagy sikerrel. Ezúttal a szervezők a fővárosba hozták el a programot. Szombaton kerül sor az I. Budapesti Kaláka Folkfesztiválra a Petőfi Csarnokban. A sorszám jelzi, bíznak a folytatásban.

De nézzük magát a műsort. Délután kettőtől ötig gyermekprogramok zajlanak. Öttől hajnali egyig-kettőig a népzene egymástól távol eső ágai mutatkoznak be. A Los Andinos latin-amerikai muzsikájára a Mezőkövesdi Táncegyüttes mutat be műsort. Színpadra áll a bolgár—magyar Rila együttes, *Sárközy Gergely* flamencoelőadásával, valamint a mezőségi parasztzenét játszó *Koterkán István* és zenekara. *Bródy János*, a Vízöntő és a Budapest Táncegyüttes után a Kaláka következik. Az együttes — a folkban Magyarországon, de talán egész Európában egyedülálló módon — platinalemezt vesz át 250 000 eladott példányért. Az ünnepi alkalomra egyébként a Kaláka eddigi összes lemeze újra megjelenik, kazettán.

S ezzel még nincs vége a fesztiválnak. *Miquéu Montanaro*, a francia, vagy inkább okcitán művész lép színpadra. Gyakran vendégeskedik nálunk, egész jól beszél már magyarul. Műsorának zárószáma is hazai vonatkozású: A magyar fű mindig kinő című középkori (!) okcitán népdalt adja elő. Montanaro után az Ökrös együttes, a magyar, angol és orosz tagokból álló Baba Yaga lép fel, majd éjféltől a Martenica balkáni táncháza zárja a programot.

A fesztiválon lesz még kirakodóvásár, lemezárusítás és gyermek-kézművesfoglalkozás a BMK-szakiskola diákjainak vezetésével. A Tégy a gyűlölet ellen akcióhoz csatlakozva gyermekrajzkiállítás várja a folkfesztivál vendégeit.

M. Gy.

Nyaraljon Spanyolországban!
ÚDÜLÉS EGÉSZ ÉVBEN A COSTA BRAVÁN!
NYARALÓK, VILLÁK KÖZVETLENÜL A BÉRBEADÓTÓL!
Prospektusokért, információért írjon az alábbi címre:
RUFF, Taksony, Szegfű u. 17. 2335.

Világsztárok filmje

Nagy Károly a fóti síkon

Aachen dómjában még ma is látható a dísztelen, mégis lenyűgöző márványtrónus. Ezen ült a frank birodalom első császára — Károly, aki a történelemkönyvekben a Nagy jelzőt is megkapta. Róma széthullása után ő egyesítette hatalma alatt Európa nagy részét, megszilárdítva a feudális gazdasági-politikai rendszert. Pedig 768-ban, még csak egy kicsiny terület, a mai Észak-Franciaország felett uralkodott. Mikor 800 karácsonyán III. Leó pápa fejére illesztette a császári koronát, már a Pireneusoktól a Balatonig neki fizették az adót.

Mi sem természetesebb, mint hogy Nagy Károly élete is izgatja a filmkészítők fantáziáját. Két mamutcég, a francia Pathé és az olasz Lux két éve készíti elő a tévésorozat forgatását, *Marcel Jullian* és *Jack Russel* forgatókönyve alapján. A történelmi kalandfilmek elismert nagymesterét, az angol *Clive Donnert* kérték fel rendezőnek, aki tegnap Magyarországra érkezett.

A háromrészes sorozatot a Mafilm fóti telepén, és néhány Pest környéki helyszínen forgatják áprilisban, hiszen a nagyszabású munkával a budapesti székhelyű TMA-céget bízták meg.

— Sokat jelent nekünk ez az elismerés — mondja Helle László, a TMA vezetője.

Épül Nagy Károly vára – a fóti műteremben

Gy. Balázs Béla felvétele

— Eddig is készítettünk néhány amerikai játékfilmet, illetve televíziós sorozatokat — így a Maigret felügyelő epizódjait —, az angol tévének. De ilyen nagyszabású, európai összefogással készülő munkánk még eddig nem volt. Persze még rengeteg dolog függőben van. Clive Donner azért is érkezett hetekkel a forgatás megkezdése előtt, mert kisebb szerepekre magyar színészeket keres. Pillanatnyilag még az sem dőlt el, hogy ki lesz a film operatőre, bár minden valószínűség szerint ő is magyar lesz.

A leendő operatőr és a többi magyar közreműködő egyébként olyan partnerekre számíthat, mint *Annie Duperey, Anouk Aimée*. A hírek szerint jó eséllyel pályázik az egyik epizódfigura megformálására *Alain Delon* fia, *Anthony*. Csak éppen az nem dőlt még el, hogy ki kapja meg a címszerepet. De hogy minden nehézség ellenére a munka időben megkezdődik, arra bizonyság, hogy Fóton már építik *Gianni Quaranta* díszleteit, aki maga is a „nagyágyúk" közé tartozik. Hiszen a XX. század, a Napfivér, Holdnővér vagy a Nazareti Jézus jelzik eddigi munkásságát.

Szabó Z. Levente

Taifun és harakiri

Für Anikó és Kéry Gyula

Hegedűs Gábor felvétele

A színpadon elegáns japán miliőt idéző lakásbelső. A századeleji csipkébe burkolt frivol, európai hölgy — *Für Anikó* — éppen cigarettával kínálja az inast. A Taifun „titokzatos" története egyébként Berlinben játszódik, írója *Lengyel Menyhért*. A kétrészes drámát a Madách Kamarában láthatjuk majd *Huszti Péter* rendezésében.

— *Majdhogynem ősbemutatónak számít a március 12-i premier.*

— A szerző 1908-ban írta a drámát, még abban az évben be is mutatták, ám azóta ha jól tudom, csak Pécsett játszották. Különleges, furcsa darab. Titkok rejlenek a dialógusok mögött. Lengyel Menyhért a magyar irodalom különleges, egyéni hangvételű, érdekes alakja. Ez az egyik oka a vonzalmamnak. A másik pedig, hogy most értem abba a korba színészként és rendezőként is, amikor már a katartikus, nagy emberi történetek izgatnak. Valójában azt is mondhatnám, a darab lélektani krimi, nagy érzésekkel és emberi konfliktusok sokszínűségével. Ha úgy tetszik, a távolságok drámája. Nemcsak földrajzi értelemben, hogy ugyanis Európában játszódik, és japán szereplői vannak, hanem a tájfunszerű szerelem okán is. Az is világossá válik, hogy gyökértelenül nem lehet élni sem a japánoknak Európában, sem fordítva. A darab nyelve izgalmasan gazdag, könnyen lefordítható más nyelvre. Ezért is ért el világsikert.

— *A dráma hősnője, Ilona irodalomtörténeti személyiség is, hiszen a fáma szerint hozzá írta Kosztolányi híres szerelmes versét.*

— A színház és az élet kölcsönhatásban van. A valóságos Ilona szakított Lengyel Menyhérttel, és feleségül ment *Kosztolányi Dezsőhöz*. A dráma szerzője szerelmi bánatában Berlinbe bujdosott. Ott aztán egy kis panzióban szállt meg, épp a japán követséggel szemben. A többi már a fantázia szülötte.

Dr. Tokeramo szerepében *Mácsai Pált* láthatja majd a publikum.

— *Japán korszak köszöntött önre? Hiszen műsoron van még a szintén Japánban játszódó Teaház az Augusztusi Holdhoz című darab és a Merlinben a Vihar kapujában.*

— Két éven belül ez a harmadik japán figura az életemben. A véletlen műve. A szerepről nem szeretek előre beszélni. Annyi bizonyos, három órán át színen leszek. Nem kívülről akarok japán lenni, ezért riadok a fekete hajfestéstől, és a szemem sminkelésétől. Közhely amit mondok, de belülről akarom megoldani a feladatom. Titokzatos, izgalmas szerep. Az előadás kezdetén bejön a színpadra egy egészséges ember, és a végén leépült személyiségként válik meg az élettől. A nyílt színen, ősi japán szokás szerint harakirit követ el.

Várhegyi Andrea

SZÖGLETBŐL

Szakonyi Károly:

Író a vonaton

Azt mondják, Móricz Zsigmond szívesen utazott harmadosztályon. A mai fiatalok talán nem is tudják, hogy létezett ilyen, mert a háború után eltörölték, mondván, a demokráciában nem tűrhető az a szégyenletes kaszti tagolódás, amit az úri Magyarország a vasúton is megteremtett. Csak két osztály maradt: első és második; ki-ki eldönthette, hogy az olcsóbb „fapadoson" vagy a drágább „párnáson" akar-e utazni, de igazából nem sok különbség volt a kettő között. Mindegyik egyformán korszerűtlen, zsúfolt és piszkos volt (és maradt!), az egyenlősdit itt is úgy hozták létre, mint az élet egyéb területein: nem a rosszból lett jó, hanem a jóból rossz.

De abban a régi-régi világban még három osztály létezett a vonaton. Nem válthatott jegyet akármelyikre az emberfia, csak oda, ahova társadalmi helyzete folytán tartozott. Móricznak járt az első osztályú kényelem és elkülönülés, de ő gyakorta inkább azt a bagó- és fokhagymaszagú, rácsos padú kocsit választotta, amiben a népség-katonaság utazott. A hivatalos dolguk miatt városba igyekvő parasztok, rokoni látogatóba induló nénik, bevonuló legények, cselédnek álló lányok, subás öregek között érezte jól magát — mint író. Mert talán mint Móricz Zsigmond nagyságos úr (ahogy az címként kijárt neki), a magánember, az előkelő társaságokban is forgolódó híresség bizonyára a bársonybevonatú kanapékkal ellátott kupékat választotta volna, de az írót hajtotta az élményszerzés vágya. Vadászösztöne vitte a szegény emberek közé, elkapni, felcsípni valami tapasztalatot, tudást az ország népének életéből. Érdekelték őt az első osztályon terpeszkedő, szivarozó, arany pecsétgyűrűs bankemberek, ügyvédek, földbirtokosok, bérlők és gyárosok is; noteszába, vagy ha más nem volt, keményített ingmandzsettájára sietve feljegyezte a tőlük hallottakat is; és érdekelték a másodosztályon utazó kispolgárok, szerény tanárkák, kontyos óvónők, vékonypénzű hivatalnokok, könyvügynökök, veres képű marhakereskedők, akik már felvergődtek valamelyest a tömegből, de még nem tartoztak a felsőbb rétegbe. Ám a nagy tapasztalat ott várta az írót a harmadosztályon.

Kellett ehhez némi elszántság, hogy oda váltsa meg a jegyét, közéjük telepedjen, mert minden osztály a maga kasztbelijét fogadta csak nyugtalanság nélkül; ahogy egy ködmönös parasztot vagy az öltözékében a földes szobák dohszagát magával hozó gyári munkást értetlen, kitaszító tekintetek fogadtak volna a plüssülésű kocsiban, éppen úgy szegeződtek a tekintetek az úrfélére, aki a batyukkal, vesszőkosarakkal, kopott vulkánfiber kofferokkal vagy csak tarisznyával útra kelők közé vette be magát: mit keres itt köztünk, mit akar kilesni, kiszaglászni, miféle ez, talán valami lecsúszott egyén?

De Móricz szót értett velük. Az embereinek tartotta őket, s azok őt az emberüknek.

Nem mindegyik íróról tudom ezt elképzelni.

Mindez Debrecen felé utazva, a vonaton jut eszembe. Talán éppen a táj miatt. Itt zötykölődött Móricz az Alföldre igyekezvén, ezeket a szántókat, tanyákat, falvakat látta az ablakból, miközben a pipafüstbe burkolódzó, hallgatag embereket megpróbálta szóra bírni.

Szalad velem az expressz a havas földek között. Kinn az utolsó, nagy rohamra indult tél hidege, de idebenn kellemes meleg. A vagon tiszta. Nincs kellemetlen toalettszag a folyosón. Az ülések kényelmesek, a fejtámlán frissen vasalt, fehér vászon. Hangszóróból barátságos férfihang köszönti az utasokat; Hajdúszoboszló előtt ismét megszólal, figyelmesen közli, mi következik, készülődjenek a leszállók. Már-már azt várom, bemondja a célállomáson uralkodó meteorológiai viszonyokat is, mint a repülőgépen.

Ez az Intercity expressz. Napjában többször is megfutja az utat a főváros és a kelet-magyarországi végállomás között. Gyors és elegáns. Az étkezőkocsija, mint egy barátságos kis vendéglő. Nem is borsosak az árak; akinek kedve van, evéssel, ivással töltheti az úti időt.

Végre, gondolom, végre egy kis európai színvonal. Másfelé utazva az országban még nem találtam hasonlóan felszerelt, tisztán tartott, kellemes utazást biztosító szerelvényt. Megeshet, hogy javul a MÁV szolgáltatása? Hogy ügyfélnek tekintik az utazóközönséget?

Üzletember ül velem szemben, gazdasági lapokat olvas. Divatos öltözék, zárkózottság. A szomszéd kupéból angol diskurzus. Németek vonulnak a folyosón a büfé felé. Elegáns hölgyek az étkezőkocsiban. A következő vagonban egyetemista diákok, könyveikbe mélyedve; egy úr nagy hangosan valami menedzsertanfolyamról mesél a kollégáinak.

Ring a vonat, kellemes a környezet. Ülök az ablaknál, látom a behavazott kis házakat. És, mondom, eszembe jut Móricz. Meg a harmadosztály. Meg az, hogy milyen sok mindent tudott meg az ottani utasoktól a „lentiek" életéről. Amit aztán megírt.

Pedig utazhatott volna kényelmesen az első osztályon.

Szemethy Imre

A szakszervezet helyett az egyházi vezetők tárgyalnak

Ki fizeti az oktatást?

Erősen vitatott kérdés az érintettek körében, közalkalmazottak legyenek-e az egyházi iskolákban dolgozók? Jelenleg ugyanis nem azok, s ezt hátrányos megkülönböztetésnek érzik. A közoktatás törvénytervezete (a szakképzési és a felsőoktatási mellett) pénteken kerül az Érdekegyeztető Tanács plenáris ülése elé, ezért megkérdeztük a tavaly október 31-én megalakult Felekezeti Iskolák Dolgozói Érdekvédelmi Szervezetének egyik vezetőségi tagját, *dr. Thiész Józsefnét*, hogyan vélekedik a fenti kérdésről:

— Az egyházi iskolák dolgozói ugyanúgy közfeladatot látnak el, mint az önkormányzati intézményekben tanítók — mondta lapunknak a mosonmagyaróvári keresztény iskola igazgatónője.

Thiészné egyébként azt is elmondta, szakszervezetük szívesen „ringbe szállt" volna az ügy érdekében, ám amikor el akartak indulni, azt hallották, inkább majd az egyházi vezetők tárgyalnak a kormánnyal. Négy hónapja megalakult szakszervezetük egyébként technikai akadályok miatt még mindig nem került bejegyzésre a cégbíróságon, bár most már körülbelül 300 tagot számlálnak. Az ÉT-n nem vesznek részt, ezért megkérdeztük azt is, hogyan vélekednek a közoktatási törvénytervezetről és az Alkotmánybíróság legutóbbi állásfoglalásáról a világnézeti semlegességgel kapcsolatban. Kérdésünkre Thiészné azt válaszolta, nem nagyon tudja, mit mondjon a tervezetről, mindenesetre szükség van olyan törvényre, amely mindenkinek egyenlő jogokat biztosít. A világnézeti semlegességet pedig — mint kijelentette — nem tudja értelmezni.

— Lehet, hogy sokan furcsállják, hogyan lehet a magánszférához közelálló intézménytípusban, az egyházi iskolában dolgozó ember közalkalmazott, de a Pedagógusok Szakszervezete úgy véli, célszerű kiterjeszteni minden munkavállalóra a közalkalmazotti törvény munkaviszonnyal, illetménnyel és előmenetellel kapcsolatos passzusait — szögezte le *Szöllősi Istvánné*, a Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára.

A továbbiakban a főtitkár asszony hangsúlyozta, bár az államháztartás konszolidációjáról szóló programnak nincsenek birtokában — hiába kérték a Pénzügyminisztériumtól —, a kiszivárgott hírek szerint a program tovább csökkentené az önkormányzatoknak nyújtott támogatást. Ez viszont a szülők kiadásait növelné. A PSZ a közelmúltban meghívta *Naszvadi György* pénzügyminisztériumi helyettes államtitkárt, ám Naszvadi a minisztercsere napjaiban az utolsó pillanatban lemondta látogatását. Szöllősiné ezért úgy gondolja, az ÉT mellett, éppen a finanszírozási kérdések tisztázatlansága miatt, nagyon fontos lenne, hogy a közoktatás törvénytervezete még a parlamenti bizottsági munka előtt a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa elé kerüljön.

— török —

Másfél milliárdos veszteség a lapterjesztésből

Zűrzavaros éveket tudhat maga mögött az 1990. január elsején alakult Magyar Posta Vállalat, mint kiderül az Állami Számvevőszék tegnap nyilvánosságra hozott jelentéséből. A 100 százalékban állami tulajdonban lévő vállalat 9 milliárd forintos vagyonnal vágott neki az önálló életnek. Az eltelt három évben e vagyon — az elszenvedett tetemes átalakulási kár s a lapterjesztésből származó óriási veszteség ellenére — további, durván egymilliárd forinttal gyarapodott. Ez annak is köszönhető, hogy az önálló működés két és fél éve alatt a Magyar Posta Vállalat gazdálkodási nehézségeinek jelentős részét megoldotta.

Pedig nehézség akadt bőven, mint megállapították a számvevők. A vállalatot az átalakulás következtében 1990—91-ben 968 millió forintos kár érte. A befejezetlen beruházások selejtezése miatt például füstté vált mintegy 130 millió forint. A Magyar Olimpiai Bizottság sorsjegyének elszámolási hibái miatt 32 millió forintos veszteség érte őket. A pályacsúcsot azonban a lapterjesztésben sikerült elérnie a vállalatnak. Ezen az üzletágon az első két évben 775 milliót, 1992 végéig pedig — az áremelések ellenére — másfél milliárd forintot sikerült buknia a cégnek. A klasszikus postai szolgáltatások területén azonban szolid nyereségre sikerült szert tenniük.

Sándor István, az Állami Számvevőszék alelnöke és *dr. Kovács István* igazgató szerint nem kell pálcát törni a Magyar Posta Vállalat fölött. Van rá esély, hogy hatékonyan működő vállalkozássá váljanak. A vizsgálat során az is kiderült, hogy egy átállásra kényszerülő nagy szervezet képtelen a gyors alkalmazkodásra. Mindezek miatt az Állami Számvevőszék azt ajánlotta, hogy készítsenek intézkedési tervet belső — lakosságbarát — szabályrendszer kialakítására.

A vizsgálat nyomán a számvevők úgy vélik, hogy sürgetővé vált a postatörvény megalkotása is. A hatékony működésnek ugyanis elengedhetetlen feltétele az áttekinthető, tiszta törvényi szabályozás. A jelenlegi viszonyok közepette könnyen megeshet — mint ahogy meg is történt —, hogy a vállalati veszteségeket különböző címen odaítélt költségvetési pénzekből finanszírozzák. Ez pedig a számvevők szerint is megengedhetetlen.

Természetesen a jövőben nem csak a Magyar Posta Vállalatnak kell elszenvednie a nyilvános átvilágítás keserveit. Legközelebb a Magyar Műsorszóró Vállalat kerül terítékre.

Nagy Ida

Balsai kontra Hankiss

A miniszter mosolygott

Balsai István igazságügy-miniszter mosolygott a képernyőn, de szavaiból az derült ki, hogy nem igazán örül a minap megjelent *Vizsgálat egy minden gyanú felett álló polgár ügyében* című könyvnek, amelyben a televízió belső lapja, a Telehír hozta nyilvánosságra *Hankiss Elemér* fegyelmi tárgyalásának dokumentumait.

Az is kiderült, hogy az igazságügy-miniszter a jogdíj kérdésének is utána kíván nézni. A Telehír felelős szerkesztőjét, *Láng Tamást* megkérdeztük, nem tart-e kevésbé mosolygós következménytől?

— Tudom, hogy következménye lehet, tartok is tőle. Ennél csak egy dologtól tartanék jobban, attól, ha ez a dokumentum nem kerül nyilvánosságra. Ami a jogdíj kérdését illeti, amennyiben Balsai István miniszter alkotó szellemi tevékenységet végzett ebben az ügyben, akkor felajánljuk, hogy kifizetjük az érte járó jogdíjat. Természetesen kiemelt honoráriumot fogunk fizetni. Bízom azonban abban, hogy az igazságügyi miniszternek csak-csak nem voltak költői-alkotói ötletei, és megmaradt a törvényeknél, a törvények betűinél.

— *Felettese, Nahlik Gábor hogyan fogadta a kiadványt?*

— Egy régóta érvényes szabályzat értelmében megjelenése után természetesen átadtam neki is egy példányt, amit megköszönt. Más nem történt. Különben csodálkozom a miniszteri roszszalláson. Én a tevékenységemért köszönetet várok, a kormánytól is. Legjobb törekvéseim szerint ez a kiadvány a nyilvánosságot szolgálja.

— *Mennyiért kapható a kiadvány?*

— Ez senkinek sem üzlet, semmiképpen nem az. A tévé dolgozói gyakorlatilag ingyen jutnak hozzá. Néhány ezer példányban terjesztjük, az érdeklődők ezeket a példányokat csaknem önköltségi áron vehetik meg, az összeg pedig a televízió költségvetésébe folyik be. A kiadás nem gazdasági tranzakció — ilyesmivel magam nem foglalkozom —, hanem politikai cél; az a törekvés, hogy ez a dokumentum, és minden más is megjelenjék a nyilvánosság előtt.

(bársony)

Az SZDSZ megvette a Fideszt?

Városházi költségvetés a fiatal demokraták céljaiért, avagy politikai alku...

Az MDF városházi frakciójának tegnapi sajtótájékoztatóján az újságírók elé tárták, hogyan született a múlt héten a főváros 1993. évi költségvetése. Mint hallhattuk, az önkormányzat SZDSZ-es vezetése 400 millió forint biankó csekk fejében biztosította magának a fideszes képviselők szavazatát.

Ez azt jelenti, hogy a fiatal demokraták 5, 10, 15, 50 millió forint támogatást kapnak az idei költségvetésből az általuk képviselt politikai-szociális célok megvalósításához: így például, mint elhangzott: a Human Civitas Alapítvány 10 millió forintot — a kuratórium vezetésének tagja *Nagy Gábor Tamás;* a Gyere be! (Békásmegyeri Szociális Alapítvány) 4 millió forintot — itt *Derdák András* kuratóriumi tag; a Természetgyógyász Kórház 50 milliót —, az intézmény létrehozásának kezdeményezője *Kalló Jenő;* a Kincskereső iskola 10 millió forintot — a tantestületben ül az egyik fideszes képviselőnő. Ezek a támogatási tételek azért érdekesek — mondta *Demeter Ervin* frakcióvezető —, mert a BKV kétmilliárd forinttal kevesebbet kap, a köztisztasági vállalat pedig csak épp annyit, hogy a prepferált utcákat, közterületeket meg tudja tisztítani az idegenforgalmi szezon idejére. A Természetgyógyász Kórház építéséhez további 50 millió forintot biztosít a költségvetés (a kórház már most is 92 millió forintjába került a fővárosnak), ezzel szemben pedig nap mint nap esik arról szó, hogy idén valószínűleg több budapesti kórház betegosztályait pénz híján be kell zárni. A frakcióvezető azt is leszögezte, hogy az MDF képviselőcsoportjával nehéz lesz elfogadtatni a főváros vezetésének a BKV tarifaemelését a vállalat rossz anyagi helyzetére hivatkozva, amikor egy ilyen emelésből körülbelül 500 millió forint bevételre lehet számítani, és most, a fideszesek céljainak támogatása 413 millió forintjába került a városnak. *„A pártalku áldozatává vált Budapest számára mindez üzenet a jövő évi választásokra"* — vélte végül Demeter Ervin.

Gyulavári Antal fideszes képviselő volt az egyetlen a frakcióból, aki nem volt hajlandó igennel szavazni a költségvetésre. Kérdéseinkre válaszolva elmondta: szerinte nem megalapozott és nehezen finanszírozható az a hiány, ami az 1993-as költségvetést jellemzi. Ezenkívül azt is kifogásolandónak tartja: nem minden közgyűlési pártfrakciónak volt elegendő ideje arra, hogy végiggondolja, milyen célokat preferálna inkább. Mint mondta, a fideszes képviselők és az önkormányzat vezetői között kölcsönös egyezség született a költségvetés tárgyában, mert nemcsak a fideszes célok kapnak támogatást, hanem a város vezetőinek elképzeléseire is igennel voksoltak a fiatal demokraták.

Ungár Klára, a Fidesz városházi frakcióvezetője szerint egyáltalán nem hátrány és nem szégyen a politikában, ha a pártok képesek kölcsönös egyezséget kötni. Mint mondta: tisztességtelen azonban azt feltételezni, hogy a Fidesz képviselőit megvették, mert minden politikusnak saját szíve-joga, hogy milyen elképzelések megvalósulását tartja fontosnak. A Fidesz — hangoztatta Ungár Klára — továbbra is azt valija, hogy számára az oktatás, a környezetvédelem és az elesett emberek támogatása az elsőrendű.

Információink szerint egyébként több városházi frakció is készített olyan listát, amit el szeretett volna fogadtatni a költségvetésben a város vezetőivel támogatandó célkitűzésekként. Mint megtudtuk, egyáltalán nem egyedülálló, hogy a képviselők saját politikai céljaik megvalósulását igyekeznek a város érdekei elé helyezni. Ilyen politikai alkura pedig nem került volna sor, ha a város vezetőit nem szorítja a költségvetés elkészülésének hatvannapos határideje, ami azt jelenti, hogy a központi költségvetés megszavazásától számítva hatvan napon belül kell megszületnie az önkormányzatok költségvetésének.

D. D.

A FIDESZ-LISTA

	Millió Ft
1. Kerékpárút-építés	70,0
2. „Zöld szív" környezetvédelmi mozgalom	5,0
3. Védett természeti értékké nyilvánításra történő előkészítés	21,6
4. Erdőtelepítés (tartalmazva a Merzse-mocsár rekonstrukcióját is)	49,5
5. Parkok, fasorok rekonstrukciója	20,0
6. Ösztöndíj Alap (oktatási célú)	3,4
7. Oktatási Alap	35,0
8. Ifjúsági Alap	28,0
9. Gyermek- és Ifjúságvédelmi Alap	12,0
10. Pro Scholis Urbis	2,0
11. Kincskereső Iroda	10,0
12. Vígszínházi rekonstrukció alatt sátorszínház felállítása	25,0
13. Budapesti Tavaszi Fesztivál (Szabad Tér Színház költségvetési támogatásába beépítve)	15,0
14. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (könyv és folyóirat beszerzése)	5,0
15. Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat (fővárosi gyermeknap és karácsony megszervezése)	1,5
16. Természetgyógyász kórház	50,0
17. Korai Fejlesztő Központ	20,0
18. Gyere be! (Békásmegyeri Szociális Alapítvány)	4,0
19. Segítő Szolgálat Alapítvány (leányanyák és gyermekeik támogatására)	1,0
20. Humanitas Civitatis Alapítvány	10,0
21. Mozgássérültek támogatása (Kisebbségi, Emberjogi és Vallásügyi Bizottság rendelkezésében)	10,0
22. Stomatológiai Intézet fogtechnikai laboratóriumának felújítása	15,4
Összesen:	413,4

A Szolidaritás a kizárás ellenére részt vesz a mai ÉT-ülésen

A hat szakszervezeti szövetség által az Érdekegyeztető Tanácsból kizárt Szolidaritás Szakszervezeti Munkásszövetség részt vesz a pénteki ÉT plenáris ülésen. Ezt *Bátonyi Sándor* elnök közölte az MTI-vel.

Elfoglalják helyüket, és ügyrendi kérdésként napirend előtt felvetik: a hatok állásfoglalása ellentétes az ÉT alapelveivel, az ÉT fórum jellegével. Figyelmeztetik az érdekegyeztető feleket, hogy például az ÉT-alapszabály 7. pontja is kimondja: a tárgyalócsoportok — a napirendekben szereplő kérdésekben megállapodásra jogosult személyekkel — önszerveződéssel jönnek létre. A Szolidaritás szerint az önszerveződés meghatározás nem teszi lehetővé az önkényes kizárást. A Szolidaritás rámutat: a hatok a korábbi szakszervezeti kerekasztal alapján létrehozott munkavállalói ügyrendet elvetve új ügyrendet fogadtak el. A Szolidaritás ezzel az ügyrenddel — annak politikai kitételei miatt — nem ért egyet. A Szolidaritás javasolni fogja a munkaadói és a kormányoldalnak, hogy a jelenlegi helyzetben fogadják el a munkavállalói oldalon külön a hatok és külön a Szolidaritás tárgyalócsoportját, a két szóvivőt. Ehhez módosítani szükséges az ÉT alapszabályát.

(MTI)

LIGA—KDNP találkozó *Szakértői tárgyalások következnek*

Szerdán a LIGA Szakszervezetek és a KDNP küldöttsége, *Öry Csaba* és *Surján László* elnökletével megbeszélést tartottak. Erről tegnap adtak ki közleményt.

A tárgyalófelek elhatározták, hogy rendszeres időközönként áttekintik az aktuális közéleti, gazdasági és szociális kérdéseket. Egyetértettek abban, hogy közös érdekük fűződik a társadalombiztosítási önkormányzati választások sikeréhez és ennek érdekében készek folyamatosan együttműködni.

A LIGA és a KDNP szakértői egyeztetésben állapodott meg a KDNP hazaitermék-vásárlási és munkahelyvédelmi programja és a LIGA Vedd és védd elnevezésű akciójának összehangolása érdekében. Szakértői megbeszélésekre került sor a szociálpolitikai, a munkanélküliség kezelésére vonatkozó, illetve a foglalkoztatáspolitikai kérdésekben is.

N. T. E.

Érdekegyeztetés — együttműködés

Megalakult a KÉF munkavállalói oldala

Megalakult a Köztisztviselői Érdekegyeztető Fórum (KÉF) munkavállalói oldala, amelynek az ágazati érdekegyeztetésben való részvételen kívül az is feladata, hogy biztosítsa a munkavállalói érdekképviseletekben érdekelt szakszervezetek közötti együttműködést.

Az alakuló tanácskozáson elfogadták az ügyrendet. Az első soros elnöknek egy évre *dr. Szabó Endrét*, a Közszolgálati Szakszervezetek Szövetségének elnökét választották.

t. k.

Ki hívta fel a figyelmet?

Lapunk 1993. február 25-i számában *Fegyelmit kapott a jegyző* című írásunkban azt írtuk, hogy nem az alpolgármester, hanem a XVI. kerületi polgármester hívta fel a figyelmet a szabálytalan kifizetésekre. Bár állításunkat több tanú igazolja, a polgármester írásbeli nyilatkozata szerint valóban *Treer András* alpolgármester hívta fel a figyelmet a törvénysértésekre.

Savas helyett zselés

Fejpénzt fizet a vasút

Intézkedési tervet dolgozott ki a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium — a frissen kinevezett miniszter vezényletével — a további súlyos közlekedési tragédiák elkerülése érdekében. A legutóbbi hetekben bekövetkezett vasúti balesetek miatt fontosnak tartja a tárca, hogy a közforgalmú autóbuszok vezetői ezentúl meghatározott időközönként pályaalkalmassági vizsgálaton vegyenek részt. s — más intézkedések mellett — lerövidítik a meghibásodott fényjelző berendezések javítási határidejét. Immáron miniszteri intézkedés kötelezi majd a mozdonyok vezetőit, hogy a használhatatlan fénysorompót legfeljebb 15 km/órás sebességgel közelíthetik meg.

A vasút — saját költségére s ahol lehet — le kell cserélje az eddigi savas akkumulátorokat az úgynevezett „zselésekre". Ezeket — ha el is lopják — másutt nem tudják alkalmazni.

Lapunk kérdésére a helyettes államtitkár elmondta, hogy tervezik a vasútról szóló jogszabályok megváltoztatását, s a javaslat hamarosan a parlament elé kerülhet.

A közlekedési tárca a jövőben minden jogerősen elítélt vasútrongáló után százezer forint jutalmat fizet majd a tetten érő vagy elfogó rendőri szervezetnek.

(—kos)

Tandari még életveszélyben

Változatlanul súlyos, életveszélyes állapotban van a kecskeméti kórház intenzív osztályán ápolt *dr. Tandari János* ügyvéd-autóversenyző, aki február 24-én a 6-os főút Dunaföldvár és Paks közötti szakaszán szenvedett balesetet. *Dr. Vass-Eysen Ervin* osztályvezető főorvos tájékoztatása szerint Tandari súlyos koponya-, agy-, mellkas-, tüdő- valamint bal felső végtagsérülést szenvedett, továbbra is eszméletlen, és lélegeztetőgépre van kötve. A főorvos elmondta még, hogy Tandari jelenleg Münchenben tartózkodó versenyzőtársa, *Ferjáncz Attila* telefonon mindennap érdeklődik navigátora állapota felől.

R. T.

KERESSEN PÉNZT OTTHONÁBAN!
Budapesti székhelyű nagy amerikai társaság keres egyéni szerződőket üveggyöngy-fülbevalók összeállításához.
Heti kereset elérheti a 23 000 forintot.
Gyakorlat nem szükséges.
Küldjön felbélyegzett, megcímzett borítékot.
Cím: San Francisco Jewelry C. DCS G. — HD
BUDAPEST Pf.: 242. 1475.
Tel.: (36-1)-178-36-44.

páratlan oldal

Vitathatatlan vitahiány

Azt mondá a külügyminiszter úr, hogy hazánk NATO-tagságát egyesegyedül az ő pártja szorgalmazza, vonjuk hát le ebből a megfelelő tanulságot a májusi képviselő-választáskor.

Tanulságot levonni ez esetben nem különösebben nehéz, tekintve, hogy jól emlékezhetünk (már aki) egy nem is nagyon régi, tán négy éve lezajlott nyilvános tévévitára a szóban forgó miniszter úr és sokak szerint jóval rátermettebb elődje, a „falbontó" között. (A külügyminiszter úr pártja akkoriban még vállalt efféle nyilvános tévévitákat...). Nos, ezen a bizonyos vitán a külügyminiszter úr elődje, a „falbontó" volt az, aki a NATO-hoz való csatlakozásunk gondolatát — elsőként! — fölvetette, miközben utóda e propozíció hallatán kis híján a szívéhez kapott.

Ennyit egynémely kampányfogásokról.

De ha már a nyilvános tévévitánál tartunk (melyekből a külügyminiszter úr sem az első, sem a második — a győri — alkalommal nem éppenséggel győztesként került ki elődjével, a „falbontóval" szemben, mint ahogy Kónya Imre segédletének ellenére a Fodor Gáborral folytatottal sem): csupán arra emlékeztetek e helyütt, hogy a hetvenes évek elején a francia Peyrefitte belebukott az Aczél Györggyel folytatandó nyilvános — párizsi! — tévévitától való visszalépésébe („túlfélte" magát? vagy a magát „túlféltő" Pompidou köztársasági elnökre hallgatott? mindegy); Pozsgay Imre belebukott az 1990. évi képviselő-választásokon abba, hogy kitért Szájer József vitakihívása elől; legutóbb pedig Für Lajos hárította el a Horn Gyulával való nyilvános tévé-„mérkőzést". (A következményeket lásd májusban.)

Egyáltalán: hol az a mai kormánypárti személy, aki hajlandó másfél hónappal az új választások előtt kiállni bárki ellenzéki kollégával egy kamerák előtti nyílt vitára? Pedig aki nem akar vagy nem tud vitatkozni, a demokráciában rendszerint megbukik.

Ez viszont vitathatatlan.

T. Gy.

Csizma a Kossuthon

Illyés Gyula szép előadását hallhattuk a minap a Kossuth adón. A még 1969-ben készült felvételen a költő Petőfi és Bem alakjáról és viszonyáról, utóbbi hadműveleteiről szól, holott verselemzés ürügyén, mégis természetes módon ötvözve látszólag együvé nem való szempontokat. Végül maga mondta el Petőfinek *Az erdélyi hadsereg* című versét.

Igazi élmény lett volna ez a pár perces előadás. Ha...

Ha nem déli 12.19-től hangzik el, a Déli Krónika műsoridejében. Ahová úgy került, hogy aznap figyelmeztető minisztrájk volt a rádióban, s ennek keretében a krónikások, bár teljesítették közszolgálati kötelezettségüket, 30 perc helyett 19 perces Déli Krónikát készítettek. Maradt tehát a *Játék és Muzsikái*g 11 szabad perc. Petőfinek, Bemnek — Illyés Gyulának.

Elképzelem a képzeletét annak, aki ezt a műsorpótlást kitalálta. Hogy az ilyenkor szokásos zene helyett Illyés verselemezzen. Magyar ember, magyar hangon, magyar témáról. Ez a méltó válasz a felelőtlenül sztrájkolgató, kozmopolita liberálisoknak — ezt képzelhette magában. És még csak azt sem tette meg, hogy a Krónika rendszeres műsoridejének a végén jelezze: hogyan került a csizma az asztalra, Illyés előadása 12.19-től a Kossuthra.

Így sikerült egyszerre lejáratnia Petőfit és Bemet, Illyés Gyulát és Kossuthot.

L. I.

Egyik Kovács, másik Szabó

A dolog a Filmszemlén kezdődött. Egy Varga Györgyi nevezetű, pergő beszédű riporter (aki az Oscar-díjak átadásakor valahogy soha nem keveri a Smith-t a Taylorral) a díjátadást követően azonnal átkeresztelte az egyik díjnyertest: Kovács Lajosból Szabót csinált. Van (illetve sajnos csak volt) ilyen is, Szabó Lajos, Lajika, akit — hála a Magyar Televíziónak — többször is láthattunk mostanában a képernyőn (Veri az ördög..., Köszönöm, megvagyunk, Ajándék ez a nap).

Gondoltam, várok. Majd a kollégák. Én elfogult vagyok, Lajos testvér (Kovács) szívbéli barátom, engem esetleg elfogultsággal vádolhatnak: „persze, haverok, így könnyű megjegyezni, hogy valaki nem Szabó, hanem Kovács!".

Aztán megjelent a márciusi Filmvilág (kedvenc lapom), benne a kritika a fődíjas Woyzeckről Schumann Gusztáv tollából. Utóbbi belső munkatárs, évek óta olvashatjuk írásait a lapban, joggal feltételezhetjük tehát, hogy ismeri azt a színészt, aki a legjobb férfialakítás díját nyerte a 25. Magyar Játékfilmszemlén. Igaz, ezt ő feltehetően nem tudta, a leadási határidők szorításában még az „ismeretlen" ... Lajosról írt, ezért dicséri hát „a barázdált, tájképszerű arcával megküzdő Szabó Lajost".

Gondoltam, nem várok tovább. Nem mintha egyik színész szégyellhetné a másikat. Két zseniális művészről van szó, de végül is ők a hibásak: miért akar valaki ilyen névvel — Kovács? Szabó? — zseni lenni? Különben is, „minden ember egyforma — írja Márai —, az egyik ilyen, a másik olyan". De azért. Kovácsot (Lajost) arról lehet megismerni, hogy van neki Jászai-díja (filmszerepei miatt!), számtalanszor jelölték Erzsébet-díjra (gyanúm szerint az idén meg is kapja azt), a szolnoki színház fényes korszakában eljátszotta többek között Hamletet és Ványa bácsit, IV. Henriket és XX-t, legutóbb pedig — éppen a Woyzeck forgatása után — Jelesnél Nizsinszkijt, jelenleg az Őrnagy szerepét próbálja a Tótékban. (Kritikus kollégám figyelmébe ajánlom a Woyzeck-filmben látható kis bódé ajtaját. Rajta számok, egy Kovács Lajos nevezetű személy személyi száma. Ebből azt is megtudhatja, hogy ez a személy a díj átadásának napján, 1994. február 9-én töltötte be ötvenedik életévét. Isten éltesse hát az ismeretlen Kovács Lajost!)

Helyesbítés: nem Varga, hanem Albert, nem Schumann, hanem Schubert. Bocs.

Bérczes László

Normandia

Hírek s cáfolatok egymást követték. Igaz? Nem? Igaz, ámde? Közel 1994. június 6-a. Akkor lesz ötven éve a D-napnak, a normandiai partraszállás, az Overlord hadművelet kezdetének. Ez olyan jelentős dátum, hogy a franciaországi Deruville-ban, a fő megemlékezés helyén számos amerikai, kanadai és brit veterán már évekkel előbb szállodaszobát foglaltatott magának. Mígnem sokakat értesítettek, hogy szobafoglalásukat törölték. Így nem mehetnek jubilálni. Majd a francia kormány intézkedett, hogy töröljék a törléseket.

Hogy mi történt? Mindössze az, hogy a nagy napra bejelentkezett, rengeteg tévéstáb helyfoglalása kiszorította a jubilánsokat.

Ne cifrázzuk. Ez korunknak, ennek a századvégnek egyik alaptörténete.

lázár

Választási

Választási törvény, választási kampány, választási küzdelem, választási munkacsoport, választási rendezvény, választási hirdetmény, választási...

Kapkodom a fejem, de amerre fordul, a kerítés lécein is vastag betűkkel, friss mázolmány: VÁLASZTÁSI.

Émelygni kezdek. Bizonyos nedvek fokozott termelődése a gyomorban sokunk állásfoglalásának plasztikus megnyilvánulása.

A monstre betűk alatt, akarom, nem akarom, tovább olvasom a kevésbé hivalkodó sort: malacok eladók.

Így mindjárt más. Lám, gazdasági értelemben is él még a szó, csak ritkul, halkul. Nem csodálom. Év elején még arról tájékoztattak a médiumok, hogy hatmillió sertés van hazánkban, meg hogy a legutóbbi öt évben ötödével csökkent az állomány. Később az MTI arról adott hírt, hogy 1992-höz képest 1993-ban további hét százalékkal fogyott a sertések száma. Egy legutóbbi híradás szerint az 1958-as adat alá süllyedt a darabszám, pedig akkor már csak ötmillió-háromszázezer disznót regisztrált a statisztika.

Márkus Zoltán

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

TOMPA MÁRIA:

Menekültstátus vagy üres csigaház

Kamarás István: Judások vagy Péterek? (Budapest, 1993. Egyházfórum könyvek 14.)

„A pap úttörő, útkészítő. Pionírja egy olyan új lehetőségnek, amelynek fölfedezésére meg van hívva a modern emberiség..." — írja Henri Boulad jezsuita szerzetes Az önátadás fényében c. könyve Elmélkedés a cölibátusról fejezetében. Majd Pascalt idézi: „Az ember végtelenül felülmúlja az embert..."

Persze hogy nehéz minden kimagasló hivatást vállalt embernek, nemcsak papoknak, de orvosoknak, ápolónőknek, pedagógusoknak, mert akár kíméletesen, akár kíméletlenül: sokkal többet kívánunk tőlük, mint az átlagemberektől. Mint a kibic, akinek semmi se drága, kívülről szemléljük, hogyan küszködnek, anélkül, hogy eszünkbe jutna segíteni nekik. Mi? Segíteni? Hogyan? — és ez indította el bennem ezt az egész gondolatsort: Kamarás István szociográfiája intő példa lehetne mindannyiunknak, nemcsak a kispapoknak, hogy csakis úgy élhetjük túl hite- és reménye-vesztett országunk (vagy akár kontinensünk) válságát, ha mindenki, nem hivatásban dolgozó, cipész és áruházi elárusító, állami hivatalnok és kórházi takarítónő, ügyvéd és parlamenti képviselő hivatásának tekinti a munkáját. Tudjuk. ezt gyakorlatban végigvinni nagyon nehéz. Olyannyira nehéz, hogy szinte nevetséges közhelynek érezzük ezt a hivatás dolgot, mikor mindenki pánikszerűen keresi a munkalehetőséget. Elméletben pedig pontosan tudjuk, milyen jó is lenne, hallatlan dinamizmust teremtene széltében-hosszában, sőt akkor az eredeti „hivatások" is önmaguktól lépnének egy lépcsőfokkal feljebb. Ennek a könyvnek az olvasása után nem vagyunk ugyanazok az emberek. A szerző az ankét végén Rilke mondatát idézi: miután láttad a veiéi Apollót, már nem élhetsz úgy, mint eddig, meg kell változtatnod az életed!

Nem lehet együttérzés nélkül végiggondolni azt a lelki életveszélyt, melybe a lelkes, de gyakorlatlan, fiatal katolikus káplán belekényszerül. De egyetlen kiútja — hiszen ez a hivatása! — Alter Christinek lenni, követni egyházalapítója magányát, engedelmességét, céltudatosságát, alázatát... — no de éppen ez — és ez a könyv fő tanulsága — kíván emberfeletti heroikus erőt, aminek a próbáját nem mindenki állja ki az életben. Ha minden felszentelés előtt álló kispap (vagy eskütétel előtt álló orvos, jogász...) elolvasná ezt az ankétot, és jól felfogná annak drámai realitását, nem menekülne a pályáról, de a hivatásán belül bizonyára jobban meggondolná jövőjének tudatos alakítását.

A nem keresztény érzelmű is cipeli keresztjét, legfeljebb úgy lázadozik, hogy nem látja a miértet. Henry de Montherlant naplójában olvastam a következő lengyel legendát: egy keresztjét nehezen cipelő ember elkerül a Keresztek Völgyébe, ahol sok-sok kereszt ágaskodik, vár gazdára, olyanok, melyek jóval könnyebbeknek, csinosabbaknak, testére szabottabbaknak tűnnek, mint az övé. Kéri Krisztust, cserélné ki keresztjét. Kap is egy újat, útra kel, eleinte hetykén viszi friss keresztjét, aztán egyre nehezebbé válik, végül alig vonszolja, sokkal súlyosabbnak érzi, mint az elsőt. Mígnem útján megint elér a Keresztek Völgyébe, ahol sírva kéri Krisztust, adjon már neki egy harmadik keresztet, mert ez még elviselhetetlenebb, mint az első. Krisztus megint ad neki egyet, ezzel folytatja útját: ez már sokkal könnyebbnek bizonyul, szinte repülve teszi meg az utat, repesve a boldogságtól, alig várja, hogy Krisztussal találkozzék és megköszönje neki, milyen könnyű, pontosan rászabott keresztet adott. Krisztus a hálálkodás hallatán bólint és ezt mondja: nos hát tudd meg, ez az utolsó kereszted nem egy harmadik, hanem az első kereszted volt!

A DISZ—KISZ—MNDSZ—MSZMP... stb. fényes szellői óta megcsömörlöttünk a „közösség" szótól (talán mert az sokszor egyenlővé vált a magány fogalmával?) —, ugyanakkor abban a skizofrén helyzetben vagyunk, hogy tudjuk jól, közösség nélkül nincsen élet. Ha reflexszerűen menekülünk az utált hivatás kínjából, és messziről, magányosan duzzogva figyeljük azokat a „hülye pancser Don Quijotékat", akik minden nehézség ellenére igyekeznek tisztára suvickolni a közösség fogalmát és az abban való egészséges részvételt — ha lesöpörjük magunkról, akkor nem ússzuk meg, mi is a pályamódosító papokra fogunk hasonlítani.

Mert milyenek ezek a papok? Megbélyegzés nélkül próbálom definiálni: menekültek! Menekülni akarnak az őszinteség hiányából, kiszolgáltatottságból, egyedüllétből, dermesztő személytelenségből. (Itt jut eszembe az ellenpólus: sokan a bévülmaradottak közül belső emigránsokként élik meg sorsukat).

A pályamódosítás fő tényezői (233. old): a magány, a közösséghiány, a cölibátus megoldhatatlansága. Éppen a hivatás megvilágításából, a keresztviselés kötelezettségéből nézve, őszintén szólva nem éreztem sem hitelesnek, sem rokonszenvesnek egyik kiugrott pap érvelését sem. Mégsem lehet elítélni őket — az vesse rájuk az első követ, aki hasonló helyzetben maradéktalanul helytállna. A 6., „Pályamódosítás után" című fejezetet olvasván (131. old) úgy tűnt, skizofrén módon két egyház létezik: 1) az intézményes egyház, 2) Krisztus hiteles egyháza — és hogy végül is ezek a p. m. papok Krisztus hiteles egyházán állnak bosszút, mikor az intézményes egyház ellen lázadnak fel. A 7., „Identitáskeresés" című fejezet pedig egyenesen a p. m. papok lelki poklát demonstrálja, jaj, mennyire megrázóan: teljes lelki kivetettségben, kis kiugrott közösségüket mindenáron el akarják ismertetni azzal az intézményes egyházzal, melyből mellszélességben kiváltak, menekültek az ősi-keresztény jellegű, spontánabb egyházi formákba, esetleg az „Alter Christi"-vé válás nosztalgiájával. Ily módon folyton a süketnémák párbeszédét élik át, a sehova nem tartozás poklát! („Akik kiléptek, általában az etikus megoldást választották, és ennek ellenére lettek megbélyegzettek. Hitehagyottak azok lesznek, akik benn maradnak és kettős életet élnek" — vallja a püspök — 234. oldal).

Sokszor maguk a cölebsz papok mélyebben kritizálják az egyház merev belső struktúráit, mint akik kiváltak. Egyik pl. a cölibátust üres csigaháznak érzi, melynek nincsen hordozója (195. oldal). A mindenre elszánt p. m. pap legalább nyíltan, becsületesen bevallja addigi élete kudarcát, és megpróbál új életet kezdeni. Nem tekinthető-e pejoratívabb értelemben, de valóban „pályamódosító-kiugrott"-nak — a spicli pap, a még erkölcstelenebb iskolaigazgató, az alkoholista plébános, az ájtatos, templomba járó hitoktatónőből előlépett végzet asszonya? Ha egy ilyen kép összeállna, a p. m papok talán nem éreznék annyira kivetettnek magukat, és könnyebben beilleszkednének a társadalomba, mert látnák, az ördögi színjáték minden résztvevője igenis pályamódosított! Tehát mindannyiukra áll a „Júdás vagy Péter", a címben felvetett kérdés alternatívája.

A propos, végzet asszonya! Érdekes, nem tűnt fel se a szerzőnek, se a kommentátoroknak az, hogy — akárhogy is nézzük — a cölibátus a központi témája a könyvnek, és bár az esetek többségében a pályamódosítást egy nő könnyítette meg („belekapaszkodtak valakibe, aki úgy tűnt, meg tudja őket tartani" 237. oldal), az ankétban, ahol rengeteg kommentátor szerepel, egyetlenegy feleséget, élettársat sem szólaltattak meg, mintha a nő még itt is a messze űzött némá kísértet, a falak közé beépült tabu, rideg tárgy, szigorúan elkerülendő téma lenne?

Kamarás ankétja a papi szemináriumok vezetőinek, oktatóinak hivatástudatán talál keményen célba: ők tűnnek talán leginkább felelősnek az ankét kommentátorai szerint. „A szeminárium semennyire se készíti föl a praxisra... az elöljárók többsége nem kommunikációteremtő, hanem sérült ember" (183. oldal). Nos ezek után a frissen kikerült fiatal pap hogyan fog gyóntatni? hogyan fog jegyesoktatást végezni? hogyan érvényes esküje, ha nem szembesítették nyíltan az élet legnehezebb gubancaival, mikor még végzős pap korában szellemileg kiskorúnak minősült?

Szerencsésnek éreztem, hogy Kamarás könyve előtti olvasmányom Thomas Merton A csend szava, műveiből összeállított szemelvénygyűjtemény volt. Minden szava mögött kemény tapasztalat és a legmagasabb szellemi szinten kontrollált elmélkedés áll. „Egyetlen dolog dönti el biztosan a hivatást: képes-e valaki szilárd elhatározással elvállalni egy konkrét lelkiállapotot, és kitartani elhatározása mellett" — írja többek között a Senki sem sziget című részben. Tehát a felelősség éppúgy terheli a szemináriumi oktatót, mint a kispapot. A religiográfia utolsó szavai egy pályán maradt pap vallomását idézik fel, a helytállás embertelen nehézségeit. Vajon mérlegelik-e pályán többéves harcot megvívott (már igazán felnőtté vált!) pályamódosító papok azt, hogy menekülve a porondról azokat a társaikat hagyják cserben, akik irtózatos energiával, minden külső és belső nehézség ellenére az egyház kebelén belül maradtak?

BODOR BÉLA:

Az a fekete lyuk

Lipp Tamás: A sátán körzője (Budapest, Liget Könyvek, 222 oldal, 188 forint)

Ez a könyv egy olyan krédó, amibe Pilátuson kívül Munkácsy Mihály a feleségével, Istóczy Győző és Ónody Géza képviselő urak az egész parlamenttel, Mikszáth Kálmán a tudósításaival, Eötvös Károly a Nagy Perével, a tiszaeszlári Solymosi Eszter a tutajosokkal, a cselédsorssal és a vérváddal, sőt, maga a kis Sarf Móricka is belekerült; úgyhogy én már csak azt szeretném tudni, hogy valójában miről is szól az a bizonyos credo? Azt szoktuk mondani, hogy aki magyarul beszél, az előbb-utóbb *valahová kilyukad*; Lipp Tamás könyve ezzel szemben maga a lyuk, amiben összes gondolata, tudása és tehetsége végérvényesen eltűnik, ezt a zavarbaejtő gravitációs tulajdonságokat mutató objektumot hagyva maga után.

A sátán körzője hét esszészerűséget foglal(na) egységbe, amelyek a felsorolt témákat érintik, és egymással is szoros kapcsolatban állnának, ha Lipp Tamás megtalálta volna az őket összekötő szálakat. Ilyen központi gondolat lehetett volna például az emberi butaság hihetetlen ereje és az ellene folytatott harc hősies természete; akár komédiaként feldolgozva, ahogy Ráth-Végh István tette volna (és tette is), akár tragikusan, ahogy Móricnál láthatjuk; de még a krónikás realizmusával is, ahogy Eötvös Károly dolgozta fel a tiszaeszlári vérvád eseményeit kitűnő, ma is élvezhető könyvében, *A nagy per*ben. Lipp azonban látványosan tehetetlenkedik azzal az ismeretanyaggal, amelynek pedig birtokában van, összefüggéseit is ért, és még eredeti gondolatoknak sincs híjával. A *Megint zsidókérdés* című fejezet érdekesen és törmören tárgyalja a képviselőház 1882. februári, a zsidók magyarországi helyzetével foglalkozó felszólalásait. Okos és árnyalt az Eötvös Károlyról szóló portré. A Munkácsy Mihályról szóló részekben is akad érdekes, mulatságos, eredeti gondolat. A Krisztus perével és a tiszaeszlári perrel foglalkozó írások azonban az ezekről a kérdésekről szóló művek sorához képest felszínesek és érdektelenek. A zárófejezet pedig, melynek *Egy korszak mint műalkotás* a címe, és a 19. század utolsó húsz évét próbálja áttekinteni, maga a csőd. A nagyszabású koncepció megvalósításához olyan autonóm gondolkodásmódra lenne szükség, amit Lipp Tamás ma még nem mer vállalni. Így aztán a nagy szándék Munkácsyval szembeni gonoszkodássá laposodik; a bitumen szerelmese pedig nagy fekete lepedőivel együtt sem elég szilárd objektum ahhoz, hogy körülötte forogjon „a sátán körzője".

Szemethy Imre

páratlan oldal

Emészteni való zöldségek

Olybá nyilatkozott a minap a Magyarországi Zöld Párt elnöke, miszerint: „Nemzeti függetlenségünk alapja nemzeti növényeink fogyasztása."

A narancsot nem ajánlja, mert az csak azon az égövön emészthető, ahol megterem, s egyébként is: „az egy magyartalan gyümölcs".

Sőt, nemkülönben szlováktalan, csehtelen, némettelen, osztráktalan, dántalan, angoltalan, finntelen stb., a citrommal meg a banánnal együtt; de legyen ez csak az említett népek baja, ezen ne emésszük magunkat. Egy, a nemzeti függetlenséget kulináris úton, élelemfogyasztással védelmező honfinak különben is csak az elnök úr éretlen zöldségei emészthetők, ugyebár. Főleg az olyannak, aki maga is egy jókora zöld dinnye. (Vigyázat: nem görög! Magyar!)

t—r

Fogamzásgátló

„A Magyar Írószövetség választmánya pályázatot hirdet az 1994. június 1-én megüresedő Magyar Napló irodalmi lap főszerkesztői munkakörének betöltésére" — olvashattuk a sajtóban.

Honnan írószövetségünk választmányának ez az előlegezett pesszimizmusa? Hátha mégsem a Magyar Napló, hanem egyesek fogalmazási érzékének megüresedéséről van csupán szó? Egyébként ez utóbbi betöltésére is hirdethetnének pályázatot.

(Szőke György)

B. listája

Glosszánk ezúttal, ha szabad, „csak" egy talált szöveg felmutatása. Amit azonban külön is indokol, hogy most vetítik világszerte és nálunk is döbbent érdeklődés közepette Spielberg Schindler listája című filmjét.

Szövegünk lelőhelye Fekete Sándor Gimes Miklós mártiriuma című emlékezése; megjelent a Tekintet 1994/1-2. számában. „Beléptünk a később oly kritikussá vált 1953-as esztendőbe. A nyár közepére a Szabad nép meghívást kapott a Pravdától. B. vezette a küldöttséget, amelynek én is tagja lettem. (...) B. a sztálinizmus élő megtestesítője volt, hozzá képest még Rákosi is joviális-liberális szalonkommunistának tűnhet utólag. Egy éjszaka bejött a szállodai szobámba egy vodkás üveggel, ami meglepett, mert nem volt iszákos, s ömleni kezdett belőle a szó. hamarosan megtudtam, hogy rendkívüli fejlemények várhatóak nálunk, ittjárt, mármint Moszkvában a magyar pártküldöttség, s olyan idők jönnek, amikor az árulók leveszik az álarcukat. Ő azonban megtanulta a haláltáborban, hogyankell elintézni az árulókat. Létrehoztak egy titkos táborbíróságot, s amelyik rabról bebizonyosodott, hogy trockista, buharinista stb., azt halálra ítélték, s ő, aki írnokként dolgozott körzetük irodájában, megszervezte a végrehajtást: a nácik ugyanis időről időre összeállítottak egy halálszállítmányt, ilyenkor a kivégzendők kartonját kivették a dobozokból, ő pedig a kellő pillanatban a trockisták (buharisták stb.) kartonját kicserélte a németek által kivégezni szándékolt rabokéval: így azután nem egy jó elvtársat megmentettünk, az árulókat pedig kivégeztettük a németekkel."

L. I.

Az igazi művészet

Kiváló színművészünk azon kesereg a Magyar Nemzet hasábjain, hogy hazánkban az étkezési kultúra mennyire lezüllött az utóbbi évtizedekben. Hogy úgynevezett „jobb" helyeken sem tudják, hogyan kell a nemes borokat szervírozni, milyen szertartásnak kell kísérnie a palackbontást, továbbá, hogy otthon, még akár családi körben is milyen pohár dukál a sörnek, bornak, pezsgőnek.

Mint bevallottan ínyenc egyén („jobb" helyen: gourmet), csakis igazat adhatok neki: a konyhaművészet épp úgy hozzátartozik egy nemzet általános kultúrájához, mint — mondjuk — a színművészet. Sőt, akár meg is toldhatom kritikus megjegyzéseit: a baj nemcsak ott van, hogy honfitársaink nagy része nem tudja, milyen hús- avagy halételhez milyen színű és fajta bor illik: eredeti húselkészítési módjainknak csupán legegyszerűbb töredéke (marhahús-receptjeinknek mintegy egytizede!) maradt jó félszázad elteltével „életben", sajtkultúránknál pedig a kulináris művészetekben nem éppen jeleskedő poroszoké is magasabb fokon áll. (Két kivétel, mint tudjuk: a pálpusztai és a Karaván füstölt sajt.)

Mégis, valamilyen egészen furcsa ellenérzés kerít hatalmába, amikor e panaszokról olvasok. Művészünk minden egyes áldott szava százszor is igaz — de vajon sóhajának időzítése megfelelő-e? Újgazdagéknak épp úgy jónéhány esztendőre (esztendőre? nemzedékre!) lesz szükségük a gasztronómia finomságainak elsajátítására, mint a néhai amerikánus gengszter Astor úr leszármazottainak. Az újszegényeknek — állás és szállás, vagy legalábbis villany nélkül a társadalom sötétjében kuporgóknak — pedig kisebb gondjuk is nagyobb lesz annál, mintsem, hogy azon töprengjenek, milyen színű és ízű bort kortyintsanak a süllőhöz, s milyen kehelyből fogyasszák a Veuve Cliquot-t.

Kenyeret adni a kezükbe, s mellé legalább egy bögre tejet: szerintem ez volna manapság az igazi művészet.

Timár György

Logika és kurázsi

A Parabola — kártérítési és helyreigazítási igénnyel — beperelte a Köznevelés című lapot, mert ezutóbbi merészelte leírni: a Parabola immár „nyíltan és gúnyosan zsidózik". A bíróság jogerős ítéletben kimondta, hogy a Köznevelésnek nincs miért bocsánatot kérnie.

Ha az a kijelentés, miszerint a Parabola nyíltan és gúnyosan zsidózik, nem igényel helyreigazítást, akkor a bíróság kimondta, hogy a Parabola nyíltan és gúnyosan zsidózik; értsd ezen a magyar nyelvben „zsidózik" eufémizmussal jelölt antiszemita uszítást.

Ha a Parabola az antiszemita uszítás fóruma, és olyanokat állít például, hogy aki zsidó, az kollaboráns, az hajlamos Leninbérenc, szovjetbérenc, másbérenc bűnökre, az a múltban hibás politikai döntéseket hozott és ebből következően a jövőben is ilyeneket fog hozni, és aki kóser konyhát visz, az képtelen helyesen szituációt megítélni, akkor ezzel egy magára valamit adó zsidónak lelki sérelmet okoz. Meglehetősen súlyosat.

Ha valaki, jelen esetben a Parabola, valamely nemzet, nép, faj vagy vallási csoport tagjának a csoporthoz tartozás miatt súlyos testi vagy lelki sérelmet okoz, akkor a BTK. 156. paragrafusa szerint büntetendő cselekményt valósít meg.

Ha a Parabola adása a BTK. 156. paragrafusa szerint büntetendő cselekményt valósított meg, akkor már csak egy bátor ember kell, aki magánszemélyként vagy hivatalból törvény elé hívná a szerkesztőt, a társszerzőket, szellemi és politikai atyáikkal egyetemben. (Miképpen megtette azt annak idején Rajk Lászlóné és Sánta Ferenc, amikor elballagtak a kerületi rendőrőrsre, és feljelentették Rákosi Mátyást.)

Itt megszakad a logikai lánc; ilyen ember még nem akadt szerte Magyarországon.

Horváth F. Miklós

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

Huszadrang

A Rádiónál valaki huszadrangú íróknak minősítette azokat, akik letiltották magukat és munkáikat a műsorról: Mándyt, Mészölyt, Nádast, Esterházyt...

Nem kell szégyenkezniük; jó társaságba kerültek: Bródy Sándor mellé. A Magyar Fórumban írja Sebestyén Béla: „...az ízigvérig burzsoá Bródy — írói talentumát tekintve — igazán huszadrangú." Kár volt annak idején, épp a Rádiónál, utcát elnevezni róla. Ha minden ily csekély tehetségnek utcanevet adnának, New York sem győzné utcával. (London talán igen, mert ott sej! van számos utca.)

„Bródynak akármelyik művét kezdtem is olvasni — folytatja Csurka lapjának szerzője — idő múltán oly megmagyarázhatatlan, émelyítő életérzés fogott el, amely a látási zavarokkal együtt járó idegkimerültség okozta fejfájásra emlékeztet. Istenem, ötlött fel bennem a megvilágosodás egy váratlan pillanatában, hiszen ez engem gyaláz, az én népemet mocskolja."

Nem lett volna egyszerűbb kimondani a megvilágosodás pillanatában: Ez a Bródy egy büdös zsidó. Voltaképpen meg kellene késelni.

Lukácsy Sándor

FENYŐ ISTVÁN:

Nemzet és birodalom

Eötvös József: Az 1848-iki forradalom története — Müncheni vázlat

Eötvös József klasszikus értékű állambölcseleti munkájának, az Uralkodó Eszméknek két fontos előzménye jelent meg az induló Eötvös József történeti és állambölcseleti művei című sorozatban. Mindkettő kiadatlan volt eddig, ráadásul az egyik — Az 1848-iki forradalom története — ismeretlen is. A másikat, az OSZK-ban őrzött Müncheni vázlat című kéziratot a szakemberek már ismerték. Az előbbi mű lezáratlanságában is rendkívül érdekes: a 48-as forradalom miniszterének, a reformkori ellenzéki mozgalom egyik vezéregyéniségének elemző értékelését foglalja magába mindarról, amit politikustársaival együtt csináltak, és amit elmulasztottak, illetve amit ellenük mások cselekedtek. Annál becsesebb ez a vizsgálat, mivel az 1848-iki forradalom története — mint azt a közreadó Gángó Gábor meggyőzően bizonyítja — 1848 utolsó hónapjaiban keletkezett, akkor tehát, amikor a szabadságharc ügye még nem dőlt el.

Eötvös fő célja e művében megegyezik a politikai pálya egészében követettekkel: az ország sorsát továbbra is egy erős ausztriai birodalom keretében tudja csak elképzelni. Az a törekvés vezeti, hogy megtalálja az autonóm kormányzású magyar nemzet helyét a birodalom szervezetében. E téren a centralisták legfeljebb külpolitikailag tájékozottabban képviselték azt, amit a hazai ellenzék többi része is akart: része maradni egy olyan erős birodalomnak, amely a nemzetiségi probléma megoldatlansága miatt fenyegetett országnak védfala lehet a félelmetes orosz veszéllyel szemben. A cári intervenció lehetősége nemcsak az „éjszakai kolossz" expanzív törekvései miatt volt idehaza riasztó, hanem azért is, mert a cárizmus tudatosan épített a plánszlávizmus befolyására a hazai nemzetiségek körében.

Ugyanakkor a centralisták azt is jól tudták, hogy a nagyhatalmaknak az európai egyensúly érdekében — nem utolsósorban a cárizmus terjeszkedésének megakadályozásában — szükségük van Ausztriára, s nem fogják támogatni hazánk esetleges függetlenségi aspirációit. Amíg ők az orosz beavatkozás lehetőségéről és a nyugati nagyhatalmak közönyéről, sőt idegenkedéséről feltételeztek, az 1848-1849-ben sorra valósággá vált — egyetlen kivétellel. Eötvösék nem számoltak azzal a hősies ellenállással, amellyel a magyar nemzet az osztrák, majd az orosz nagyhatalmakkal 1848 őszétől kezdve szembeszállott, s amelynek jelentős szerepe lett utóbb a kiegyezés létrejöttében.

Emellett azután Magyarországnak más szempontból is szüksége volt a monarchiára. Nálunk el szoktak feledkezni arról a tényről, hogy Ausztria a XIX. század első felében erőteljes polgári fejlődésen ment keresztül, amely e téren hazánk előtt mintaként is szolgált. A polgári gazdaság, ipar, infrastruktúra, de életmód és magatartásformák terén is Ausztria eredményei számunkra iskolát jellenthettek (amelytől egyébként tanultunk is). S a XIX. század közepén Magyarországnak úgyszólván nem volt még ipara, elmaradott volt a mezőgazdasága — bizony kétséges, hogy egyedül képes lett volna megállni az európai országok versenyében.

Eötvös birodalomban való gondolkodása azonban egyáltalán nem jelenti azt, mintha annak meglévő állami szerkezetével elégedett lett volna. A most felfedezett kéziratban hangsúlyozza, hogy a birodalom struktúráján Ferenc császár halála óta semmi változást nem hajtottak végre. A stabilitás védelme volt és maradt a kormányzás főelve. Nem jött létre reform, ezért következett be a forradalom — alkalmazza itt a centralisták régi vezérszempontját.

Az író mindenekelőtt visszatekint a '48 előtti évtizedekre. A kép, amelyet a reformkor időszakáról rajzol, bizony válságtermék — egyoldalú és leegyszerűsítő. Szerinte nálunk két szélsőséges párt állott egymással szemben: az egyik csak a birodalom hatalmát, a másik csak Magyarország függetlenségét vette tekintetbe. A liberális ellenzék megítélésében tehát az ország modernizációjára tett nagyszabású kísérlet nála úgyszólván a perifériára szorul. Ugyanakkor megszépíti az egykori konzervatívok politikáját: azok Dessewffy József és Széchen Antal grófok vezetésével éppen nem akarták a megyei visszaéléseket orvosolni, s a nemzetiségeket oltalom alá venni.

Abban viszont Eötvösnek igaza van, hogy a reformot, az ország modernizációját össze kellett volna egyeztetni a birodalom jövendő felépítésével, a közös érdekekkel, s ezt a feladatot a reformkor, illetve 1848 irányító gárdája nem végezte el. (Tegyük hozzá: a centralistákat is beleértve.) E kompromisszum létrehozása érdekében írja művét Eötvös — illetve írja majd két évtizeden át legfontosabb alkotásait.

1848 fejleményeit mérlegelve nem ért egyet a kossuthi politikával, de nem tagadja meg '48 márciusát, az átalakulás forradalmi folyamatát. Szerinte nálunk a forradalom végezte el azt, ami az ausztriai kormányférfiak merevsége miatt már régóta halasztódott. A forradalmat ezúttal is a szerencsétlenségek legnagyobbikának tartja, ám ezúttal kikerülhetetlennek is. „Vannak krónikus bajok, ahol az egészség csak egy életveszélyeztető crisis útján nyerhetik vissza" — fogadja el Eötvös 1848 őszén, emigrációjában is a lezajlott forradalom szükségszerűségét. Más kérdés viszont, hogy a régi rendszer megdöntése után rendezni kellett volna Magyarország és a birodalom kapcsolatát. De hogyan?

Eötvös sorra veszi a szakadás előidéző tényezőit. Úgy véli, hogy az ausztriai államadósság egy részének elvállalása olyan teher, amely alól hazánk nem mentheti fel magát. Ám ezt hosszú viták után éppúgy el lehetett volna intézni, mint a közös hadügyminisztérium problémáját, vagy a vám- és kereskedelmi rendszer eltéréseit. Úgy kellett volna a hadügyet elrendezni, hogy Ausztria támadása esetén Magyarország egész haderejére számot tarthasson. Eötvösnek alapszempontja az, hogy nemcsak az ország önállóságára kell törekedni, hanem arra is, hogy a birodalom erős legyen. Miért? Válasza a következő: „Egy tekintet éjszak felé a separatisticus elvek legvérmesebb barátait figyelmessé téve ezen elvek túlterjesztésének következéseire." Új szerződést tart tehát szükségesnek a két ország között: szövetséget Ausztriával, azon túl teljes alkotmányos önállóságot hazánk számára.

Itt lép be a képbe a német egység problémája. Eötvösnek teljesen igaza van, amikor arra figyelmeztet, hogy 1848 tavaszán-nyarán ennek realizálási módjától függött hazánk kapcsolata Ausztriával. A Batthyány-kormány joggal feltételezte a '48-as év rohamos eseményei nyomán, hogy a német egység hónapokon belül megvalósul, s Magyarország a német birodalommal szövetségi kapcsolatba lép.

Eötvös figyelme e műben fordul először a nemzetiségi kérdés felé. Újszerű elem nála az, hogy a probléma összetevői között a magyar túlbuzgóságot, a magyar nyelv hivatalossá válását is számon tartja. Nem a kölcsönös izgatásból vezeti le a nemzetiségi ellenségeskedést — mint azt akkortájt tette nálunk az ellenzéki publicisztika—, hanem a korszellem irányából. Ugyanakkor változatlanul vallja azt a szokásos liberális álláspontot is, hogy a '48-as országgyűlés nyelvi téren mindent megtett azzal, hogy polgárainak nemzetiségi különbség nélkül egyazon politikai jogot biztosított. Ez csakugyan nem volt kevés, de akkor már nem volt elegendő: a nemzetiségek kollektív jogaira is szükség lett volna. Elítéli viszont a törvényhozást azért — s ez nagy fontosságú felismerés! —, hogy nem mondta ki elvszerűen a hazai nemzetiségek egyenjogúságát, s hogy az országgyűlési követi tisztséget a magyar nyelv tudásához kötötte.

A fejtegetések hangsúlyozzák, hogy a '48-as átalakulás nálunk általános nyugalom közepette folyt le. Eötvös szerint a magyar törvényhozás túlnyomó többsége éppúgy rendet és békét akart, mint a kormány — érvelése e ponton teljesen egybehangzik Kemény Zsigmond Forradalom után című röpiratának megállapításaival —, az alkotmányos fejlődést az osztrák kormányzat maga ásta meg azzal, hogy 1848 augusztusának végén visszavonta az áprilisi törvények legfontosabb részét. Ausztria támadásában látja a bekövetkezett tragikus események okát, szerinte az udvar politikájaa rendítette meg Magyarország egész lakosságának rokonszenvét, ingatta meg azt a tiszteletet, amelyet a néptömegek a királyi hatalom iránt éreztek. Ebből a szempontból Eötvös frappáns összehasonlítást tesz 1789 francia és 1848 magyar forradalma között; mindkét helyen a külső megtámadás idézte elő a belső erőszakot, kergette vérontásba az embereket. A braunschweigi herceg manifesztum nélkül nem került volna uralomra, Robespierre s vele a nyaktiló — Jellasic betörése a szerbek felingerelése nélkül Magyarországon nem került volna előtérbe a baloldal — vonja meg az analógiát Eötvös. Bármennyire nem rokonszenvez is a kossuthi politikával, a fő felelősséget a történtekért a rövidlátó birodalmi kormányférfiakra testálja.

Most kiadott másik tanulmányának, a Müncheni vázlatnak bevezető fejtegetései értelemszerűen megegyeznek az előbbi munkáéval. Túllép viszont azáltal, hogy most már nem annyira a helyzet tisztázása a célja, mint inkább fokozottabban a programadás: a létesítendő új alkotmányos birodalom alapelveinek kimunkálása. Eötvös itt nevezi néven először azt a három „uralkodó eszmét", amelynek elemzése magisztrális állambölcseleti művének középpontjába kerül majd: a szabadság, egyenlőség és nemzetiség ideája vezérli szerinte az embereket, ezek azonban akkori értelmezésük folytán kiáltó ellentétben állnak egymással. A három eszme helyes alkalmazási módjának megtalálása, az eszmék egyeztetése, ugyanakkor az abszulutista hatalomösszpontosítás felváltása a lakosság politikai participációjával — ez alapvetően fontos gondolatkörök itt kerülnek először felvázolásra.

Eötvösnek itt újra szembe kell néznie a nemzetiségek problémakörével. Kénytelen ráeszmélni arra, hogy míg a sokáig mintaként tekintett Franciaország polgári nemzetállamában a szabadság és egyenlőség eszméi mögött a nemzetiség ideája csak másodlagos jelentőségű, addig az ausztriai birodalomban ez fordítva áll. A helyzet aggodalomra készteti, mert mindez az államot feloszlásához vezetheti, jóllehet a három eszme sikeres megvalósítása csak a birodalom fennállásával lehetséges. S amikor erről szól, éppen nem a fennálló Schwarzenberg-kormányzat prolongálására gondol: „...bizonyos, hogy semmi kormányforma állandóságára nem számíthat, amely a nemzet érzelmeivel ellentétben áll"— nyilvánítja ki az akkori ausztriai kormánypolitika elvi elutasítását. A népek érdekeik figyelembe vétele alapján egyesítő, erős birodalmat immár „közös ügyek" intézésével képzeli el — erről az eshetőségről e művében szól először. Eszerint a monarchia érdekében szükségesnek tudja, hogy a hadügy, pénzügy, külügy, kereskedelem és közlekedés irányítása a jövőben közös legyen.

Az olvasóban kétségkívül idegenkedést kelt, amikor arról olvas egy szövegben, mely az ország Habsburg-hatalom által való megtámadtatásának idején kelt, hogy a birodalmi patriotizmusnak még támadnia kell (?), s hogy a birodalom közös országgyűlésének miként kell az egyes népek követeiből állnia (?). Eötvös nézetei egyébként a nemzetiségi kérdésben továbbra is válságot tükröznek: egyfelől úgy véli, hogy a nemzetiségi eszmék haldokolnak (? már a negyvenes évek elején ez volt a vélménye!), másfelől viszont a nemzetiségi követelések lehető kielégítését kívánja. Az a véleménye, hogy a nemzetiségi eszmére nem nagy jövő vár (mondja ezt a képtelenséget egy nemzeti szabadságharc közepén, ráadásul akkor, amikor a magyar állam integritását a nemzetiségi küzdelmek életveszélyesen fenyegetik!), hogy az újabb időkben a nemzeti elkülönlés okai gyengülnek vagy eltűnnek, s hogy korunkban már csak a nyelv különbözteti meg az egyes nemzeteket. Itt olvashajuk először azokat az Uralkodó Eszmék első kötetében is kifejtett, a kortársakban méltán megbotránkozást keltő ideákat is, hogy a nemzetiségi eszme arisztokratikus, a nemesség ideájához hasonlóan felsőbbségen alapul és uralmat kíván, s hogy rövidesen legyőzi majd a szabadság és az egyenlőség eszméje.

A nagy államböcseleti műnek azonban további, ennél sokkal racionálisabb gondolatai is itt nyernek először megfogalmazást. Így a szabadság és az egyenlőség viszonyának értelmezése. Eötvös számára — igazi liberális módjára — az egyéni szabadság a legfontosabb. Mellette politikai egyenlőséget kíván, de szociális egyenlőséget nem: zseniálisan érzékeli, hogy az utóbbi teljes mozdulatlanságra vezetne, a szolgaság egyenlőségre, a tenetségel nivellálódására. Eötvös a szabadság egyenlőségét követeli a jövő magyar, illetve ausztriai társadalma számára.

Századunk történelme az írópolitikusnak e gondolatát éppúgy igazolta, mint amit a Müncheni vázlatban — az Uralkodó Eszmék eszmefuttatásait ugyancsak előlegezve — az önkormányzatról kifejtett. Eötvös azt kívánja, hogy a jövő birodalmának állami koncentrációja csak ott valósuljon meg, ahol az elengedhetetlen. Helyette municipális szerkezet alkalmazását javasolja — társulatok, egyesületek, szövetségek létrehozását, szabad egyházat stb. A közügyekben való tömeges részvételben látja azt az eszközt, amely meggátolhatja mind az állami túlhatalom, mind a forradalmi indulatok kialakulását. „... szükséges, hogy felgerjedett korunkban az emberi acivitásnak szabad tér engedtessék" — hangzik fel itt Eötvös József legfontosabb üzenete.

A szövegkitikai kiadás munkáját — az elsőt az Eötvös-filológia történetében — Gángó Gábor mintaszerűen végezte el. Ugyancsak igen informatív előszava is, amelyben az Uralkodó Eszmék előzményeinek kronológiai vizsgálatát nyújtja. Remélhetőleg mindez szabad utat nyit az egész eötvösi életmű szövegkritikai kiadásához. *(Argumentum Kiadó)*

Szemethy Imre

páratlan oldal

Madarak

Olvasom, hogy a világkiállítás jelképének kiötlője, rövid magyarországi látogatásának hatására úgy döntött, megváltoztatja a figurát. Kár érte! Gusztusos kis darab volt és pompásan illett nagy, történelmi madaraink sorába (turulmadár, Mátyás hollója, expocsibe), ilyen módon segítve, hogy a kiállítás elfoglalja méltó helyét históriánkban.

A tyúkért tehát kár, de van még valami zavaró ebben az ügyben. Föltételezve, hogy az alkotót a legjobb szándék vezérli és hazai jeleseinkkel folytatott megbeszélései, valamint a helyszín megtekintése újabb tápot adtak nemes indulatainak, meg kell jegyezni: annak idején valami pályázat volt az ügyben kiírva. Jó lenne tudni, hogy ott a mű vagy a művész diadalmaskodott. De az utóbbi esetben is kérdések sora marad nyitva. Azt jelenti-e a győzelem, hogy az illető szabad kezet kapott egy tetszése szerinti jelkép megalkotására? Esetleg egy új bizottság ül össze? Esetleg új pályázat lesz?

Esetleg minket néznek madárnak?

H. E.

Mikor megyünk Nepálba?

Megállunk egy ismerős nővel beszélgetni, mindkettőnk kezében tömött bevásárlókosár, az övéből vécépapír lóg ki, az enyémből néhány cső kukorica.

„Te — mondja —, *ha az ember azt tehetné mindig, amit akar, de jó lenne! Ha nem kéne mindig a gyerekre, a főzésre, az iskolára gondolni, istenem... Csak utaznék. Egy évet lennék Indiában, egyet Nepálban, egyet egy gurunál, egyet egy kolostorban, aztán a tengeren, a sivatagban. Megmásznám a Himaláját, szívnék hasist Koppenhágában, Prágában hetekig söröznék. Ausztráliában kengurukat nevelnék."*

Nem mondok neki semmi szokásosat, nem erősítem, hogy tényleg milyen jó is lenne, leteszem inkább a szatyromat és komolyan ránézek:

„Esküdjünk meg, hogy negyven év múlva, amikor én majdnem hetven leszek, te meg majdnem nyolcvan, s az unokáink is felnőttek, elmegyünk és megcsináljuk."

Kezet ad. Süt a tenyere. Így állunk néhány másodpercig, összefogódzkodva, mellettünk füstös buszok húznak, a közművelődési intézmény előtt zenekar dobol hangosan, két asszony perlekedik a postánál — de ez csak egy óra múlva jut eszembe, amikor otthon, a konyhában kipakolom a csöves kukoricát, vizet teszek föl főni, és a míves teáskannákat bemutató naptáramon beikszelem az aznapi dátumot.

Még negyven év Nepálig.

(doros)

Szörnyű tudatlanság

Egy szép, őszi reggelen jeles publicistánk afölötti keserűségének adott hangot a rádióban, hogy kiveszőben vannak a régi szép szokások, mesterségek, táncok, viselkedésmódok. Szomorú példaként említi, hogy falvainkban százezrével élnek olyan ifjak, akik nem tudnak kaszálni, és leányok, akik nem tudnak kenyeret dagasztani.

Javaslom, ne álljunk meg félúton! Ürítsük fenékig a keserű poharat! Mert egészen bizonyos, hogy hazánkban csak elvétve találni olyan legényt, aki képes vágtató lováról hátrafelé nyilazni, arról nem is beszélve, hogy egy becsületes adag, nyereg alatt puhított lóhús elfogyasztása milyen mértékben viselné meg a nyápic testüket. Leányaink közt sem nagyon akad olyan, aki tisztában lenne a kumisz elkészítésének fortélyaival és lószőrből sem tudnak pányvát csinálni. Általában elmondható, hogy a faekés földműveléshez és a nomád, legeltető állattenyésztéshez szükséges ismeretek alapjaival sem rendelkezik ifjúságunk. Meg autót vezetni sem nagyon tudnak. Ebbe a fogyatékosságukba aztán időnként bele szoktak halni.

Holler Endre

Marx és Engels szobra

Megkezdődött a füvesítés Marx Károly és Engels Frigyes szobrának helyén a Jászai Mari téren, a képviselők háza (közkedvelt néven a „Fehér Ház") mellett. Ezzel befejeződik Boross Péter nagy műve, a főváros marxtalanítása. Előbb a szobrot vitték el, aztán nyár végén a talapzatot, most pedig — miután helyét sóval behinteni nem korszerű — legalább olyanná teszik a talajt, mintha soha semmi nem állt volna ott.

Ott voltam a szobor utolsó estéjén, amikor a főváros értelmisége búcsúzott tőle — és éppen nemcsak azok, akik pártállásukra nézve hitelvszerűen tisztelték volna őket, hanem olyanok, akik a világ nagy gondolkodói előtt tisztelegtek. Aztán sokszor megálltam a csonka talapzat előtt, remélve, hogy elfelejtik lebontani a választásokig, és akkor talán majd az új kormány, mint az intolerancia emlékművét, örök mementóként őrzi meg. De nem, nem voltak feledékenyek, megjelentek a buldózerek, most meg a kertészek. Bevégeztetett.

Én azonban elgondolkoztam a sors forgandóságán. Az eltávolított szobron megjelenített gondolkodók nem voltak mellékszereplői az elmúlt másfél évszázad európai és világtörténelmének. Olyan gondolatokat fejtettek ki, amelyekben sokak álmát fogalmazták meg egy olyan világról, amelyben a szabadság nem ellentétes az egyenlőséggel és testvériséggel. Tévedhettek több mindenben, de igazságukat sem lehet megtagadni. Hatásuk titka az utóbbiban van. Nem a szovjet rendszer felépülésén és összeomlásán kell ezt mérni, hanem a szociális eszme térhódításán, a jóléti állam és a demokrácia terjedésén.

Az eddigi történelemnek azonban van egy sajátossága. Akkor volt ez a hatás különösen nagy, akkor terjedt legnagyobb erővel a Marxék által (is) képviselt gondolat, amikor és amíg nem volt még szobra sem Marxnak, sem Engelsnek. Amikor még a fennálló hatalommal szemben nyújtotta valami jobbnak az ígéretét. Hiszen tudni való, hogy a szovjet rendszer is előbb a Nagy Vezérek hatalmas emlékműveit szorgalmazta, valahogy ódzkodott tőle, nyilván attól félt, hogy igazságuk őket is égeti. Csak az utolsó időben állítottak neki szobrot Moszkvában és Budapesten is. Éppenséggel abban az időben, amikor a világ már inkább arra figyelt, hogy Marx és Engels megfogalmazásaiban mi minden bizonyult időlegesnek és érvénytelennek.

Levonhatjuk tehát a következtetést: Marx (és nem a „marxizmus") történelmi ereje jobban ki tud bontakozni szobor nélkül, mint szoborral. Nagyobb a hatása akkor, amikor nem protokollünnepségeken tisztelik és protokolltanszékeken hirdetik, hanem az igazság keresése érdekében ütik fel műveit.

Vajon tudták-e ezt azok, akiknek olyan sürgős volt a szobrok eltüntetése?

Vitányi Iván

Mintha

„A Magyar Televízió úgy viszonyul a választásokhoz (majd), mintha a médiatörvény léteznék..." *(Tv-híradó, szeptember 21.)*

Nem értem Nahlik urat. Hogyan lehet úgy viszonyulni valamihez, mintha léteznék, mikor nem létezik, és épp azért nem létezik, mert tudniillik nem fogadták el.

Ezek után én, ha országgyűlési képviselő lennék, beterjesztenék egy törvényt (most mindegy, hogy miről), s miután a parlament ezt nem fogadná el — nem fogadná el, mert tudniillik ellenzéki képviselő volnék —, mégis úgy viselkednék, mintha elfogadták volna, vagyis léteznék az a törvény (mondjuk, a többnejűségről), amely valójában nem is létezik.

Sőt! Egyszerűen csak úgy viselkednék, mintha honatya lennék és már be is terjesztettem volna azt a bizonyos törvényt, és — persze — akképpen is viselkednék...

Nahlik úr erre mit cselekedne?

– dizol

Nyelvtani becsület

Az indulatos megjegyzéseiről híres Eörsi Mátyás a minap a parlamentben kétségkívül azt vágta Balsai István fejéhez, hogy az ország nála sokkal becsületesebb igazságügyminisztert érdemelt volna. Volt is nagy fölzúdulás: becsületsértés! Jó, jó, nem szép gesztus, az biztos. Ám ha úgy vesszük, hogy a becsületesebb a becsületes jelző középfokú formája, akkor Eörsi szövegében az is benne van, hogy a miniszter becsületes. Legfeljebb a képviselő még Balsainál is becsületesebbet kívánt volna az országnak. Szerintem a dolog így rendben is van.

Nyelvtanilag.

(szále)

Rekviem Közszolgálati glossza

Ezennel rovatot nyitok. Annyi varázslatosan őrült történetet hallok újabban a tévéről és a rádióról, hogy kár volna ezeket veszni hagyni, megfosztani a nemzetet önmaga megismerésétől. Különös tekintettel arra, hogy két ún. közszolgálati intézményről van szó, úgyhogy mindez mintegy a mi jóváhagyásunkkal történik. Neveket nem említek, mert ezek nyilván körülményesen bizonyítható történetek, egy tanú nem tanú, és (nekem) elég, ha *Lengyel László* jár bírósági tárgyalásokra.

Az újonnan kinevezett kis zenei főnök megtekinti az október hatodikai zenei programot, s rábök Wolfgang Amadeus Mozart nevére (Rekviem!). Ingatja a fejét. Nem lesz ez jó. Mért? Az aradi vértanúk napján itt nem lesz osztrák zeneszerzőzés.

Ad notam: itt nem lesz lecsózás.

Tudom, azt hiszik, én találtam ki.

De nem én találtam ki. Hozott anyagból dolgozom.

(esti)

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

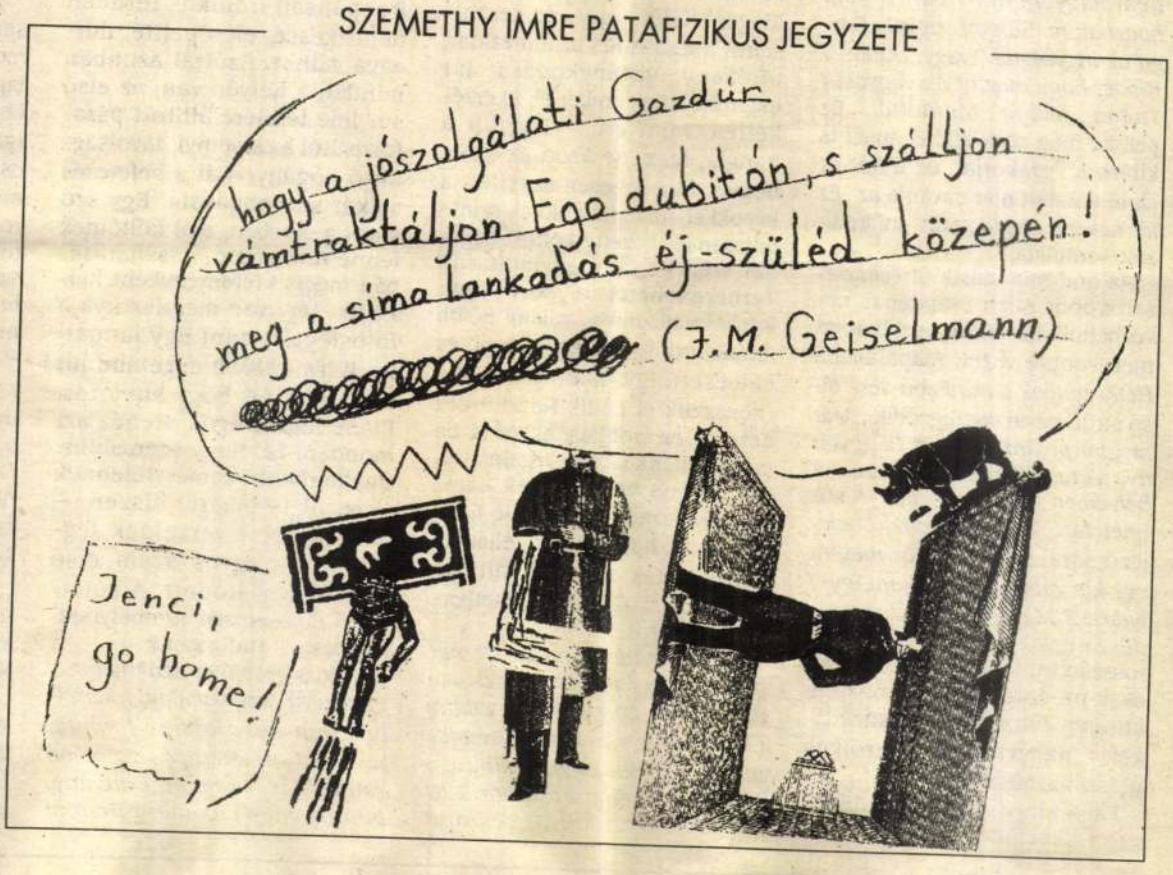

JUHÁSZ FERENC:

Utószó

Egyszer verset írtam festő-barátomról. A vers a Bata Imre szerkesztette Élet és Irodalomban jelent meg. Rejtelmesnek látszó címmel, amit barátom sem értett: 14 R G B P F. Pedig a verscím csak lakáscíme volt. Úgy összegződött az időben az időm, hogy magam vihettem el neki a kinyomtatott verset Párisba. Elolvasta. Kiment a műteremből. Visszajött, aztán megint kiment a műteremből. A kapu előtti két négyzetméteres házkertben a hosszú karóra fölfuttatott paradicsom piros apró fürtjei között matatott, babrált, a súlyosodó vércsöppfürtöcskéket kötözte zöld szár-hónaljuknál fekete cérnával. Aztán este, mikor a Madeleine-templom vaskerítésénél ácsorogtunk cigarettázva, feleségem, ő, Fejtő Ferenc, francia költők, Szabad Európa Rádiósok, követségi emberek s dörzsöltük talpunkkal egyik parazsas csikket a másik után az aszfaltba: hirtelen rám emelte arcát a villanyfényes árny-szigeten, mert francianyelvű vers-estém kezdetére vártunk, ami a Madeleine-templom kripta-termében volt, rámnézett világító gálickék-szemekkel, s azt mondta: „Ilyenkor mit kell csinálni? Most ugorjak a sírba?" Fejtő fölhorkant fehéren, mint egy egyszemélyes hóvihar: „Mér, mit csinált a Ferkó?" „Persze, persze, mondta barátom Fejtőnek, régen találkoztunk már." És most én kérdezem Barátaim: ilyenkor mit kell csinálni? Ugorjak a sírba? Gondolom azt gondolta barátom Hantai Simon, a festő: verset így csak a halottakról írnak, nem az élő működésről, s ha már így van, kimegy a Père Lachaise-i, vagy a montmartre-i temetőbe s beugrik a földbe, valahol Apollinaire és Proust sírja között, Géricault zöld bronz-mellszobra alatt, vagy Baudelaire közelében a napfényes fönti kőlaposon, ahol a kitüntetések márványba hímezve, mint a virágok, ahol a sírmárvány, mint színesen, sűrűn tetovált mellkas, sárkánygyíkokkal, denevérszárnyas szivárványszörnyekkel tekeredve. És így van a költő is. A jelenidő költője is, aki anyahasmagzati azonossággal lebeg a mindenségben, s nemcsak tudja, éli is azt, amit Vörösmarty Mihály írt le oly csodás szörnyűlködéssel, zokogva és rettegve mondván hogy: „Mindig így volt e világi élet, Egyszer fázott, máskor lánggal égett." Mert ez a frázisnak tetsző két sor a befejezett lét-igazság. S amit mindig gyanítottam, de most már a gyanú utáni magányomban tudom, magam már életkorban túlélve Vörösmarty Mihályt, akit boldogan vallok egyik mesteremnek: ezek a létanyag roppant tűzsúlyától gyémánt-tisztává és gyémánt-keménnyé égő frázisok a legmaradandóbbak a költészetben. Minden költő reménykedik abban, hogy szép, hasznos és maradandó, amit teremtett és minden költőt vasburokba öltöztet a csüggedés, ami gyötrelme súlyával kétségbe-esése mágneses poklába lehúzza a Pokolba, amely, mint hold-nagy, vastagon rúzsos Marilyn Monroe-száj mágnesből, fogsoros, redős, vörös, zsíros mágnesszirom rózsa-bűn, s ez égitest-nagy szívószáj mágnes-csókkal mondja, ez a mágnes-rózsa büntetés, hogy munkája haszontalan volt, s ezel egész élete fölösleges, használhatatlan és nem más, mint belső szemét, az embertest egészét illetően esztétikailag is bántó, mint egy combbelsőben, vagy háthúsban képződött fogsor, az ikermásodik genetikai tévedés, teremtés-alapképlet-hiba, ami ugyan csak a röntgen-átvilágításban látható a képernyőn, mint csokor hóvirág, mégis fáj, életveszélyt nemző, haszna nincs, feladata sincs, egy rácskaréjnyi halál az elevenben. Magam mindig fáztam és mindig lángban égtem. Rettenetes fagyokban ácsorogtam évekig sokszor, vánszorogtam hósivatagban, mint csataveréség után, aztán kigyúltam és ragyogtam, aztán fagykristály-sejtszövevény falevélként hulltam, aztán virágba-borult szívem, mint a tavaszi kert, aztán virághalál és ének-fulladás. Ez a mániás-depressziós folyamat volt eddigi életem a költészetben. S most is így lenne, ha hagynám, hatvanöt évesen, összekeverve minden látomás, láng, halál, ítélet, hit, szó-mennyiség, a vereségben győzelem, a győzelemben vereség és megsemmisülés-érzés és fogvacogás, szív-vacogás. Azt mondta nekem Nyírő Gyula, a kétlábonjáró Monarchia, a pszichiáter 1956 után: „Legyél türelmes, a depresszió unatkozik, a depresszió kifárad, a depresszió megunja, abbahagyja önmagát, majd meglátod." És igaza volt! A teremtésfolyamatokról nem akarok beszélni, az ihlet természetéről, az ihlet módszeréről, az ihlet változatairól sem. Ars poeticát sem mondok. Mert változhatnak és változnak az ars poetikák. Arról sem, hogy mi a modern, mi az avas, mi az új és mi a régi a költészetben. Azt is csak érintem szavaim ujjhegyével, hogy értelmes teremtés csak akkor van, ha az erkölcsi állandó csillagképe ragyog hitünkben, mint a Göncölszekér, a csillagszekér, az embernek éji kristályszekér. S erkölcsi állandója csak az embernek lehet, a természetben egyedül, pedig az ember is a természet maga. S ezért a költészet ember nélkül nem lehet. Mint ahogy világa nélkül nem lehet az Isten. A költő dolga a költészet. A költészet emberi dolog. Embernek írnak verseket, nem az elképzelt angyaloknak, a mitikus túlvilág képzeletszörnyeinek, tündér-titánjainak, mese-lényeinek. A költészet ezért kell emberi legyen. És aki nem tudja ennek az országnak 1945 előtti és 1945 utáni történelmét, ami oly szövevényes és titokzatos volt, mint a neuronszálak és a kapillárisok térhálólombhínár-rengetege a szemgolyóban, oly brutális és zsarnoki, mint egy Tirannoszaurusz Rex, s mégis oly nárcisz-illatú sokszor: az rólam se tud semmit. A szerelemről és rettegésről, a kiszolgáltatottságról és csikó-rohanásról. Az áldozatról, függésről, hitről és halálról. Az ítélet, a vizsgálat, az osztályozás, hasonlítás joga a bíráló, irodalomtörténészeké, irodalomtudósoké, elmélet-képzőké, vagy elmélet-alkalmazóké. Az az ő büntetésük vagy jutalmuk. Az én kötelességem, hogy megköszönjem a működésemre fordított türelmet, figyelmet, időt, hogy kimondjam, milyen mélyen megtisztel ez az értelmező jóság, lélekmegnyújtó fordított inkvizíciós kínpad a tekerőkkel, csigákkal, vasfogaskerekekkel, szöghengerekkel, kötelekkel. Van egy új fehér pulikutyám, három hónapos. Hogy legyen a halottak helyett, holtak után. Barátaim! Tisztelt Barátaim! Én most, mint az a kis fehér puli, a Ferkó, az ebédlő piros fapadja alól: rémületemből fehéren kinézek, mert azt is tudom: nemcsak élni kell, megmaradni, de örülni is azoknak, akik szívükbe, mint otthonukba befogadtak.

***

Fenti írást szerzője a *Juhász Ferenc költészete* című, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Hungarológiai Szakja rendezésében 1993. szeptember 28—29-én tartott tudományos konferencia zárszavaként olvasta fel.

BODOR BÉLA:

A csapda, amelyben befelé van kifelé

(Fabó Kinga: A fül, Széphalom Könyvműhely, 40 oldal, 65 forint)

Fabó Kinga egyike azoknak a költőknek, akik a nyolcvanas évek elmúltával nem adták fel ironikus hangoltságukat. Fabó nem divatból ironizált, tehát a divat elmúltával sem kereshetett magának jövedelmezőbb hangvételt. Túlzás lenne persze azt állítani, hogy személyiségének rendíthetetlen szilárdságára támaszkodva a legnagyobb lelki nyugalommal halad a költészet számára fenntartott útján. A beszéd labirintus, és a költészet, a magunkról szóló beszéd olyan labirintus, amelyből a tájékozódás alapvető tereptárgyai is hiányoznak. Ebben a labirintusban bolyong tehát Fabó Kinga, és csoda lenne, ha nem tévedne olykor sehová sem vezető járatokba.

Az irónia-labirintus legtöbbet koptatott tévútja a Cyrano-csapda. A sértett hiúság kudarckerülő próbálkozása ez. Cyrano képtelen megszabadulni kínzó hiúságától, ezért úgy tesz, mintha fütyülne az egészre: „magamat kigúnyolom, ha kell". Fabó Kinga is sztereotip módon gúnyolódik magán: *„Ez a nő szép? No ezt / nem hagyom annyiban. / Nem hagyhatom. Sárga / vagyok. Sárga az irigységtől."* vagy: *„Kínos. / Kínos, hogy megint én vagyok. / Tudom, jobbra számítottál."* Ez persze még csak afféle „juszt is kibírom"-gyakorlat, de a *Között* című darabot már elrontja az *„Ez jár nekem. Meg a szám"* infantilizáló fordulata.

Az önirónia másik úttévesztését Woody Allen-csapdának nevezhetjük. Ez veszélyesebb, mert messzebbre vezet. Alapállása a *Hétköznapok* című Fabó-vers első strófájában összegződik: *„Már megint pofára estem. / Rám van írva. Arra a / fancsali pofámra. / A helyemen vagyok megint."* A kötetet záró *Tíz év szabadidő* befejező sorai szerint: *„Már megint egy kis válság. / Mondjam így: / baleset? Megesik. / A tizenegyedik / vagyok a tízből."* Ez a fajta rosszkedvű fatalizmus valójában csak modorában különbözik a korábbi évtizedek és nemzedékek nagyképűen heroikus pesszimizmusától.

Fabó Kinga azt akarja közölni ezzel a kötettel, hogy felnőtt, sokat próbált költővé érett, hangja letisztult, lelke megerősödött. Ez azonban csak részben igaz. Megerősödött, igaz, de gesztusairól József Attila szánnivalóan törékeny vagánykodása jut eszembe: „Sok ember él, ki érzéketlen, mint én..." Tisztult a hangja, igaz, de azon az áron, hogy szinte teljesen szakított a képekkel, az indulatokkal, szinte teljesen elvesztette költői világának (régi és új) szenzibilitását. Terhére lehetett olykori szikár intellektualizmusa, valami nőibb leírásmódot próbált keresni, és beleesett egy újabb csapdába (nevezzük el Ladik Katalinról): ami női, az erotikus. Akkor is, ha éppen ellenkezőleg. Irgalmatlanul súlyos veszteségek ezek. Nagy költőnek kell lennie Fabó Kingának, ha mindezek ellenére emlékezetes versekkel áll elő. Mert vannak ilyenek a kötetben. Figyeljük csak:

Én nem tudom, mi ez, de nagyon rossz- / indulatú. Biztosan nő tartozik hozzá. Meg / valami nevetésféle. / / Járatom magamon a várost egyfolytában: / körbeforgatom szépségem. / Az ám! Sok kicsi kulcs. Tekintet nem / / veszhet kárba. És a válasz? / Egy gúnykacaj. / Szorít a váza. / / Arcvonásaim most még a legjobb / indulattal sem mondhatók szépnek. / És ő? A lány? Divatos illata / / Poison. Nekem: erős méreg. / És a váza? / Megöl a szoritása. / / De mi lesz nélküle? (Poison)

Az arányok ezúttal hibátlanok. Márpedig az irónia legmegbízhatóbban az arányokon át vizsgálható. Ezért pusztul olyan gyorsan. Elég néhány apró változás a nyelvhasználatban, és a néhány éve még frappánsan ironikus fordulat nehézkessé, elcsépeltté, durvává válhat. Ezúttal azonban minden a helyén van; az első sor feje tetejére állított parafrázisától a csipetnyi, távolságtartó öngúnyon át a befejezés szikár szorongásáig. Egy szó sincs a versben, ami költőinek lenne nevezhető, összhatásában mégis költeményként működik. Úgy van megtisztítva a fölöslegtől, mint egy januári fa. Bármi előbb eszembe jut róla, mint az, hogy humoros. Pláne mulatságos. Nehéz azt mondani rá, hogy szenzibilis. Ugyanakkor személytelennek nevezni is bizarr, hiszen — mint a kötet verseinek legtöbbje — egyes szám első személyben íródott. A kötetnyitó *Baleset* már személytelenül beszél. Hallgassuk:

Szoros gyeplő és szűkmenet. / Egykedvű arc. Kemény, / kérlelhetetlen kéz. Rövid- / vágta. Könnyed / ostorcsapás. Az arcon semmi vér. / / Semmi látvány, pompa vagy cicoma. / Semmi komolykodás. Semmi nyom. / Semmi súly. Könnyed, / gyors lefutású láz. / De egy-egy szó elszabadul. / / Egy-egy sörét a bőr alá / fúródik. Szúr. Alattomos / kis élvezet. / lassan ölő méreg. / Felőröl. Vagy felrobban, / / mielőtt célt érne. / Nagyot pukkan. Meg se / mukkansz. Vagy szörnyet halsz, / vagy megtanulod kezelni. / Meleged van? / / Hideg zuhany. Lötyög rajtad? / Vagy túl szoros? / Nem, ez pont jó. Egy rím itt-ott / váratlan ajándék. / Hisz ez csak játék, nem komoly.

Rendkívül feszes szöveg, de semmiképpen sem érzelemmentes vagy hűvös; nem tárgyilagos líra ez. Ezúttal még a képben gondolkodás is megmaradt, igaz, hihetetlenül szorosan, csaknem mindig két szóval megragadott képek ezek: szoros gyeplő, egykedvű arc, könnyed ostorcsapás. A hideg és színtelen felszín alatt izzik a lélek anyaga. Még egy részletet nézzünk meg:

Látszólag nem szól semmiről. / Lovagol hűvös szavakon. / Neki mindegy. Unott, / monoton masina. Ontja, / ontja a szót. / / Ontja egykedvűen. Nem is tudja, / hogy mit. Most éppen be van kapcsolva. / Lenyűgöz ez a tiszta működés.

És így tovább. Ez a költői magatartás már egyértelműen kifelé vezet minden csapdából. Nem vissza, hanem tovább kifelé.

Rá kell jönnünk, hogy az irónia nem azonos a lélek kínzásával, megvetésével. Békén kell hagyni a lelket. Nézni. Figyelni, ahogy működik.

Szemethy Imre

páratlan oldal

Agyonverés, tarkólövés

Beke Kata Jézusmária, győztünk! című könyvéről ír —*babar*— fedőnevű szerző az Új Magyarország hasábjain. Nem tetszik neki. Ez szíve joga. Zsúfolt, nehezen követhető recenziójában az még hagyján, hogy — bizonyítatlanul és összefüggések nélkül — „a történelmi identitástudat hiányát" is fölrója Beke Katának. Ámbár újabban egy efféle állítás szinte vérváddal ér föl. Alább pedig teljes terjedelmében, s ugyan összefüggései nélkül, ámde összefüggései nincsenek is, idézek —*babar*— tollából egy mondatot. Azért idézem, mert képtelen vagyok vele mit kezdeni; s hátha akad majd, aki megmagyarázza:

„Persze a volt államtitkár Isten színe előtt akar megfelelni akár úgy, mint az agyonvert Szerb Antal vagy mint a tarkón lőtt Radnóti Miklós."

Most mondjuk azt Beke Katának, hogy soha nem említsék őt ennél rosszabb társaságban?

Csak az a vég, csak azt tudnánk feledni...

—ár

Elismerés a szerénységnek

Havas csúcsokon járva, kezembe akadt a rádió alelnökének egyik napilapunk számára adott alábbi nyilatkozata: „A Magyar Rádióban arra a szellemiségre, amelyet Havas Henrik, Mester Ákos és Nej György fémjelez és képvisel, nekem nincs szükségem."

A személyes ízléshez való ragaszkodásnak e megnyilvánulása (értsd: a szubjektív ítélkezésnek eme nyílt megvallása) bizonyos szerénységről tanúskodik, amely tulajdonság korunkban fölöttébb ritka lévén, csakis tisztelnivaló lehet. Mindazonáltal nyitva marad a kérdés, hogy az alelnök személyes szükségletei mennyire híven tükrözik a magyar rádióhallgatók kiterjedt táborának valamelyest objektívebb igényeit.

T. Gy.

Amerika Hangja

A legnagyobb vihart a kocsmában napról napra maga a kocsmáros szokta előidézni, amikor sztentori hangján elbődül, hogy záróra. Ilyenkor az eddig kókadtan ordítozó vendégsereg — kikapcsolódni vágyó családapák, elhízott sportolók, éjszakára olcsó helyen bemelegítő magányosok és egyéb lakótelepi egzisztenciák — duhaj kedvük elnyűhetetlenségéről tesznek tanúbizonyságot, fölemlegetik a demokráciát, követelik a záróra bizonytalan időre való fölfüggesztését s nagy mennyiségű italra hívják meg a kocsmárost, azonban ő hajthatatlan.

És a szerencsétlen közönséget nemcsak ez a csapás éri így tíz óra tájban, mert a vihar kísérőjelenségeként megjelenik Józsika. Ő lappangva eddig is ott tartózkodott a helyiségben, de a kocsmáros bődülése mintegy fölszínre löki őt, föladja türelmes és csöndes koktélkeverő tevékenységét, ami a poharak alján maradt italok összeborogatásából áll, mert jól tudja, hogy ilyenkor mindenki juszt is az utolsó csöppig megiszik mindent, csak hogy tovább maradhasson. Józsika a zárórát jelző bőgés után frissen bepördül a raktárba, aztán söprűvel, fölmosófával, vödörrel és rongygyal fölfegyverkezve ismét az ivóban terem, s fontossága teljes tudatában legott nekiáll a helyiség és a vendégek kisöprésének, hiszen munkáját a kocsmáros mindannyiszor egy felessel és egy nagyfröccsel honorálja.

Ám ezt a tevékenységét Józsika sohasem csinálja csöndben, hanem egész napi hallgatását kompenzálva, nagy hangon oktatja ki a kocsma nyitvatartását követelő ostobákat, hogy ez miként is működik Amerikában, a demokrácia és a szabadság hazájában. Józsika mindent tud Amerikáról, s most már be nem áll a szája, hosszasan fejtegeti, hogy Amerikában ez és ez így és így történik, s Józsika értesüléseit nem vonhatja senki kétségbe, hiszen baseballsapkáján USA, pólóján U.C.L.A. fölirat virít, mi több, előadásába több angol szót és kifejezést is csempész.

S mikor végre a törzsközönség föladja eleve bukásra ítéltetett harcát és aznapra végleg távozik a kocsmából, akkor Józsika elégedetten hozzáfog a fölmosáshoz egy fénykorában ruhadarabként szolgáló fölmosóronggyal, amelyen még ma is jól olvasható a fölírás: Voice of America.

Szárnyas Gábor

Surján levizsgázott

— Amíg az Esti Egyenleg ügyében a jogi folyamat nem zárul le, kötelező az ártatlanság vélelme, és konkrét személyeket senki nem nevezhet csalónak — jelentette ki Surján László. E közlés azért is megdöbbentő, mert Muster-, Master-, Béta kazetta-, valamint a be- és kilépő jelek kormánykörökben is megtalálható szakértői már megállapították a hamisítást. Göncz Árpádba ugyanis senki sem fojtotta bele a szót, bőrfejűek a tér környékén sem jártak és az Egyenleg készítőinek csak egy cél lebegett a szemük előtt: lejáratni az országot. Most, hogy mindez a napnál is világosabban bebizonyosodott, a fegyelmi, illetve a Csurka István által helyesen javasolt ügyészségi vizsgálatnak már csak azt kell megállapítania: mindezt kinek a megbízásából tették? Úgyhogy, miniszter úr, kéretik nem megzavarni a Híradó és A Hét jóvoltából végre tisztuló fejeket!

Iantai

Ötvenes évek

A Magyar Rádió által kiadott Rádió- és Televízióújság XXXVIII. évfolyam 41. *(sic!)* számának címlapján a következő szöveg szerepel: „Film az ötvenes évekből: Soha, sehol, senkinek."

Miután a hasonló című magyar filmalkotás 1988-ban készült el (azaz a nyolcvanas *évekből* való), s az ötvenes *évekről* szól, azt kell gondoljam, hogy a fenti mondattal a szerkesztők a „Csak nézünk, mint a moziban" című sorozat iránti utólagos ellenérzésüket fejezték ki.

Ha netán mégsem így volna, s a hibát csupán annak tudnák be, amit ugyanezen szám 17. oldalán írnak, hogy „az új szerkesztőség még ki sem aludta magát", ez esetben arra azért fölhívnám a t. lapkészítők figyelmét, hogy magyarul sem ártana megtanulni. Különben kiadványukat nem tudják értékesíteni. Soha, sehol, senkinek.

Péter

Kampányelő

Egy sajtópolémiában olvasom, hogy valaki „vaskos csúsztatást kever valótlansággal".

Továbbá, gondolom, alpári füllentést alávaló lódítással, szemenszedett tódítást az igazság mocskos kifacsarásával.

Sebaj. Addig, míg nem *hazudunk*, minden a legnagyobb rendben.

t—r

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

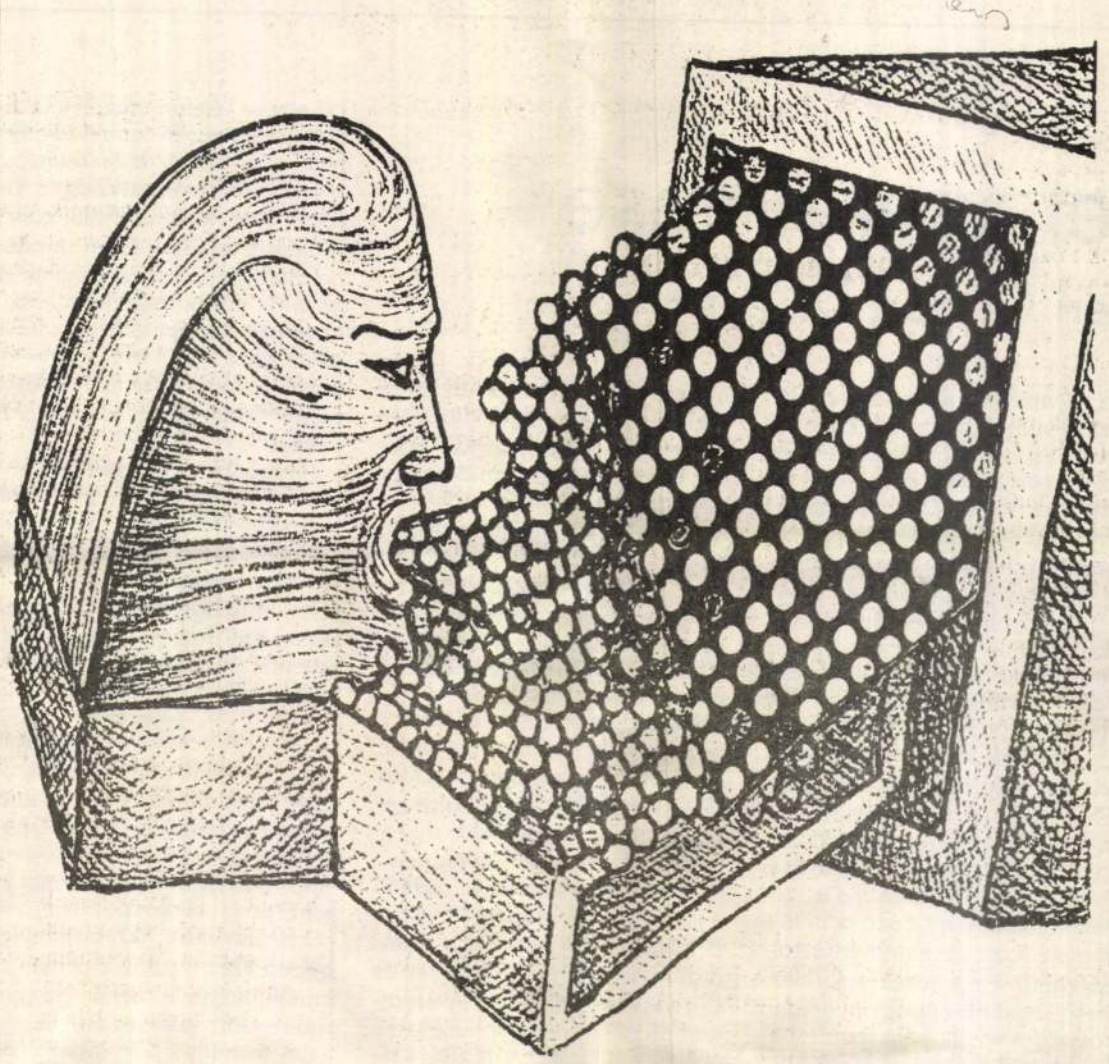

A tehetség felszínre tör

Dr. Bethlen István gróf, parlamenti képviselő — miután hazáját elhagyni kényszerült — szavai szerint szép pénzügyi karriert futott be Nyugaton. Így bizonyosra vehető, hogy nem önmaga, hanem képviselőtársai érdekében szólott, amikor fizetésüket kevesellve szorgalmazta, nyíltan vállalhassanak tagságot különböző testületekben, igazgatói tanácsokban. Hadd hozzon az is pénzt a házhoz. Tudja ő — biztosította hallgatóságát egy televíziós interjúban —, hogy ez országban számosan csupán havi néhány ezer forintból élnek, de az mégsem lehet, hogy a képviselők jövedelme alacsony legyen. Már csak azért sem, mert szinte szabály, úgy általában, hogy rendszerváltáskor éppen az értelmiség *legtehetségesebb* rétegei gazdagodnak meg legelébb.

A gazdagodás sorrendjéről lehet ugyan vitatkozni, de az érvelésről aligha. Eszerint:

1. az értelmiség legtehetségesebbjei parlamenti képviselők,

2. a parlamenti képviselők az értelmiség legtehetségesebbjei.

Meg vagyunk győzve.

Szenczi Tóth Károly

DEÁK ANDRÁS MIKLÓS:

Toni Morrison Nobel-díjas

Kicsoda Toni Morrison, akinek a neve hazánkban — legalábbis eddig — csak szűkebb szakmai berkekben forgott? Kicsoda a magyar olvasóközönség által a Salamonének (Magvető, 1986) szerzőjeként ismert írónő, és mivel érdemelte ki azt a megtiszteltetést, amelyben Richard Wright, Ralph Ellison vagy James Baldwin nem részesült és talán nem is részesülhetett? Tudván, hogy a díjat odaítélő grémium döntéseiben legalább annyira politikus testület, mint a Nemzetközi Olimpiai Bizottság, esetleg az gyanítható, hogy Morrison cseppet sem elhanyagolható írói kvalitásai mellett kétszeres kisebbségi volta is sokat nyomhatott a latban. Ám ahogy arról a magyar olvasók reménhetőleg majd meggyőződnek, nem Toni Morrison, a színes bőrű amerikai, és nem Toni Morrison, a nő részesült a magas kitüntetésben, hanem a huszadik század végén érvényes irodalmat alkotó író.

Regényeiben Toni Morrison az északon élő amerikai feketék és nők identitásproblémáit feszegeti. Hősei az elveszített kollektív mítoszt próbálják meg feléleszteni. A fehér olvasóközönségnek azért volt eleinte nehéz Morrison regényeinek, különösen az első kettőnek a befogadása, mert színes bőrű alakjai bizony egyáltaán nem hasonlítanak a fehér irodalomban előforduló sztereotip fekete jellemekre. Morrison a szülővárosa fekete negyedében játszódó önéletrajzi ihletésű művel, és viszonylag későn indítja regényírói pályafutását. Harminckilenc éves, amikor a The Bluest Eye (A legkékebb szem), amelynek színes bőrű szereplőit az írónő a fehér társadalom áldozataiként mutatja be, 1970-ben megjelenik. A késői indulást gyors egymásutánban további regények követik, amelyek fokozatosan kitágítják Morrison kezdetben a szülővárosára korlátozódó írói horizontját. E regények közül az 1973-ban megjelent és sokak által radikálisnak tartott Sula kavarja a legnagyobb kritikai vihart, ugyanis a hősnő, Sula Peace és barátnője, Nel Wright komplementer alakjai többféleképpen értelmezhető. Az egyik interpretáció szerint hősnőjén keresztül Morrison szexuális és mozgásszabadságot, társadalmi és családi kötöttségektől való mentességet követel a színes bőrű nőknek, csupa olyasmit, amit az írónő (és talán mások) felfogása szerint (is) eddig csak a fehér és fekete férfiak birtokolhattak.

Toni Morrison tudatos kísérletező. Minden regényében más és más narratív szerkezetet épít fel, amit igen jól példáz a Dzsessz előtti főművének tartott Song of Solomon (1977) is. Ez a regény, amelyben Morrison első alkalommal választ férfi főhőst, hozza meg számára az osztatlan sikert (a regény az USA-ban bestseller lett) és az amerikai írók első sorába való bebocsáttatást. Innen rukkolt elő a napokban a Nobel-díjasok még exkluzívabb klubjába. A fekete mitológia éltető erejét hangsúlyozó Salamon-ének múltat és jelent összekapcsoló regény. Főhőse, a Toni Morrisonhoz hasonló északi fekete sorsot megélt Macon Dead III aranyat keres, ám kincs helyett az őseihez vezető fonalra lel. Mivel előtte csak az apja mintázta otromba kompromisszum terpeszkedik, az ifjabb Macon csak a múlt felé tapogatózhat. Önkeresésében, amelynek során sikeresen elkerüli a barátja, Gitár által kínált fekete terrorizmus csapdáját, nagynénje, a félreérthetetlen archetípusos jegyekkel felruházott Pilátus siet a segítségére. Minél jobban sikerül a Tejesnek csúfolt fiatalembernek a töredékek összeillesztése révén a sámánének bölcsességét megfejtenie, annál inkább ráébred saját erejére...

Toni Morrison már egy, a nyolcvanas évek elején adott interjújában kapcsolatot látott írásművészete és a néger zene, a dzsessz lüktetése között. Ezt az írásművészetet a mítosz tisztelete jellemzi, hiszen a mítosz a múlt, a közös múlt felé vezető néha keskeny, néha széles ösvény. Noha Morrison bátran megkérdőjelezi a fekete amerikai irodalom eddigi férficentrikusságát, legújabb regényében, a Dzsesszben ismét férfi hőst választ. Joe Trace a századfordulón délről északra vándorolt már nem rabszolga, de még nincstelen négerek tragikus útját képviseli. A nyomor elől menekülők nem is sejtik, hogy a múlthoz, az éltető közegükhöz kötő köldökzsinórt vágják el, amikor a nagyvárosokba költöznek.

Ebbe a csapdába lép Morrison hőse is, akiből pszichopata öldöklő válik. A regényről, amely az Európa Könyvkiadó gondozásában hamarosan magyarul is olvasható lesz, első közelítésben (hiszen a kritikának még nem volt elegendő ideje arra, hogy alaposan szemügyre vegye a művet) az mondható el, hogy a Salamon-ének mellett alighanem Morrison másik főműve lesz.

Banga Ferenc: Igazán tartós

MAJOR OTTÓ:

Az élet szerelmese

(Devecseri Gábor: De Amore)

Devecseri volt az első költő, akit kamaszkoromban személyesen is megismerhettem. Őt és a tizenöt évesen megjelentetett verseskötetének társszerzőjét, Karinthy Gábort, közös barátunk Büchler Róbert — a későbbi sportpszichológus — mutatta be 1940-ben, a Vajda János Társaság vasárnapi matinéján. Attól kezdve alig volt hét, hogy valahol össze ne találkoztunk volna: Kosztolányiék Tábor utcai házában, vagy a Sas utcai Baumgarten könyvtárban (amelynek egy ideig vezetője is volt), háború után pedig az Újhold és a Magyarok törzsasztalánál, a belvárosi Centrál kávéházban. A koalíciós kormányzás éveiben, mint magyar—történelem és latinszakos bölcsész hallgattam előadásait a Pázmány Péter Tudományegyetem Görög Intézetében, amelynek tanársegéde volt.

Most, hogy özvegye — s egy életen át múzsája — Huszár Klára, „Évtizedek óta tartó szeretettel" elküldte címemre a költő fél évszázada publikált De Amore kötetének bővített és átszerkesztett — a Göncöl Kiadónál megjelentetett — új kiadását, lapozva benne óhatatlanul arra kellet gondolnom, hogy nekem egykor legkedvesebb versét, a „Kinek haját a nap fakítja, szép nyári fényt is ad neki..." kezdetű szerelmi himnuszát, alighanem e mostani kötet főszerkesztőjéhez, Huszár Klárához írta, aki az új kiadás megindítóan szép Előhangjában így ír a könyvről: „... A szerelemről szól, mert Devecseri költészetének, ifjúságától haláláig legfőbb tartalma a szerelem maradt, ha e szó nem is a megszokott értelmében értelmezhető. Ez a nehezen kifejezhető fogalom éppúgy magában foglalja a másik nem iránt lobogó érzéseket, mint a költő által munkaszerelemnek nevezett olthatatlan szenvedélyt, és még tágabban értelmezve: az élet szerelmét. Halálos ágyán írott egyiik versének utolsó sora így szól: Ha kint, ha bent, örök gyönyör a lét. Örök gyönyörben élt, pisztán mert létezett, ámbár tudta — mint költészetéből is kiderül —, hogy a lét törvénye szörnyűséges: az egyik előlény csak a másik elpusztítása árán maradhat létező.

Az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy a De Amore nem egyszerűen Devecseri szerelmi lírájának foglalata, hanem egész költészetének és világlátásának tükre; műfaja is erre utal, hiszen nemcsak versek gyűjteménye, hanem a létezés értelmét kereső esszéké is; olvashatunk benne egy minidrámai remeklést: Perszeusz és Gorgó párbeszédét és egy szerelem-filozófiai regényt, amelynek címe így hangzik: „A meztelen istennő és a vak jövendőmondó". A De Amore végére jutva úgy találtam, ha Devecseri semmi egyebet nem írt volna, ez is biztosította volna írói maradandóságát. De hát — mint köztudomású: költői rangját irodalmunkban mindenekelőtt Homérosz eposzainak és az antik görög tragédia klasszikusainak kongeniális átköltése adta meg, s — például — elméleti írásai közül méltatlanul feledésbe merült tanulmány: „Az élő Kosztolányi".

Jómagam legszemélyesebb emberi és írói emléke és élménye: örök fiatalsága. Ebben igazat kell adnom Sőtér Istvánnak, aki Négy nemzedék című nevezetes antológiájának, Devecseri versei elé írott portréjában így jellemzi őt: „Kamasz költő maradt... a fiatalok között is, akik nála már annyival öregebbek." Hadd tegyem hozzá: örök fiatalsága bámulatos fogékonysággal és hihetetlennek tűnő versmemóriával párosult. Erről elképesztő személyes emlékem is van. 1945 és 1946 fordulóján jelent meg verseskötetem, az „Ezer alakban". Aktatáskámban frissen kapott szerzői példányaimmal, hazafelé menet, az Operaház előtt találkoztam vele, s azon nyomban dedikáltam neki egy kötetet. Haza sem értem még — az Operától nem messze, az Ó utcában laktam —, amikor házunk kapuja előtt utolért, s ragyogó tekintettel, kívülről elmondta a Mozarthoz című, alkaioszi strófákban írott, versem utolsó szakaszát: „Vidáman éljünk és ne keressük a / keservet. Így majd utolér a gond / s végül, ha már mézét begyűjti, / héjja szakad a megért gyümölcsnek."

Utolsó találkozásunk is ilyenformán történt — 1971-ben —, súlyos műtéte után kórházi szobában, ahol meglátogattam. Takaróján ott feküdt akkoriban megjelent ókori tripctihonom harmadik kötete: a „Szent Kelemen vallomásai". Amikor beléptem, rám mosolygott — felülni már nem tudott —, s e szavakkal fogadott: „Időben kell végezni Kalonymos, akárha keresztfán is. Mert nincsen szomorúbb a világon, mint egy zsidó, aki már nem az, s mint egy öregember, aki valaha meg akarta téríteni a világot", a „Szent Kelemen vallomásainak" befejezése volt ez. S hozzátette még a kötetet záró mondatot is: „Qui legerit,úq vivat in Christu!"

Ötvennégy éves volt ekkor. S én éppoly fiatalnak láttam, mint amikor először találkoztunk.

Szemlér Mihály

Est 1936. nov. 7.

Est. Szombat, 1936. november 7.

— **Árverésre kerül Szemlér Lőrinc hires könyvtára és művészeti gyüjteménye.** Igen érdekes és a maga nemében egyedülálló gyüjtemény, *Szemlér* Lőrincnek, az ismert műgyüjtőnek és bibliofilnek 35 éven át gyüjtött, kizárólag *magyar* könyveket tartalmazó, mintegy *3000 kötetből álló könyvtára kerül eladásra* ebben a hónapban, az állami árverési csarnok *őszi aukcióí* során. Megvásárolható ezenkívül *Szemlér nagyapja hagyatékából származó művészeti gyüjteménye is*, amely olajfestményekből, kézirajzokból metszetekből, litografiákból áll. Ennek az utóbbi anyagnak egyrésze látható volt azon az *emlékkiállításon*, amelyet 1933-ban rendezett a gyüjtő, de *jórésze még sohasem került bemutatásra és igy különös érdeklődésre tarthat számot. Szemlér* Mihály, a gyüjtő nagyapja, a *magyar nép festője* volt, a somogymegyei *Mike* és a pestmegyei *Szada* szolgáltatta művei tárgyát, művei a magyar nép méltóságát, humorát, életerejét tükrözik.

Szemlér - Mihály

— **Aukcióra kerül Szemlér Lőrinc dr. könyvtára és gyüjteménye.** Az állami árverési csarnok novemberi aukciójának főnevezetessége Szemlér Lőrinc dr. könyvtárának és művészeti gyüjteményének önkéntes elárverezése lesz. Szemlér dr. az ujabb magyar illusztrációs könyvek és bibliofil-kiadványok gyüjtője. 3000 kötetet számláló könyvtárában az utóbbi 60 esztendő minden művészi kiállitásu magyar könyve meg van szebbnél-szebb példányokban. Könyvtárának másik csoportjában, amely a magyar tudományos kézikönyvek gyüjteménye, számos könyvritkaság foglaltatik. Könyvtárával egyidejüleg nagyapjának, Szemlér Mihálynak, a modern magyar festés egyik érdemes előkészitőjének művészeti hagyatékát is kalapács alá bocsátja Szemlér dr. Olajfestmények, rajzok, metszetek és könyomatok kerülnek ennek keretében kikiáltásra, köztük Szemlér Mihálynak „Választási mozgalmak" cimü 10 lapot számláló hires ciklusa, továbbá illusztrált könyvei.

Mihály

BATA IMRE:

Az ötvenhatos forradalom Hajdúban és Biharban

1956 dokumentumai Hajdú-Biharban.

Az 1956-os forradalom Hajdú-Bihar megyei történetének válogatott dokumentumai. Főszerkesztő: Gazdag István. Bevezetőjét írta Filep Tibor. — Debrecen, 1993. 508 oldal, 400 forint.

Hogy az ötvenhatos forradalom mennyire nem koncentrálódott a fővárosra, noha mégis Budapesten történtek a leglényegesebb események, azt eddig is tudhattuk. Most megjelent Debrecenben, debreceni kutatók serény munkája révén egy gazdagon dokumentált gyűjtemény arról, hogy mi is történt nemcsak Debrecenben, de egész Hajdú-Biharban, amiből nyilvánvaló a forradalom természete. Ami pedig abban nyilvánult meg, hogy futótűzként terjed, ami huszonharmadikán elkezdődött. Huszonharmadikán Debrecenben is, egy-két nap múltán az egész megyében. S ez csak azért történhetett így, mert a társadalom mélyén már régen kész volt a szándék, hogy ami történik, azt meg kell változtatni. Mert akármennyire is megérett a változásra a magyar társadalom a századközépen, a második világháború végén, az a változás, ami elkövetkezett, nem kellett a társadalom többségének.

Voltaképpen 1953-ban kezdődött, ami ötvenhat októberében manifesztálódott. Így volt ez Debrecenben is. 1953 március tizenötödikén az egyetemi fiatalság fölvonult a debreceni utcákon, s szenvedélyesen énekelte a Kossuth-nótát, annak is egy jellemző strófáját, amelyből elég ennyit idézni: „Szegény a nép, sír a haza, / Kossuth Lajos, gyere haza." Azután elkövetkezett az ötvenhármas júniusi fordulat, s noha Rákosinak még sikerült ismét magához ragadnia a hatalmat, a téeszcsék azonban bomladozni kezdtek, s megindult az a politikai folyamat, amely ötvenhat októberében ért el céljához, s országos volt nyilvánvalóan.

Ami a szóban forgó dokumentumkötet anyagát illeti, s nem különben a Filep Tibor írta bevezető tanulmányt, az pontosan és híven rekonstruálja a városnak és megyéjének eseménytörténetét. Filep Tibor különben önálló könyvet is írt a debreceni forradalomról. E sorok írója maga is tanúja és részese volt az egykori debreceni eseményeknek, sőt, családjának bihari részében — falun — ugyancsak akadt olyan, aki benne volt a történetben, s utóbb a pufajkások meggumibotozták, éppen ezért nagy érdeklődéssel olvasta e kötet dokumentumait, amikből pontosan lehet követni a történéseket, s mondhatni, minden úgy történt, ahogy e megszerkesztett és előszavazott gyűjtemény tanúsítja. Viszont éppen a személyes részvétel kényszeríti e sorok íróját, hogy egy-két kritikai megjegyzést is fűzzön érdekes olvasmányához.

Igaz, hogy a dokumentum — dokumentum, de olykor az is forráskritikára szorul. Az akkori idők iramossága következménye, hogy adatbeli pontatlanságokat őriz egyik-másik följegyzés. Egy helyt például e sorok íróját érinti a pontatlanság. A 105. dokumentumban olvasom, a kötet 145. lapján, hogy javaslatba kerül dr. Koczogh Ákos egyetemi docens és Bata Imre egyetemi tanár fölkérése az éppen megalapítandó Debreceni Hírlap ideiglenes szerkesztősége megsegítésére. Így a dokumentum. Ezzel szemben a valóság, hogy magam mint 1955-ben végzett bölcsész az Egyetemi Könyvtár beosztott könyvtárosa voltam, továbbá — noha ezt már nem volt lehetséges tudni a kötet szerkesztőinek —, ez a felkérés hozzám sose jutott el. Vagy egy másik helyen, a kötet 364. lapján — egyébként a 263. számú dokumentumban, az olvasható: „A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei politikai osztály átiratban értesített bennünket arról, hogy az őrizetben lévő Bihari Sándor író vallomást tett arról, hogy Koczogh Ákos részére hozott ez év februárjában egy iratcsomót, mely az úgynevezett Bibó-tervet tartalmazta, melynek készítője Bibó István államminiszter volt, aki az ellenforradalom idején a Nagy Imre-féle kormánynak volt a tagja. A terv lényege az, hogy Magyarországon polgári demokráciát kell létrehozni." Ezzel szemben az igazság: Bihari járván Debrecenben, találkozván Koczogh Ákossal, ő kapta Koczoghtól az emlékezetes Bibó-dokumentumot, ami azért nagy különbség, továbbá az is nyilvánvaló előttem, s gondolom, debreceni kortársaim előtt is, hogy itt nem is az az érdekes, hogy Bihari mit hagyott Koczoghnál, hanem hogy Koczoghot minél lehetetlenebb helyzetbe hozzák, mert bizonyos bennfentes személy meg akart szabadulni tőle mint az Alföld című folyóirat avatott szerkesztőjétől. Ezért is történt, hogy Koczogh zárt letétként a Déri Múzeumban elhelyezett naplóját, a napló bizonyos részleteit a helybeli sajtó folytatásokban közölte.

Számos pontatlanságot találtam a névmutatóban is, amiknek egy része a dokumentumokban található tévedések kivetülése. Für Lajos neve például némelyik dokumentumban Fürj-ként szerepel, következésképp a névmutató így közli a nevet: Für(j). Holott létezik Fürj név is, de az valamelyik vidéki Forradalmi Bizottmány névsorában található. Vagy tartalmazza a névmutató a Kovács Kálmán nevet. De ez a név az idősebb jogászé, s nem az ötvenhatban ifjú irodalomtörténészé, s a két személy már csak azért is megkülönböztetendő, mert az idősebb — a hajdan ugyancsak debreceni joghallgató — most éppen a konszolidálók oldalán lép föl, míg a másik — noha nem szerepel a dokumentumkötetben — a forradalom oldalán állott akkor.

Sárkány Győző rajza

De hagyjuk ezeket a szeplőket, mert fontosabb a gyűjtemény értékes mivolta. Lapozgatván a dokumentumok közt, elgondolkozhattam rajta, hogy szegény Dede Lászlót már ötvenhétben tizenöt évre ítélték, mert a Szocialista Forradalmi Bizottmány katonai szekciójának aktív tagja volt. Előbb viszont azt olvashatni az egyik dokumentumban, hogy a Bizottmány vissza akarja őt hívni, és csak sejteni tudom, hogy miért. Az azonban teljesen nyilvánvaló, hogy milyen irracionális volt maga a megtorlás. Volt, aki kikerülte a megtorlók figyelmét — hála Isten! —, mást viszont a túlzásig vegzáltak. A magyarázat: a megtorlás abszolút hazugságra volt alapítva.

S még egy feltűnő tanulsága van a dokumentációnak.

November negyedikén hajnalban ugyan a beavatkozás véget vetett a forradalomnak, de egyáltalán nem lett egyelőre vége a forradalom szervei működésének. Még hónapokig élt és működött tovább az emlékezetes napokban kialakult intézményesség, sőt mint másutt, Debrecenben és Hajdú-Biharban is tevékenykedtek utóbb is bátor emberek, akiket azután még súlyosabban büntetett a megtorló hatalom.

Holocaust Romániában

Matatias Carp: Fekete könyv. A romániai zsidók 1940—44 közötti szenvedései. Budapest 1993, Erdélyi Magyarság Alapítvány.

A II. világháború után az amerikai Fekete Könyv Bizottság, a moszkvai Antifasiszta Bizottság és a Zsidó Világszövetség hozzálátott, hogy összegyűjtse, rendszerezze és a nyilvánosság elé tárja az európai zsidóság ellen elkövetett iszonyatos bűnökről tanúskodó cáfolhatatlan tényeket és dokumentumokat. Sietni kellett. Tartani lehetett attól, hogy a megszállt országokban még mindig hivatali székekben ülő bűnözők, vagy lehetséges utódaik — akik erkölcsileg semmivel sem ígérkeztek jobbaknak elődeiknél — megsemmisítik a még meg nem semmisített dokumentumokat, és politikai meggondolások alapján meggátolják a holocaustról szóló könyvek megjelenését. Az aggodalom nem volt alaptalan. Ezt leginkább a romániai vészkorszakot bemutató Matatias Carp Fekete könyvének sorsa bizonyítja.

Matatias Carp a Romániai Zsidó Hitközségek Szövetségének, majd a Román Zsidók Szövetségének főtitkára volt. Fekete könyv. A romániai zsidók 1940—1944 közötti szenvedései című, négykötetes művét 1946 és 1948 között adta ki Bukarestben. Első kötete a vasgárdisták rémtetteivel, a második az iasi-i pogrommal, a harmadik a Dorohoi megyei, észak-bukovinai, besszarábiai, transznisztrai zsidók irtózatos megsemmisítésével foglalkozik. A negyedik kötet az észak-erdélyi zsidók deportálásáról számol be. Ez utóbbiért a felelősség a nácik engedelmes eszközét, a Sztójay-kormányt terheli.

Matatias Carp „vérrel és könnyel" megírt könyve kevéssel megjelenése után hozzáférhetetlenné vált az olvasók számára. Példányait megsemmisítették, a román nacionálkommunista rezsim titkos szervezete még attól sem riadt vissza, hogy ügynökeivel ellopassa a könyvet a világ nagy könyvtáraiból. A könyv minden példányát azonban nem lehetett megsemmisíteni. Carp szerint a román fasiszták kezét háromszáz-háromszázötvenezer meggyilkolt vagy meghalatott zsidó vére szennyezte be — letörölhetetlenül.

A Holocaust Romániában című könyvet, amely most az olvasó elé kerül, a fordító az első három kötetből állította össze. Arra törekedett, hogy lehetőleg teljes fejezeteket emeljen ki az eredeti műből, ragaszkodva azok sorrendjéhez is, nehogy valamiképpen a jobb szerkesztésre való törekvés vagy az összefüggő szövegekből való esetleges kihagyások miatt kétségessé tegye a fordítás (összeállítás) hitelességét.

Az eredeti román nyelvű könyv negyedik kötetét a fordító kihagyta ebből az összeállításból. Ennek az oka nem a magyar bűnöket elhallgatni, takargatni akaró szándék, hanem az a tény, hogy a magyar, így észak-erdélyi zsidók megsemmisítéséről már számtalan könyvet írtak magyar nyelven. E könyvek közül legfeljebb két szintézis jellegűre hívnám fel az olvasó figyelmét: Lévai Jenő Fekete könyv a magyar zsidóság szenvedéseiről, Budapest, Officina 1946; és a Vádirat a nácizmus ellen. Dokumentumok a magyarországi zsidóüldözés történetéhez. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta Karsai Elek, a Magyar Izraeliták Országos Képviselete kiadása, Budapest, 1967.

Befejezésül Matatias Carp szavait idézem: „A könyv minden adatát megvizsgáltam, ellenőriztem, minden állítás bizonyítékokra épül, amelyek közül a legtöbb cáfolhatatlan. Ez a könyv nyilatkozatokból, tanúvallomásokból, a Zsidó Hitközségek Szövetségének hivatalos közleményeiből, hivatalos fotókópiákból áll. Rajtuk a közigazgatási hierarchia minden tagjának (a marsalltól az utolsó őrmesterig vagy irodafőnökig) aláírása megtalálható."

Takács Ferenc

A könyv megvásárolható a könyvüzletekben vagy megrendelhető a következő címen: Erdélyi Magyarság Alapítvány, 1016 Budapest, Naphegy utca 29.

páratlan oldal

Nulladik típusú vízerek

Nem tudom, *Schwartz Sándor*, akin Magyarországon először hajtottak végre szívátültetést, látta-e a *Nulladik típusú találkozások* legutóbbi adását. A műsorban, amely máig való létezésével szegény *Déri Jánosnak* kíván emléket állítani, most bemutattak egy férfit, aki ceruzányi fémrúddal a kezében megállapította, minden baj okozója, egy *vízér* folyik a stúdió alatt. Megnyugtatásul mindjárt közölte a (dicséretesen) kétkedő riporterrel, nincs mitől tartania, a vízér szerencsére éppen karszéke *mellett* csörgedez tova az altalajban.

Hogy nevezett természetgyógyász — mint szerényen állította — a cukorbajt *véglegesen* gyógyítani képes, efelől, akárcsak a vízér létezése felől, semmi kétségünk nem lehet. De ez még mind semmi. Aszongya ez az ember, hogy ő sebészi metszés nélkül már *kicserélte valakinek a beteg szívét* is, különös energiák segítségével.

Ha ezt előbb tudtad volna, Sándor!

Szenczi Tóth Károly

Plágium

Ha nem ment volna föl a mennyekbe, ha tehát Jézus a földön élne, vagy esetleg föltámadna, plágiumért perelhetné a Politikussá Lett Drámaírót. Az Újtestamentum szerint ugyanis Jézus mondta, hogy „én vagyok az út, az igazság és az élet". Igaz, a „magyart" nem tette elé, de hát akkortájt még a magyar nemzet (illetve az azt megelőző törzsszövetség) sem létezett, ez a tényező tehát elhanyagolható. Viszont Cs. I. meghirdette a „magyar utat" és megalakította a „Magyar Igazság és Élet" pártját. A plágium nyilvánvaló, s az ügy súlyosságát csak az enyhíti, hogy a jövő évi választás valószínűleg megmutatja, miszerint „senki sem lehet próféta a saját hazájában". Különösen akkor nem, ha álmegváltói szerepben tetszeleg.

Az újonnan alakult Magyar Piacpárttal kapcsolatban másfajta aggályaim vannak. Ez a „piac" minden finomítás nélkül (népi? nemzeti? népnemzeti?) olyan nagyon liberálbolsevik módon hangzik. Sokkal zengzetesebb lenne a Népnemzeti Adásvétel Pártja. Vagy a Tisztes Haszonnal Kereskedő Ősmagyar Bizniszmenek Pártja. További javaslatokat kéretik közvetlenül a párt szervezőirodájára beküldeni.

Gömöri György

Az állatok világnapján

A patkány kártevő — a mi szemszögünkből nézve. A maga szemszögéből: állat (szuperintelligens), amely él, ahogy tud, ahogyan a természet rendelte. Feloldhatatlan dilemma, amit persze az ember könnyedén felold. Ám a jobb érzésűek azért a kártevők irtását szükséges rossznak tekintik.

A televíziós Napközi stúdiójában két rémült, üvegedénybe zárt fehér patkány rohangált. *„Fúj, de rondák!"* — utálkozott *Altorjai Anita*, a műsorvezető. *„Szerencésre nemcsak ezektől, de a még ocsmányabb, szürke csatornalakóktól sem kell már tartanunk! Mert a bábolnaiak mindet kiirtották!"* Bábolna képviselője szerényen bólogat. „Néhány év leforgása alatt, csak Budapesten, kétmilliót sikerült megmérgezni ezekből az undorító dögökből! Jaj, de jó!" — ujjongott a tévében Altorjai Anita, 1993. október 4-én, az állatok világnapján.

-y

Magyar (ko)média

A kissé pösze, de az elmúlt évtizedeket rendületlenül végigmosolygó utazó riporter, kinek — saját bevallása szerint — az volt a legbátrabb megnyilvánulása a képernyőn, azaz hogy a hangszóróban, hogy a sok közül az egyik szovjet államférfiú temetésekor ilyesmit mert mondani: *„a sír szélén ott áll az egész Politikai Bizottság"*, amikor tényleg ott állt, szóval a tömegkommunikáció e gáncs nélküli és halálmegvető lovagja egy nemzetközi médiavezetői konferencián a magyar televízió műsorszerkezetének legégetőbb problémájára kért választ a megjelent kitűnőségektől. Arra, hogy elképzelhető-e, hogy náluk két, egymással versengő híradó legyen, „az egyik kormánypárti, a másik ellenzéki". És lám csodát, mindegyikük komoran csóválni kezdte a fejét, hogy „nem, ugyan már, hogy is gondolná", meg efféle.

Ne bántsuk most az önbizalommal amúgy is jócskán ellátott jókedvű és soknyelvű tudósítónkat, hogy ez egyetlen kérdés segítségével a mi médiatörténetünk milyen mélységű kútjába tudunk bepillantani, amiről a jeles uraknak fogalmuk sem lehet. Ne is kívánjuk, hogy az efféle kérdések előtt a mikrofon ügybuzgó gazdája leültesse alanyait mindkét híradó elé, vajon miféle pártosság és mennyire süt belőlük. És ne nehezteljünk, hogy azt elfelejtette megkérdezni, ugyan, mi szükség van a BBC elismerten pártatlan híradói mellett az ITV, a SKY hírműsorára és a többi független helyi híradóra, hiszen az nem tartozik a külföldiekre, hogy a szabadság negyedik évében még mindig tilos mást, mint kormánytévét üzemeltetni.

De figyeljünk fel arra, hogy amikor a kormánypárt a szélsőségeseit bévül tartotta, akkor a tévéhíradó és A hét még objektívnek, semlegesnek és kiegyensúlyozottnak mondatott. Most, hogy főbb szerkesztőik az irányt a kizáratottakhoz és eltávozottakhoz igazítják, saját beltagjaik szemében egyszeriben „kormánypártiak" lettek.

Ha ez így megy tovább és nem vigyáznak, még ellenzéki lesz belőlük is. És akkor majd azt is megérjük, hogy a saját megszüntetésükért ágálnak...

— KI —

Lóelnevezés

A Naptévé riporterének arra a felvetésére, hogy vajon miért nem oly találóak és kifejezők a magyar lovak nevei, mint a nyugati négylábúaké, a kérdezett lótulajdonos a következőket válaszolta: — *A pártállam alatt sajnos ezen a téren is érvényesült a cenzúra.*

Az mind semmi, hogy a lovak, de apám is nyilván valami rendes nevet akart nekem adni, gondolta, leszek majd János, esetleg őutána György, csakhogy jött a cenzor, a parádsasvári párttitkár, s megfellebbezhetetlenül jelentette ki, márpedig a gyereket úgy fogják hívni:

Rénes Marcell

Végkielégítés, vagy amit akartok

Meglepett a nagy fölzúdulás, amikor kitudódott: az Állami Vagyonkezelő Rt. mintegy hatvanmillió forintot fizetett ki volt vezetői távozásakor. Demagógnak éreztem azt a kifogást, hogy az érintettek fejenként többet markoltak fel, mint a köztársasági elnök és a miniszterelnök együttesen egy év alatt. Ez az összehasonlítás az előbbiekre nézve sértő is lenne, mert mint hallom, kivételes tudású szakemberekről van szó. Irigykedés helyett vegyük figyelembe Szekeres Szabolcs szavait: tulajdonképpen az állam járt a legjobban, mert a hatvan millcsi nagyobb része adó meg tb és alig több, mint húszmillió megy tisztán a hat menedzser zsebébe. Ha az állam jól jár, azt végső soron mi fogjuk élvezni. Az pedig kifejezetten feldobott, amikor az elnök-vezérigazgatótól megtudtam: a húszegynéhány millió bagatell összeg, hiszen a részvénytársaság vállalatai egy óra alatt ennyi veszteséget termeltek. Úgy vélem, ha semmi nem jön közbe, jövőre már fél óra alatt megtermelik a most kinevezettek végkielégítéséhez elegendő veszteséget.

Lantai András

Élpöcs

közszolgálati glossza

Atyám kedves szavaként dereng föl a mély és édes gyermeki múltból, élpöcs, avagy csúcsfasz. Mármár a nyelvemen volt ebben a tévés-rádiós alelnöksdi hercehurcában, amikor elszégyelltem magam, nem, a névvel nem szabad így játszani, az szent dolog, ez az apja neve is, meg az apja apjáé, legalább őket hagyjuk békén.

A név az ember, az ember a név, ha elveszik a nevedet, nem létezel. Ősi dolgok ezek. Mostanában két rádióújságot kapunk, egy színest és egy igazit. Köztünk szólva, nekem secko jedno, a kettő *kicsit* túl sok, de ez legyen a tulajok problémája. (Vagy az igazi az közpénzből?) No, és mit látok? A színesben azt látom, hogy sorozatszerkesztő X, szerkesztőriporter Y (tudják, akik ki lettek tiltva a tévéből a Csak nézünk... ügyben). És hogy, hogy nem, az igaziban meg... ott nem látok semmit, ott ez nincs, nincs sorozatszerekesztő, nincs szerkesztőriporter. Nincs leírva a nevük. Még kis betűvel se.

(esti)

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

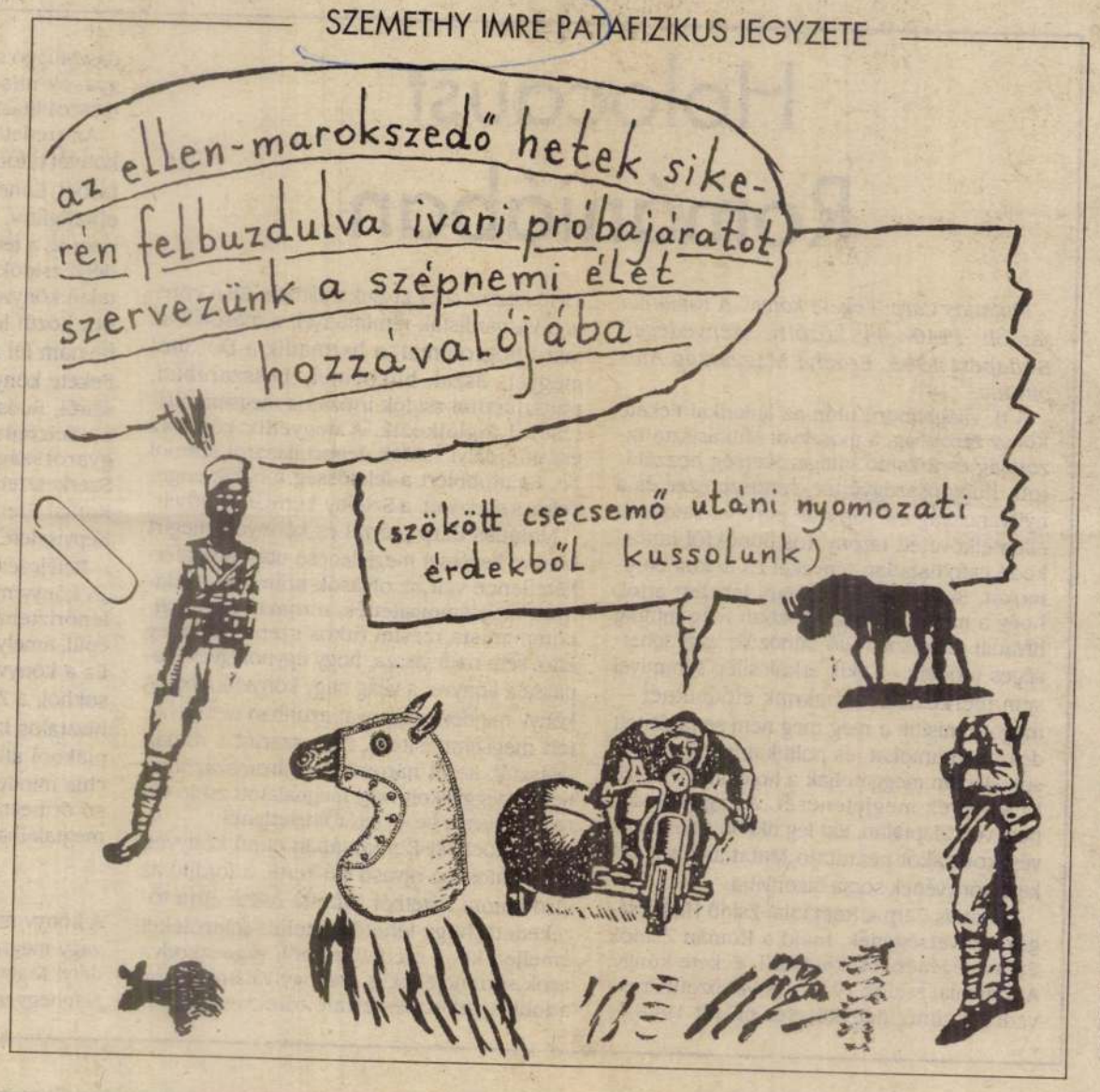

Szemlér Magdolna

Szilágyi Péter: Mikor közhasznú az ipar-művészet.

Ország Világ, Budapest, 1974. aug. 21.

tájú" fal-
sempével
dolna, a
orcelán-
e pályá-

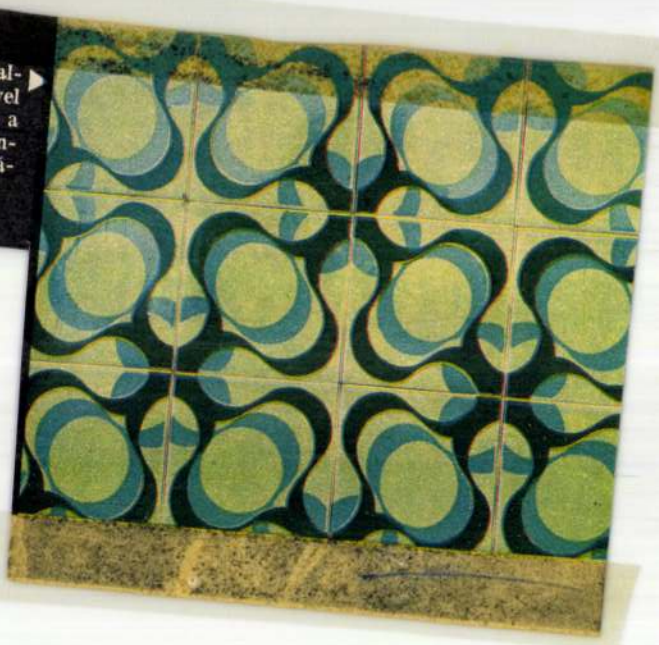

Diskurzus

Vass Tibor — Urbán Tibor: Kettőspont. — Miskolc, 1993. Új Bekezdés Könyvek. Számozatlan lapok, 489 forint.

Viszonylag ritka az olyan művészi igénnyel készült kiadvány, amelyben a szöveg nem magyarázója a képnek, a kép pedig nem illusztrációja a szövegnek, hanem a saját formanyelvén szólva egyenrangú társként — egymás gondolatait kiegészítve, néhol egymásnak feszülve építik azt a közös tartalmat, amelyért végül is a mű létrejön.

Az Új Bekezdés Könyvek 12. tagjaként megjelent Kettőspont ilyen párbeszéd-kötet (Vass Tibor, Urbán Tibor), melyben a fiatal alkotók életérzésük, művészi hitvallásuk pillanatnyi állapotát rögzítették.

Vass Tibor 6 éve publikál az ország különféle lapjaiban rendszeresen, ez most a harmadik önálló kötete (*Hó, ima, virág; Forgószél*). Az Új Bekezdés Irodalmi és Művészeti Egyesület alapítójaként, elnökeként szervezi a fiatalok alkotói tevékenységét. Szerzőtársa, Urbán Tibor szintén jelentős művészi múltat tudhat magáénak, képei végigjárták Közép-Kelet-Európa valamennyi országát, ezenkívül Jugoszláviában, Németországban, Olasz-, Francia- és Finnországban is szerepelt. Az Új Bekezdés „háziszerzőjeként" több kötetet illusztrált már, de ez a mostani vállalkozás a kettőjük viszonyában egészen új: itt hitet, szemléletet, életérzést és a gondolatokat kellett egészen nyitottá tenniük, a közös vonatkozási pontokat összeilleszteni azért, hogy a Kettőspont (amelyet pont ez a kettős alkothatott meg) megszülethessék.

A közös műben egészen komolyan kell vennünk a tartalom és forma egységét, sőt éppen az segíti a megértést, ha a tartalmat a formanyelv oldaláról közelítjük meg.

Mert itt semmi sem esetleges: a grafikák, az üresen (feketén) hagyott oldalak, a negatívban megjelenő és a kézzel írott szöveg, ezek arányai, ritmusa és helye, valamint a kötet vége felé beillesztett egyetlen sárga lap; a forma váltófutása a tartalmak kibontása céljából.

Maga a cím is sugalmaz: Kettőspont, amely felkínálja az olvasó számára a szerzők kettős gondolatmenetének folytatását.

Urbán Tibor grafikái a lélekből, a kollektív tudattalanból kiszabaduló lények, az emberiség archetípiái, a népi kultúra és az individuum szorongató meg- és ráérzései. Amorf, feketén szivacsos lények, hegyesre kinyújtott nyelvű fej-emberkék álló, fekvő helyzetben, majd egyikük hirtelen negatívban. Igaz is: mi a szorongatóbb valóság: az, ami van, vagy annak a hiánya? Az állatok, szörnyek világa démoni, titokzatos, köztük egy lógó, törött szárnyú madár repül... Különösek Urbán Tibor „szemei" is: iszonyodók, fenyegetőek, kétségbeesetten rimánkodóak.

A mozdulatok, gesztusok szélsőségesek, magukba roskadóak, földre tapadtak, eszükvesztetten hadonászók. Vagy éppen beszorultak egy szűk keretbe...

hogy nem adja meg egykönnyen magát. Ezeken a grafikákon átsüt egyfajta kedves derű; alkotójuk úrrá lesz a rászabaduló félelmeken azzal, hogy megmosolyogja, megragadja, kimondja azokat.

A kimondani és visszafojtani feszültsége húzódik végig Vass Tibor „szövegelésein" is. (Ő maga nevezi így a kötetben megjelent írásait.) Az ő költészete most a rejtőzködés korszakát éli. Amolyan „elbújtam, de elvárom tőled, hogy megkeress" játék ez, benne a sebbel-lobbal eldugdosott félelem: „mi lesz, ha mégsem talál meg soha senki engem?". A kockázat nagy...

A saját írásait „szövegelésnek" minősítő magatartás is a rejtőzködés egyfajta módja: a számára súlyos közölnivalókat könnyebb a paravánok mögül felmutatni... meg talán a felületesebb olvasó nem is veszi így olyan komolyan azokat.

Az írások (versek, prózák) tartalma a létezés, az enyészet, a megpróbáltatások és kudarcok köré rendeződik. Tűnődő világ ez, amelyen átleng valamiféle távolságtartás, a lemondás bánata. A képek befelé építkeznek („...talán befelé virágzunk / talán lefelé..."), a lélek mélyebb rétegeit kutatják és szűk mozgásterűek. Erős motívumuk a kiábrándultság, mely több ponton is előbukkan („...pont az a fénykép gyűrődött meg, amin csak mi ketten / voltunk. teljesen úgy nézett ki, mintha átölelne. / nem kell több cipő. sem tépőzáras, sem légtalpas, se / önmagabefűzős. / búvárórát kérek.")

A statikus képekből azért kilendül egy-egy mozgás, de az iránya megnevezhetetlen, szorongató félelem felé mutat: „... fonjatok koszorút — nyögte a szomszédom és eltűntünk / az éjszakában. pedig nem ígértek jó időt." Vagy: „...ahogy kifelé a

csontsoványan az alkonyat / tüdőig szúró némaságában." Ez utóbbi idézet formai megoldása szokatlan, a nyitott könyv jobb oldalán indul, majd a bal oldalra hátrálnak vissza a sorok. Néhol a mozdulatlanság talajvesztett lebegésbe vált át: „nincs /föld/ ami visszahullana" A visszafojtott indulatok látszólagos nyugalma időnként hevesen robban: „(.) a gyűlölet / törésvonalánál álltunk éppen / közepén nyílt meg az ég..." „simogatni szép testét simogatni / mielőtt a falra emlékszik utoljára a borospohár.",

Vass Tibornak ebben a ciklusában a pont, a kettőspont és a többi „elfelejtik", hogy ők írásjelek, s önálló életet kezdenek élni. A számára fontos gondolatok két pont közé zárva — mintegy körülbástyázva a személyiség egy-egy szeletét — jelennek meg. Máshol a sor elejélágba a sort, lezáratlanul. Az írásjeleknek ezzel a szándékkal alkalmazott rendjét verbálisan is megfogalmazza: „...megértheted volna abból ahogy két gondolatjel közé bezártalak nyitva hagyva az utat az utánad indulóknak..."

A színnel kiemelt sárga lap egyik oldalán Urbán Tibor szörnyecskéje menetel harciasan hadonászva, fenyegető szemekkel. A lábaival azonban mulatságosan csámpázik... a hátoldalon Vass Tibor ír az adható és elnyerhető szeretet, kín és öröm befejezett egyensúlyáról a végső következtetéssel: „egyszerre térdepelünk."

A könyv a következő szavakkal zárul: „... kapcsok / sebzik / a végtelent." Kapcsok. Összetartanak, de zárnak is. A sorrend megfordítható, a súlypont áthelyezhető: kapcsok, amelyek zárnak, de összetartanak.

Gaál József rajza

Hekeli Gábor

hogy büszkeségre adhatnak-e okot. Azt pedig végképpen nem értem, miért hirdetik magukról Pauliusok.

Nemzeti keresztény elitünk paradox módon megveti őket, egyszerű szerkesztő a pályakezdő slapajt; hír az, ha ember harap meg egy kutyát.

eredetileg szántak, ma már a tízszerese sem volna elég.

Paradicsom

Alighanem példátlan a magyar kampánytörténelemben az a választási „csodafegyver", amelyet a nekem már amúgy is rokonszenves Agrárszövetség vetett be. A levélszekrényünkbe dobott szórólapjukhoz ragasztva ugyanis, kicsiny tasakban, olyan paradicsom magját mellékelték, amely cserépben, így szobában-erkélyen is jól megterem.

Ennek megfelelően maga a szórólap is csak felerészben politikai, programismertető. Másik része szakszerű (szoba)kertészeti tanácsadás, a vetést, öntözést, gondozást illetően.

Miközben legott lelkes munkába kezdtem, hiszen az ajánlott vetési idő január-március, az idő tehát előrehaladott, kezdeti lelkesültségem kissé lohadt. A szórólap első mondata ugyanis ez: „Tíz szem díszparadicsom-magot talál levelünkben." Az én tasakomban azonban csupán nyolc mag találtatott.

De azután — miközben elkönyveltem, hogy Nagy Tamásék tartoznak nekem még 2, azaz kettő díszparadicsom-maggal — hamar megvigasztalódtam. Ha ugyanis a pártok a kampány során tett ígéreteiket hasonló arányban, azaz nyolc a tízhez vagy másként kifejezve nyolcvan százalékban teljesítik, akkor kis hazánkba eljő az Éden. A földi Paradicsom.

lázár

Négy év

A kormány (a párt?) mérleget készített négyévi működésének sikereiről. A meggyőző hatású füzetből sajnálatosan kimaradt

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

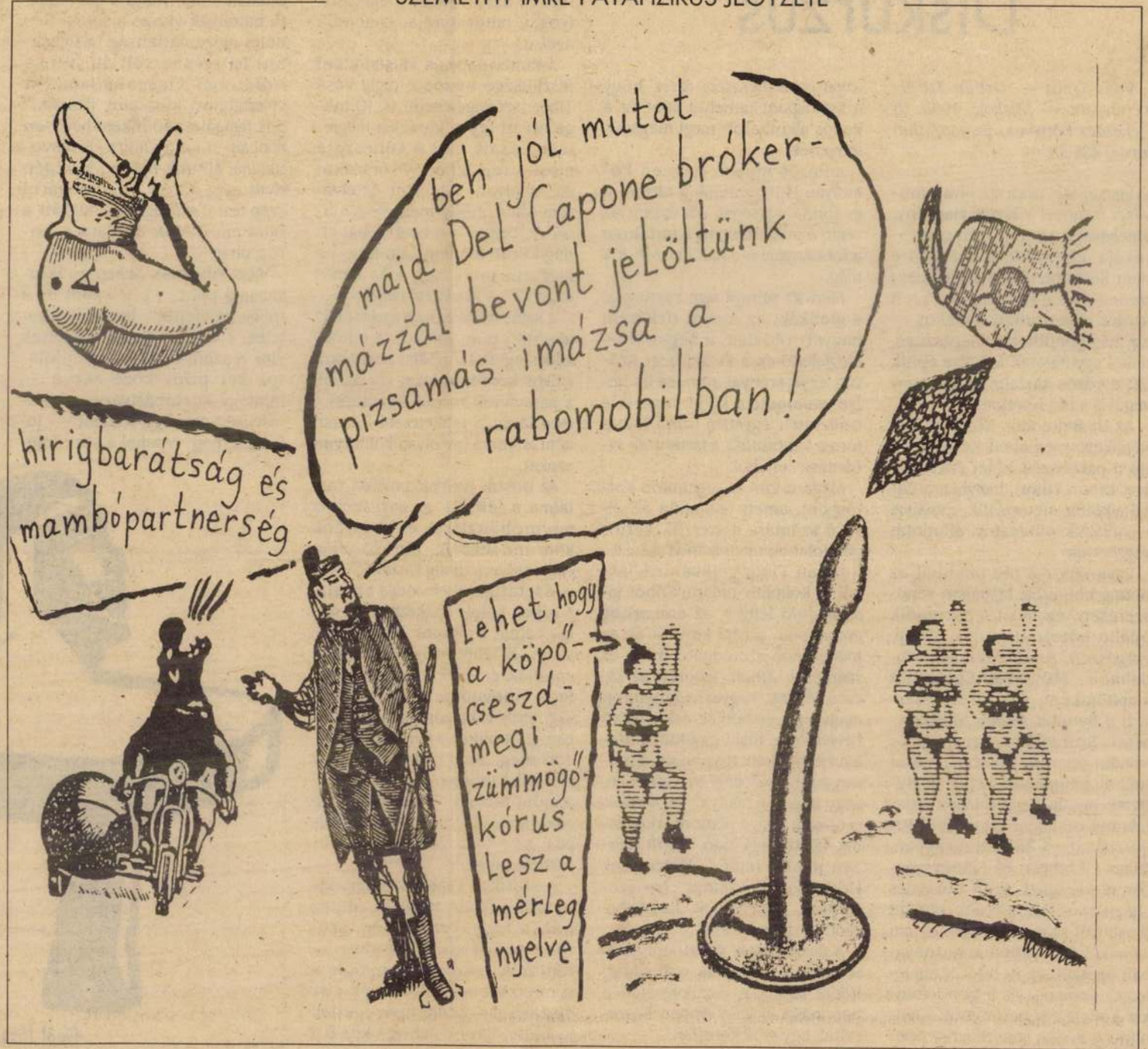

flával úgy gondoltuk, a következő számot az ismert és a rádiótól nem messze található nagy könyvesboltban kellen árusítani. Bementem tehát az üzletbe, kerestem a főnököt és bemutattam neki a lapot. Elmondtam, hogy azt a Rádiós Kamara alapította még 1989-ben, tehát egyidős a sajtószabadsággal. Idéztem Mihancsik kedvenc meghatározását, miszerint az Új Folyosó pártos és elkötelezett lap. Elfogult a szabad tájékoztatás javára és pártosan szól azok mellett, akiket ebben hatalmi eszközökkel akadályoznak. Röviden ismertettem a legújabb számot, amely nem a rádió körüli napi eseményekről kíván szólni, hanem interjúk és dokumentumok segítségével nyújt az utókor számára is fontos háttérismereteket ennek a nagymúltú intézménynek a jelenéről. Beszámolómat követően tárgyalópartneremmel megállapodtunk a lap terjesztésének feltételeiről, majd az úr elvonult tárgyalni. Kis idő múlva behívott egy másik szobába, ahol egy másik úr társaságában közölte, hogy sajnos, az Új Folyosót, bármennyire is szimpatizálnak velem, nem áll módjukban árusítani. A helyzet ugyanis az, hogy vállalatuk privatizálás alatt áll. Ebbe komoly beleszólása van a Művelődési Minisztériumnak is, és ők most igazán nem keresik a bajt.

Mondtam volna nekik, hogy félelmük alaptalan, a privatizáció politikamentes. Sajnos, nem vagyok sztárriporter, engem nem fizet az ÁVÜ. Ezért inkább megértem őket.

vándor

A magyar valóság

Latorcai János ipari és kereskedelmi miniszter Tel Avivban nyilatkozott a tárcánál végrehajtandó ideje volna hat felmenteni bennünket tisztségünk alól. A miniszter azt is hangsúlyozta nyilatkozatában, hogy „nem tűr semmiféle politizálást a minisztériumban". Néhány héttel a nyilatkozat előtt Latorcai úr belépett a Kereszténydemokrata Néppártba.

tekeken van futva, esznek is, mindenük megvan. Pénzük kevés, de segít a falu, két kismacskát is kaptak, meg valaki egy hamis kutyát is ajándékozott nekik. Jó riport volt. Egészséges vidéki, s mi több, határon túlról jött magyar gyerekek, szám szerint nyolc, anyja beszélt, aki bá-

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

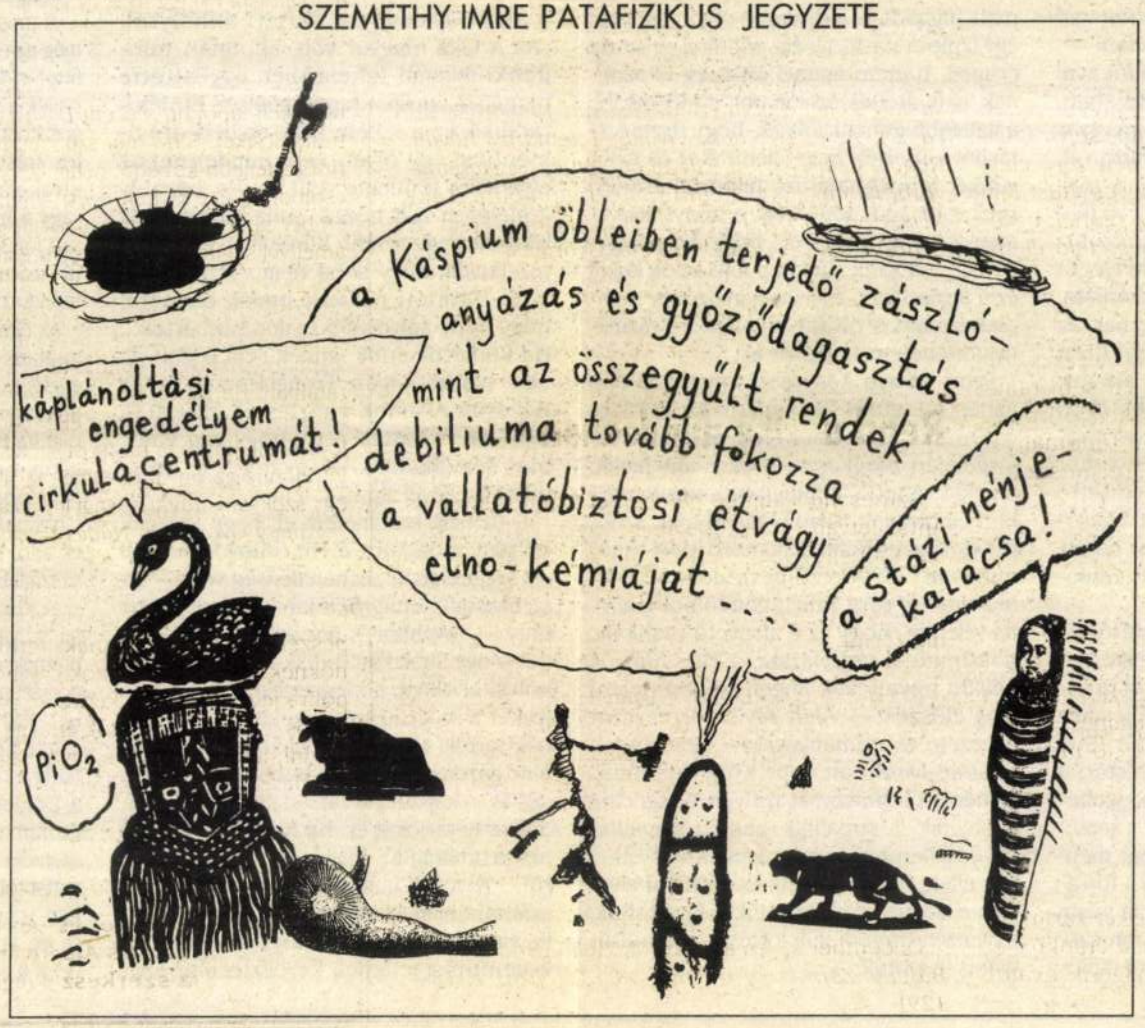

magyar-török együttműködés szobrot (tizenkét métereset!) készülnek emelni a nagy szultánnak Szigetvárott — hallom a Híradóban. Tulajdonképpen örüm, hogy ilyen jóban vagyunk a törökökkel, igazolva a költő próféciát, mert a harcot, mit őseink vívtak, valóban békévé oldotta az emlékezés. De ez talán mégis túlzás! Mert kétségtelen, hogy Szulejmán történelemformáló személyiség volt (akárcsak például Lenin, hogy a szoborkérdésen belül maradjunk), a magyar történelem formálásában betöltött szerepének pozitív volta azonban erősen vitatott. A mi históriánkba minden államférfiúi nagysága ellenére mint „vérszopó szelindek" vonult be, akinek bűneivel kapcsolatos tovább nem bocsátó, magas döntés állítólag éppen Szigetvárott született. És igaz, hogy bizonyos poétai körökben lábra kaptak olyan nézetek, amelyek szerint nekünk Mohács kell, az idők során mégis az a vélemény eresztett gyökeret a köztudatban, hogy szívesen tennénk meg nem történtté a kissé talán túlságosan is jól sikerült akciót. Pedig a résztvevők nem is nyilatkoztak! Amennyiben azonban, félresöpörve a kicsinyes akadékoskodást, tovább kívánunk menni ezen az úton, még számos szép feladat áll képzőművészeink előtt. Jól mutatna például Batu kán lovas szobra a muhi mezőn, vagy egy egész alakos Ferenc József Aradon (ha nem ütközik diplomáciai nehézségekbe). Talán, akkor októberben, azzal a Sztálin szoborral sem kellett volna hirtelenkedni.

Holler Endre

ÉS

MAJOR OTTÓ:

Az igazi Nagy Imre

Egy brit diplomata könyve 1956-ról

Október utolsó hetében könyvpremiert tartottak a budapesti brit nagykövetségen, A Nagy Imre életéről szóló könyvet maga a szerző mutatta be, *Peter Unwin*, aki 1958-ban — egy hónappal Nagy Imre pere és kivégzése után — kapott diplomáciai beosztást a magyarországi brit nagykövetségen, s később három éven át, 1983 és 1986 között Anglia budapesti nagykövete volt. *A pusztából kiáltott szó — Nagy Imre és a magyar forradalom* —, amely három évtizedes kutatómunkával készült, 1991-ben jelent meg hazájában, angol nyelven. (Most publikált magyar fordítása a Héttorony Könyvkiadónál, *Dobrás Zsófia* kitűnő munkája.) A magyar kiadás előszavában *Göncz Árpád* így jellemzi Peter Unwin munkáját: „Könyve a Nagy Imre-jelenség lényegét ragadja meg, amely az igaz kommunista, s ugyanakkor igaz magyar embernek az arcképe, akit az országra kényszerített zsarnok hatalom pusztított el, s aki miniszterelnöksége idején, 1953 és 1955 között, majd a forradalom viharos napjaiban, elültette a jövő reményét a magyarok szívében, majd megteremtette maga körül a forradalom nemzeti egységét. Halálában pedig egy nemzet hajlíthatatlan büszkeségének képe volt. Emléke: meghatározó jelentőségű."

Peter Unwin könyve Nagy Imréről és 1956-ról, idehaza nálunk a legjobbkor jelent meg, oly időkben, amikor — az új választások előtt — különböző pártok sütögetik a maguk politikai pecsenyéjét 1956 immár hamvadó parazsán, s a históriai igazság feltárása helyett ötvenhat szellemétől idegen indulatok lobognak, s képviselőik nem riadnak vissza a tények meghamisításától sem, különösen, ha a forradalom nemzeti jelképévé vált kommunista miniszterelnökről, Nagy Imréről van szó. Ilyen körülmények között az angol diplomata higgadt és tárgyilagos elemzése nem egy diplomata-történész politikai gesztusa csupán, hanem eszmei segítség is azoknak, akik átélték ötvenhatot, s méginkább a fiatalabb generációknak, hogy tiszta forrásból ismerjék meg jelenünket és a jövőnket is meghatározó históriai események valóságos történetét. A könyv elolvasása arról győzött meg, hogy az e tárgykörben hozzánk eljutott publikációk közül ez a legérettebb és legmeggyőzőbb. Nemcsak izgalmas olvasmány, hanem eszményi történelem-tankönyv is.

Peter Unwin könyvének olvasását épp aznap fejeztem be, amikor az 1918-es őszirózsás forradalom hetvenötödik évfordulóján megkoszorúztuk főalakjának, a polgári-demokratikus köztársaság egykori elnökének, Károlyi Mihálynak szobrát és mauzóleumát nemzeti pan-theonunkban. Emlékező beszédem közben óhatatlanul arra kellett gondolnom, aligha véletlen, hogy az ő alapvető munkája, posztumusz emlékirata: a *Hit, illuziók nélkül*, ugyancsak angol nyelven jelent meg először — *Alan Taylor* professzor bevezető tanulmányával — 1956-ban a londoni Jonathan Cape Könyvkiadónál. Gondolattársításomat nyilván történelmi analógiák is sugallták, emberi tragédiájuk és jellembeli rokonságuk. Mindketten úgy éltek, hogy eszméik és politikai elveik mellett utolsó lehelletükig kitartottak, s nemzeti tragédiájuk történelmi tanulságait is levonták.

Alan Taylor így ír Károlyi Mihályról: „Az a fajta magyar volt, aki talán mindenki másnál teljesebben egyesítette magában európai tapasztalatait. Emlékiratainak ez a kötete ritka emberi dokumentum, egy olyan nem mindennapos egyéniség története, akit a sors, bármily kíméletlen volt hozzá, soha nem tudott térdre kényszeríteni. Károlyiban az volt a rendkívüli, hogy soha nem veszítette el hitét. Kitartott mellette annak ellenére, hogy egyre súlyosabb csalódások érték... Ha kudarcok érték, ennek sem ő volt az oka, hanem Anglia, Franciaország és az Egyesült Államok győztes államférfiai, akik nem értették meg, hogy egy valóban demokratikus Magyarország megbízható szövetségesük lenne."

S itt nem kerülhetem el, hogy idézzek néhány mondatot a Hit, illuziók nélkül zárófejezetéből: „Lehetetlenség volt — írja második emigrációjában Károlyi Mihály — továbbra is hazámban élni anélkül, hogy tiltakozni tudjak azoknak az erkölcsi elveknek a megsértése ellen, amelyeket a szocializmus alapjának, lényegének tartok. Mert a szocializmus nem csupán gazdasági kérdés, hanem etikai kérdés is. A kapitalista társadalom megszüntetése nem sokat ér, ha helyébe nem egy magasabbrendű, igazságosabb rend kerül... A volt kommunisták és renegátok számára nem lehet jogcím saját reményeik meghiúsulása arra, hogy most egy új kommunistaellenes kereszteshadjárat fáklyahordozói legyenek... Európában és a világon másképp fog megvalósulni a szocializmus, mint ahogy a XIX. századi forradalmárok képzelték, de mindenképp be fog következni, mégpedig jóléti államok formájában; az egykori kapitalizmus és a *laisser faire* rendszere csak a múlt emlékeinek fog tűnni."

Mindezt akár Nagy Imre is írhatta volna — a most megjelent életrajz is erről győzi meg az olvasót —, ha jut ideje rá, ha nem bitófán végzi életét. De hogy eszmei és politikai meggyőződéséhez mindvégig ragaszkodott, akárcsak legkülönb ötvenhatos sorstársai — mint például a Tűzoltó utcai ellenállás vezetője, Angyal István, vagy a mosonmagyaróvári ügyben kivégzett főrendező, Földes Gábor, Szigethy Attila mártírtársa —, arról az akasztófa alatt mondott búcsúszavaik is tanúskodnak.

Az elmúlt évtizedek politikai manipulátorai azt ismételgették, hogy a politika az egzigenciák tudománya; ezzel fedezték mint egy megalkuvásaikat. Arról azonban mintha megfeledkeztek volna, milyen tragikus végletek jellemzik az emberiség népmozgalmait. Köztük az Európa és a világ sorsát meghatározó kereszténységet is, attól kezdve, hogy — Nagy Konstantin századában — államvallássá lett. Egyházszakadások, véres háborúk, máglyahalállal, gályarabsággal és kiátkozással sújtott eretnekségek kétezeresztendős útját, tragédiákkal szaggatott történetét, katarzisáig, XXIII. János pápa e századi vatikáni zsinatáig. S vajon kétségbe vonhatja-e bárki is, hogy csupán két példát említsek, a Domonkos-rendi szerzetes, Tomasso Campanella (1568-1639), a Napállam szerzője tiszta hitét, aki majd negyedszázadot töltött a Szent Inkvizíció kazamatáiban, vagy akár Szervét Mihály kereszténységét, akit a protestantizmus „pápája", a genfi Kálvin János ítélt máglyahalálra.

Szemlér Mihály

N. Ú. 933. VI. 9

— **Szemlér Mihály kiállitása.** Szemlér Mihály jubiláris kiállitásán a festmények és grafikai müvek százai vonulnak fel. A népélet, annak főként tömegjelenetei Szemlér legsajátlagosabb témaköre. Tájképein a pestmegyei Szadát, Rákost és a somogymegyei Mikét örökitette meg. Tanárainak, Rahlnak és Waldmüllernek a naturalizmusa érzik minden müvén, becsületes és meleg megnyilatkozásban. A 70-es évekből való képein pleinair-szinek is felharsannak: Szinyei és a franciák impresszionista érzéseinek egy erőteljes hulláma az ő mütermébe is eljutott. Szinte felvetődik a kérdés ezeknél a képeknél, hogy hogyan fejlődött volna Szemlér, ha ebbe a hullámba jobban beleveti magát? Jól mondta Petrovits Elek a kiállitás megnyitásán, hogy merőben véletlen, hogy *nem lett Szemlér — a második Szinyei-Mersénkké!*

NM. 1933. VI. 9.

Szemlér Mihály

— **Egy elhunyt jeles magyar festő kiállitása nyilik meg pünkösd napján.** *Szemlér* Lőrinc dr. budapesti központi járásbirósági biró értékes kiállitást rendezett nagyatyjának, néhai *Szemlér* Mihály festőművésznek müveiből. *Szemlér* Mihály, aki most száz esztendeje született, részt vett a szabadságharcban, majd *Lotz*, *Than* és *Grim* Rezső társaságában növendéke volt a *Marastoni* Jakab alapitotta Pesti Első Magyar Képzőművészeti Akadémiájának. Mindig áhitatos komolysággal áldozott a festőművészetnek, de nemcsak alkotott, hanem nevelt is. Harminckét év alatt, amig a belvárosi reáliskolában szabadkézi rajzot és festést tanitott, tanitványa volt *Deák Ebner* Lajos, *Frecskay* László, *Paczka* Ferenc, *Hadházy* Gyula, *Strobenz* Frigyes, *Innocent* Ferenc, *Gregus* Imre, *Basch* Gyula, *Koppay* József és *Kézdi Kovách* László. Saját alkotásaiban főként a somogymegyei falvak, szegénylegények és cigányok életét örökitette meg jóizü humorral. Mint tájképfestő is jelentékeny volt. A kiállitás *Szemlér* Lőrinc dr. Római fürdőben lévő villájában pünkösd vasárnapján nyilik meg.

Ma. 1933. V. 31.

Szemlér Mihály

(*) **Múzeum egy elfelejtett magyar festő műalkotásaiból.** *Szemlér* Lőrinc dr. budapesti járásbíró múzeumot rendezett be nagyapjának, *Szemlér* Mihálynak hátrahagyott festményeiből, az elfelejtett nagy mester halálának századik évfordulója alkalmából. Az állandó kiállítás *Szemlér* Lőrinc dr. Rómaifürdőben lévő villájában pünkösd vasárnapján nyílik meg.

Független. 1933 V. 31.

Szemlér Mihály

M. 1933. VI. 9.

1933 június 9, péntek

SZÍNHÁZ MŰVÉSZET

Szemlér Mihály emlékkiállítás

Ki emlékezik ma már *Szemlér* Mihályra, *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly barátjára, akikkel együtt járt a Marastoni Jakab által alapított *„Pesti Első Magyar Képzőművészetek Akadémiájába"*? Jóformán senki! Pedig nagy tehetség volt, professzora a festészetnek és igazi erős, ősmagyar zseni. Éppen száz esztendővel ezelőtt született Pesten és alig volt még tizenötéves, amikor a piarista iskola padjából elment a szabadságharcba. És a gyerekarcu *Szemlér* a 140-ik zászlóalj őrmestere lett, majd Guyon tábornok hadnagya és végül az osztrákok hadifoglya... Valódi Jókai-izü és érdekességü alak volt, sorsában, küzdelmeiben és egész életmegnyilvánulásaiban egyaránt.

Igen, *Szemlér* száz esztendővel ezelőtt született és ma már alig emlékeznek a nevére! Egyedül egy kis muzeum, a *Szemlér Mihály-muzeum* (III., Római-fürdő, Drugeth-utca 7.) hirdeti a nevét. Itt nyilt meg az emlékkiállitás, mely mindenképpen, — kegyeletnek és egy régi müvész multjának felidézésére — is szép és megható. Ebben a kiállitásban, jobban mondva *Szemlér* Mihály festményeiben és grafikai munkáiban, könyvillusztrációiban és vázlatkönyveiben benne van a magyar festészetnek legérdekesebb ideje, a *Than* Mórok, *Jankó* Jánosok, a *Lotzok* és *Grimm* Rezsők korszaka. *Szemlér* Mihály valódi grafikus volt és valódi müvész. Ott élt a pestmegyei Szada községben, majd később a somogymegyei Mikén, ahonnan csodálatosabbnál csodálatosabb dolgokat hozott magával Pestre. Elleste a paraszti élet minden megnyilvánulásait, a magyar tájak hangulatát és a magyar életet. Festményeiről szinte zuhatagként árad felénk egy igazi müvésznek az önvallomása és fájdalmasan az a hatás, hogy valakit, aki enynyit tudott, ily hamar el lehetett felejteni.

Parasztfejei, a szadai tájrészletek, a somogyi embertipusok, a borus és napfényes napok megfestése mind arra predesztinálták volna őt, hogy egyetlen kortársa se mulja felül. Ő korrigált *Deák-Ébner* Lajosnak, *Kézdi-Kovács* Lászlónak, *Basch* Gyulának, *Strobentz* Frigyesnek és *Paczka* Ferencnek, akiknek munkáin könnyen fellelhető *Szemlér* Mihály erősvonalu hatása. És mennyi könyvet illusztrált! Az *Ezeréves Magyarország* albumát, melyet a millenium alkalmából adtak ki, állatseregletek képeit a gyermekek számára, a *Virágok könyvét* és az *Állatok könyvét*, melyeket *Pósa* Lajos irt, rajziskolai szaktanitási könyveket, *Benyovszky Móric élete és kalandjai* cimü könyvet, a *Forgó bácsi gyermekszinházát*, a *Napkeleti regéket* és még ki tudná elsorolni itt, mennyi könyvet és füzetet, melyekből nyugodtan tekint ránk Szemlér Mihály tisztatónusu rajztechnikája. *Két szép önarcképéről (az egyik 1857-ből, a másik 1876-ból való)* megismerhetjük őt is, a régi magyar festészet polihisztorát, aki tájfestőnek, grafikusnak, portrétistának, történelmi kompoziciók megfestőjének egyaránt kiváló volt...

Szemlér Mihály századik évfordulója alkalmából rendezett emlékkiállitás dijtalanul tekinthető meg.

(d. a.)

lemondott és értesülésünk szerint Nipkai Ferenc volt főpolgármester nem fogja a jövőben vállalni az egyesület elnökségét.

() **Boeskai—Lipcsei kombinált 2:2 (2:2).** Az erős fizikumu német csapat ellen a debreceni csapat *Teleki* és *Markos* góljaival már 2:0-ra vezetett, de aztán kifulladt és nem tudta megakadályozni a kiegyenlitést.

() **Herendi-dijmérkőzés.** Csütörtökön délután játszották le az Üllői-uti pályán a budapesti MILL—KISOK Herendi-dijmérkőzést, amelyből a nagyobb játéktudásu MILL került ki győztesen 11 : 6 (5 : 2) arányban.

() **A BBTE szombaton és vasárnap uszóversenyt is rendez.** Ezen fog eldöntésre kerülni a *Balatoni serleg*-vándordijas pontverseny, továbbá ezuttal kezdődik meg az 1933. évi vizipólóbajnokság.

ZDASÁG

ény lényegesen enyhiti get bénító nemzetközi lanságot

dasági kérdéseknek a pusztán lokális szempontok helyett európai vagy világgazdasági szempontból való megtárgyalása. Az a gyáván meghuzódó óriási dologtalan mobil tőke, amely inkább őrzési dijat fizetett most már évek óta az egyre feszültebbé váló nemzetközi politikai helyzet miatt, *meglepő gyorsasággal fog ujra beállani már saját tőkehozamának biztositása céljából is a termelő gazdasági munkába.* Az elmult évek még a leghatalmasabb nemzeti vagyonok felett rendelkező államok előtt is kézzelfoghatóvá tették, *hogy nem lehet saját sulyos gazdasági károsodásuk nélkül más országok gazdasági elerőtlenedését tétlenül nézni.* Nem lehet a munkanélküliek milliós hadseregét rendezett államokon belül évek hosszu során át fenntartani, ezeknek produktiv erejét a gazdasági életből kikapcsolni anélkül, hogy a többi állam munkásai hosszabbrövidebb idő mulva ugyanerre a sorsra ne kerüljenek.

ISZLAI ZOLTÁN:

Tragikus kabaré

Sebeők János: Hisztériumjáték
Budapest, 1993, Kossuth Könyvkiadó
575 oldal, 495 forint

Összhatásában irtóztatóan kellemes mű Sebeők János ismét csak nagyszabású negyedik könyve, a vészterhesen tréfás című Hisztériumjáték. Befogadójának azonban eleinte meg kell küzdenie azért, hogy úgy olvashassa, mint — mondjuk — egy-egy Tolkien-, Asimov-, Lem-csúcsteljesítményt. A hazánkban nem polgárjogú (de a nemzetközi filmiparból ismert) *fantázia*-műnembe sorolható morbid meseregény tömegkommunikatív és szupertechnikás szerzője ugyanis sok egyéb gógyis trükkje mellett az elidegenítés eszközével dolgozik. Publicisztikára hangszerel egy gigantikus ál-ős-eposzt. Nagyobbrészt sajtózsargonban recitálja el anakron, világ-előtti legendáját.

A história általánosságban és divatlagosan apokaliptikus. Az emberiség várhatóan közeli végvonaglására mégis csupán alludál. Azaz: korántsem analóg a közkeletű világvég-fenyegetések vulgáris példázatosságával. Kimondottan emberelőtti téridőszférák konfliktusával foglalkozik. Jelenünk földlakójának, avagy ősének annyira van (lesz) köze ehhez az összeütközéshez, annyiban vonatkozik reá, hogy — szellemes-sebeőkös ötlet miatt — kreatúraként mintegy belekeveredik az epikai végkifejletbe. Baljóslatú kísérleti megteremtése a regény záradékában keservesen röhögtető poénként gúnyosan visszavonja a bármiféle katarzis lehetőségét.

Az eléggé őrjítően humoros alkotás így válik a totális irónia termékévé. Egyébként meglehetősen logikus állomás a krisztusi kort épphogy csak megért író pályáján. Mind a szépséges Sárkányviadal, mind a borzongató Médium tudvalévően elfogadta magát a (madáchi copyrightú) közlést oly művészi célnak, minőt óhajt a kegyes, amely méltó a humánumhoz. Az állatidomár Sing — lebírva az ösztönösen ölni kész hüllő-ellenségeit —, a maga nyomorú létén túlemelkedve magasodik heroikussá. A metaforikus betegség rontásával megvertáldott Iriri-médium se szuggerálja belénk azt, hogy halálos vergődésünk hiábavaló. A Hisztériumjátékból a reményélesztés, illetve fönntartás dimenziója kiiktatódik. Még jó, hogy az a (swifti túlzással absztrahált) förtelem, amelynek görcsösen nevetgélő tanúi lehetünk, az alkotói kegyelem(döfés) révén nem közvetlenül a mi mai emberségünk számlájára íródik, hanem holmi kurafi-titánok rovására megy.

Érdekes, bár talán nem meghatározó a szépirodalmi koncepció szempontjából, hogy a bioszféránk pusztulásáról elmélkedő Sebeők-opusz egyik alternatív föltételezése is leszámolt a törzsfejlődése csúcsán rombolóvá és önsorsrontóvá lett földuraló főemlőssel. Megengedőleg fölveti, hogy a minket körülvevő természetnek netán elrákosodott képződménye lennénk. Az eszmefuttatás végén ott mégis visszaplántálódik az ember(i)ségbe a bizalom, a jövőremény. A szeretetteljes alázat jézusi erényének gyakorlásával megmarad számunkra a pozitív túlélési esély.

Hisztériumjátékában viszont az író — úgy tetszik — épp abból indul ki, hogy menthetetlen mentalitásunkban már nem maradt semmi előrevetíthető, elfogadhatóan pozitív. Szeretetvalástól át nem hatott helyzetünkben nem is érdemlünk mást, mint hogy bűnhődésül rettegve és undorodva végigszórakozzunk egy abszolút negatívumok közepette lejátszódó *admonitív* történéssorozatot.

A könyörtelen szójátékokkal földúsított, morbid kavalkádban nincs egyetlen jóindulatú szereplő sem. Leplezetlenül tombolnak benne a pusztítás vak erői. Metasztázisos praxisukat szeszélyesen irányítják a tétován aljas, értelmetlenül hazug, ordas eszmék. Figyelemreméltó, hogy itt Jézus sem jelenhet meg — teszem azt: bulgakovi típusú — erkölcsi paradigma hordozójaként. Csupán beletörődötten, enerváltan demonstrálhatja haladatlan hippiségét, kozmikus virágfiúságát. Behódolhat a diktatórikus Hatalomnak, az ószövetségivé visszazordult Istennek.

Ehelyt érdemes — talán — tájékozódásul összefoglalni az alapvonalaiban egyszerű, ám elrettentő felnőttmesét. Az elején értesülünk arról, hogy bizonyos lázadó angyalok száműzik Istent uralma színhelyéről. Az istentelenített Angyalhonnal szállnak szembe a Földi Paradicsom — alias Tündisztán — szárnyatlan tündérei. A két egyformán korrupt diktatúra mégis lepaktál egymással. Csúcstalálkozójukon megszületik (hahaha) az Antante Terrible-egyezmény. Klauzulája (még egyszer hahaha), hogy az úgynevezett Erogén Zónában föl kell építeni a Pillanat Műve elnevezésű élvhajhász centrumot, kozmikus bordélyt.

A kiebrudalt Úr a galád erkölcsök letörésére megalapítja a holt lelkek sötét, parancsuralmi országát. Nekrofil hadai — élükön Attilával, az Isten ostorával (bruhaha) — eget-földet rengető hadjáratban alávetik az égi angyalföldet s a nem evilágian földi Tündisztánt. Az „angy", illetve „tünd" nép vezéreit a triumfáns Utolsó Ítélet koncepciós perében marasztalják el. Összbüntetésük az, hogy kísértetként kell egzisztálniok a roppant virulens holtak kisebbsége gyanánt.

E tartalmi vázlat természetesen grandiózus gyermekiesség. Ijesztően vérbeli, hiperprofi fantasztikus irodalommá az emeli, hogy az infantilis indulatú jeleneteket a művészi képzelőerő következetesen fölruházza a nekik megfelelő természetességgel, magától értetődő életszerűséggel. Megvalósul a látomásos mintha-mechanizmus hitetése. A maga módján tökéletes nonsense-vízió ettől lesz helyiérdekűen hibátlan torzműködéssé. A vinnyogtatóan tragikomikus (ki)találmány attól kap ráadásul minden ízében szatirikus töltést, hogy folyamatukban mutatja be a mindenkori hatalom manipulációit. Megsemmisítően bagatellizálja a (lehetséges) világtörténelmek igazolást kereső elégültségét.

A világvégelméletek eklektikáját kamuflált szövegű persziflázs közvetíti a publikumhoz. (Bocsánat, de ez van.)

Ha egyszer ráhangolódunk az elképesztő, egyszersmind állandóan meghökkentésünkre törekvő, virtuóz szellemi cirkuszolásra, ráharapunk az agyrázkódtató magánszámokra, akkor el vagyunk veszve — és kábítva. Elbájolva vagy varázsolva soha nem leszünk; mert miközben babonáz, nem lenyugtat, hanem fölkorbácsol ez az álságos kellemmel vegyített, de a morális szemrehányástól szadisztikus, világszínházi becsvágyú regény. Hatalmas ismeretanyagot és képzettársítás-tömeget görgető alsóbb rétegeinek megfejtésébe pillanatnyilag nem bocsátkoznék. A — mívesen túlírt — Sebeők-mű bölcseleti hátteréről, enciklopédikus késztetéséről egyelőre „hallgat a mély". A felszínen zajló események bravúros szövése, stiláris tűzijátéka mindenesetre megint egyedülálló produkció.

A kitalált dokumentumok „így írtok ti-rádái" csak úgy árasztják a bennfenteskedő újsághablaty meg a közmegegyezésesen bárgyú politikai retorika átható bűzét. Még akkor is penetránsak, ha a szerzőnek általuk és velük azt a kunsztot már nem egészen sikerült végrehajtania, hogy a (nemegyszer abszurd epiteton ornansaikkal előlépő) közártalmas szereplők időnként még egyedibben halandzsázzanak s ne csak funkcionálisan típusos elméncségeiket tárják — egyre idiotikusabb paroxizmussal — elibénk. A sajtóközlemények változatos egymásutánja, meg a közéjük illesztett pikareszk élménybeszámolók igazi lidércálomként nehezednek ránk. Megteremtik azt a nyomasztó komfortérzésünket, hogy a részleteiben újromantikus, sőt kalandfilmes hangulatú monstruózus fabula nélkülünk is rólunk szól.

Föltéve, ha — e tragikus kabaré szellemében kifejezve — *nihil obszcén* s így csakugyan leesik nekünk a *tetanusz*...

DIPPOLD PÁL:

Magyar vérnyomás

[N]agy Gáspár: Mosolyelágazás
[B]udapest, 1993, Orpheusz Kiadó [K]ft., 115 oldal, 159 forint

Mióta nem tartom ujjaimat a [m]agyar politika ütőerén, leala[c]sonyodott a vérnyomásom. Nem [n]ormálisnak mondott mértékre, [an]nál lejjebb, így kávékkal kell [t]ornáztatnom a kívánatos, sza[bad] mozgást megengedő szintre. [Ak]kor már nem tudom, és ami[kor] még nem tudom, hogy mek[kor]a a vérnyomásom. [E]gyáltalán: vérnyomásmér[és]tudat nélkül élem az életem. [N]agy körültekintést igénylő [tevé]kenység, de hát így lehet [meg]maradni ebben a világban, [így l]ehet életkorhatárokat kitolni, eltolni, feszíteni. Vagyis ha nem izgatom föl magam túlzottan, feltehetőleg tovább élek. Például nem gondolkozom a kelleténél többet a nemzetpropagandai intézmény körül csoportosuló ótvaros és ostoba és kisszerű és durva és sértő indoklásokon és az ugyanilyenforma ellenindoklásokon. Nekem magyar vérnyomásom van. Ne tessék ezt ingadoztatni. Ezt magamnak mondom, a bennem együttélő hagyományőrző és szabadelvű magyar lélekrészeimnek.

Miután leszakadtam a mai magyar tömegkommunikációs eszközökről, azaz nem függesztem szemeimet a tévére, és nem fülelek a rádióhangokra, az újságok áttanulmányozása is egy gyors folyamat mostanában, kijelenthetem: nem tartom ujjaimat a mai magyar politika ütőerén. És ez így jól van.

Alkalmasint már verseskönyvek nézésére is alkalmas vagyok.

Tegnap sikerült például egy húzásra elolvasnom Nagy Gáspár Mosolyelágazás című legújabb könyvét. Már csak vérnyomáskarbantartási szempontból is feltétlenül érdemes volt nekem verseket nézni. Mert azok a mondatok, azok a képek, azok a szófüzérek, azok a kétségtelen kétségek, amik Nagy Gáspár nagy tisztességgel megcsinált verseskönyve olvastán keresztülsétáltak agyamon, azt a parancsot közvetítették, hogy: tessék beállni a normális érfalhasználatra! Vigyázni, nem *nyomulni*. Hogy maradjunk épek. Hogy nagyságunkban-egészünkben és kicsinységünkben-összetörtségünkben is hasonlók és méltók lehessünk-maradhassunk ahhoz, aki által teremtettünk. A Teremtőhöz. Hát erről beszél nekem a költő, erről a föntet a lenttel összeszálazó viszonyrendszerről, a lélekmély magasáról, az ég mélykékjéről, hogy végre konkrét is legyek: az óceán fölötti viharban bukdácsoló repülőgépről, amiben ott van az átélő-túlélő Nagy Gáspár. Aki majd, hisz ez a dolga, tiszta és szép versmondatokat készít arról, milyen Amerikában magyarnak lenni, és micsoda érzés egy mexikói kaktusz tövében a magyar költőnek indiánokra várni.

A költészeti tevékenység nem versenyszerű. Nem az a győző, aki előbb ér bele a kegyelmi állapotba. A költő akaratlagosan nem is tudja helyzetbe hozni magát. Tiszta beszédhelyzetbe, igazmondásba. A pontos szavak tiszta beszéddé rendezése adomány, képesség, tehetség — van. A költő csak akkor beszél, amikor kell. Hogy mikor kell? Amikor fontos beszélni. Hogy mikor fontos? Tudja ezt a Jóisten.

Négy évvel ezelőtt Nagy Gáspár ásta azt az árkot a házamhoz, amibe később az áramot a házamba hozó földkábel került. Miután átcsákányozta a házat a villanyoszloptól elválasztó földutat, és elmondta, ebben a munkájában, a fényteremtő előkészületekben, az úttörésben, a fönt-lent kapcsolat kialakításában semmi költőit nem talál, szerencsére, ásójával az árok végét kezdte mélyíteni. Úgy száz centi mélynél kiabált: gyere gyorsan, mi lett itt?

Forrás lett itt, Gazsi, vizet fakasztottál — mondtam, aztán hívtuk a vízműveseket, hogy foltozzák be a csőfeltörést.

Az akkori mosolyból idáig tartó mosolyelágazás indult, ezért jó szívvel ajánlhatom mindenki szíves figyelmébe Nagy Gáspár legújabb verseskönyvét. Mert szép és mert jó és mert igaz könyv.

páratlan oldal

Nyilatkozik a főkonzul

Finta Imre csendőr századost, a szegedi gettó egykori parancsnokát nyolcezer-hatszáz zsidó származású magyar állampolgár megkínzásáért, kirablásáért és német haláltáborba juttatásáért vonta felelősségre a kanadai bíróság. Bűnügyét most az ottawai legfelsőbb bíróság tárgyalja. Háborús bűnök nem évülnek el. A nemzetközi jogsegélyegyezmény révén a csendőr századost a magyar igazságügyi szervek kikérhetnék Kanadától: cselekedeteit magyar állampolgárként követte el.

Minderről tisztesen tudósított egy nagy példányszámú délutáni magyar lap. S ebben közli Simák Pál torontói magyar főkonzul nyilatkozatát is. „Megoszlik a kanadai magyarság véleménye a Finta-ügyben. Vannak, akik védik, mások szeretnék, ha bíróság ítélkezne fölötte. Az általános vélemény mégis az, hogy egy ilyen időskorú embert már semmi értelme meghurcolni múltbeli tetteiért. Különben is: a kanadai kormánynak máris sok pénzébe került Finta. Jobb lett volna más, időszerűbb célokra költeni. Az is igaz viszont, hogy a háborús bűnök sohasem évülnek el."

A főkonzul, ha szavait jól értem, a kanadai magyarság véleményét tolmácsolja. Az elemiben ugyan nekünk nem tanították az „általános vélemény" kifejezést, de megfejthetőnek vélem. Ez a közvélemény, vagyis a többség véleménye. Ebben kételkedem. S abban is, hogy a kanadai magyarság ezt a bírósági eljárást „meghurcolásnak" bélyegzi.

Finta disznóólakba záratta áldozatait, elrejtett vagyonuk kiadásáért kínzatást rendelt el, majd marhavagonokba zsúfolva idegen országba „továbbíttatta" őket a vádirat szerint.

Meghurcolás szavunkat erre a cselekedet-sorra tartsuk fenn.

A főkonzul pedig ne legyen „lélekben" a kanadai magyarság főkonzulja. Ha a Finta-ügyről nyilatkozik, szíveskedjék az „anyaország" véleményének tolmácsolására szorítkozni s ne a kanadai magyarság „általános véleményét" közvetíteni úgy, hogy az összetéveszthető legyen saját kormányának azzal a határozott álláspontjával, mely még függő beszédben sem engedélyezi más kormányok költségvetési pénzeinek felhasználását bírálni.

A főkonzul nem közvélemény-kutató. Ezért elég lett volna annyit nyilatkoznia, amennyivel külügyminisztériuma is bizonyára egyetért: a háborús bűnök nem évülnek el.

A többit bízza a kanadai magyarságra, a kanadai bíróságra, a kanadai költségvetésre.

Ungvári Tamás

Kovácsszúnyog, avagy reinkarnáció

— *Szúnyognak kellene lennem jelenlegi földi megtestesülésemben* — tűnődtem mélán a stégen pecázva, miközben a raj támadása egyre több viszkető hólyagot okozott a bőrömön.

A szúnyoglét ugyanis fölöttébb kényelmes, s igen csekély felelősséggel és kockázattal jár. Hiszen ha én most emberkarommal ide-oda vágok — mint ahogyan olykor teszem —, akkor az állat kileheli a lelkét, én pedig a meggondolatlanságom miatt a következő életemben szintén szúnyog leszek, akit egy félpucér, az atlétatrikó helyét a bőrén viselő horgász előbb Szukuval riaszt, majd agyonvág. Van tehát veszítenivalóm. Viszont, ha szúnyog vagyok eleve, akkor döglöttre csíphetem a halászlé reményében szorgoskodó pacákot, akkor sem lesz belőlem ember, mert az egy magasabb létforma, abba pedig büntetésből nem kerülhetek. Az pedig, hogy bélféreg vagy szúnyog, igazándiból édesmindegy.

— *A rohadt életbe* — bőgtem el magam elkeseredésemben, s megannyi szúnyoggal a testemen a vízbe vetettem magam.

Momentán várom az újjászületésemet.

Kovács Attila

Az ideológiába mártott gyertya

Salta úr három négyzetlépésnyi műhelyét sok éve ismerem. A város egyik, villamostól sűrűn járt teréről egy kényelmetlenül szűk és meredek lépcső visz le a különleges igényeket is kielégítő gyertyamártó műhelybe, ahol kezdetben szorgos kézimunkával, egyéni ízlés és kívánságok szerint, újabban egy szép, félautomata, dán gyertyamártó gép segítségével reprodukálható minőségben (tehát unalmas egyformaságban) készülnek nehéz faggyúból vagy illatos méhviaszból a cirkalmas szélű, színes, esetenként illatos gyertyák. Minthogy furcsa ízlésű unokahúgom születésnapját akartam emlékezetessé tenni, hat darab bal kézbe való, arannyal szegélyezett, haránt hornyolt viaszgyertyát akartam csináltatni. A mester kissé távolabb állt, a pult mögött első segédjét, a tapasztalt és magabiztos gyertyamártót találtam. Meghallgatta és könnyen megértette szakértelmet bizony nélkülöző előadásomat, nem is szabott nagyon hosszú határidőt, majd előre kérte a munka teljes díját. Ez eddig nem volt szokásban. — *De uram* — mondta csudálkozó tiltakozásomra —, *ez a piacgazdaság természetes rendje.*

Bizonnyal igaza volt, ami abból is látható, hogy fizetés közben barátságosan mosolyogtunk egymásra. Mikor azonban valami nyugtafélét vagy mit kértem a kifizetett összegről, sértett keménységgel fortyant fel. — *Látja, ez még a régi rendszerből fennmaradt bizalmatlanság.*

Ez nekem nagyon tetszett. Az ember elkéri a pénzt, mert azt szereti. Nem ad nyugtát, mert akkor adót kellene fizetnie, azt meg nem szereti. Mindezt azonban a kor parancsát megértő, okos világnézet jegyében teszi, jóakaratú feddése meg még a jellememet is fejleszti. Nem emlékszem, mit mondott Salta úr első segédje öt évvel ezelőtt. De nagyon kíváncsi vagyok, milyen nagy lesz Salta úr műhelye öt év múlva. Majd abból talán tudni fogjuk, hogy mekkora viaszban vagyunk.

— erro —

SZEMETHY IMRE PATAFIZIKUS JEGYZETE

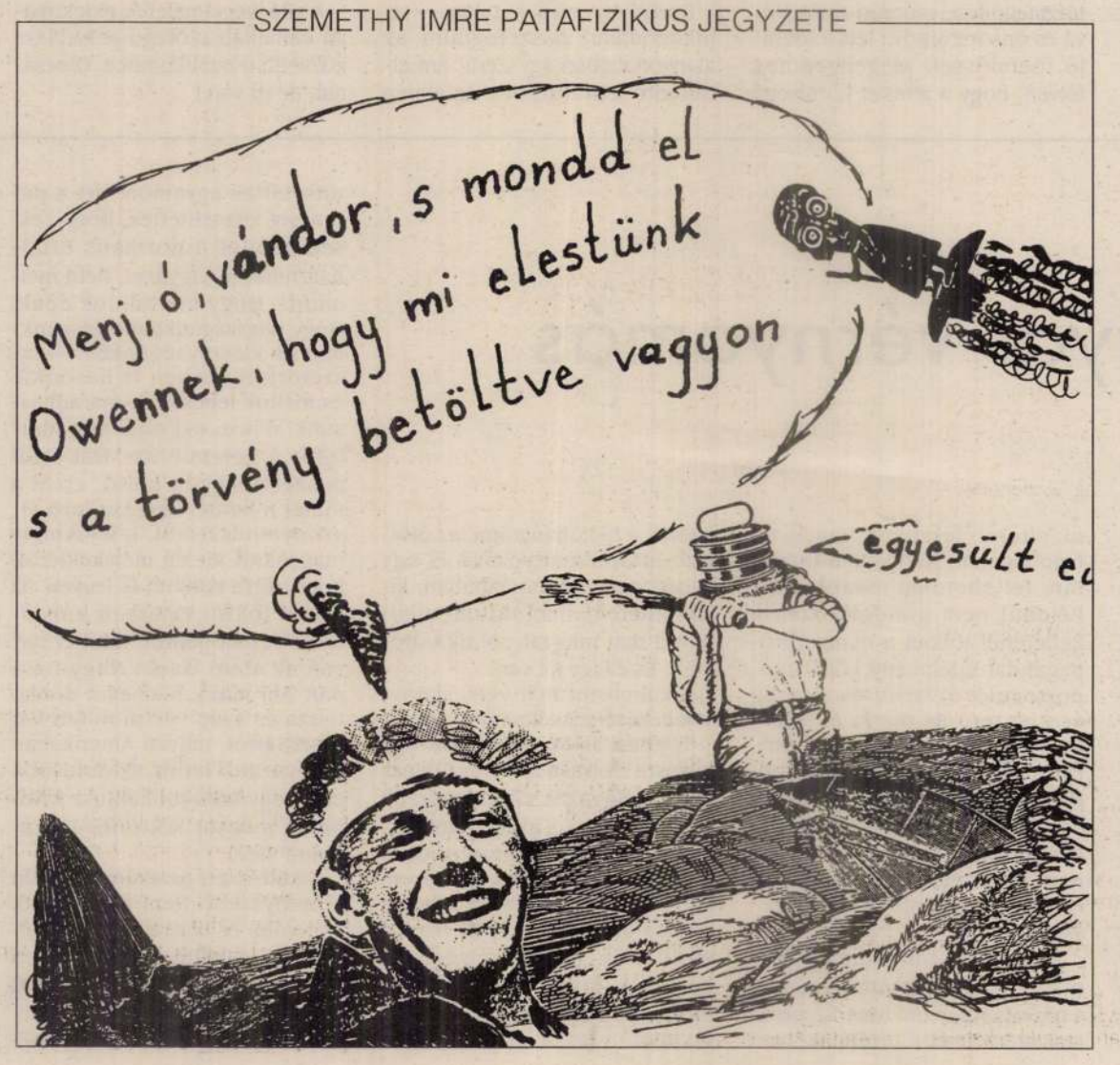

Gyors(fő)hajtás

Bocsánatot kért nemzetétől Erzsébet királynő, amiért a brit rendőrök felírták gyorshajtásért.

Gyors főhajtása — ismerjük el — részünkről is gyors főhajtást érdemel. Kiváltképpen, hogy mifelénk egyelőre még csak a fő nélküli gyorshajtás járja. De olyan gyorsan még egy-egy miniszterünk sem hajthat, hogy csak úgy ripsz-ropsz utolérje a brit illemtudást.

T. Gy.

Változnak az idők

Tévémeccs, 1988

— *Kijössz?*

— Megy a nyavalya. Leülök a tévé elé kényelmesen, fölteszem a lábam, adok egy kilót a házmesternek, és ő ötpercenként bekiabál az ablakon, hogy mocskos zsidók, rohadt cigányok, buzi Híres. Ugyanaz a hangulat, mintha kint lennék a meccsen.

Tévémeccs, 1993

— *Kijössz?*

— Megy a nyavalya.

— *Tudom, ne folytasd. Fotelban a tévé előtt, föl a láb, kiló a házmesternek, ő pedig...*

— Tévedsz. Már nem kell kiló. Ingyen is bekiabál.

Kárpáti Tamás

A rózsa neve

Gyalogosan róttam minap a Király utcát. Alig jutottam túl a Mini Maja ételbáron, mikor, nem csekély örömömre, tapasztalnom kellett, hogy ebben a kerületben is helyén van az önkormányzat. Büszke tábla hirdette — alatta a falon hagyott, átmázolt régi tette kétségtelenné, hogy nem holmi véletlenről van szó, hanem a közjó érdekében tett tudatos, határozott lépésről — a Rózsa Ferenc utca új nevét: Rózsa utca.

Kétségtelen, hogy egy ilyen átkeresztelés nem egyszerű dolog. Sok gonddal-bajjal, nyűggel járhat és bizonyára nem kevés pénzbe is belekerül. De megéri!

Holler Endre

Két férfi, egy eset

Azt mondja egy kormányh
és kormányzópárthoz közel á
ember (közel álló? nyakig ben
áll), hogy nem kell félnünk (m
mindegy, mitől), mert közism
Kohl kancellár és a mi minisz
elnökünk személyes, jó kapc
lata, *ami már több is, mint*
rátság.

Mármost ha ez a kapcs
több, mint barátság, és ez a
ember itten két férfi, akkor
egy eset lehetséges, de
mondja ki majd az utókor.

Engem jobban izgat, hc
múlt héten, a tokiói tárg
sokról hazafelé tartva,
kancellár Jelcinnel ment el
nakázni.

Szemlér Mihály

rajzlanár

erőd

z

Lykaközöm

130. l.

131. l.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 29. *Murillo B.:* Utczai suhancz.

c) A Délmagyarországi Múzeumban. 1889: I. 176. (205.) *B. Murillo után:* Utczai suhancz. — 1896: A. VI. 181. *B. Murillo:* Utczai suhancz. — 1905: A. VI. 181. *B. Murillo:* Utczai suhancz.

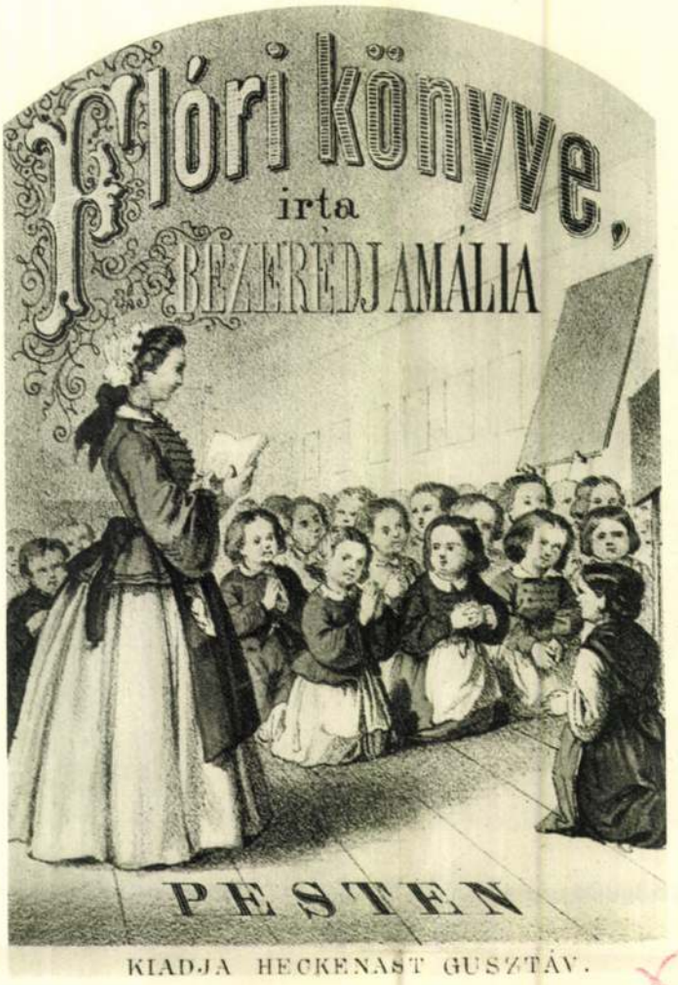

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

ELSŐ KIADÁSA PEST, 1856

A tündérregék, az ősi várak és hunn hagyományok lovagvilága. Erdély adja a gyerekeknek a legszebb meséket, a legtréfásabb szólásmondásokat. És a legkedvesebb bökverseket.

„A macskának négy a lába,
avval megyünk Moldovába,
onnan hozunk oláh fátát,
avval járjuk a zsukátát."

Így mulattatja a „Csemegék" írója, Gáspár János nagyenyedi neveléstanár és képezdeigazgató a „kisebb gyermekek"-et. Stein János kolozsvári kiadó pedig pompás kis képekről gondoskodott e csemegékhez. A kilencvenkilenc beszélycsemegét és a háromszázhetven verscsemegét magyarcsizmás kis parasztcsemeték nyargalásszák körül. Kedves falusi rétek fuvallata száll körülöttük.

Ez a népies, parasztládákra emlékeztető tarkaság még a városi gyerekek képeskönyveit is magyaros színekkel futtatja be. *Szemlér* Mihály, a mult század második felének kitünő grafikusa a „Jó Lajoska és Rosz Gyurica" napi eseményeit veszi rajzónjára. „Francia eredeti után" — mint a címlapon bevallja. A gall kakas és a Louis Philipp-kanapé e vallomás nélkül is elárulná a forrást. Hanem Gyuri „kinek keze-lába csakúgy úszik a tintába" magyarsujtásos dolmánykában úszik a tintatavon s apa is, anya is meg a rossz Gyurica is a régi jó táblabírák viseletében járnak.

Barabás Miklós, a század derekának nagy festője csak névjegyét tette le a gyermekszobában. „Gyermekvilág" a címe egy kis beszélygyüjteménynek, mely 1840-ben jelent meg Heckenastnál, s névtelenül sorakozik fel benne 4—5 Barabás-rajz. Finom kőnyomatok ezek, telve a magyar romantika rezeda-illatával. A bőruhájú gyerekek, a vuklis dámák, ugrándozó kutyák apró családi

DIENES LAJOS: JÓ LAJOSKA ÉS ROSZ GYURICA NAPI ESEMÉNYEI.
SZEMLÉR MIHÁLY RAJZA
Lauffer Vilmos Pesten (1866)

MARISKA, A KIS PESTI BABASZAKÁCSNŐ.
ÍRTA RÁNTÁSY JANKA
Pest, Lampel Róbert, 1869

30—39 Választási mozgalmak. Ára 400 korona.
40. Erdei patak. Ára 50 korona.
41. Esti hangulat. Magántulajdon.
42. Tópart. Ára 50 korona.
43. A jókedvű öregbojtár. Ára 250 korona.
44. Vihar. Ára 500 korona.
45. Bíró uram. Ára 200 korona.
46. Szénapadlás. Ára 30 korona.
47. Közelgő vihar. Ára 300 korona.
48. Istálló belseje. Ára 30 korona.
49. Felhős tájkép. Ára 100 korona.
50. Szamár. Ára 60 korona.
51. Szadai részlet. Magántulajdon.
52. Tájkép. Magántulajdon.
53. Szadai erdő. Ára 30 korona.
54. Déli pihenő. Ára 100 korona.
55. Szadai erdő. Ára 30 korona.
56. Juhászkutya. Ára 20 korona.
57. Közelgő zivatar. Ára 100 korona.
58. Útvágás. Ára 30 korona.
59. Szadai utca. Ára 60 korona.
60. Szadai részletek. Darabja 25 korona.
61. Somogyi menyecske. Ára 800 korona.
62. Szadai erdőrészlet. Ára 120 korona.
63. Rákosmenti tájék. Ára 500 korona.
64. A csirketolvaj. Ára 400 korona.
65. Muzsikus cigány. Ára 200 korona.
66. Tanulmányfej. Ára 50 korona.
67. A poprádi tó. Ára 300 korona.
68. Borús idő. Ára 120 korona.
69. Somogyi vásár. Ára 350 korona.

70. Női arckép. Magántulajdon.
71. Szadai táj. Ára 200 korona.
72. Szadai erdőrészlet. Ára 300 korona.
73. Mikei malom. Ára 100 korona.
74. A művész arcképe. Magántulajdon.
75 Hazafelé. Ára 200 korona.

III. TEREM.

SZEMLÉR MIHÁLY HAGYATÉKA.

76. Asszony ne okoskodj! Ára 400 korona.
77. A javíthatatlan. Ára 400 korona.
78. Vázlat a csirketolvajhoz. Ára 200 korona.
79. Pásztorok. Ára 500 korona.
80. Gara megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól. (A művész hagyatéka Budapest székesfőváros részére.)
81. Csendélet. Ára 500 korona.
82. Szadai viskók. Darabja 25 korona.
83. Rákospatak. Ára 40 korona.
84. Szadai részletek. Darabja 25 korona.
85. Négyökrös szekér. Ára 300 korona.
86. Itatónál. Ára 300 korona.
87. Gitározó hölgy. Ára 300 korona.
88. Meglepetés. Ára 400 korona.
89. Szadai falurészlet. Ára 250 korona.
90. Kis kofa. Ára 25 korona.
91. Somogyi menyecske. Ára 25 korona.
92. Somogyi paraszt. Ára 20 korona.
93. Mater dolorosa. Magántulajdon.
94. A tó partján. Ára 70 korona.
95. Dohányzacskó. Ára 20 korona.

Ernst Lajos:

A magyar képzőművészet úttörői.

I. Szemlér Mihály.

1833—1904.

A NEMZETI SZALON a magyar kultura érdekében kötelességet teljesít, midőn bemutatja azoknak a kisebb magyar művészeknek a műveit, akik mint névtelen hősök küzdöttek a magyar képzőművészet megépítésében. A közönségnek, de még igen sok esetben a művészettel foglalkozóknak is kevés tudomásuk van róluk, pedig érdemeik tagadhatatlanok. Különösen nagy érdemük, hogy a magyar nép sajátságait, szokásait vetették vászonra és a nemzet kimagasló történeti eseményeit örökítették meg. Speciálisan hazai jelleget adtak műveiknek és szerény működésük mellett politikai missziót is teljesítettek, midőn az elnyomatás ideje alatt — amikor a szó és az írás könnyen árulójává lett a gondolatnak — képben és rajzban adtak kifejezést a nemzeti eszméknek és a magyar gondolkozásnak.

Úttörők voltak ők, akik csendesen festegettek, de munkájukban lerakták a magyar zsáner és a magyar történeti festészet alapköveit.

Ezen úttörők közé tartozott Kiss Bálint, Váncza Mihály, Kozina Sándor, Heinrich Ede, Klimkovits Ferenc és Béla, Weber Henrik Ferenc, Sterio Károly,

Szemléy Mihály

festő

Lantos Magazin, 1930

561-563. l. (Hoa' sírlelik meg ea családi muzeum.)

Képerrel

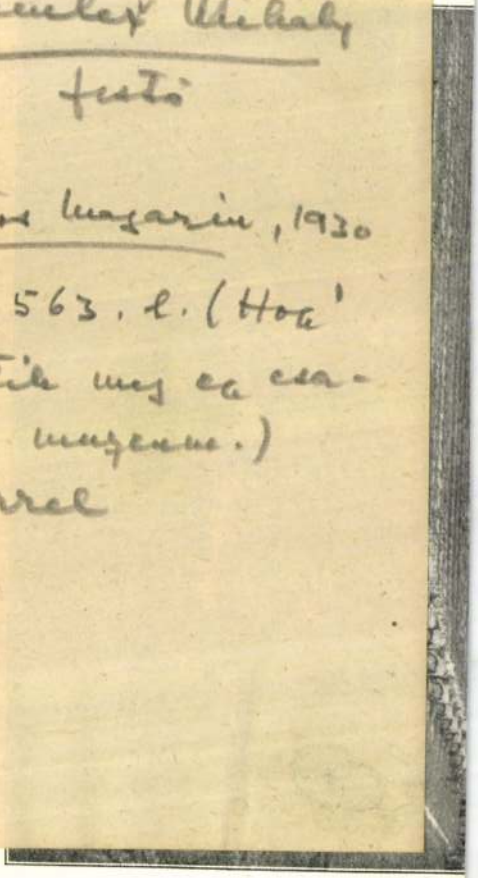

Il Duce fra i lavoratori delle Paludi Pontine.

EMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Szemere Lenke.
festőnő.

Esti Kurír,
1927. márc. 13.

Vasárnap, 1927 március 13

MŰVÉSZET

Három kiállitás

Az Ernst-muzeum négy festőnő gyüjteményes kiállitása nyilt meg. Elsőnek *Szemere Lenke* müvészete kerül elénk. A verizmust hangsulyozza, amiben azonban egy kissé tuloz. Ha a huszonnégyes számu „Pipáló paraszt"-jának finom és stilizálatlan verizmusát hasonlitjuk össze a kettes számu „Kintornás" rajzával, rögtön nyivánvaló lesz, hogy ez a tehetséges müvésznő a karikirozó irányban gyengébb, amit ugy igyekszik ellensulyozni, amint ezt a tizennégyes számu „Ökörhajcsár" képe mutatja. A hatvanhat számu „Bányászok" cimü képén a torzitást egyáltalán nem tartjuk indokoltnak. A szociális tendenciát pedig nem tudja érzékeltetni.

Feszty Masa rága szinproblémái és reflexei sok melegséget adnak, a vonalmentes konturképzést a kiváló müvésznő bravurosan használja ki és a karakter mellett lelki kedélyt is hoz. *Hegedüs* Lóránd prédikáló arcképe áhitatos érték

SZEMLÉR MIHÁLY HAGYATÉKA.

1. Mikei tipus. Ára 50 korona.
2. Enyelgés. Ára 30 korona.
3. Somogyi tanulmányok. Ára 50 korona.

4—23 Tipusok a 60-as évekből. Az egész gyűjtemény. Ára 200 korona.

24. Aratás. Ára 100 korona.
25. Gyöngyösi czigány. Ára 50 korona.
26. A rózsakirálynő választása. Ára 100 korona.
27. Szamárfej. Ára 25 korona
28. Nagymama. Magántulajdon.
29. Somogyi kanászok. Darabja 25 korona.

DÉRY BÉLA,
titkár

RUBOVICS MÁRK,
műtáros

Dr. KÉPESSY JÓZSEF,
ügyész

A Nemzeti Szalon
=ez évi zsüritje=

FERENCZY KÁROLY, KNOPP IMRE,
KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ, KANN GYULA,
KERNSTOCK KÁROLY, MÁRK LAJOS,
TÖLGYESSY ARTHUR.
festők

RÓNA JÓZSEF, RADNAI BÉLA ÉS TELCS EDE,
szobrászok

IFJ. BOBULA JÁNOS ÉS KAUSER JÓZSEF,
építészek

Vidra Ferenc, Spiro Ede, Kováts Mihály, Vizkelety Béla, Jacobey Károly és Orlai Soma. Ez utóbbi különösen a történeti festészet kultiválásában szerzett magának nagy érdemeket.

Ezen névtelen hősök egyike volt Szemlér Mihály is, aki Pesten született 1833-ban. Tanulmányait Pesten kezdte el, de a kiütött szabadságharc abbanhagyni kényszerítvén őt a művészettel való foglalkozásában, beállott honvédnek s a dicső harcok végén Temesvárott osztrák fogságba került, ahonnan azonban sikerült megszöknie. A békésebb időkben visszakerülve a fővárosba, beiratkozott Marastoni festőiskolájába és nála sajátította el a festészet elemeit, majd Bécsbe ment és itt tanulmányait be is fejezte. 1856-ban a pest-belvárosi főreáliskola rajztanárává választották, ahol 32 évig működött. Műveinek legnagyobb részét történeti festészeti alkotások képezik, de lelkesen kultiválta emellett a humorosabb tárgyú magyar népélet zsánereit is. Nagyobb magyar történeti tárgyú festményei a következők: Gara nádor megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól. Az ónodi országgyűlés. Lorántffy Zsuzsánna. Martinovics meggyilkolása. Hunyady János halála stb.

A fóthi dal és Petőfi halála című képei reprodukciókban az egész országban ismeretesek és kedveltek voltak. Zsánerképei közül különösen érdekesek: a csirketolvaj, a jókedvű öreg hajcsár, a javíthatatlan és a somogyi vásár. Érdekesek azonban azok a képei is, melyek a régi Pest typusait ábrázolják, nemkülönben a régi követválasztások idejében készített rajzai és vázlatai. Szemlér Mihály mint illusztrátor is sokat

működött, s rajzaiban és festményeiben, ha tájképet festett: Marko, Molnár és Brodszky hatása, míg nagy genre-képeiben Lotz Károly, történelmi dolgain pedig Than hatása érvényesül erősen.

A Nemzeti Szalon midőn bemutatja e kisebb nevű, de nem kevésbbé apostol-számba menő munkását a magyar képzőművészetnek, nemcsak kulturális feladatot vél teljesíteni, de egyúttal a magyar kultura egyik törekvő munkásával szemben a kegyelet adóját is lerója.

Ernszt Lajos,
a Nemzeti Szalon igazgatója.

LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST.

A

NEMZETI SZALON TAVASZI TÁRLATA

1904.

ÁRA 20 FILLÉR.

BUDAPEST,
A NEMZETI SZALON KIADÁSA.

GOETHE-INSTITUT

Öffnungszeit:
17. April - 14. Mai,
täglich 10-18 Uhr
(Sa. und So geschlossen)

Megtekinthető:
április 17-től május 14-;ig
naponta 10-18 óra között
(szombat, vasárnap zárva)

Das Goethe-Institut Budapest
lädt Sie ein zur Eröffnung der Ausstellung von

Tibor Szemenyey-Nagy

am Freitag, den 16. April 1993
um 18.00 Uhr
im Goethe-Institut
(Andrássy út 24., Budapest, VI.)

Einführung:

Dr. László Beke
Kunsthistoriker

A budapesti Goethe Intézet
meghívja Önt

Szemenyey-Nagy Tibor

kiállításának megnyitására
1993. április 16-án pénteken, 18.00 órára
a Goethe Intézetbe
(Budapest, Andrássy út 24.)

Bevezetőt mond:

Dr. Beke László
művészettörténész

Szemlér Mihály

PH. 1933. VI. 4.

Szemlér Mihály művészete

Emlékkiállitás születése századik évfordulóján.

A Római-fürdőtelep egyik finom izlésű villájában, dr. *Szemlér Lőrinc* Drugeth-utcai házában, érdekes műkiállitás nyilik meg pünkösd vasárnapján. Az unoka hálája és tisztelete ez a nagyapa emléke iránt.

A kiállitáson *Szemlér Mihálynak* majdnem 300 művét látjuk, olajfestményeket, grafikát, vizfestményt, tollrajzot, szines rajzokat, kőrajzokat, rézkarcot) és illusztrativ munkásságának kitünő ismertetését.

Szemlér Mihály 1833-ban született Pesten és a mult század második felének egyik kiváló genrefestője volt. Legnagyobb hatása mégis az ifjabb nemzedék nevelésében, a belvárosi főreáliskola rajztanári székében volt. Kitünő művészek kerültek ki ebből az iskolából.

Munkácsy Mihály nagyszerű népéletképei mellett persze az ő művészete másodrendü szerepet játszott, tanitványai közül is *Deák-Ebner, Paczka Ferenc, Aggházy Gyula, Strobencz Frigyes, Greguss Imre* őt messze felülmulták, de kisebb genre-képeinek szelid humora és kitünő megrajzolása maradandó becset adtak művészetének.

Életpályájának már a kezdete is igen érdekes. Tizenötéves korában beállt a szabadságharc katonái közé, ahol egy év mulva már hadnagyi rangja volt. A temesvári csata után osztrák fogságba esett s innen, a saját szavai szerint, ugy menekült meg, hogy a fogoly-menet végén ballagó gyermek-katonát a bámészkodó asszonyok megsajnálták és szoknyáik mögé bujtatva, eltüntették a menetből. Napokon át rejtegették és sötét éjszakákon vándorolva, teljesen lerongyolódva, szeptember végén került haza, 1850-ben már, amnesztiát kapva, a pesti Marastoni-akadémián tanul, ahol Lotz, Than és Grimm a tanulótársai és csakhamr kitüntetéseket kap. Két év mulva a bécsi akadémián Rahl és Waldmüller tanitványa. Ez utóbbi tett legmélyebb hatást reá. Hazatérve, Székely Bertalan és Lotz a legjobb barátai. Ő maga is kisérleteket tett a magyar történelmi festészetben, de egyéniségéhez közelebb áll a népélet ábrázolása. Mikor „Biró uram" c. rajzát Munkácsy meglátta, igy szólt: „Ez az igazi magyar tipus, nem az, amit tip pingáltok, csupa tótot" — amivel Jankó János parasztjaira célzott.

Szemlér hamarosan elfoglalta rajztanári állását, de közben is sokat járt Somogy megyébe Mikefalvára és a pestmegyei Szadára, ahol Székely tanyázott.

A most megnyiló emlék-kiállitás Szemlér egész művészi tevékenységét bemutatja (csak nagy történelmi vásznai hiányzanak). De komponáló tehetségét annál élénkebben illusztrálják rajzai. Igy pl. a „*Választási mozgalmak*" 1867—68-ban készült tiz szinezett tollrajza. Azután a „Családi Kör" műlapjai 1869—72-ből: a „Petőfi halála", „A rózsakirálynő választása", „A fóti dal". Különösen becsesek néprajzi tanulmányai: a „Somogyi vásár" (1876-ból), „Korcsmai verekedés" (1863-ból), „A komp" (1864-ből) mesteri tollrajzokban, a „Szegény legény" (Patkó Pista), mikei krétarajz. A somogyi menyecskék, parasztgyerekek, cigányfejek, muzsikus cigányok, medvetáncoltató, különféle magyar tipusok mellett jó állat-tanulmányok és friss tájképvázlatok. („Rákospatak", Kapu Prágában", „Prágai torony", „Borus nap", „Szadai parasztudvar".)

Falmenti vitrinekben gazdag sorozatát látjuk a mester illusztrativ munkásságának. Egész sorozata a mesekönyveknek, azután a virágok és gyümölcsök, az állatok könyvei. „A magyar gazda munkája", az „Ezeréves Magyarország" (vezérek és királyok arcképcsarnoka), — külön csoportban a rajztanári mintalapok, az elemi rajztan alapvonalai.

Legértékesebb a mester olajfestményeinek kollekciója. Közte a kitünő humoru „*Jókedvü öregbojtár*" (szamárháton), a „*Meglepetés*" (sulykolóleány finom alakjával), a „Somogyi menyecske", a „Pipázó paraszt", a „Biró uram", egy igen szép tájkép: a „*Vihar-felhők*", egy másik a „Cigány-kordély viharban", a finom esti hangulatu „Tóparti táj" s néhány szép homokbánya-tanulmány.

Szemlér művészetét mindenesetre érdemes volt felidézni a feledésből. Az ő családjához tartozott még a két *Frecskay*, László, a hires bécsi karikaturista (Der Láci) és Ferenc, a korán elhunyt finom pasztell-festő, azután *Tordai*-Schilling, a jó grafikusművész.

Dr. Szemlér Lőrinc művészi izléssel rendezett kiállitásával szolgálatot tett a magyar műértő közönségnek, melynek készséggel bemutatja.

Kézdi-Kovács László.

most ismét fordulat történt. A végrendeleti örökösök ugyanis a bejelentett felfolyamodásokat visszavonták és *elismerték, hogy a hagyaték egynegyedrésze tényleg gróf Keglevich Pált illeti meg.* Ezzel a hagyatéki bíróság döntését jogerőre emelték. Eszerint tehát a végrendeletj örökösök kötelesek a hagyaték egynegyedrészét gróf Keglevich Pálnak kiadni.

— **Ifj. Süsz Sámuel szikvizgyárost szabadlábra helyezte a vádtanács.** Megirtuk, hogy ifj. Süsz Sámuel szikvizgyárost, aki ellen 242 szódavizes üveg eltünése miatt indult meg az eljárás, dr. *Földi Antal* vizsgálóbiró két nappal ezelőtt letartóztatta. A vizsgálóbiró ugyanis ugy látta, hogy a szikvizgyáros, aki különben a szikvizkartelnek az elnöke, ki akarja vonni magát az igazságszolgáltatás alól, mert amikor detektiv kereste a lakásán, nem volt otthon. A végzés ellen dr. *Rendes Miklós* védő felfolyamodást jelentett be, ugyanakkor birói letétbe helyezte a valószinüsitett károsszeget, *hétszáz pengőt.* A büntetőtörvényszék vádtanácsa dr. *Ottrubay Dezső* tanácselnök elnöklése és dr. *Eltzenbaum Viktor* biró előadása mellett szombaton délben megváltoztatta a vizsgálóbiró végzését és *elrendelte ifj. Süsz Sámuel azonnali szabadlábra helyezését.* A vádtanács végzése szerint Süsz a vizsgálóbirótól *nem kapott irásbeli idézést,* hanem egy detektiv kereste lakásán. Az, hogy Süsz nem tartózkodott otthon, csak a véletlennek tudható be és nincsen adat arra, hogy ki akarta volna magát vonni az igazságszolgáltatás alól. Tekintetbe vette a vádtanács azt is, hogy a hatvanhétéves gyáros büntetlen előéletü és orvosilag igazoltan beteg, rendes lakása, foglalkozása, családja és vagyona van, azokra való tekintettel tehát szökésétől tartani nem kell. A vádtanács az üvegek lefoglalását fenntartotta, mert az eljárás során, esetleg az azonosság megállapitása végett szükség lehet a lefoglalt üvegekre. *Ifj. Süsz Sámuel* délután már el is hagyta a fogházat.

— **Sikkasztásért és csalásért elitélt likörgyári ügynök.** Három évvel ezelőtt a *Zwack J. és Társai* budapesti likörgyár sikkasztás miatt följelentést tett volt ügynöke, *Löbl Jenő József* ellen. A feljelentés szerint az ügynök nem számolt el a vevőktől átvett többezer pengővel. A feljelentés alapján Löblt letartóztatták és a büntetőtörvényszék sikkasztás, valamint több rendbeli hitelezési csalás miatt *öt hónapi fogházra* itélte, amelyet a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek is vett. Az itélőtábla alaki okokból megsemmisitette az itéletet és uj tárgyalásra utasitotta a törvényszéket. Több tárgyalás után dr. *Göczy Károly* törvényszéki egyesbiró szombaton hirdette ki az itéletet, dr. *Czobor Ernő* főügyészhelyettesnek, valamint a sértett cég képviselőjének, dr. *Kisfalvy István* ügyvédnek és a védőnek előterjesztése után. A törvényszék folytatólagosan elkövetett sikkasztás és kétrendbeli csalás vétsége cimén Löbl Jenő Józsefet *ismét öt hónapi fogházra,* valamint három évi hivatalvesztésre itélte, az egész büntetést kitöltöttnek véve a korábbi fogsággal. A felek az itélet ellen felebbeztek.

— **Meggyilkolta a gazdáját.** A debreceni törvényszék szombaton hirdette ki itéletét *Szabó József* tizenkilenc éves kocsis bünügyében. A kocsis a mult év márciusában a debreceni határban meggyilkolta gazdáját, *ifj. Takács Sándor* földbirtokost, mégpedig — a vád szerint — a földbirtokos feleségének felbujtására. A törvényszék Szabó Józsefet erős felindulásban elkövetett emberölés büntettéért *háromévi fogházra, Takács Sándornét* pedig

MÁS

Nyírbátori zenei napok

A nyírbátori római katolikus templom előtti téren július 16-án a *Szárnyas sárkány hete* címmel nemzetközi utcaszínházi fesztivált rendeznek. Közreműködik: a *Nyíregyházi Mesekert, a Bessenyei Színkör, a Szatmári Madisz, az Alföld Színpad, a Még Színpad és az Újvidéki Tanya Színház.* A program délután 4 órakor kezdődik.

Másnap, július 17-én 20 órakor a Crack Art Stúdió jazzrockkoncertjére kerül sor.

Július 21-én este fél nyolckor a nagykállói református templomban *Corelli, Mendelssohn* és *Mozart* művei csendülnek fel *Szabadi Vilmos* és a *Nemzetközi Ifjúsági Zenei Tábor* kamarazenekara előadásában.

A zenei programok mellett három kiállításra hívjuk fel a figyelmet:

Augusztus 20-ig tart nyitva a nyírbátori *Báthory István Múzeumban Szénássy Attila* grafikusművész kiállítása, míg *Varga Éva* szobrászművész a református templom sekrestyéjében mutatja be legújabb alkotásait július 23. és augusztus 20. között, naponta 10—16 óráig.

Barokk a magyar művészetben címmel gyűjteményes kiállítás látható a Báthory István Múzeumban december 31-ig.

Torzó

Ezzel a címmel nyílt kiállítás a Miskolci Galériában (Miskolc, Déryné u. 5.), ahol Bakos Ildikó, Bencsik István, Bokros Birman Dezső, Borbereki Kovács Zoltán, Borsos Miklós, Dabóczy Mihály, Erdey Dezső, Ferenczy Béni, Hadik Gyula, Melocco Miklós, Mitsui Sen, Pásztor János, Pauer Gyula, Schrammel Imre, Schrotta János, Taubert László, Váró Márton és Vígh Tamás művei láthatók.

Dippold Pál: Ha bármit elhelyezünk az ember által belakott környezetben, tekintetünket megpásztáztatjuk a tárgyat szorító viszonyrendszerben, könnyen kijelezhetjük a tevékenység végét, mondjuk, rámondjuk arra, amit befejezettnek gondolunk: ez kész van. Folyamatos állapothatározás így az élet. A kész az egész. Ami nem egész, az nem lett kész. A már és a még közötti helyzet állandósult. Az én helyzetem is persze ilyen, köztes időkben, köztes helyeken, változékony állapothatározásban. Vagyok ég és föld között. Jelentkezzem nálam az, aki befejezettnek nyilvánítja magát! Torzósorakozó!

FMK Galéria

Lorraine R. Turley festőművész és Carolyn Angus szobrászművész alkotásaiból nyílt kiállítás a Fiatal Művészek Klubjában (Budapest VI., Andrássy út 112.).

Jugoszláviai kortárs képzőművészek

Július 16-án nyílik a Szabad Tudományok Akadémiája rendezésében a Jugoszláviai kortárs képzőművészek című kiállítás a Budapest Galéria kiállítóházában (Budapest III., Lajos u. 158.).

A 19 órakor kezdődő vernissage az Akadémiai Zenekar alkalmi műsorával zárul.

Pandora Galéria

A badacsonytomaji Pandora Galéria (Badacsonytomaj, Római út 54.) augusztus elsejéig Wágner János festőművész kiállításának ad otthont.

„Talán képeknek, talán anyagszerű filozófiáknak, talán tárgyszerű álmoknak minősíthetjük az elmúlt két-három évben született Wágner-kompozíciókat. Azt biztosan meghatározhatjuk, hogy a konkrét valóságon túli való ábrázolása, a nonfiguratív kifejezés azon ágazatához kapcsolhatók Wágner János legújabb alkotásai, amelyeben-amelyekben az anyagszerűség valóban különféle anyagokkal kapcsolódik, ölt testet, s nem a konvenciók szerint; ahol a mű nem egyszerűen egy alapot fedő, illuzionisztikus effektusokat hordozó sík, hanem egykori cselekvéssorokat tükröző terep, keserves küzdelmek után hátrahagyott terület, néha aktív életnyomokat őrző, megszenvedett személyes birtok, meditációs lenyomat. A töredezett, gyűrt, hasított, repesztett, lyuggatott, durva és gyöngéd beavatkozásokat hordozó felületeken szabálytalan, áramló fekete és fehér, és szürke árnyalatokban játszó, a térbeliséggel fizikai valójukban is kacérkodó foltok terjeszkednek vagy húzódnak vissza, mélyülnek vagy szívódnak fel, süllyednek el vagy törnek felszínre; nincsenek biztos, körülhatárolható, érzékelhető dimenziók. A festői töredékekből egésszé épülő anyag-egységben mintha természeti erők hatásai rögzültek volna, vagy legalábbis az alkotó szándékok feloldódni látszanak a meglelt, szédítő végtelenségben. A képek ugyanis mármár teljességgel lehántották magukról a tudatosságot, hogy az alkotói program átadja helyét a lelki kiírásnak, az öntörvényű alakításnak. E belső vezérlésű közegekből bontakozik ki, e közegben rejtőzködik sejtelmesen egy-egy sáv, függőleges és vízszintes hangsúly, vagy keresztforma, keresztlenyomat; jelzés gyanánt, vizuális megszokásainkat élesztendő." (Wehner Tibor)

Új Művészet

Megjelent az Új Művészet júliusi száma. A tartalomból: Telepy Katalin: Ismeretlen Munkácsy-művek a londoni Korda-gyűjteményben; Sz. Kürthy Katalin: Újra itthon Munkácsy Golgotája; Szabó Júlia: Berény Róbert Bartók Béla-portréja; András Edit: Amerikai jelenségek budapesti kiállítótermekben; Szombathy Bálint: Tűz és víz, álom és ébrenlét. Bill Viola montreali kiállítása; Szántó András: Játék a tűzzel. A művész intézményesítése a Kostabi Birodalomban, 1. rész.

Törékeny kontinens — The Fragile Continent

Pályázat

Az Európa Ház (Budapest) és a The Prince's Trust (London) korábbi együttműködésüket folytatva fiatal magyar és angol képző- és iparművészek számára pályázatot hirdet a következők szerint:

1. Alkotótárs-keresés Angliában

Célja: hasonló érdeklődési körű szakmai partner keresése; tájékozódás együttműködési lehetőség iránt.

A megpályázható összeg maximum 500 angol font (GBP), illetve ennek megfelelő összegű forint, mely utazásra és a kinttartózkodás költségeire fordítható.

2. Közös project

Célja: angol szakmai partner egyenrangú részvételével olyan közös munkák, kiállítások és kezdeményezések támogatása a képző- és iparművészetek területén, melyek segítik a résztvevők szakmai fejlődését és hozzájárulnak a két ország közötti kulturális kapcsolatok építéséhez.

A megpályázható összeg maximum 1500 angol font (GBP), illetve ennek megfelelő összegű forint, mely nem fordítható munkabérre és/vagy beruházásra.

Korhatár: mindkét pályázat esetén 18—28 év.

Jelentkezés: a pályázati lap kitöltésével.

Jelentkezési határidő: 1993. augusztus 1.

Pályázati lap és részletes felvilágosítás az alábbi címen:

Európa Ház
Szilágyi Maya,
1395 Budapest 62.
Pf. 113.
Telefon: 156-8440, 175-0857,
Fax: 156-8499

A bírálóbizottság 1993. szeptember 5-ig hozza meg döntését, melyről minden pályázót levélben értesít.

Zsámbéki Szombatok

Július 17-én

10.00 órakor a Művelődési Házban
Bata Erzsébet naiv festő
kiállításának megnyitója.

15.00 órakor a Művelődési Házban
A budapesti Fabula Bábszínház előadása
Tarbay Ede: Citromka.

19.00 órakor a barokk plébániatemplomban
Dudits Pál orgonaművész
és a Nota Bene Kamarakórus hangversenye.

21.00 órakor a Romtemplomban
Bornemisza Péter:
Magyar Electra
Az Arvisura Színházi Társaság előadása.

Bornemisza Péter református deák a XVI. század derekán fordította le Szophoklész Elektráját. Munkája jóval több, mint fordítás — nyelvezetében, szerkezetében, a szereplők jellemábrázolásában ízig-vérig reneszánsz mű. Megbontja a tér, idő és cselekmény egységét; Parasitus személyében pedig egy új szereplőt is beléptet a darabba: a hatalomhoz mindig hű, az események mögött rejtőző, de azokat manipuláló figurát. A középkor (és az utána jövő korok) Magyarországa bőven szolgáltatott példát ehhez az alakhoz.

Politikailag igen fontos problémákat tárgyal Bornemisza Péter műve: a hatalommal való szembenállás lehetőségeit, s hogy a vérrel szerzett hatalmat szabad-e vérontás árán visszavenni.

Szerkesztői üzenetek
E héten válaszol:

Bata Imre

DR. SOLTÉSZ ELEKNÉ, BUDAPEST. — Ön az emlékezetes balatonfüredi Lipták-ház nyomorúságos állapotáról ír, panaszolván, hogy hiába élvezték hajdan annyian e ház vendégszeretetét, nemes irodalmi légkörét, ma mindenki tehetetlen, s a ház romokban. Az önkormányzat, a Művészeti Alap irodalmi tagozata, a gondnok, valamennyi tehetetlen, s a Batthyány Alapítvány ígéretében bízva várakoznak.

Pedig a házat még a Lipták házaspár életében védetté nyilvánították, mint Ön írja, annak reményében, hogy a tulajdonosok halála után a múzeumok magukhoz vehetik a ház sok nemzeti kincsének egy részét. Meg is tették, ám a házat éppúgy magára hagyták, mint az örökösök, akik természetesen széthordták a múzeumok által visszahagyott értékes maradványokat. Azt azonban nem értem az Ön tájékoztatásából, hogy ki hát a ház örököse valójában. Vagy éppen az történt, hogy tisztázatlan a házvagyon sorsa, hogy a védettség az, amely a ház mai kiszolgáltatottságának oka. Mert a házaspár jog szerinti örökösei azért nem törődnek vele, mivel nem az övék, s akkor pedig kié?

Gyanítom, hogy a rendezetlen örökösödési jogviszony miatt állott elő a helyzet, amit Ön fölpanaszol. Ki tudja, hol vannak már azok a hivatalos emberek, akik fűt-fát ígértek, mert akkor azt hitték, hogy a Lipták-ház a magyar kultúra egyik megszentelt helye, hiszen ott a magyar irodalom és művészet számos nagyja időzött. Ennyi azonban nem elég egy helykultusz kialakulásához. Szerencsés körülmények közt nemzedékek hosszú ideje tudja kialakítani a szokást, hogy a Hely az utódokban kultuszkényszert alakítson ki. Itt — úgy vélem — ez a kényszer nem tudott kialakulni. És a most elevenek tudatában semmi nyoma annak, hogy — mint Ön írja — „nincs senki a sok barát és vendég közt, aki valaha Gabus bácsi és Pulcsi néni vendégszeretetét, házának felejthetetlenül kedves, irodalommal, művészettel, humorral, nemes élményekkel, emberséggel telített hangulatát élvezte, hogy most szóval, tettel lerója kegyeletét irántuk avval, hogy megmenti a házat, kertet..." Ön most szóval kezdeményezne, de ez kevés. Ami pedig a tettet illeti, ahhoz a szó édeskevés. Pusztul a ház, mert nincs egyetlen tulajdonosa. A közös tulajdonosságra pedig éretlen az ember, mint arról az elmúlt évtizedek vastagon meggyőzhettek bennünket.

El tudom képzelni, hogy van a háznak egy örököse, akit a végrendelet arra kötelezett, hogy tétessen emléktáblát a ház jól látható falára, kié volt, s ki volt Lipták Gábor és felesége. Ám a sok bába közt — íme — elveszett a ház, s el is pusztul, mert nincsen gazdája. Ami pedig a hálátlan vendégeket illeti, hányan élnek közülük, s vajon melyiknek van a szaván kívül befolyása és anyagi tehetsége? Talán Balatonfürednek se telik a mai nehéz időkben Lipták-múzeumra. Különben is, a tárgyakat, emlékeket mind széthordták a létező múzeumok és a mohó örökösök.

Van azonban ennek a történetnek egy tanulsága. Nem szabad minden jelentős emberrel, házaspárral kapcsolatban arra gondolni, hogy életük teréből kultuszhelyet lehet csinálni. A Lipták házaspár emlékezetét természetesen megőrzi a kultúrtörténet. Életterük nyomát azonban befutja a zöld. Másképp kellett volna ezt a nyomot védeni! Reális örökösödési intézkedéssel. Vajon nem lehetne valamelyik Lipták-örökössel a tulajdonlással kapcsolatban megállapodásra jutni? Vagy egyáltalán nincsen örökös? Nem érné meg a házat olyan föltétellel tulajdonba juttatni, hogy a házra a tulajdonos emléktáblát csináltat? Más megoldás nemigen látszik lenni.

ZEMPLÉN BÉLA, BUDAPEST. — Glosszapróbálkozását a rokonszenves téma okán itt közöljük: *„Sasok! Szárnyalni tanuljatok! Én példának okáért a Ferencvárosnak szurkolok. Ifjú korom óta, ha jók, ha rosszak, égek a „zöld sasokért". Most aztán jól kidekorálták őket. West, Holsten a mellen, Wilkinson a taton, Postabank és egyéb hirdetések pompáznak a mezen, nadrágon. Fradi-pályán ellesett duma jut az eszembe róla: Rájuk férne még valami? — kérdezi az egyik szurkoló. — Hát, talán, ha focizni megtanulnának — véli a másik."* Ennyi a ZéBé szignóval jelzett, glosszának nevezett kísérlet.

Már a „Fradi-pályán ellesett duma" is zavaró, hiszen a dumát inkább hallani lehet. Azonkívül az sem szerencsés, hogy a sok reklámmozzanat kifogásolása után egy éppen olyan fordulattal poentíroz a szerző, amelyből egyenesen következik, milyen hiábavalóság ez a reklámhalmaz. Mert valamit reklámozni csak oly módon lehet, hogyha a közönség odafigyel. De hányan figyelnek egy olyan futballcsapatra, amelyikkel kapcsolatban olyan poént lehet elsütni, már csak annyi férne rájuk, hogy megtanuljanak focizni. A téma tehát kiváló, de egészen másként kellett volna tálalnia azt Önnek.

Szemadám György

Itt valami őrült méltánytalanság történik

— beszélgetés Szemadám Györggyel —

Szemadám György festőművész a Magyar Festők Társasága társelnöke. Különösen ismertté televíziós képzőművészeti műsorai tették, amelyekben eredeti módon népszerűsíti művésztársai munkásságát. Monográfiát írt Jankovics Marcellről (1986), társszerzője a Jelképtár (1990) című jelképlexikonnak, írója az Apokrif állattan (1991) című könyvnek.

— Panaszkodnak az írók, a zenészek, a filmesek. A képzőművészet terén csend honol. Itt tehát minden rendben van?

— Ez megtévesztő látszat. A képzőművészszakma hihetetlenül rosszul menedzseli magát, és akaratlanul is rossz arculatot mutat. Van összehasonlítási alapom a könyvkiadás terén, vannak íróbarátaim, foglalkoztam különféle filmműfajokkal, tagja vagyok a filmkuratóriumnak. Látom, hogy egy másik szakma hogyan menedzseli magát. A magyar képzőművészet egyedülállóan színes jelenség, különleges ereje van. Ezt túlbecsülni sem lehet. Ha valahol Nyugat-Európában bemegyek egy galériába, akkor meglepve tapasztalom, hogy hat-nyolc művész festette azt az egységesnek ható anyagot, amit egy művész munkáinak hittem. Ez számomra megdöbbentő, hiszen a magányosan dolgozó művészeknek módjuk volna a saját útjukat járni. A világ megközelítésének ez az egyformasága nyomasztó. Úgy gondolom, emögött divat, bizonyos pózok hatnak, nem a személyes gesztusrendszerek kimunkáltsága. A tőlünk keletre eső, diktált művészetről pedig kár beszélni. Mi, akik a hazai avantgárd küszködésének tanúi vagy részesei voltunk, éppen ettől kívántunk eltávolodni. Ez a kompország-jelleg, ami az én felfogásom szerint nagyon Kelet és nagyon Nyugat is egyszerre, oda juttatott bennünket, hogy most rendkívül sok törekvés és ízlés él egymás mellett. A képzőművészet ennek gyönyörű példatárát kínálja. Ha van valami fontos, amit ma vezérszószerűen hangoztathatunk, akkor az éppen ez a fajta pluralizmus, egyéni lelemények és stílusok sokfélesége. Ebbe természetesen azt az attitűdöt is beleértem, amit fiatal avantgárd művészként elutasítottam. Tehát a hagyományos művészettől a legfrissebb irányokig hihetetlenül sokféle jelenség van a magyar művészetben. Ha én nyugatról szemlélném ezt az országot, bizonyára ez a gazdag sokszínűség ragadna meg. Ez a magyar művészet legfőbb ereje. Meggyőződésem szerint európai rangú az, ami művészetünkben az utóbbi évtizedekben történt. Ma a képzőművészet fénykorát éli Magyarországon. Művészetünk tele van búvópatakszerű rejtett értékekkel; életművekkel, melyek idős alkotóit alig ismeri a nyilvánosság. Hadd említsem csak mesterem, *Vaszkó Erzsébet* nevét. Őt is csak a szűk szakma ismeri. De a kortárs művészettel sem sokkal különb a helyzet. A képzőművészek Magyarországon sajátos polihisztorokká váltak az elmúlt évek során — nyilván anyagi kényszerből is. Kiváló írók vannak köztük, filmesek. Egyesek tudományos munkát folytatnak különböző területeken, mások tanulmányokat, cikkeket írnak vagy tanítanak. Nemrég jelent meg például *Karátson Gábor* és *Váli Dezső* könyve. Többeket nem is mint képzőművészt ismernek meg először a közönség. Ezeknek a rejtett és kevésbé rejtett értékeknek, a *teljes képnek a megmutatása lenne fontos*.

Jól emlékszünk még a hatvanas, hetvenes évekre, amikor peremkerületi művelődési házakban és egyetemi klubokban rendeztünk félig legális kiállításokat, ahol mindent magunk csináltunk a szállítástól a képakasztásig, és feketén nyomattunk ki katalógusokat és meghívókat. Ezt akkor természetesnek tekintettük, hiszen mindez ellenséges tevékenységnek minősült. De most más a helyzet. Belefáradtunk ebbe az életformába, és elméletileg nem is volna akadálya, hogy az elmúlt évtizedekben felgyűlt értéktömeget megmutassuk. Sajnos ez eddig megközelítőleg sem sikerült, hiába vannak jól hangzó kiállításcímek, melyek a teljes kép bemutatását ígérik. Én a képzőművészszakma nevében s mint festő és gondolkodó ember azt várnám el, hogy ez a hatalmas érték megkapja a megmutatkozás lehetőségét. Ez persze a mai termésre is vonatkozik. A képzőművészek alapvető, elemi érdeke, hogy megmutatkozhassanak. Tehát — félreértés ne legyen — nem az, hogy képet vásároljanak a művésztől most azonnal és sok pénzért, hanem hogy méltó körülmények között megmutathassa a képeit.

— Mire gondolsz?

— Csak egy példa. A Szövetségben, a Festők Társaságában fölmerült egy katalógus kiadásának a terve, különös tekintettel a világkiállításra. Ez tartalmazná a tagok adatait, ismertetné a munkásságukat egy-egy színes reprodukció mellett. Olyan referenciaanyag lehetne ez, amely kellő információt nyújtana, esetleg több nyelven is a Szövetségben tömörülő magyar képzőművészekről. Ennek költsége, sokat mondok, ötmillió forint. Ezért már szép kiadvány készíthető. Ezt az összeget, amely egy kísérleti film, vagy egy olcsóbb Balázs Béla stúdiós film költségével azonos, a Szövetség nem tudja állni. Tehát tagjainak az alapvető igényeit sem tudja segíteni, mert a képzőművészet és a társművészetek támogatottsága között nagyságrendi a különbség. A többi művészeti ágban megteremtődött az a szokásrendszer, amely magától értetődővé teszi a művészeti produkció alapfeltételeit (helyiség, tiszta falak, fűtés, világítás, felügyelet, szervezés, propaganda). A képzőművészeteknél furcsa mód ez nincs így. *A képzőművészetet valami megkülönböztetett gyűlölet veszi körül.*

— Inkább közömbösség, nem?

— Azt hiszem, hogy ez a mérhetetlen különbség, amely a képzőművészet támogatottságát a társművészetekétől elválasztja, nem értelmezhető másként. De persze a pénzt nem a művészeknek kellene kapniok, hanem az intézményrendszernek: kiállításokra, katalógusokra, plakátokra. Hogy melyikünk hogyan hal éhen, vagy hogyan gazdagszik meg, az magánügy. Akik nem őrültek meg, nem pusztultak el, nem hagyták abba, és nem mentek Nyugatra, *a túlélőknek jár ez a támogatás*. Ez elfogultan hangozhat. De nehéz figyelmen kívül hagyni, hogy a Szövetség idén nyolcmillió forintot kapott. Filmgyártásra ugyanekkor *ennek a százszorosa* jut. Ezek az arányok jeleznek valamit. Ha mást nem, legalább azt, hogy „minden művészetek közt számunkra legfontosabb a film" (Lenin). De talán ezt a nézetet se kellene örökölnünk. Nem gondolom, hogy a filmesek kevesebbet kapjanak. De azt igen, hogy a képzőművészek esélyeit hasonlóvá kell emelni. Mi sohasem tudtunk fellépni a nyilvánosság előtt határozottan és nyíltan, kellő meggyőző erővel az érdekeinkért. Úgy érzem, mintha ennek a szakmának a művelőiként holtvágányra kerültünk volna, s ez az állapot a rendszerváltozás után is megmaradt.

— A magyar kultúra jellegzetesen verbális kultúra. S amennyiben az új idők hatására kezd betörni a vizualitás, ez inkább a video, a tv, a film iránti érdeklődést jelenti. A képzőművészet nálunk még a művelt emberek tudatában sincs előtérben. Megtörténhetne hasonló eset más művészeti ágban, mint ami egy Munkácsy-díjas festőművésszel történt nemrég? Egy intézménynek képsorozatot ajándékozott, ahol azt kisvártatva *átfestették!* Tessék elképzelni, amint József Attila-díjas írónk könyvét a kiadó átírja saját gusztusa szerint. Vagy a Hamlet előadásán fölmegy valaki a színpadra, hogy ő ezt jobban csinálná!

— A képzőművészet ügye mindig is a tehetős, beavatott rétegek ügye volt. De most a helyzet más. A képzőművészetet meg lehet mutatni a televízióban, nívós kiadványokban, színes folyóiratokban. Miért nem történik meg ez? Részben a művelődéspolitikát okolom ezért; részben azonban a szakmánkat. A széttagoltság játszik itt szerepet, itt mindenki egyszemélyes hadsereg. A szövetségi gyűlések például elég nehézkesen zajlanak le, nem mindig a leglényegesebb kérdések vetődnek fel... Nincs gyakorlatunk a közös gondolkozásban. És elszoktunk attól, hogy vannak dolgok, amik járnak. Belénk ivódtak, érzésem szerint, a 60-as, 70-es évek beidegzései, megmaradtunk partizánoknak, akiket az *ad hoc* megoldások is kielégítenek. Legriasztóbbnak és legkártékonyabbnak azt tartom, amikor *mi fizetünk*, hogy kiállíthassunk. Ez olyan látszatot kelt, mintha a művésznek rendkívül jól menne a sora. Fizet a katalógusért, a falfelületért, a terembérletért. Látatlanban elfogad minden feltételt — nem tudhatja előre, kikkel fog kiállítani és milyen körülmények között —, és még fizetni is hajlandó érte. Elképzelhető, hogy egy előadóművész vagy egy zenekar fizet, hogy fellépjen? Miért fizessen a képzőművész, aki ugyancsak a kultúra részét képező produktumát tárja a nyilvánosság elé? Abszurditás! Ráadásul a kultúrának nem is akármilyen részéről van szó, hanem a fénykorát élő képzőművészetről. Nem volna szabad elfogadni ezeket a művészetnek antireklámot jelentő és *megalázó körülményeket*. E tekintetben sok kollégával is vitában állok. Azt nem gondolom, hogy a művész pénzt kérjen, amiért kiállít, hiszen a műve tovább él, szemben a színpadi produkcióval, amely egyszeri. Csak arra hívom fel a figyelmet, hogy a képzőművészet a magyar művelődésügynek annyira nem fontos, hogy nemcsak nem támogatja, de megengedhetőnek tartja, s maguk a művészek normálisnak tartják azt, hogy ők fizessenek a kiállításokért. Nem koldusok vagyunk. *Mi nem kérünk. Nekünk ajánlatunk van.* A képzőművészet nem ígéret. Mi nem forgatókönyvet, nem projektet kínálunk. Itt vannak a műveink, a képeink. S ha komolyan veszi magát a kulturális irányítás, akkor belátja, hogy könnyelmű tékozlás nem élni ezekkel az ajánlatokkal. Azért vállalkozom mindennek a szubjektív és indulatos elmondására, hogy figyelmeztessem a kormányzatot, a minisztériumot, hogy *itt valami őrült méltánytalanság történik* egy egész szakmával.

— Mit tehetnek maguk a művészek ebben a helyzetben?

— A legfontosabb, hogy a képzőművészek maguk irányítsák a sorsukat. Most kezd valami megindulni, társaságok jönnek létre a képzőművész-társadalmon, a Szövetségen belül. Mindegy, hogy mi a szempont, a közös stílus vagy lakóhely, az életkori hasonlóság, vagy az, hogy szeretik egymást. Rendkívül pozitív jelenség ez, hiszen ezek a kis társaságok sokkal hatékonyabban és egyértelműbben tudják megfogalmazni az igényeiket. Csoportosuljanak a művészek, és határozott, jól körvonalazott elképzelésekkel, kiállítási, alkotótábori és kiadványtervekkel bombázzák a kulturális irányítást. Arra van szükség, hogy a Szövetség a maga egykori monolitikus formájából fokozatosan alakuljon át egymással termékenyen vitatkozó csoportok laza szövetségévé. Egyszersmind céhszerű szemlélet kellene, ami kifelé a közös érdekek képviseletét jelentené, befelé pedig szoros versenyhelyzetet. Meggyőződésem, hogy a *képzőművészetről a képzőművészek tudják a legtöbbet* és nem az ideológusok, esztéták, kritikusok és művészetpolitikusok. A művészek egy picit mindig előbbre jártak. Fontos volna az is, hogy kialakuljon a szakma önértékelési mechanizmusa, szemben a művészet értékelése, „osztályozása" szempontjából hatalmi pozícióban lévő hiatalnokok, kiállítási intézményvezetők, művészettörténészek általában mindent eldöntő véleményrendszerével. Mert a két értékrend, tudjuk, nem fedi egymást. Belső szakmai vitákra lenne szükség, melyek a művésztársadalom súlyát növelik, és prominens tagjainak minden kétségen felül álló tekintélyét alapozzák meg. Ekkor mellőzhetetlen lenne a képzőművészek véleménye a díjak odaítélésében, a kiállításpolitika orientálásában s a főiskola irányításában. Így talán elérhető volna, hogy például a Munkácsy-díj odaítéléséről csakugyan a művésztársadalom döntsön. Aránytalannak érzem, hogy idén a bizottságban egyforma számban voltak művészettörténészek és képzőművészek. Minderre az egészséges művészeti közélet és a demokrácia érdekében volna szükség, még akkor is, ha jól tudom, hogy ebből a szerkezetből az utókor számára legfontosabb emberek, a Gulácsyk, Nagy Baloghok, Vajdák kimaradnának.

Kováts Albert

Gyertyától a villanyig
Kép a régi Pest világításáról egy ujévi köszöntőkártyán

Régi karrikaturák. A magyar karrikatura története még nincs megírva, holott bizonyára nagy, érdekes és izgató feladat, s emellett ugyancsak mulatságos téma volna, kifejtené azt, ami a rajzoló humoristák dolgaiban él. E rajzokon is egy darab magyar globus van jelen s forog homoru tükörre vetítve. Nagy részük persze politikai studium, van köztük azonban olyan is, ami társadalmi lejegyzés, s találó jellemezés, valamely kultúrhistórikus körében. Az utolsó évtizedek bővebben adnak ily anyagot, az elszaporodott humoros hetilapok révén, abból az időből azonban már sokkal kevesebb a használható matériánk, a mikor a magyar vicclapirodalmat szinte kizárólag a Jókai-féle Tallérosy Zebulon képviseli, vagy még régebbről, a Ludas Mayi idejéből, amely a magyar karrikaturának körülbelül elfogadható kezdete.

Azok a rajzok, amelyeket bemutatunk, nem politikai karrikaturák. Amit karrikiroznak, mind csupa pesti tipus, még pedig onnét, ami azelőtt sokkal inkább a város legcivilizáltabb pontja volt, mint manapság. A Váci-utca és környékéről. Az úr például a császárszakállal, a mint ijedt mozdulattal tempózza ki egy fiákker felfröccsenő sarát: egy belvárosi gavallér. Hogy a történelmi hűségnek eleget tegyünk s megnevezzük: ő a fiatal s elegánciájáról Pest határán túl is híres Podmaniczky Frigyes báró. Ekkor még nem volt a Lloyd-Klub gazdája, ekkor még ellenzéki tüzes álmai lehettek, verseket írt s regényt, meglehetős szentimentálisat. Mellette a nő, főkötővel a fején, amint szél kapja el szoknyáját, nem föltétlenül bizonyos, de könnyen lehet, hogy ama váci-utcai nő, akiről dal is támadt, hogy: megbukott a krinolin. A csizmás, keleti szakállu, pipás, nyugodt s ravasz szemü bácsi, nem nehéz kitalálni hogy kereskedő-race. A rajzoló elnevezése szerint: a váci-utcai zsidó. A Váci-utca ugyanis régtől fogva kereskedelmi központ volt, kávéházai közül a mai Korona s az eltünt Hét választófejedelem-kávéházban főleg kereskedők, görögök, németek, zsidók, szerbek jöttek össze, s beszélték meg üzleteiket. A borotvált, lakájarcu pincér, mint rohanva siet a parketten, az Angol királynő pincérje, a kigombolt s kövér úr pedig ugyancsak ismét való kávéházi tipus, az egyetlen, amely ma is megvan mindennapi kiadásban.

Egy pillantás ezekre a rajzokra, s az úgynevezett Biedermayer izü, a negyvenes-ötvenes évekből való Pestre ismerünk bennük.

Még csak azt említjük meg róluk, hogy szerzőjük az akkor ismert s kedvelt, kis ideig Munkácsy Mihályt is tanító Szemlér Mihály.

Ázsia szívében

— Levél a szerkesztőséghez. —

„Ázsia szívében" cím alatt az Uj Idők április 27-iki számában leközölt levelemről Telléry S. József úr kritikát irt, amelyre válaszom a következő:

Nem lexikont és nem naplószerü útvezetőt, hanem egy vadász-expedició két napjának eseményekben és élményekben gazdag szépségeit irtam abban le úgy, amint azt megéltem, s amilyennek azt én láttam.

Azzal, hogy e két nap eseményeinek szinteréül világosan megírtam Raypootanna határától annak fővárosáig — Jaypoorig terjedő és mintegy százharminc kilométer hosszu vonalat, kizártnak véltem azt, hogy abból bárki is az Achmadabad és Jaypoor közti egész távolságot érthesse.

T. úrnak India politikai földrajzára vonatkozó észrevételeit nem fogadhatom el sem én, de más se. Ki tanult és tud is arról, hogy Indiában igenis vannak még úgynevezett „Independant" államok, melyek bár angol fennhatóság alatt, de többékevésbbé nemzeti függetlenségben élnek ma is. Hogy Raypootanna szintén ez „independantek" közé tartozik, ezt a térképek szinezésén kivül még saját tapasztalatomból is tudom.

Az 1857-iki véres lázadásban a maharatii királysághoz csatlakozott India legtöbb országa és azok addig csupán fönnhatóság alatt lévő uralkodó dinasztiák is. Ezeknek kegyetlen lázadását az angol nemzet fegyverrel verte le és ez országokat egyszerüen annektálta — angol birtokká tette. A régi fönnhatósági szerződést hüen betartó, s a nagy lázadásban az angolok ellen fegyvert nem fogott nemzeteket jutalmul továbbra is az addigi csupán fönnhatósági viszonyban hagyták és igy élnek azok ma is nemzeti uralkodó dinasztiájuk jogara alatt.

Raypootanna ma His Hygness the Maharaja Thera Saway Madó Singh örökösödési jogon uralkodó királya alatt él és mint független állam, saját nemzeti hadsereggel, vámhatárral, belföldi önálló postaintézménnyel, bélyegkiadási joggal stb., szóval némi pénzügyi, közlekedésügyi — és tüzérség tarthatási — jogoknak megszoritásától eltekintve, az állami függetlenség csaknem minden atribulumával rendelkezik. A maharadzsa nevének fölcserélése apja és trónelődje nevével, a levelem leirásánál következett be. Hogy a leadott képe már régi fölvétel, az igaz, de újabbat szerezni nem tudtam és őt magam nem fotografálhattam le, miután ez időben a maharadzsa éppen Calcuttában tartózkodott.

Ami a vadászataink illeti, hát bocsánatot kell kérnem, hogy nem amint ezt minden utazó föltétlenül meg szokta tenni, a Bombay-Baroda r.-t. kitünő s százkilométeres sebességgel rohanó expresszeivel, kényelemben és nagyúri módon, hanem rettenetes hőségben, fáradságtól, szomjuságtól (és féregtől) gyötörve, teveháton, derekunkat himbálóan csavargató elefántháton, gyomrunkat zökkentgető módon, cammogva barangoltunk.

Elnézését és enyhe bírálatát kell még kérnem egyben azon esztelenségünkért is, hogy útirányunkat nem a kútvizekkel, utakkal jól ellátott, sürün fekvő falvakon át választottuk, hanem minden közlekedési vonalon kívül, falvaktól, kutaktól, utaktól és emberektől lehetőleg távoleső menetirányba engedtük vezetni karavánunkat.

De meg is fizettük tudatlanságunkat, mert ostoba benszülött shicariaink vezetésére bizva magunkat, a nehéz úttalanutakon, mély vizmosásokon és kiszáradt folyómedrekbe, vad dzsungeleken át haladva, nekünk kellett leteriteni a leopárd, tigris, medve és vaddisznókat. Hogy a T. úr által említett viharedzett vadászok mily gyakorlati okossággal rendelkeznek, legjobban igazolja az, hogy tájékozási tudásuk mindig megóvja őket a lakott és igy vadtól teljesen mentes rayonokból való elkóborlástól, a küzdelmektől, veszélytől. no meg fehér ruháikat is a bepiszkolástól.

Azt hiszem, a hiba ott volt, hogy shicariainkat, kik maguk is szenvedélyes va-

Uj Idők 1911. 45 sz.

Gyertyától a villanyig

A Gellérthegy éjjeli világításban

Müllner János fényképe

Egy svábhegyi nyaraló naplójából

A teremtés ura ma kétségtelenül a soffőr. Évek óta sejtem ezt az igazságot, de teljes tudatára csak ezen a nyáron jöttem, amikor is állandóan figyelhetem az új emberfajt. Esténkint öt-hat automobil áll a szálloda előtt, a soffőr urak pedig gőgös és gonosz mosollyal ácsorognak körülöttük. Ez a gőgös és gonosz mosoly körülbelül a következőket mondja: „Jó, jó, csak sétáljatok és nyüzsögjetek ti másodosztályu halandók, akiknek nincs automobiljuk. Egy perc mulva majd meggyujtom a lámpáimat, megindítom a motort és tudom Istenem, hogy majd elmegy a kedvetek a sétálástól."

Nem hinném, hogy gondolatolvasó volnék, és mégis körülbelül biztosra veszem, hogy a soffőr urak ilyenféle elmélkedések között isszák a különböző szeszes italokat.

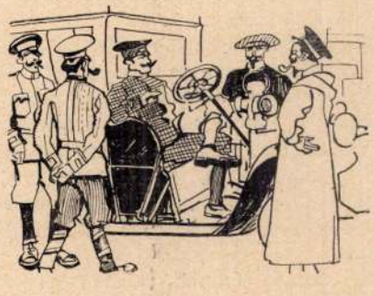

Mert néhány percnyi időközökben láthatjuk a gondolatok megvalósítását is. A tér telve van sétálókkal. Egyszerre pöfögve, dübörögve és sisteregve közéjük csap az automobil. Olyan merész ívekben kanyarodik, hogy a kitérés majdnem lehetetlenség a soffőr úr pedig cézári kegyetlenséggel nézi a rémüldöző bakfiseket. Ilyen arccal tekinthetett Nero az égő Rómára. Ilyen arcot csinálhatott Napoleon, amikor váratlan gyorsmeneteléssel reácsapott a gyanutlan ellenségre.

A kocsiverseny már a régi görögöknél is előkelő népünnepély volt. De a görög kocsik nem haladtak nyolcvan kilométer sebességgel és főleg nem választották ki versenytérnek azt a helyet, ahol a közönség sétál. A Svábhegyen megjelenő soffőr urak ellenben passziv népünnepélyeket rendeznek, amennyiben cowboyszerü ügyességgel kerülik ki az utolsó pillanatban a megrémült áldozatot. Nem tagadom, hogy vannak férfiak, akiknek idegeit ez az állandó, alattomos veszedelem megedzi. De a sétálók nagy része nő, öreg asszonyok és fiatal leányok, akik kevésbbé izgató tréninggel is beérnék.

Arról nem akarok beszélni, hogy a Normafa-úton minden ki indulló csak nagy veszedelmek árán tud előrehaladni, mert a kanyarulatok mögül szédítő sebességgel egy automobil-omnibusz nevü jármü szokott előretörni. Az idegenforgalomnak ez a lármás, idomtalan és rosszillatu eszköze ellen senki sem emelhetne kifogást, ha nem közlekednék éppen egy olyan úton, amelyen egyúttal a gyalogjárók is mennek és amely fölöttébb keskeny. De ilyenformán vasárnap délelőtt következő izgatott fölkiáltásokat kell hallanunk:

Egy férfihang: Antikára vigyázzon, Juliska. Antikára vigyázzon. Tudja, hogy Antika milyen pajkos.

Juliska: Kérem, Antika elszaladt. Nem tudtam tartani.

A mama hangja: Az Isten szerelméért. A kerekek alá fog kerülni. De ennek is te vagy az oka. Miért nem vigyázol a gyermekedre?

Egy férfihang (elkeseredetten): Én nem vagyok dada. (Elindul Antika keresésére.) Antika! Aaaantika... (Az automobil-omnibusz közeledik. Általános rémület. Juliska sír. Végül kiderül, hogy Antika hátul volt és egy háromesztendős leánykával flirtet kezdett. A család megnyugodva vonul tovább a Jánoshegy felé.)

A minap egy igen rokonszenves öreg úrral ismerkedtem meg a szállodában. Császárszakállt hord és olyan előkelő, mintha a Nemzeti Szinházban az apa-szerepeket játszaná. Akkor ismerkedtem meg vele, amikor lovagias ügye volt egy soffőrrel, aki túlközel kerülte el és kerülés közben éé-opp-t kiáltott feléje. Az öreg úr nem szólt semmit, hanem vacsora után egy időre eltünt és mikor visszajött, az arca földöntúli boldogságtól sugárzott. Amikor azután egy felbőszült férfiu neki támadt és azzal vádolta, hogy három szeget vert be a pneumatikjába, szeliden mosolygott.

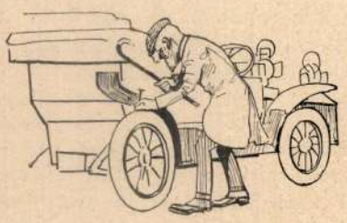

— Én ezen az úton intézem el az ügyemet magukkal, — mondotta. — Magukat nem üthetem pofon édes fiam, mert maguk nem párbajképesek. Tehát az automobilon veszek magamnak elégtételt. Bepanaszolhat és majd fizetem, amit reám mérnek. De most ne hadonázzon az orrom előtt, édes fiam, mert kiveszem a revolveremet. Az én köreimben ez igy szokás.

Az öreg úr szelid nyugalma nagy hatással volt mindnyájunkra. A soffőr mormogott valamit, de érezte, hogy arisztokratával van dolga és odébb sompolygott. Mi pedig lelkesen ünnepeltük a közénk szakadt mágnást, akiről hajnaltájban kisült, hogy nyugalmazott bookmaker és igy elvi alapon is csak a lovakat szereti, az automobilokat ellenben utálja.

Szigma

Járjunk kabát nélkül!

Mühlbeck Károly rajza

helyt az episztola írója attól tart, hogy megsejthetik azt a vihart, amely szívében tombol . . .

A szép és okos szabályoknak csak egy hibájuk van: az ember nem tudja őket akkor alkalmazni, amikor valóban saját hasznunkra válhatnának; vagyis azokban a pillanatokban, amikor szerelmesünktől megérkezik a levél és mi remegő kézzel szakítjuk föl a borítékot . . . Ilyenkor mindhiába kísérled meg, hogy minden sort, minden szót analizálj: a levél csalhatatlanul betölti hivatását, hogy elkábítson téged. Mit is használna, ha a narkózis alatt folyton azt hajtogatnád: „Ez a kloroformtól van!" Mégis elkábít és elaltat . . .

— Tehát mire való ez az egész okoskodás?

— Hogy elkábítson téged, te türelmetlen szerelmes, a várakozásodban. Vagy nem segítettem neked abban, hogy néhány perced könnyebben teljék el? . . . Látod, már jön is a postás, aki hozza leveledet. Menj és részegülj meg! Már Werther is azt mondta: A boldogság sohasem csalódás.

Látogatás a multba

— Történelmi képek kiállítása Firenzében. —

I.

Szergiusz mester, az ön csodálatos Sziriusza röpített volna engem vissza a multba, mint Tibor főhadnagyot, aki fölült az ön titokzatos repülőgépére és egy félóra alatt már a dédapjával vívott párbajt egy szép dámáért, a tulajdon dédanyjáért? Szergiusz mester, ön még beljebb vitt engem a multba, mert ime, én úgy érzem, a Mediciek ünnepi estéjére tévedtem be. Talán éppen ma este kiáltatta ki magát I. Cosimo Firenze nagyhercegének? A falak mentén ott állanak kissé merev, szertartásos pózban a festői ruháju nemes lovagok és udvari dámák, mintha csak az antik bútorzatu termekben sorfalat állanának az ujdonsült — ő de nem parvenü — nagyherceg bevonulásához . . . De Cosimo csak nem jön . . . És én, ahogy egyre bizonyosabb, hogy hiába várom, lassan, fájdalmasan, ráeszmélhetek, hogy valami anakronizmusnak kell lenni a dologban. Hiszen egész tisztán emlékszem, hogy villámoson jöttem ide, a hajdani büszke Fiorenza gyönyörü, barnafalu Palazzo Vecchio-jába. A villámos-jegy még itt is van, összegyürve, a mellényzsebemben. Már pedig sem Cosimo, sem Medici Anna korában — ezt teljes szavahihetőséggel állíthatom — még nem jártak csilingelő villamos kocsik a liliomok városában.

Körülöttem katalógusokban lapozgatnak csökönyös, szürkeruhás, tipikus múzeumjárók. És félhangon mondják: — Ez itt egy Douven-kép. Ez meg Sustermans. És olyan élettelenek és dohosak ezek a nevek az ő szájukban, mintha egy sorszámozott múzeumi inventáriumot olvasnának. Hiszen tudom jól, hogy én is a Mostra del Ritratto italiano-t akartam megnézni, amikor ma reggel elindultam a szállóból, de ahogy betettem a lábamat ezekbe a hatalmas antik fali-gobelinekkel teleaggatott termekbe, bizony én sutba dobtam minden komoly stúdiumot. Történelmi képek . . . három század pikturáját mutatják be . . . Eh, szép dámák, keskenykardu lovagok, itt önök között egyszerre olyan mellékes, olyan jelentéktelen dolognak tartom a piktura oknyomozó históriáját, amely beskatulyázza rendszereibe az önök festőit. A regisztrálásukat tisztes és komoly szakállas múzeumi őrökre bizom! Magam szeretném a szemembe vágni a monoklimat — milyen kár is, hogy sohasem hordtam monoklit! — és szeretnék egy kicsit divaturacskodni önök között. Mert úgy érzem, az önök képei élnek itt, sőt egyenesen *önök* élnek és a vén diófabútorok között kilépnek a széles aranyrámákból. És máris szégyelem köztük magamat, hogy egyszerü utcai ruhában jöttem ide. . . . Kék zakó . . . De úgy érzem, itt a frakkom se volna stilszerü amelyet tavaly télen csináltattam. Ám éppen oly gyászos és gyanús elegánciáju volna akkor is, ha idén, ha csak tegnap liferálta volna a szabóm. Mert egyedül én botorkálnék itten félszegen és ügyetlenül a libegő szárnyu frakkban, mint valami ázott fecske és a lovagok, a dámák csodálkozva néznének rám:

— Hogyan került ide ez a furcsa szerzet?

És a körgalléros, bodros csipkenyakkendős, kosaras kardu nobilik, akik alászálltak erre az ünnepre sólyomfészkükből, mintha máris halálos komolysággal néznének reám és gyilkos tekintetük, mintha kiűzni akarna ebből a paradicsomból. És önök hölgyeim, Chantecler-kalappal, vagy *chapeau rouge*-zsal, avagy éppen *à la petit corporal*-kalappal a fejükön, nem kapnak-e ijedten a kalaptűikhez és nem éreznek-e önök is némi elfogultságot, hogy betolakodtunk ide, ahol mint valami intim családi estén, a kiváltságos nagy urak és nagyasszonyok csöndesen és szertartásosan felöltötték ősi családi ékszereiket és gyönyörü antik ruháikat. Nehéz bársony és brokát ruhák, aranyhímzésü nagy virító virágokkal és akkora uszállyal, hogy az még az emelvényről is lehullámzik a pádimentumra . . . Hány arany lehetett ennek a singje, már akkor is, hát még mennyi volna mostan! Ha ugyan még valahol tudnának ilyent remekbe szőni . . . És azok a csodálatos gyöngyös fejdíszek, ezek a násfák, antik zománcos ékszerek! A múzeumokból ösmerem őket, de hogy szikrázhattak, éghettek, ragyoghattak ezek akkor, egy eleven, pezsgő vérü talián dáma hófehér bőrén, illatos gyantaszagu fáklyák libegő-lobogó, táncoló rőt fényében, valami táncos ünnepen . . .

És Medici Anna, mintha nem is érezné magán a mi kandi és profán tekintetünket, mintha egyedül csak a maga zárkózott társaságában mulatozna, a láthatatlan zenekar melódiájára már is táncra készülődik . . . Én istenem, milyen lehetett ez a tánc? Ha balletmester volnék, nem sajnálnám a fáradságot és elkészíteném a korreográfiáját, mert az ünnepiességnek és a bájnak csodálatos harmóniája egyesül ebben a könnyed és mégis a veleszületett méltóságot elárulo mozdulatban. Egyetlen mozdulat az egész: és mégis benépesül tőle az egész pádimentum táncoló párokkal.

Krinolin szélben

Az Angol Királyné pincérje

Kávéházi alak

Régi pest karrikaturák

És a zene, amelyre a tipegő tánclépéseket lejtik? Milyen lehetett az? Érzem, érdemes volna búvárkodni poros archiviumokban, hogy a kottáját megtaláljam. Egy-egy üteme többet tudna nekem mondani arról a korról, mint néhány kötet história. Talán éppen az a leeresztett haju, nehéz bársonyruhás udvari dáma is éppen azt játsza azon az aranyvirágos clavicimbalo-n? És énekel is hozzá. De milyen lehetett az a dal, amely még el sem hangzott egészen és én még sem hallhatom? Hogyan is maradhatott volna meg, évszázadokon keresztül, mikor az énekesének neve sem maradt fenn? És ki volt az a cortigiana, akit csipkés ruhájáért — igazi velencei csipke! — minden mai asszony irigyelhet? Csupa kérdés, amelyre nincs felelet. Itt állnak, ülnek körülöttem ünnepiesen, komolyan, titokzatosan és csak a szemük beszél. De ki érti az asszonyi szemek beszédét? Csak egy bizonyos: ők is tudtak szerelmesen ölelni . . . És ahogy elnézem őket, szeretném ösmerni mindnek az életét. Az volna csak a regény! És az volna csak az érdekes, és tanulságos história. Ők, az ő életük históriája, tudom, megkedveltetné egyszerre a történelmet az iskolapadok koptatóival és tudom, még az évszámokat is megtanulnák a gimnázista urak! Három század asszonyai — és szép asszonyai! — élnek itt . . . Erről a három századról tengernyi könyvet írtak már és még több, színes hasonlatot használtak el a poéták. De minden komoly könyvfejezet elhomályosodik, elfakul hirtelen, amikor itt egy pillanatra beléláthatok az egyetlen igazságba, az akkori ember igazi életébe. És milyen más lehetett ez az élet, mint aminőnek históriusok száraz megfontoltsággal az élettelen papirosra rögzítették! Ezt, ha ezt meg tudná valaki írni . . . Az új Burchhardtot ünnepelné benne mindenki.

Balla Ignác.

Emlékezés

Elbeszélés

Irta Zombai Viktor

Meleg nyári délután.

A kövér, spongyaarcu inas feketekávét töltött be az öreg méltóságos asszonynak, aki lassan, élvezve szürcsölgette a cifra török csészéből.

— Hogy szerette szegény Pista is a feketét, — mormogta maga elé.

Az inas magához tért álmatag lézengéséből és köteles szolgai szomorúsággal fűzte tovább az asszonya szavait.

— Igen, a szegény boldogult fiatal úr szerette a feketekávét.

A méltóságos asszony szeméből egy szép gömbölyü polgári könnycsepp gurult ki és ugrándozva siklott le az arcán, egyik barázdáról a másikra.

Az inas már megszokta ezt a kis elérzékenyülést, mellyel az asszony fia iránti kegyeletét elintézte. Tudta, hogy e könnycsepp után a kis száraz női test el fog merülni a karosszék puha szőnyegében és beleszomorkodja magát egy szép csöndes délutáni alvásba. Oda is ment már, hogy eligazitsa a párnákat.

A méltóságos asszony tiltakozva emelte föl sárga csontujjait.

— Hagyja, János! Ma nem alszunk.

Az inas meglepetten nézett reá.

— János, ugy-e, amióta a Pista gróf meghalt, még senki sem volt a szobáiban?

— Nem volt senki, méltóságos asszony. Amint parancsolni méltóztatott, bezártam a temetés után a szobákat és a kulcsokat magamhoz vettem. Annak pedig van már egy hónapja.

Az öregasszony egy ideig némán bámult maga elé, aztán lassan, susogva fordúlt az inashoz.

— János! Nézze, én most fölmennék azokba a szobákba . . . Hozza elő a kulcsokat.

Az inas engedelmeskedett, de egy kicsit furcsán nézett maga elé, mikor kiért a grófnő szobájából.

— Vén bolond! — sziszegte a fogai közt.

Mikor a kulcsokkal visszatért, a méltóságos asszony belekapaszkodott a karjába.

— Gyerünk, — mondta. És lassan megindultak a palota emeletére.

Az apró öregasszony majd minden lépcsőn megállt, hogy pihenjen, pedig az inas úgyszólván az ölében vitte.

Fölértek.

Az inas fölnyitotta a szobákba vezető ajtót. Sötét volt. A becsukott ablaktáblák repedésein csak itt-ott szivárgott be egy kis fénysugár. A grófnő az ajtóhoz támaszkodva várta meg míg az inas előremegy és föl húzza a redőnyöket. A juliusi nap melegen ömlött be a szobába és aranyszínüre festette a lomhán kavargó porszemeket.

A méltóságos asszony köhögni kezdett a fojtó levegőben. De nem engedte kinyitni az ablakokat.

Félt, hogy kiröppen valami abból, ami még megmaradt itt a fiából. Leült az íróasztal mellé és intett az inasnak, hogy hagyja magára.

Mikor egyedül maradt, kíváncsian nézett körül a szobában. Évek óta nem látta a fia lakását. Aprán-

Bepiszkított gavallér (báró Podmaniczky Frigyes)

Utcai énekes

A váci-utcai zsidó

Régi pesti karrikaturák

ként megnézett mindent. Az íróasztal groteszk levélnehezékjeit, a kis gugoló bronz-majmot, a vigyorgó szilenust, melyek porosan terpeszkedtek az asztal zöld posztóján. Aztán fölkelt és körültipegett a szobában. Megállt minden egyes képnél. Aztán megint leült az íróasztalhoz. Kihúzta egymás után a fiókokat. Egy levélcsomó akadt a kezébe. Gyerekes izgalommal bontogatta. Furcsa, szögletes cselédbetűkkel írt levelek voltak. Kíváncsian nézegette őket. Valami nő írta a fiának. Sajátságos. Ő arra nem is gondolt, hogy a fia *férfi*. Ő csak a gyereket látta benne.

És itt vannak ezek az írások. Ezek arról beszélnek, hogy a fia szeretett és a fiát szerették.

Olyan különös érzés fogta el az öreg asszonyt. Nagyon örült ezeknek a helyesírási hibás leveleknek.

Valami őrült vágy fogta el, hogy lássa azt, aki a fiát szerette. Úgy érezte, hogy meg kellene köszönnie neki, hogy boldoggá tette a gyerekét.

Nem tudott ettől a gondolattól szabadulni. Végig olvasta valamennyi levelet, végre ráakadt a leány címére. Valami hatodrangu kis balettnőcske volt. De ő látni akarta. Beszélni akart vele. Legokosabb lesz, majd ír neki és megkéri, hogy látogassa meg. Biztosan megteszi.

Előkeresett egy levélpapirt és az ő hosszú, finom, reszkető betüivel hívta a leányt másnapra magához.

Az inas félénken kopogott az ajtón. Nem tudta, miért marad olyan sokáig az asszonya.

— János, — szólította be a méltóságos asszony — maga elviszi ezt a levelet. Most mindjárt. Érti? Most pedig lemegyünk.

*

— Hát mégis eljött?... Mondja neki, János, hogy fáradjon be, várom.

Megjelent az ajtóban a nagy, erős leány. Szemtelen nézéssel nézett az öregasszony szemébe. Nehéz, kihívó parfüm-áradat ömlött szét róla a szobában. Megállt a méltóságos asszony karosszéke előtt.

— Hivatott a nagysága? — kérdezte.

— Igen, lelkem, én kérettem magát. Azt hiszem, tudja, ki vagyok, ugy-e?

— Tudom, a Pista mamájának tetszik lenni, — mondta a leány valamivel szelidebben.

— Igen, édesem. Most pedig üljön ide hozzám és beszélgessünk. Ugy-e, kicsit furcsának találta, hogy magamhoz kérettem? De higyje el, kellett magát látnom. Tudom, hogy csak mi ketten szerettük őt és mindkettőnknek jól fog esni, ha emlékezünk reá . . . Mondja, mit gondolt első pillanatban, hogy miért hivatom?

— Azt hittem, — felelte kissé kényelmetlenül a leány, — hogy a miatt a gyűrű miatt tetszik írni, amit a Pistától legutóbb kaptam. Vissza is hoztam a nagyságának. Itt van . . .

Ezzel elővett a retiküljéből egy gyűrűt.

A méltóságos asszony idegesen tiltakozott.

— Ugyan hova gondol? Az a magáé. Hiszen szerette magát a Pista!

A leány lassan fölhúzta a gyűrűt az ujjára, miközben lopva az asszony arcát nézegette. Aztán mintha csak magának beszélt volna.

— Szegény Pista, — kezdte. — Nagyon jó fiu volt. Azért is hagytam miatta ott a fehérvári Kendét, pedig az is nagyon előkelő fiu. Talán tetszik is őt ismerni?

Az asszony nem felelt. Elgondolkozott.

— Szerette maga igazán a Pistát? — kérdezte aztán élénken a leányt. — Mondja meg őszintén!

— Hogyne szerettem volna! Mondom, nagyon gavallér gyerek volt. Ezt a kalapot még tőle kaptam. Ugy-e, fess kis kalap, itt oldalt ezzel a kócsaggal? Szegény Pista, nagyon kár érte. Még a fehérvári Kende is sajnálta, pedig az eleinte nagyon haragudott reá.

Persze a nagysád az anyja... hm... annak még duplábban fáj . . .

Az inas teát tesz le eléjük. Csönd. Lassan sötétedik . . .

— Mondja, lelkem, — kezdi a grófnő, — kijön velem egyszer szegény Pistához a temetőbe? Majd ott egy kicsit kisírjuk magunkat. Ugy-e, eljön?

A leány fészkelődve néz az asszonyra.

Gyertyától a villanyig

Az Andrássy-út éjjeli világításban

Müllner János fényképe

— Kérem . . . hát az nagyon izé . . . bajos . . . én a magam részéről szívesen kimennék. De, tetszik tudni a fehérvári Kende most megint nagyon féltékeny. Minden lépésemre vigyáz. Talán már azt se szereti, hogy ilyen sokáig maradok. Megyek is már. Kezét csókolom, nagysága . . . igen, szegény Pista . . .

A méltóságos asszony bólint. Mikor a leány mögött becsukódik az ajtó, megtörli a szemét. A szobában már egész sötét van. Az inas bejön, hogy fölcsavarja a villanyt. Az öregasszony lassan fölkel és átmegy a másik szobába. Az ajtóból visszaszól az inasnak:

— János, nyissa ki itt az ablakokat.

Gyertyától a villanyig

Abban a palotában, amely az Egyetem-utcában áll, s másfél száz év óta a Károlyi grófoké, a világítás még csupa tradició. Azt lehetne mondani, hogy egy darab XVIII. század ég itt, este, ha jő az éjfél, s felgyulnak nem a csillárok, hanem a gyertyák. Az empirestilü butorok közt ugyanis ez a régi szép világítás adja a fényt: nagy rokoko-csillárokon ezer és ezer gyertya, aminek festői, artisztikus képét bizonyára még nem felejtették el azok, akik tavasszal, a gazdakongresszus alkalmából voltak jelen, mint Károlyi Mihály vendégei. Ez az ezer és ezer gyertya persze fényüzés, amit sokkal olcsóbban s intenzivebben pótol az izzólámpa, egyébként pedig kedves anakroizmus a mai Budapest világításában, ahol a nagy útvonalakon villany szórja a fehér fényt.

Ez a villany ugyan épp a tizenkettedik órában érkezett, rég köztudomásu volt, hogy Pest a kontinens egyik legsötétebb városa, hogy — a párisi boulevardokról nem is szólva — hozzá képest a nála sokkal kisebb München egyszerűen a tündéri világosság. Most azonban, hogy itt van, végül is nincs mit panaszkodnunk. Amit elmulasztott, gyorsan s bőven hozza helyre, az Andrássy-út után a Körutak, majd a Belváros esti képét radikálisan formálja át, nekünk pedig, amint megállunk az ívlámpák sugarai alatt, eszünkbe jut egynémely dolog a régi Pestről, arról, hogy mi volt, míg a világítás dolga idáig ért. Az a kis kép, amit közlünk, a lámpagyujtogatók egy újévi köszöntő kártyájáról való, amit úgy vittek házról-házra, mint ma a levélhordók az ő könyvecskéiket. Abból az időből, amikor a lámpákra létrákon másztak föl s meggyujtották az olajat.

Budán 1777-ben, Pesten 1796-ban kezdték az utcákat a lehető legprimitivebb olajlámpásokkal világítani. Ezek háromsarkos bádoglámpások voltak, falra vagy faoszlopra erősítve. A negyvenes években ezeket a bádoglámpásokat már vaskarókra erősítik s ellátják úgynevezett Argand körégővel. Pest város egy hatvan év előtti költségelőirányzatában azt találjuk, hogy az 1846. évben 619 argandiai és 883 közönséges lámpás volt az utcákon. Ezek világításának költsége 2918 pengő forintot tett ki, amit adókivetés útján a polgároktól „gábák" (német Gaben) címen hajtottak be. Az ötvenes években a négysarku bádoglámpások mellett a harangalaku úgynevezett liliom-üveg lámpásokat kapták föl, hatvannégyben pedig megjelennek az első kőolajlámpások. Ily kőolajvilágítás Budapesten ma is van a kültelki utakon, ahol mint kisegítő-világító szerepel, amíg előbb-utóbb elérkezik hozzá a modern gáz vagy villam.

A gázzal való első kísérletről tudjuk, hogy nagy nevezetesség volt. 1816-ban mutatta be hatását egy Tébel Lajos nevü mérnök, s érdekes, hogy voltak, akik kételkedtek korszakalkotó jövőjében. Nyilvános utcai világításra azután csak a század közepén, 1856-ban használják Pesten a gázt. Nem számítva a lakások, helyiségek világítását, talán érdekes az az adat, hogy Pesten ekkor 800 gázlámpás ég, ami a kőolaj után meglehetős hirtelen újítás, harminc év múlva pedig ez a numerus megnő hatszorosára. A nyolcvanas évek közepén Budapest területén már ötezer utcai lámpásban ég a gáz, ami pedig a mai apparátust illeti, ennek a tárgyalása most messzire vinne. Erre nézve talán elegendő, ha egyszerüen esti sétáinkra gondolunk.

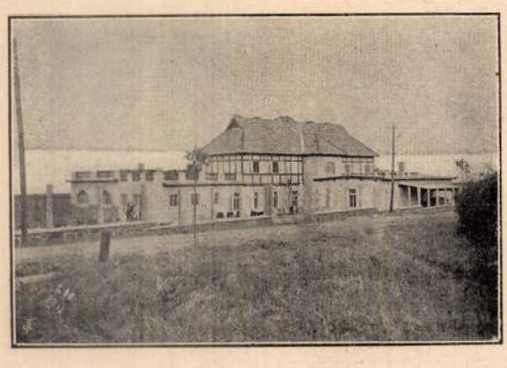

Az első magyar gyermekszanatórium Balaton-Almádin.

Ünnepiesen fölavatták julius 30-án

Szemlér Mihály

Szemlér Mihály

A pesti műegylet 1853. évi junius-juliusi kiállitásán: Tanulmányfő, olajf., (25 frt). 1854. évi aug.-szeptemberi kiállitásán: Hunyadi János halála, olajf., (350 frt). 1855. évi kiállitásán: (jun.-jul.) A mesemondó, olajf., magántulajdon; — (jul.-aug.) A meglepetés, olajf., (100 frt.); — (decz.-jan.) ~~Leskelődő leánykák, olajf., (150 frt).~~ Életkép, olajf., (150 frt).

APRÓHIRDETÉS

JÁRMŰ

9 éves DACIA lejárt műszakival eladó. Irányár: 25.000,- Ft. Varga József, Kiskanizsa, Körmös u. 2/C. (138137/1K)

Opel Ascona C 1.3-as, 82-es, friss műszakival, kifogástalan állapotban, extrákkal sürgősen eladó. Irányár: 235.000,- Ft. Lenti, Tölgyfa u. 12. (138197/2K)

Polski 126-os 1994-ig műszakizott, megkímélt állapotban eladó. Irányár: 55.000,- Ft. Érdeklődni: Lovászi, Arany u. 58. (138318/1K)

83-as, 5 ajtós dízel Golf jó állapotban friss műszakival 265.000,-Ft irányárral és egy 80-as Ford Fiesta teljesen felújítva 165.000,-Ft irányárral eladó. Érdeklődni: Pacsa, Rákóczi u. 56. (138359/1K)

105-ös Skoda egy év műszakival, 28.000,-Ft irányáron eladó. (Eleje sérült) Pakod, Vasút u. 8. (138366/1K)

Nissan Bluebird 2 L dízel, 82-es évjárat, zöldkártyával, vonóhoroggal, vizsgáztatva, extrákkal eladó. Irányár: 250 ezer Ft. Skoda billenős, érvényes műszakis csere érdekel. 250 ETS műszakival, extrákkal 20.000,-Ft, Audi 80 GLS karosszéria felújított állapotban, 20.000,-Ft-ért eladók. Zalavég, Béke u. 22. (138375/1K)

Eladó 5 tonna teherbírású, egytengelyes légfékes cső- és rönkszállító. Irányár: 30.000,-Ft. Érdeklődni: 92/12-705 telefonon, este. (138385/1K)

Volkswagen Golf 1,5-ös, benzines, friss műszakival, 145.000,-Ft irányáron, ugyanitt Volkswagen Golf bontva, alkatrésznek eladó. Zalaegerszeg, Balassi 17. (138386/1K)

UD rendszámú 1200-as Zsiguli 37 ezer Ft irányáron eladó. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Nemzetőr út 10. 3/8. (138387/1K)

250-es ETZ eladó. Irányár: 32.000,- Ft. Bagod, Vitenyédi út 17. (138394/1K)

1500-as LADA, diplomatakék, 81-es, kis karosszéria hibával, irányár: 55.000,-Ft, 1500-as LADA üzemképes, rendszám nélkül, jó állapotban, irányár: 25.000,-Ft, ZS rendszámú 1200-as, üzemképes, műszaki nélkül, irányár: 25.000,-Ft eladók. Becsehely, Ifjúság 55. (138397/1K)

P 126-os Fiat friss műszakival 55.000,-Ft irányáron eladó. Zalaegerszeg, Béke utca 24. (138440/1K)

82-es évjáratú TALBOT friss műszakival eladó. Irányár: 195.000,-Ft. Nagykanizsa, Szent Rókus u. 20. (138484/1K)

1200-as LADA friss műszakival eladó. Irányár: 60.000,- Ft. Semjénháza, Rákóczi u. 11. (138485/1K)

Daciát, dízel ARO-t vennék 8 évesig. Tel.: 06/80/20-807. (134204/9H)

1600 köbcentiméteres VOLKSWAGEN mikrobusz turbo dízel 3 éves, friss műszakival, kevés km-rel eladó. Nagykanizsa, Kaposvári út 96. (137449/2K)

Trabant 6 éves, 40.000 kilométerrel eladó. Zalaegerszeg, Nyerges út 86. (137531/1K)

Skoda 120 L 1981-es kiadás, 1 éves műszakival eladó. Telefon: 92/18-937. (137614/2K)

Dizel Peugeot 305, 1985-ös, extrákkal, OPEL ASCONA C 1.6, 1983-as és TOYOTA TERCEL 1983-as 5 literfogyasztású személygépkocsik kitűnő állapotban, ritka alkalmi áron eladók. Érdeklődni: Keszthely, Móra F. u. 33/a. (137685/2H)

AUTÓ ADÁS-VÉTEL Nagykanizsa belvárosában, Király utca 1. (Dédász mellett). Nyitva: mindennap 8—18 óráig. Minden hónap első, második, negyedik hétvégén autópiacot tartunk. (137876/2K)

1200-as Combi és 1200-as Lada olcsón eladó. Zalacsány, Kilián György u. 2. Érdeklődni: 16 órától. (137976/2H)

Eladó 3 éves LADA 2107-es. Érdeklődni: esténként, 85/14-098 telefonon. (138052/1K)

DACIA TLX-es sebváltó, hűvelygarnitúra és 120-as SKODA hűvely eladó. Zalaegerszeg, Erdész út 78. I/8. (138067/1K)

ZASTAVA igényesnek eladó. Nagykanizsa, Platán sor 9/C. Tamás. (138152/1K)

Cserélnék 7 éves, 126-os POLSKIT 2105-ös, 2107-es LADÁRA, értékegyeztetéssel. Érdeklődni a Zalai Hírlap nagykanizsai szerkesztőségében. (138153/1K)

Fehér Olcit 15 ezer kilométerrel és kovácsolt vaskapu eladó. Nagykanizsa, Tárház út 5. (138199/1K)

Alfa 75 2,0 TD 2,8 éves eladó. Benzines cserét beszámítok. Érdeklődni: 06-85/61-657. (138217/3K)

IFA billenős, terepes, H-K-5-ös pótkocsi eladó. Murarátka, Kossuth u. 7. (138294/1K)

11 éves Trabant Combi eladó. Érdeklődni: napközben 92/11-392 telefonon, Fejesné. (138297/1K)

DK 2107-es Lada eladó. Érdeklődni: Galambok, Honvéd u. 3. (138302/1K)

Üzemképes Trabant Combi másfél év műszakival, zöldkártyával, vonóhoroggal eladó. Kiskanizsa, Nagyrác 12. (138306/1K)

Vennék P 126-ost négyévesig. Cím: Nádasd, Gyógyszertár. (138307/1K)

200.000,- Ft-ig nyugati gépkocsit vásárolnék 1500 köbcentiig. Kiskanizsa, Jakabkuti u. 48. (138308/1K)

82-es évjáratú 626-os Mazda eladó. Petrivente, Kossuth u. 56. (138309/1K)

Eladó Zastava GTL-55-ös, 6,5 éves, extrákkal, megkímélt állapotban, 2 év műszakival. Érdeklődni 16 óra után: 76-122-es telefonon. (138316/1K)

Mozgássérültek részére Dacia TLX-es, 5 éves, 1994 április műszakival, betegség miatt sürgősen eladó. (Automata kuplungos). 8921 Zalaszentiván, Hunyadi u. 7. Érdeklődni bármikor. (138332/1K)

IFA W 50 alkatrészekkel olcsón eladó. Érdeklődni: Riba Zoltán, Cserszegtomaj, Rezi u. 1. (138345/1H)

Lancia Delta 1500-as, 83-as kiadású eladó. Kemendollár, Kossuth u. 60. (138347/1K)

Lada Samara háromajtós, 4,5 éves megkímélt állapotban eladó. Megtekinthető: szombat, vasárnap Vasboldogasszony, Kossuth u. 34. (138357/1K)

1988-as Ford Escort XR3i személygépkocsi eladó. Csere is érdekel. Zalaegerszeg, Árpád u. 7. Telefon: 11-988. 17 óra után. (138361/1K)

Kétütemű Wartburgot vennék nyolcévesig. Páka, Öveges út 15. Tamása. (138371/1K)

Volkswagen Golf ötajtós, kevés kilométerrel, szervizkönyvvel, rendkívül jó állapotban eladó. Érdeklődni: mindennap 16.30 után Zalaegerszeg, (Becsali) Budai völgy 6. Gombos. (138379/1K)

Fiat Regata 1,9 DS 6 éves, extrákkal eladó. Érdeklődni: 92/18-324 telefonon. 16 óra után. (135528/4K)

Fiat Uno alkatrészek eladók. Zalaegerszeg, Batthyány u. 29. (138410/1K)

Volkswagen Passat 1,6 dízel, 1982-es, Volvo 244 dízel, 1981-es eladó. Érdeklődni: munkaidőben 06-92/51-576. (138421/1K)

126-os piros FIAT, 6 éves eladó. Telefon: 92/18-893, 16 óra után. (138449/1H)

VW JETTA turbo dízel, 5 éves 3 hónapos, kitűnő állapotban eladó. Telefon: 92/20-124. (138456/1H)

5 éves OPEL KADETT eladó. Nagykanizsa, Szigeti u. 11. (138476/1K)

KISS & MATYÉKA INGATLANKÖZVETÍTÉS ÉRTÉKBECSLÉS

8900 Zalaegerszeg, Vizslaparki út 4.
Tel.:92/12-008. Tel./fax:92/20-465.
NYÍTVA: hétfő, szerda 17—19 óráig, szombat 9—12 óráig.

Ajánlatunk:
balatoni nyaralók
1,8 M Ft-tól 8 M Ft-ig
hegyi hajlékok
550 eFt-tól 1,3 M Ft-ig
Keresünk: 1-2 szobás OTP lakásokat, családi házakat.
Cserélünk:
tanácsi lakásokat OTP lakásokra
(135410/1H)

Zalaudvarnokon eladó 600 négyszögöl szőlő, 1400 négyszögöl szántó, pince felszereléssel. Irányár: 150.000,- Ft. Érdeklődni: Zalaszentgrót, Kinizsi tér 9. Szabó. (138330/1K)

Egerszeghegyen műút melletti szőlő, gyümölcsös, épülettel, pincével, sürgősen áron alul eladó. Irányár: 450.000,- Ft. Buszközlekedés, víz, villany van. Érdeklődni: 92/20-396. este. (138451/1H)

Másfél szobás családi házrész a városközpontban sürgősen eladó. Telefon: 92/20-691, egész nap. (137649/1H)

Kétszobás családi házrész eladó Nagykanizsa, Csengery u. 73. alatt. Ugyanitt osztrák pala eladó. Érdeklődni: 16 órától, Böjti. (137796/2K)

Zalakaroson 6 szobás családi ház központban, üzlethelyiséggel eladó, vagy Siófok környéki kisebb nyaralóra cserélhető. Érdeklődni: Enying, Kossuth utca 20. Tel.: 372-131, vagy 372-132. (137799/2K)

Nagykanizsán családi ház sürgősen eladó. Cím a Zalai Hírlap nagykanizsai szerkesztőségében. (138139/1K)

Bagolai hegyen 200 négyszögöl terület épülettel (villannyal) eladó. Érdeklődni: Nagykanizsa, Csokonai u. 4/A. II. lh. fszt. 1. Herczeg. (138141/1K)

Zalaegerszeg, Ságodi u. 153. sz. alatt 8 éve épített családi ház nagy telekkel eladó vagy értékkülönbözettel elcserélhető 2 szobás zalaegerszegi OTP lakásra. Részletes információ: dr. Szűcs Vince ügyvédnél, a 92/19-779 telefonszámon, munkaidőben. (138261/1H)

Csácsi-hegyen ikerpince megosztva is eladó. Ruzsicska László Zalaegerszeg, Kelemen u. 21. (138274/1K)

Zalaegerszegen garázs eladó a Köztársaság út 87. alatt. (19. sz. garázs). Érdeklődni a helyszínen 31-én 14—18 óráig. (138280/1K)

Bazitán 1100 négyszögöl terület építési engedéllyel eladó. Érdeklődni: Bazita, Toposháza u. 3. (138291/1K)

Gyékényesi tónál hétvégi ház eladó. Telefon: 93/13-682, este. (138299/1K)

Zalaegerszegtől 12 kilométerre 800 négyszögöl terület szőlővel, gyümölcsössel, faházzal olcsón eladó. Ugyanitt KPM-es lakókocsi eladó. Érdeklődni: 18 óra után Zalaegerszeg, Átalszegett u. 171. III/26. Bedőné. (138323/1K)

Keszthelyen eladó 71 négyzetméteres, 3 szobás, összkomfortos cirko-fűtéses, nagy konyhás, ebédlős, erkélyes, II. emeleti, azonnal beköltözhető, tehermentes öröklakás dupla, nagy garázzsal. A garázs üzlet céljára is alkalmas. Vásártér 17. II/6. (138339/1K)

Eladó gyümölcsös, szőlő, szántó (összterület 3568 négyzetméter) Martonhegyen. Könnyen megközelíthető, kiskutasi úttól 500 méter. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Andráshida, Gébárti u. 11. (138341/1K)

Zalaegerszeg 10—18 kilométeres körzetében kisebb családi házat vennék ármegjelöléssel. Cím: Zalaegerszeg, Mártírok u. 71. Hajduné. (138344/1K)

Vásárolnék Zalaegerszegen, Landorhegyen 1+2 fél szobás lakást, azonnali beköltözéssel. Telefon: 8—16 óráig 92/14-148. (138358/1K)

Lickóvadamoson 2 szobás családi ház gazdálkodásra alkalmas gazdasági épületekkel és területtel eladó. Érdeklődni: mindennap Zalaegerszeg, (Zalabesenyő) Posta u. 42. (138368/1K)

BADACSONYTOMAJON, a Petőfi 11-ben felújításra szoruló családi ház eladó. Érdeklődni: Pál Géza, Badacsonytomaj, Petőfi u. 73. (138401/1K)

Zalaegerszegen tetőtérbeépítéshez társakat keresünk. Érdeklődni: 92/18-991-es telefon. (138441/1H)

Pölöske és Csatár közötti Örömhegyen 1000 négyszögöl szőlő és gyümölcsös pincével, préssel eladó. Érdeklődni: Pölöske, Petőfi u. 167. (138450/1H)

Egervár, Frigy-Csillaghegy eladó. Egervár, Szabadság u. 17. (138452/1H)

2 szobás, fürdőszobás családi ház eladó. Pálfiszeg, Kossuth u. 13. (138489/1H)

Építési telkek eladók! Balatonmária-fürdő, Árvácska út és vasút között. Érdeklődni: 93/12-030-as telefonon. Ságiné. (138475/1K)

VEGYES

COMBI gyermekágy új állapotban eladó. Irányár: 8.000,- Ft. Kiskanizsa, Nagyrác u. 107. Telefon: 92/73-293. (138143/1K)

Shimano versenykerékpár eladó. Irányár: 28.000,- Ft. Galambok, Somogyi Béla u. 19. (138301/1K)

Pneumatikus gumiszerelőgép eladó. Irányár: 25.000,- Ft. Skif sátras utánfutó újszerű állapotban eladó. Irányár: 42.000,- Ft. Zalakomár, Ifjúság u. 31. (138335/1K)

Vattacukorgép 12 voltos eladó. Zalakaros, Kossuth út 2. Irányár: 38 ezer forint. (138429/1K)

REDŐNY, RELUXA, HARMONIKAAJTÓK ELŐLEG NÉLKÜL, RÉSZLETLEHETŐSÉGGEL IS. Díjtalan felmérés! Tel.: 06/92/18-963. (134156/23H)

ÍR SZETTER kölykök díjnyertes szülőktől húsvéti előjegyzésre eladók. Szarka Lajos, Magyaratád. Telefon: 06/92/71-075. (134238/3K)

Napos és előnevelt csirkék előjegyzésre kaphatók. Forintos István Zalaegerszeg, Szabadság u. 17. (Bozsok). Telefon: 92/13-238. (136383/2K)

Használtruha-kereskedők, figyelem! Közvetlenül nyugat-német begyűjtésből származó használtruha nagybani eladása: 130,- Ft/kg + ÁFA. Nagytételben ingyenes házhoz szállítás. Érdeklődni: 06/89/13-834. (137095/2H)

Kárpótlási jegyet veszünk, legmagasabb napi áron. Zalaegerszeg, Gasparich 16. Telefon: 92/20-025 és 93/16-394. (135664/4H)

2 karos kávéfőzőgép, 4 db étkezős álláosztal új állapotban eladó. Érdeklődni a 93/14-580-as telefonon, egész nap. (137464/1K)

Önállóan dolgozni tudó fiatal bútorasztalost felveszek. Zalaegerszeg, Berek u. 21. (137812/1K)

Tápkockás paprika, paradicsom, uborka palánta kapható folyamatosan. Fajtaválaszték. Strausz, Cserszegtomaj, Dobogói kertészet. (138023/1H)

Könyvelő iroda felsőfokú végzettségű munkatársat keres. Bemutatkozó leveleket „Megbízható" jeligére a Zalai Hírlap nagykanizsai szerkesztőségébe kérünk. (138140/1K)

Otthon végezhető, jól jövedelmező munkát ajánlok. Válaszborítékért tájékoztatót küldök. Szabó Rudolf, Kaposvár, Hegyalja u. 26/A. (138144/1K)

Zalakaroson 1200 négyszögöl szőlő, szántó bérbe adó és kárpótlási jegy eladó. Érdeklődni: Zalakaros, Rákóczi u. 8., vagy a 93/18-160-as telefonon. (138148/1K)

1,5 kW-os körüli agregátort vennék. Ajánlatokat a 93/12-994-es telefonszámra kérek. Korcsmáros.

SUPER PLAY ELITI Rövid idő alatt 6 millióhoz juthat. Telefon: 82/21-121. (138174/2H)

ELADÓI Elektromos írógép, színes tv, kétszemélyes rekamié, iskolapad, 4 fotelszék, forgószék, kempingkerékpár. Zalaegerszeg, Pataki u. 10. III/16. 17 óra után. (138188/1K)

Redőny, reluxa, **napellenző,** szalagfüggöny és harmonikaajtó kedvező feltételekkel megrendelhető. 92/21-106 Németh István. (138228/2H)

40 négyzetméteres három helyiségből álló telefonos helyiség kiadó, üzlet vagy iroda céljára. Zalaegerszeg, Hock J. u. 29. Telefon: 20-673. (138247/1H)

Hűtőrolós villanykályha olcsón eladó. Zalaegerszeg, Hock J. út 29. Telefon: 20-673. (138248/1H)

Jonatán alma eladó. Érdeklődni: 42/16-519 vagy 16-971-es telefonon. (138266/1H)

Étkezőszekrény és sarokpad eladó. Zalaegerszeg, Móricz Zs. u. 24. (138275/1K)

BEFEKTETŐKNEK! Építési telkek igényesnek, ugyanitt VW Polo gépkocsi, bernáthegyi kutyák, boroshordók eladók. Érdeklődni: Dr. Kócs János ügyvédi iroda Zalaegerszeg, Gasparich u. 28. Telefon: 16-832. (138278/1K)

CIKLÁMEN fajtájú vetőburgonya 2.500,-Ft/mázsa, valamint 10 éves Dacia felújított állapotban vonóhoroggal eladó. Zalatárnok, Hunyadi u. 5. (138289/1K)

Keszthely, Zalaszentgrót környékén vagyonőrzést, éjjeli őrséget jól képzett kutyával vállalok. „Éjjeli" jeligére leveleket a ZH keszthelyi szerkesztőségébe, Kossuth 33-ba. (138290/1K)

Esztergapad, fúrógép 30.000,-Ft-ért eladó. Nagykanizsa, Dózsa György u. 98. Varga. (138298/1K)

Az első magyar Direktmarketing Szövetség, otthon végezhető munkalehetőséget szervez, ingyenes távoktatással. Érdeklődni: naponta, 9—12 óráig lehet, a 12-241-es telefonon. (138303/1K)

Eladó tízezer kisméretű tégla, 5,50 Ft/db és 1600 tízes választal tégla, 16,50 Ft/db. Sormás, Arany János u. 24. (138304/1K)

Nagykanizsán jól bevezetett kisvendéglő üzemeltetése átadó. Érdeklődni levélben „Költségtérítés" jeligére Nagykanizsa, Ady 26. hirdetőbe. (138305/1K)

100 kg-os hízott sertések eladók. Nagykutas, Fő u. 30. (138431/1H)

Hévíz központjában 54 négyzetméteres, bevezetett divatáru—ajándék üzlet berendezéssel együtt hosszú távra kiadó. Hévíz, Honvéd u. 4. Telefon: 83/43-200 17 óra után. (138322/1K)

Lucfenyő csemete eladó, 3,- Ft/db. Kehidakustány, Dózsa Gy. u. 8. (138324/1K)

90—120 kg-os sertések eladók. Kemendollár, Kossuth u. 60. (138346/1K)

Vegyesüzlet-berendezés 4 polc, 2 gondola, zöldségtároló, dobogó, italtároló, mérleg sürgősen eladó. Ugyanitt pénztárgép Hugin SWEDA és Canon számológép. Andráshida, Jegenyés út 2/a. (138389/1K)

Cornelius italautomata, sörcsappal újszerű állapotban eladó. Telefon: 92/68-214. (138400/1K)

KORREPETÁLÁS matematikából, fizikából. Időpont egyeztetés egész nap a 92/21-400-as telefonon. (136176/2K)

IWC schaffhausen, patek vacheron, jager leccoutre, rolex greitling, movado longines, universal, omega, doxa, valamint stopperes, ütős, naptáras, holdjárós karórát, zsebórát veszek. Telefon: 92/16-281. (135604/10K)

Stílbútor javítását és fényezését vállalom. Zalaegerszeg, Batthyány u. 29. (138409/1K)

Büfé keszthelyi Városi Strand legforgalmasabb helyén, kerthelyiséggel, teljes felszereléssel eladó, esetleg bérbe adó. Telefon: 92/68-214. (138419/1K)

Fiatal vörös tojótyúkok eladók. Babaksa, Rákóczi 111. Telefonszám: 92/51-585. (138420/1K)

Lenti piacterén 8,5 négyzetméteres üzlethelyiség kiadó. Érdeklődni: 52-001 telefonon. (138423/1K)

Iskolázott lucfenyő csemete eladó. Érdeklődni este 92/51-578-as telefonon. (138425/1K)

HTC hálózat szervezését kezdjük, melyben világcégek kínálják termékeiket. Előadás: április 1-jén 17.45-kor Zalaegerszegen, a volt Pártiskolában. (138426/1K)

30 darab birka sürgősen eladó. Maroc, Béke út 6. (138428/1K)

KÁRPÓTLÁSI JEGYET NAPI ÁRON AZONNALI KÉSZPÉNZFIZETÉSSEL VÁSÁROLUNK. TELEFON: 92/18-410. (138432/1H)

110-120 kg-os sertések eladók. Gellénháza, Olajmunkás u. 16/B. Tel.: 92/66-216. (138434/1H)

60—90 kg-ig hússertések eladó. Érdeklődni: 16 óra után Andráshida, Jegenyés u. 12. (138438/1H)

Függesztett, 400 l-es permetezőgép eladó. Zalaháshágy, Petőfi u. 100. Andor. (138446/1H)

Használt fűnyírógép olcsón eladó. Érdeklődni lehet: 94/27-067 telefonon. (138447/1H)

120 kg-os sertések eladók. Nem táposak. Nagypáli, Petőfi u. 37. Telefon: 64-343. (138448/1K)

Negyed köbméter hévízi laposkövet vennénk. Telefon: 92/20-155. (138453/1H)

Ülőgarnitúra, fekhelynek is alkalmas és 3x4 m-es velúr szőnyeg eladó. Érdeklődni: 17 óra után 92/14-323-as telefonon. (138461/1K)

Jó kereseti lehetőséggel ügynöki, üzletkötői munkát ajánlok. Falusi háziasszonyok jelentkezését is várom. Telefon: 92/61-101, 17 órától. (138471/1H)

Budapesti felvásárló kastélyberendezési tárgyakat keres. Hajlított, vagy egyenesvonalú, intarziás komódot, vitrint, íróasztalkényt, szalongarnitúrát és más bútort. Nagyméretű tükröt, festményt, hummelt, ezüstöt, porcelánfejű babát, Mária feliratú tűzzománc medált, órát, porcelán vitrintárgyakat. Színházi tárgyakat: pl.: lorgnyont. Ezüst, vagy csontfogantyus sétapálcát és bronzszobrokat. Kérem, hívja az ügyeletemet bizalommal 92/16-281. (135603/10K)

100 kg-os sertések élve, vagy hasítva, ugyanitt választós malacok eladók. Sormás, Kossuth út 81. (138467/1K)

Előnevelt tetra csirkék eladók. Sormás, Kossuth út 81. (138468/1K)

Keveset használt dán hallókészülék elemekkel és töltővel jutányosan eladó. Érdeklődni a 93/11-752-es telefonszámon. (138469/1K)

Garanciális, 4 személyes mosogatógép, 1 hónapos, áron alul eladó. Nagykanizsa, Hunyadi u. 5. 16 óra után. Sági. (138474/1K)

Albérletbe kiadó egyszobás, összkomfortos, bútorozott lakás gyermektelen részére. Érdeklődni: Nagykanizsa, Magyar u. 31. (138488/1K)

Hirdetését egymillióan olvassák!

A ZALAI HÍRLAP Reklámirodájában kedvezményt kap,
ha a Fejér Megyei Hírlapban, a Kisalföldben, a Vas Népében, a Veszprémi Naplóban s a Zalai Hírlapban ugyanazt a hirdetést nem külön-külön, hanem itt, egyszerre adja fel!

Ez az öt lap a DUNÁTÓL a NYUGATI HATÁRIG több mint 350 ezer példányban jelenik meg naponta. Ennél egyetlen napilap sem jut el nagyobb számban az olvasókhoz e régióban.

ZALAI HÍRLAP Reklámiroda Zalaegerszeg. Kossuth u. 45-49. Pf.: 25.
Telefon: (92) 12-575/40. Telefon/Fax: (92) 12-580. Telex: 33-276.

Húsvéti akció!
Húsvéti akció!
A zalaegerszeg-páterdombi
NIKOLETT
BÚTOR DISZKONT AJÁNLATA!
Modern tervezésű és kivitelezésű szekrénysorok
KEDVEZŐ ÁRON.
(Vitrinek, tálalók, elemenként is.)
Emeletes ágy, gyermekbútorok, fotelágy 1-2 személyes, konyhabútorok méretre, franciaágyak, különböző stílusban, és méretben, kör franciaágy rendelhető.. Kanizsa Trend és egyéb kárpitos garnitúrák rendelhetők a
LEGKEDVEZŐBB ÁRON.
Továbbá székek, asztalok, és kiegészítő bútorok kaphatók akár méretre is.
REKLÁMÁRON:
egyszemélyes heverők 10.900 Ft-tól.
ÁRAINKBÓL 50.000 EZER FORINT VÁSÁRLÁS ESETÉN KEDVEZMÉNYT ADUNK.
EGY ÜZLET, AMI TÉNYLEG ÖNÖKÉRT DOLGOZIK!

NYÍLIK! NYÍLIK!
A zalaegerszeg-páterdombi Nikolett Bútor Diszkont április 1-jétől az alábbi diszkontját nyitja, Lenti (Sport vendéglő mögötti piactéren.
NIKOLETT 2.
Bútor Diszkont
A nyitás utáni napokban kedvezménnyel kaphatók az ott bemutatásra kerülő termékek.
Az első tíz vevő ajándékot kap.
Keresse fel üzleteinket,
ahol minőség, garancia és ingyenes házhoz szállítással, korrekt kapcsolattal várunk minden kedves érdeklődőt.
Nyitva tartás:
hétköznap 9—17.30 óráig
szombat 9—12 óráig

Építőanyag-telepünkre keresünk
kereskedelmi tapasztalattal és építőanyag ismerettel rendelkező férfi munkatársat 40 éves korig.
Bérezés megegyezés szerint.
Számítógépkezelői ismeret előnyt jelent.
Jelentkezni:
az
ÉPFORG KFT.
nagyrécsei telephelyén lehet, naponta 8—15 óráig.
(138418/1H)

AKKSI KFT.
Gondozásmentes üzembe helyezett akkumulátorok
ÁFA-val 1 év garanciával

6V 88 Ah	2.900,-Ft
12 V 44 Ah	3.100,- Ft
12 V 55 Ah	3.500,- Ft
12 V 60 Ah	3.800,- Ft
12 V 66 Ah	4.600,- Ft
12 V 88 Ah	5.900,- Ft
6 V 190 Ah	6.300,- Ft
12 V 154 Ah	9.900,- Ft
12 V 196 Ah	11.900,- Ft
12 V 210 Ah	12.400,- Ft

Cím:
8900 Zalaegerszeg
Kert (Sallai) u. 21-23.
Telefon: 92/12-414
8800 Nagykanizsa
ARAL benzinkút Telefon: 92/73-387
8360 Keszthely
Autószerviz,
Tapolcai u. 40.
Telefon: 12-155 92/74-349.
(138234/2H)

AKKUMULÁTOROK
(TÖLTÖTT)
REKLÁMÁRON (ÁFA-s ár)
AMERIKAI LICENC alapján gyártott

6V 77Ah	2.950,-Ft
12V 44Ah	3.450,-Ft
12V 55Ah	3.900,-Ft
12V 66Ah	4.680,-Ft
12V 88Ah	5.980,-Ft
12V 154Ah	9.980,-Ft
12V 182Ah	11.800,-Ft
12V 210Ah	12.600,-Ft

10 db feletti, készpénzes vásárlás esetén 8% árengedmény.
Dízel gépkocsikhoz nyugati típusú akkumulátorok is kaphatók.
SZIKRA KER ÉS SZOLG BT.
Zalaegerszeg, Bottfy u. 29.
(Strand mögötti utca)
Telefon: 16-694.
(133663/8H)

MULTIKER KFT.
DAIHATSU gépkocsik teljes típusválasztéka
Használt gépek—gépkocsik adás-vétele
Bontott alkatrészek árusítása.
Részletfizetés—lízing
SZOMBATHELY, Vasút u. 13.
(Vasútállomással szemben.)
Tel./fax: 94/12-784
DAIHATSU
(129835/9H)

INGATLAN

Komfortos családi ház szolid helyen, horgásztóhoz közel nagy telekkel Zalaszentmihályon eladó. Irányár: 800.000,-Ft. Érdeklődni: Fehér György u. 2/c. III/16. Egész nap. (138221/2H)

Minden p a l a gyári áron kapható, a szabványpalákhoz a rézviharkapcsot ingyen adjuk.
Eternit®
Építőanyag-kereskedés Balatonfüred, Noszlopy u. 3. Tel./fax: 86/43-341.
OSZTRÁK LAMBÉRIÁK és OSZTRÁK HAJÓPADLÓK, valamint I. osztályú faanyag kedvező áron kapható.

ALKÖZPONTI HÁLÓZATOK FELÚJÍTÁSA, TELEFONKÖZPONTOK, FŐNÖK-TITKÁRI RENDSZEREK, **CONTI TÁVKÖZLÉSTECHNIKA.**
TELEFON/FAX: 83/14-512.

REDŐNY, RELUXA, HARMONIKAAJTÓ, SZALAGFÜGGÖNY, NAPELLENZŐ
többszáz import anyagból!
Legnagyobb gyártótól!
Legnagyobb választék!
Legolcsóbb ár!
Bodor József épületgépész üzemmérnök
a Kapitány és Társai magyar—svájci kft. Zala megyei forgalmazója Zalaegerszeg, Móricz Zs. u. 36. tel.: 92/13-970, vagy Keszthely, Tapolcai u. 44/B. barkácsbolt tel.: 83/14-390.
(134353/9H)

BÚTORDISZKONT! HÚSVÉTI VÁSÁRT TARTUNK!!
5—10% ÁRENGEDMÉNY MINDEN BÚTORRA, AMÍG A KÉSZLET TART!
ZALAEGERSZEG,
Sport u. 2.
(A Balatoni úti benzinkút mellett)
NAGYKANIZSA, Magyar u. 168.
(A TANÉP telephelyén)
(138350/1K)

A Zalatárnok—Tófej Mezőgazdasági Szövetkezet **pályázat útján értékesíti Zalatárnok községben lévő szeszfőzdéjét a hozzá tartozó telekkel együtt.**
A pályázat benyújtásának határideje:
1993. április 15.
Eladási alapár: 300.000,- Ft.
(138018/2H)

A Zalatárnok—Tófej Mezőgazdasági Szövetkezet értesíti a szövetkezet tagjait és üzletrész-tulajdonosait, **hogy az 1992. évi zárszámadó közgyűlését 1993. április 7-ére összehívta.**
A részközgyűlések helye:
Tófej faluház de. 9 óra és Zalatárnok kultúrház 14 óra.
(138017/2H)

CIPŐ- ÉS FEHÉRNEMŰVÁSÁR
április 1-én (csütörtökön) 8—17-IG KESZTHELYEN, a Helyőrségi Klubban (Kossuth u.)
— gyermek és felnőtt sportcipők
— férfi bőrcipők
— gyermek és felnőtt pólók
— papucsok, hálóingek
— alsóneműk, zoknik.
ISMÉT VÁSÁROLJON OLCSÓN, DIVATOSAT!
(138314/1H)

A TIT „Öveges József" Ismeretterjesztő Egyesület 1993. április 26-án 120 órás KÖZÉPFOKÚ TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ügyintézői tanfolyamot indít Zalaegerszegen. Jelentkezés, felvilágosítás: Zalaegerszeg, Dísz tér 7. Telefon: 13-378, 13-379.
(138263/1H)

A zalaszentmihályi kertészkertben tápkockás paprika, paradicsom és uborka kapható, a hét minden napján.
Cím: Habány István, Zalaszentmihály-Kertészkert.
(137831/2H)

TEHERFUVAROZTATÓK FIGYELMÉBE!
Bármikor, bármit, bárhova a legolcsóbban **a TAKI TRANSZ-szal!**
Fuvarszervezés a 60/97-144 telefonon. Teherkocsik 3—25 tonnáig mindennap rendelhetők.

Előleg befizetése nélkül hitelre is vásárolhat
az IDEA DISZKONTNÁL!!!!

Funai 55 cm tv	30.990,-
Funai tv 51 cm	25.990,-
Funai TXT tv 51 cm	32.500,-
Elekta 51 cm TXT tv	32.500,-
Osaka 51 cm tv	25.990,-
Sony 55 cm TXT tv	65.000,-
Elekta 37 cm tv	21.500,-
Funai video	24.300,-
Sony video	37.990,-
Sony négyfejes video	43.990,-
Toshiba video	33.490,-
Panasonic négyfejes video	46.000,-
Akai video player	17.400,-
28 l-es mikrohullámú sütő	25.990,-
27 l-es grillezős mikrohullámú sütő	40.000,-
24 l-es mikrohullámú sütő	20.990,-
18 l-es mikrohullámú sütő	15.800,-
Gőzvasaló	2.650,-
Állványos mixer	3.500,-
240 l-es hűtőszekrény	18.990,-
Parabolaantenna	20.990,-
Mikrokapcsolós joystick	990,-
Koax kábel	28,-Ft/fm

Címünk:
Zalaegerszeg, Kert u. 8.
Telefon: 92/19-185.
(138239/2H)

Könyvjelző — Monográfia Zala délnyugati kapujáról

Letenye: a városiasodás útján

Dicséretes vállalkozás volt a letenyei önkormányzat részéről, hogy hiánypótló monográfiát jelentetett meg az elmúlt évszázadok során több települést is magába olvasztó egykori mezővárosról, melynek ezt a szerepét a legújabbkori történelem ismét lehetőségként hozta. Alapos és gondos kutatómunka révén *dr. Kerecsényi Edit* kanizsai néprajzkutató és *Tóth Oszkár* — Letenye avatott ismerője — az olvasó elé tárják az évezredek óta lakott térség történelmét, kultúráját és néprajzát. Az itt élő emberek a korabeli dokumentumok tanúsága szerint mindig ragaszkodással és hangyaszorgalommal építették a települést, hozzátéve egy keveset ahhoz, ami volt.

A monográfia első részében dr. Kerecsényi Edit tollából megtudhatjuk, hogy a Nemzeti Múzeum, de főleg a nagykanizsai Thúry György Múzeum sokszáz régészeti emléket őriz e vidékről. Az évszázadok múlásával bizony sok víz lefolyt a szeszélyes Murán és Letenye térségében olyan települések tűntek el, mint Csitár, Hergyó, Szentgyörgy és Béc, de a hangulatos kisváros Egyeduta településrésze túlélte a történelem viharait. Nézzünk egy-két érdekességet a monográfiából: Letenye 1498-ban már oppidum, vagyis mezőváros volt. A török félhold árnyékában Letenye is sokat szenvedett: váráról, azaz castellumáról először egy 1533-ban kelt adóösszeírás tesz említést. Egyeduta és Tótszerdahely határában állt a népi emlékezet szerint hajdanán Egyed vitéz vára, ami a „törökfutás" idején pusztult el. Letenye és környéke a reformkorban országos vásárok színhelye volt. A település fejlődésén nagyot lendített, hogy a 19. század elején végre megkezdték a török időkben elmocsarasodott folyók szabályozását. Fokozatosan újjáépítették a postautakat, a Mura tekervényes kanyarulatait sok helyütt átvágták és a medret megtisztították a hajózást akadályozó törzsököktől.

A monográfia arról is tudósít, hogy Letenye milyen szerepet játszott az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban. A század első felében járási székhellyé vált Letenye fejlődését elősegítette, hogy 1927-ben Béc, majd 1934-ben Egyeduta is egyesült vele. Az 1920-as évek elején korszerűsítették a Nagykanizsa—Letenye közötti főútvonalat és egy Zsitek nevű fuvaros megkísérelt napjában egyszer személyszállító gépjárművet indítani Kanizsára. A rendes buszközlekedés csak 1927-ben indult meg a közjegyző és a plébános közreműködésével létrejött részvénytársaság révén. A fokozatosan polgárosuló életmódbeli változást bizonyítja, hogy Letenyén 1930-ban a 42 iparos között találunk már szobafestőt, férfiszabót, borbélyt, péket és órást. A vidék — ha nehezen is — eltartott három bércséplőt, az uradalmi és a Papp-féle gőzmalommal azonban csak Bődi György vízimalma bírta a versenyt. Ebben az időszakban az egészségügy szolgálatában Letenyén és Egyedután is megjelenik a szülésznő. A közvilágítás 1933-ban kezdődött. A közoktatás terén mérföldkőnek számított, hogy 1929-ben megépült a Kossuth utcai emeletes elemi iskola, amelyben már tornaterem is helyet kapott. Az egyesületek és a Polgári Kaszinó létrejötte mellett említésre méltó Sándor László alapítványa: a nevezett úriember 1938-ban harminc személy befogadására alkalmas szociális otthont létesített Petőfi utcai házában. A rászorultakat hat apáca gondozta.

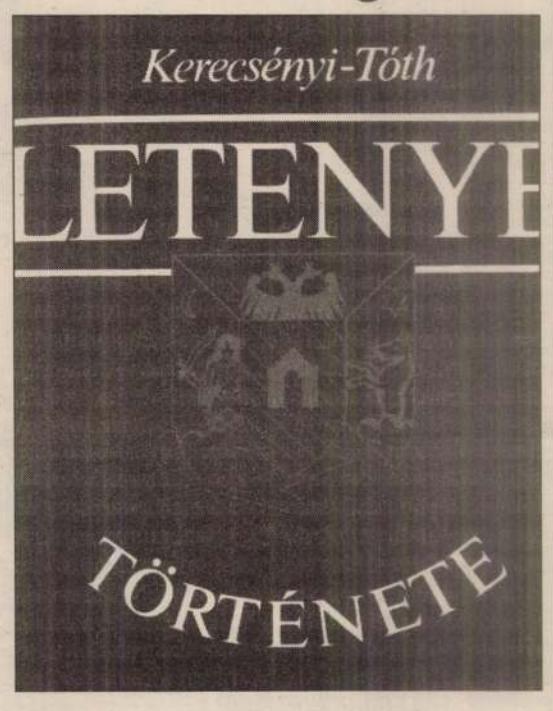

A monográfia második részében Tóth Oszkár — aki hosszú éveken át tevékenyen vette ki részét a művelődési ház igazgatójaként Letenye kulturális és közéletéből — objektív áttekintést ad a határ menti település fejlődéséről a második világháborútól napjainkig. Az élő történelem feldolgozása nem kis próbatétel ilyen rövid visszapillantás távlatában, de a szerző mértéktartó tényfeltárásra törekedett. Tóth Oszkár feldolgozza a könyvben a háború utáni Letenye politikai — társadalmi változásait, az 1945 utáni szociális és művelődési törekvéseket, az 1956. évi népfelkelés és forradalom helyi eseményeit és következményeit, a nagyközséggé válás időszakát, valamint a városiasodáshoz vezető utat. Az 1989 óta városi címmel büszkélkedhető Letenye a Mura menti települések természetes központjává fejlődött. A Letenye története monográfia hasznos olvasmány a különböző nemzedékek számára és érzelmi kötődést nyújt a legfiatalabbaknak, hogy a település múltját megismerve büszkék legyenek szülőföldjükre a megszelídített Mura mentén.

Gelencsér Gábor

A kanizsai Hyány Galéria a negyedik állomás

A kortárs művészet és a fiatalok

Egy régi bölcsességet modernizálva úgy fogalmazhatnánk: ha a középiskolások többsége nem keresi fel a kiállító-tereket, akkor a kortárs művészet „megy" a fiatalokhoz. Meg is érkeztek az I. Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep alkotásai a kanizsai Batthyány-gimnázium ötletes elnevezésű Hyány Galériájába, ahol a kanizsai középiskolások szinte beleütköznek a festményekbe és szobrokba. Az egerszegi művésztelep termésének kiállítása a megyeszékhelyen kezdte pályafutását a Ságvári, azután a Zrínyi-gimnázium galériájában. A képzőművészeti bemutatkozás a győri Műcsarnokban folytatódott és ezután következett a negyedik állomás — Nagykanizsa.

A Hyány Galériában látható válogatás is érzékelteti, hogy a hagyományos művészeti kategóriák határai összemosódnak, pontosabban egyre inkább tágulnak és ez a folyamat a jövőben a szakemberek szerint csak erősödik. Érdekes megfigyelni azt, hogy a zalai képzőművészek és az alkotótelepre meghívott külföldi alkotók gondolat- és stílusvilága mennyire egyezik, vagy különbözik. Az osztrák *Gert Christian:* Leibnitz Republikánus figyelmeztető jelzései szimbolikus alkotás csakúgy, mint a holland *Jan Baetsen* fém makettje. Baetsen érdekes módon vitte át a fémszobrászatba azokat a motívumokat, amelyek a magyar pásztorfaragást jellemzik. A mohácsi látogatás alkalmából készült kompozíció emléket kíván állítani az eltűnt magyarországi román és gótikus emlékműveknek. Baetsen a makett alapján egy nagyméretű kompozíciót állít fel köztéren, ami elképzelései szerint még hangot is ad, ha a szél fújja. *Szemadám György,* az alkotótelep vezetője a kiállításon egy érdekes Madárházzal szerepel. A kollázs a tárlat egyik legszebb kompozíciója, ami többféle anyag felhasználásával sikeredett szimbolikus remekművé. Az egerszegi *Horváth László* és a győri *Ézsiás István* szobrai a konstruktivista irányzatot képviselik. A romániai *Serban Chira Adrian* egy új festőiség jegyében gesztusokat és szabad színösszeállításokat használ könnyed megoldásokkal. *Kotnyek István* két linómetszettel, valamint egy színes ceruzarajzzal szerepel. *Ludvig Zoltán* ezúttal sem tagadja meg önmagát: a „Hulló magvak" és az „Esőben" sajátos biobarokk művészetét gazdagítja, festményeiben teret engedve az organikus formáknak. *Bedő Sándor* érzékeny harmóniájú képein látszik, hogy a művész merészen, de kitűnően bánik a kontraszt színekkel.

Nemes László erőteljes színekkel expresszív figurális stílust képvisel, erről tanúskodik a kiállításon látható Krisztus corpus képe is. *Oroszy Csaba* az alkotótelepen egy fűzfa-sorozatot készített: az egerszegi művész tetszetős — Csontváryra emlékeztető színmegoldásokkal dolgozik. *Budaházy Tibor* az egyik legújabb irányzat szellemében, vegyes technikával állítja elő kompozícióit. *De Villa Ernő* két linometszettel teszi még változatosabbá a kiállítást, míg a holland *Johan Van Der Veen* a konceptualista művészeti irányzat képviselője. Meghökkentő módon előlegezi meg a jövőnek műalkotását az ugyancsak holland *Eric de Gram,* akinek a kiállításon is bemutatott leveléből idézünk: „A mű négy burgonyából és négy acéllemezből áll. A burgonyaszemeket eltemetjük és letakarjuk az acéllemezekkel a lyukakat, ahova a burgonyákat helyeztük. Bizonyos értelemben a burgonyák átölelik egymást, mintha csókolóznának". Eric de Gram azt az irányzatot képviseli, melyben a koncepció megvalósítása a lényeg és nem annyira az, hogyan bújik ki a földből a meglehetősen áttételes műalkotás.

Befejezésül csak annyit: jó volt tájékozódni a Hyány Galériában arról, merre tart a kortárs művészet, melyről változatos látleletet vett az **I. Zalaegerszegi Nemzetközi Alkotótelep** 1992 nyarán.

G. G.

A gimnázium galériája — felülnézetből.
(Szakony Attila felvétele)

Hangszere: az orgona...

Lehotka Gáborral — Zalaegerszegen

Hétfőn már kora délután megérkezett a Városi Hangverseny- és Kiállítóterembe, kipróbálta a hangszert; különben ismerte már, mondta később. A koncert előtt fél órával — mikorra a beszélgetést időzítettük — mosolygósan és feszülten, de láthatóan készen állt az egerszegi koncertre. Már akkor gyülekezett a közönség játéka hírére... Pedig a „hír" a legutóbbi időkben nem volt kegyes hozzá, nem mint remek orgonistát, mint akadémiai egyetemi tanárt, mint az orgonaépítészet egyik jelesét vette szárnyára: pártállami múltját firtatták...

„akkor bántana, ha volna valami igazság benne..."

— Az embernek eszébe jut, hogy amikor két éve Zalában járt, a kanizsai Alsótemplomban nem léphetett fel, helyette az evangélikus templomban adott koncertet, most pedig egy egykori zsinagógában ülünk... Hogyan élte meg az akkori történéseket?

— A dolog lényege, hogy a magyar katolikus orgonisták egy része, ahol teheti „betart" (ez a mai napig így van) és a magyar katolikus püspöki kar nem foglalt állást az ügyben.

sokat komponáltam, megírtam a könyvet... Az én hangszerem az orgona, ez a címe. Egyébként holnap (kedden — a szerk.) *játszom Veszprémben, a városi kórus énekli majd három motettámat az Amor Sanctus-ból — a középkori verseket Babits Mihály fordította —, ezekből körülbelül tizenhatot megzenésítettem az elmúlt években; ebből három himnuszt énekelnek.*

—Elég széles területen tevékenykedik, megírta a könyvét, s itt a zeneszerzés is. Úgy tudom, még vonósnégyest is írt...

— Meg egy hegedűversenyt is, de ezt még nem sikerült előadatni. A lényeg az, hogy az embernek van egy bizonyos ideje, amit munkával tölt ki s amikor az egyik területen valami nem megy, akkor a másik területen dolgozik.

— A 70-80-as években orgonák létesítésében is részt vett (Vácott, Szekszárdon, Kecskeméten stb.). Bekapcsolódik-e most ilyen munkálatokba?

—Igen, részt veszek mindenütt, ahol hívnak, de általában nem szívesen mondom meg előre, mert bizonyos kollégák mindenütt bizalmatlanságot igyekeznek kelteni irányomban.

Lehotka Gábor az egerszegi orgona előtt.
(Mészáros T. László felvétele)

— Ami az Ön esetében történt — mármint politika és a művészet összekeveredése — most rendre újrajátszódik...

— Ez nem törvényszerű, de az igen, hogy bizonyos területeken konkurenciaharc folyik és mindenki keresi a lehetőséget, hogy hol tudja vetélytársát háttérbe szorítani, előnytelenebb helyzetbe juttatni és magát hogyan tudja előbbre vinni..

— Mindez rányomta a bélyegét az elmúlt két évre?

— Nem, mert az embert akkor bántaná, ha volna valami igazság benne... Egyébként ez az ügy a kitörése előtt már több évtizeddel elkezdődött a filharmónia belsejében; ugyanazok az emberek már ott mindent elkövettek, hogy háttérbe szorítsanak, majd a rendszerváltás után nyíltan is...

„hangszerem az orgona..."

— Mi minden történt Önnel, hiszen a botrány hullámai maradtak meg inkább mindenkiben, semmint az, hogy hol lépett fel vagy hol avattak fel egy újabb orgonát...

— Nemhogy lemaradtak volna, hanem éppenhogy nyertek, mert ez alatt az idő alatt nagyon Majd, ha a dolgok úgy alakulnak, akkor erről is szívesen beszámolok. Az orgonaépítés sajnos törést szenvedett, egyáltalán nem arról van szó, hogy a rendszerváltásba simán átment volna...

Bach-ba simulva

A koncert előtt még van annyi idő, hogy kirohanjon az ember a zsinagóga előterébe és beszerezze a szép kiállítású „Az én hangszerem az orgona" című könyvet, mely az Oltalom Alapítvány (vajh, kik lehetnek ők?) jelentetett meg. Bevezetője szerint ez az első magyar nyelvű orgonatörténeti kötet... De rohanás, kezdődik a koncert. Első felében Bach-hal (s ráadásként is, méghozzá háromszor, utolsóként azzal az Esz-dúr prelúdiummal, mellyel harminc évvel ezelőtt, ugyanebben a hónapban diplomázott...). Közben saját és Pikéthy szerzeményei, s egy újabb hódolat a barokk mesternek: Liszt B-A-C-H prelúdium és fúgája... A közönség tapsa őszintének tűnik, s a hosszúra nyúlt, ráadásokkal köszönt ünneplés is.

Hogy jött ide a politika?...

H. K.

repelt először kiállitáson. 1858-1890 között a belvárosi reálisk. rajztanára volt. 1864-ben Olaszo.-ban járt tanulmányuton. Főleg történelmi festményeket (Hunyadi János halála, Gara Miklós megvédi Mária és Erzsébet királynőket stb.), népi életképeket (Tanácskozás, stb.) és tájképeket festett aprólékos, részletező előadásmódban. Gyakran dolgozott Szadán Székely Bertalannál, akivel jó barátságban volt. Számos tanulmányt készitett parasztokról, a belvárosi élet tipusairól, melyek választási karikaturáival együtt értékes kordokumentumok . Litográfiái jelentek meg a folyóiratokban. 1904-ben rendezték meg hagyatéki kiállitását a Nemzeti Szalonban. Több müve az MNG tulajdona. -- Irod. Supka Magdolna: Sz.M. (Müv. tört. tanulm. Bp., 1957).

Hohenauer Ignác. 8 színes kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos kiadása. — Állatvilág. Képeskönyv, 16 kőrajzzal. Pest, é. n. Deutsch testvérek kiadása. — Körút az állatkertben. Az ifjuság számára átdolgozta Hohenauer Ignác. 11 szines kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos. — Állatsereglet képekben jó gyermekek számára. I-II. 16—16 szines kőrajzzal. Bp, é,. n, Riegler József Ede — A mértani és szabadkézi rajz kapcsolata. I—III. Kőnyomatú rajzminták. Bp. é. n. Riegler J. E. — Wanderlust . . . Címlap Szemlér Mihály eredeti kőrajza. —

Irodalom: A Gyüjtő II. évf. 6—8. sz. (Ex-libris különszám) 27. l. és 1,—3. sz. 33—36, l. — Művészet, IV. évf. 112. l. — Szemlér Mihály-emlékkiállítás katalógusa, Bp 1933.

Pfeiffer Ferdinánd kiadása, 1861. —51. 5—42.5, 70—55 cm. — Garibaldi arcképe, 1861. 22—30, 46.5—62. cm. — Teleki László gróf arcképe, 1861. — A magyar szabadságharc vértanúi 1671-ben. (Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter, Tattenbach, Frangepán Ferenc.) Pfeiffer Ferdinánd kiadása. 1861. 46—38, 70—55.5 cm. — Vezérek és királyok arcképei. Álló alakok. A 60-as évekből. 8—12, 10—13.5 cm. — Magyar királyok: 1. Árpádházi királyok, 2. Vegyesházi királyok. Pfeiffer Ferdinánd kiadása 1861. 72.5—53, 81.5—60 cm. — Királyok a vegyesházból. Avant les lettres. 70—52, 91—63 cm. — Ismeretlen férfi arcképe, 1861-ből. Avant les lettres. — Somogyi kanász, 1861. — Somogyi vásár, 1861. — Patrona Hungariae. 1862. — Falusi tájkép, 1863. „Első

SZEMLÉR MIHÁLY (1833—1904.) festő, kőrajzoló és rézkarcoló. Marastoni akadémiájában tanult. 1858-tól kezdve a budapesti belvárosi rajziskola tanára. Nagy szerepet játszott művészi életünkben a mult század második felében. Érdeklődése a népélethez és a természethez vonzotta, de van néhány portréja, csoportképe s történeti képe is, melyek a mult század második felének irodalommal táplált, romantico-naturalista stílusát mutatják. Kőrajzai: Kazinczy, Berzsenyi, Széchenyi, Kisfaludy Sándor. Arcképcsoport, 1860. — A Rákóczy-család.

4, 124.c

vt. 1872. — József főherceg, 1873. — Lahner György tábornok, aradi vt. 1873. — Lenkey János tábornok, 1873. — Szacsvay Imre államférfi, vértanú, 1873. — Török Ignác tábornok, aradi vértanú, 1873. — Kazinczy Lajos tábornok, aradi vértanú, 1875. — Férfi arckép. Jelz.: „gez. von Szamossy". — Bibl.: M. T. Kpcs. Kat. 437, 595, 593, 599 b, 714, 597, 328, 596; 600; 636; 598, 649 b. — SzM. Graf. Oszt. Lt. 4118. — Művészet, I. 294. (Életrajza Naményi Lajostól.) —

SZATHMÁRY PAP KÁROLY Kolozsvárt született 1812-

A pirossal aláhuzott számok szerepelnek a hemlér-emlékkiállításon (Róm aiturdő, III. Drugheth u. ...)

További itt szereplő lithográphiák:

109. Vizmenti táj. Litográfia. Próbanyomat chinapapíron.

110. Somogyi vásár. Litográfia.

222-223. Pesti képeskönyvek. Irta. B. Ukkerman Aladár: Mulatságos elbeszélések és vadászkalandok. 12 színes körajzzal. Pest, 1868. Lauffer Vilmos.

224. Magyar királyok és hősök csarnoka. Irta: Hohenauer Ignác. 12 színes körajzzal. Pest, 1871. Lauffer Vilmos.

229. Kath. legényegyleti olvasótár. Szerz. és kiadja Tóth István. Dr Szabóky Adolf, a pesti k. l. e. elnöke könyomatú arcképével. Eger, 1864.

231. A napkeleti regék gyöngyei. Átdolgozta Hohenauer Ignác. 8 színes körajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos.

232-234. Állat-világ. Képeskönyv. 16 színes körajzzal. Pest, é. n. Deutsch Testvérek.

./.

7. Patrona Hungariae,1862.
8. Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban.A "Képes Világ" első jutalomképe, 1869.
9. Erzsébet,a haza szentszivü Nagyasszonyának magyar királynővé koronaztatása.Leitner M.L. kiadása,1867.
10. Lórántffy Zsuzsanna a hazai tudománynak áldozik.A "Családi Kör" mülapja,1869.
11. Zrinyi Ilona bucsuja gyermekeitől.A "Családi Kör"mülapja,1870.
12. Petőfi halála.A "Családi"Kör mülapja,1871.
13. Petőfi elszavalja a "Talpra magyar"-t a Muzeum lépcsőjéről.
14. A Hunyadi-család.
15. Rozgonyi Cecilia férje segitségére siet.A "Családi Kor" mülapja,1872.
16. A Fóti dal.A "Családi Kör" mülapja,1872.
17. Két emléklap Somssich Imre gróf és Somssich Pongrác g óf halálára,a mikei /Somogy m./ mauzoleum képével,1870.

B. Életkép és genre:

1. Somogyi kanász,1861.
2. A rózsakirálynő választása.A "Cs.K."mülapja, 1869.
3. A leánykérés.A"Cs.K."mül.1871.
4. Arató-ünnep A"Cs.K."mül.1871.
5. Anyai szeretet.A "Cs.K."mül.1873.
6. A kis szőlőtolvaj,1880.
7. Borozó paraszt Somogyból,1880.
8. Házaló zsidó,1880.
9. Vén cigány,1880.

Rézkarcok:

1. Falusi tájkép."Első kisérlet 1863.augusztus 12-én" fölirással
2. Magyar nemes."Második kisérlet 1863"fölir.
3. Alku,1863.
4. A jókedvü tótlegény,1863.
5. Biró uram,1863./"Ez az igazi magyar tipus nem pedig,amilyet ti pingáltok,csupa tótot" mondta Munkácsy Mihály/.
6. Magyar vitéz,1864.
7. Juhászlegény csárdában,komondorral,1864.
8. Három fej,1864.
9. Kocsmai verekedés,1864.
10. Tájkép vízzel, 1864.

11-12. Bivalyfej. Házaló zsidó (Két fej egy lap)

III

Szemlér Mihály.

238. Körút az állatkertekben. Az ifjúság számára átdolgozta: Hohenauer Ignác. 11 színes körajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos.

239. U. annak németnyelvű kiadása.

242-43. Állatseneglet képekben jó permekek számára. 16-16 színes körajzzal. Bp. é. n. Riegler József Ede.

257-58. A mértani és a szabadkézi rajz kapcsolata. I-III. füzet. Bp. é. n. Riegler József Ede. Könyvmatú rajzminták.

273. Wanderlust.....

Címlap Szemlér Mihály eredeti körajza.

Mint 15 éves ifju végig küzdötte a Szabaságharcot.Elfogják.Megszökik.Felvéteti magát Marastoni Jacab "Pesti Első Magyar Képzőművészetek Akadémiájá"-ba /1849/, 1852-ben a bécsi akadémiara megy,ahol éveken át Ruben történeti mesteriskoláját látogatja.Visszatérve az Első Magyar Festészeti Akadémiánál segédtanitói alkalmazást nyer,s mint ilyen müködik 1855-57.58-ban a pesti reáliskolánál segédrajtanitó,60-ban u.itt helyettes tanár,s 59- óta a kegyes tanitórend gimnáziumában mint rajztanár müködik,négy éven át.61-ben a pesti reáliskola rendes tanára lesz s ott tanit.szakadatlanul 32 évig.58-ban megfordul Prágában,64-ben és 70-ben Velencében,Milánóban, Firenzeben,Rómában,Nápolyban,s mélyreható tanulmányokat végez.Megfordul Münchenben, Berlinben,Nürnbergben.68-ban festi nagy történelmi képét :"Gara e gvédi Mária királynét a horvátoktól /Bp.Szfv.Muz./Néhány nyarat a gróf Somssich családnál töltött Mikén,aminek eredménye a néprajzi tanulmányok egész sora.a 60-as években alkotta litográfiáinak legnagyobb részét.A 80-as években tájfestésre adja magát.Mesés- és képeskönyveket illusztrált,amelyek egész könyvtárt tesznek ki./Radó Vilmos,1883, Gyulai Pál,1889,Halász Ignácnak,1897,99. meséskönyvei/Sokat dolgozott az "Ország-Világba" és más képeslapokba.Karikaturái a "Bojtorján"-ban jelentek meg.Nem egy mülapja,mint pl. a Fóti dal Petőfi után országszerte elterjedt.

Litográfiái:A.Történelmi tárgyuak:1.Kazinczy,Berzsenyi, Széchenyi,Kisfaludiy Sándor /arcképcsop/,60
2.A Rákóczy család.Pfeiffer Ferdinand kiadása,1861.
3.Garibaldi arcképe,1861.
4.Teleki László gróf arcképe,1861.
5A A magyar szabadság vértanui 1671-ben./Nádasdy Ferenc,Zrinyi Péter,Tattenbach,Frangepán Ferenc/.Pf.F.kiadása,1861.
6.Magyar királyok:I.Arpádházi királyok,II. Vegyesházi királyok.Pf.F.kiad.,1861.

SZEMLÉR MIHÁLY ,festő és grafikus /1833-1904./

1858-tól a bpest-belvárosi rajziskola tanára.

Művészet, 1904. 2. 112. Szemlér Mihály. Irta: L. (In Memoriam.)

"Szemlér Mihály élete a magyar müvészet azzal a korszakával forrt egybe,amely Székely, Lotz,Munkácsy nevével ékes.A nagy kezdeményezés időszaka ez.Müvészi életről még szó sem volt Pesten.A mai Képzőmüvészeti Társulat elődjei üggyel-bajjal tengették életüket.Külföldről importált metszetek, kőrajzok voltak a széles rétegü közönség vajmi szerény müvészeti kosztja.Ilyen körülmények közt a festészet és a grafika felvirágzása is csak nagyon lassan folyt. A talajt elő kellett készitteni fáradságos buzgalommal,sőt önfeláldozással.Azok közé akik ily módon egyengették az utat a jövő nemzedék számára,tartozott Szemlér Mihály is,sőt szerepe e részben jelentékeny volt" Tehetsége müvészi inspirációval tapadt a természethez.Tanitott,s a grafika minden ágában /kőrajz,rézkarc,stb/ munkálkodott, hogy kiszoritsa a külföldi alacsony szintü mülapokat,s érdeklődést keltsen a honi művészet iránt."Felfedezi a közönség számára a honi történeteket,előadja a magyar parasztot,a magyar tájat.Maga is sokat jár a nép közt,/egyszer kellemetlen kalandja volt az Alföldön szegénylegényekkel:de Szemlér sorra lerajzolta őket,s nem esett bántódása/, a magyar falu akkor is legnagyobb gyönyörüsége volt",amikor már nem állitotta ki ily müveit .Mintalapokat készitett rajzolni a tanulók számára.Azifjusági folyóiratok eg egész sorát diszitette.Tevékeny müködést fejtett ki a Képzőmüvészeti Társulat érdekében.

Első korszakában a história-képhez nyult.Ez természetes kifejezése volt az elnyomatás szomoru kora hangulatának.A felbuzdulás korában a magyar népélet vonzotta, végül pedig a természet.

A "Magyar Tájak" fa lábas 4 rajzlapon (I. évf. 6-7-8. füz.) 24 (148) lapon közölve, kitűnő illusztrációja Szemlér tudásának, tájképi, táblán i tehetségének.

SZENT-GYÖRGY-
CZÉH GRAFIKUS
KIÁLLITÁSA

Graphiker-Ausstellung

31. SZEMLÉR MIHÁLY: Magyar ember. Rézkarc.
Der Ungar. Radierung.

munkájába fektetett odaadásával és szeretetével hasonló érzelmeket szuggerál a műértőben.

Tessék csak akármelyik festőművészt megkérdezni: mi kiván több munkát, energiát és odaadást, egy nagy vászon megfestése-e, vagy egy kis rézkarc, litográfia elkészitése? Bizony az egy festmény-eredeti előbb elkészül, mint az az 50—50 rézkarc-, vagy kőrajz-eredeti. Mert sem a kőrajznak, sem a fa- vagy linoleum-metszetnek nincs más eredetije, mint az a lap, mely a sokszorositásnak e különleges módja következtében létrejön. Epen azért fordit rá a művész oly nagy gondot, mert számol avval a különleges körülménnyel, hogy műve több példányban lesz meg és mégis minden egyes példány eredeti; ennek elismeréséül szokta a művész művét nemcsak magán a rézlapon vagy kövön szignálni, hanem ezenkivül a sikerült levonatokat egyenként is aláirja.

A több-eredeti teszi lehetővé, hogy e lapok végeredményben olcsóbbak, mint pl. az eredeti olajfestmények. A grafika lelkes hivei nem is elégszenek meg avval, hogy pl. nagyobb méretü lapokat bekereteztetnek és fali diszül használnak, hanem tovább mennek és mint u. n. „mappa-gyüjtők" kollekciókat létesitenek. A mappát aztán az egyedüllét csendes óráiban, vagy bizalmas ismerősök körében előveszik és ujból meg ujból végig élvezik a művész munkáját abban a lelki állapotban, mintha csak egy szimfóniát hallgatnának végig.

Oda lukadunk ki, ahol kezdtük: a grafikával való foglalkozás igen békés foglalkozás. Am a végletek találkoznak: nekünk, honnmaradottaknak nem kell restelkednünk, ha addig, mig lelkünk ott van a küzdőkkel, a művészettel való bibelődés ártatlan narkotikumával csillapitjuk idegeinket és tesszük barátságosabbá életünket.

Ezért nem is időszerütlen ez a kiállitásunk, melyet egy időközben szétküldött körlevélben beigértünk. Amit ott igértünk, annak állunk is, de az indokolást kissé megkorrigálhatjuk. Azt mondtuk u. i, hogy azért adunk tagjainknak egy eredeti grafikai lapot, mert az elmult esztendőben a háboru következtében A Gyüjtő tiz szám helyett csupán hét számban jelent meg. A mi tagjaink azonban, akik épugy szeretik Egyesületüket, mint Egyesületük szereti őket, aligha felejtik el, hogy A Gyüjtőn kivül hány palotalátogatást és kirándulást, aukciót, kiállitást rendeztünk, hányszor rendelkezésére álltunk mindenegyesnek, ha akármiféle tanácsra, utbaigazitásra, becsűre volt szükségük. Alig hisszük tehát, hogy Egyesületünk közkedvelt volta a legcsekélyebb csorbát szenvedte volna azért, mert az utolsó hónapokban nem mentek szét oly terjedelmes füzetek, mint az elsőkben. A hivatalos tapasztalás is mást mutat: Egyesületünk tagjainak száma a háboru kitörése óta nem fogyott, hanem szaporodott. Erről majd a közel jövőben közzéteendő tagnévsorból méltóztatnak meggyőződni. Néhány név fog hiányozni, néhány kedves név, de ezeket nem a kilépettek, hanem a harctéren elesettek közé kellett irni . . .

A Gyüjtő. 1915. 1—3. sz.

12. SZEMLÉR MIHÁLY: Magyarországi typusok. Rézkarc.
Michael Szemlér: Typen aus Ungarn. 1864. Radierung.

A SZENT-GYÖRGY-CZÉH MAGYAR AMATŐRÖK ÉS GYÜJTŐK EGYESÜLETE KIÁLLITÁSA MAGYAR GRAFIKUS MŰVÉSZEK MÜVEIBŐL.

AUSSTELLUNG VON WERKEN UNGARISCHER GRAPHIKER, VERANSTALTET DURCH DIE SANKT-GEORGS-INNUNG UNGARISCHER KUNSTLIEBHABER.

háborus zaj közepette paradoxonszerü az a vállalkozásunk, hogy a grafikára irányitsuk a művészet iránt érdeklődők figyelmét. De talán mégsem abszurdum ez a törekvésünk. A háboru legnagyobb hősének, Hindenburg tábornagynak az a mondása, hogy a háboruban az győz, akinek jobbak az idegei, nemcsak a fronton küzdő katonákra, nemcsak a háborut adminisztráló államférfiakra vonatkozik, hanem az itthon maradt lakosságra is. A hadseregnek az a feladata, hogy harcoljon, a honnmaradottaknak az, hogy támogassák a maguk módja szerint a katonaságot és bizzanak benne. Nem aggódni kell, hanem bizni és nyugodtan maradni. Folytassa mindenki békés foglalkozását és ha ez valami kapcsolatban állott a művészettel: miért feledkezzék meg erről?

Miért hajt a modern élet mindig több és több embert a művészet hivei közé? Azért, mert minden művészet egy jóleső, egészséges narkotikum az élet megannyi búja-baja, izgalma között. Az operalátogató egy más világba ring át Wagner zenéjére, szintugy a muzsikus, ha leül a zongorához és csendben elábrándozik. Ugyanez a pszichológiája a képzőművészetek iránt való érdeklődésnek és a grafikai gyüjtésnek.

A grafikával könnyen költözik saját otthonunkba a művészet. A grafikai technikákról nem beszélünk mostan, akik A Gyüjtő nagyszabásu exlibris-számát ⟨1913. 7., 8., 9. szám⟩ olvasták, ismerősek e téren. Most csak annyit, hogy a grafikus-művész,

DEÁK·FERENCZ.

Kiadja Pfeifer Ferdinánd.

Szemlér Mihály

latosságot nyujt és nélkülözi a művész felfogását. Goethe helyesen jegyzi meg: „Ha a szeretőm kutyáját olyannak festi le, mint amilyen, két kutyám lesz, de nem művészi alkotásom". Nézetem szerint az események megfestése, mivel szűkebb körre korlátozza az ideák kisajátítását, nem is képezheti annyira a művész ambicióját, mint épp oly tárgyak feldolgozása, a melyek úgyszólván tárgytalanságuk dacára is számtalan ideára képesek ébreszteni a szemlélőt. Pl. Whistler, Israels műveiből sok gondolatot lehet kisajátítani; ez különös varázsa a művésznek. Jean Paul Laurens, az élő történelmi festők egyik legerősebbike, az eseményeket szerencsével kerüli el; csakis az eseményeket megelőző vagy követő pszihologiai hatásokat festi meg alakjaiban (Luxembourgi képei, vagy „Orleánsi szűz"-e). Ilyen felfogásban a történelmi festészet tényleg a legmagasabb színvonalat éri el.

Sok szó esik a modern művészetről is, még pedig olyformán, hogy az épp divatban lévő előadásmódokat s egyéb külsőségeket mondják modernek. Gyakran halljuk a tépelődést: vajjon mivé alakul át a jövőben?

A modern szónak ily értelmezése kizárja a művészi tartalmat, a mennyiben pusztán múló divatot jelent. Az igazi művészet pedig soha sincs divatnak alárendelve. Minden feltűnő, kiváló tehetség új felfogásban nyilvánul. De korántsem oly értelemben modern, hogy divatos, hanem oly értelemben, hogy X. Y. új, egyéni alkotást tudott teremteni; így volt ez a multban s így lesz a jövőben is. A közhasználatban forgó „modern" fogalom esztétikailag hátrányos megjelölés. A körülbelül harminc év óta, első sorban a franciák által kultivált pleinairfestészet különösen alkalmat szolgáltatott a „modern irány" kifejezés helytelen használatára. Helyesebb volna, ha pleinair, szimbolista, dekorativ, prerafaelista irányokról beszélnénk, vagy egyes mesterek követőit, például Puvis de Chavannes, Brangwyn, Claude Monet stb. iránya vagy iskola követőinek mondanók. Alkalmasint azért kultiválták oly kevéssé a régiek a pleinairt, mert sok hálátlan időveszteségnek, időjárási szeszélyeknek és fizikai megpróbáltatásoknak teszi ki a művészt. Sajnos, már ma is tetemesen csökken a természet gyönyörű és kiapadhatlan változatainak e visszaadása. Lakásunkon kívül majdnem mindent pleinairben látunk; a tömeg mégis a kivételes atelier-világításban festett arcképeket (sokszor fekete vagy sötét háttérrel) természetesebbnek találja, mint a mindig látott lakásvilágitást a szoba hátterével vagy különösen a pleinairvilágitást szabad hátterével. A városi közönség esztétikai látása még romlottabb, mint a parasztoké, a mit a régi, befeketedett s gyakran rossz képek okoznak. Nem a természetben látottak szerint ítélik a képeket, hanem a már ismert rossz vagy hibás képek hatása által befolyásoltatva alkotják meg nézetüket arról, hogy mit tartanak természethűnek és mit nem. Ezért talán túlzás nélkül mondhatom, hogy a legtöbb ambiciózus művész buzditásnak veszi a tömeg nemtetszését és lehangoltság vesz erőt rajta ellenkező esetben. Természetes, hogy aki anyagi előnyöket keres: annál fődolog a nagyközönség tetszése. Igaz művészet nem fér meg az anyagisággal; az igazi művész képtelen a meggyőződés ellenére való engedményekre. Műve csak az igaz érzések kitörése lehet. Ha ez így meg nem állana, akkor Shakespeare, Beethoven és annyi más lángész után nem maradhattak volna fenséges alkotások az utókorra; mert csak anyagi haszonért, a nagyközönség tetszésének elnyerésére, kevesebb lelki befektetéssel, kevesebb szép iránt rajongó áhitattal üzletileg bizonyára sokkal többet érhettek volna el.

Iparkodjunk, hogy a legnemesebb gyönyöröket válthassuk ki és egyre magasabbra fokozhassuk a legnagyobb igényeket is. A közönség pedig igyekezzék, hogy megközelíthesse és megismerhesse ama hatalmas gyönyörérzetet, melyet a művészet okoz.

PERLMUTTER IZSÁK

Művészet 1904.

SZEMLÉR MIHÁLY

Érdemekben megőszült magyar festőművész szállt ez év februárjában sírba: Szemlér Mihály, a régibb festőnemzedék igen buzgó, szorgalmas, de a nyilvános szerepléstől mindig szerényen visszahúzódó tagja. Még a régibb kiállításokon is alig vett részt, az újabbakon sohasem szerepelt, majd minden műve a saját gyönyörűségére készült s egyenest műtermében került a mostani birtokosokhoz. Művészeti bibliografiánkban is alig hogy nyomát találjuk Szemlér nevének, pedig a hetvenes és nyolcvanas évek képes folyóiratai, illusztrált könyvei tele vannak műveivel. Éltében tartózkodott attól, hogy pályafutásáról számot adjon a művészeti íróknak; az alább következő életrajzi adatokat is csak elhunyta után lehetett hátrahagyott feljegyzéseiből, levelezéséből összeállítani. Ezt a bonyolult munkát a művész unokája, Szemlér Lőrinc végezte, eredményét az ő szeretetteljes buzgalmának köszönjük.

Szemlér Mihály élete a magyar művészettörténet ama korszakával forrt egybe, amely Székely, Lotz, Munkácsy, Zichy nevével ékes. A nagy kezdeményezés időszaka az. Művészi életről még szó sem volt Pesten. A mai Képzőművészeti Társulat elődjei ügygyel-bajjal tengették életüket. Külföldről importált metszetek, kőrajzok voltak a széles rétegű közönség vajmi szerény művészeti kosztja. Ily körülmények közt a festészet és a grafika felvirágzása is csak lassan folyt. A talajt elő kellett készíteni, fáradságos buzgalommal, sőt önfeláldozással. Azok közé, akik ily módon egyengették az utat a jövő nemzedék számára, tartozott Szemlér Mihály is, sőt szerepe e részben jelentékeny volt.

A nyolcvanas években Szadán rajzolt tanulmányaiból látjuk, hogy tehetsége művészi inspirációval tapadt a természethez: e rajzok és tanulmányok revelálják benne az igazi festőt. Mégis jó

ideig tehetségének csak felét fogta szorosan vett festői munkára, más felét arra a hálátlan, de szükséges műre fordította, a melyet a közönség művészi nevelése címen foglalhatunk egybe. Nézzük csak, mint dolgozik vasszorgalommal azon, hogy a német és bécsi genrekép helyébe magyar kép jusson, mint nyúl a kőrajz, a rézkarc, a grafika akkor ismert minden technikájához,[1] hogy részben érdeklődést keltsen a honi művészet iránt, részben kiszorítsa a külföldi, legnagyobbrészt alacsony szintű műlapokat. Felfedezi a közönség számára a honi történeteket, előadja a magyar parasztot, a magyar tájat. Maga is sokat járt a nép közt, (egyszer kellemetlen kalandja volt az Alföldön szegénylegényekkel: de Szemlér sorra lerajzolta őket s nem esett bántódása), a magyar falu akkor is legnagyobb gyönyörűsége volt, amikor már nem is gondolt arra, hogy ilyfajta tanulmányait kiállítási képekké dolgozza fel. Csöndes, zajtalan agitációja más térre is vitte: látta, hogy nem elég magyar képet adni a közönségnek, míg az meg nem érti a rajz művészetét. Mintalapokat készített tehát a rajz gyakorlására, a rajz finomságainak megismertetésére. És az ifjúsági iratok egész sorát illusztrálta, hogy már a gyermekben is feléleszsze a művészet iránt való szeretetet. Végül tevékenyen közreműködött, hogy a Képzőművészeti Társulat talajra találjon a közönség körében.

PATAK PARTJÁN
SZEMLÉR MIHÁLY FESTMÉNYE

[1] Eredeti kőrajzok: *A)* Történelmi tárgyúak: 1. Kazinczy, Berzsenyi, Széchenyi, Kisfaludy Sándor (arcképcsoport). 1860. 2. A Rákóczy-család. Pfeifer Ferdinánd kiadása, 1861. 3. Garibaldi arcképe, 1861. 4. Teleki László gróf arcképe, 1861. 5. A magyar szabadság vértanui 1671-ben. (Nádasdy Ferenc, Zrinyi Péter, Tattenbach, Frangepán Ferenc.) Pfeifer Ferdinánd kiadása, 1861. 6. Magyar királyok: I. Árpádházi királyok. II. Vegyesházi királyok. Pfeifer Ferdinánd kiadása, 1861. 7. Patrona Hungariae, 1862. 8. Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban. A „Képes Világ" első jutalomképe, 1866. 9. Erzsébet, a haza szentszivű Nagyasszonyának magyar királynővé koronáztatása. Leitner M. L. kiadása, 1867. 10. Lorántffy Zsuzsánna a hazai tudománynak áldozik. A „Családi Kör" műlapja, 1869. 11. Zrinyi Ilona bucsuja gyermekeitől. A „Családi Kör" műlapja, 1870. 12. Petőfi halála. A „Családi Kör" műlapja, 1871. 13. Petőfi elszavalja a „Talpra magyar"-t a Múzeum lépcsőjéről. 14. A Hunyadi-család.

Íme, egy széleskörű, helyesen meglatolt programm. Midőn ma erről hallunk, az első percben talán nem is jut eszünkbe, hogy minő roppant küzdelmet jelentett akkor egy ily programm keresztülvitele. És csak halvány sejtelmünk lehet arról, hogy minő fokát kívánta az az önfeláldozásnak. Mert a festő, amidőn ily akcióra adja magát, számol azzal, hogy tehetségét nem fejlesztheti e temérdek munka közepette oly mértékben, mintha semmi mással sem törődve, pusztán a festésnek él. Hogy pedig Szemlér voltaképen épp a festést tartotta élete igazi tartalmának, arról ismerősei az ő életének legutolsó évében győződhettek meg: az aggkor súlya kissé ránehezedett, szemei gyengülni kezdtek s érezte, hogy mindenkorra félre kell tennie az ecsetet, rajzeszközeit. Hirtelen céltalannak, tartalmatlannak látta további életét. Az atlétatermetű öreg úr valósággal megroppant. Ez a belső tragédia siettette halálát.

Így végződött egy termékeny, önzetlen munkában eltelt élet. Megható sors, de oly jól talál egy művészhez.

Szemlér Mihály művészete első korszakában a história-képhez nyúlt. Tudjuk, hogy ez természetes kifejezése volt az elnyomatás szomorú kora hangulatának. A felbuzdulás idejében a magyar népélet vonzotta leginkább, végre pedig a mindennel megbékéltető, derűs, szabad természet. Finom rajzónnal vetette papirra, szinte napról-napra a kis falu képeit, s ezeken a rajzokon nyilvánul talentuma a legszabadabb, a legeredetibb módon. Olajvázlatai, amelyek ebből a korból valók, ugyanarról a megható természetimádásról szólnak.

Szemlér Mihály 1833-ban született Pesten. Egyszerű polgári családnak volt gyermeke, első tanulmányait a pesti piarista gimnáziumban végezte. Ott, az iskolapadon hallotta a nagy nemzeti riadót, 1848-ban. S rögtön beállt a honvédség soraiba. A hagyatékában talált iratokból kitűnik, hogy mint tizenötéves ifjú végigküzdötte a szabadságharcot, a 140. zászlóaljban, s miután megbízatásainak sikeresen eleget tett, 1849 augusztusában Guyon hadnagyi ranggal táborkarába osztja be. A temesvári csata (1849 aug. 9.) után Orczyfalva helysége mellett az osztrákok fogságába kerül, Temesvárra viszik, megfosztják kardjától és tiszti ruhájától s mint rabot, durva munkára kényszerítik. De sikerül megszöknie, mielőtt még az osztrák ármádiába soroznák s hosszas bujdosás után, szeptember vége felé rongyosan, fáradtan, kiéhezve hazavetődik Pestre. Anyja föl sem ismeri, hanem bujdosó honvédnek nézi s szánalmas külseje miatt alamizsnával kínálja. A halálos csönd szomorú napjaiban támad föl benne a művészvágy. Történelmi festőnek készül, felvéteti magát a Marastoni Jakab alapította „Pesti Első Magyar Képző Művészetek Akadémiájá"-ba, a hol már 1850-ben és 1851-ben elsőfokú kitüntetésre s oklevélre érdemesítik. 1852-ben a bécsi Képzőművészeti Akadémiába lép át, a hol két éven át Ruben történelmi mesteriskoláját látogatja. Visszatérve Pestre, pályázat útján az „Első Magyar Festészeti Akadémiá"-nál segédtanítói állást nyer s mint ilyen működik 1855—1857-ig. 1858-ban a pesti reáliskolánál a szabadkézi rajz segédtanítója, 1860-ban a pestvárosi községtanács határozata következtében ugyanazon intézet helyettes tanára lesz és 1859 óta — s azon túl 4 éven át — a kegyes tanítórend gimnáziumában is mint rajztanár működik. 1861-ben rendes tanárrá választják a pesti reáliskolán s ott tanít szakadatlanul 32 éven át.

De a tanári működés nem meríti ki teremtő erejét s marad ideje rá, hogy a művészet-

15. Rozgonyi Cecilia férje segítségére siet. A „Családi Kör" műlapja, 1872. 16. A fóti dal. A „Családi Kör" műlapja, 1872. 17. Két emléklap Somssich Imre gróf és Somssich Pongrácz gróf halálára, a mikei (Somogy) mauzoleum képével, 1870. *B)* Életkép és genre: 1. Somogyi kanász, 1861. 2. A rózsakirálynő választása. A „Családi Kör" műlapja, 1869. 3. A leánykérés. A „Családi Kör" műlapja, 1870. 4. Arató-ünnep A „Családi Kör" műlapja, 1871. 5. Anyai szeretet. A „Családi Kör" műlapja, 1873. 6. A kis szőlőtolvaj, 1880. 7. Borozó paraszt Somogyból, 1880. 8. Házaló zsidó, 1880. 9. Vén cigány, 1880. Rézkarczok: 1. Falusi tájkép. „Első kisérlet 1863. augusztus 12 én" fölírással. 2. Magyar nemes. „Második kisérlet 1863" fölírással. 3. Alkú, 1863. 4. A jókedvű tótlegény, 1863. 5. Biró uram, 1863. 6. Magyar vitéz, 1864. 7. Juhászlegény csárdában, komondorral, 1864. 8. Három fej, 1864. 9. Korcsmai verekedés, 1864. 10. Tájkép vízzel, 1864. 11—12. Bivalyfej. Házaló zsidó. (Két kép egy lapon.)

FALURÉSZLET SZADÁN
SZEMLÉR MIHÁLY RAJZA

nek éljen. 1858-ban Prágában, 1864-ben és 70-ben Olaszország nagy városaiban, Velencében, Firenzében, Rómában, Milanóban, Nápolyban jár és mélyreható tanulmányokat végez. Megfordul Berlinben, Münchenben, Nürnbergben is. 1868-ban festi nagy történelmi képét „Gara megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól" (Budapest főváros múzeuma), mintegy félesztendei szorgos kutatás és tanulmány után.[1] Históriai tárgyú kőrajzainak legnagyobb részét is a 60-as években alkotta. Néhány nyár terméseként, melyet a Somssich grófi családnál tölt a somogymegyei Mikén, a magyar néptipusok és néprajzi tanulmányok megbecsülhetetlen tárházát hagyja ránk. A magyar nép karakterét, életfilozofiáját, ruházatát senki nála hívebben, magyarosabban elő nem adta. Egyik képére (Biró uram, 1885.) Munkácsy mondotta többek előtt:

„Ez az igazi magyar tipus, nem pedig a milyet ti pingáltok, csupa tótot".

A 80-as években tájfestésre adja magát. Szadán teremnek szebbnél-szebb falusi tájrészletei, — olajképek, akvarellek, kréta- és szénrajzok. Illusztrátori működése is jelentős. Egész kis könyvtárt tennének ki a mesés-, verses- és képeskönyvek, melyek az ő képeivel jelentek meg. E téren nálunk teljesen járatlan úton kellett haladnia és úttörő munkát végzett. Hogy csak a legelterjedtebbekre utaljunk, felemlítjük Radó Vilmosnak 1883-ban, Gyulai Pálnak 1889-ben, Halász Ignácnak 1897-ben és 1899 ben megjelent meséskönyveit, melyek illusztrációi a legkisebb iniciáléig és záródíszig az ő művei. Sokat dolgozott az „Ország-Világ"-ba és más képes lapokba, karikaturái a „Bojtorján"-ban jelentek meg. Alig van neme a sokszorosító művészetnek, melylyel meg ne próbálkozott volna. Készített kőrajzokat, rézkarcokat s nem egy műlapja (pl. a Fóti dal, Petőfi halála) országszerte elterjedt és ma is ott található egy-egy magyar udvarház tágas szobájának falán. Pedagógiai

[1] Egyéb történeti tárgyú festményei: Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban". Két színben. 1866. „Hunyadi János halála". É. n. „1848-i követválasztás". A kassai felsőmagyarországi múzeum tulajdona.

célokat is szolgált rajzmintáival. Thánnal, Székelylyel, Telepyvel, Ujházival, Orlai Somával és Jakobey Károlylyal (1873) iskolai szemléltető faliképeket is rajzolt. Foglalkozott egy „Egyetemes stilisme“ és a „Viseletek története“ megírásának eszméjével is és gazdag anyagot gyűjtött e munkához.

1890-ben odahagyta tanári székét, hogy a jól megérdemelt nyugalomba vonuljon. De még ezután is élénk részt vett a millenniumi kiállítás szervezésében, mint a XV. csoport csoportbiztosa.

A folytonos szellemi munka következtében teljes súlyával ránehezedett az aggkor terhe, teremtő ereje hirtelen megcsappant s 1904 febr. 28-án agyszélütés oltotta ki munkás életét.

L.

SZEGÉNYLEGÉNY
SZEMLÉR MIHÁLY RAJZA

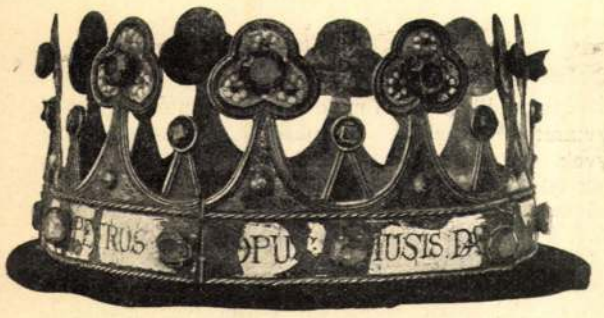

Brassai diák-korona a XVII. század végéről.

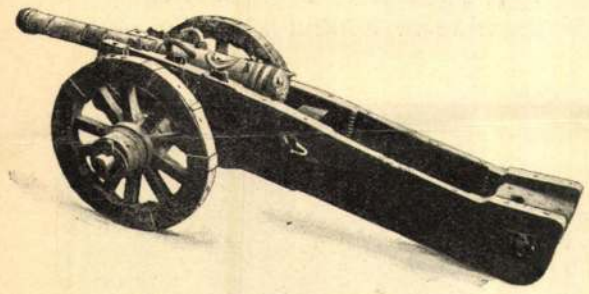

Taraczk 1576-ból, a fraknói várból.

Himzett bársony teritő az iktári Bethlen-czimerrel 1694-ből.

A budai egyetem követeinek czimere a konstanczi zsinaton 1414—18.

venni. Minden elismerésnél és dicsérő szózatnál fényesebben hirdeti Szalay Imre szerkesztői munkásságát s szakavatottságát a nemrég végkép elkészült gyönyörű mű.

A második rész folytatja az elsőben megkezdett vegyesházi királyok korának ismertetését, azután áttér a Habsburgok korára, ezután következik a történelmi kiállitás kiegészitő részének, az ősfoglalkozások (halászat, pásztorkodás, vadászat) csoportjának leirása, végül a szerkesztő zárószava.

Jeles szakemberek tollából került ki a 22—23. czim alá foglalt fejezetek mindegyike s igy igen nehéz közöttük érték dolgában sorrendet megállapitani. Három czikk azonban feltétlenül a legkiválóbbak közé sorolandó. Ezek: *Szalay Imre:* A renaissance épületcsoport. *Csánki Dezső:* Politikai és társadalmi fejlődés. *Varjú Elemér:* Irodalmunk az Árpádok kihaltától a kiegyezésig (két részben).

A renaissance épületcsoport leirásának minden sorából a tárgy szeretetének melege árad felénk. Mindenekelőtt magának az épületnek is szakszerű leirását kapjuk, ama források megemlitésével, a honnan a műépitész az egyes részek motivumait meritette. A barokk-izlésnek megfelelően e fényes palota félkörű homorú behajlásaival, pavillonszerű szögelleteivel, óriási ablakaival Fischer v. Erlach János Bernát modorában épült. Keleti homlokzata a pesti (most már lebontott) herczeg Grassalkovich-féle palotára emlékeztet. A mi a renaissance épületcsoporton épitészeti szempontból még látható, az legnagyobbrészt az u. n. magyarországi renaissance épitkezési modort, illetőleg annak motivumait mutatta be. A czikkiró ezután végig kalauzolja az olvasót ez épületcsoport belsején. Mondanom sem kell, hogy hivatottabb kalauzt, mint Szalay Imrét, keresve sem lehetett volna találni, mert ő nemcsak a történelmi főcsoport igazgatója, hanem e csoport rendezőbizottságának elnöke is volt, ki a felállitás és rendezés fáradságos munkájában maga is tevékeny részt vett. Neki köszönhető, hogy a retrospektiv főcsoport részére az 1895. évi novembertől 1896. májusáig beérkezett több mint 2000 tárgy felállitása a megnyitás napjára be volt fejezve.

E czikkhez számos szövegában kivül még két műmelléklet is tartozik, melyek közül az LI. tábla a diszmű legsikerültebb műmellékleteinek egyike. Ez a renaissance épületcsoport festői szépségekben gazdag főhomlokzatát varázsolja elénk diszkrét finom szinezésben, mely magán viseli a hajnalpir minden, sejtésekkel és gyöngéd hangulatokkal telt báját.

Dr. Csánki Dezső a nemzet *politikai és társadalmi fejlődését* az I. részben 1526-ig irta le, mig a II. rész ugyane kérdés tárgyalását 1867-ig tartalmazza. Ha tekintetbe veszszük azt a nagy időt, a melyről a szerzőnek képet kell nyujtania, azt az óriási halmaz fontos történelmi emléket, mely a viharokkal és rázkódtatásokkal telt időből fenmaradt s végül ha eszünkbe veszszük azt, hogy az irónak egészben véve 5½ iv állott rendelkezésére, lehetetlen a legnagyobb elismeréssel nem adózni ama kiváló munkáért, melyet a szerző e czikkével végzett.

Ritkán van alkalmunk valamilyen nagyméretű tárgyról egy oly biztos kézzel megrajzolt s széles ecsetvonásokkal plasztikussá tett képet látnunk, mint Csánki Dezső czikkében. Élénk képekben, gyors egymásutánban vonulnak el lelki szemeink előtt mindazok a mozzanatok, melyek hazánk sorsában döntő szerepet játszanak a mohácsi vésztől a kiegyezésig. E czikkhez is tartoznak szines műmellékletek, melyek közül a XLVIII. tábla a legpompásabb reprodukcziók egyike. Ez a Mányoki Ádám festette II. Rákóczi Ferencz arczképének hű másolata, mely nemcsak az eredeti festmény szépségénél fogva, hanem a sokszorositás kifogástalan voltánál fogva is becses.

Buzogány.

(Folyt. köv.)

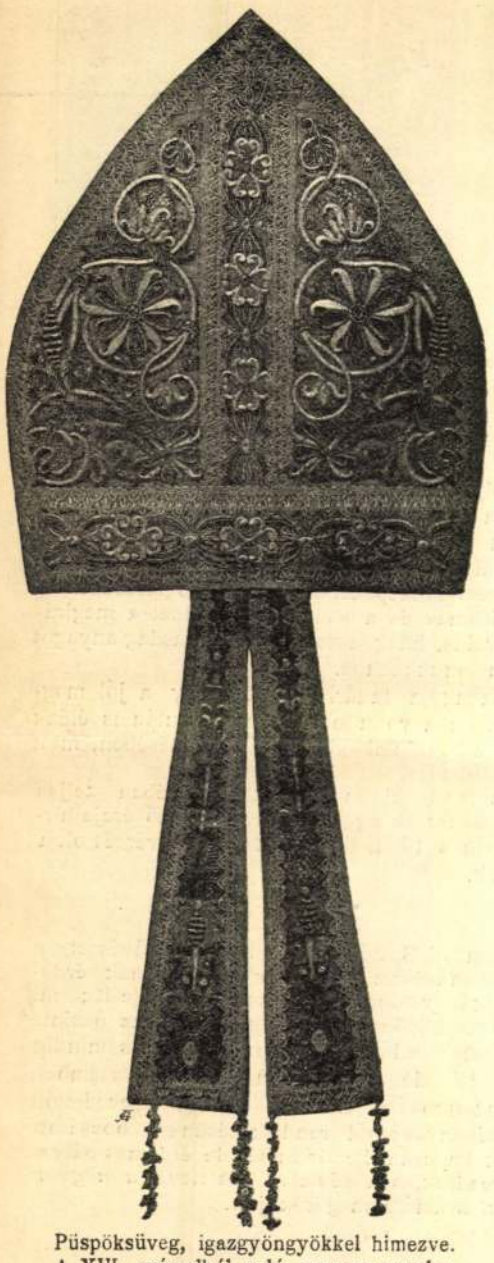

Püspöksüveg, igazgyöngyökkel himezve.
A XVI. századból való magyar munka.

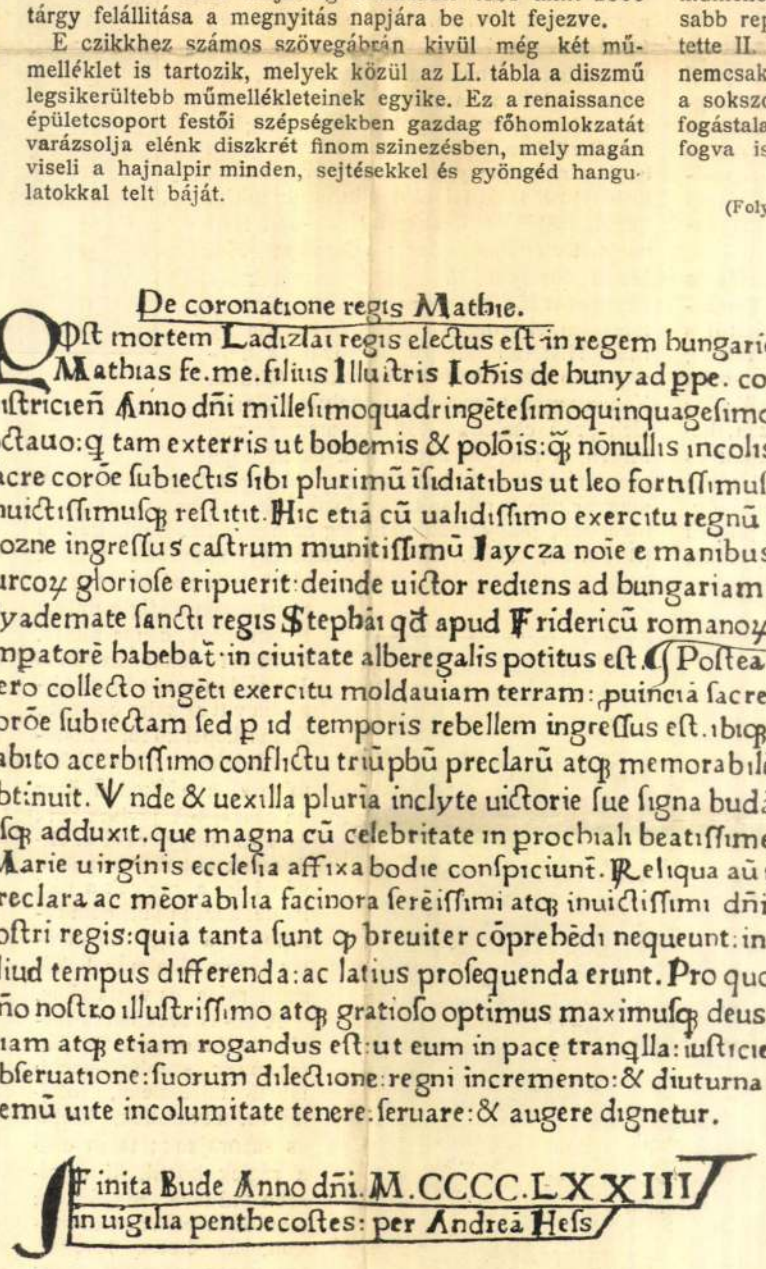

De coronatione regis Mathie.

Post mortem Ladizlai regis electus est in regem hungarie Mathias fe.me. filius Illustris Johis de huny ad ppe. cobistricien Anno dñi millesimoquadringētesimoquinquagesimo octauo: q tam exterris ut bohemis & polōis: q̄ nōnullis incolis sacre corōe subiectis sibi plurimū ĩsidiātibus ut leo fortissimus: inuictissimusq; restitit. Hic etiā cū ualidissimo exercitu regnū bozne ingressus castrum munitissimū Jaycza noie e manibus turcoꝝ glorioſe eripuerit: deinde uictor rediens ad bungariam: dyademate sancti regis Stephāi q̄ apud Fridericū romanoꝝ impatorē habebat: in ciuitate alberegalis potitus est. Postea uero collecto ingēti exercitu moldauiam terram: ꝓuinciā sacre corōe subiectam sed p id temporis rebellem ingressus est. ibiq; habito acerbissimo conflictu triūphū preclarū atq; memorabilē obtinuit. Vnde & uexilla pluria inclyte uictorie sue signa budā usq; adduxit. que magna cū celebritate in prochiali beatissime Marie uirginis ecclesia affixa hodie conspiciunt. Reliqua aūt preclara ac mēorabilia facinora serēissimi atq; inuictissimi dñi nostri regis: quia tanta sunt ꝙ breuiter cōprehēdi nequeunt: in aliud tempus differenda: ac latius prosequenda erunt. Pro quo dño nostro illustrissimo atq; gratioso optimus maximusq; deus etiam atq; etiam rogandus est: ut eum in pace tranqlla: iustitie obseruatione: suorum dilectione: regni incremento: & diuturna demū uite incolumitate tenere: seruare: & augere dignetur.

Finita Bude Anno dñi. M.CCCC.LXXIII in uigilia penthecostes: per Andreā Hess

A legelső magyarországi nyomtatvány. (A Budai Krónika végső oldala.)

Püspöksüveg himzett virágokkal.
A XVIII. századból való magyar munka

Szemlér Mihály.

(1833—1904.)

A Nemzeti Szalón művészlelkű igazgatója, az immár ismert nevű *Ernszt Lajos* a magyar kulturának tesz szolgálatot, midőn bemutatja azoknak a kisebb magyar művészeknek a műveit, kik mint *névtelen* hősök küzdöttek a magyar képzőművészet megteremtésében.

Szemlér Mihály.

A közönségnek, de talán meg a művészettel hivatásszerűleg foglalkozóknak is alig van tudomásuk róluk: jóllehet érdemeik igazán elévülhetlenek ám! Hiszen nemzeti, hazai, magyar jelleget adtak műveiknek olyan időkben, midőn a nemzeti inspirációk, mikor a magyar szó és nemzeti gondolat könnyen végzetes árulójuk lehetett volna.

Ám ők csendesen festegettek, s az elnyomás ideje alatt fokozott buzgalommal adtak kifejezést nemzeti eszméiknek, magyaros gondolkozásuknak.

Igy szolgálták a magyar haza ügyét képben és rajzban *Kiss Bálint*, *Váncsa Mihály*, *Kozina Sándor*, *Heinrich Ede*, *Klimkovits Ferencz és Béla*, *Weber Henrik Ferencz*, *Sterio Károly*, *Vidra Ferencz*, *Spiro Ede*, *Kováts Mihály*, *Jakobey Károly*, *Orlai Soma és Szemlér Mihály*.

* * *

Szemlér Mihály 1833-ban született Pesten, mint egyszerű polgárszülők gyermeke. Középiskoláit a pesti kegyes tanitórendi nagygimnáziumban járta a szabadságharcz kezdetéig. Akkor ő is, mint annyi más, otthagyta az iskolát és beállott honvédnek. A 15 éves gyermekifjú végig küzdi a szabadságharczot, mint a 140. zászlóalj katonája, s miután megbizatásainak sikeresen eleget tett, 1849. augusztusában Guyon hadnagyi ranggal táborkarába osztja be.

A temesvári csata (1849. aug. 9.) után Orczyfalva helysége mellett az osztrákok fogságába kerül, Temesvárra viszik, megfosztják kardjától és tiszti ruhájától s mint rabot durva munkára kényszeritik. Ám a rabság nem tart soká. Egy napon elővezetik a rabokat, sorba állitják s viszik szuronyos őrök közt a várba. Szüksége van a megtépett sasnak, hogy szárnyait kitatarozza, besorozzák hát a magyar fiúkat császár katonájának és küldik Olaszországba. Szemlér Mihály is ott áll többi bajtársaival, meglepetve és tanakodva a történendőkön. A felesketést pedig tömérdek nép nézi, javarészt jólelkű svábok, ott az első sorban áll a sok temesi menyecske, kikeményitett, százrétű rokolyában. Sok szó esik a fakó arczú, ütött-kopott honvédekről, nem egy szemben könyis csillog — és hangzik a katonai vezénysző. A mi emberünk leghátul áll, ügyet sem vetve a bámészkodókra, pedig hátulról gyöngén érinti valaki a ruháját, mintha hivogatná. Figyelmessé lesz s látja, a mint néhány pirosképű sváb asszony a szemével hátrainti, olyasfélét mutatva, hogy ők tudnának segiteni rajta. És szépen szétnyilik a szoknyatábor s a százrétű rokolyák között eltünik a császári rab. Igy menekül meg a magyar honvéd a jólelkű sváb asszonyok segitsége révén az osztrák szolgaságtól.

Hosszas bujdosás után, szeptember vége felé rongyosan, fáradtan, kiéhezve hazavetődik Pestre. Anyja föl sem ismeri, hanem bujdosó honvédnek nézi s szánalmas külseje miatt alamizsnával kinálja. A halálos csönd szomorú napjaiban támad föl benne a vágy, hogy festéssel szolgálja a nagy czélt, melyet annyi hős kardja nem tudott elérni. Történelmi festőnek készül, felvéteti magát a lelkes Marastoni Jakab alapitotta »Pesti első magyar képzőművészetek akadémiájá«-ba, a hol már 1850-ben és 1851-ben elsőfokú kitüntetésre és oklevélre érdemesitik. 1852-ben a bécsi cs. k. képzőművészeti akadémiába lép át, a hol két éven át Ruben történelmi mesteriskoláját látogatja. Visszatérvén Pestre, pályázat útján az »Első magyar festészeti akadémiá«-nál segédtanitói állást nyer, s mint ilyen két és fél éven át (1855—1857.) működik. 1858-ban a pesti reáliskolánál a szabadkézi rajz segédtanitója, 1860-ban a pestvárosi községtanács határozata következtében ugyanazon intézet helyettes tanára lesz és 1859. óta — s azontúl négy éven át — a kegyes tanitórend gimnáziumában is mint rajztanár működik. 1861-ben rendes tanárrá választják a pesti reáliskolán s ott tanit 32 éven át szakadatlanul.

De a tanári működés nem meriti ki teremtő erejét, s marad ideje rá, hogy a művészetnek éljen. 1858-ban Prágában, 1864-ben és 70-ben Olaszország nagyvárosaiban, Veneziában, Firenzében, Rómában, Milanóban, Nápolyban jár és mélyreható tanulmányokat végez. Megfordul Berlinben, Münchenben, Nürnbergben is, és a nagy perspektiva, mely évszázadok történelmét tárja fel előtte, itthon históriai képek festésére ösztönzi. 1868-ban festi nagy történelmi képét: »Gara megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól« (Budapest főváros muzeumában), mintegy félesztendei szorgos kutatás és tanulmány után. Históriai tárgyú kőrajzainak legnagyobb részét is a 60-as években alkotta. Néhány nyár terméseként, melyet a Somssich grófi családnál tölt a somogymegyei Mikén, a magyar néptipusok és néprajzi tanulmányok megbecsülhetetlen tárházát hagyja ránk. A magyar nép karakterét, életfilozófiáját, ruházatát senki nála hivebben, magyarosabban meg nem rajzolta. Egyik képére (Birőuram, 1885.) maga Munkácsy mondotta többek előtt: »Ez az igazi magyar tipus, nem pedig a milyet ti pingáltok, csupa tótot«, a mivel néhai zseniális Jankó Jánosunk kissé túlzásba vitt rajzaira czélzott. Zsánerképei közül különösen érdekesek: a »Csirketolvaj«, a »Jókedvű öreg hajcsár«, »A javithatlan« és a »Somogyi vásár«. Érdekesek azonban azok a képei is, a melyek a régi Pestet ábrázolják, nemkülönben a *régi* követválasztások alkalmával készült rajzai és vázlatai is.

A 80-as években tájfestésre adja magát. Szadán teremnek szebbnél-szebb falusi tájrészletei, olajképek, akvarellek, kréta- és szénrajzok; talán első a régiek közül, ki merészen túltéve magát az akadémia előirta kánonokon, új életet, levegőt, magyaros zamatot visz be tájképeibe. Illusztrátori működése is jelentős. Egész kis könyvtárat tennének ki a mesés-, verses- és képeskönyvek, melyek az ő képeivel jelentek meg. E téren nálunk teljesen járatlan úton haladt és igy valóságos úttörő munkát végzett. Hogy csak a legelterjedtebbekre utaljak, emlitem Radó Vilmosnak 1883-ban, Gyulai Pálnak 1889-ben, Halász Ignácznak 1897-ben és 1899-ben megjelent mesés könyveit, melyek illusztrácziói a legkisebb inicziáléig és záródíszig színmagyar alkotások. Sokat dolgozott az »*Ország Világ*«-ba és más képes lapokba, torzrajzai pedig a »Bojtorján«-ban jelentek meg. Alig van neme a sokszorositó művészetnek, melylyel meg ne próbálkozott volna. Készitett kőrajzokat, rézkarczokat; s nem egy műlapja (pl. a Fóti dal, Petőfi halála) *országszerte* elterjedt és ma is megtalálható nem egy vidéki magyar udvarház tágas szobájában. Pedagógiai czélokat is szolgált rajzmintáival és rajzlapjaival, melyek annak idején a szakférfiak előtt feltünést keltettek és számos kiadást értek. Thannal, Székelylyel, Telepyvel, Ujházyval, Orlai Somával és Jakobey Károlylyal (1873.) iskolai szemléltető faliképeket is rajzolt. Foglalkozott az »Egyetemes stílisme« és a »Viseletek története« megirásának eszméjével is, hangyaszorgalommal gazdag anyagot gyüjtögetve eme munkákhoz.

TÓ PARTJÁN.

Szemlér Mihály festménye a Nemzeti Szalón tavaszi tárlatán.

1890-ben odahagyja tanári székét, hogy a jól megérdemelt nyugalomba vonuljon. De még ezután is élénk részt vesz a millenniumi kiállitás szervezésében, mint a XV. csoport biztosa.

A folytonos szellemi munka következtében teljes súlyával ránehezedik az aggkor terhe, teremtő ereje hirtelen megcsappan s 1904. február 28-án agyvérzés oltja ki munkás életét.

* * *

Midőn a Nemzeti Szalón bemutatja a művészet, a *magyar nemzeti* művészet eme úttörő apostolának érdemes munkásságát, valóban kulturmissziót teljesit; mi meg tisztelt olvasóközönség, hadd rójjuk le az őszinte kegyelet kiérdemelt adóját az úttörő, törekvő s mindig szerény apostollal, de a kedves munkatárssal szemben is úgy, hogy az unokája: *Szemlér György* ügyvédjelölt úr szives előzékenységéből rendelkezésünkre bocsátott életrajzi adatok kapcsán élettörténetét, de érdemes pályafutását is közreadjuk, s a névtelen hős nevét *a magyar művészettörténet* számára megörökitjük.

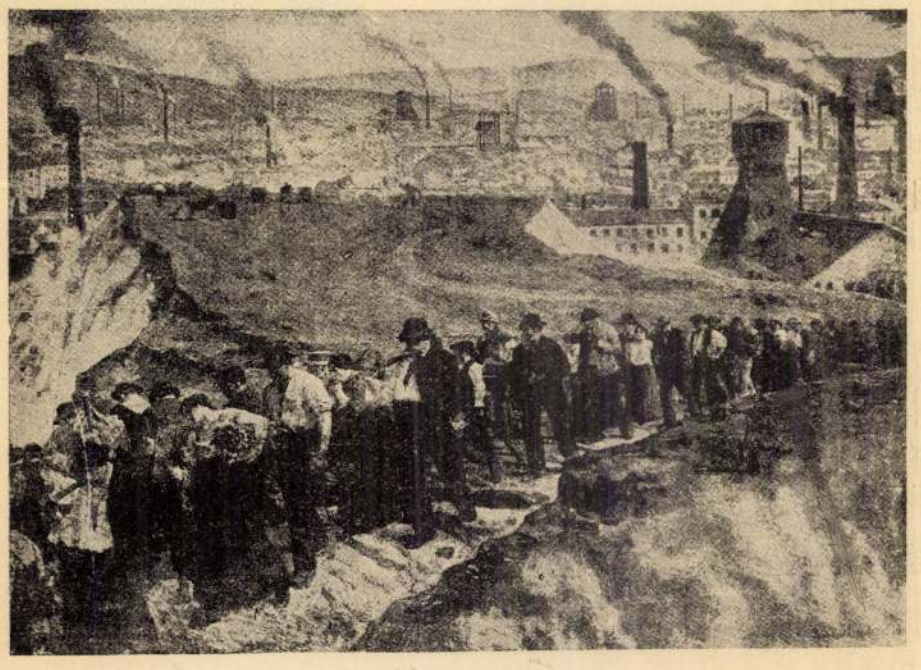

Jean Paul Laurens festmenye. BÁNYÁSZOK. A párisi »Szalón« tavaszi tárlatán.

Hohenauer Ignác. 8 színes kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos kiadása. — Állatvilág. Képeskönyv, 16 kőrajzzal. Pest, é. n. Deutsch testvérek kiadása. — Körút az állatkertben. Az ifjuság számára átdolgozta Hohenauer Ignác. 11 szines kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos. — Állatsereglet képekben jó gyermekek számára. I—II. 16—16 szines kőrajzzal. Bp, é,. n, Riegler József Ede — A mértani és szabadkézi rajz kapcsolata. I—III. Kőnyomatú rajzminták. Bp. é. n. Riegler J. E. — Wanderlust . . . Címlap Szemlér Mihály eredeti kőrajza. —

Irodalom: A Gyüjtő II. évf. 6—8. sz. (Ex-libris különszám) 27. l. és 1—3. sz. 33—36, l. — Művészet, IV. évf. 112. l. — Szemlér Mihály-emlékkiállítás katalógusa, Bp 1933.

SZÖRÉNYI (?): Batthyány Lajos gróf. 60-as évek. 21×25 cm — Kun S. 32—49.

SZERELMEY MIKLÓS életrajzát, művei felsorolását és bibliográfiáját megtaláljuk Dr. Szentiványi Gyula: Szerelmey Miklós — Egy kalandos művészpálya a XIX. században c. tanulmányában. Petrovics Elek Emlékkönyv. 1934.

THAN MÓR (1828—1899.) Kőrajzai, illetve festményei után készült kőrajzok: „Az első hadtest rohama Budapest fehérvári kapujára és a bástyán ütött résre 1849. évi május 21. napján reggeli négy és hat óra között." Jelz: Rajz: „Apáti Mór, a fővezéri könyomdából". — „Honvéd előörs". „A Honvéd Életből" 1848—49" Jelz: „Rajz. Than Mór. 1851." — Szent Cecília, 1870. l. Marastoni József. — A mohácsi csata. Jelz: „Kőre rajzolta Grimm Rudolf. A Hölgyfutár 1857. évi melléklete. — Jelenet Az Ember Tragédiájából. Kőre rajzolta Grimm Rudolf. Az Orsz. KKépzm. Társ. műlapja, 1863. — Bibl: Főv. Kvt. Bq. 769/106 — M. T. Kpcs. Kat. 52. — Főv. Muz. graf, gyüjt,

TORSCH LEO kőrajzai: „Nemzeti Képtár: Hermina cs. kir. hercegasszony", Mérey Sándor főispán, Csokoni Vitéz Mihály, Gróf Kendeffy Mária, I. Ferenc, V. Ferdinánd, „Mária Anna Császárné", Gróf Illésházy István Karacs Teréz. — Egressy Gábor arcképe Nagy Ignác Színműtárának 1839—40. címlapja előtt. — Schams Ferenc arcképe. — Dona Catalina de Eranso 1855. — Balogh János mellképe, 1836. 8×10 cm. — Br. Kray Pál, 7×8 cm. A 30-as évekből. — Latinovits Aranka. „Rajzolta Heinrich, metszette Torsch" jelzéssel. — Monumentum Pietatis pro Solemni Die Coronationis 1830. Erectum . . . Jelz: „Graviert v. Leo Torsch. Lithog. bey Joh. Schmid in

Pfeiffer Ferdinánd kiadása, 1861. —51. 5—42.5, 70—55 cm. — Garibaldi arcképe, 1861. 22—30, 46.5—62. cm. — Teleki László gróf arcképe, 1861. — A magyar szabadságharc vértanúi 1671-ben. (Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter, Tattenbach, Frangepán Ferenc.) Pfeiffer Ferdinánd kiadása. 1861. 46—38, 70—55.5 cm. — Vezérek és királyok arcképei. Álló alakok. A 60-as évekből. 8—12, 10—13.5 cm. — Magyar királyok: 1. Árpádházi királyok, 2. Vegyesházi királyok. Pfeiffer Ferdinánd kiadása 1861. 72.5—53, 81.5—60 cm. — Királyok a vegyesházból. Avant les lettres. 70—52, 91—63 cm. — Ismeretlen férfi arcképe, 1861 ből. Avant les lettres. — Somogyi kanász, 1861. — Somogyi vásár, 1861. — Patrona Hungariae. 1862. — Falusi tájkép, 1863. „Első kisérlet 1863. augusztus 12 én" felirattal. — Magyar nemes. „Második kisérlet 1863." felirattal. — Alku 1863. — A jókedvű tótlegény, 1863. — Biró uram, 1863. — Magyar vitéz, 1864. — Juhász legény csárdában, komondorral, 1864. — Három fej, 1864. — Kocsmai verekedés, 1864. — Tájkép vízzel, 1864. — Dr. Szabóky Adolf, a pesti kat. legényegylet elnöke. — Kat. legényegyleti olvasótár. Szerk. és kiadja: Tóth I. Eger, 1864. — Erzsébet, a haza szentszívű Nagyasszonyának magyar királynővé koronáztatása. Leitner L. M. kiadása, 1867. — Pesti képeskönyvek. Irta B. Ukkermann Aladár: Mulatságos elbeszélések és vadászkalandok. 12 szines kőrajzzal. Pest, Lauffer V. 1868. — Martinuzzi meggyilkoltatása az alvinci kastélyban. A „Képes Világ" első jutalomképe, 1869. — Lórántffy Zsuzsanna a hazai tudománynak áldozik. A „Családi Kör" műlapja, 1869. — A rózsakirálynő választása. A „Családi Kör" műlapja. 1869. — Zrinyi Ilona bucsuja gyermekeitől. A „Családi Kör" műlapja, 1870. — Emléklapok (2) Somsich Imre gróf és Somssich Pongrác gróf halálára, a mikei mauzoleum képével, 1870. — Petőfi halála. „Családi Kör" műlapja, 1871. — Petőfi elszavalja a Talpra magyar-t a muzeum lépcsőjéről. — Magyar királyok és hősök csarnoka. Irta Hohenauer Ignác, 12 szines kőrajzzal, Pest, Lauffer V. 1871. — A leánykérés. A „Családi Kör" műlapja, 1871. — Arató ünnep. A „Családi Kör" műlapja, 1871. — Rozgonyi Cecilia férje segítségére siet. A „Családi Kör" műlapja, 1872. — Vörösmarty Mihály, (Fáy András szüretjén előadja a Fóti Dal t). — Anyai szeretet. A „Családi Kör" műlapja, 1873. — A kis szőlőtolvaj, 1880. — Borozó paraszt Somogyból, 1880. — Házaló zsidó, 1880. — Vén cigány, 1880. — Vezérek és királyok arcképei. Álló alakok, arany háttérrel a 80 as évekből. Avant les lettres. — Ex-libris. Korteskép, 1847-ből. „Szemlér Mihály könyve". é. n. — Bivalyfej. Házaló zsidó. Két kép egy lapon. — A napkeleti regék gyöngyei. Átdolgozta

Szemlér Mihály festő, grafikus

Magyar Életrajzi Lexikon

"HOMO HUMUSZ" — Szemethy Imre és Gaál József kiállítása

"HOMO HUMUSZ"

Szemethy Imre és Gaál József kiállítása

SPIRITUSZ (VÍZIVÁROSI) GALÉRIA
Budapest, II. kerület, Kapás utca 55.

Megnyitó: 1993. február 25-én 18 órakor

A kiállítás megtekinthető: március 21-ig
hétfő, kedd szünnap, szerdától-péntekig: 13-18 óráig,
szombat-vasárnap: 10-17 óráig.

938. II. 27 MAGY

MŰVÉSZET

Szemerey Zoltán festőművész az Esterházy Pál herceg emlékdij nyertese

Esterházy Pál herceg, a *Képzőművészeti Társulat* tiszteletbeli tagja a társulat hetvenötéves fennállása alkalmából a herceg nevét viselő jubileumi emlékdijat alapitott, amelynek *háromezer pengőt* kitevő összegét a *Mücsarnok* évenként rendezendő téli tárlatán kitünt festmény vagy szobormü alkotójának adományozza. A dijat első izben az 1937 évi téli tárlaton *Burghardt* Rezső festőművész kapta *Páholyban* cimü olajfestményéért. Az ezévi téli tárlatra kitüzött dijra vonakozóan az alapitó most közölte a *Képzőművészeti Társulat* elnökségével azt az elhatározását, hogy az *Esterházy* Pál herceg jubileumi emlékdijat ebben az évben *Szemerey* Zoltán festőművésznek, a Mücsarnok jelenlegi téli tárlatán szereplő *Hajdu* cimü olajfestmény alkotójának itélte oda.

KOVÁTS ALBERT:

Képzőművészet

Meghitt borzalmak

Szemethy Imre a Várfok 14 Műhelygalériában

Írhattam volna azt is, hogy „szörnyű meghittségek", elég az hozzá, Szemethy testközelivé teszi a borzadályt, és ebben a kissé avittas és humoros felhangot kapott szóban az is benne van, hogy ezt az egészet nem kell túlságosan komolyan venni.

De vigyázat! Nehogy félreértsenek! Komolyan venni a borzasztóságokat nem kell. Ezzel szemben Szemethy művészete valahogy úgy veendő komolyan, mint a játék, amely, mint tudjuk, nem azonos a nagybetűs Élettel, de gyakran mintául veszi, leképezi azt; a rendszerén belül pedig kérlelhetetlenül szigorú játékszabályok érvényesek. Szemethy Imre úgy néz szembe azzal az abszurditással, amit életnek hívunk, hogy megszelídíti. Egy igen rövid pillanatra még mozdulatlanságra is képes bírni, hogy gyorsan lerajzolhassa.

„Ezek nem rézkarcok, csak rajzok" — mondta valaki csalódottan a megnyitón. Csalódott, mert nézete szerint rangsorrend áll fenn a művészeti eljárások között. Tévedés; mindegyiknek

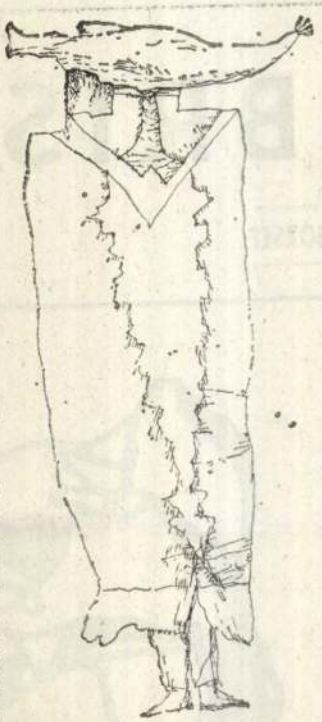

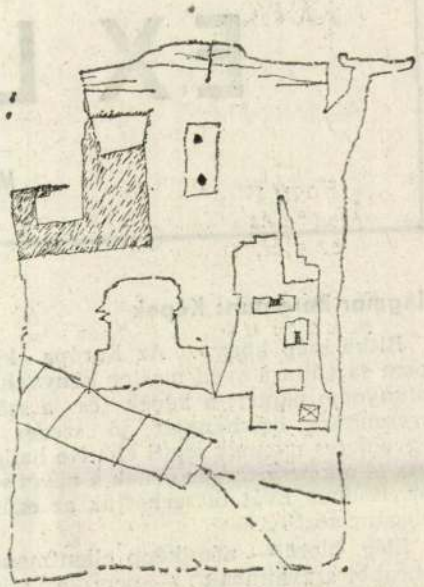

roktól és más cégéres gazemberektől sem, amikor beléjük botlottunk Mme Tussaud panoptikumában. Személyes, meghitt ismerősünk lett a borzadály.

Az idők folyamán Szemethy a rézkarcainak minuciózus alakzatai felől nagyobb formák felé fordult. E formákkal benépesített egyívású lapjaiból szívesen alkot ciklusokat, vagy helyesebben talán: ciklusokban gondolkodik. Elég, ha a tavalyi salgótarjáni kiállítás *Gyorsnaptárát*, az ÉS-ben folyó *Patafizikus jegyzeteket* s a Népszabadság karácsonyi rajzait említem a jelen kiállítás mellett. Hiszen ez is ciklus — nyilvánvalóan egy lendületre keletkezett, nem hosszabb ideje gyűjtögetett anyag. Bizonyára úgy gondolja, mint többen is pályatársai közül, hogy egy-egy művel keveset lehet mondani ma már. A megnyitón lejátszott videoszalagon Szemethy motívumai eleven folyamatba rendeződtek, rejtett összefüggéseikre derült fény. Érzékeltették, hogy mit is tennének, hogyan nyüzsögnének-vonulnának a képmezőn, de azon kívül is, ha tehetnék.

Feltűnhet bárkinek, hogy Szemethy címadásai titkokat rejtenek. Rejtély önmagában már az is, hogy a kiállításnak kettős címe van. Az egyik a meghívón: *A bivalyfürdő fantómja;* a másik a bejáratnál: *Bugripipedon.* És a képcímek! *Az intim tőke bérkaszája, Pirokéz, Intenzív tanfelügyelő*, például. De nagyon kérem, ne tessék megkérdezni, hogy mindez mit jelent. Magyarázattal nem szolgálhatok. Rajz és cím egymás kiegészítői. Egyébként e feliratok egyszersmind *patafizikus szövegek.* Szemethy Imre ugyanis patafizikus művész. Hogy mi a patafizika? Ha válaszolnék erre a kérdésre, olyan kényszeredetten tenném, hogy teljesen elrontanám a kedvüket. Ezért hadd maradjon ez is titok inkább. Azt viszont még elárulom, hogy egy cím nélküli képnek, a 13-as jelzésűnek kéretlenül, a magam használatára címet adtam. (Helyesebben czímet.) *Csirkeczomb és ludvércz.* A bátorságot ehhez egyébként onnan vettem, hogy én is patafizikus vagyok.

Szemethy Imre

ÉS 1993. febr. 5. 12.

EX LIBRIS

MARX JÓZSEF

Ingmar Bergman: Képek

Ritka szép könyv. Az Európa kiadó nem sajnálta a svéd mester könyvéhez a műnyomó papírt; a képek és a szöveg szerencsés összhangját jó szedés és egyenletes nyomás segíti elő. Ne hallgassuk el a könyv tervezőjének a nevét sem: Sz. Bodnár Évát dicsérhetjük az ezüstös eleganciáért...

Elég. Mert — némiképp ellentmondva korábbi szavaimnak — nem a könyv szép, hanem Ingmar Bergman írása. Kúnos László tolmácsolásában a mester élete művein át idéződik meg olyan bensőséggel, de egyszersmind „közérdekkel", ami a mai (színvonalas) memoár-mánia idején is föltűnő.

Pedig ez a memoár — eltérően a korábban megjelent *Laterna magicától* — kevésbé őrzi az író-rendező saját kézírását, mint forgatókönyvei, életrajzi jegyzetei. Lasse Bergström, a filmkritikus ötlete volt, hogy a „nyugdíjas" rendező nézze végig filmjeit, és szedje össze fiá-

írásaiban polgárjogot kap az ellenművészettörténet által már régóta (Beke László) vallott értékrend, amely az avantgárdot tartja az értékek ki nem apadó forrásának.

Izgatott kor — írtam; ami konkrétan azt jelenti, hogy György Péter kritikái, esszéi szükségszerűen érintkeznek a politikummal. Ha a televízióról ír (egy hajdanvolt műsort, a *Napzártát* elemezve), ez szinte természetes, amint kézenfekvő akkor is, amikor az 1990. április 20-án a Budavári Palotában megnyílt *Sztá-lin, Rá-ko-si!*-kiállítást szemlézi. Jelentősebb azonban György Péter politizálása, amikor egy „engesztelő" kiállítás, a Hatvanas évek kapcsán megrója az ellen-művészettörténetet görcsös önigazolása miatt. Emlékeztetőül: ez volt az a kiállítás, amely a korábbi hivatalosság radikális kiseprűzésével a „tűrt és tiltott" művészeket állította — kárpótlásként is — reflektorfénybe. György Péter nem endegi magát érzelmeitől csapdába csalni: méltányosságot, belátást és végső soron „politikafüggetlen" értékrendet vár el saját elvbarátaitól is: „Épp elég bajt okozott az MSZMP azzal, hogy beleavatkozott a magyar művészet történetébe. Mire való egy hamis — politikai preferenciára alapított — értékrendet felcserélni egy másikkal, egy újabb kizárólagossággal, még akkor is, ha pl. magam is úgy vélem, hogy »ezen« az oldalon, az avantgárd országútjain születtek a fontosabb, érvényesebb életművek."

hull az eső címmen adott közre. Rögtön a számomra legkedvesebbre lapoztam — ha le kell bontani a házat, hát kezdjük kulturáltan a tetőnél! —, ám Hargitai György fordításában máris szíven ütött *Az ezredes úrnak nincs, aki írjon* egyik első mondata: „az ezredesnek olyan érzése támadt, hogy mérges gombák és liliomok sarjadnak a zsigereiben". Az evilági Pokol (tudós szerzők szerint) szürnaturalista ábrázolása mélyen viscerális. Ez az az irodalom, amely minden betűjével, minden két szó közötti lélegzetével hatni akar: az elmélet megszállva, a zsigereket görcsbe rántva, ugyanakkor azonban a spirituális liliomok finom illatát is sejdíttetve.

De jaj, nem éppen az ilyesfajta „érzelmeskedés" (a nosztalgiát fordítom itt így magyarra) az, ami riasztólag hat racionális, pragmatikus fiataljainkra? Nem éppen ez a hatvanas évekre jellemző lobogás az, ami ab ovo gyanús mindazok szemében, akik úgy gondolják, Isten a mi kis világunkat 1990-ben teremtette? Természetesen lehet higgadtan is szólni arról, hogy a kolumbiai író, akinek regényei, a *Száz év magány* példakép, Latin-Amerika rajongóit (politikumának vagy egzotikumának szerelmeseit) egy életre gyúanyaggal látták el, miként vált önmaga is mítosszá. Ez azonban csak fontos. De nem kétséges, kiállok magam is kakasviadalra bárkivel, ha vitatja: az ezredes úrnak ebben a réges régi kisregényében Gabriel García Márquez az éhínség szélén tántorgó szegénységnek, a könyek hatalmának kínnal-keservvel, gis fittyet hányó emberi tartásnak

5 sztlan l., fekete fbör. 20.—
l. kiad. Ritka

655 — fennmaradt munkái. Saját kéziratairól. 2-ik kiadás 8⁰ Pest: Heckenast 1872. v. 10.—

656 — munkái. II. sorozat. A M. Tud. Akad. megbiz. sajtó alá r. Szily Kálmán.
I. kötet I. rész. Hitel II. rész Világ.
II. kötet Stádium — A Kelet népe — Politikai programmtöredékek. Gyulai P. Kautz G. és Viszota Gy. tanulmányaival. n. 8⁰ Bp. Akadémia 1904. 1905. 2 k. 24.—

657 — **Beöthy Zs.** Széchenyi és a magyar költészet. Bp.: Athenaeum, v. 1.20

658 — **Kecskeméthy** A. v. Graf Stephan Széchenyi's staatsmännische Laufbahn, seine letzten Lebensjahre in der Döblinger Irrenestalt und sein Tod. Pest: Hornyánszky 1866. 1.20

659 — **Kovács** L. Gróf Széchenyi István közéletének három utolsó éve 1846—1848. 2 k. n. 8⁰ Bp.: Franklin 1889. 6.—

660 — Ueber den Credit. Aus dem Ungarischen. Leipz. Maret, 1830. L. 4.—

661 — Ueber Erziehung und Unterricht in Ungarn. In Briefen an den Grafen St. Széchenyi. Von Pius Desiderius. Lp. Wigand, 1833. 6.—

662 — **Lónyay,** Graf M. Graf Stefan Széchenyi und seine hinterlassenen Schriften. Bp.: Ráth, 1875. 82 S. 1.—

663 — **Réz M.** Széchenyi ma. Bp.: Pátria 1902. 58 l. 1.—

664 — — **Széchenyi problémák.**
I. Széchenyi és az érzelmi politika. II. A következetesség és Sz. rendszere. Bp.: Akadémia, 1907. 1.20

665 — **B. Szabó László.** A Sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi család története. I. kötet 1252—1732. Bp.: Stephaneum 1911. kis 4⁰ 823 l. 10.—

666 — **Szekfü Gy.** A mai Széchenyi. Eredeti szövegek Széchenyi I. munkáiból. Bp.: Révay T. 2.50

667 **Szemlér Mihály** 6 rézkarca (28—38 cm.) Mappában 4.—

668 **Szent Ágoston** vallomásai. Ford.: Dr. Vass J. 2 k. 16⁰ Bp.: Élet 1917. fv. 4.—

669 **Szent-Katolna:** Magyar iró külföldön 2 k. 2-ik kiad. 8⁰ Pest: Stolp 1867, fv. 392+515 (5) 4.—

670 **Szigeti József** drámái. Kiadja Bayer J. Bp.: Franklin 1914. n. 8⁰ 379 l. arcképpel. 2.40
Szép nyomás, jó papiros. A Kisfaludy Társ. Nemzeti Könyvtára sorozatában.

671 **Szilágyi F.** A Hóra-világ Erdélyben. n 8⁰ Pest: Athenaeum, 1871. VII, 272 l. fv. 3.—

672 **Szimonidesz** L. Jézus és Mária ereklyéi. n 8⁰ Budapest: Szerző (1933) 360 l. 6.50

673 **Szögyény-Marich László,** idősb. országbiró emlékiratai. Kiadják fiai. 3 k. 1836—1861. n 8⁰ Bp.: 1903—1918. 24.—

674 **Szőnyegek.** 16 Teppichmusterabbildungen aus der Landesärarischen Teppich—Weberei in Sarajevo. Farbige, schöne als Vorlagen sehr gut verwendbare klare Muster, 16 Tafeln, in 8⁰ mit Mappe 12.—

675 **Táncsis Mihály** művei. 12 kötet. Pest: Heckenast 1873—85. 8⁰ fzve, ered. boritékokkal 40.—

676 — **Raff** György, természet-históriája gyermekek részére. A kor' kivánatához alkalmazva kijavitotta Sztáncsis Mihál. 3-ik

D. Braun Róbert Könyvtárának 4.
aukciója Bpest 1937.

629 — Haynau és Paskievics. Bp: Genius 2.50

630 — A tót nemzetiségi mozgalom, fejlődésének története. I. 8° Liptói Szt. Miklós 1912 fv. 15.—

631 **Stirner, Max** Sein Leben und sein Werk. Von I. H. Mackay. Mit 3 Abbildgn, mehreren Facsimiles u. 1 Anhang 8° Berlin: Schuster L., 1898. L. 2.—

632 **Stradae,** Famiani, Romani de bello belgico ab excessu Caroli V. imperat usquse ad inita praefecturae Alexandri Farnesii Parmae ac Placentiae ducis additis hominum illustrium imaginibus Editio novissima. 4° Ratisbonae et Viennae: Bader 1756. börk. 15.—
2 köt. egy nagyon jó korabeli bőrkötésben. Egész oldalas sok rézmetszetű arcképpel.

633 **Strindberg,** A. I Hafsbander. Fredje Upplagan. Stockholm. Bonniers Förlag v. 2.40

634 — Svenska Öden och Äfventyr I-III. Berättelser fran Alla Tidehvarf 1907. 4.80

635 — I. Varbrytningen. Tredje Upplagen. Stockholm: Bonnier Förlag. Hl. 1.80

636 **Surányi-Unger T.** Gazdasági válságok 1920-ig Bp.: Szent I. T. 1921. 3.—

637 **Systema juris** gentium quod sum centuria positionum ex universo jure deo preside sub auspiciis Mariae Theresiae ... submittit A. Comes **Czernin** de Chudnetz, Prag 1768. 2.—

638 **Szabó E.** A szocializmus. Szindikalizmus és szociáldemokrácia. 8° Bp. „Uj Magyarország" 1919. 1.—

639 — A modern könyvtárépítés némely elvéről, tekintettel a főváros terveire. Előadás 9 képpel. Bp.: Benkő G. 1911. 18. l. 1.50

640 — A szocializmus. Egy (1904. évi) előadás és ugyanoti mondott felelet némely ellenvetésre. Bp. 1906. 55. l. 2.—

641 — A tőke és a munka harca. Bp.: Politzer 1911. v. 1.20

643 **Szabó László Szentjóbi.** Költői munkái. Összeszedte. Toldy F. Pest: Heckenast 1865. fv. 3.—

644 **Századunk névváltoztatásai.** Helytartósági és miniszteri engedéllyel megváltoztatott nevek gyüjteménye. 1800—1893. 8° Bp.: Hornyászky 1895. Er. kem. köt. 5.—

645 **Szeberényi L. dr.** Tömegmozgalmak az alföldi parasztvárosokban. Bp.: Kókai, 1913 120 l. 1.20

646 — A parasztkérdés külföldön és hazánkban. Szociális tanulmány. Békéscsaba: Tevan 1908. 3.—

647 **Szeberényi L. Zs.** Luther vagy Loyola? Theologiai tanulmány. Békéscsaba. Egyh. könyvek. 1928. 3.—

648 **Széchényi** I. gr. döblingi irodalmi hagyatéka. Szerk. Dr. Károlyi A. 2 k. n. 8° Bp: M. Tört. Társ. 24.—
A japán papiroson készült 130, számozott példány 59-ik száma.

649 — A magyar Académia körül. Pest: Trattner- Károlyi 1842 6.—

650 — A kelet népe. Szerk. Dr. Ferenczi Z. Bp. Tört. Társ. 1925 9.—

651 — Önismeret. (Döblingi kézirataiból) 8 Bp: Athenaeum 1875. Er. barna v. 4.50

652 — végrendeletének fő pontjai. Jegyzetekkel közreb. Török I. n 8° Pest: Werfer 8 l. Eredeti boritékban. 2.—

653 — Verse anyjához, gr. Festetics Juliánához. Megelözi Sz. nekrológja Toldy F. által. Pest: Emich 1860. 15 l. (Különleny. az Uj M. Muzeumból) 1.50

654 — Világ vagy is felvilágositó töredékek némi hiba s előitélet eligazitására. Pesti Landerer 1831. kis 8° 5 sztalan lev., 539 l.,

Kikiáltási ár pengőben

6781. (SZEGFI MÓRNÉ), Szeretet könyve. Irta EMILIA. Pest, 1863. 8r., félvászonkötés. (Kőnyomatú címképpel.) 2.50

6782. SZEKFŰ GYULA, A számüzött Rákóczi. Budapest, Akadémia. 1913. 8r., er. vkts. RITKA! 12.—

6783. —, Mit vétettem én? Ki gyalázta Rákóczit? Budapest. 8r., fűzve . . . . . 1.—

6784. —, Három nemzedék. Egy hanyatló kor története. Budapest. 1922. 8r., fűzve . . . . . 2.—

6785. SZEMERE BERTALAN, Utazás külföldön. Pest, 1845. 8r., 2 kötet, (sérült), papírkötések . 5.—

6786. SZEMERE MIKLÓS, Válasz Brassai ismeretyüjére. Sárospatak, 1862. 8r., fűzve . . . . —.50

6787. SZEMERE SAMU, Giordano Bruno. Budapest, Akadémia. 1917. 8r., eredeti vászonkötés . . 1.50

6788. SZEMES IMRE, A' papi és világi rendnek egymáshoz való köteleztetése. Pest, 1804. Hozzákötve: Vita et acta Sancti Iosephi Calasanctii. 8r., papírkötés . . . . . 1.—

6789. SZEMLÉR MIHÁLY, Diszoklevél Sz. M. részére az országos középiskolai tanáregyesület 1891. évi jubileumi kiállitása alkalmából. — Az Országos Nőiparegylet 2 diszoklevele 1875. és 1885-ből Szemlér Mihályné szül. Frecskay Józsa részére. 3 darab 1.50

6790. —, SEIDL PÁL, A magyarok története s a világtörténelem főbb eseményei népiskolák használatára. Budapest, 1884. — KUTTNER SÁNDOR, Első oktatás a magyarok történetében. Budapest, 1886. —, Első oktatás a magyarok történetében. Budapest, 1889. — SCHREBER, M. G. D. — BOGNÁR ANTAL, Orvosi szobagymnastika. Bpest, 1888. 8r., 4 kötet, fvkötések —.50

6791. SZENES BÉLA, Az ifjú Ady Endre. Egy Kossuth versről a Léda-dalokig. Budapest, 1913. 8r., fűzve 2.50

6792. SZENT BIBLIA, azaz Istennek ó- és ujj Testammentomában foglaltatott Szentirás. Magyar nyelvre fordittatott KÁROLI GÁSPÁR által. Ultrajectom, 1794. 8r., amateur félbőrkötés . . 10.—

6793. SZENTGYÖRGYI J., Egy falusi várlak története vagy a babona, mint népnevelésünk fő-fő akadálya. Maros-Vásárhely, 1875. 8r., fűzve . —.80

6794. SZENT ISTVÁN király Intelmei Szent Imre herceghez. SPANGÁR ANDRÁS fordításában. Gyoma, Kner. 1930. 4r., fűzve . . . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

6764. —, Vitéz Holubár Wenczel lovag története. Viggal-elegy szomorú hőskölteméný. Bpest, 1887. 8r., fve . . . . . —.80

6765. SZÁDECZKY LAJOS, Szerémi emlékirata kiadásainak hiányai. Bpest, 1892. 8r., fve . . —.50

6766. SZÁJAS PÉTER úrnak ama híres B. de Mánx keresztfiának, hadi, vadászat és útazásbéli nevezetes és ritka tapasztalásai s történetei. Pest és Posony, 1817. 8r., fve. Egy címrészmetszettel . 3.—

6767. SZÁNTÓ BÉLA—TÁBORI KORNÉL, Nyomor és bűn a gyermekvilágban. Bpest. 1908. — Budapesti bűnvásár, vagy nagy urak és kis leányok. Bpest, 1902. 8r., 2 füzet . . . . . 1.—

6768. SZÁSZ KÁROLY, Trencséni Csák. Történeti költői veszély. Pest, 1861. K. 8r., fve. Sz. K. lithogr. képével BARABÁSTÓL 1.50

6769. —, Gróf Széchenyi István és az Akadémia megalapítása. Bpest, 1880. 8r., fvkts 1.50

6770. —, A világirodalom nagy époszai. Bpest, Akadémia. 1881—2. 8r., 2 kötet, sor. vktsek . . . 3.—

6771. —, Kisebb költeményei. Bpest, 1883. 8r., 2 kötet, er. vktsek 1.50

6772. SZÁZADOK. A Magyar Történelmi Társulat Közlönye. 1867—1896. 30 kötet. Eredeti vászonkötések . . . . . 80.—

6773. SZÁZADOK. A Magyar Történelmi Társulat Közlönye. 1896—1929-ig. 14 évfolyam kötve, a többi füzetekben. (Hiányos!) . . . . . 30.—

6774. SZEBERÉNYI LAJOS, Politikai szónoklat-tan. Pest, 1849. 8r., papírkts 2.50

6775. SZEDERKÉNYI NÁNDOR, Heves vármegye története. Eger, 1893—97. N. 8r., 4 kötet, fvktsek 10.—

6776. —, A magyar hadi intézmény történeti és közjogi megvilágításban. Bpest, 1896. 8r., fve . . —.50

6777. SZEGEDI, JOANNES, Tripartitum juris Hungarici tyrocinium. Tyrnaviae, 1767. 8r., fbőrkts 2.—

6778. SZEGED ÚJJÁÉPÍTÉSÉNEK TERVEI 1879—1884. Számos térképpel és tervezettel. H. és év nélkül. Folio, foltos vászonkötésben . . . . 3.—

6779. SZEGEDI GERGELY, Énekeskönyve XVI. századbeli román fordításban. Protestáns hatások a hazai románságra. Írták SZTRIPSZKY HIADOR és ALEXICS GYÖRGY. Bpest, 1911. 8r., pergamentutánzatú kötésben 1.50

6780. SZEGEDI, JOANNES, Tripartitum juris Ungarici tyrocinium. Tyrnaviae, 1734. K. 8r., 3 kötet egybekötve, bőrkötés . . . . . 3.—

		Kikiáltási ár pengőben
556.	—, Nyirfák. Olajfestmény. 100×75. (Jelzett.) . .	400.—
557.	—, Tájkép legelő tehenekkel. Olajf. 32×40. (Jelzett.)	300.—
558.	STADLER ANTAL (1821—1872), Knőbel Charlotte udvarhölgy képmása. Olajfestmény. 24×18. (Jelzett.)	90.—
559.	STELLA, GUGLIELMO (XIX. SZÁZAD), Mátyás király építészei között. Olajfest. 70×100. (Jelzett.)	160.—
560.	STETKA GYULA (1855—1925), Férfi képmás. Olajfestmény. 53×43. (Jelzett.)	150.—
561.	—, Romantikus táj. Olajfestmény. 35×50. (Jelzett.)	80.—
562.	STEVENS, ALFRED, Nő a tengerparton. Olajfestmény. 80×65. (Jelzett.)	700.—
563.	STRAUCHER, WALBURGA (1807—?), STIELER, JOSEF KARL (1781—1858) UTÁN, Női képmás. Színezett kőnyomat. 56×42	18.—
564.	STRIXNER, AUGUST (XIX. SZ.), Női képmás. Olajfestmény. 36×32. (Jelzett.)	36.—
565.	STROMEYER, Vízhordó leány. Vízfestmény. 52×35. (Jelzett.)	30.—
566.	SZABÓ BÉLA LEÓ, Csendélet. Olajfestmény. (Jelzett.)	10.—
567.	SZABÓ DEZSŐ, Virágcsendélet. Olajfestmény. 65×50. (Jelzett.)	52.—
568.	SZÁNTÓ LAJOS, Feketeruhás hölgy. Olajfestmény. 125×115. (Jelzett.)	20.—
569.	SZEBEN JENŐ, Interieur. Olajfestmény. 80×64. (Jelzett.)	20.—
570.	SZEGEDI MASZÁK LEONA, Kertrészlet. Olajfestmény. 100×150. (Jelzett.)	40.—
571.	SZEMLÉR MIHÁLY (1833—1904), Orbay Antal m. kir. számbíráló képmása. Olajfest. 63×50. (Jelzett.)	16.—
572.	—, Orbay Antalné képmása. Olajfestmény. 63×50.	16.—
573.	—, Ülő parasztasszony. Ceruzarajz. 19×16. (Jelzett.)	2.—
574.	—, Tanulmány. Színezett rajz. 25×12. Hagyatéki bélyegzővel.	3.—
575.	—, Velencei tanulmányok. Vízfestmény. 28×40. (Jelzett.)	4.—
576.	—, Rákospatak. Krétarajz. 27×42. (Jelzett.) . .	5.—
577.	—, Falusi táj. Ceruzarajz. 28×43. (Jelzett.) . .	4.50
578.	—, Somogymegyei típusok. Krétarajz. 28×42. (Jelzett.)	4.50
579.	—, Tájkép. Krétarajz. 22×32. (Jelzett.) . . .	4.—
580.	— A prágai zsidótemető. Ceruzarajz. 19×26. (Jelzett.)	5.—

Árverési Közlöny 1937. okt. hó 22

		Kikiáltási ár pengőben
581.	—, Vásárosok. Krétarajz. 21×17. Hagyatéki bélyegzővel.	4.—
582.	—, Tájképvázlat. Krétarajz. 12×18. Hagyatéki bélyegzővel.	3.—
583.	—, Falusi ház. Ceruzarajz. 19×24. (Jelzett.)	4.—
584.	—, Tanulmányfej. Ceruzarajz. 24×17. Hagyatéki bélyegzővel.	4.—
585.	—, Illusztráció a „Virágok könyve“ címlapjához. Tusrajz. 37×27. Hagyatéki bélyegzővel.	3.—
586.	—, Szadai paraszthász udvara. Krétarajz. 27×39. (Jelzett.)	5.—
587.	SZENES FÜLÖP, Vöröshajú nő. Olajfestmény. 45×38. (Jelzett.)	64.—
588.	SZEPESI KUSZKA JENŐ (1885—1936), Tátrai táj. Olajfestmény. 24×31. (Jelzett.)	50.—
589.	—, Erdőrészlet. Olajfestmény. 40×60. (Jelzett.)	28.—
590.	—, Erdőrészlet. Olajfestmény. 100×80. (Jelzett.)	32.—
591.	SZÉKELY BERTALAN (1835—1910), Kompozició. Gouache. 18×14	32.—
592.	—, Angyal. Tempera. 53×53	20.—
593.	—, Angyal. Tempera. 53×53	20.—
594.	SZIRMAY ANTAL (1860—1927), Parkrészlet. Olajfestmény. 45×36. (Jelzett.)	32.—
595.	—, Kosfej. Olajfestmény. 57×40. (Jelzett.)	60.—
596.	SZLÁNYI LAJOS, Virágzó fák. Olajfestmény. 26×34. (Jelzett.)	30.—
597.	SZOBOTKA IMRE, Tájkép. Tempera. 43×60. (Jelzett.)	20.—
598.	SZŐNYI ISTVÁN, Tájkép. Vízfestmény. 31×40. (Jelzett.)	50.—
599.	—, Dunarészlet. Gouache. 56×49. (Jelzett.)	80.—
600.	—, Halászók. Olajfestmény. 70×50. (Jelzett.)	160.—
601.	—, Kompozició. Vízfestmény. 27×37. (Jelzett.)	20.—
602.	—, Alvó kisgyermek. Vízfestmény. 13×11. (Jelzett.)	20.—
603.	—, Modell. Tusrajz. 52×36. (Jelzett.)	10.—
604.	—, Kakas. Vízfestmény. 17×23. (Jelzett.)	30.—
605.	—, Tájkép. Rézkarc. 33×40	6.—
606.	—, Csónak a Dunán. Vízfestmény. 25×35. (Jelzett.)	35.—
607.	—, Fekvő akt. Olajfestmény. 80×110. (Jelzett.)	115.—
608.	SZÜLE PÉTER, Falusi udvar. Olajfestmény 45×34. (Jelzett.)	50.—
609.	—, Tájkép. Olajfestmény. 30×30. (Jelzett.)	26.—
610.	—, Gitáros nő. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.)	40.—
611.	—, Nő korsóval. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett.)	60.—
612.	—, Akt. Olajfestmény. 70×50. (Jelzett.)	40.—

SZEMLÉR MIHÁLY

EREDETI RÉZKARCAI.

AMATŐRKIADÁS 25 PÉLDÁNYBAN, MINDEN PÉLDÁNY SZÁMOZVA. BUDAPEST, 1915.
A SZENT-GYÖRGY-CZÉH MAGYAR AMATŐRÖK ÉS GYÜJTŐK EGYESÜLETE KIADÁSA.

Szemlér Mihály (1833—1904) neve nem ismeretlen előttünk. Még sokan emlékezünk erre a kedves öreg úrra, ki generációkat oktatott rajzismeretekre és csepegtette belejük ezenközben a művészet iránti szeretetet. Ő maga jelentős kort ért meg, mely megmutatta neki egyként a régi Magyarországot és az ujat. Ilyen művészete is: kapcsolódik a régihez, csatlakozik az ujhoz; ha az egyik szemüvegen nézem: kedves emléke a régi biedermeier-Pestnek; ha a másikon: úttörője a modern magyar grafikának. E szeretetreméltó művészlélek grafikai munkáit felerészben bemutattuk egy nem régibben rendezett kiállitásunkon, most két mappában adjuk közre teljes rézkarc-oeuvre-jét. Az A-mappa tartalmazza az egyszer már kiállitott 6 lapot, jelesül a következőket: Ujévi emléklap. — Magyarországi typusok. — Magyar ember. — Nyulbőrvásár. — Juhász. — Ki a legény a csárdában? A B-mappa az ezuttal először feltárt másik hat lapot, ugymint a következőket: Tájkép malommal. — Az alku. — Pesti utcaseprő. — Pásztor bivallyal. — Tanulmányfej. — Bivalyfej. — Valamennyi rézkarc, amint a rajtuk levő szignaturából látható, az 1860-as években készült. Egy-egy mappa ára 40 K, a Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyüjtők Egyesülete tagjainak 30 K, mindkét mappa együtt 70 K, tagoknak 50 K.

A Gyüjtő 1915.

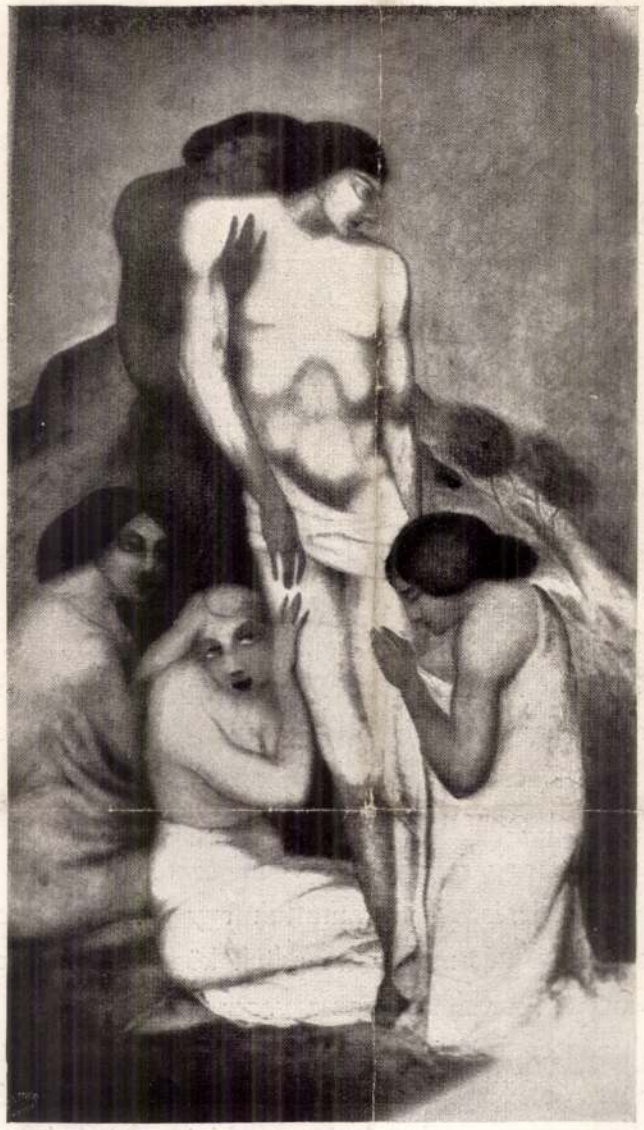

306. SASSY ATTILA: Levétel a keresztről. – Kreutzabnahme. — A Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyüjtők Egyesülete XXV. művészeti aukciójából.

wandte er sich monumentalen Kompositionen zu, aus deren Reihe die »Abnahme vom Kreuze« und das »Judasgeld« am meisten hervorragen. Seine jetzige Arbeitsweise nähert sich immer mehr und mehr dem Naturalismus und schafft mit farbenreicher Palette und sicherer Hand figurale Bilder, sowie Landschaften. Seine Bilder werden durch die sichere Wahl des Themas und durch warmes Empfinden gekennzeichnet.

Er gehörte zu den ersten, die in Ungarn des Exlibris pflegten. Seine vielseitige Persönlichkeit wird durch seine in der Sanct Georgs-Innung veranstaltete kollektive Ausstellung sowie durch die Illustrationen dieser Nummer unseres Blattes vortrefflich vorgeführt.

"HOMO HUMUSZ" — Szemethy Imre és Gaál József kiállítása

"HOMO HUMUSZ"

Szemethy Imre és Gaál József kiállítása

SPIRITUSZ (VÍZIVÁROSI) GALÉRIA
Budapest, II. kerület, Kapás utca 55.

Megnyitó: 1993. február 25-én 18 órakor

A kiállítás megtekinthető: március 21-ig
hétfő, kedd szünnap, szerdától-péntekig: 13-18 óráig,
szombat-vasárnap: 10-17 óráig.

Szemethy Imre

HALÁLOZÁS

Megrendülten tudatjuk, hogy

DR. BABCSÁK ISTVÁN ZOLTÁN

életének 70. évében, hosszú betegség után elhunyt. Temetése február 8-án 13 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család. (138970/K)

A leggyengédebb férj és édesapa,

DR. CSINCSEK IMRE,

az államtudományok doktora, a Pénzügyminisztérium nyugalmazott főmunkatársa, a miniszter gazdasági tanácsadója életének 79. évében, váratlanul elhunyt. Maga volt a jóság, szelídség, szeretet. Hamvait február 4-én 11 órakor helyezzük el a Pestlőrinci (XVIII. kerület) temetőben. (23971/1K)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

DR. MOLNÁR LÁSZLÓ

ny. MALÉV-főorvos január 25-én, életének 66. évében elhunyt. Hamvait február 4-én 9.30-kor helyezzük el a Kozma utcai temetőben.

Fájdalommal tudatjuk, hogy

LOVÁSZ ISTVÁNNÉ

szül. Klecker Ilona 1993. január 16-án, életének 74. évében elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1993. február 3-án de. 9 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Minden külön értesítés helyett, a gyászoló család. (140285/1K)

A gyászoló család, valamint a rokonok, barátok, a Sandvik Prozess GmbH Wien és a ROGO Kft. Műszaki Iroda (Budapest) munkatársai nevében mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

Ing. LAJOS GOMBAR

1993. január 24-én rövid, súlyos szenvedés után a betegek szentségével megerősítve, 67 éves korában eltávozott közülünk. Szeretett halottunkat 1993. február 2-án 13.30 órakor ünnepélyes gyászszertartással helyezzük örök nyugalomra a Stammersdorfi központi temetőben lévő családi sírboltba. Az engesztelő szentmise áldozatot a temetés után a schwarzlakenaui Paduai Szt. Antal plébániatemplomban (21. Weissenwolff-gasse 36.) fogjuk bemutatni. (140345/1K)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik

ÓNODY MIHÁLY

szerető férjet, édesapát utolsó útjára elkísérték, és mély gyászunkban együttérzésüket fejezték ki. Az Ónody család. (139860/1K)

Szívből hálás köszönetet mondok valamennyiüknek, akik nagymamámat,

NEMÉGYI SÁNDORNÉT,

utolsó útjára elkísérték és akik elhunytakor szeretetük, megbecsülésük számtalan kifejezésével osztoztak fájdalmamban. Gerzon Mária. (140457/1K)

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik gyászunkban együttéreztek velünk, fájdalmunkban vigasztaltak. Külön köszönjük a Napi Gazdaság, a Beszélő szerkesztőségének és munkatársainak szeretetteljes gondoskodását. **Vajna János családja,** Vajna Jánosné, Vajna Márta. (140421/1K)

☎ **Otthon végezhető adminisztrációs munkát** ajánlok. Felbélyegzett válaszborítékért ismertetőt küldök. Szarka Árpádné, 1024 Budapest, Fillér utca 4. (9294/2T)

CONCORDIA KFT.,
Szekszárd,
kozmetikai termékek értékesítésére
ÜGYNÖKÖKET KERES Budapest
és Szolnok megye területére.
Jelentkezés levélben:
7100 Szekszárd,
Széchenyi u. 61. VII. 1.

ALAKULÓ egészségügyi bt. 3–5 éves gyakorlattal rendelkező orvost keres (magyar diploma). Lakás megoldható. Jelentkezés: 1993. február 1–15-ig, Szabadegyháza, orvosi rendelő. (139651/1K)

Igazgatóság költségvetési gyakorlattal rendelkező pénzügyi főmunkatársat (csoportvezetőt) keres felsőfokú (mérlegképes, alsófokú KÁLÁSZ) végzettséggel. Jelentkezés: 118-2513 telefonszámon.

Azonnali belépéssel
gyakorlattal rendelkező
MÉRLEGKÉPES KÖNYVELŐT
keresünk.
Fizetés megállapodás szerint.
Várjuk jelentkezését
a 181-0720/19 telefonszámon,
Falvai Zsuzsa
osztályvezetőnél.

Osztrák határhoz közel lévő Gulyás csárda felvételre keres gazdaasszony, konyhalány, valamint konyhai takarítói munkakörbe fiatal, független nőket bentlakással, ellátással. „Dömös", 9600 Sárvár, Pf. 88. (23567/7K)

A MONARCHIT
Építőipari Részvénytársaság
KERES
anyagkönyvelési
csoportvezetőt
(mérlegképes
könyvelői szakvizsgával),
anyagkönyvelőt
(közgazdasági
szakközépiskolai érettségivel),
kontírozó könyvelőt
(mérlegképes vizsgával),
statisztikust

☎ **Épületbádogos, tetőfedő munkák** igényes kivitelezését vállalja az Ari és Szabó Bádogos Kft. Telefon 8–17-ig: (24) 70-368. (9050/2T)

Felnőttképzéssel
foglalkozó,
több évtizedes múltú
bel-budai intézmény
ALKALMAZ:
képzési területen
gyakorlott,
kiváló piaci kapcsolatokkal
rendelkező
VEZETŐ MUNKATÁRSAT,
német-
és francianyelv-tudással
előnyben;
OKTATÁSSZERVEZÉSBEN
önállóan dolgozó,
gyakorlott és összeszokott
CSOPORTOT, TEAMET,
elsősorban műszaki,
vállalkozási ismeretek
kidolgozására,
menedzselésére.
(Idegennyelv-tudással
előnyben);
idegen nyelven beszélő,
jó szervezőképességű,
DIPLOMÁS FIATALT
oktatásszervezői,
ASSZISZTENSI
MUNKAKÖRBE.
Jövedelem:
az eredménytől függően.
Bemutatkozó jelentkezést
levélben
az 1536 Budapest, Pf. 237.
címen várjuk.
(9751/1H)

☎ **Külföldi munkavégzésre** keresünk szakmunkásokat. Tel.: 158-7305. (9810/1T)

FAIPARI VÁLLALAT
külkereskedelmi
OSZTÁLYVEZETŐT KERES,
szakirányú végzettséggel,
német-, angolnyelv-vizsgával
és vezetői gyakorlattal.
Érdeklődni

KÖZLEMÉNYEK

Elveszett

A Műegyetemi Atlétikai és Football Club 1987. MAFC feliratú körbélyegző január 27-től érvénytelen. (24072/1K)

Elveszett a HUGER Magyar–Holland Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 2 db bélyegzője: „HUGER Magyar–Holland Kereskedelmi és Szolgáltató Kft." felirattal, „HUGER KFT. ÁÉB Rt. 204-20819, adószám: 107-48963-2-15" felirattal, valamint a „HUSZTI Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 1077 Budapest, Hevesi S. tér 7." feliartú 4. sz. bélyegzője és „Papp Gábor vállalkozó, 2100 Gödöllő, Szőlő u. 14." feliratú bélyegzője. A bélyegzők használata 1993. január 26-tól érvénytelen. (140377/1K)

Utazás

☎ **Síbérlettel, szállással, nyolcnapos autóbusz-utazás Ausztriában:** 9985 Ft. MOTEAM, 252-9922. (5651/41H)

☎ **CSOPORTOS UTAZÁSAIHOZ 101 BUSZBÓL VÁLASZTHAT. BUSZBANK, 181-2345.** (6870/15H)

ISZTAMBUL! Városnéző program repülővel! 5 teljes nap, félpanziós ellátás, gazdag programlehetőségek. Indulás március 5-től, minden pénteken. Részvételi díj: 28 990 Ft, április 2–6. között 32 990 Ft. Érdeklődni: SIÓTOUR, 1072 Budapest, Klauzál tér 2. Tel.: 122-6080, 142-1197.

KÖRUTAZÁS A BIBLIA ÉS A FÁRAÓK FÖLDJÉN! Utazás Malév-repülőgéppel és légkondicionált luxusbusszal, elhelyezés 3-4 csillagos szállodákban, félpanziós ellátással. Időpont: 1992. március 25-től április 6-ig; részvételi díj: 91 000 Ft. **LOTUSTOURIST,** 1088 Bp., Vas u. 12., tel.: 138-2841.

VELENCEI KARNEVÁL: nonstop, autóbusszal, 2500 Ft, február 12–14. **FIRENZE:** 4 nap, 11 900 Ft, április 15-től. **OLASZ RENESZÁNSZ KÖRÚT:** 7 nap, félpanzióval, autóbusszal, 32 900 Ft, május 17-től. **VERONA–GARDA-TÓ–MILÁNÓ:** 5 nap, félpanzióval, autóbusszal, 13 900 Ft, március 9-től. **LONDON:** 6 nap, autóbusszal, 25 000 Ft, március 29-től. **RÓMA–NÁPOLY–CAPRI–POMPEJI–SAN MARINO:** 7 nap, félpanzióval, luxusbusszal, 28 900 Ft, április 5-től. **BERLIN:** 4 nap, luxusbusszal, 10 900 Ft, április 16-tól. **PÁRIZS:** 5 nap, luxusbusszal, 16 900 Ft, március 16-tól. **RÓMA:** 4 nap, luxusbusszal, 12 900 Ft, április 22-től. **VERONA–MONACO–KLAGENFURT:** 4 nap, 10 900 Ft, május 24-től. **GÖRÖG KLASSZIKUS KÖRÚT:** 8 nap, félpanzióval, luxusbusszal, 33 900 Ft, május 22-től. **FRANCIA RIVIÉRA:** 5 nap, 14 900 Ft, június 16-tól. **EXPRESS RT.,** Harmicnkettesek tere 2. Tel.: 113-5004, 114-1806. (139275/1K)

Irány a MINITOURS KFT. Utazási Irodái! Vadászati kiállítások: Salzburg, febr. 18–20., Oberwart, ápr. 14–16., Erding, ápr. 30.–máj. 3. **Körutazások:** Párizs, Róma, London, Athén, Bécs, autóbusszal és repülővel. Ne feledjék, **JÖN A NYÁR!** Telefon: 118-5059 és 175-0019.

SZENTFÖLD – utoljára kedvezményes áron! Budapestről repülővel, 8 nap, 7 félpanzió. Kirándulások: Jeruzsálem, Betlehem, Tiberias, Haifa. Indulás: február 23. 54 900 Ft. Jelentkezés: **TAN-TÚRA Utazási Iroda,** 1065 Budapest, Lázár u. 6. 131-5368, 132-5527.

Rendkívüli kedvezmény Isztambulba a DOMI TOURSSAL! Érdeklődni: 1078 Budapest, Nefeljcs u. 41. Tel.: 141-1156.

☎ **EGYIPTOMI KÖRUTAZÁS** (Kairó, Alexandria) 8 nap repülővel, félpanzióval, 3 csillagos szállodákban, egész napos kirándulásokkal, biztosítással 55 480 forintért február 12-én, február 19-én és március 5-én. Jelentkezés: **HELLAS MEDITERRAN TOURS,** 1066 Budapest, Teréz krt. 36. Telefon: 132-7771. (1462/5H)

Tanfolyam

Tengeri jachttanfolyamra 17. beiratkozás február 8-ig, a NAVIGÁTOR Mérnöki Irodában. Tel.: 160-6246. (138329/1K)

5–8 fős angol, német minden fokon az új Móricz Gimnáziumban. 10 hét 9600 Ft. Beiratkozás: Törökvész út 48., február 1–5., délután 4–7 óráig. **LINGVÁRIUM.** (23603/1H)

LINGVÁRIUM (Deák tér, Lajos utca): hétközi és szombati **angol, német,** kezdőtől vizsga-előkészítőig (felvételi, állami, cambridge-i, Zertifikat). 52 óra 6600 Ft. Beiratkozás: Lajos utca 1., február 1–5-ig, délután 4–7 óráig. (23599/1H)

Az Országos Bodroghy Grafológusképző Stúdió, az egyetlen élő magyar tankönyvíróval, **oklevélszerző,** normál és (vidékieknek) távoktató tanfolyamot indít. Cím: 1137 Bp., Jászai Mari tér 4/B. Telefonügyelet: 116-7767. (23587/1K)

VÁLLALKOZÓK, SZELLEMI FOGLALKOZÁSÚAK, TITKÁRNŐK, ADMINISZTRÁTOROK számára **IBM PC SZÁMÍTÁSTECHNIKAI TANFOLYAMOK** 24–32–48 ÓRÁBAN (gépkezelés, szövegszerkesztés, táblázatkezelés). **KÉPESÍTÉST NYÚJTÓ, 150 ÓRÁS, SZEMÉLYISZÁMÍTÓGÉP-KEZELŐ TANFOLYAM.** Beiratkozás: Kossuth Klub, Bp. VIII., Múzeum u. 7., telefon: 138-4054, 138-3166, 11-es vagy 34-es mellék. (139471/1H)

ANYANYELVSTÚDIÓ ANGOL-, NÉMETNYELV-TANFOLYAMAI 5 percre a Blahától, a Dohány utcában. Heti 1x2, 2x2, hétvégén 1x4 órás tanfolyamok 3120 Ft-tól 6240 Ft-ig. Diákoknak, kismamáknak 10 százalék kedvezmény. Szintfelmérés, beiratkozás: január 28-án 18–20 óráig, 29-én 17–20 óráig, 30-án, 9–12 óráig. Információ: 153-2305.

WIRTSCHAFTSDEUTSCH und **KLEINES DEUTSCHES SPRACHDIPLOM:** Anmeldungen für Sprachkurse (halbintensiv, für fortgeschrittene Teilnehmer) noch kurzfristig möglich im **Goethe-Institut Budapest,** 1061 Budapest, Andrássy út 24., tel.: 251-8755, fax: 112-6256.

☎ **Tanfolyamok az Óbudai Társaskörben!** (III., Kiskorona u. 7. Tel.: 180-5288.) Szabásvarrás, angol-, németnyelv-tanfolyam, szintetizátor-tanfolyam, zenei óvoda. Részletes felvilágosítás és beiratkozás február 3., 4., 5-én, 14-től 18 óráig a helyszínen. (9869/1H)

Egyéb

Az Ady Endre Művelődési Központban (1043 Bp., Tavasz u. 4.) vasárnapi matiné: Újpest Színház Gyermekszínháza bemutatja 1993. február 7-én 10.30-kor Novák János–Pécsi Ildikó: „A kerek erdő meséi" mesejátékát. Rendezte: Pécsi Ildikó. Játsszák: Beregi Péter, Bessenyei Emma, Harmath Imre, Pécsi Ildikó, Vándor Éva. Belépődíj: 20 Ft. Jegyek a helyszínen kaphatók.

TISZASÜLY Község Önkormányzatának jegyzője értesíti a Tiszasüly községben **részaránytulajdonnal rendelkezőket,** hogy 1993. február 4-én (csütörtök) 17 órai kezdettel a községi művelődési házba a **résztulajdonosok közgyűlését összehívja.** A közgyűlésen kerül megválasztásra a földkiadó bizottság, ezért kérem, hogy minden érdekelt jelenjen meg.

Allergológiai és immunológiai rendelés: hétfőn, szerdán 17–19 óráig. Dr. Horváth Mária szakfőorvos, kandidátus, Teréz krt. 39. IV. 9. Bejelentkezés: 132-4955. (139532/1K)

Kelebia község jegyzője a helyi földkiadó bizottság megválasztása céljából **közgyűlésre hívja a Rákóczi Csillaga Mezőgazdasági Szövetkezet részarány-földtulajdonosait** 1993. február 5-én 15 órára a kelebiai általános iskola tornatermébe.

Mórahalom város jegyzője értesíti a mórahalomi Homokkultúra Szakszövetkezetben részaránytulajdonnal rendelkezőket, hogy a részarány-földtulajdonosok közgyűlésén kerül sor az 1993. évi II. törvénnyel létrehozott földkiadó bizottság megalakítására. Eredménytelen közgyűlés esetén az közgyűlés időpontja 1993. február 4-én 13 óra, helye a sportcsarnok.

HIRDETMÉNY! A földrendező és földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. tv. 3. par. (2) bek. alapján – minden külön értesítés helyett – értesítem azokat a részarány-földtulajdonnal rendelkező személyeket, **akiknek az érsekvadkerti Magyar–Csehszlovák Barátság Mezőgazdasági Termelőszövetkezet használatában van a földtulajdonuk,** hogy a földkiadó bizottság megválasztása céljából **közgyűlést tartunk Érsekvadkerten** 1993. február 4-én és 5-én 15 órai kezdettel a Bokréta étteremben. Az önkormányzat megbízott jegyzője.

A csöglei körjegyző kéri mindazokat, akik a csöglei „Marcavölgye" Szövetkezet gazdálkodási területén földtulajdonnal bírnak (részarány-tulajdonosok), **vegyenek részt** a lakóhelyükön, származási helyükön tartandó **részközgyűlésen** – az 1993. évi II. törvény alapján – FÖLDKIADÓ BIZOTTSÁG választás céljából. **A részközgyűlések időpontja és helye:** Csögle, 1993. február 2., 10 óra, kultúrotthon, Csögle. Adorjánháza 1993. február 3., 10 óra, kultúrotthon, Egeralja. Egeralja 1993. február 3. 10 óra, kultúrotthon, Egeralja. Nagypirit 1993. február 4., 10 óra, kultúrotthon, Nagypirit. Kispirit 1993. február 2., 14 óra, kultúrotthon, Kispirit. Kiscsősz 1993. február 3., 14 óra, kultúrotthon, Kiscsősz.

A BÁLVÁNYOS, KEREKI, PUSZTASZEMES települések ügyeiben is illetékes jegyző **FÖLDKIADÓ BIZOTTSÁG** megválasztása céljából az Új Kalász Mgtsz **részarány-földtulajdonosok közgyűlését** 1993. február 2-án (kedden) 10 órára a pusztaszemesi kultúrházba hívja össze, melyre minden érintettet meghív. Amennyiben a részarány-földtulajdonosok, 1/3-a a közgyűlésen nem jelenik meg, úgy egy órával később, 11 órakor részközgyűlés lesz, mivel a munkák nem várhatnak.

Geszt község jegyzője értesíti a községben érdekelt **részarány-földtulajdonosokat,** hogy 1993. február 3-án (szerdán) 13 órára a geszti művelődési házba a részarány-földtulajdonosok részére **közgyűlést hív össze,** melyre ezúton meghívja az érdekelteket.

A Súr Község Polgármesteri Hivatala értesíti a részarány-földtulajdonosokat, hogy az 1993. évi II. törvény alapján **1993. február 6-án 10 órára** a súri művelődési házba **összehívja a részarány-földtulajdonnal** rendelkezők **közgyűlését.** Szavazati joggal rendelkeznek azok a személyek, akik a súri „Új Élet" Mgtsz-nél részaránytulajdonnal vannak nyilvántartva.

Jószomszédi iszony
SZEMETHY IMRE GRAFIKÁJA

Szemethy Imre

FEJES ENDRE

Hajnalban elment

Boronás Boriska vallásos református volt. Hitte az élő Istent. Robotolt, igavonó baromnál többet. Esténként, bármilyen fáradtan, korán romló szemével ágyában Bibliát olvasott.

Ritkán születik ilyen tiszta lelkű, szemérmes, szeretnivaló lány. Kevesen tudták, milyen értelmes, milyen jó emberismerő. És milyen érzékeny. Hallgatag volt, gyűlöletet nem ismert. Elhibázott életéért nem okolt senkit.

Élete utolsó hetében történt először, letette kezéből Bibliáját. Vaksi szemével, sokdioptriás, drótkeretes szemüvegén át, parányi szobájában a plafont bámulta. Nem sírt. Idő múltán félhangosan megszólította Istent.

– Ha valaha vétkeztem, én Uram, bocsáss meg lányodnak. – Elcsuklott a hangja. – Néha megkívántam férfit. De testemhez nem értek, számat nem csókolták. Csak néha, álmomban. Te mindent látsz, Atyám. Hallgatni, imádkozni tudok, hazudni soha. Talán bűnöm, szeretnék még élni. Hiszek Benned, mégis félek halálomtól. Ma este, nagy nevetéssel, bemocskoltak. Uram, ne büntesd őket. – Pillanatig hallgatott. – Amúgy is boldogtalanok.

Marta a keserűség. Mérhetetlen szégyen. Hajnalban elment.

Boronás Boriska tiszántúli faluban született. Szülei korán meghaltak. Rokonok fogadták magukhoz. Tizennégy esztendős korában elszegődött cselédnek Steiner Móric fűszereshez. Gyors, ügyes keze volt. Szerették őt.

– Néném morog, miért dolgozom zsidónak – panaszolta egy falubeli lánynak vasárnap délelőtt, amikor kijöttek a református templomból, istentiszteletről. – De mondom nénémnek, a zsidó olyan ember, mint a nem zsidó. És Steiner úr is, a nagysága is szeret, én is szeretem őket. Elég sok szót értek már zsidóul, ez hasznára lehet bárkinek, ha más nyelven is tud.

Nem sokat tanult jiddisül, mert Nagy Horváth István látszerész, tizenhat éves korában fölvitte cselédnek Budapestre, négyszobás, Oktogon téri lakásába. Sok szoknyájában, fejkendőjében mosott, főzött, takarított. Esténként parányi szobájában Bibliát olvasott. Szemem elé. Átmegyek Karcagra. Él ott egy húszéves lány. Ötvenkilós zsákot hátán elcipel. Urának akar. De téged szeretlek.

Boriska elmondta nagyságájának, megkérték a kezét. Erős, dolgos ember. A nagysága fölkapta hangját.

– Maga nem megy sehova! Ide szegődött! Itt marad! Ingyen kosztol! Szobája van! Pénzt is kap! – Nézte a sokszoknyás lányt. – Tudja maga, mit akar? Robotolni. Férje kocsmázna. Verné magát, a kölykeit. Telehányná a padlót. Így akar megvénülni? Többé ne halljak erről!

Vacsora után Nagy Horváth István leült beszélgetni Boriskával.

– Faszikám, ne törődj a nagyságával. Ha akarsz, házasodj. Adok száz pengő hozományt. Hiányozni fogsz. Mielőtt elmész, csinálok másik szemüveget. Nagyon hunyorogsz.

– Az úrnak szüksége van rám?

– Faszikám, ne törődj vele.

Boriska ott maradt.

Nagy Horváth kiváló látszerész volt. Ügyesen, okosan beszélt megrendelőivel. Lakásán sokszor éjfélig is csiszolta a legbonyolultabb lencséket. Sokat keresett. Szobáját, ahol szerszámait tartotta, laboratóriumnak nevezte. Egyedül Boriskát engedte be, aki tündérujjaival segített neki.

Horváth felesége lányt szült. Katolikus keresztségben Orsolya nevet kapott. Boriska pelenkázta, pólyázta, tolta a babakocsit. Amikor nagyobbacska lett, falujából hozott meséket mesélt neki. A kislány szépen fejlődött. Szőke volt, világoskék szemű. Természetét, ügyes kezét apjától örökölte, aki tízesztendős korában leültette a labiban optikusmesterséget tanulni. Orsolya érettségi után segédlevelet szerzett, majd apja büszkeségére, három év múlva mestervizsgát tett. Tehetséges volt, akár az apja. Szorgalmas. Akkor már ketten kerestek. Sok pénzt. Antik bútorokat, értékes perzsaszőnyegeket, festményeket, aranyat, ékszereket vásároltak. Nagy Horváth páncélszekrényt építtetett a falba. Orsolyát apja megtanította autót vezetni. Fiúkkal nem sokat törődött. Némelyikkel csókolódzott. Másodéves egyetemista ingerülten kérdezte, mire olyan büszke. Két melle két pingponglabda. Orsolya a járda széléhez állt, kinyitotta a kocsi ajtaját.

– Kotródj – mondta.

Apja engedélyével időnként hazavitte Boriskát a falujába. Útközben elmondta, irigyli, mert feszes, szép melle van.

– Orsikám, a te melled pici. A nagy-

– Takarodj a szobámból – ordította Orsolya, könnyes szemmel. – Nyitogasd a páncélszekrényt, nézegesd az ékszereket, dollárokat, milliókat.

Parány János minden este Orsolya szobájában aludt. Mielőtt lefeküdtek, Boriskát elküldték borért. Boriska kérdezte, minek kell ágyban bor?

– Faszikám, másként nem megy neki.

Boriska romló szemével bámult. Orsolya eladta az üzletet. Iparengedélyt szerzett, otthon dolgozott, a labiban, sokszor hajnalig, akár az apja. Parány János diplomázott. Megkérte Orsolya kezét. Anyja megmondta lányának, nem adja ehhez a csúf, alacsony kommunistához. Orsolya rászólt, nem érdekli a véleménye. Ő fizeti a lakbért, villanyt, fűtést, zabálnivalót. Ha elköltözik, a páncélszekrényben marad jeles vagyona.

– Templomi esküvőd se lesz – vágta oda anyja. – Parány János, a szülei, mindenki kommunista. Ha akarna se mehetne templomba.

– Gondolkozz – kérte Boriska is. – Ha az úr élne, nem engedné.

– Faszikám, szeretem őt. Jószívű. Ügyesebb örménynél, zsidónál. És megszabadulok anyámtól.

– A válladig sem ér.

– Ágyban eligazodunk. Megtalálja két pingponglabdámat.

Polgári esküvőt tartottak. Orsolya, míg anyja misén volt, páncélszekrényükből három arany karperecet, briliánsgyűrűket, ötezer dollárt, forintot számolatlanul emelt ki. Parány János apja elintézte négyszobás, kertes tanácsi villájuk kiutalását. Amikor Orsolya anyja újra nem volt otthon, teherautót rendeltek a ház elé.

– Faszikám, te is velünk jössz.

– Orsikám, nem hagyom egyedül a nagyságát.

Amikor az özvegy hazatért, megdöbbent. Boriskára támadt.

– Tolvaj paraszt. Maga hagyta, hogy egy kommunista kiraboljon! Egy törpe!

– A nagyságos úr meghalt. Orsika elvitte a jussát. Dolgozott érte.

Az asszony a szobájába szaladt. Kinyitotta a páncélszekrényt.

– Rendőrségre megyek! Bíróságra! Börtönbe juttatom őket!

Nem ment. Ráijesztettek, a bíróságon is kommunisták ülnek.

Parány János közgazdászdiplomájával kerületi pártbizottságon dolgozott. Protekcióval felesége nevén butikot nyitott. Orsolya ügyes volt, sokat kere-

KÖNYVBÖLCSŐ

Manapság sokszor az „Így írtok ti!" csatakiáltásától hangos a honi sajtó. Ilyen *rosszul*, ilyen *félrevezetően*, ilyen *sandán* írtok – állítja hol ez, hol az, hol egy harmadik, negyedik tábor, s a *ti* kipellengérező emlegetésében, az elhatárolódásban ott a „mi persze nem" öntudata. Bizony nem ártana, ha pártállástól függetlenül – az *Így írtok ti* szerzője, a publicista

KARINTHY FRIGYES

iróniája és öniróniája, kritikai és önkritikai érzéke is hatással lenne a toll mai bajnokaira. *Urbán V. László* fáradhatatlanul gyűjti az író kötetbe még nem rendezett műveit, s a közelmúltban megint közreadott két „paksamétát" a gazdag – és változatos színvonalú – kínálatból. A *Kísértetek és szellemek*, valamint a *Felvesznek a csecsemőklinikára* is úgy hat, mint egy újságíró-iskolai tankönyv és szöveggyűjtemény elegye. Karinthy látásmódra, művészi becsületre, hírlapírói méltóságra, stiláris virtuozitásra oktat (néha verbálisan, gyakrabban csak az „íme, olvassátok" gesztusával), és pár lappal odébb bemutatja, hogy csinálja ő, amikor a zseni keze vezeti a tollat, amikor csak a rutin diktál, a határidő sürget, egy gyöngécske geg vagy egyszerűen az íráskényszer parancsolja egymás után a szavakat.

A tárcanovellista, a tudósító, a parodista, az ötlet- és mókamester, s persze az ihletett szépíró elválaszthatatlanul egy és ugyanaz a személy, ezért olyan műfaji kereszteződést tapasztalhatunk, amellyel semmiféle virágoskert nem bírná a versenyt. Ungvári Tamás, az életműsorozat gondozója majd eldönti, miként viszonyulnak e relatív és valóságos újdonságok az eddigi kötetekhez, de sem őt, sem egy majdani igazi kritikai kiadás filoszát nem irigyelhetjük a műfaji latolgatás babramunkájáért.

A *Kísértetek...* valamivel egységesebb anyagú, a *Csecsemőklinika* végletesebb antológia. Az előbbiben leginkább a krokik és a tudósításszerűségek teremtenek rendet. Az utóbbiban van vers, kuplé, jelenet, vicc (és lopkovicc), írói köszöntés (meg annak

KÖNYV

Ebben maradunk

Hát, ha van szókapcsolat, amelyet gondolkodás nélkül a neológ hányavetiség számlájára írtam volna, ezt biztosan oda írtam volna. A kávéházban megkötött egyezség végére hatvan évvel ezelőtt, a piac széli gorombáskodás lezárásaként mostanában. Holott az ebben maradunk legalább kétszáz éves, de Dugonics András szándékai szerint egyenesen ezeresztendős. Ebben maradunk, mondják fenyegetően a Zalán elbizakodott követei a Szittyai történetekben, ebben maradjunk, nyomatékosít a hős és öntudatos Árpád, amikor jól kifizeti őket. Félreértés tehát kizárva, noha úgy virít ki a modernnek tetsző pongyolasága a csupa archaizmus, csupa aposztrofos a' névelő, csupa nehézkesen veretes ószövegből, mint a jenki közvetlensége Arthur király udvarából.

Bangának és Szemethynek való fordulat. A két grafikus köztudottan Képes Próza Tárat ad ki az ELTE illetékes alapítványának zászlaja alatt, még inkább prózás grafikai tárat, ahogyan érett és meghatározó grafikusokhoz illik. Ámbár ki tudja. A sorozatban, amely régen elfeledett vagy el sem feledett, mert soha nem is ismert régi magyar irodalmat bocsát közre bőven illusztrálva, ezúttal Dugonics Andrásnak a Szittyai történetek című művét elevenítették fel. Pontosabban annak egy részletét, az ős-Zalán futását – ha bevalljuk, hogy már Vörösmarty művét sem olvassuk, figyelemre méltó tett. A szöveg szívet melengetően naiv, goromba és szárnyaló. Árpád vezérünk olyan vaskosan és olyan pátosszal becsmérli az alkalmatlankodó (kis)bolgár fejedelmet meg szövetségeseit, a „Nagy-Bolgáriaiakat" és a bizánci görögöket, hogy nem is lehet kétséges a győzelem. Dugonics oly hazafias, komoly buzgalommal írja le az utána következő pusztaszeri gyűlést, hogy a megrendült olvasó hajlamos elfelejteni az azóta ráépített vurstlit. A kegyesrendi paptanár oly tiszteletet parancsolóan hivatkozik Anonymusra, Csongrád szláv nevére, etimológiájára, hogy észre sem vesszük értekezésének körülményes archaizmusait.

Már hogyha elolvassuk Dugonicsot, hiszen amúgy Vörösmartyt sem olvasunk, mint tudjuk. Ehhez új kiadás kell, ilyen grafika és ilyen elvárható grafikusi önzés. Banga Ferenc és Szemethy Imre a programja szerint képregényeket ad közzé a Képes Próza Tárban, s annyi bizonyosan igaz, hogy kép és szöveg aránya hasonló a csíkokéhoz. Egyéb semmi, már a szerkezet, a dramaturgia is eltér, az új Dugonics-kötetben például három-három és fél oldalas szövegfejezeteket követnek rajzok tizenkét-tizenöt tiszta oldalon.

Kép Banga és Szemethy képregényéből

Vásottan drámai Banga-rajzok és komiszul kíméletlen Szemethy-kompozíciók. A két művész nem azért meghatározó egyénisége a mai magyar grafikának, hogy ne régen kikristályosodott, érett, szuverén világképét és életművét alkalmazza a nemes irodalomhoz. Banga figuratív, figurativitása egyszerre bábszerű, bábszerűen játékos és bábszerűen kegyetlen, sajátos szereplőinek az orra mindenesetre most is befejezetlen, mint a cső, a végén sem ér össze. Szemethy irritálóan talányos, bravúrosan henye vonalú rajza jó, ha félfiguratív, ábrázolása kihagy, elhallgat, elképeszt és mégis egy irányba terel – rendre olyan meglepetéseket okoz, mint amikor először fedezzük fel, hogy Csontváry szép lovainak nincsen elegendő lábuk. Hogy miként nemcsak tűri, de éppenhogy kiegészíti, sőt erősíti egymást két ilyen erős egyéniség, nehezen megfejthető. Ennél is fontosabb, hogy *alkalmazzák* a grafikájukat. Hogy nem monomániásan magukat ismétlik különböző irodalmi szövegek ürügyén, aminthogy nem is megrajzolják engedelmesen azt, amit az ódon szerző megírt. Értelmeznek, szolgálnak, alkotnak. Ha első, boszorkánykötetükben több volt a középkorra emlékezés, sőt a kora reneszánsz metszetek idézete, a szabadkőműves Bárótzi-könyvükben a tiszta és tudálékos felvilágosodás és a Kazinczy-Osszián reprízben a romantika (a Banga- meg a Szemethy-féle romantika), most feltűnnek a honfoglaló- és a lovagkori ábrázolások vizuális emlékei.

Ezzel azt is jelezni lehet, hogy az 1996-ban elindított, nagy reményekkel kísért, de titkon kilátástalannak hitt vállalkozás már a negyedik bibliofil kötetnél tart. Pasztellszínű egész kis könyvtár – a Képes Próza Tár minden kedvezőtlen kilátás ellenére mára valóban *tár*. Kézzelfogható – megsimogatható – ok és alap ahhoz, hogy a következő köteteket a fülszöveg magabiztosan így jelenthesse be: „Megjelenés előtt".

Ebben maradunk.

Rózsa Gyula

TOMKISS TAMÁS

Arany

Nekem te kő vagy, bekarcolt
üvegdarab. Kvarcok
között kihűlt vas.
Kohósalak, savval
kezelt acél.
Nekem te hordalék,
kvantumhamu. Szódium.
Jég. Olvadék vagy. Héj.
Elektronháború.
Atom-energia.
Krómkopás.
Lekarmolt bőr vagy,
marcangolt hús.
Csontszilánk.
Láthatatlan csillag.
Beszennyezett, vak sarki fény.
Lerakódott, letapadt
ékszer.

Tomkiss Tamás (1974), *Az Irodalom Visszavág* című folyóirat főszerkesztője. Első kötete *Alt Control Del* címmel tavaly jelent meg.

Quasimodo költői verseny

MUNKATÁRSUNKTÓL

Hetedik alkalommal hirdeti meg Balatonfüred város önkormányzata, valamint a poéta nevét viselő alapítvány a Salvatore Quasimodo költői versenyt – ismertették a szervezők kedden Budapesten, az Olasz Kulturális Intézetben tartott sajtótájékoztatón. Valamennyi pályázó két magyar nyelvű, kiadatlan, más versengésen nem díjazott és nem említett művel vehet részt.

A költeményeket május 31-ig kell eljuttatni a balatonfüredi polgármesteri hivatal címére. A díjkiosztó ünnepséget pedig szeptember 25-én tartják a Balaton-parti településen. A pályázaton első díjas költemény elnyeri a Salvatore Quasimodo Emlékdíjat, valamint a hárommillió olasz lírának megfelelő összegű ösztöndíjat.

Arany ékszerek Bécsben

Szorgos földműveseknek köszönhető a bécsi Kunsthistorisches Museum május közepéig nyitva tartó szenzációs kiállítása – és persze a budapesti Nemzeti Múzeummal létrejött együttműködésnek, amely lehetővé tette, hogy a Szilágysomlyónál a XVIII., illetve a XIX. század végén talált kincsek végre együtt legyenek láthatóak. A bécsi múzeum különtermében az egyetlen – valószínűleg elveszett – aranymedálon kívül megtekinthető összes, az időszámítás utáni IV.–V. századból származó aranytárgy és ékszer gyönyörködtető látvány. A Barbárkincs és arany ékszer című kiállítás ugyanakkor értékes ismereteket is nyújt a rómaiak és a kelet-germánok kapcsolatairól, kézműveseinek ügyességéről.

Az egybetartozó gyűjtemény külön tárolásának oka nyilvánvaló: 1797-ben a mai romániai Simleu Silvanei közelében a tárgyakra bukkanó szilvaszedők még a Monarchia fővárosába juttatták a kincseket, míg 1889-ben már Budapest volt az akkori krumpliszedők leletének úti célja. A láthatóan használt, hiszen keretezett és függőnek kiképezett 17 medál, az egészen különleges 52 függővel ellátott aranylánc, a két tucat aranygyűrű, az ónix fibulák nemcsak finom kidolgozásukkal, hanem méretükkel is elkápráztatnak: a 73 arany és ezüst ékszerből álló lelet összsúlya nyolc kilogramm. Fontos tartozéka a kiállításnak a remek katalógus, amely fontos régészeti ismereteket is nyújt, s kitér technikai részletekre, a barbár és a római elemek ötvözésének módjára. A kiállítás május közepétől Budapesten is megtekinthető.

Csak Bécsre szánták ezzel szemben a Hundertwasser által épített KunstHausban a fiatalon elhunyt amerikai Jean-Michel Basquiat kiállítását: a nyolcvanas évek beatnemzedékének szupersztárja alig kilenc év alatt a graffititől jutott el a legkülönfélébb technikájú festményekig, rajzokig – és a csúcsra. Az avantgárdra éhezők hamar szívükbe zárták, s csak rövid ideig lehetett 500-600 dollárért hozzájutni képeihez: ma az aukciókon nem ritka a milliós vételár. A KunstHaus most 100 művet gyűjtött össze – olajfestményt vásznon, fán, üvegen, rajzokat, azok közül is, amelyekkel az akkor 21 éves művészt a kasseli Documenta kiállításra meghívták. Basquiat szellemi mentora, Andy Warhol munkássága a Kunsthallében tekinthető meg – ő sem tartozik a bécsi múzeumi világ mindennapjaiba, lévén az osztrák ízlés inkább konzervatív. Mindkét, szorosan összefüggő kiállítás május elejéig tart nyitva. Más korba kalauzol a Kunsthistorisches Museum a Harrach-palotában: itt a Mediciek gyűjtőszenvedélye a téma, az ő kincseikből ad közre a kiállítás 300 kiemelkedő darabot, egyúttal Firenze és Európa kapcsolatát is bemutatva. A kiállítás illeszkedik a Szépművészeti Múzeumnak abba a rendezvénysorozatába, amely a nagy reneszánsz műpártolókat állítja a középpontba, s jól példázza, hogyan párosulhat a mesés vagyon a jó ízléssel, a szép szeretetével és felkarolásával. Átellenben a Kunsthistorisches Museum kihelyezett kiállítótermeként szolgáló belvárosi Harrach-palotával, a Bank Austria terme, a Kunstforum szokásával ellentétben most nem tematikus, hanem egyetlen művészre koncentráló kiállítást kínál: Max Beckmann, a klasszikus modern legkiemelkedőbb német festője Bécsben eddig nem sok teret kapott. A bel- és külföldi tulajdonosok kölcsönző kedvének köszönhető a hetven festmény – berlini városképtől a Földközi tenger partvidékének sokféle ábrázolásáig.

A Belvedere, az Osztrák Galéria ezúttal Amerika XIX. századbeli ábrázolását állítja a középpontba. Aki a hagyományos képzőművészet helyett másfajta csemegét keres, ilyesmit is talál a tavaszelő bécsi múzeumi kínálatában: a főváros Történeti Múzeuma ismét gazdag ázsiai tapasztalatait dolgozza fel. A sogunok és szamurájok világát bemutató kiállítás a XVI. század végétől 1867-ig fogja át a szigetország számunkra egzotikus kultúrtörténetét. Ugyancsak fővárosi intézmény, az Eskeles- palotában működő Zsidó Múzeum választotta témájául a századforduló bécsi kulturális életének bemutatását.

Az amsterdami zsidó múzeummal közösen, Vendégségben Beer-Hoffmann-nál címmel festmények, fotók, írott anyag segítségével vázolja fel a tipikusan bécsi és a zsidó kultúrkörnyezet elválaszthatatlanságát. A Pálffy- palota az ötvenes évek Hollywoodját idézi meg – plakátokkal, fotókkal. A tavalyi Sisi-jubileum az idei szezonra is áthúzódik: egykori vadászkastélyában, a Hermes villában március közepétől egészen szeptemberig Ferenc József boldogtalan hitvese ismét a főszereplő. Kicsit még várat magára az idei évfordulós: az első Strauss-kiállítást a Történeti Múzeum május elején nyitja meg.

Szászi Júlia

Kevesebb lesz a búza

A szaktárcának még nincsenek pontos adatai arról, hogy a belvizek és az áradások milyen károkat okoztak. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban elmondták, hogy a falugazdászok bevonásával folyó felmérések hozzávetőleges adatai szerint országosan 75-100 ezer hektár vetés került víz alá. Ennek döntő része őszi búza. Tudósítónk jelentése szerint Jász-Nagykun-Szolnok megyében búzából 250 ezer tonna kieséssel számolnak.

TUDÓSÍTÓINKTÓL

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumban elmondták, hogy a tárcához a részletesebb területi jelentések pénteken érkeznek be, ezért egyelőre a pontos összegzést lehetővé tevő adatok nem állnak rendelkezésre a belvízi károkat illetően. Annyi azonban tudható: az őszi búza vetésterülete ősszel – az értékesítési válság és a vetésidőt végig kísérő kedvezőtlen időjárás következtében – több mint négyszázezer hektárral csökkent. A belvíz miatt összességében mintegy félmillió hektárral kisebb területen teremhet idén kenyérgabona, mint tavaly. Búzát aratni várhatóan hatszázötven-hétszázezer hektárról tudnak majd a gazdák – ezen az ország ellátásához szükséges kenyérnekvaló megterem.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelenleg 62 ezer hektár termőterületet borít a belvíz, további százhúszezer hektár oly mértékben átvizesedett, hogy a mezőgazdasági munkák megkezdésére alkalmatlan. Az előrejelzések szerint a szokásos százhúszezer helyett most csak ötvenezer hektáron lesz búza, s ez – hektáronként átlagosan 3,8 tonna veszteséggel számolva – legalább 250 ezer tonna terméskiesést jelent majd az idén.

Váradi Csaba, a Jászkun TESZÖV titkára tudósítónknak elmondta, hogy az érdekképviselethez tartozó 61 szövetkezet és gazdaság egyharmadát érinti hátrányosan a belvíz. Sokuknál már az őszi vetés is víz alá került, a tavaszi árpa, búza vetéséről pedig nem is álmodhatnak. A növénytermesztés veszteségei az állattenyésztésre is hatnak – a majdani drága takarmányok miatt.

– A megyén belül a kunsági szövetkezetek helyzete a legrosszabb: termőterületük hetven-nyolcvan százalékát nem tudják művelni. E gazdaságok, úgy tűnik, tönkremennek, alkalmazottaik pedig utcára kerülhetnek – mondta a Jászkun TESZÖV titkára. Több száz ember munkalehetősége van veszélyben. Az önkormányzatok nincsenek felkészülve a falusi munkanélküliség kezelésére, a belvíz elleni védekezés pedig kimerítette a segítségnyújtáshoz szükséges pénzügyi lehetőségeiket is – tette hozzá Váradi Csaba.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében harmincezer egyéni gazdálkodó és őstermelő közül tízezer megélhetését teszi kétségessé a rendkívüli belvízhelyzet – mondta tudósítónknak, *Gombár Mihály,* a megyei földművelésügyi hivatal vezetője.

Békés megyében az eddig feldolgozott adatok szerint az ősszel elvetett 83 ezer hektárnyi búzának, a 9300 hektárnyi árpának és a 11 300 hektárnyi káposztarepcének körülbelül egynegyed része károsodott. A megművelt földeken eddig mintegy 370 millió forint közvetlen kárt okozott a belvíz. A jelenlegi állapotok alapján úgy számolnak, hogy a belvizes területeken csak május második felében tudnak majd a gazdák munkához látni. A többletmunkából és a terméskiesésből adódó közvetett kár megközelítheti a megyében a hárommilliárd forintot.

Járványveszély

Ha nem alakul ki járvány a belvíz által elöntött területeken, akkor megközelítőleg harminc-negyvenmillió forintos többletköltséget jelent a kritikus állapot az Országos Tisztiorvosi Szolgálatnak. Ennek fedezete a szakminiszter ígérete szerint rendelkezésre áll. *Dr. Molnár Ilona* országos tiszti főorvos azt mondta: csaknem tízezer tífusz és fertőző májgyulladás elleni vakcina van még a raktárakban. Hozzátette: szükség esetén további húszezer adag oltóanyagot tudnak biztosítani egy-két napon belül. A főorvos megjegyezte: az oltás beadatásáról egyelőre mindenki maga dönthet, ám ha valahol tömeges megbetegedést észlelnek, ott kötelezővé tehetik az immunizálást. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 31 kommunális lerakóhely, három méregraktár és sok száz emésztőgödör került víz alá. A megyei ÁNTSZ-nél azt mondták: különös veszélyt jelent, ha a kitelepítettek visszajárnak az elöntött területeken lévő házaikhoz, mivel a szennyezett víz szalmonellát, vérhast és fertőző májgyulladást okozhat. Megkezdték a tífusz elleni védőoltások beadását, tegnapig kétszáz ember kapott oltást.

Egy pohár sör a repikeretből

Kiköltöztetések Bodrogolasziból

A Bodrog tegnap délelőtt 573 centiméteres vízmagassággal tetőzött Felsőbereckinél. Ez a vízállás hat centiméterrel haladta meg a valaha mért legmagasabb vízszintet. Ez esetben az eddig mért legmagasabb érték a tavaly novemberi áradás szintjét jelzi, most pedig ezt is átlépte a folyó.

Horányi Károlynak, az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (Évizig) Bodrog menti védelemvezetőjének piros terepjáróját Alsóbereckinél a megáradt folyó hídjánál találom meg: a szakember éppen két karszalagos férfit igazít el. Az illetők az igazgatóságnak a gát ellenőrzésére beosztott munkatársai. Horányi Károly a folyó mentén, egy 57 kilométeres szakaszon 70 ember munkáját irányítja.

A védelemvezetőtől megtudom: a folyóparti települések problémája, hogy a Bodrognak csupán a bal oldalán épült ki a töltés, a folyó jobb oldalán nincs gát. Ezen a parton az áradással szemben csak egyféleképpen védekezhetnek az ott lakók: ahogy emelkedik a vízszint, egyre feljebb húzódnak előle.

Sárospatakon tegnap a Fazekas, a Thököly és Báthory utca végéből tizenkét családnak kellett kiköltöznie a Bodrog áradása miatt. Az otthonukat elhagyó emberek ismerőseikhez, rokonaikhoz költöztek, mindenki magáról gondoskodott.

Néhány kilométerrel távolabb, Bodrogolasziban a medréből kilépett folyó elöntötte a Fő utca végét. A faluban eddig öt házat hagytak el a lakók. Igaz, a Fő utca végében ennél több épület áll víz alatt, sőt az utolsó háznál 60 centiméteres a víz magassága. Több házat azonban csupán hétvégi háznak vásárolt meg tulajdonosa, ezekből értelemszerűen most senkinek sem kellett kiköltöznie. A Fő utca 29. és 31. szám alatt már a kert végében csillog a víz. A 31-es számú ház tornácán *Lippay Sándorné* könyököl: Sárospatakon élő gyermekeit várja, a következő napokat náluk fogja tölteni. Az idős néni csupán néhány személyes holmiját viszi magával, bútorait a házban hagyja. Az áradás tavaly novemberben is elérte házának tornácát, a küszöbön azonban nem csaptak át a hullámok. Tavaly novemberben Lippay néni két hétig lakott Sárospatakon gyermekeinél.

Hasonló elhatározásra jutott szomszédja, *Oldal Ferencné,* aki tegnap reggel úgy döntött: ő is a közeli városban élő gyermekeihez költözik az áradás idejére. A víz háza végéig ér, az épületet azonban tavaly novemberben is elöntötte a folyó, így Oldalné úgy határozott, semmit sem hagy a házban. Bútorait, berendezéseit a falu iskolájában helyezi el. Kora délután utánfutóval felszerelt traktor tolat be az asszony háza elé, a géppel nyolc-tíz helybeli férfi érkezik, néhány perc alatt felpakolják az utánfutóra az ágyat, szekrényeket, az ágyneműt és a kopottas székeket. A költözés gyorsan befejeződik, két utcával távolabb, az iskola konyhájában, ugyanolyan gyorsan, alig néhány perc alatt le is rakják az asszony holmiját.

Oldal Ferencné elhagyja Fő utcai otthonát SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

Két házzal feljebb, *Broda Ferencné* tegnap már biztonságba helyezte két malacát: reggelre a sivalkodó cocákat felső szomszédjához vitték át. Délutánra ismerősökhöz költöztette 200 csirkéjét is. Brodáné azonban úgy döntött, a házat egyelőre nem hagyja el. Azt mondta, abban bízik, hogy az árvíz – csakúgy, mint novemberben – a küszöbüknél megáll.

A polgármesteri hivatal előtti téren, ahol két sorban tíz-tíz fűzfát ültettek a parttól a hivatalig, a folyó éppen az utolsó előtti fáig ér.

– Kilenc fűzfás árvizünk van – mondja *Durbák József* polgármester. – Ha a tizedik fűzfát is eléri a folyó, akkor a falu 250 épületéből 50-et fogott közre a víz. Remélem, erre most nem kerül sor.

A polgármester azzal folytatja, hogy a 965 lakosú faluban már megtanultak együtt élni az áradással. Miután a Bodrognak ezen a partján nincs gát, az itt élők minden egyes áradásnál felkészülnek a költözésre. A házakat jól megépítették, egyelőre bírják a vizet. Tegnapelőtt három házból költöztek rokonaikhoz az ott élő emberek. A költöztetést nappal bonyolítják le, a házak kiürítésével nem várják meg az utolsó pillanatokat. A bútorokat rutinosan és gyorsan pakolják az önkéntes férfiak, a szállító járművet pedig egy helybeli vállalkozó biztosítja. A kiköltözés költségeit az önkormányzat fogja megtéríteni. Hogy mennyi lesz a számla végösszege, még nem tudja a polgármester. Azt mondja, az ár levonulása után „megalkusznak" majd a gép tulajdonosával. Addig a költöztetésben részt vevőket este egy pohár sörre vendégül látja a falu vezetése. Döntésük szerint erre költik az önkormányzat szegényes repikeretét.

A tavalyi védekezés költségeire Bodrogolasziban egymillió forintot költöttek. Utólag 500 ezer forintos költségtérítést kapott a falu. A polgármester szerint igaz ugyan, hogy a helybeliek hozzászoktak a folyó áradásához, azt azonban mindenki túlzásnak tartja, hogy hat hónap alatt többeknek már másodszor önti el a házát a folyó. A bodrogolaszi önkormányzat a napokban a megyei közgyűléshez fordult, s azt kérte, hogy épüljön gát a Bodrog jobb partján is. *Durbák József* szerint az előző árvíz után a kormány komolyan gondolta, hogy megépíti a hiányzó védműveket.

A polgármester szerint Bodrogolasziban nagy szükség lenne a gátra.

Romhányi Tamás

350 ezer hektár van víz alatt

MUNKATÁRSAINKTÓL

Az ország 91 belvízvédelmi szakaszából 79-en védekeztek tegnap, 14 szakaszon rendkívüli, 18 szakaszon pedig harmadfokú volt a készültség. A 272 szivattyútelep és 60 mobilszivattyú – másodpercenként 550 köbméternyi kapacitással – naponta 38 millió köbméter vizet emel át a folyókba. Az év elejétől a vízügyi igazgatóságok belvízzel kapcsolatos költsége megközelíti a 800 millió forintot – tájékoztatta lapunkat *Korompay András,* az Országos Vízügyi Főigazgatóság vízkárelhárítási főosztályának vezetője.

Felső-Szabolcsban, Beregben, a Tisza–Szamos–Kraszna közén, valamint a Hortobágy-Berettyó vízgyűjtő területén továbbra is rendkívül súlyos a belvízi helyzet. Rendkívüli készültséget rendeltek el a Bodrogközben a Tiszakarád–Ricsei és a Bodrogzug–Törökéri szakaszokon is. A Hortobágy-Berettyó mezőtúri árvízkapuját tegnap lezárták.

Az észak-dunántúli, a Duna–Tisza közi és a dél-alföldi területeken a védelmi készültséget mérsékelték: helyenként már a belvízzel borított részek csökkenése tapasztalható. Országszerte több mint 350 ezer hektárnyi területet borít belvíz, s továbbra is 200 település van veszélyben.

A Tiszán csupán Tiszabecsnél alacsony a vízállás, egyébként a folyó teljes hosszában árad. A Hortobágy-Berettyó vízállása már napok óta a valaha mért legmagasabb szint fölött van, csakúgy, mint tegnap hajnal óta a Bodrog. A Maroson is jelentősen emelkedett a vízszint. A Duna felső szakasza már apad, Budapest térségében tetőzött a folyó, Bajánál első fokú a készültség.

Néhány vasútvonalon forgalom-, illetve sebességkorlátozásokat vezetett be a MÁV Rt. A Kapos áradása miatt a Budapest–Pécs vasútvonal Szakály-Hőgyész–Kurd–Döbrököz szakaszán csak hatvan kilométeres sebességgel közlekedhetnek a vonatok. A sebességkorlátozás miatt az InterCityk átlagosan négy-öt percet késnek. Az északkeleti országrészben, a Mátészalka és Ágerdőmajor közötti vasútvonalon a vonatok csak húsz kilométeres sebességgel haladhatnak. A vasúti közlekedés biztonsága érdekében Újfehértó és Császárszállás között hatvan kilométeres, Abádszalók és Kunhegyes között negyven kilométeres sebességkorlátozást vezetett be a MÁV. A Nyírvidéki Kisvasúton, Tiszatelek és Dombrád között a vonatok továbbra sem közlekednek. Az utasokat vonatpótló autóbuszok szállítják.

Lehegesztett zsilipek Mezőtúron

Rendőrök a tiszajenői gátbontásnál

Nem épeszű ember az, aki a város biztonságát feláldozná azért, hogy mentse a földjét – így vélekedtek tegnap többen is Mezőtúron, amikor meghallották: a korábbi tapasztalatokból okulva a vízügyi igazgatóság elővigyázatosságból több zsilipet is lehegesztett a belvízelvezető csatornákban. Tegnap hajnali hat óra óta tilos a belvizet a Hortobágy–Berettyóba ereszteni, a vízszint negyven centiméterrel meghaladja ugyanis az eddig mért legmagasabb vízállást.

Tegnap délelőtt lezárták a Hortobágy–Berettyó és a Hármas-Körös találkozásánál lévő árvízkaput is azért, hogy a Körösből ne áramolhasson vissza a víz a Berettyóba, és ne okozzon visszaduzzasztást. A térségben nemcsak Mezőtúr, hanem Karcag és Túrkeve is a veszélyeztetett települések közé tartozik. Pillanatnyilag Mezőtúron a legkritikusabb a helyzet.

A kistermelők, gazdálkodók a végsőkig elkeseredettek, a belvíz szinte egybefüggő tavat alkot a szántókon, és a vízelvezetési tilalom miatt ez az állapot hetekig is eltarthat. A többség ennek ellenére megérti a vízügyesek intézkedéseit, s belátja: ha továbbra is bevezetik a belvizet a Berettyóba, nemcsak a földeket, de a várost is elöntheti a víz. A folyó jobb partján még magas a töltés, a bal oldalon már csak a homokzsákok tartják a Berettyót. A bal parti töltés szomszédságában, a kertvárosban hatszáz ház van veszélyben.

– Ha itt valaki megbontaná a védvonalat, a víz lezúdulna a kertvárosra, és a házakat az ablakok vonaláig elöntené – magyarázza a rendkívüli védelmi intézkedések okát *Németh Pál,* a Jász-Nagykun-Szolnok megyei település jegyzője.

Utassy László, a megyei védelmi iroda vezetője tegnap tudósítónknak elmondta: a töltések és zsilipek védelmére Mezőtúron kirendelték a rendőrséget és a polgári védelem tagjait is, azzal a paranccsal, hogy akadályozzák meg a zsilipek, szivattyúk esetleges megrongálását.

Fűzfa István, a mezőtúri Magyar–Mongol Barátság Mezőgazdasági Szövetkezet elnöke azt mondja: megérti a Kötivizig vezetőinek lépését. – Mindig akad egy-két ember, akinek az agyát elönti az indulat, és nem ésszel cselekszik – magyarázza, és hozzáteszi: a belvíz által okozott problémákat most a szivattyúzás sem oldaná meg, a védelmi eszközök megrongálása, a zsilipek felfeszegetése viszont egy egész városrész lakóinak biztonságát veszélyeztetné. A belvizet egyelőre a kijelölt halastavakba, ideiglenes víztározókba vezetik el. Újabb csapadékhullám esetén értéktelenebb rétekre, legelőkre vezetik rá a belvíz egy részét.

A Kötivizig a nagyobb tiszai árvízveszély elkerülése érdekében tegnap elrendelte, hogy a nyári gátakat az eredetileg engedélyezett állapotok szerint állítsák vissza. Az utóbbi években több településen engedély nélkül megmagasították ezeket a gátakat, és most akadályozzák a víz elvezetését. Jász-Nagykun-Szolnok megyében Vezsenyben, Tiszabögön, Tószegen és Tiszajenőn kell visszaállítani az eredeti magasságot. Ez utóbbi faluban néhány helyi magángazda – hogy a földjét megvédje a víztől – megpróbálta megakadályozni, hogy a vízügyesek elvégezzék a bontást. A gazdák útját állták annak a munkagépnek, amelyet a gátra irányítottak. A Kötivizig szakemberei a megyei rendőr-főkapitányságtól kértek segítséget. A helyszínre érkezett rendőröknek végül sikerült rábeszélniük a dühös gazdákat, hogy ne akadályozzák a vízügyesek védelmi munkáját.

Doros Judit

Vállaj: Baráth János számvetése

Ez lett a kilenc holdunkból. Most mondja meg, mi lesz velünk?!

Baráth János kétségbeesett és tanácstalan. A könnyeivel küszködik, miközben arról beszél: fogalma sincs, hogyan folytatja az életét, miből fog ezután megélni családjával. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei, 1051 lakosú Vállaj mezőgazdasági földjeit hol a Kraszna vize, hol pedig a belvíz önti el. Nehéz ilyen körülmények között a gazdálkodás. Jelenleg csaknem ezer hektár szántóföldet borít belvíz.

A 76 éves Baráth János kilenc hold földet művelt meg évről évre a vejével közösen. Az idős férfi veje az őstermelői igazolványt is kiváltotta, mert úgy gondolta, hogy a földből tud megélni.

– A családom mindig földet művelt Vállajon – mondja Baráth János. – Mindig nehezen éltünk meg, hozzászoktunk ahhoz, hogy nekünk minden forintért keményen kell megdolgoznunk. A kilenc holdunk most víz alatt áll, nem tudom, mihez kezdünk ezután. Mi máshoz nem értünk, csak a földhöz. Ki segíthet rajtunk?

A kilenc hold földbe tavaly április végén és május elején kukoricát vetettek Baráthék. Júliusban és augusztusban öt héten keresztül fenyegette a települést elöntéssel a Kraszna. A tartós terhelést nem bírták a töltések, szivárgott a gát, jött a víz.

– Alig tudtunk valamit betakarítani. Elkészítettem a számvetést. E szerint 220 ezer forintba került a vetőmag, 250 ezerbe a napszám. Én hetvenhat évesen, a feleségem, a lányom, a vejem és a két unokám is a földön dolgozott. Azt reméltük, 300 ezer forint lesz a hasznunk, de ebből semmi sem lett. Mindent elvitt a víz.

Baráth János és felesége összesen 42 ezer forint nyugdíjból él. A tavalyi árvízkár után 32 ezer forintot kaptak – az ős-termelő vejjel közösen. A most víz alatt álló földjükbe április végén, májusban ismét vetni kellene a kukoricát, de azt – az idős ember szavaival élve – most tó borítja.

Baráth János keserűen beszél kilátásairól. Elindulunk, hogy megszemléljük, apadt-e a víz, van-e remény arra, hogy ismét gazdálkodhatnak, de félúton elakadunk az autóval a sárban. A gazdálkodó azt mondja: ha áprilisig nem szárad ki a 22 aranykoronás, jó minőségű termőföld, akkor parlagon kell hagyniuk.

– Baráth Jánosék sorsa sajnos nem egyedi Vállajon – mondja Lovász János, a település jegyzője, akitől megtudom: ezer hektár szántót és vetést öntött el a belvíz. Ebből mintegy 200 hektár a vetés. Őszi kalászosok, főleg búza van a földben, de félő, hogy az nem terem semmit – teszi hozzá a jegyző.

Révész Antal, a település polgármestere a belvízvédekezést irányítja Vállaj alacsonyabban fekvő részén. A víz útját szabaddá teszik, átvágnak kisebb földnyelveket, árkokat alakítanak ki, így a belvíz a település határában a mélyebben fekvő területekre ömlik, ahol nincsenek házak. Vállajon 130-140 ház áll vízben. A polgármester úgy véli, a mezőgazdasági kár igen jelentős lesz.

A károk felmérése megkezdődött, a helyi termelők a gazdajegyzőnél adják le jelentéseiket. Vállajon sok az idős ember. A munkaképes korú lakosok száma 350, s közülük 85 munkanélküli. Csupán az önkormányzat intézményei és egy takarékszövetkezet biztosít munkát összesen negyven embernek. A település környékén található terület felét lehet csak megművelni, a többit belvíz borítja. Áprilisban és májusban el kell vetni a napraforgót, kukoricát, sárgarépát és burgonyát, hogy jövedelmük legyen az embereknek.

Még nem tudni, sikerül-e.

Varga Attila

VÁR FOK 14
GALÉRIA

TISZTELETTEL MEGHÍVOM ÖNT A VÁRFOK 14 GALÉRIÁBA

1997. MÁJUS 7-ÉN, SZERDÁN 18-20 ÓRÁIG

SZEMETHY IMRE

képzőművész

FRONT

című kiállításának megnyitójára

A KIÁLLÍTÁS MÁJUS 31-IG TART NYITVA, KEDDTŐL SZOMBATIG 11 ÉS 18 ÓRA KÖZÖTT.

SZÜNNAP: VASÁRNAP ÉS HÉTFŐ

VÁRFOK 14 GALÉRIA, H-1012, BP, VÁRFOK U. 14.

SPIRITUSZ GALÉRIA, H-1012, BP, VÁRFOK U. 14. "A" LPH.FSZT.3.

TEL./FAX: 213-5155, E-MAIL: SZALOKYK@MAIL.MATAV.HU. , SZALÓKY KÁROLY

(A MEGNYITÓT A BUDAPEST BORTÁRSASÁG TÁMOGATJA)

Szemlér Mihály

Paszlorok, olajt

Szép. Mus.

nyakvédővel. Német, XVII. sz. — Zwei Helme, Schmied-

. XVII. sz. — Kürass und Helm, Schmiedeisen. XVII. Jh.

hosszu fanyeleken. Német, XVIII. sz. — Acht ver-
II. Jh.

aranyozott bronz, szára porcellánváza, kék-vörös virág-
350 k. — Fünfarmiger Leuchter, Bronze vergoldet, den
Blumendekor. Französisch, um 1850.

e kék mázas sèvres porcellán, 6 csigás és egy függélyes
— Girandole, Bronze, vergoldet, der Körper Sèvrespor-
ene und einem senkrechten Arm. Französisch, XIX. Jh.

ranyozott bronz, szárán ülő puttó, 5 karral. Francia,
ze vergoldet, mit Putto und 5 Arme.

dom, tölgyfaágakkal. Jelezve : Henri Semicon. Francia,
rgoldet, kartuschenförmig. Französisch, E. XVIII. Jh.

y-egy női szent alakjával. XIX. sz. — Drei Emailbilder,

SZONEGY OVÁLIS SÓTARTÓ, kinaezüst és kék üveg.
nd einundzwanzig ovale Salzbehälter, Chinasilber und

Búcsú a XX. századtól

Kész a tavaszi fesztivál programja

Mától kezdik árusítani a jegyeket a budapesti tavaszi fesztiválra, melyet jövőre 19. alkalommal, március 12. és 28. között rendez meg a Budapesti Fesztiválközpont Kht. A jövő évi fesztivál a Búcsú a XX. századtól jelmondatot kapta. Koncertjein zömében e század szerzőinek művei szerepelnek. A magyarok közül *Bartók, Kodály, Veress* művei mellett hallható lesz *Lajtha* László vígoperája (A kék kalap), *Szokolay* Sándor Szávitrija és egy ősbemutató, *Vajda* János Leonce és Léna című operája.

A tavaszi fesztiválon vendégünk lesz a Dán Rádió kamarazenekara, a Londoni Filharmonikusok új zeneigazgatója, Kurt *Masur* vezényletével, a Budapesti Filharmóniai Társaság zenekara, élén Mischa *Maisky* gordonkaművész, a Fesztiválzenekar karmestereként Gennagyij *Rozsgyesztvenszkij*. A Nemzeti Filharmonikusok Ueli *Wiget* zongora-, az MRT szimfonikus zenekara Maxim *Vengerov* hegedűművészt hívta meg. A Liszt Ferenc kamarazenekar Borisz *Berezovszkij* zongoraművésszel lép fel. A sztárok társaságában a fesztiválon hangversenyt ad a rádió csellóversenyének két fiatal győztese, *Fenyő* László és *Mérei* Tamás is. A Matáv zenekarának március 21-i koncertjét az Interneten is nyomon követhetjük. A muzsikán kívül most is lesznek rangos tánc-, film- és színházművészeti programok, kiállítások, sőt, operettfesztivál is a két hét alatt. A kiállítások közül kiemelkedik a Székely Bertalan-emléktárlat. A fesztiválhoz jövőre is csatlakozik rendezvényeivel Debrecen, Gödöllő, Győr, Kaposvár, Kecskemét, Pécs, Sopron, Szentendre és Szombathely. **(d. m.)**

Mesterek és pályakezdők

Az Európa, az ELTE Historia Litteraria és a Littera Nova újdonságai

A Helikon könyvesházban mutatta be csütörtökön *Szörényi* László irodalomtörténész – az utószó írója – az ELTE Historia Litteraria Képes Próza Tárának új, 4. kötetét, *Dugonics* András Szittyai történetek című munkájának egyik szemelvényét, az alpári csatát tárgyaló Zalán-epizódot *Banga* Ferenc és *Szemethy* Imre grafikáival. A pesti tudományegyetem piarista szerzetes tudós professzora, Dugonics András közérthető, tankönyvként is használható kézikönyvnek szánta a magyar őstörténetről és a honfoglalásról szóló művét, amelyet 1806-ban adtak ki Pozsonyban és Pesten.

Az írószövetségben ünnepelte ötéves évfordulóját a Littera Nova Kiadó, amelyet 1993-ban alapított *Balázs* Tibor. Az öt év alatt nyolcvan könyvet adtak ki, köztük a Mesterek sorozatban *Juhász* Ferenc, *Lászlóffy* Aladár, *Rákos* Sándor köteteit, valamint a legújabbat, *Hubay* Miklós Talán a lényeg – Gehfi és firenzei naplók a magyar líráról című munkáját. A Prima Verba sorozatban első könyveseket adnak ki, a Horizont Könyvek között kap helyet a világirodalom, többek között *Bella* István vogul és osztják fordításgyűjteménye, kötetben eddig meg nem jelent három Strindberg-dráma (Húsvét, A pelikán, Csak bűnök és bűnök...), *Balzac* Mercadet, a pénz királya című műve. A *Gion* Nándor szerkesztette Kronosz Könyveket „visszapillantó tükörnek" szánják, szépirodalomnak és dokumentumköteteknek is helyet adnak benne. **(f. m.)**

*

Év végi mérleget is készített a karácsonyra megjelent kötetek bemutatóján az Európa Kiadó igazgatója, *Osztovits* Levente. Idén 181 művet jelentettek meg. Sikerszerzőik között találjuk *Jerofejevet*, *Kolakowskit*, *Saramagót*, a könyves toplistán Salman *Rushdie* két kötete szerepelt az első helyen. *Barna* Imre, *M. Nagy* Miklós *Kőrösényi* Klára az év legjobb műfordítója. Karácsonyra jelent meg Umberto *Eco* legújabb regénye, A tegnap szigete, valamint esztétikai tanulmánykötete, a Nyitott mű. *Borges* válogatott elbeszélései az író ötkötetesre tervezett életműsorozatának első darabja. A történelmi olvasmányok között találjuk Antonia *Frazer* Amazonkirálynők című művét, Colleen *McCulloughnak* Ceasar háborúi című regényét, Maria *Bellonci* Lucrezia Borgiát bemutató kor- és élettörténetét. Karen *Armstrong* Mohamedje a próféta életrajza és bevezetés az iszlamológiába. Samuel P. *Huntington* A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása című politológiai tanulmánya a szakterület nagy hatású műve, Todd G. *Buchholz* Új ötletek halott közgazdászoktól című kötete a modern közgazdaságba vezeti be az olvasót szellemesen. Az ajándéklistán előkelő helyen lesz Harold C. *Schonbergnek* A nagy zeneszerzők élete cí[illegible]

Könyvtár az „ördög" nyelvén

Az ómagyar kultúra társaságának viszontagságai

Az Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság (ÓMT) 1986 óta a középkori Magyarország kulturális emlékeinek bemutatásával foglalkozik. Zenetörténeti, régészeti, építészeti konferenciákra, a középkori kert- és kézműves kultúra feleleventésére, a korabeli gyógyászat és konyhaművészet alkalmazására, szakfolyóiratok gondozására, kiadására egyre ritkábban adódik alkalma, amióta a társadalmi szervezet erejét meghaladó feladatot vállalt. A hajdani Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat készleteinek megmentéséről, a Moldvai Csángó Magyar Főkönyvtár felállításáról *Bóta* Lászlóval, az ÓMT főtitkárával beszélgettünk.

– A Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat felszámolásával a 1990-es évek elején hatalmas könyvkészletek váltak gazdátlanná. A privatizáció torz megoldásai közt gyakran megesett, hogy a tárolási és szállítási feltételek miatt az értékesítéskor egyszerűbb megoldásnak mutatkozott a könyvek papíripari újrafeldolgozása – mondta Bóta László. – Értékes kiadványok ezrei kerültek zúzdába. Az ÓMT levélben fordult a vállalat vezetőihez, hogy a kiárusítás során fennmaradó készletből leválaszthassa a moldvai csángó magyarok majdani főkönyvtárát. Egy hónapunk volt a kétezer négyzetméteren tornyosuló, ezerötszáz tonna könyv elszállítására, melynek összértéke kétszázhúszmillió forintot tett ki. Mai áron megközelítőleg egymilliárd forintról mondott le az állam, miközben egyre gyakrabban hallottunk az iskolák fenntartási gondjairól, tömeges megszüntetéséről. Néhai elnökünk, *Benda* Kálmán úgy ítélte meg, hogy az anyagi kár mellett súlyos erkölcsi felelőtlenség volna lemondani a pótolhatatlan értékű könyvállományról. Az ÓMT, erejét meghaladó erőfeszítésekkel [illegible] a társaság, álluk megőrzését pedig külső támogatás hiányában már nem tudjuk biztosítani. A háromszintes épület évek óta ázik. A felső emelet leszakadt, és a megrongálódott állományt a fosztogatások pusztították tovább. Társaságunk a minisztériumhoz fordult segítségért. Az épület helyreállítása, megőrzése mellett úgy gondoljuk, a kedvező romániai politikai élet végre alkalmat nyújt az évszázadok óta halogatott csángókérdés rendezésére is. Terveink szerint a Moldvai Csángó Magyarok Főkönyvtára közgyűjteményként, kulturális intézetként és érdekvédelmi szervezetként egyszerre működhetne.

– *Az anyagi támogatáson túl milyen segítséget nyújthatna ebben a kormányzat?*

– Mivel a Kárpátokon kívül élő moldvai csángók soha nem tartoztak a történelmi magyar állam területéhez, a külpolitikai tárgyalások során a revíziónak még a gondolata sem merülhetne fel a másik félben. Ugyanakkor a moldvai magyarság helyzete annyira összetett, hogy az akár XX. századi emberjogi alapon is értelmezhető, de tárgyalható vallási kisebbségként és nemzeti kérdésként. Anyanyelvükön sem az oktatást, sem az egyházi szertartásokat nem engedélyezik, a magyar az ördög nyelve arrafelé. Sorsuk lehet puszta figyelmeztetés, hogy mi történhet a határainkon kívül, szétszóratásban élő magyarokkal... Az intézményi szintre emelt csángó könyvtár közgyűjteményi feladatain túl vállalhatná a moldvai közösségek megerősítését és a csángó értelmiségi réteg kinevelését. Mert a fő gond, hogy az elszigetelt falvakban szinte nincs magyar értelmiség, amely hatékonyan tudná a saját érdekeit képviselni. A rendszerváltozás óta csángó fiatalok százai jöttek át dolgozni az anyaországba, anélkül hog[illegible]

NAPLÓ

KÉP ÉS SZÖVEG címmel nyílik meg a Fotográfiai Múzeum (Kecskemét, Katona József tér 12.) kiállítása ma délután négy órakor.

TELEFAX-KIÁLLÍTÁST nyitnak meg Eredeti és/vagy másolat címmel ma délután négy órakor a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskolán (Bajcsy-Zsilinszky Endre u. 10.).

KOCSIS ISTVÁN Árva Bethlen Kata című könyvét mutatják be ma délután öt órakor a Litea könyvszalonban (Budapest I., Hess András tér 4.).

A HITEL című folyóirat 10. születésnapja alkalmából rendeznek estet ma hat órakor a Magyarok Házában (Budapest V., Semmelweis u. 1–3.).

A BARTÓK-HÁZBAN (Budapest II., Csalán út 29.) ma este hat órakor Hegedűs Endre zongora- és Devich Gábor klarinétművész játszik Bartók és Debussy műveiből.

Akadémiai díj tanároknak

A Magyar Tudományos Akadémia 1969-től lehetőséget ad középiskolai tanárok számára, hogy kutatómunkát végezhessenek. 1997 óta a támogatási rendszer évente tizenkét tanár tudományos tevékenységének eli[illegible]

Szemethy Imre

TELEVÍZIÓ

MTV 5.50 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.05 Terra X 10.50 Pomázi képeslapok 11.00 Túrabakancs 11.30 A szerelem jogán 12.00 Déli harangszó, híróra, híradó 12.15 Körzeti híradók 12.25 A. K. T. 12.40 [redacted] Ablak 18.45 Körzeti híradók 19.00 Família Kft. 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Ally McBeal 20.45 Extrém koktél 21.00 Óperencián innen és túl. A magyar miniszterelnök amerikai útjáról 21.50 Miért pont én?, avagy a csiga is megbotolhat 22.05 Hírek 22.10 Aktuális 22.30 Kenó 22.35 X-akták 23.25 Pigalle, francia film 0.50 Képújság

MTV 6.00, 7.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45, 7.45 Határtól határig 7.15 VilágKép 8.00 Tudóra 9.00 Szomszédok 9.35 Kincsestár 11.00 Tanoda 12.00 Déli harangszó, híróra 13.00 Tévémagiszter repríz 14.00 A gyűsz\nyi erdő lakói 14.25 Bor és hatalom 15.50 Telesport 17.25 Évszakok 17.40 Delta 2000 18.10 Európa Galéria 18.35 Energia ABC 18.40 Lyukasóra 19.30 Mesetár 19.50 Magyarok cselekedetei 20.00 Híradó, sporthírek 20.30 Magyar Ház 20.55 Minden, ami zene 21.00 Körtánc 22.05 Az állás, olasz film 23.40 Mélyvíz 0.20 A. K. T. 0.35 Napbúcsúztató

ra ri-port-ré 10.15 Szerelmek városa, francia játékfilm 11.40 Esti kérdés 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Lóverseny 12.35 Talpalatnyi zöld 13.20 Váltó 13.55 Mozgó Kép 14.35 Hubertus 15.00 VirTUS 15.30 Pop-sa-rock 16.00 Fiatalok másfél órája 17.35 Mese 18.00 Híradó 18.20 Közép-európai magazin 18.44 Hej, hej, helyesírás! 19.00 Összkép 19.35 „Áttűnések", Jenny 20.45 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.25 Sportpercek 21.40 Gyilkos törvény, kanadai játékfilm 23.30 Híróra 23.45 Vers 23.50 A per, angol játékfilm

TV2 6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet 9.30, 16.00 Kakuk 10.00 Satöbbi 10.30 Follow me 11.00 Kukac 11.30 Közvetlen ajánlat 12.20 Mila szupersztár 12.45 1001 amerikai 13.10 Mindent tudni akarok! 13.15 Családi kötelékek 13.40 Édes hármasban 14.10 Egy titokzatos hölgy 14.50 Kedves nővérkék 15.15 Acapulcoöböl 16.25 Szupercsapat 17.15 Gazdagok és szépek 17.40 Sunset Beach 18.30 Szerencsekerék 19.00, 0.45 Tények 19.25 Tények plusz 19.50 Szerencsekerék-joker 19.55 Dáridó 22.00 Jó estét, Magyarország! 22.45 Szeszélyes éjszakák

TV3 11.55, 0.10 VH1 15.55 Pepsi Music Time 16.40, 23.15 A klinika 17.35 Robotzsaru 18.30, 22.45 Hír 3 19.00 A Simpson család 19.30 Egy rém rendes család 20.00 Walker, a texasi kopó 21.00 Mortai Kombat, am. akciófilm

SZÍV TV 15.30 Gerincjavító torna, Lazítson! 16.30 Sportműsor 18.30 Vahur 19.00 Zenei hírzárlat 19.30 Mosómacik 20.00 Celeste 21.00 Sportműsor, utána: Music Box

RTL KLUB 6.05 Varázslatos álmok 6.30 Jó reggelt! 9.00, 13.20 Receptklub 9.10, 16.30 Esmeralda 10.00 Borostyán 10.50, 16.00 Az első csók 11.15 Bibliai kalandok 11.40, 19.30 Barátok közt, 12.10 Hajsza az időn át,amerikai filmsorozat, utána: Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.30 Családi összejövetel 14.20 Wov! 14.45 Rajzfilmklub 17.20 100-ból egy, utána: Meri vagy nem meri? 17.55 Kétarcú lány 18.45 Híradó 19.05, 0.30 Fókusz 20.00 Most kapd el, Jack! 21.50 Híradó, időjárás-jelentés 22.05 Hétköznapi hősök 23.05 RTL Nightklub

MSAT 6.30, 16.00 Nickelodeon 8.00, 19.00, 23.30 Music Box 15.30 Rocktükör 18.30 Játszd újra… 19.30, 23.00 Alak-Art 20.00 Poirot 21.00 Dilizsaruk 21.30 Mit les, Mr. Beadle? 22.00 Álomsziget

BUDAPEST TELEVÍZIÓ 16.00-ig Játákcsatorna 16.01 Természetfilmek kedvelőinek 17.00 Péntek esti magazin Nagy Feróval 18.00 Mesefilm 18.30 Magazinműsor 19.00 Telefonos játék 19.30 Váljék kívánságára! 21.00 Beszélgetés tabuk nélkül 22.00 Citykrónika 23.00 Tűzoltók

EUROSPORT 8.30, 12.30, 18.30 Alpesi sí női vk 10.30, 13.15 Biatlon-vk 11.30, 14.15 Bob-vk 15.00, 20.00 Snooker német mesterverseny 17.00 Rövidpályás úszó Eb 19.00, 22.00 Csúszókorong-Eb 23.30 Ökölvívás 0.30 Extrém sportok

RÁDIÓ

MR KOSSUTH 9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.35 Kököjszi és Bobojsza 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.06 Vendég a háznál 13.20 Az Országos Rabbiképző Intézet Goldmark Károly kórusának felvételeiből 13.30 Halljad, Izrael! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Téli könyvvásár '98 15.06 Parlamenti ütköző 15.55 Kamatozó forintok 16.00 Délutáni krónika 16.25 Népzenei napló 17.06 „Magyarországról jövök…" 18.00 Esti krónika 19.06 Sportvilág 19.30 Esti családi mese 19.40 Téli könyvvásár '98 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.05 Részletek Komár László új karácsonyi lemezéről 21.25 Fórum – az idő tükrében 21.55 Szóló 22.00 Késő esti krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 Hangversenymúzeum 24.00 Hírek, időjárás, Himnusz

MR PETŐFI 6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Naprakész 14.00 Péntektől péntekig 17.05 Apukám világa 18.30 Délutáni csúcs 19.03 Nemzetközi slágerlista 19.30 Kölyökrádió. Van egy hely: a rendőrség székháza 20.00 Utazás a fehér sziklák országában 21.03 Világzene 22.00 Sounds of Europe Day 13.00 Hírpercek 23.15 Ennyi… 24.00 Éjfél után…

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.05 Pódium 9.18 Magyar zeneszerzők 10.05 Irodalmi-Élet-Képek 11.00 Népszerű operarészletek 11.40 Népdalkórusok 12.00 Hírek, időjárás 12.05 Hangverseny délidőben 13.23 Hangverseny a Mindenki zeneiskolája hallgatóinak 14.05 Születésnapi beszélgetés a 70 esztendős Dobai Vilmos rendezővel 15.05 Kamaraegyüttesek felvételeiből 15.55 Poggyász 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Muzsika 18.55 Téli könyvvásár '98 19.05 Berlioz: Beatrix és Benedek, kétfelvonásos vígopera 20.56 Kamarazene 21.50 Petőfi Sándor minden verse 22.05 A kórusirodalom mesterműveiből 22.35 Kamarazene 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

SZÍNHÁZ

Operaház: A bolygó hollandi (Nádasdy bérl. 2. ea. 7) – ***Erkel Színház:*** A denevér (Gyurkovics bérl. 2. ea. 7) – ***Budapesti Kamaraszínház – Tivoli:*** A velencei kalmár (7) – ***Budapesti Operettszínház:*** Hello, Dolly! (7) – ***Játékszín:*** Bűnbeesés után (7) – ***József Attila Színház:*** Budapest, te csodás! (Gáli József bérl. 1. ea. 7) – ***Kamra:*** Rosencrantz és Guildenstern halott (7) – ***Kolibri Színház:*** A szebeni fiúk (du. 3) – ***Kolibri-fészek:*** Jeremiás, a hóember (de. fél 11) – ***Kolibri-pince:*** Trágár töredékek (este 9) – ***Komédium:*** Striptease (7) – ***Madách Színház – a Thália Színházban:*** Csillagok Buffalóban (7) – ***Madách Kamara:*** Az utolsó hősszerelmes TH (du. 6) – Hofi: Élelem bére (éjjel fél 11) – ***Mikroszkóp Színpad:*** Hopp, te Zsiga! (fél 8) – ***Nemzeti Színház:*** A kőszívű ember fiai (7) – ***Várszínház:*** Libikóka (7) – ***Radnóti Színház:*** Nem félünk a farkastól (7) – ***R. S. 9. Stúdiószínház:*** Damaszkusz felé (7) – ***Színpad-szín:*** A kurvapecér 1-2. (este 8 és fél 10) – ***Stúdió „K":*** Keserű bolondok (fél 8) – ***Szkéné Színház:*** Szomorú szimfónia (8) – ***Térszínház:*** Godot-ra várva (7) – ***Thália – nagyszínpad:*** Csillagok Buffalóban (7, a Madách Színház vendégjátéka) – ***stúdió:*** A postás mindig kétszer csenget (fél 8 és éjjel fél 11 is!) – ***Új Színház:*** Rettenetes szülők (7) – ***Stúdiószínpad:*** Tóték (du. 3) – ***Vidám Színpad:*** Utánunk a viccözön! (7) – ***Vígszínház:*** A Kieselbach Galéria képaukciója (du. 5) – ***Pesti Színház:*** A dzsungel könyve (7) – ***Korona-pódium:*** Eszenyi Enikő otthonában (Ruttkai Éva bérl. 7) – ***Budapest Bábszínház:*** Kékszakáll (felnőtt ea. este 6) – ***a Játszó-téren:*** Zsiráfnyakú cica (de. 10) – ***Bartók-emlékház:*** Hegedűs Endre és Devich Gábor hangversenye (du. 6) – ***Lézerszínház:*** Pink Floyd (fél 8) – ***Holdvilág Kamaraszínház:*** Segítség, ember! (du. fél 3)

Lelki segély

A Matáv által támogatott Lelki segély telefonszolgálat ingyen hívható számai: Balassagyarmat: 06-80-505-502; Budapest, Caritas: 06-80-505-503; Budapest, Élet: 06-80-505-525; Debrecen: 06-80-505-510; Eger: 06-80-505-506; Győr: 06-80-505-507; Hatvan: 06-80-505-508; Kaposvár: 06-80-505-509; Kecskemét: 06-80-505-511; Miskolc: 06-80-505-515; Miskolc-Csanyik: 06-80-505-512; Mosonmagyaróvár: 06-80-505-513; Ózd: 06-80-505-514; Sopron: 06-80-505-516; Székesfehérvár: 06-80-505-517; Szekszárd: 06-[redacted]

A LÁNCHÍD KÖR december 12-én, szombaton 16 órakor Luca-napi gyertyagyújtási ünnepséget rendez. Fellépnek: a Zoboraljai gyermekcsoport, vezető: Jókai Mária, a Becsei Gimnázium diákjai, Kanalas Éva énekes. Helye: Sissi étterem (Bp. I., Dísz tér 8.). A rendezvény támogatói: Horváth Mihály Szakalapítvány, Mobil[redacted]

A Kisteleki Alapítvány felhívása

A Kisteleki Alapítvány bírálóbizottsága (Somogyi Könyvtár, Szeged, 441., Pf. 6701) közli:

A Kisteleki Ede emlékezetére alapított pályadíjat tizedik alkalommal 2000. november 26-án, a névadó születésnapján osztjuk ki. Fölhívjuk a Szeged múltjával, jelenével, jövőjével foglalkozó kutatókat, hogy pályamunkáikat 2000. május 31-ig ajánlva küldjék meg.

A feltételek a következők: 1. Csak kiadatlan, a pályázat céljára, első példányban készült, legalább öt, [redacted] 20 betű [redacted] hely (n)] terjedelmű, Szegeddel kapcsolatos mű nyújtható be. A pályaműveket kötve vagy fűzve egy példányban kell beadni. 2. A pályamű tárgyát nem szabjuk meg. A tárgyválasztást (új tárgykörök feldolgozását, új források feltárását, új szempontok érvényesítését), valamint a pályamű stílusát, nyelvhelyességét értékeljük. Előnyben részesítjük a következő témák kidolgozását: a tanyai kapitányságok története; a szegedi határból keletkezett községek önállóvá válásának története; a szegedi plébániák [redacted] Szeged történelme 1945 után (egy-egy korszak vagy egy bizonyos tárgy szerint); közéleti szereplők, tudósok, művészek életrajza. 3. A bizottság egy díjat (100 000 forint), továbbá két, egyenként 50 000 forintos és két, egyenként 30 000 forintos jutalmat ad ki. 4. A díjnyertes és jutalmazott pályaművek a Somogyi Könyvtár állományába kerülnek. 5. A pályázat jeligés. 6. A bizottság döntését titkos szavazással hozza. 7. A díjazottakat levélben értesítjük, a közvéleményt pedig a díjkiosztásról a Dél-Magyarország hasábjain tájékoztatjuk.

[redacted]ség

Szemlér Mihály

Pesti szülétés festő 1850. szept. 15-en a Maraszboni növendékek kiállításon az olajfestésből kitüntetést nyert. 1851. nov. 2-án a második kiállítás alkalmából szintén.

Ney Ferenc. Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat évkönyve. I. f. 1846–1851.
Pest. 1852. →

32 l.

VIII. KELETI MŰVÉSZE

1371. VIRÁGTARTÓ, vörös-fekete zsirkő schwarzer Speckstein, mit Reliefblätt

1372. ÖT TÁNYÉR, porcellán, kék-vörös-a szörülve: Johanneum szám Nr. 101. dekor. Japan. XVIII. Jh.

1373. ÖT TÁNYÉR, porcellán, kék-vörös-a rülve: Johanneum szám Nr. 103. Jap Japan, XVIII. Jh.

1374. PEREMES TÁLKA, fajánsz, világos: XIV. sz. — Kleine Schüssel, Fayence Rakka, XIII—XIV. Jh.

1375. TÁNYÉR, fajánsz, kék indák közt, l mit Bergmann. Persisch, XVII. Jh.

1376. ZÖMÖK VÁZA, kékmázas cserép, öb mit weiter Mündung. Persisch, XIII

1377. TALPAS PALACKVÁZA, ezüst, k XVIII. sz. — Flaschenvase mit Fuss sisch, XVIII. Jh.

Szemlér Mihály (1833-1904) művészete szervesen kapcsolódik Marastoniéhoz, kinek akadémiájában nyerte festőművészeti ismereteit. Itt kedvelte meg a litográfiát, melyet nem annyira portrék, mint inkább illusztrációk készitésénél használt fel. Az ő akadémikus-volta azonban már nem oly hideg, mint Marastonié. Igazi magyar mű-

Szemlér mily »modern« is tudott lenni, azt mutatja az ujévi üdvözlő lap, melyben van valami Gavarni frissességéből.

Szemlér rézkarc-oeuvre-je az itt bemutatott lapokból áll. Ezek valamennyien az 1850-60-as évek fordulója körül Pesten készültek, tehát Marastoni karcaival együtt érdekes emlékei a pesti magyar biedermeyernek. E minőségükben elsősorban a Fővárosi Muzeumot fogják érdekelni, miért is kötelességünknek tartjuk, hogy ennek a gyorsan fejlődő intézményünknek egy-egy teljes sorozatot ajándékképen felajánljunk. A régi Pest szerényebb művészei közül helyet kér kiállitásunkon a szorgalmas

28. ERDŐSSY BÉLA: Az Aréna-ut és Fasor tal
aus Budapest. Vierfarbenlithographie. –

Szemlér (Semler)

Mihály

Semler Mihály, festő, Pestről, 19 éves korában, 1852—53 a festők és szobrászok előkészítő szakosztályát látogatta, majd Christ. Ruben mesteriskolájának növendéke volt.

Fleischer Béla 84-l

Energol-ügy: elvitték a vizsgálót, áll a nyomozás

Az adórendőrség felállításának egyik következményeként várhatóan hónapokkal elhúzódhat a rendőrségen több nagy gazdasági bűncselekményben a nyomozása. Az APEH Bűnügyi Igazgatóságának létrehozásakor ugyanis többségében éppen a nagy olajügyekben dolgozó nyomozókat csábították el az ORFK-tól és a BRFK-tól a rendőrökénél lényegesen nagyobb fizetés ígéretével.

Az ORFK szervezett bűnözés elleni igazgatóságán még tanulmányozza az eddig összegyűlt több ezer oldalas aktacsomagot az a nyomozó, akit a közelmúltban bíztak meg az Energol-ügy rendőrségi vizsgálatának befejezésével. Elődjét, aki az elmúlt hónapokban nyomozott az Energol Rt. százmilliós adócsalással gyanúsított vezető tisztségviselői ellen, a rendőrökénél lényegesen magasabb fizetés ígéretével elcsábította az APEH Bűnügyi Igazgatósága. Az Energol-ügy minden részletét jól ismerő tapasztalt vizsgáló távozása miatt a tervezettnél várhatóan hetekkel, hónapokkal később zárják le az ügy aktáit.

Lapunk információi szerint az Országos és a Budapesti Rendőr-főkapitányságon számos más nagy gazdasági bűncselekmény nyomozása állt le a gyakorlott, s a konkrét esetek részleteit ismerő nyomozók távozása miatt. Köztük számos olyan büntetőeljárás befejezése is várat magára, amelyeket a budapesti robbantásos-leszámolásos bűncselekményekkel összefüggésbe hozott személyek, illetve vállalkozásaik ellen indítottak.

Az Energol Rt. tulajdonosainak és vezetőinek a nevét az elsők között hozták összefüggésbe a fővárosi robbantásokkal és alvilági leszámolásokkal. A gyanúsítás szerint a cég több százezer liter olajat értékesített fiktív vállalkozásoknak, ezzel jelentős adóbevételtől fosztotta meg a költségvetést. Hasonló gyanú alapján indult eljárás a Conti Car Kft. tulajdonosai ellen. A rendőrség a Conti Car- és az Energol-ügyben elrendelt letartóztatásokat 1997-ben áttörésként értékelte a robbantásos-leszámolásos bűncselekmények tetteseinek és azok megbízóinak a felkutatásában. A gyanúsítottak közül volt, aki több mint húsz hónapot töltött letartóztatásban. Ma már csak azokat tartják fogva, akiket időközben más bűncselekmények elkövetéséért elítélt a bíróság. A nyomozás irányítói nemrég azt ígérték, áprilisra a nagy olajügyekben befejezik a vizsgálatot, s az ügyiratokat vádemelési javaslattal átadják az ügyészségnek. Az APEH Bűnügyi Igazgatóság felállításának hatására megindult elvándorlás azonban várhatóan hetekkel, ha nem hónapokkal elnyújtja még az eljárásokat.

F. Gy. A.

Lehoczki István

APRÓSÁG

– Ó, mi csak valami egészen egyszerű, nyúzni való 8000 forintos melegítőcskét szeretnénk a gyereknek!

Dioxinfelhő Duisburg felett

Egy fémhulladék-újrahasznosító üzemben bekövetkezett műszaki meghibásodás nyomán dioxintartalmú por került a Ruhr-vidéken fekvő Duisburg levegőjébe, ám erről csak három nap elteltével kapott tájékoztatást a helyi lakosság. A teleptől egy kilométerrel délre eső térségben csütörtök délelőtt 820 nanogramm dioxint mutattak ki a műszerek egy kilogramm porban, ami nyolcszorosa a megengedett határértéknek – jelentette az *MTI*.

Szegedi tüntetés egy iskoláért

SZEGEDI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Mintegy 1500 diák és szülő tüntetett csütörtök este a szegedi városháza előtt. A felvonulók a Csongor Téri Általános Iskola tervezett bezárása ellen tiltakoztak. Az iskolát korábban nem tervezték megszüntetni, felzárkóztató pedagógiai programját elismerték. Az iskolában nincs létszámhiány. A városban sokan úgy vélik, a hirtelen jött bezárási terv annak a következménye, hogy vevő került az Eötvös József Gimnázium épületére, azt akarják a Csongor téri épületbe költöztetni.

Felszólalt a tüntetésen a Gutenberg János Általános Iskola szülői munkaközösségének képviselője is, és egy másik bezárásra ítélt iskola nevében szolidaritásáról biztosította a Csongor térieket. A tüntetők levélben kérték, hogy az önkormányzat vegye le a mai képviselő-testületi ülés napirendjéről az iskola bezárásának ügyét, és a szakmai érveket újragondolva fontolják meg még egyszer a tervezett döntést.

Balsay a közlekedésfejlesztésről

MTI-JELENTÉS

A keleti és nyugati, illetve az északi és déli irányú tranzitforgalmat egyaránt lehetővé tevő földrajzi előnyök kiaknázására a kormány tíz évre szóló, hatszázmilliárd forintos beruházási programot dolgozott ki – mondta el csütörtökön Kecskeméten Balsay István. A Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára a városban rendezett közlekedéstudományi konferencián tartott előadást.

Utóbb sajtótájékoztatón közölte, hogy a mostani kormányzati ciklusban meg fog épülni a szekszárdi és a párkányi Duna-híd, valamint a főváros tehermentesítése érdekében az M0-ás úthoz kapcsolódó híd is. Az államtitkár úgy vélte, hogy reális esély van a tervezett dunaújvárosi belső körgyűrű, az itteni híd, valamint a Kecskemét–Székesfehérvár–Veszprém közötti autópálya egy évtizeden belüli megépülésére is.

Az autópályák, vasútvonalak, repülőterek, ipari parkok beruházásai mellett azonban – hangsúlyozta – nagyon fontos, hogy a figyelem immár ráirányuljon a településeken belüli és a közeli településeket, kistérségeket, régiókat összekötő infrastruktúra fejlesztésére is, mert e téren nagy a lemaradás.

Veszélyben a török idegenforgalom

MTI-JELENTÉS

Ankara igyekszik meggyőzni a turistákat, hogy a legutóbbi robbantásos merényletsorozat nem fenyegeti a Törökországban szabadságukat eltölteni kívánókat.

Ahmet Tan török idegenforgalmi miniszter szerint, a szakadár Kurd Munkáspártnak (PKK) tulajdonított erőszakhullám rövid távon károkat okozott az ország gazdaságában létfontosságú szerepet játszó idegenforgalomnak. Rámutatott: a külföldi kormányok és a sajtó eltúlozza a biztonsági kockázatot.

„A PKK terrorizmusának tizennégy esztendeje alatt mintegy 100 millió turista érkezett Törökországba, vidámak voltak, lazítottak és hazatértek. A 30 000 ember közül (akik a konfliktusnak áldozatul estek), még 30 külföldi sem volt" – közölte a török idegenforgalmi miniszter a Reutersnak adott interjúban.

Talha Camas, a Török Utazási Irodák Szövetségének (TURSAB) elnöke a Reutersnak kijelentette: „1991 óta hasonló fenyegetéseknek vagyunk kitéve, és a török hatóságok tudják, hogyan kezeljék a problémát".

Orangután a fogászaton

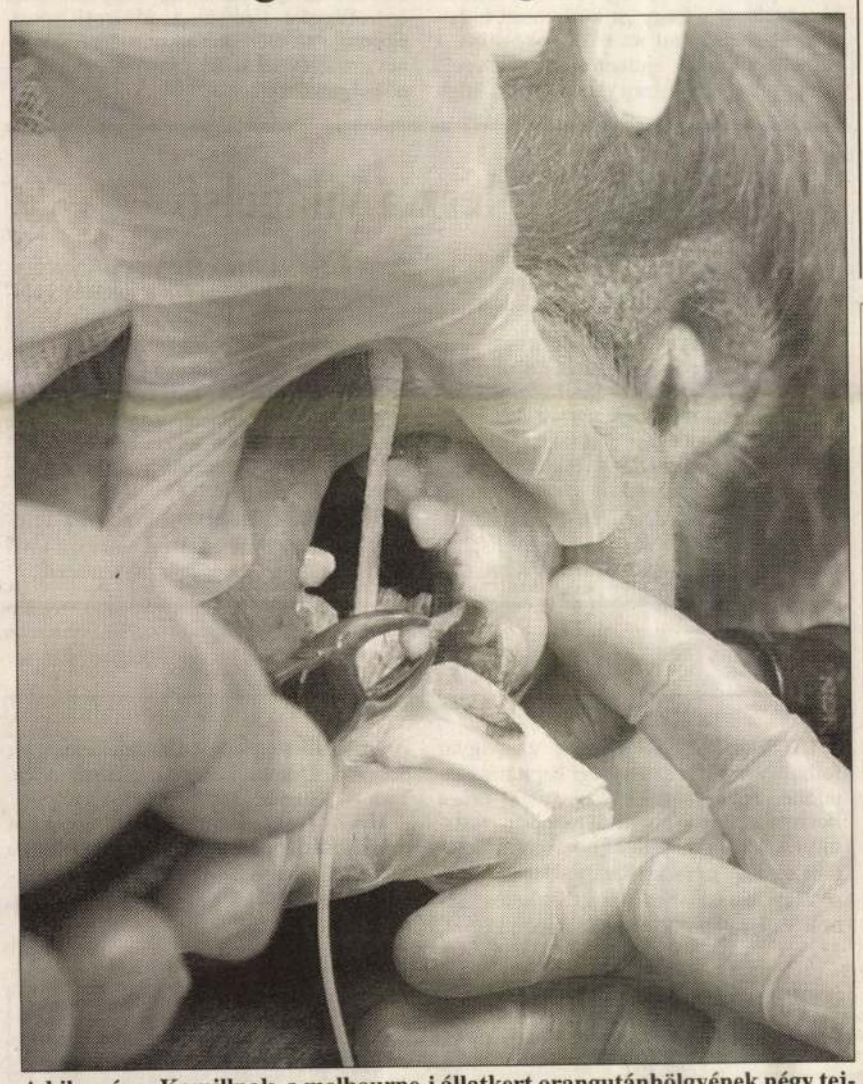

A kilencéves Kamillnak, a melbourne-i állatkert orangutánhölgyének négy tejfogát kellett kihúzni, hogy segítsék fogváltását. A műtéthez elaltatták Kamillt, s közben átesett egy alapos kivizsgáláson is

REUTERS-FOTÓ

HÍREK

Kétezer márka pénzbüntetésre és számítógépének elkobzására ítéltek Németországban egy férfit, mert az interneten Viagraként árult mentolos cukorkát. Az illető 34 férfit szedett rá. Mindazonáltal a cukrok hatottak: vérbőséget okoztak ugyan, csak éppen másutt, mint ahol a Viagrától várták. A vevők mérgükben bírósághoz fordultak.

MTI

PAIS DEZSŐ-DÍJ. A nyelv- és nyelvjárás-történeti, névtani kutatásokban évtizedekig betöltött meghatározó szerepéért és a személynévkutatás új útjainak, módszereinek megalapozásáért B. Gergely Piroska nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanárnak ítélte oda a Pais Dezső-díjat a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete mellett működő szakmai bizottság. A kitüntetést csütörtökön a zalai megyeházán Varga László elnök adta át a nyelvtudomány kandidátusának.

BÍRÓSÁG ELŐTT A BOKSZOLÓ. Továbbra sem tudott ítéletet hirdetni a Fővárosi Bíróság a fiatalkorú ifjúsági válogatott bokszoló büntetőperében, mert ügyvédje – nem tudni, miért – nem jött el a tárgyalásra. N. J. életveszélyt okozó testi sértés vádja miatt került bíróság elé. A vád szerint 1998. február 7-én erősen ittas állapotban a budapesti E-Play discóban szórakozott. Véletlenül beleütközött M. Z.-be, akit – anélkül, hogy a sértett erre okot adott volna – ököllel többször megütött. Ütlegelésének a biztonsági őrök vetettek véget. M. Z.-t életveszélyes állapotban szállították kórházba.

HAMIS MAGYAR ÚTLEVELEK. A román határőrség több olyan személyt feltartóztatott a román–magyar, illetve a román–bolgár határon, akik Magyarországon beszerzett hamisított Schengen-vízummal, illetve hamisított magyar útlevéllel próbáltak kilépni az országból – jelentették be csütörtökön Bukarestben. A román határőrség és idegenrendészet országos parancsnokságának közleménye szerint a borsi határátkelőnél három román állampolgár útlevelében hamisított Schengen-vízumot találtak az ellenőrzésnél. A feltartóztatott személyek elmondták, hogy a hamis vízumokat Magyarországon vásárolták 1200–1500 német márkáért.

A LÉG LÉPŐ (ismeretlen mester rajzai) címmel nyitja meg Banga Ferenc kiállítását ma délután fél hatkor Szemethy Imre, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagja a GOLD ART Kortárs Képzőművészeti bemutatótermében (XIII., Katona József u. 10/A). A tárlat 1999. április 7-ig tekinthető meg, hétköznaponként 15 és 18 óra között.

VOLT, NINCS, LESZ címmel rendezi meg estjét a Jelenkor Kiadó ma 19 órakor a Műcsarnok előadótermében. Parti Nagy Lajos A hullámzó Balaton, Garaczi László Mintha élnél, Polcz Alaine Éjjeli lámpa című újra kiadott munkájából, Vári Erzsébet fordító pedig Venedikt Jerofejev regényéből, a Moszkva-Petuskiból olvas fel. A beszélgetést Váradi Júlia vezeti.

BEVÁNDORLÓK. Tizenöt koszovói albánt, nyolc kínait és két szerbet fogtak el csütörtök hajnalban a balassagyarmati határőrök. A csoport tagjai különböző időpontokban érkeztek az országba, egy elhagyott munkásszálláson gyűjtötték össze őket, majd néhány nap múlva egy kisbuszban szállították a nemzetközi társaságot a határ közelébe. Az egyik üzem biztonsági őre figyelt fel a gyár melletti bokrok között megbúvó csoportra. Kihallgatásukkor elmondták: 1000 dollárt, illetve 3000 ezer márkát kértek tőlük ismeretlen személyek azért, hogy Németországba szállítsák őket. Ezt az összeget odakint kellett volna ledolgozniuk.

KIZUHANT A HARMADIKRÓL. Súlyos, életveszélyes az állapota annak a huszonkét éves fiatalembernek, aki csütörtök kora este kizuhant harmadik emeleti lakása ablakából a főváros III. kerületében, a Lukács György utcában. A férfit az Országos Baleseti Intézetbe szállították a mentők. Feltehetően baleset történt, a tragédia okairól és körülményeiről lapzártánkkor nem lehetett többet megtudni.

PLUSZ EGY KENÓNAP. A Szerencsejáték Rt. bevezeti a szombati kenósorsolást – tudatta közleményében a vállalat. A számsorsjátékon eddig csak munkanapokon lehetett fogadni.

Nyitott házasság

Torgyán élesen bírálta a sportminisztert a „kisgazda" értekezleten

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az időpont zseniális (csütörtök reggel, kilenc óra), jó érzés ilyenkor beleszippantani a Kossuth téri levegőbe, majd bemenni a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumba, kitenni az asztalra a kulcsokat meg a pénzt, átsétálni a detektoros ajtón, szinte csukott szemmel fölmenni a miniszteri tanácsterembe, nem utolsósorban fölkészülni arra, hogy kisgazda politikusok beszélnek majd a sportról.

Rövid várakozás után hosszú, tömött sorban sok ember lép ki *Torgyán József* dolgozószobájából: mindenekelőtt Torgyán József, aztán *Szabadi* államtitkár és FTC-elnökhelyettes, *Fenyvesi* országgyűlési képviselő és ferencvárosi ügyvezető elnök, *Szabó János* honvédelmi miniszter és Kispest-társadalmi elnök, *Berenyei* HM-infrastrukturális osztályvezető, *Lányi* országgyűlési képviselő és potenciális UTE-megmentő, *Szabó* UTE-elnök, valamint *Őze* UTE-igazgató. Alig férnek el egymás mellett.

Várkonyi sajtófőnök kezdi: éppen véget ért egy tárgyalás, majd bemutatja az urakat, köztük Lányit, aki az „Újpesti Dózsa jövendőbeli funkcionáriusa". Aztán Torgyáné a szó, aki Lányit társadalmi munkásként aposztrofálja, majd közli, áttekintették a magyar sport helyzetét, és következtetésekre jutottak: gond, probléma van a sportlétesítmények vagyonkezelői jogával és a profi (-nak nevezett) futballbajnokság átszervezésével.

Szabó honvédelmi miniszter következik: papírról olvassa, hogy most beléptünk a NATO-ba, ezért a katonák fizikai állapotán javítani kell; a honvédelmi tárcának ehhez szüksége van a Honvéd létesítményeire, tehát az Ifjúsági és Sportminisztérium ne akarja megkapni a Honvéd létesítményeit. „A vagyonkezelői jogok a minisztériumnál maradnak, az ISM-nek a tevékenység megszervezésével kell foglalkoznia!" – hangzik a kvázi parancs. Szóba kerül az államháztartási törvény, meg a koalíciós megállapodás: már csak emiatt sem kerülhet az ISM fennhatósága alá a Honvéd, az FTC és az UTE (ez új motívum). Újra Torgyáné a lehetőség: úgy vélekedik a profi (-nak nevezett) bajnokság átszervezéséről, hogy a reform valóban elengedhetetlen, viszont akik ott ülnek mellette mind, azok felhívják a többi sportklub figyelmét, hogy nem lehet földrajzi szempontok alapján eldönteni, mely csapatok szerepeljenek egy bajnokságban, tudniillik ez ellentmond az egészséges vetélkedés szellemének. „A leghatározottabban szembefordulunk az ISM elképzelésével" – mondja konkrétan, aztán magával is szembefordul, mert hozzáteszi, hogy „nem kívánjuk kenyértörésre vinni a dolgot".

Torgyán Lányira néz – aki a március 25-i UTE-közgyűlés után a klub társadalmi elnöke lesz biztosan –, és közli, hogy már csak azért is meg kell menteni a patinás klubot, mert borzasztó lenne, „ha nem lesz egy Újpest, *akit* megverhetünk". Torgyán „az FTC és az FKGP elnökeként, valamint miniszterként is" határozottan kiáll a patinás egyesületért: „Harminc évig voltam ügyvéd Újpesten" – szögezi le. Így már érthető.

Lányi örül „főnöke" határozottságának – szeme se rebben az Újpesti Torna Klub elnevezésre –, s az UTE kapcsán arról beszél, hogy a klub csődhelyzete „árt az egyetemes magyar sport fejlődésének"; „a huszonnegyedik órában vagyunk, és márciusban, amikor sok gyerek elkallódik a parkban és szipózni kezd"; „kutya kötelességem szerény képességeim szerint segíteni az UTE-nak"; s hogy a lényeg: „sportszerű küzdelemben győzzön a jobb". A stratégia az, hogy utasítani kell a BM-et, tartsa be a klub és a tárca között 1993-ban köttetett, még érvényben lévő szerződést (adja oda tehát azt az évi százharmincötmillió forintot, amelyet januártól megvont, illetve amelyet az ISM a saját hatáskörébe vont), ellenkező esetben per (!) lesz; a környék összes vállalkozója és az önkormányzat fogjon össze.

Lányi végül kijelenti, hogy „beszéltem már Deutschcsal, és kértem a pénzt", illetőleg, hogy „a tősgyökeres újpestiek és az új újpestiek is egységesek ebben a kérdésben". (Ez utóbbiak a káposztásmegyeriek.) Torgyán, miután újra visszakerül hozzá a szó, kőkeményre vált: „arról kellett meggyőződnünk, hogy semmilyen koncepciója nincs az Ifjúsági és Sportminisztériumnak", s hogy „minden lényeges kérdésre az a válasz: majd később dolgozzák ki". A miniszter hozzáfűzi, hogy „ideje lenne az ISM-nek nyilvánosságra hoznia írásos anyagát".

Arra a kérdésre, nem lesz-e abból probléma, hogy bírálják az ISM-et, Torgyán rezzenéstelen arccal válaszolja: „Deutsch elképzelése tarthatatlan" (mármint az FTC-létesítmények és az UTE ügyében), s hogy „házastársak között vannak megbeszélések", meg fogják beszélni hát, nem lesz ebből semmi gond.

A délutáni kormányszóvivői tájékoztatón kérdésre válaszolva *Borókai Gábor* hangsúlyozta, hogy szó sincs koalíciós konfliktusról, pusztán kisgazda sajtótájékoztatót rendeztek délelőtt az FVM-ben. A szóvivő szerint jól haladnak a tárgyalások Deutsch és Torgyán között a sportlétesítmények kezelői jogáról.

Ezek után már csak az a kérdés, hogy mi szükség volt a délelőtti összejövetelre.

Kucsma: Le a kalappal!

Sevcsenko „Blohin" és „Ronaldo" a bravúr után

LABDARÚGÁS

Szó szerint nemzeti üggyé vált Ukrajnában a Dinamo Kijev fényes előmenetele a Bajnokok Ligájában, hiszen a Real Madrid kiejtése után *Leonyid Kucsma* is többszörösen megemelte kalapját a címvédőt felülmúló együttes tagjai előtt. Az államfő mámorosan méltatta az immár elődöntős csapat teljesítményét, és az egyesület jelenlegi labdarúgóit a Dinamo 1975-ös, illetve 1986-os, egyaránt KEK-nyertes futballistáihoz, *Andrej Sevcsenkót* pedig a mindkét KEK-diadalban részes, aranylabdás *Oleg Blohinhoz* hasonlította. A huszonkét esztendős csatár szerezte a kijeviek mindhárom gólját a páros mérkőzésen (1-1, 2-0), s ezzel főszerepet játszott abban, hogy a Dinamo megfosztotta a spanyol szuperklubot boldogságos történetének legszebb kárörömétől. Mint tudják, a Bajnokok Ligája idei döntőjét Barcelonában rendezik, és a madridiakat már annak a gondolata is gyönyörűséggel töltötte el, hogy éppen a Nou Camp stadionban ünnepelhetik nyolcadik győzelmüket a BEK-ben, illetve a BL-ben.

Spanyol szakos Sevcsenko REUTERS-FOTÓ

Az édes álmot felváltó keserű valóság: a Real már nem lehet ott május 26-án a Nou Campban, a Dinamo és Sevcsenko viszont igen. A nyáron a Milanhoz igazoló ifjú klasszis nem is mulasztotta el megemlíteni, hogy „óriási volna, ha újra azon a pályán játszhatnék", az *újrával* félreérthetetlenül utalva egy korábbi fellépésére, amelynek során mesterhármast ért el a katalán katlanban (az előző BL-sorozat csoportmérkőzésén: Barcelona–Dinamo 0-4). Nem mellesleg: ahogyan Kucsma Blohinnal, úgy az ukrán sajtó egyenesen *Ronaldóval* vetette egybe Sevcsenkót, bár az egekbe emelt gólfelelős sietett leszögezni: „Nem szeretném, ha bárkivel összehasonlítanának." Majd hozzátette: „Számomra egyébként nem kétséges, hogy pillanatnyilag az argentin *Gabriel Batistuta* a világ legjobb csatára."

A negyeddöntő másik rangadóján a Manchester United véghezvitte azt, amivel több mint négy évtizeden át hiába próbálkozott: elbúcsúztatott egy olasz csapatot (2-0, 1-1). *Alex Ferguson* brit szakvezető véleménye szerint „a két mérkőzés alapján a továbbjutás teljesen megérdemelt", az Inter köreiben viszont nem győznek sopánkodni *Ze Elias* hajrábeli nagy helyzete és *Schmeichel* kapus még nagyobb védése, valamint *Veissiere* francia játékvezető ítéletei miatt. A milánóiak két 11-est kérnek számon a bírón, de igazából az első találkozón nyújtott halovány produkciójukon kellene siránkozniuk...

A Bayern ellenben itt is, ott is meggyőző – sőt, nagyon simán győző – volt a Bundesliga-riválisa Kaiserslauternnel szemben (2-0, 4-0), a Juventus pedig újólag bebizonyította: sok kis lépéssel is messzire lehet jutni (2-1 és 1-1 az Olimpiakosszal szemben). A hovatovább hagyományosan finalista együttes már megint ott van a nagyterem előszobájában, miközben a többi dél-európai favorit – ősszel a Barcelona, most meg a Real Madrid és az Inter – „kifogyott" mellőle.

Obligát kérdés az elődöntő előtt: létezik-e döntő a Juve nélkül?

H. I.

KEK-NEGYEDDÖNTŐK

Maccabi Haifa–**Lok. Moszkva**	0-3	0-1
Valerengen–**Chelsea**	0-3	2-3
Mallorca–Varteks Varasd	0-0	3-1
Lazio–Panioniosz	4-0	3-0

Nem áprilisi tréfa

A Belügyminisztérium két héten belül átadja sportingatlanait az ISM-nek

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Belügyminisztérium április elsején adja át sportingatlanait az Ifjúsági és Sportminisztériumnak – közölte lapunkkal *Valenta László,* a Belügyminisztérium kabinetfőnöke. Az aktussal nem csupán magát a létesítményeket kapja meg az ISM, hanem a fenntartásukra fordított pénzt is, amelynek mértékéről még folynak a tárgyalások. A BM csak a szolnoki vízitelepre tart igényt, ennek fenntartója a Szolnok Megyei Rendőrfőkapitányság lesz. Vitatott a Margit-szigeti teniszstadion sorsa, mivel a föld a fővárosi önkormányzaté, a felépítmény egy részét a minisztérium építtette, de van olyan is, amelyet a kerületi önkormányzat. Egyelőre úgy tűnik, hogy a stadiont a BM az ISM-mel közösen finanszírozná, legalábbis addig, amíg nem tisztázódik pontosan a létesítmény tulajdonjoga. Valenta munkatársunknak kijelentette, hogy *Pintér Sándor* belügyminiszter hivatalba lépésekor lemondott arról, hogy a sportegyesületet közvetlenül támogassa, az addig erre költött pénzt – mintegy 135 millió forintot – átadta az OTSH-nak, s ez az összeg az idén a sportminisztérium költségvetésében szerepel. A kabinetfőnök nem érti, miért fenyegetőzik *Lányi Zsolt*, hiszen a Belügyminisztérium a költségvetésből a pénzt a közbiztonság javítására, az önkormányzatok működésére kapja, az ISM pedig a sportra. Valenta szerint a költségek nem keveredhetnek, különben zavarossá válik a finanszírozás, elvész az adófizetőkkel szembeni felelősség.

Deutsch elhalaszt, Kovács összehív

MLSZ-ügyekben már sok minden meglepő és mulatságos

MUNKATÁRSAINKTÓL

Rendkívüli elnökségi ülést hívott össze keddre *Kovács Attila,* a Magyar Labdarúgó Szövetség – *Deutsch Tamás* sportminiszter döntése nyomán működésében felfüggesztett, ám a FIFA által változatlanul elismert – elnöke. A tanácskozásra Kovács meghívta az MLSZ ellenőrző bizottságának valamennyi – az elnökéhez hasonló sorsú, Deutsch, illetve a FIFA szerint másként megítélendő – tagját, valamint *Berzi Sándor* korábbi és jelenlegi, megbízott főtitkárt is.

Arra a kérdésünkre, hogy mi lesz a témája az értekezletnek, Kovács röviden válaszolt: – Kötelezettségeink vannak a FIFA-val szemben, egyebek közt határoznunk kell a sportminisztérium döntése elleni peres eljárás kezdeményezésének megszüntetéséről. És azt hiszem, ideje áttekintenünk a február negyediki ISM-döntés óta történteket.

A sporttörvény módosítását, *Deutsch Tamás* ifjúsági és sportminiszter jogkörének szűkítését kezdeményezte tegnap benyújtott javaslatában *Csizmár Gábor.* A szocialista képviselő sajtótájékoztatóján tarthatatlannak nevezte, hogy Deutsch élet-halál uraként irányítja a sportági szövetségek működését. Úgy vélte, a szövetségeknél – az „egyéb" köztestületekhez képest – a miniszter példátlan beavatkozási joggal bír: dönt a nyilvántartásba vételükről, a költségvetési támogatásukról, sőt az adókedvezményeikről is. A tárca vezetője továbbá beavatkozhat a szervezetek belső működésébe és gyakorolhatja felettük a törvényességi felügyeletet.

Csizmár ezért azt javasolja, hogy a nyilvántartásba vétel, a belső működésbe való beavatkozás joga kerüljön a bírósághoz; az illetékes miniszter csak a törvényességi felügyeletet gyakorolhassa. A szocialista képviselő szerint minderre azért is szükség lenne, mert Deutsch eddigi működésével csak zavart okozott a Magyar Labdarúgó Szövetségben, és jogszerűtlen döntéseivel lejáratta hazánkat a nemzetközi sportszervezetek előtt. „A miniszternek azon is el kellene gondolkodnia, hogy milyen következtetéseket von le eddigi tevékenységéből" – mondta Csizmár Gábor.

Deutsch Tamás levelet írt Berzi Sándornak, amelyben kéri: értesítse az MLSZ március 19-ére tervezett rendkívüli közgyűlésének küldötteit, hogy a közgyűlést elhalasztotta – tájékoztatta az *MTI-t* csütörtök este *Morvai Katalin,* az Ifjúsági és Sportminisztérium sajtófőnöke, aki egyúttal tolmácsolta a miniszter véleményét azzal kapcsolatban, hogy Kovács Attila keddre összehívta az MLSZ rendkívüli elnökségi ülését. Deutsch szerint ez a lépés nem meglepő, mert „Kovács eddig is meglehetős nagyvonalúan kezelte a törvényeket, s mostani lépése is jogszerűtlen, elvégre az MLSZ elnökének és ellenőrző bizottságának felfüggesztése érvényben van, mint ahogy a szövetség irányítására kirendelt felügyelőbiztos megbízatása is".

Deutsch – ugyancsak sajtófőnökén keresztül – reagált Csizmár Gábor sporttörvény-módosító javaslatára is: „Meglepő és mulatságos, mégpedig azért, mert az 1996-tól hatályos sporttörvényt a szocialista kormány készítette elő és fogadta el. Egyetlen párt szavazott ellene: a Fidesz".

Vizes környezet

Társelnökké választották Pepó Pál minisztert

ÚSZÁS

MUNKATÁRSUNKTÓL

Társelnökké választotta tegnapi ülésén a Magyar Úszó Szövetség elnöksége *Pepó Pál* környezetvédelmi minisztert. A tárca vezetőjének megbízatása a jövő év végéig szól. A miniszter az eseményt követő sajtóbeszélgetésen elmondta, hogy *Gyárfás Tamás* elnök és *Ruza József* főtitkár felkérésére vállalta a feladatot, melyet nem pusztán reprezentációnak tekint. Hangsúlyozta, hogy „a környezeti tudatformálásban mind az úszásnak, mind a minisztériumnak jelentős a szerepe", semmi meglepő nincs tehát abban, hogy éppen őt szemelték ki a posztra. A *Népszabadság* kérdésére, miszerint milyen módon lesz képes megfelelni a sejthető szövetségi igénynek, a „pénzszerzésnek" Pepó Pál úgy felelt: „Engem nemcsak azért kértek fel, hogy pénzt invesztáljak a sportágba, ám az természetes, a lehetőségeimhez mérten megpróbálok majd segíteni". Egy másik, a kisgazda politikusok sportban vállalt tisztségeire utaló kérdésre a miniszter azt válaszolta: ez a megbízatás személyre szóló, úgyhogy kár lenne összefüggést keresni a fővárosi sportegyesületek élére került párttársainak kinevezése és az ő úszószövetségi társelnöksége között.

Vendég lesz a világelső

FALLABDA

MUNKATÁRSUNKTÓL

A világelső *Peter Nicol* is Budapest vendége azon a jövő szombati gálán, amelyet a Mammut Bevásárló- és Szórakoztató Központban rendeznek. *Dékei Szabolcs,* a verseny főrendezője – hosszú éveken át ő volt a házigazdája a budaörsi nagy nemzetközi tornáknak – további három világsztárt is „beszervezett": eljön az angol *Paul Johnson* (4. a világranglistán), továbbá itt lesz a skót *Martin Heath* (5.) és az ír *Derek Ryan* (12.). A négy nagymenő mellett pályára lép a magyar válogatott szövetségi kapitánya, *Colin White* is, no meg az egyik legtehetségesebbnek tartott hazai fiatal, *Fülöp Sándor* is. A bemutató keretében – Magyarországon először – páros squasht is láthat az érdeklődő közönség. Dékei tervei között új fallabdacentrum létrehozása is szerepel, amelyet a hárshegyi Hotel Európa tőszomszédságában építenek fel: ha minden az elképzelések szerint alakul, a jövő évi Hungarian Opent már ott rendezik.

HÍREK

BICSKEI BERTALAN, a magyar futballválogatott szövetségi kapitánya kijelölte keretét március 27-ére és 31-ére, a liechtensteiniek elleni budapesti, valamint a szlovákok elleni pozsonyi Eb-selejtezőre. A névsor: Király, Babos; Korsós Gy., Lakos, Fehér Cs., Szekeres, Sebők V., Hrutka, Mátyus, Szamosi; Pisont, Halmai, Illés, Madar, Dárdai, Somogyi; Sebők J., Dombi, Fehér M., Sztipánovics, Tőth N., Hamar.

HAZAI győzelem az észak-amerikai profi kosárlabda-bajnokságban: Orlando Magic–Chicago Bulls 103:94 (a vendégcsapatban Dávid két percet játszott). *(Orlando)*

NÉPSZABADSÁG

OLVASÓ- ÉS KÖZÖNSÉGSZOLGÁLAT TELEFON: 250-0110

EŐTVÖS PÁL elnök, főszerkesztő • KARCAGI LÁSZLÓ, TAMÁS ERVIN, ZALAI ISTVÁN főszerkesztő-helyettesek • FRISS RÓBERT, SOÓS KÁLMÁN, TRIPOLSZKY LÁSZLÓ lapszerkesztők • GYENES LÁSZLÓ, KELEN KÁROLY segédszerkesztők • MIKÓ F. LÁSZLÓ művészeti vezető • FEJÉR GÁBOR képszerkesztő • ROVATVEZETŐK: Budapest: BERKÓ PÁL • Érvek, vélemények; levelezés: BOSSÁNYI KATALIN • Hazai tudósítások: FALUS GÁBOR • Gazdaság: FERENCZ GÁBOR • Sport: JAKAB JÓZSEF • Külföld: NAGY CSABA • Fotó: RÉDEI FERENC • Hír és információ: VAJDA PÉTER • Társadalompolitika és kultúra: VÖRÖS T. KÁROLY • Kiadja a Népszabadság Részvénytársaság • Minden jog fenntartva! • Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ vezérigazgató • Vezérigazgató: GÜNTER GIFFELS • Lapigazgató: RÓZSA GYULA • Hirdetési igazgató: SZELES PÁL • Terjesztési igazgató: MIKLÓS IMRE • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest III., Bécsi út 122–124. Telefon: 250-1680. Telefax: 368-9098. Hirdetési ügyekben telefax: 388-9567, 368-9857 • A Népszabadság Rt. levélcíme: 1960 Budapest. Internet-cím: http://www.nepszabadsag.hu • Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok és a Kiadói Kereskedelmi Kft. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (HELP). Előfizethető a HELP ügyfélszolgálati irodáinál, a kézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál és a kiadónál (Telefon: 250-1680/terjesztés, fax: 368-8844). Előfizetési díj egy hóra 1094, negyedévre 3282, fél évre 6584, egy évre 13 128 Ft • Szedés: Népszabadság Fényszedő Kft. • Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: LENDVAI LÁSZLÓNÉ vezérigazgató. Internet-cím: http://www.lang.hu/szikra.nyomda. E-mail: szikra@lang.hu • INDEX: 25 001 ISSN 0133-1752 BP. – ISSN 0237-3777 VIDÉK • A Népszabadság Rt. a Matesz tagja.

Szemes Dutop Jestö

Szöveg említi részvételét a Mártis Művészet Kiállításán 1946

1966. Szt. 27 Magyar Nemzet

Szintén zené

A seregszemléken a tendenciák a reskedők, körükben a részvétel

megtéveszté egykor, amint fölvételi tesztlap gyanánt kiadá néki természeti munkarajzait?

Hinném, ha szökni tudó állkapcám hamarost nem cáfolná.

Más ügyben viszont daltárgyi fűtősegédünk mindmegújra tornáztatja a bihari nyergest s tili-toli bennszülöttjét lassúdan topánzá.

Egytelkű, ám hatdioptriás plajbászhámozó létére zálogcsapó ősökkel ugyanse dicsekedhet, ám a pitvaros szeléndek lóbázása kismufti túlon-tágult teognómiájához képest.

Sem gulyabőgető teátrizmusra hangolt részecskepulnizó, sem tőkemérleti cenzusban járatos drogista nem kételkedhet, hogy gyömkelegbe illő szabadalmas ábrái nem afféle tucatblinker-tákolmányok, így azokat számtanilag egyez-

vagni tobzó ajánlat.

Ápékontó a tromfot is kiütve, benne a felfuvalmi alkattan oly modikulturális kényszermagzatára ismerhetünk, kit – hogy se egy – se másfelé ne nyargalhasson – túlórába hajló döntetlenig telelni bocsájthatunk némi szappanbor és lúdgömböc kíséretében.

Képzelemmel páros tudatlanság biztosíthat korrektúrát ama gyakorlatnak, hogy immár körzedmagunkkal egyenesbe jőve teljességbe hozzuk a gyorsolvasati nadálymódszer úttörőjének perszonálkémiáját, s tájkörzeti mellképét – akár a magoslati vadőr merkurszondáját – befektetői szándékkal elcédulázzuk.

A zsúpmonostori jegyző saját betűivel házilagosan terítéköli magát:

Szemethy Imre

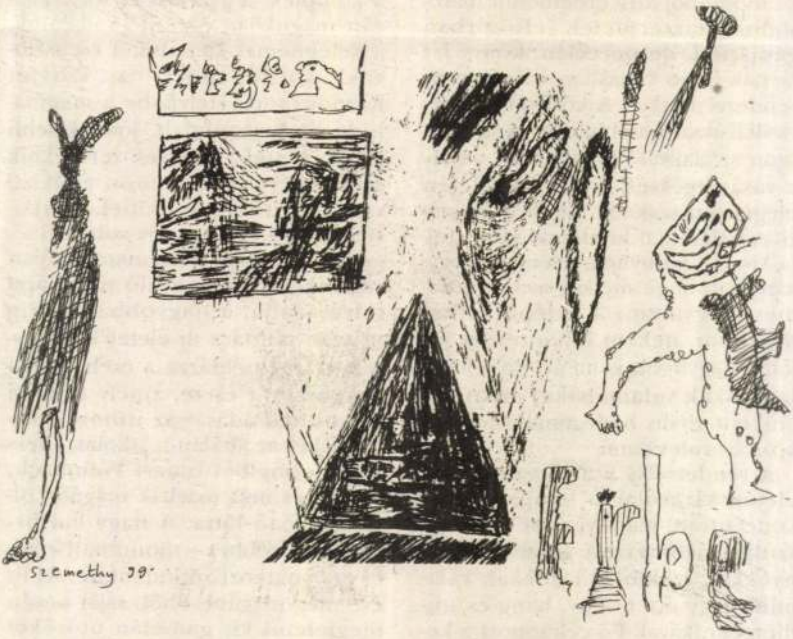

1999. MÁRCIUS 12.

18

maguk letisztult formájukban és kiélezett valójukban mindig egészen pontosan nyomon követhetőek. Belekukkanthatunk az előre eltervezett jövőbe, a már létező praktikák közelebb kerülhetnek hozzánk a kulisszák közszemlére bocsátása okán. Mindemellett egy folyamatosan, évente jelentkező rendezvénysorozat – különösképpen, ha az minden szempontból a világ legnagyobbika – saját életet is él, fejlődik, tradíciói vannak, alakítja magát környezetéhez. Egy szakmai vásár esetében ez az alapterület és a látogatókiállítók számának folyamatos növekedését jelenti, no meg a bevételét. A Frankfurti Zenei Vásárt idén huszadik alkalommal rendezték meg, csaknem százezer látogató bolyongott a hat pavilon sűrű stand-sorai között.

A helyszínválasztás nem véletlen. Az amúgyan semmitmondó várost Európa gazdasági ütőerének szokás nevezni, fő nevezetessége (vagy mondjuk inkább így: jellegzetessége) az igénytelen ceruzaszerű torony-irodaház, köré települt a vásárváros. Itt egész évben áll a bál, a különféle iparágak, illetve a gazdasági szempontból arra érdemesült iparosodott szakterületek (elsősorban gépjármű, de porcelán, könyv is) tartják forró váltásban világméretű rendezvényeiket. A környéki söntés virsliárussal kombinálva kicsit lazít azon az alapvető hangulaton, amely a vásár egészét, főként az elején megtartott szakmai napokat jellemzi. A bejáratnál hivalkodó tábla, rajta Mona Lisa nyújtja felénk névjegykártyáját, hogy anélkül nem is érdemes megváltani a belépőt. Nem mondom, nekem kifejezetten jól jött a begyűjtött kemény, de vékony lapocskák valamelyike, mikor az említett virslis bodegánál a fogaim közé szorult valami.

A rendezvény a nyolcvanas évek elején kizárólag a hangszerekre koncentrált, mára viszont ez kiegészült a nyomtatott zenei kiadványokkal, szakfolyóiratokkal, valamint négy éve a fény, hang és stúdiótechnikával. Fő célcsoport a kezannyira evidens, hogy aki nem jelenik meg, az igazából nem is számít. A szakmai napok valójában nekik szólnak, érdemes akkorra időzíteni a szükséges tárgyalásaikat, mert a hét második felében kezdődik a sáskajárás, az addig kintmaradtak szépen elfoglalják megérdemelt helyüket a hangszerek mögött. A műkedvelőktől a zenetanárokon keresztül a neves művészekig mindenki végigtapogathat, kipróbálhat mindent, ki tudja, miből lesz a cserebogár; sőt az utolsó napon a placcon lévő cuccok javarészét az eredeti ár töredékéért meg lehet vásárolni. Marketing szempontból, de a lődörgő számára is üdvös a cégek emblémáival díszített csecse-becsék és hordtáskák korlátlan hozzáférhetősége: az egész napos bámészkodásra magunkkal hozott szendvics mellé pakolhatjuk a végtelen számú prospektust és a vásár nagyméretű napi újságját.

A nyitást megelőzően olyasmiket lehetett olvasni, hogy konszolidáció, perfekcionizmus, uniformizálás. A keleti blokk és a rubel alapú elszámolás megszűnésével eltűntek a komplex, a gyártást és forgalmazást magukban egyesítő vállalatok, a kelet-német Demusa, a csehszlovák Musicexport, a szovjet Raznoexport. Helyükbe a megmaradt, de szétszabdalt, jóval kisebb cégek léptek, amelyek termékeik minőségével és immáron áraikkal sem jelentettek senkinek konkurenciát. Az eltelt tíz év volt szükséges ahhoz, hogy a kis maradékokat valamelyik prosperáló nagycápa felvásárolja, a nagyobbak pedig nyugati mintára új életet kezdhessenek. Ezt példázza a cseh Petrof zongoragyár esete, amely további piacon maradását az itthoni lakásokból és az általános iskolák énekzene termeiből ismert Weinbach, Rösler és más márkák magába olvasztásában látta. A nagy hal bekapja a kisebbet – mondhatnánk – és ez vonatkozik mindenkire. Az öt éve még magánerőből, saját nevén megjelenő kis gamelán ütősöket

Szemlér Mihály litográfus

Mür. I. 5. 20.

Gyűjtő II. évf. 6–8. sz. Ex-libris.

27,175. l.

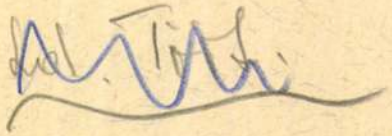

Szemlér Mihály
festo.

Vasárnap elbogadta.

Verdi-korát!

KÉPZŐMŰVÉSZET.

A „Nemzeti Szalon“ tavaszi tárlata.

A „Nemzeti Szalon“ szinte lázas művészeti tevékenysége is egyelőre véget ér, — a jövő őszig. Es most bucsuzóul egy kisebb igényü tavaszi kiálitást mutat be, nehány jó nevü mester és tehetséges ifju művész tetszetősebb, eladásra szánt munkáit és egy nemrég elhunyt uttörő művészünk: *Szemlér* Mihály művészi hagyatékát.

A „Nemzeti Szalon“ derék igazgatójának, *Ernszt* Lajosnak, nagy érdeme az, hogy a Szalon művészi munkálkodásába mindig beleszövi a művészettörténet fonalát is. Utóvégre ne csak a jelennek éljünk, de tiszteljük a multat is, mert a mult szép emlékei ringatnak bennünket illuziókba s ezekre még a leggyötrelmesebb kenyérszerzés gondjai közt is szükségünk van.

És tanulságos is a mi nemzeti művészetünk multját s annak letünt alakjait kiásni az ismeretlenség homályából. Művészetünk régmultját letaposta a tatár és a török, amit lehetett Bécsbe lopott az osztrák s nekünk jóformán csak a hire maradt meg. Az alig multon is rést ütött a lezajlott szabadságharc és művészetünk történetét csak törmelékekből rakhatjuk össze, mint egy mozaik-képet. A kisebb művész-alakokra, a névtelenebb uttörők harminc, negyven év előtti munkájára már ma is alig emlékezik valaki. Azért hasznos, ha egy-egy művészi kollekcióval felidézzük emléküket.

Szemlér Mihály, aki 1833-ban Pesten született s itt most pár hónapja halt meg, 32 év óta mint rajztanár működött a belvárosi főreáliskolánál. Sokan ismertük, akik tőle tanultuk a szabadkézi rajzolás elemeit, de hogy mennyi mindent festett, azt még a volt tanitványai sem tudták, hát még a nagyközönség, mely az évtizedek óta hallgató művész létezését sem sejtette. Pedig nagy ambicióval festett, különösen lelkesedve a magyar történelemért; a magyar genret pedig igaz szeretettel és igen jó humorral kultiválta. Hogy régebben, a 70-es években meg is dicsérték érte, mutatja az is, hogy Gödcsy a régi iskolai fali képek festését reá bizta. Történelmi vásznai közül a legnagyobbat hálája jeléül Budapest székesfővárosra testálta. Ez a kép azt a jelenetet mutatja, midőn Gara megvédi Mária királynét a lázadó horvátoktól. Műértéke megállapitásánál csak azt emlitsük fel, hogy egészen *Marastoni* hatása alatt áll, akinek Szemlér különben tanitványa is volt, s aki maga is inkább csak kosztüm-festő volt, a thetrális magyar történelmi képek egész sorozatát hagyva hátra. Sokkal jelentékenyebb Szemlér szerepe ott, ahol korát .esti, az ötvenes

PH.

1904. április 17., vasárnap.

Bemlér Mihály 2

PESTI HIRLAP

és hatvanas évek alakjait és életképeit. Ilyen becsesebb alkotásai a „Választási mozgalmak“ és a „Típusok a 60-as évekből“ cimü rajzkollekciók. A népies genre terén legzamatosabb képe talán: „A jókedvü bojtár“ cimü, mely a „megy a juhász szamáron“ — megénekelt jelenetét idézi föl, azzal a módositással, hogy itt maga a szamár is ordit, nemcsak a szamárháton daloló öreg bojtár. Több humoros képe van még, különösen a somogyi nép életéből meritve. Mint tájfestő a művész hideg, kemény, egészen jelentéktelen.

A modern festők kiállitására térve át, ezektől mintegy 170 művet láthatunk, többnyire olcsón megszerezhető vásznakat. Értékesebb köztük *Pörge* Gergely vásári miniatüre képeinek gondosan megválogatott kollekciója, melyek e finom tehetségü művészünket méltán állitják Pállya Celesztin és Pettenkofen mellé. Néhányat már sajtó-napján elkapkodtak közülök. Érdekesek a hódmezővásárhelyi *Tornyai* János vázlatai is, szélesen, de biztosan odavetve.

Az ismertebb nevü mesterek közül szép képeket állitott ki *Knopp* Imre (köztük „A bölcső“ és a „Jezsuita lépcső Budán“), feltünik *Katona* Nándor remek napsütésü téli tájképe; *Bihari* Sándor szolnoki tanulmányai közül küldött többet, közte két szép nagyobb genre-képet; *Márk* Lajos aktja, *Boruth* Andor művészi becsü női feje és „Csavargó“-ja, *Bruck* Miksa „Bártfai konyhá“-ja, *Reske* Géza jó humoru genre-képe, *Rubovics* Márk feltünően jó és igaz hatásu téli tála, *Baditz* Ottó tájképe, *Túry* Gyula „Dóm belseje“, — *Nadler* Róbert szép napsütéses falusi utcája, *Edvi-Illés* Aladár kitünő aquarelljei, *Balázs* Vera igen bájos gyermek-rajzai, *Háry* Gyula „Kigyóbüvölő“-je, *Sándor* Béla poetikus „Virrasztása“, *Berkes* Antal szép fejlődést tanusitó tájképei, *Nagy* Vilmos finom tanulmánya, *Márkó* Ernő, *Déry* Béla, *Molnár* János tájképei, S. *Zsolnay* Julia virágfestményei, *Ferenczy* Valér intérieur-je, *Gulácsy* portraitja, *Vörös* Ernő finom hangulatu „Esős esté“-je, *Rácz* Sándor kuruzsoló vén asszonyai, — mind emlitésre méltó vásznak.

A szobrok között szenzációsabbak *Lányi* Ignác szoborkarrikaturái, melyeket mult évben a műcsarnokból a közerkölcsre való hivatkozással *utolag* kitiltottak. Itt látjuk Széll Kálmánt uszónadrágban, Podmaniczky bárót mint Alvó fakir-t, Ujházit, — a „mester“-t s Pichlert a nagy nőhódolót.

Hogy lehet-e ezeket kiállitani, — a közerkölcs szempontjából?

Miért ne lehetne?

Ha a festett és rajzolt karrikaturának van létjogultsága, miért ne volna a plasztikus karrikaturának?

Kézdi-Kovács

—

55. Az Ország-Világ 1881. 513 o. Szemlértől „Kortes-világ" c. tollrajzot hoz, amely ornamentális keretben, a mulattatás céljának megfelelő apró jeleneteket és figurákat ábrázol karikaturisztikusan.

56. 1880-ban készült, Szemlér Lőrincné tulajdonában van.

57. Ehelyütt nem bocsátkozhatunk a Székely Bertalan színvázlatai és befejezett művei közötti — ugyancsak megmutatkozó — különbség okainak vizsgálatába.

58. A „Történeti Képes ABC"-hez, Bárány Ignác, Hohenauer Ignác és Pásztovay történelemkönyveihez készített illusztrációi a könyvek aulikus szellemének megfelelően jórészt a magyar királyok alakjait mutatják be. — (Ezeknek szépiavázlatai az O. Szépműv. Múz. Graf. Oszt.-án.)

59. Lyka Károly i. m. 116 o. és Gellért J. i. m.

60. Első Magy. rendszeres rajziskola, Pesth, 1861. — Elementar-Zeichen-Vorlagen für Mittelschulen, Pesth, 1873.

61. Lyka Károly i. m. 116 o.

62. Dienes L. „Jó Lajoska és rossz Gyurica" c. könyvének illusztrálását a címlap értelmében „francia eredeti után készítette" Szemlér — hihetőleg a negyvenes években Párizsban Gavarni rajzaival megjelent „Les enfants terribles" c. album volt a mintaképe. — A szófogadatlan gyermekekről szóló mesekönyvekhez készült Szemlér-illusztrációkat nem szerencsésen szabják meg az intőcélzatú írások szerzőinek, vagy kiadóinak kívánságai. — A Verne-könyvek illusztrálóinak stílusára emlékeztetnek Szemlérnek Radó Vilmos : „Benyovszky Móricz élete és kalandjai" c. könyvéhez készített rajzai .

63. A Barabás- és Szemlér-féle portré modelljének azonosságára Seenger Ervin hívta fel figyelmemet.

64. Ország-Világ, 1883. 796. o.

65. Szemlér Lőrincné tul. — kőrajzban repr. Magyarország és a Nagyvilág, 1868, 283 o.

66. Képzőműv. Szemle 1880. 134 o. „Hírek a műteremből" címen arról tudósít, hogy „Szemlér Mihály, e jónevű és tehetséges festő . . . az utóbbi időben majdnem teljesen visszavonult és műtermében felhalmozott számos érdekes képeivel semmiféle kiállításokon nem vesz részt . . ." A lapoknak készített illusztrációkon és néhány műkereskedők számára festett életképen kívül Szemlér — a korábban jelzett, önkéntes száműzetésében — teljesen a tájkép felé fordult.

67. 1856 : Alföldi vásár ; 1857 : Magyar tájkép ; 1857 : Magyarország I—II ; 1857 : Az est ; 1858 : Halászcsalád a Tiszánál ; 1865 : Puszta Rákoson.

68. Szemlér Lőrincné tulajdonában.

69. Új Idők, 1911. 45 sz. 458 o. közli a Munkácsyra vonatkozó adatot ; signálatlan cikk, valószínűleg Siklóssy Lászlótól.

26. Uo.
27. Uo.
28. Canzi friss akvarelljei (O. Szépműv. Múz.) egyrészt néhány nem éppen jellegzetesen Pest-városi figurát ábrázolnak, másrészt a továbbiak csupa művészt, zömében nem magyarokat.
29. Bp. Tört. Múz. Ujk. Oszt. gyűjt.
30. Új Idők, 1911. 45 sz. Régi karrikatúrák. 454 o.
31. 6 lapból álló rézkarcsorozatát a Szent György Céh 1915-ben adta ki ; közli A Gyűjtő, 1915. 200 o. és ua. 1916. 13 o.
32. Egybevethetők Gavarni illusztrációival a köv. művekben : Goncourt, E. : Gavarni (Mensch u. Werk) Berlin, é. n. ; Le Diable a Paris, Paris, 1845 ; P. de Kock : La grande ville. Paris, 1842—43.
33. Ez utóbbiakhoz közelebb állott Szemlér egyik volt tanítványa, majd sógora : „Laci von Frecskay", Bécs kedvelt karikaturistája a hatvan-hetvenes években.
34. Szemlértől elsőnek egy arcképcsoport jelent meg, 1860-ban : Kazinczy, Berzsenyi, Kisfaludy S. és Széchenyiről. Majd a Hunyadi-család, Garibaldi (1861) Teleki László, s a magyar szabadság vértanúinak (1671-ből : Nádasdy, Zrínyi P. Tattenbach, Frangepán) arcképei ; a Magyar királyok alakjai (Árpád- és Vegyesház, 1861) és Patrona Hungariae című, Pfeiffer kiadásában megjelent kőrajzai. Tört. litogrf.-inak címét közli Lyka, id. mű 113—14 o.
35. O. Szépműv. Múz. Új Magy. Képt. gyűjt.
36. O. Szépműv. Múz. Új Magy. Képt. gyűjt.
37. Vasárnapi Újság, 1861. 149 o.
38. Varju—Höllrigl : Ernst L. Magy. Tört. Gyűjteménye, Bp. 1932. 50 o.
39. Ország Tükre, 1865. 189 o. (A mogyoródi harctéren) ; uo. 265 o. (Hunyadi a rigómezei csata után) ; — Képes Világ, 1866. 248—49 o. (Martinuzzi meggyilkoltatása) ; — Magyarország és a Nagyvilág, 1868. 18—19 o. (Váci csatatér) ; — uo. 147 o. (1848-iki szerezsán).
40. E két művész idevonatk. kőrajzai a Tört. Képcsarnok gyűjt.-ben.
41. Kivételt csak azok a rajzai jelentenek, amelyeket a női közönségnek szánt Családi Kör számára készített ; ezek hős magyar asszonyok életéből merítik tárgyukat ; 1869 (Zsuzsánna a hazai tudománynak áldozik) ; 1870 (Zrínyi Ilona búcsúja gyermekeitől) ; 1872 (Rozgonyi C. férje segítségére siet).
42. Családi Kör műlapja, 1871. — 1. Tört. Képcs. gyűjt.-ben.
43. Családi Kör műlapja, 1872. — repr. Magy. Művelődéstört. V. k. 272 o.
44. Az e képhez készített ceruzavázlatai (O. Szépműv. Múz. Graf. O.) közvetlenebb felfogásúak, rajzuk nem mutatja a kőrajz merevségét. — A Fóti dal-hoz hasonló, történeti érdekességű eseményről számol be Szemlér a Széchenyi-szobor leleplezési ünnepén, 1880-ban készült tollrajzán ; a rajz riportszerű, az esemény szereplőinek megörökítését tartotta szem előtt készítője (M. Tud. Akd. gyűjt.-ben).
45. Az első négy tollr. repr. megj. Magy. Művelődéstört. V. k. 83, 84, 190, 191 o. és a Pesti Hírlap Vasárn. 1935. ápr. 14. sz. (Siklóssy L. Választási emlék c. cikkéhez) — A Választók tanyája az O. Szépműv. Múz. Új Magy. Képt.-ban. Kortesek c. tollrajza egyben Szemlér ex librise volt, megj. A Gyűjtő, 1913. 27 o.
46. A Kortesek és a Választók tanyája c. rajzain a hordók felirata : 1848. Ez nem jelenti azt, hogy valóban 48-as eseményt ábrázol a művész, mert pl. 1861-ben is közkeletű volt a lelkesítő 48-as év emlékének felidézése.
47. Vasárnapi Újság, 1872. 23 sz.
48. Az Ungar melléklete, 1842. — repr. Magy. Művelődéstört. V. k. 49 o.
49. Vasárnapi Újság, 1861, 149 o. (rajz jelz. : St [Sterio]).
50. Vasárnapi Újság, 1861, 149 o.
51. Jókai Mór : A magyar nép humora. Osztr.—Magy.-Monarch. I. k. 340 o.
52. Bp. Tört. Múz. Ujk. Oszt. tul.
53. magántulajdonban.
54. Vasárnapi Ujság, 1872. 281 o. (rajz jelzése : IK).

és rövid ideig Munkácsy[69] tartoztak Szemlér tanítványai közé, s aligha tévedünk, ha művészetük magyar szellemének rokonsága mögött az ifjúkori közös impulzust Szemlér Mihály alakjában is meglátjuk.

Tanulmányom adatanyagának egybegyűjtésénél segítségemre voltak: Szentiványi Gyula lexikonának bibliográfiai adatai; dr. Szemlér Lőrincné és a Szemlér-család többi tagjának képanyaga és szóbeli közlései.

1 A festmény címe: Biró uram. Munkácsy szavait dr. Szemlér Lőrinc idézi: Szemlér Mihály születésének századik évfordulóján rendezett emlékkiállítás katalógusában (Római fürdő, 1933. 6 o.); Szemlérnek erre az érdemére figyel fel az Ország Tükre kritikusa is „Falusi bíró" című életképével kapcsolatban (1865. 156 o.) „. . .szabadjon hinnünk, miként Szemlér tanárban kitünő genre festőt fog a haza birni, mire pedig különösen nemzeti életünk jellemzésénél, akkora szükségünk van."

2. Lyka Károly: In memoriam. Művészet, 1904, 112—116 o.

3. Ernst Lajos: A magyar képzőművészet úttörői. Szemlér Mihály. Nemzeti Szalon 1904. tav. tárl. katal. előszavában 14—16 o.
Kézdi—Kovács L.: A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata, Pesti Hírlap. 1904. ápr. 17.
Rottenbiller Ö. Szemlér Mihály. Ország-Világ, 1904. 376 o.
dr. Szemlér Lőrinc i. m.
Gellért Jenő: Szemlér Mihály. A bp. IV. ker. főreálisk. értesítője 1903—4.

4. Fleischer Gy.: Magyarok a bécsi képzőművészeti akadémián, Bp. 1935. 84 o.

5. Bp. Tört. Múz. Ujk. Oszt. gyűjt.

6. Uo.

7. Ezt megelőzően a Landau Lénárd vezette pesti rajziskolát látogatta, ahol a többi között Kovács Mihály és Molnár József kezdték pályájukat. Marastoni akadémiájára a főváros jelölte ösztöndíjasaként Szemlért és Grimm Rezsőt. (Vö. Kacziány Ö.: Grimm Rezső. Művészet, 1912. 211 o.)

8. Szemlér Lőrincné tul.

9. Fleischer Gy.: id. mű 84 o.

10. Szemlér Lőrincné tul.

11. Történeti Képcsarnok gyűjt.

12. Gracza Gy. Magyar Szabadságharcz Tört. III. k. 389 o. és Ezernyolcszáznegyvennyolc (szerk. Jókai, Bródy) Bp. 1898. 363 o.

13. Szépműv. Múz. Új. Magy. Képt. tul.

14. Bp. Tört. Múz. Ujk. Oszt. gyűjt.; ekkor készültek a „Kártyavetőnő" és „Tanulmányfő" című, 1852, ill. 1853-ban a Pesti Műegylet kiállításain szereplő képei is.

15. (Kertbeny Károly) Ungarns Männer der Zeit. Leipzig, 1862. 134 o.

16. Családi Lapok, 1857. közli: Művészet, 1912. 245 o.

17. Wurzbach lex. Wien, 1881. 42 k. 72 o.

18. Litográfiában megjelent: Ország-Világ, 1881. 4—5. o.

19. Pesther Lloyd, 1864. 157 sz.

20. Erre vonatkozó adat szerepel Bényi László: Munkácsy ismeretlen korai népéletképeiről c. tanulmányában, Szabad Művészet 1955. okt. — a Munkácsy-téma előzményeként általam említett Szemlér-képeken felül; Munkácsy Eppur si muove c. festménye is szembetűnő rokonságot mutat Szemlér egyik korábbi, dülöngéző öreg parasztot ábrázoló festményével.

21. Ország Tükre, 1861. 278 o.

22. O. Szépműv. Múz. Új Magy. Képt. és Szemlér Lőrincné tul.

23. Szemlér Lőrincné tul.

24. Vasárnapi Újság, 1855. 14 sz. 104 o.

25. Gellért J. i. m.

E képeit a hetvenes-nyolcvanas években festette, ugyanabban az időben, amikor bensőséges barátja, Székely Bertalan ugyanitt az övéit. Székely drámaibb, telt hangjától, borongósabb színeitől Szemlért megkülönbözteti csendes, derűs szemlélődésének Székelynél tárgyilagosabb hangja, s a nagy összefogó színfoltokon belül, rajzának részletezőbb gondossága. Székely ezeket a témákat festői képzeletének szabadabb áradásába foglalta, Szemlért inkább a téma tárgyi jellegzetessége ragadta meg. A tömörebb, szélesebb festői előadásmódra hihetőleg Székely példáján bátorodott fel.

Amit Szemlér tájai mondanak, s ahogyan azt mondják, nem új számunkra, de tünetként mégsem érdektelen, mert Szemlér az ő tájfestészetével mesgyén áll : benne csengenek még Markó s az ifjú Munkácsy hangjai — viszonylag későn — ; fiatalkori tájképein pedig — viszonylag korán — már a magyar „paysage intime" megteremtésében is részes : Székely és Mészöly felé mutat. Sokszor lep meg egy-egy sáros vagy szikkadt útjának, homokbányájának, buckáinak, palánkjainak „mészölyös" sivárságával, a nedvtelen talajban szívósan vegetáló fűcsomóknak Mészöllyel oly rokon, gyengéd — bár szárazabb — ábrázolásával. 1855-ben Kömlőn festett „Utilapu" és „Bojtorján" című képei — amelyeken a virágcsendéletet sosem festő Szemlér különös gondossággal merül el az igénytelen útmenti, parlagi füvek és kórók rajzi szépségeibe, karakterébe — is bizonyítja témáiknak ezt a rokonságát. Alaphangjuk szerénységének, festői szemléletüknek ez a rokonsága már Szemlérnek Mészöly fellépése előtti műveiből is kitűnik. Mindketten olyan meghitt, és magyarnak ismerős hangot ütöttek meg tájfestészetünkben, amelyre sajátosan magyar visszhanggal feleltek a tájak.

Szemlér tájképeinek az említett művészekéivel való rokon jegyei nem teszik őt eklektikussá, mert nem az egyesekre — a közös jegyeken felül is — jellemző egyéni hang az amiben rokon velük, hanem az élmény bensőségességében, a témákhoz való viszonyulásban s a légkör magyar lélegzésében. Bizonyságául annak, hogy az, amit magyar tájként ismertek fel mestereink, a különböző adottságúakból is hasonló festői élményeket hív elő. Szemlér tájfestészetének szerény, de korai nyomai is azt sejttetik velünk, hogy idehaza, és Daubinyéktól függetlenül megtörtént a magyar tájnak és a magyar festőnek az a bensőséges találkozása, amely a magyar realista tájfestés legnagyobbjainál — akár külföldön élve és festve is — újra s újra megismétlődött. Erről a találkozásról az elsők között ad hírt Szemlér.

A nyolcvanas években festett képeivel tájfestészetünk fejlődéséhez viszonyítva — Szinyei után, s a plein air diadalútja közepette — Szemlér lemarad. Amit számunkra őriz, az egyszerű fogalmazása, utolsó szintézise annak, amit ez az első generáció a magyar tájról tudott. Műveinek póztalan, bensőséges világával festészeti értékeinknek abba a csoportjába tartozik, ahol a kevéssé hivalkodó, igénytelen mez alatt a magyar ízeket tapinthatjuk.

Egész munkásságával azt a célt igyekezett szolgálni, hogy a nemzeti jelleg felülkerekedjék festészetünkben, s bizonyára része volt abban a művészi irányvállalásban, amelynek feladatait a keze alól kikerült művészek pályájuk során valósítottak meg. Aggházy, Deák-Ébner, Greguss Imre, Paczka Ferenc

16. Szemlér Mihály: Magyar táj. 1860—70 körül, olajfestmény.

a romantika felé húzó hajlamait, annak néha későszülött megnyilvánulásait. Leginkább két 1885-ben festett tájképén[68] : az egyiken két domb magas partja között mélyút húz felénk a kép előterébe. Két apró parasztember poroszkál rajta. E képének kompozíciójával a Poussin—Lorrain—Markó tájak szcenírozását idézi. Szemlérnél azonban a klasszicisztikus s a romantikus táj színpada valósággá válik, magyar természetté. Markó itáliai alkonyainak tobzódó színeit az egyszerű, kissé szomorkás magyar ősz színei váltják fel, amelybe jóleső fanyarságot és tárgyilagosságot hoz az út lila-barnás szürkéje. Parasztjai hazai földön járnak.

Másik képének témájával jellegzetesebb magyar tájat ragad meg : a síkságot. A keskeny földsáv fölé nagy ég borul, gomolygó fehér-szürke felhőzettel. A föld nedvesbarna és rőt színű. Egy vagy két szűrös ember apró alakját a készülő vihar sötétje szinte elnyeli. Az alkony színe még tükröződik egy tócsában. Kis színepizód ez, szerényen idomul a táj halk drámájához. E képének hangulatából, ha szerényebben is, Munkácsy Isaszegi csatájához hasonló megindultság csendül ki.

Szemlér tájképei közül színkezelésének és ecsetjárásának addig szokatlan erőteljességével válnak ki a szadaiak. Témáikban felismerjük azt a Szemlért, aki már az ötvenes években Mikén, Kömlőn és Hidvégen is a fészerek és udvarok igénytelen, egyszerű hangulatához folyamodott, amikor a magyar vidék jellegzetes ízeit akarta tolmácsolni. Magyar parasztudvarok hangulatát érezzük újabb, szadai képein is, ezeknek peremét is a szerény, porfogó akác őrzi, tájainak ez a komondora. De a keréknyomos föld göröngyét, a palánkok korhadt fáját, s a vastag vályogfal hepehupás felületét itt már széles, darabos ecsetvonásokkal, anyagszerűségükben érzékelteti, nem csupán formáik rajzosságában. A rekkenő déli nap árnyéka merészen tagolja a meszelt falat, a kazal szinte aranylik tőle.

nek robusztus, drámai hangjához vezetett. Ha egybevetjük Szemlér „Mihály gazda a falu kocsmájában" című tollrajzának[65] szellemét Munkácsy ugyanez időben készült „Részeges férj hazatérése" című festményével, megértjük az adomázó előadásmód sivárságát, holtpontját a realista lélekábrázolással szemben. Szemlér képén a házsártos asszony ököllel fenyegeti ittas férjét — Munkácsy gyermekét tápláló fiatalasszonya nem veszekszik, csak maga elé mered, a férj arcán bűntudat látszik. A csendben, feszültségben lejátszódó jelenet drámát érzékeltet, a másik, Szemléré — a hangos, rikácsoló, borszagú kocsmajelenet : bohózatot.

Nem szabad azonban elfelejtenünk, amikor az adomázó művek szellemét bíráljuk, hogy ez az a kor, amely néhány év múlva a magyar irodalom egyik legjobb népábrázolójának, Gárdonyi Gézának is tollára adta Göre Gábor paraszt-karikatúráját, a népi ízességnek ezt a torztükrét . . . Valóban nem sokat változott a művészek helyzete azóta, amióta Sterio „nagy szorgalommal és genialitással készült tanulmány-vázlatai feldolgozatlanul maradtak". Annak a közönségnek helyére, amelynek nem kellett Sterio igazabb hangja, új közönség került, s örökségül magával hozta elődeinek hazug, nyárspolgári népszemléletét. Ebbe a vasárnapias, derűs szemléletbe belefért Szemlér késői népéletképeinek híg adomázása is.

Tájképeit — hasonlóképpen — korának festészetéhez viszonyított szempontok szerint kívánjuk mérlegre tenni. Szemlélődő naturája Szemlért kezdettől fogva a táji természet szépségei felé fordította. Érzésvilágának egyszerűségét, őszinteségét itt a legkeresetlenebbül tudta kifejezni. Nyugdíjbavonulásától 1904-ben bekövetkezett haláláig már csak kizárólag a táji témák foglalkoztatták.[66]

Az ötvenes években, pályája legelején, s a következő évtized elején a Pesti Műegylet kiállításain szereplő festményei lappanganak, de címük elárulja, hogy az Alföld sík tája, alkonyai, a Tisza menti halásztanyák, a dunántúli lomboserdők és kunyhóik világa vonzza festői kedélyét.[67] Nem mutatják a címek, hogy ezekhez a témákhoz a telivér romantikus dramatizáló képzeletével nyúlt volna. Néhány korai tájképe úgy mutatja, hogy nincsenek „vészei" mint Kisfaludynak, nem vonzza a vihar elől megbújó emberek és fák rémületének kifejezése. Már legkoraibbnak vélt, kisméretű és kisigényű olajfestményein is feltűnik ecsetjének csendes magyar beszéde. Szalmatetős vályogkunyhók mellett, a kicserepesedett utak fölött a levegő sem moccan, hogy szinte hallatszik, ha a mezítlábas lány kezében a rocska víz meglocscsan, ha gémeskút nyikorog, vagy a kifogott lovak vályuból isznak. Képeinek színhangját is csendesre fogja. Zöldjeit a szürkékkel mohássá tompítja, sárgáinak élét mintha a nappal szivatná meg, egének kékje sosem harsány. Apró parasztmenyecskéin a szoknya piros színe avitt, ingüknek fehérét soha meg nem ropogtatja. A tájhangulat érzékeltetésében csak szűrt fények jutnak szerephez. Színeit nem gyújtja fel erős megvilágítás. A lombok áttetsző koronája néha ugyan megszínesedik a láthatatlan, lebukó naptól, de csak bágyadtan, a szürkület határán (16. kép).

Ez a halkszavú érzelmesség a tárgyilagos, naturalisztikus rajz és színkezelés mezébe öltözve is költői kedélyre vall, s elárulja festőjének néha még

szóhoz, mert azokon — az egyébként közvetlen előadásmódjába — többnyire belecsendül egy szertartásos hang: talán maga a megörökítés ténye színezi azt ilyenné.

—

Tanulmányunk az eddigiekben Szemlér munkásságának ismeretlen arculatával foglalkozott. 1849-es önarcképei mint honvéd curriculum vitae-k, Huszár a kocsmában és Patkó Pistája mint Munkácsy témaelődei, pesti karikatúrái és választási rajzai mint a hazai karikatúra történetét kiegészítő dokumentumok s a természet után készült paraszt-tanulmányai mint adalékok a valósághű népábrázolás felé: úgy hisszük megérdemelték, hogy kiemeljük őket a feledésből. Annál is inkább, mivel a Szemlér nevéhez és munkásságához fűződő homályos ismeretekben ez a művész mint szokványos zsáner- és tájképfestő dereng. Ennek a képzettársításnak alapjául azonban nem az e tanulmányban ismertetett — s mondanivalójuk eredetiségével, korai időpontjával kiemelkedő vagy festészetünkhöz való viszonylásuk miatt érdekes — művek szolgáltak, hanem egyrészt azok a népi zsánerjelenetek és figurák, amelyeket Szemlér sajnos szinte futószalagszerűen készített idősebb korában a hírlapok és a külföldi export számára, másrészt az olyan tájképei, amelyek stílusbeli túlhaladottsága már szinte készülésük idején is nyilvánvaló volt.

Ezért tartjuk szükségesnek Szemlér e kétféle munkásságának rövid összegezését és kritikáját.

Szemlérnek — pályája kezdetén — vitathatatlan volt az érdeme a magyar atmoszférájú népéletkép meghonosításában, megkedveltetésében, amelybe sok elődjének romantizáló s idegenből átültetett parasztábrázolásával szemben a hazai típusok és a magyar vérmérséklet jellegzetességét hozta. Sikerült megmozgatnia a korai szabvány-népéletképek archaizáló merevségét, jeleneteinek életszerűségével pedig felülmúlta Webert, Steriót, de még az eredeti képzeletű Újházyt és Jankót is.

A hetvenes-nyolcvanas évektől az Ország-Világ hasábjain szaporán megjelenő kőrajzú zsánerjeleneteivel és illusztrációival azonban már mint a műfaj veteránja szerepel, témáiban és figuráiban jórészt önmagát ismételve, s évtizedes gyakorlatának eredményeit előnytelenül használja fel egy elavult festészeti zsánerszótár készítésére. A reá következő nemzedék hírlapi életképezői közé — akik viszont a pesti, nyárspolgári közönség új népszínművi ízléséhez igazodva a népi zsáner édeskés, enyelgő hangját képviselik — Szemlér már nem tud friss szellemet hozni, de az ő régiesen csengő, emlékekből táplálkozó hangja amazokénál még mindig őszintébben hangzik. Az új művészeti koreszszülemény jobb ügy szolgálatára érdemes tehetségeket is hatalmába kerített. Jellegzetes példái: Roskovics Ignác „Pici piros almája", amely nagydíjat nyert 1885-ben és Aggházy Gyula „No ne izéljen" című képe, ugyanez évben „őfelsége által megvásárolva".[64] Ennek a honi népéletfestésnek csődje, siralmassága a Munkácsyval való egybevetéskor válik teljessé.

Ám Szemlér sem tudta Munkácsyt azon az úton követni, amely a magyar népélet valóságos arcának felismerése által is Munkácsy művészeté-

szerencsésen fordította át saját nyelvezetére. Nem lévén azonban vérbeli kolorista, a további kivitelben a tónusok nem tudtak ecsetje alatt színné elevenedni, differenciálódni.[57]

A színvázlatainak ugyanilyen frissesége jellemzi a kivitel kiszínezett merevségével szemben a történelmi tankönyvekhez készült illusztrációiban is.[58] Szemlér foglalkozott ugyanis egy Egyetemes stíl-isme és a Viseletek történetének megírásával is,[59] s bár e hatalmas munkának a bevégzésére nem került sor, kutatásainak eredményét s a történeti festészetben nyert gyakorlatát mégis az ifjúság szolgálatába állította ez illusztrációival. A hatvanas évek derekától kezdve erősen fellendülő népszerűsítő történelemírásnak és oktatásnak ilyen módon első és kis számú illusztrátorai között szerepelt.

A magyar vidék alakjairól készült sok száz tanulmányának is nyomát látjuk az iskolai rajzoktatás számára készített, néhány kötetes mintafüzetében.[60] Ezzel a nem mutatós, viszont hozzáértést igénylő munkásságával becsületes szolgálatot tett az általános iskolai rajztanítás — még kezdetleges állapotban levő — ügyének. Legnevesebb művészeink ismerték fel akkoriban a művészi ízlést is fejlesztő rajzoktatásnak a rendkívüli fontosságát, s Szemlér Thannal, Székellyel, Telepyvel, Újházyval, Orlaival és Jakobey Károllyal együtt készített iskolai szemléltető faliképeket 1873-ban.[61] Ezenfelül számos ifjúsági regényt és gyermekkönyvet is illusztrált.[62]

Művészi arculatának teljessége kedvéért említjük meg arcképfestészetét, amelynek stíluskaraktere — részben talán a megrendelők kívánalmaihoz való igazodás miatt — ingadozó: hol részletező természethűségre törekszik, hol pedig a megszépített vonások esztetikuma az életszerűség fölé kerekedik. A karikatúrában megmutatkozott eleven jellemábrázoló készsége csak néha dereng elő a biedermeieres simaságú festésmodor alól. Választékos színharmóniái is inkább kifinomult, megtanult festői ízlésre vallanak — de nem olyan festőegyéniségre, akit portréinak jellegzetes ismérvei az ügyes, szabatos, naturalista arcmásfestők sorából kiemelnének.

Az egyik, 1861-ben Farkas Mihály pesti asztalos céhmestert ábrázoló, litográfiában megjelent arcképe mégis érdekes egybevetéssel szolgál. A hatvan év körüli férfi karakteres fejét élethíven örökíti meg. Barabás Miklósnak ugyanerről a modellről tíz évvel korábban készített festményéhez[63] viszonyítva s éppen vonásaik azonossága miatt domborodik ki az a szavakba nehezen foglalható különbség, amely a Szemlér-féle tárgyilagos naturalizmust a Barabás-féle idealizáló naturalizmussal szembeállítja. Úgylehet, Barabás csak egy kicsit lazított ecsetjének nyomásán annak érdekében, hogy az orr vonalát „megnemesítse", duzzadását mérsékelje, csak az arc keretének adott lágyabb hangsúlyt a haj puhaságával, csak egy kevéssel ünnepélyesebb az arc kifejezése s a modell tartása — s a vonások azonossága ellenére eltűnik festményéből az a mesterséget mívelő, szikárabb ember, keményebb kifejezésű magyar arc, akit a Szemlér-féle arcmásból ismerünk meg.

Szemlér arcképeinek ez a fajta életszerűsége azonban csak viszonylagos (az eszményítőhöz mért), és rajzaihoz képest a festményein nem juthat

Tekintettel arra, hogy a művek, amelyekkel kapcsolatban Szemlér művészetének e jelenségére utaltunk, történelmi vonatkozásúak, Madarász példájához folyamodunk, mint olyanhoz, akinek művészete a hazai történeti festészet fénykorában a legplasztikusabban mutatja a művész és a közönség találkozásának s ugyanakkor a vázlat és mű viszonylagos egybehangzásának valódi feltételét. Ez a feltétel röviden: a művész zsenialitása. Madarász azt festette, azt tudta megfesteni, amit érzett s az ihletnek azzal az intenzitásával, amely közönséget teremtett magának. A közönség ízlése művészi életünk bontakozásának ebben a kezdeti korszakában hajlékony volt: az tetszett, amiről úgy érezte, hogy legjobban megfelel igényének. Az igénye pedig: a nemzeti tárgy volt, amely a hősi magatartás, az elnyomatás elleni tiltakozás magávalragadó hangján szól hozzá. Madarász szíventalálta ezt a közönséget. Ugyancsak ihletettségének benső forrása okozta azt is, hogy kortársai közül legkevésbé őnála találjuk meg a vázlat és a mű közötti hasadást, azt a mérlegelést, amely a műnek a közönség elé való állítását előzi meg.

De ehhez a közönséghez — éppen a nemzeti tárgyhoz való vonzottsága miatt — sokféle művészi kifejezésmóddal lehetett közelférkőzni. Ezért az a hang s azok a festői eszközök, amelyeken a művész a közönség előtt megszólal: inkább karakterizálják őt magát, semmint közönségét. S ha ezért Szemlérnél és a hozzá hasonló festőegyéniségeknél úgy találjuk, hogy a vázlataikban megütött erőteljesebb hangjuk megtörik, s előadásmódjuk a szokványosabbhoz közeledik a kész művön, azt kell feltételeznünk, hogy híjával voltak a mondanivaló és a kifejezés olyan erejének, amely parancsolóan megszabta volna az egyéniségüknek és a kor követelményeinek megfelelő festés módját.

Szemlérnél a vázlat és a mű közötti egyenetlenség leginkább történeti vonatkozású képeinél tűnik fel. Ennek okát abban is látjuk, hogy az osztrák történeti festészet rahli hagyományának ismerete őt is — mint valószínűleg néhány más művésztársát a magyar történeti festészet serdülésének idején — elfogódottá tette, bizonytalanná abban, hogy eredetibb meglátással, új festői hang vállalásával nyúljon a történelemábrázolás felelősségteljes feladatához. De a színvázlatok karakterében s a reájuk következő megtorpanásban felismerni véljük Szemlér majdani barátjának, Székely Bertalannak reá gyakorolt hatását is. Megerősíti ezt a feltevésünket Szemlérnek egy tizenhárom évvel később készített színvázlata is, amely — mint az a hozzá készült tollrajz alakjainak viseleti ismérveiből kiderül — hihetőleg Hadik Andrást ábrázolja az osztrák—porosz hadjáratban.[56] A szürke aláfestésű s a barnák gazdag skálájával árnyalt — ami mindkettejüknél a rahli tanulság továbbfejlesztése — színtanulmány: ecsetkezelésében bátor és nagyvonalú, merész fény-árnyék ellentétekkel. Lovak és lovasok kavargó tömegében a mozdulatok ritmusával teremt harmóniát. Székely színvázlataival való hasonlatossága mellett sem érezzük azt, mintha Szemlér önállótlanul, saját indíttatásától idegenül igyekezett volna amannak külsőleges, elsajátítható fortélyait követni. A rajz s az árnyalás tekintetében Szemlér ugyancsak biztos lábon állott, Székely tónuslátásának és komponálásának erejét pedig

s az italmámorban édesen elszenderedettek elmaradhatatlan kocsmaképi figurái jellegzetességükben és magatartásukban fedik azokat a kívánalmakat, amelyeket a kor a népi-zsáner „életszerűségével" szemben támasztott.

Választási jelenetein az életképi kedélyességet, mint látjuk, élcelődő kritikával is fűszerezi a rajzoló, s így ez a sorozat kortörténeti dokumentumként is érdekes. A jelenetezés elevensége és célzatossága tekintetében Szemlér eredetien válik ki a választási mozgalmakat ábrázolók elődeinek sorából, akik Barabástól kezdve egészen a hetvenes évekig többnyire csak az ünnepi felvonulásokat örökítették meg, hol az utcák festői dekorálása ábrázolásának a kedvéért, hol pedig a lelkes tömeghangulat érzékeltetése céljából.

Azonban festészetünk történetében már a hetvenes évek elején új hang jelentkezik : valami komolyabb, politikusabb színezet vegyül még a népéletképi jelenetekbe is. Ezt tükrözi részben a lapillusztrációk új szelleme is, amely például „A kortes látogatása" címen[54] úgy ábrázolja egyszerű falusi szobában a parasztokat, mint akik már tudják, hogy a politika — kedvezően vagy kedvezőtlenül — létkérdéseiket veti fel. Abban az időben, amikor Szemlér egy-két kortesképe a nyilvánosság elé kerül, tendenciájuk immár elég ártatlan — s az előadás ízessége mellé valami öreguras, anekdotázó íz is szegődik : az emlékezés enyhe anakronizmusa.[55] S bár Szemlér humoros bírálata annak idején haladó szelleméről tanúskodik : most úgy érezzük, mintha egy fél század választaná el választási képeit attól a világtól, amelyet például Bihari Sándor a nyolcvanas években felbukkanó s új szellemet tükröző „Programbeszéd" című festményén ábrázol. Talán nem egészen helyes a mérték, amely festményt grafikával is egybevet — hiszen a Szemlér-féle tollrajzok nagyobb részének festményváltozatát nem ismerjük —, de ami lényeges különbséget jelent a kétfajta ábrázolás között : az elsősorban a téma felfogásának módosulása. Biharit művészetének realizmusa arra indítja, hogy valóságos jelenetet ábrázoljon. Népi alakjainak szenvtelen odaállása, mérlegelő figyelme, a székről hevesen s — úgy tűnik — túlságosan is „szívhezszólóan" szónokló képviselője és a falusi környezet élethű megelevenítése : új és igazabb hangot jelentenek a nép anekdotázó beállításával szemben.

Nem mulaszthatjuk el, hogy e helyütt kitérjünk arra a festéstechnikai jelenségre, amely az előbbi szépiavázlat és az olajfestmény kapcsán merült fel, s amely Szemlérnél és e korban festőinknél gyakori „tünetként" mutatkozik : a színvázlat és a befejezett festmény közötti ismert különbségre. Szemlér színvázlatainak a kész művel való egybevetéséből ugyanis úgy tűnik, mintha művészi eredetisége, invenciója — mind tartalmi, mind formai szempontból — veszítene lendületéből a kidolgozás során. A kész műben mutatkozó módosulás megértéséhez két ok mérlegelése látszik indokoltnak. Az egyik : annak a feltételezése, hogy a művész a kivitelezésnél alkalmazkodott valamihez, s ez a valami az átlagközönség esztétikai ízlése, továbbá a közérthetőség, s a festészetnek az a korszerű feladata, hogy az érzelmeket megragadja. A másik : hogy az egyes művészek milyen mértékben tudták a színvázlataikban megadott erőteljesebb hangot, tartalmi és festői mondanivalójukat a befejezett műben kifejezésre juttatni.

15. Szemlér Mihály: Megzavart választás. 1867 körül, vázlat, szépia.

fajta tömör formai és tartalmi egység, amely Szemlért javarészt a történeti képeihez készített színvázlataiban jellemzi. Ezt az egységet nem bontja meg az egyes alakok életképi, karikírozó jellemzésével, a helyzetkomikum groteszk kiemelésével.

Ennek a szépiavázlatnak további, festői kivitelét nem ismerjük. De hogy mivé lesz a benne megmutatkozó festői lendület, azt sajnálatosan példázza a sorozat egy másik darabjának, a „Kortes az ellenfél táborában" című rajzának utóbb festett olajváltozata.[53] A már előbb rajzban kiérlelt, kitűnő életképi típusai, a jelenet elbeszélő aprólékossága s maga a rajzosság itt megköti és megakadályozza abban, hogy a témát megfelelően átültethesse az olajtechnika szélesebben festői felfogásába. A grafikus felülkerekedik a festőn: fekete-szürke-fehér színek — inkább tusfestésre emlékeztető — használatában, árnyékkezelésében a tollrajz hű mása elevenedik meg olajban, hogy szinte nem értjük: miért kellett a művésznek a festékhez folyamodnia? Hogy a kép ebben a formájában 1880-ban mégis állami aranyérmet nyert, azt festői kvalitásai ugyan nem indokolják, de érthetővé teszi a jelenet pezsgése, amelyben a művész eleven vérmérséklete érvényesül. A felháborodásnak azt a pillanatát ragadja meg, amikor a választók felismerik a közéjük lopakodott ellenfelet, s a kapálózó kortest markos legények ragadják meg, hogy kidobják. Bizonyára ő az, aki „mind a két versenyző fél borát is megitta", s akit ezért „kétkulacsosnak neveztek". A táblabíróvilágból itt rekedt megyei hivatalnokarcok, az ellenséget gyalázó parasztok

gatva lépnek az asztalhoz a szavazók, ahol egy fürge hivatalnok vezeti be őket a választás rejtelmeibe. Mozdulatának túlzott készsége azt sejtteti, hogy szívesen hat irányítólag az eredményekre, annál is inkább, mivel a háttérben két — szakállával és pocakjával tiszteletet gerjesztő — férfiú, meglepő nyíltsággal, ujján számolja azokat. Az ellenfél dühödt közbelépését az ajtónállók személyes bátorsága is alig tudja megakadályozni. Alighanem ennek a jelenetnek a folytatása a „Megzavart választás", ahol már a szavazóasztal terítőjét tépi a két párt, erősen veszélyeztetve a szavazólapok sorsát.

A „Megzavart választás" című tollrajzáról (14. kép) készített szépia-vázlatán[52] (15. kép) a történelmi festészeten nevelkedett művész mutatkozik meg. Itt sikerül a tömegjelenet feszültségét, lendületét érzékeltetnie. A dulakodók egymás ellen iramodó erőcsoportjait az elrendezésnek, s a fények és árnyékok játékának rendkívüli biztonságával, ritmusával juttatja kifejezésre. A mozdulatok és gesztusok patetikusak, hangja — az arcok rajzi elemzése nélkül is — lélektanilag, indulatilag egységes, drámai. A szépia-technikában való fogalmazás arra vall, hogy a művészt itt, a képalkotás alapvető stádiumában azok a nagyobb lélegzetű festői lehetőségek foglalkoztatták, amelyeket az ecset és a festék nyújt a tollal szemben : a kompozíciónak nagy foltokban való érzékeltetése, a színértékek egymáshoz való viszonya, a jelenet dinamikájának a mozdulatok áramlásában való kifejezése és az a

14. Szemlér Mihály : Megzavart választás. 1867. tollrajz és szépia.

13. Szemlér Mihály: Választók tanyája. 1867. tollrajz szépiával.

parasztok állanak az itatónál. Egy kastély ablakából halvány fények világítanak.

A homálybavesző távlat és az embertömeg monumentalitásának érzékeltetésével, a festőien teátrális megvilágítással s az ekhós szekérben ülők elmerengő alakjaival a történelmi képek hangját üti meg, olyannyira, hogy a kép hangulatában elmerülő szemlélőt szinte meglepi, hogy nem táborozó kurucokat, hanem — táncba és ivásba feledkezett, emelkedett kedvű parasztokat lát, sőt az életképi kedélyesség csúcspontjául: hordón lovagló, szónokló kortest.

Jellegzetes választási hangulatkép elevenedik meg „A követ érkezésén". A lendületesen érkező Kossuth-szakállas, magyarruhás, fiatal férfit éljenzi a heje-hujázó, italos választók csoportja. Amaz szivélyesen rázza az őt nagy hangulatban, borosflaskával köszöntő atyafi kezét. Alighanem ilyen jelenetekre emlékezik Jókai, szelídebb humorral: „Ivás nélkül természetesen a régi választások sem estek meg, s nem egy jó birtokú család vesztette vagyonát a családfő ambitiója miatt, ki viceispán vagy követ akart lenni."[51] A követ mögött testes notabilitás érkezik. Mellette lépked a — nyilván jövője érdekében kedveskedő — „nyalka, kócsagtollas, kopogós csizmás, szép délceg legény, aki úgy meg tud babonázni asszonyt, férfit egyaránt, hogy valami nagy és mesterséges fogásokra ritkán van szükség . . . s akinek beszéde csakolyan édes, mint a színméz".

A „Szavazás" ünnepélyes mozzanatába is bepillantást enged Szemlér, mégpedig meglehetősen leleplező módon. Kalapjukat tisztelettudóan szoron-

készített tollrajzsorozata, amelyen választási eseményeket örökít meg. A tíz jelenet címe : „Kortesek" ; „Kortes az ellenfél táborában" ; „A követ érkezése" ; „A választók tanyája" ; „A választók felvonulása" ; „Szavazás" ; „Megakadályozott választás" ; „Díszmenet" ; „Lakoma" ; „A mulatságnak véget vet a feleség".[45]

Az ábrázolások címe nem tájékoztat arról, hogy pontosan mely évek választási mozgalmaihoz fűződnek.[46] Szemlér tanúja volt a 61-es és a 67 utáni eseményeknek is, alighanem ezeknek benyomásait igyekezett életképi kedélyességbe öltöztetni. Azonban magával a jelenetek megválasztásával s azoknak tréfás, sokszor csúfondáros hangjával nem sok tiszteletet gerjeszt az „alkotmányos" választások szelleme és módszere iránt. Ezek valóban nemigen változtak az évtizedek során, amiről éppen a hivatalos sajtó tájékoztat — akaratlanul is — a legszemléltetőbben. 1872-ben a Vasárnapi Újság olyan hangnemben tudósít a vidéki korteskedés módjáról, ami semmiben sem különbözik a harminc évvel korábbi s a feudális Magyarországra jellemző módszerektől : „. . . . a kapacitáczió fő eszközei (a nem tisztességeseket nem számítva) csak olyan talpraesett mondásokban állanak, mint az, hogy „már édes bátyámuram ! mégis csak j o b b ott a j o b b mindig !" — vagy pedig : „tudja, lelkem húgomasszony ! A szívünk is b a l felől van, hogyne hajlanánk hát arra ? . . . Ha aztán még egy kis magyarázatot is tud adni az ország állapotairól : akkor aztán igazi okos ember !" „E sorok írója se jobboldali, se baloldali kortesvacsorán nem szerzett semmi egyéb dologban meggyőződést, csak abban az egyben, hogy mi pompás mulató emberek vagyunk."[47]

1842-ben Nagy Ignác „Tisztújítás" című vígjátékához készült Fuchsthaler-féle rajzok[48] a nép megnyerésének ugyanilyen „nemes" eszközeiről tanúskodnak, s tulajdonképpen Fuchsthaler „Kortestanyája" tekinthető Szemlér kortesábrázolásainak előzményeként.

Szemlér rajzai készülésük idejében nem kerültek nyilvánosságra. Ez érthető is. Mert például az 1861-es választási eseményeket lelkes felvonulások formájában örökítették meg a művészek a megrendelt illusztrációkon.[49] Csak a torzképírók, közöttük elsősorban Jankó János gúnyrajzai képviselnek némi humoros bírálatot. Szemlér pedig tulajdonképpen a választási fondorlatokról számol be, azokról, amelyekről önkéntelenül árulkodnak az egykorú irányított lap dorgáló sorai is : „A lefolyt hetekben a politikai lapok számos követválasztás leírását hozták. Nem egy helyről szomorúan kellett tapasztalnunk, hogy a pártszenvedély fékét vesztette s oly jeleneteknek valánk tanúi, amelyeket alkotmányos életünk új reggelén valóban csak ellenségeink örömére idézett elő a meggondolatlanság vagy rosszakarat."[50]

A témák Szemlér művészi felfogásában érdekes átmenetet mutatnak a történelemábrázolás és a népéletkép között. Különösen a „Választók tanyájában" (13. kép) találjuk érdekes szintézisét a történeti és életképi hangnak. A kép romantikus, festői hangulata átélt, igaz atmoszférát teremt, uralkodik a részleteken. A lebukó nap megnyújtja a jegenyék sötét körvonalát, a rőzseláng az előtte álló parasztok sudár, ünnepélyes tartású árnyalakját. A háttérben az aranyszélű felhő elé feketén felcsapódik egy ló feje,

A hatvanas évek derekától kezdve rendszeresen jelennek meg Szemlér történelmi témájú litográfiái a képes hírlapokban.[39] Ezek a hírlapi illusztrálás igényét és feladatait nem haladják túl, azonban más művészek e nembeli munkásságával egybevetve őket : rajzban biztosabbaknak, előadásmódjukban valamivel kevésbé gyermetegnek tűnnek. Különösen kitűnik ez, ha a „Hunyadi János és a két martalóc" című litográfiáját — ezt az általánosan kedvelt témát — egybevetjük Weber és Orlai hasonló tárgyú műveivel.[40] Szemlér rajzán a „két kóbor török" egymásnakront : két dühödt Góliát. E túlzás ellenére is kevésbé illúziórontó e nem éppen történelmi súlyú, de a tusakodást ügyesen ábrázoló rajza, mint Orlaié, akinek előadásmódja mosolyra derít : martalócai fürge, megugró alakok ; az egyik földrehuppan, s azt, amelyik elszalad, Hunyadi az öklével fenyegeti. Weber egyik martalóca viszont elrajzolt liliputi, Hunyadija szokványos, semmitmondó.

Mindannyiuk felfogása fölött még alighanem Geiger szelleme lebeg, s mindannyiukra, Szemlérre is, jellemző, hogy a történelmi tény rekonstruálása, visszaidézése helyett képzeletükre bízzák az eseményt. De ezenfelül Szemlér egyéni sajátossága, hogy a történelmi események komolyságát inkább a drámai, végletes helyzetekben érzi és ragadja meg. Ezért választ kizárólag olyan témát, amelynek tárgya hősi halál vagy gyilkosság. A legenyhébb közülük a „Jelenet a mogyoródi harctéren" című rajza, amelyen László alakja érzelmesen borul Ernyei holtteteme fölé. De már Martinuzzi halálát s az ónodi országgyűlésen Rakovszky és Okolicsányi követek felkoncolását egész rémségében tárja elénk.[41]

Szelídebb ugyan, de így sem meggyőzőbb a hangja annak a történelemnek, amelyhez már személyes, gyermekkori emlékképei is fűződnek. „Petőfi halálát" ábrázoló kőrajzán[42] a tehetségéhez oly kevéssé illő allegorikus kifejezésmóddal küszködik Szemlér, de nem talál a „Jövendőlés" költőjének látnoki szavaival adekvát művészi fogalmazásra. Ehhez a litográfiára átültető kéz rajzi torzításai is hozzájárultak : bántóan kifacsart tagokkal fekszik az előtérben néhány sebesült ; ezeket nem tulajdoníthatjuk Szemlérnek, aki — többek között Gara-képén — bizonyságát adta anatómiai ismereteinek is.

Inkább történeti érdekességű, semmint különösebben művészi becsű 1872-ben megjelent „Fóti dal" című litográfiája.[43] A hatvanas években ugyanis Vörösmarty fiát, Bélát tanította rajzolni Szemlér, s bizonyára a családdal való kapcsolata is hozzájárult ahhoz, hogy a nagy költőnek ezt a korábban oly ünnepelt költeményét illusztrálja, a szereplők portréjával. Az eseményben való benső résztvételének jeléül — harminc évvel az emlékezetes fóti szüret után — a művész a képre önmagát is odarajzolja, tűnődő arckifejezéssel, állát kezébe támasztva. Bár sikerül bizonyos hangulatot érzékeltetnie — mégis a dekoratív rajzi elemek hangsúlya, a főalak gesztusának szinpadiassága és a többiek merev ünnepélyessége árt a jelenet életszerűségének.[44]

Az aktuális történelmet ettől az emlékező pátosztól merőben elütő — mondhatnánk tettrekész — hangon tolmácsolja Szemlér. Témájával, felfogásával és műfajával érdekesen válik ki életművéből az 1867—68-ban

12. Szemlér Mihály: „Gara nádor megvédi Mária királynőt a lázadó Horvátiaktól." 1864. vázlat, tollrajz.

A vázlat alapján 1868-ban készült festményen[36] a romantikus tájháttért gazdagítja, fejleszti. Koloritja azonban: színezés, — mint a történeti festők zöménél ez időben — a lokál színek a rajz kontúrjait kitöltik, éles különválásukat melléjük biggyesztett rokonszínekkel tompítja, vagy éppen ellentétesekkel emeli ki a festő. A kép tagolása megint csak a „Dezső vitézre" emlékeztet. Azonban Molnár Józsefet Szemlér felülmúlja hősének erőteljesebb jellemzésében: Dezső vitéz elégikus alakja helyén Gara heroikus figurája áll. Molnár az ő harcosainak kardját a magasban megállítja, lebegőn, az előzetes lendület érzékeltetése nélkül, s a drámai cselekvényt nála mintha felfüggesztené valami bágyadt érzelmesség: a vitézi tett szemléltető, példálózó történelemtanításba fullad. S a közönséget mégis ez ragadta meg, Szemlér hibátlan készségű festménye pedig nem. Ennek okát Molnár hangjának intenzívebb magyarságában ismerjük fel. Szemlér képét a lapok csak megemlítik, és Keleti Gusztáv sem mond ennél többet: „Hasonlóképp történelmi s nagyobb mérvű festményt Szemlér Mihály is állított ki."[37]

1868-ban festett „Martinuzzi Frater György halála", valamint a „Hunyadi János és a két martalóc" című — kőnyomatban is megjelent — festményeinek sincsen visszhangja. Az előbbiről csak annyit tudunk, hogy az szürke olajfestmény,[38] tehát „grau in Grau"-technikával készült, s mint ilyen talán nem is igényelte, de nem is számíthatott a színnel festett s ezért is hatásosabb képek sikerére.

rokonok csevegnek ; arrébb kártyázó, hasas polgárok ; utcai verekedés ; két részeg egymást támogatja ; a ledér, „szivarkázó" delnőnek térdelő hódolója csokrot nyújt ; mezítlábas öreg paraszt bandukol ; az éjjeli őr fázósan összehúzza magát ; utcaseprő- és rikkancsgyerek ordítva rohan ; agglegénynek puncsot hoz a pincér ; a köntösös polgár nem engedi be ajtaján szabóját és cipészét, mert tartozik nekik ; a bankár bankót nyújt bókoló rokonainak, sugárzik hízelgéseiktől.

E rézkarcok Pest sajátos atmoszféráját tükrözik, annak ellenére is, hogy a rajz fordulatosságával és humorának mélységével, egy-egy hangulat finom érzékeltetésével gyakran emlékeztet Gavarninak és Daumiernek a negyvenes és ötvenes években készült, Párizs életét láttató illusztrációira.[32] E két francia művész utcasarki figurái, jellegzetes sarokkövei, falravetődő árnyékai, ődöngő alakjai, pincérei, komikus sétáló párjai, vékony pálcával vonuló nyegle diákjai, azoknak üres bérszobái, adós-jelenetei — osztrák változatban, ormótlanabb, élcelődő hangon megjelentek a bécsi lapok hasábjain is, — s mi szerencsésnek érezzük Szemlérnek azt az igazodását, amellyel egyenesen a francia karikatúra szelleméhez fordult, s nem a bécsi, „bieder" kedélyességen átszűrt másodlagos ábrázolásokhoz.[33]

Ez idő tájt, 1860-tól kezdve, a sokszorosító művészetnek egy másik, „korszerűbb" ágában, a litográfiában megjelent történelmi arcképei kapcsán válik Szemlér neve ismertebbé.[34] A nemzeti szellem szítására ennek a műfajnak az előnyeit : tetszetősségét és a gyors, széleskörű terjesztés lehetőségét ragadták meg a politikai fellélegzés ez éveiben a kiadók és az illusztrált hírlapok.

1864-ben Szemlér Olaszországban jár, s hihetőleg a velencei, firenzei és római képtárakban kapott benyomások indítják arra, hogy ismét a történelmi kompozíciók felé forduljon, s ismét egy nagyobb igényű művel, a Hunyadi János halála című festménye óta eltelt tíz esztendő után.

„Gara nador megvédi Mária királynőt a lázadó Horvátiaktól" — ez a címe a kompozíciójának, amelyhez olaszországi útja után tollrajzvázlatot készít[35] (12. kép). Önfeláldozást dicsőítő témájával Molnár „Dezső vitézét" idézi emlékezetünkbe, s néhány képszerkesztési és motívumbeli megoldás rokonsága is feltűnik ; uralkodóan azonban inkább az olasz klasszikusok hatását érezzük rajta. Kovács Mihály, Molnár József vagy Orlai történeti festményeihez képest ez példája a hibátlan, mesteri rajzkészségnek — ám hiányzik belőle a történeti festészetünk romantikus hangját bevezető s amazokra jellemző, ihletett, akár kissé félszeg hang s az élmény naiv fűtöttsége, amiért nem kárpótol a heroikus pátosznak, szép emberpéldányoknak, pompás állatoknak virtuóz rajzzal tolmácsolt, idegenebb világa. A művész új porondralépéséhez felvértezte magát mindazokkal az elsajátítható tulajdonokkal, amelyek a latin klasszikusokat külsőségeikben jellemzik — s mindettől nem jut szóhoz Szemlér művészi egyénisége. Úgy tűnik, mintha képzeletét minden alak, minden motívum egyformán foglalkoztatná ezen a rajzon — hiányzik belőle az az egynek szóló indulati, érzelmi kedvezés, az a fegyelmezetlen elfogultság egy-egy alakjával szemben, amely gyakran oly személyessé teszi más műveit.

„Naplopó" című rajzán bár ugyanilyen tartásban ábrázol egy figurát, mégis úgy, hogy annak típusával igyekszik megkülönböztetni a szándékos tétlenséget az előző alak kényszerű tétlenségétől. A szépvonású, tünődő magyar arc helyén itt egykedvűbb — talán már a pesti élet nyomorában otthonosabb — arc tűnik elő az ernyős sipka alól, nagy állkapoccsal, s felnyomott rezes orrahegye, mintha a cigáró füstjét szagolná.

11. Szemlér Mihály: Pincér. 1861 körül. ceruza, toll fedőfehérrel.

Ezekben az években készített első rézkarcaival e műfaj iránti kitűnő érzékről tett tanúságot Szemlér.[31] Technikai jártasságához bizonyára hozzájárultak a Marastoninál szerzett ismeretek. Innen hozta magával a formák klasszikus szépségében lelt örömét, a tónusos árnyékkezelés biztonságát, amit a jeles karakterérzékkel jellemzett „Három fej" (másképp: „Városvégi típusok") című rézkarcával példázhatnánk. A típusok érdekességén túl, a háromfajta jellemet is jól érzékelteti a tekintetnek, az orr formájának az állak és ajkak rajzának egyéni jellegével. E grafikája a rézkarc ismert mestereinek festői igényességét, formakultúráját idézi emlékezetünkbe, s bizonyítja, hogy Szemlér azon magyar művészek közé tartozott, akik felismerték a műfaj sajátos varázsát.

Az „Utcaseprő" című rézkarcán feltűnik a megjelenítés artisztikuma, amellyel az egyszerű környezetet kevés eszközzel úgyszólván csak jelzi, s a mozdulat szép ritmusával, annak könnyed felvetésével a párizsi utcák alakjának a francia grafikából ismert szellemére emlékeztet.

Virtuóz könnyedséggel ad bizarr társadalomképet az 1866—67. évi Szilveszter éjszakáját ábrázoló rézkarcán is. A gazdag ötletességgel párosuló grafikusi találékonyság olyan jegyeit látjuk itt, amelyek miatt sajnálnunk kell, hogy Szemlér nem bontotta ki szélesebben ez irányú tehetségét további rézkarcolói munkássággal. Képén quodlibetszerűen jelenik meg az újévi éj fény- és árnyoldala: szuronyos drabantok egy delirált kedvű csizmás magyart kísérnek; inas rohan, fején megrakott tálcával, — mellette egy toprongyos ember kezét kabátujjába húzza; fiúgyermek fekszik az utca kövén, ingben, rövid, rongyos nadrágban — talán ő a megfagyott gyermek, akiről oly gyakran s oly hasztalanul pártfogóan írnak az újságok, s aki már témája a „larmoyante", érzelmesen könnyeztető irodalomnak ekkoriban; alatta ünnepi asztal polgáréknál, az óra éjfélt mutat, a hangulat emelkedett,

10. Szemlér Mihály: Billiárdozó. 1861 körül. színezett ceruzarajz.

terepet (10. kép). Tokája szétfeszíti az inggallért, hasán a struflis nankingnadrág szétnyílt, mellénye felcsúszik, nadrágtartója kandikál. Malacfejét a rajzoló kissé rózsásan kiszínezi, és skurcban, alulról közelíti meg, mert ez az egyetlen nézet, amely az elhízott arc rejtelmeibe bepillantást enged, s megláttatja a húsos száj és orr felett a bedagadt szemet. A hájasság apoteózisa ez, aminek groteszkségét a kompozícióval is fokozza: egymással átlóvonalba helyezve a vékony dákót s a kövér figurát.

Fürgén, vigyorogva hasal a billiárdasztalra partnere, a vékony német diák: „én bezzeg eltalálom", — így ingerli a kövéret. Rugózó mozdulatának s a jellegzetes német „Bürger"-arcnak eleven megfigyelését adja. Az Angol királyné szálló cinegelábú, készségesen rohanó pincére (11. kép); az óriásléptű, veszedelmesen közelgő szobaasszony; az ujjain számláló, ravaszkás tekintetű Váci utcai kereskedő; a báva német katonadoktorka, s a körülményes katonai fegyelmet gúnyoló alakok torzképei egészítik ki e frissen feljegyzett s avatott kézzel megrajzolt korképet.

Külön sorozatot szán a pesti fiákkeresek és kocsisok megörökítésére. Különösen érzékletes, kasztszellemet példázó képet ad a grófi kocsisról. A címeres hintón ül, szőrmegalléros, szőrmebélésű bundában, lába is szőrmezsákba bújtatva. Pofaszakállas, különben borotvált arcából kegyetlen, lefelé biggyedő száj ugrik ki, sűrű szemöldöke alatt tekintete kíméletlen. Ostornyéllel lecsapni készül, vadul rántja a gyeplőt. Beszédes típusábrázolás.

Ellentéte a Heves megyei parasztkocsis, szekerén ülő, maga elé merengő alakja: olyan, mint aki türelmes, hosszú várakozáshoz szokott. A Hont és Trencsén megyei, a szlovák s a lengyel kocsisokról készült rajzok hasonlóan jellegzetes típustanulmányok, ritka, művészi dokumentumai a hatvanas évek pesti néprajzának.

A „Pesti napszámos" 1864-ben kőrajzban is megjelent. Ez már a pesti utca paraszt-proletárja. Nem munka közben ábrázolja, hanem úgy, ahogyan gyakrabban volt látható: munka nélkül. Mezítlábas, gatyás alakja falnak támaszkodik: pihen és vár. Csontos, bajuszos arca szomorkás, szájasarkában hosszú cigáró. Görbe kanászbotja földön hever, fején árvalányhajas kalpag, kabátja hátul foszlik. Finom árnyékkezeléssel, gondos rajzban állítja elénk.

Ferencéi; a választékos Barabást egy-egy koldusgyermek szép arcocskája, alakjának „festői" genre-szerűsége ragadja meg. Az Ungar-ban és más lapokban megjelenő pesti életképek rajzolói pedig — mivel külföldi művészek (Mücke, Heicke, Kaiser, Geiger, Lüders, Tyroler, Fuchthaler és mások) — nem látnak különbséget Bécs és Pest alakjai és élete között, s általában a Jokose's Bilderkabinettje szellemében ábrázolják azt. A francia művészeten csiszolódott tehetségével és humorával kiválik közülük Canzi Ágost, mivel azonban kitűnő karikatúrái nem típusosan pesti vonatkozásúak: Szemlér belvárosi típusaival való egybevetésre kevéssé alkalmasak.[28]

9. Szemlér Mihály: „Junker." 1861 körül, ceruza.

Szemlér pesti rajzsorozatának[29] egyik lapján jellegzetes Váci utcai figura tűnik fel: a párizsi útjáról éppen most érkezett vidéki nemesúrfi, „Junker" (9. kép), aki agarával és öltözetével jelzi, hogy a „sikk"-hez tartozó vadászatra indul. Azonmód monoklisan, sarkantyús csizmával, szájában hatalmas fejű pipával vonul, jobbjában lovaglópálcája, balját zsebrevágja, hátsó felét kissé kitartva jelzi modorának könnyed eleganciáját. Fején a magyaros pörge kalap, zsinóros kabátka van rajta, ez most a „nemzeti divat", amelyet lényével önkénytelenül kompromittál. Hetyke bajusza felett rezes orr, egyik szemöldökét magasra vonja, tekintete bamba és öntelt.

„Corpo di Bacco! Oda a gálám!", kiállt a császárszakállas, hórihorgas pesti gavallér, akinek újdivatú kabátjára éppen most freccsen a fiákker sara. Podmaniczky Frici báró ő, az eleganciájáról híres férfiú, aki „ekkor még nem volt a Lloyd-klub gazdája, ekkor még ellenzéki tüzes álmai lehettek, verseket írt, s regényt, meglehetősen szentimentálisat".[30] Leperdülő cilindere után kap, kezének kecses mozdulatára e váratlan fordulat közepette is gondolva, holott meghökkenti a sérelem, mely ruháját érte.

Jellegzetes típusa a pesti német kispolgárnak a „Dalárdistajelölt" vagyis a „Pesther und Ofner Gesang-Verein" tagja. Kissé kinőtt kabátban, cilinderben, buzgón énekel, csokornyakkendője előreugrik, ádámcsutkájának rezgésével mintha követné a hangot.

Egy másik rajzán bárgyu, pimasz arccal néz a cilinderes, potrohos férfi. Kövér arcának petyhüdt bőre, valamint az óriás has, amely merész ívben feszíti ki a pantallót egészen a lábfejig, fölös jólétének nem egy szenvedélyéről tanúskodik. A pofaszakállas lakájarc ellenszenvességét fokozza a lebigyedő húsos ajak.

Párja az a kávéházi alak, akit hordóhasa akadályoz a billiárdozásban, s így féloldalról, egyik kurta lábával a levegőben kalimpálva közelíti meg a

Az ötvenes évek derekától — amióta Bécsből hazajött — Szemlér teljes érdeklődésével fordul a magyar népélet felé. Évközben a fővárosban tartózkodik, mert 1855 tavasza óta a Marastoni-féle „festészakadémia rendes segédtanárául a Pesti Mütárlatból is dicséretesen ismert Szemlér Mihály ur választatott meg, ki is april elején kezdendi meg tanitását."[24] Két és fél esztendeig végzi a korrepetitor feladatát mestere mellett s ez a tevékenysége is elmélyíti rajzának gondos, finom aprólékosságát.

A részleteknek szánt bensőséges figyelemmel követi a természetet: a valóság hű tükrözésével ragadja meg a magyar vidék sajátos jellegét. 1855-ben Hídvégen és Gyöngyösön készített két ceruzarajzának témája egyszerű. A gyöngyösin parasztudvar-részletet mutat be. Szeretettel részletezi az igénytelen látvány szomorú pőreségét. Hídvégi rajzán szegény pásztorember „otthonát" ábrázolja, aki szűrébe bugyolálva, háttal a nézőnek, fekszik támlátlan priccsén, a szoba kong az ürességtől, a padkátlan búbos kemence közelében egy láda s egy kosár: a berendezés. Árnyékkezelésének puha, szinte vattás foltjai s a lágy konturokba fogott formák úgy mutatják, hogy rajzaiban bizonyos festői hatásra is törekszik.

Úgy látszik, festészakadémiai állása nem biztosított sem elégséges, sem tartós megélhetést a már családos Szemlér Mihálynak, mert 1858-ban a belvárosi reáliskolában lett a szabadkézi rajz segédtanítója. A Bach-korszak alatt létesült intézmény élén Ney Ferenc állott, a magyar művészeti élet bátor harcosa. Ő és hét tanártársa, közöttük Szemlér, még a kiegyezés előtt nyíltan szembeszállanak a Helytartó Tanáccsal a nehezen kivívott magyarnyelvű oktatás mellett. 1861 óta Szemlér a reáliskola rendes tanára, s ott működött egyfolytában 1890-ig. A tehetséges növendékek rajzismereteinek megalapozásában értékes munkát végzett itt. De ha éppen egyéni művészpályájának ívelése szempontjából tekintjük e korszakát, lehetetlen hogy fel ne ismerjük ennek a lekötöttségének gátló hatását. „Visszavonult a tanári székbe, mely hirt nem nyujthatott, de lelkinyugalmat."[25] Szemlér sosem akart fellendülő művészi életünkben nagyobb és nyilvános szerepet játszani. Szerény munkása volt a Műegylet ellen létesített Magyar Képzőművészeti Társulatnak is, amelynek alakuló mozgalmában részt vett. Amikor az sok küzdelem után végül is otthonra talált az Andrássy úti palotában, Szemlér „nem kért, de nem is kapott részt a vezetésből."[26] A mellőzöttség jogos érzését bizonyára önérzetessége is fokozta, ugyannyira, hogy „elkerülte művészbarátait, sőt munkáiból sem küldött be a Társulat kiállításaira."[27]

Még tanári pályája kezdetén, az 1861-es év csalókán felengedő politikai légkörében Szemlér Mihály művészete is friss lélegzethez jut, élelődő kedve megszínesedik, s a pesti élet karikírozásában nyilatkozik meg. Ebben bontja ki tehetségének legeredetibb ízeit. A belvárosi iskola fiatal tanára közvetlen közelből, pajzánul, sőt olykor bíráló szemmel figyeli a Váci utca eseményeit: bécsi életének magyar változata elevenedik meg előtte. Ő az első, aki fővárosunk e szűkebb központjának, a külföldet majmoló Belvárosnak alakjairól magyar szemmel, művészi színvonalon és részletesen tájékoztatja az utókort. Mert Jankó János ízes pesti életképei főleg a város egyéb részeinek egy-egy jellegzetes típusát ábrázolják, csakúgy, mint az eredeti tehetségű Újházy

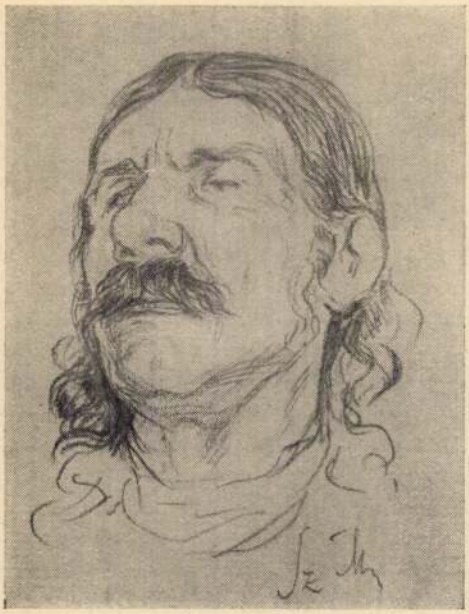

7. Szemlér Mihály: Tanulmányfej. 1865 körül, ceruzarajz.

8. Szemlér Mihály: Patkó Pista. 1859. színezett krétarajz.

elsőként jelenik meg képzőművészetünkben a szegénylegény alakjának valóságos, egyben portrészerű ábrázolásával. A rablóképek hosszú sorát — a szegénylegény-témák előzményeként — 1836-ban Schmidt Józseffel látjuk megindulni, s e romantizáló felfogás Kovács Mihályon, Molnár Józsefen, Benkert Imrén, Jankó Jánoson és Than Móron keresztül vezet Szemlér új felfogású ábrázolásához. Elődei inkább a „zsiványélet" hányattatásait mutatják be jelenetekbe foglalva, s közülük egy válik ki annak valóságosabb tükrözésével: az ötvenes években Magyarországon járt francia romantikus, Théodore Valério, aki megbilincselt szegénylegényt ábrázol a börtönben. E képek közös jellemzője, hogy képzelet után készültek.

Szemlér Mihály Patkó Pistát természet után rajzolta, csárdaasztal mellett ülve — de nem „mulatozva". Finom és biztos vonalvezetésű rajzából nemcsak a művi gondosság, de alakja iránti szeretete, együttérzése is kitűnik. Nem idealizálás vezeti, sem a „betyáros" jelleg érzékeltetésének szándéka, hanem a naturalisztikus élethűségre, lélek- és jellemábrázolásra való törekvés. Patkó Pista asztalra könyököl, arcát tenyerével támasztja. Kalpagja alól hosszúkás, okos, elszánt kifejezésű arc néz szembe, vonásaiból a gond és a koncentráció állandósult jelei is leolvashatók.

Szemlért foglalkoztatta modelljeinek sorsa, helyzete. Ez kitűnik egy-egy tanulmánya melletti feljegyzéséből is. Valószínű, hogy festés, beszélgetés közben Patkó Pista legendás alakja is a maga valóságos szomorúságában bontakozott ki előtte, s ez szabta meg képének komoly, regényességet kerülő felfogását.

A népéletfestésre vonatkozó nyárspolgári korlátok gátjainak áttörésére csak az olyan megfellebbezhetetlen erejű festőzseni vállalkozhatott, amilyen Munkácsy volt. Szemlér és az a magyar zsánerfestő-gárda, amelyet ő is képvisel, apró léptekkel, s szinte rangrejtve ismerkedett népünk hitelesebb arcával, de hogy egyáltalán foglalkozott vele, azt mutatja : Munkácsy feladata a kor levegőjében volt és érlelődött.

Szemlér valósághoz való ragaszkodásának jelét az a rengeteg típus- és mozdulattanulmány őrzi, amelyet természet után készített Magyarország különböző vidékein. Komoly hangú, egyszerű és igaz parasztábrázolásai típustanulmányok maradtak, ismeretlenek : parasztok, jobbágyivadékok büszke és megviselt alakjai, lehullott róluk az anekdóta álarca. Gondos ceruzarajzaiban, akvarelljeiben[22] a szeretet hangját érezzük. A Somogy megyei Mikén készítette egy részüket, Csökölyön, Nagyatádon és Székely Bertalan szűkebb hazájában, Szadán, a többit. Típustanulmányainak jellegét és felfogását jól szemlélteti egyik somogyi feje (7. kép). Emelt fejű parasztot ábrázol, kissé alulról nézve, skurcban. Hosszú haja füle mögé simul ; összevont szemöldöke alatt megfáradt, apró jobbágyszem. Keskeny szája hallgatáshoz szokott. Vonásai nem csupán ennek az egy embernek életéről beszélnek, de őseinek, sok nemzedéknek paraszti sorsáról.

„Somogyi típus" Tóth Mihály is (Mike 1872) tiszta homloka alatt harmonikusak a vonások, nyílt a tekintet, kifejezését lebilincselő értelmesség jellemzi. A rajz mellett, Szemlér írásával, modelljének rövid életrajza : „Szül. Baranya megye, volt Franc. Legionárius 1849 Áfrikában, 1854 Sebastopolnál, 1857 Kaledoniában és Mexikóban, 1872 Béres Mikén." Íme a világotjárt parasztember itthoni „karrierjének" kibontakozása. Mennyi vállalkozás van ebben az arcban, az értelemmel párosult jellemnek milyen igérete, amely — béressorsba fulladt.

Önfeledt mozdulataikban figyeli meg a kiscsizmás, kucsmás és mezítlábas parasztgyerekeket is. Különös gyengédséggel rajzolja őket a korán osztályrészükül jutott munkájuk közben : maroknyi legénykét, amint megfeszülve húzza a lovat (Szada 1867), vagy az apró földművest, kicsit megnyúlt, komoly arcocskájával, amint kezét kapa nyelén nyugtatja.

Erőteljességével kitűnik a „Somogyi paraszt bivallyal" (1866) című miniatür méretű rézkarca. A zömök parasztember bivalyának támaszkodik, amaz, vájolt hátával, az ősállat nyugalmával áll rövid, kifelé hajló lábán. Szemlér eltér a zsánerábrázolástól, amelyen az állatok gazdájuk mellett valamilyen humoros, vagy érzelmes szerepet játszanak. Szépségével ragadja meg Szemlért a pihenő magyar ökör is, szinte gyönyörködik a ritka példányok nyugalmában, testük erejében, tekintetük szelídségében, szarvuk büszke hordásában.

A falusi élet valóságából merített kompozíciója a „Somogyi vásár" című tollrajz. Festmény-változata lappang. Sátorban, fatányérról falatozó, ivó parasztokat ábrázol ; a festői viseletű asszonyokban felismerjük somogyi típustanulmányainak szép modelljeit.

Mikei korszakából témájával kiemelkedik Patkó Pista című, 1859-ben készített, színezett krétarajza[23] (8. kép). Ezzel az ismeretlen rajzával Szemlér

6. Szemlér Mihály: Kocsmajelenet. 1863 körül, tollrajz.

Azonban Szemlérnek a Pesti Műegylet kiállításain az ötvenes évek közepétől a hatvanas évek derekáig szereplő képei címük szerint — mert maguk a képek javarészt elkallódtak — azt mutatják, hogy a művészt a magyar népéletképeken felül a népélet valóságos, „mesébe" nem foglalt arca is foglalkoztatta. 1856-ban festett „Alföldi vásár" című képét egy tollrajzvázlatából ismerjük: a látvány valóságos elevenségéhez nem fűz életképi mondanivalót. A Halászcsalád a Tiszánál (1858), a Somogyi erdőcsősz (1860) és a Somogyi kanász (1862) képcímek, valamint ismert és fennmaradt tanulmányfejei arra vallanak, hogy Szemlér gondot fordított a magyar vidék különböző típusainak, s a foglalkozásaikban is kifejezésre jutó jellegnek megismerésére.

De vajon milyen mérvű lehet ez a valóságábrázolás és milyen közönségre számíthat? Erre a kérdésre ad választ az egykorú hírlapirodalom egyik megfigyelése. 1864-ben Sterio Károly festői sorsán sajnálkozva, így ír a kritikus: „Sterio azonban igen sikerült magyar életképeivel csak a művészi körök előtt tünt fel . . . s igy történt, hogy eddig ezen legtehetségesebb festészünk nagy szorgalommal és genialitással készült tanulmányvázlatai feldolgozatlanul, gyűjteményben maradtak özvegyére."[21] Ez utóbbi jelenség ismétlődik Szemlér Mihály esetében is.

Úgy tűnik, hogy ezek a kismesterek nem jutnak el mondanivalójuk festői, realista megfogalmazásáig, a valóságábrázolás felé mutató próbálkozásaikkal nem lépnek a nyilvánosság elé: nem tudnak érvényt szerezni igazságaiknak.

A zsáner műfajához való elkötelezettségén belül azonban mégis vannak Szemlérnek e művén is megfigyelhető erényei: a különböző embertípusok viselkedésének jó lélektani ábráját adja. E tekintetben is természethűségre törekszik, az adott indulatokra jellemző arckifejezés és mozdulatok valószerű tükrözésére. Mivel azonban a kép nem tartalmaz állásfoglalást, egységbefoglaló, igazságának erejével uralkodó gondolatot: az egyéneken megmutatott természethűség részletigazság marad: analízis, szintézis nélkül.

Érdekes módon mutatkozik meg a művésznek ez a beállítottsága a kép festői előadásmódjában is. Úgy tűnik, mintha a koncepció, erő nélküli igazságok egymásmellettisége megfelelne a naturalisztikus festői látásmódnak. Az eszményítő ábrázolásokkal szemben ugyan érdeme az a festő-tudori törekvés, hogy a természeti látványt híven mutassa be — de a felületi valóság optikailag hű másolása mintha megakadályozná őt a tartalmi valóság megismerésében, a lényeg művészi megragadásában, másodlagossá tüntetné fel számára a realisztikus festői látásmód e fontos kellékeit.

Ennek következményei Szemlérnél — és általában naturalista festőinknél — kompozícióban és színlátásban is megmutatkoznak. A naturalista nem a mondanivalójának súlyából következően komponál, nem érzi parancsolóan a tartalomadta struktúrát, hanem csoportosít, mégpedig ritmikai, esztétikai, képegyensúlyi szempontból, vagy külsőleg alkalmazott akadémikus kánonok szerint. Fejlettebb fokon már lélektani szemponokat is figyelembe véve — ahogyan Szemlér is teszi ez esetben — azonos indulatú csoportokat alakít, vagy ellentéteseket állít szembe egymással. Ezek között aztán természetszerűleg marad magára — és így középpontba is kerül — a főszereplő, ez esetben az üldözött. Súlya azonban így sem felel meg centrális elhelyezésének, mert a tömeg ábrázolása kis, divergáló epizódokra osztott. A mondanivaló súlytalansága nem hív elő olyan feszültséget, drámát, amelynek magvához, mint mágneshez viszonyulnának a kép kompozíciós elemei.

Színkezelésében, fenti jelenségnek megfelelően, hiányzik a tónus uralkodó egysége. Lokálszínek élik egymás mellett a ruhák színének ugyan megfelelő, mégis oly kevéssé valóságos életüket. Részletigazságok ezek is, szintézis nélkül, — s majdnem úgy érezzük, mintha a művész élesen szembetalálná magát a kérdéssel: naturalista legyen-e, vagy festő? Színegyensúlyérzéke nem tónusba foglalt, s abban élő erős harmóniákat diktál, mert nem látja meg a színek természetének benső összefüggéseit, relatív változékonyságukat, fényérzékenységüket, s az uralkodó színelem érdekében való tompulásukat. Ezért elbizonytalanodik, színei a vélt összhang kedvéért elsápadnak, s egy-egy piros szoknya, kék kendő így válik rikítóvá, papírszínűvé a maga dekomponált elszigeteltségében.

E kép festői kvalitásai nem indokolják a részletességet, amellyel tárgyaltuk. Ennek szükségességét mégis azért éreztük, mert Szemlér néhány életképének témájával Munkácsy közvetlen elődjének bizonyul,[20] s művészetének jellegzetes ismérvei némiképpen tájékozódást adnak és mérföldkövet jelentenek a népi zsánerből Munkácsy által megszülető realizmus új látóhatára felé.

5. Szemlér Mihály: Utcajelenet. 1852 körül, tollrajz.

a valóságra törekvő ábrázolásokkal szemben. Itt említjük meg Szemlér életképei közül a Libatolvaj című festményét (és ennek tollrajz-vázlatát), mint ismertebb és a zsánerfestészetére jellemző művet. A kép falusi csődület közepén rajtacsípett cigánytolvajnőt ábrázol. Síró kisfia anyja szoknyájába kapaszkodva, néhány gyerek gúnyos ujjmutogatása közepette szalad. A többi gyerek — úgy tűnik — nem egészen érti az asszony felé forduló gyűlöletet. Van közöttük olyan, aki a tolvajra dühösen vicsorgó kutyát tartja vissza. A felnőttek egy részén a tettenérés diadalát és elégtételt észlelünk. Az összesúgó fehérnépek számára téma az eset a pletykálkodásra. A libatolvajnő riadt arccal rohan ki közülük.

A téma típusosan a zsáner keretébe vágó: a falusi élet egyik gyakori jelenete, amely mozgalmasságával s a pillanatnyi helyzet megragadásával alkalmat ad a típusok, mozdulatok, indulatok eleven, de nem mélyértelmű ábrázolására is. A művész igyekszik a helyzetkomikum hangsúlyozásával humort csempészni a jelenetbe. Ezt megkönnyíti az a képzettársítás, amely általában a nép körében s a zsánerfestészetben a cigány tréfás alakjához fűződik. E mezítlábas fürge figurák nemcsak túlzott gesztusaik miatt alkalmasak a karikirozásra, de füllentésük, sápitozásuk a népszínművekből is ismert hálás témát juttat a néző eszébe. A kép mondanivalója anekdotikus, előadásmódja nem indít a lopás tényének társadalmi okai felett való elgondolkodásra.

Közvetlen bátorság a belevágáshoz . . . Az ilyen naturalista nyilvánvalóan *akar valamit* mondani, jól ki akarja beszélni magát, mielőtt még a kifejezés eszközeivel rendelkeznék, — mig a „magasabb kulturélet" kontárja gyakran már régóta tud beszélni, mielőtt még mondanivalója volna." Kertbeny — a kivirágzott nemzeti öntudatunkat az akkor nagy szenzációt keltő taine-i milieu-elmélet keretébe helyezve — kifejti, hogy a magyar nép és táj témája „szinte arra született, hogy sajátos művészi zsánert teremtsen". „Van egy bizonyos valami — írja — ami az azonos származásuak közös tulajdona . . . s ami, mint bornál a föld szaga, azonnal felismerteti, még idegen modor vagy álarc alól is."[15] Mindez, s az ahogyan ezután nyelvezetének romantikus pátoszával a magyar parasztot a hozzáidomult lóval, kutyával s a magyar pusztákat leírja, éppen lényegében illik a korai magyar népéletkép stílusához, s a belőle nőtt Szemlért is sok tekintetben jellemzi és ismerőssé teszi zsánerfestészetének tipikus vonásait.

Előadásmódjának azonban már kezdetben is volt ezenfelül valami egyéni jegye a kortársak számára, mert egyik kritikusa így ír 1857-ben Szemlér egyik „Magyar tájkép"-évei kapcsolatban : „. . . ha nevét nem olvassuk is, alig tulajdonítottuk volna másnak".[16] A német kritika még tovább megy, 1859-ben azt állítva somogyi, erdei kunyhót ábrázoló képéről, hogy az „a valóságot a legnyersebben, mégis a legtalálóbb jellemző erővel"[17] mutatja be.

Zsánerképeinek zömére — amelyek életművéből egyedül váltak viszonylag ismertté — mégis rányomják bélyegüket a kedélyes „népi jelenetfestés" íratlan tematikai szabályai. A népszínművek hangjához szokott közönség számára „mesét" kellett adni a képnek. Különösen kedveltek voltak a borral kapcsolatos témák. Szinte kimeríthetetlen változatait ismerjük Szemlér oeuvre-jében is a kocsmázók, feleséggel pörlekedők, dülöngézők, poharazgatók, korhelyek alakjainak. Ezek közül az indulatot, verekedést ábrázoló témáknál érdekes és reá jellemző módon : történeti illusztrációinak pátoszát ismerjük fel. „Kocsmajelenet"-ének (6. kép) egymásra törő parasztalakjait úgyszólván csak a viselet különbözteti meg „Onódi országgyülés"-ének[18] iszonyatos indulatban lobogó alakjától. Ez előbbi rajzán egy varkocsbafont hajú magyar a földre zuhanva, csizmás lábával felrúg. A tág szemmel nekirontó másik paraszt haja, ingeujja lobog, keze ökölben, egy másik fékezni akarja. A negyedik alak elégikus arckifejezéssel, énekléshez gesztikulálva borozgat, pohara feldől, nem hederít senkire, s a kármentőből az öreg szakállas kocsmáros keresztbefont kézzel szemlélődik.

A jelenet drámai feszültségét nem sikerül meggyőzően érzékeltetnie : a földrehuppanó figurával veszélyesen súrolja a bohózat határát. Az egykorú bíráló is tolla hegyére veszi e tollrajz festmény-párját : „Szemlér Mihály képe a Kocsmajelenet szerény címe alatt miszteriózus borzongással tölt el bennünket. Aki még sosem látott festett denunciációt — és ez szerencsére a festészet legritkább kuriózumai közé tartozik . . . — ezt a képet érdeklődéssel fogja szemlélni, de bizonyosan nem sokáig."[19]

A nyárspolgári vásárló közönség nem volt alkalmas a népéletképek művészi és tartalmi értékeinek megítélésére. Jókat derült vagy álmélkodott a sokszor otrombán „zamatos" népi jeleneteken, s előnyben részesítette őket

rének, Waldmüllernek gyengéd és anekdotázó hangján ábrázolja, hanem a francia szellemhez — leginkább Gavarni csípősségéhez — folyamodik, hogy a „modern" nagyváros frivolságát, karneváli életittasságát bemutassa. Bamba színházi előkelőségek, kánkánba vadult bécsi szépségek, ostoba hivatalnokok, angol világjárók, unott arszlánok, szemtelen élvhajhászok, sarlatánok, inasok, puccerek, lakájok, zsémbes matrónák, pletykázó milimárik, törökök és négerek, rengő idomú házmesternék, utcaseprők és lapátolók alakjainak gazdag változata a kiforrott torzképrajzolót mutatják, s a különböző nemzetek karakterének élesszemű megfigyelőjét.

4. Szemlér Mihály: Mulatozó vitézek. 1853. ceruzavázlat.

Egybevetésre érdemes az a lappár, amelynek egyike — hihetőleg — pesti utcajelenetet ábrázol, a másik magyar népéletképet. Az előbbin a dölyfösen, díszesen vonuló pár elé toppanó toprongyos koldust mutatja be (5. kép), a másikon pandúrok és szegénylegények küzdelmét. A művész a szegényember sorsának jellemzésére a városi jelenetben a szatírához, a falusiban a drámaibb hanghoz folyamodik. Míg a francia—osztrák példákon csiszolódott városi életképein az előadás könnyed biztonsága tűnik fel, addig magyar népéletképei több eredetiséggel biztatnak, egyéniségének közvetlenebb megnyilatkozását tükrözik, még akkor is, ha az egyelőre gyakran egyrészt túlzott dramatizálással, másrészt rajzi félszegségekkel párosul. Ezen a területen Szemlér szeme előtt nem a külföldi zsánerfestészet példája lebeg, hanem a magyar életképfestészet alapjairól, hangjából kiindulva, de egyéni és eredeti vérmérséklettel törekszik a magyar jelleg kifejezésére. Tehetségében van valami abból a magyar festő-típusból, akit a kissé szertelen képzeletű, de friss szemű, külföldön élő, egykorú kritikus, Kertbeny Károly szembeállít az osztrák festőkkel:

„Az osztrák művészek — a középszerűek is — csak akkor lépnek a nyilvánosság elé, ha előzőleg a nagyonis iskolás, szokványos technikát elsajátították. Ekkor mondják csak ki művészi indíttatásukat. Ezért tartalmilag, művészileg üresek, előadásuk azonban már nem egyenesen primitiv, hanem már konvencionális" . . . „A magyarok tele alkotóhévvel, nekiülnek az állványnak, jelenetet komponálnak, amelyen a figurák a levegőben lebegnek, a kart a lábtól nem lehet megkülönböztetni és szineik nyersen rikitanak . . . De az ilyen alkotásokban alapjában van meg a festői egyéniség előfeltétele . . .

készségét mutatja. Jó korérzéke nemcsak a viseletekben, hanem a típusok ábrázolásában is kifejezésre jut. A búsongó idősebb, s a kelyhét lelkesen emelő fiatalabb vitéz lelkiállapotának tükrözésében, a háttérben évődő, civódó leányok és vitézek jól jellemzett alakjaiban Szemlér eleven festői kedélyét érezzük. E rajza érdekesen utal Zichy Mihály — néhány évvel későbbi — középkori jeleneteinek felfogására. Kettejük grafikusi vénájának rokonsága egyébként több munkájuk egybevetése során is felmerül.

A Pesti Műegylet kiállításán 1854-ben jelent meg Szemlér első ízben a nyilvánosság előtt történeti festménnyel. Címe : Hunyadi János halála. A történeti festészetünkön végigvonuló Hunyadi-ciklusnak ezzel a témájával nyilván Szemlér is — mint Schmidt József, Weber és Palinay — a nemzeti létharc szolgálatába kívánt állani azzal, hogy a magyar vitézi szellemre eszméltet az elnyomatás éveiben. A mű azonban lappang, vagy elkallódott, s a reá következő tíz esztendőn belül csak elvétve bukkanunk Szemlér művei között történelmi tárgyú festményre.

Képének viszonylagos visszhangtalansága talán elkedvetleníthette, mert ha visszatekintünk ennek az évtizednek a történeti festészetünkben sikert aratott teljesítményeire, arra kell következtetnünk, hogy a szerény és jó ítélőképességű művész ezeknek tanulságait önmagára nézve bizonyára felmérte. Kovács Mihály „Árpád pajzsraemeltetése" éppen 54-ben, Szemlér Hunyadijával egyidőben keltett nagy feltűnést. Molnár József „Dezső vitéz önfeláldozása" a következő esztendőben, Than „Mohácsi csatája" 57-ben, Wagner „Dugovics Titusz önfeláldozása" 59-ben, s ugyanez évben Madarász „Hunyadi László siratása", amely szárnyaló sikerén túl, merőben új tartalmi erejével a történelemábrázolás igazabb hangjára is rádöbbenthette a művészeket.

Szemlér Mihály tárgyválasztásával 54-ben, s a későbbiek során is, a történelemfestők első nemzedékéhez, s közülök elsősorban Kovács Mihályhoz és Molnár Józsefhez, másodsorban Kiss Bálinthoz, Weberhez és Orlaihoz kapcsolódik. Festői és históriai képzeletvilága is inkább a táblabírókornak ezekhez az intimebb hangú „illusztráló" művészeihez fűzi, akiknek azonban közös törekvése és érdeme, hogy meg tudták teremteni a hazai történelemábrázolást, amelynek tárgya és formavilága magyar, s amely tematikájának hivatásszerűen nemzeti jellegével páratlan a festészetünk történetében. Ez a jelleg Szemlérnél a magyar típusok hangsúlyozásában, s az indulatok keresetlenül vérmes ábrázolásában nyilatkozik meg. Nem mintha az indulatkitörés kizárólag magyar tulajdonság volna, de festői vérmérsékletének latbavetése s a kép alakjaiban való továbbélése és ezek jellemzésében való szerepe olyan vonása a művész romantikus vénájának, amellyel egyben a sajátosan magyar temperamentumot is érzékeltetni tudta.

Szemlér bécsi munkásságáról még kiegészítően tájékoztat egy vázlatkönyve.[14] A zsánerfigurákat és jeleneteket tartalmazó füzetben egymást váltják a bécsi és pesti utcajelenetek s a magyar népéletképek (tollrajzok). Ezek érdekesen világítják meg Szemlér grafikusi vénáját, szatírába hajló humorát, fordulatosságát és stílusérzékét, amellyel a tárgy karakterét követi. Az internacionális forgalmú Bécs életének új ízeit, furcsaságait nem meste-

kéhez folyamodik a Bach-korszakban. A magyar nép megmozdulásának drámaibb ábrázolását az osztrák cenzura nem tűrte meg, ezért művészeink gyakran fordultak a huszárélet és virtus — kevésbé lázító — témájához. Grimm Rezső, Kiss Bálint és Than Mór már 1851-ben festenek katonaképeket, Szemlér Mihály azonban az első magyar művész, aki fenti művével a honvédképet a falusi népéletképpel szövi egybe, előfutáraként annak a műfajnak, amely például az újoncozás témájában ihlette meg Than Mórt, majd Munkácsyt.

3. Szemlér Mihály: Huszár a kocsmában. 1853. ceruzarajz.

A szabadságharc utolsó drámai mozzanatához kapcsolódik Szemlér Mihálynak a „Menekülés török földre Orsovánál 1849 őszén" című datálatlan tollrajza.[11] Korai, de már a történeti festészetben otthonosabb korszakába soroljuk: erőtlenebb vonalvezetése, de már a deklamáló előadásmódban való jártassága miatt. A rajz négy férfit ábrázol ladikban, a hazától való búcsúzás perceiben. A középen kiemelkedő, álló alak — pólyakötéssel a fején — valószínűleg Dembinszky. Ezt a feltevést valószerűsíti a baljában tartott fővezéri tollas kalpag, sérülése, amelyet Dembinszky a szőregi ütközetben kapott, s a kíséretében levő lengyel légionárius alakja. A Guyon zászlóaljában szolgáló Szemlér a temesvári csatában Dembinszky vezetése alatt harcolt, s így méltán fűződött egybe a fiatal honvéd-festőben éppen ennek a hazánkért küzdő lengyel katonának a sorsa a temesvári csata emlékével. A kép másik két alakjának személye rekonstruálhatatlan, hihetőleg inkább a magyar hadsereget jelképező figurák. A legegyszerűsített vonalvezetésű, konturos rajz vázlatosságában is a menekülők lelki-testi állapotának ecsetelésére törekszik.

Fénykép-reprodukcióban ismerünk egy „egykorú festményt",[12] amely Szemlér tollrajzával pontosan megegyező és amelyről nemcsak a vázlat, de stíluskritikai egybevetés alapján is okunk van azt hinni, hogy az Szemlértől származik. E képen szembetűnik a történelem-ábrázolásnak az a sajátos közvetlensége, amely — az életkép és a historizálás, Waldmüller és Rahl között vívódó, s ugyanakkor magyar érzelmű és képzeletű — Szemlért olyan találóan jellemezhetné. Az akadémiai történeti festészet hideg pátosza helyére valami őszintén átélt busongás lép, amely mind a négy alak arcán és tartásában kifejezést nyer.

Egy 1853-ban, ugyancsak Bécsben készült ceruzarajza, amelyen mulatozó középkori harcosokat ábrázol[13] (4. kép), a húszéves ifjú kivirágzó rajz-

ábrázolás szándékával fogjon a festéshez. Than, Lotz, Grimm, Ujházy Ferenc s a korán elhunyt, eredeti tehetségű Palinay voltak az itt töltött két esztendő alatt növendéktársai, akik közül a nálánál idősebb, s a festészetben is előrehaladottabb Than Mór éppen a szabadságharc küzdelmeinek megörökítésében bizonyára buzdítólag hatott társainak pályakezdésére.

A bécsi Képzőművészeti Akadémián Christian Ruben történeti festő mesteriskolájának növendékeként 1852—53-ban folytatja tanulmányait.[9] Tanítványa volt Peter Joh. Nep. Geigernek, — a 40-es évekből ismert magyar történelmi illusztrációk készítőjének — majd Rahlnak és Waldmüllernek. Közülük Geiger hatott rá legkevésbé. A rahli történelemfestés, a deklamálás művészetének ez az akadémizmussal fegyelmezett pátosza megejtette őt is, de — úgy tűnik — egyre inkább Waldmüller az, aki fel tudja oldani Szemlér talentumának eredendő, természetesebb ízeit. Ennek a mesternek közvetlen hangja, elbeszélő kedve közelférkőzik Szemlér művészi érzelemvilágához, vérmérsékletéhez és tulajdonképpen már ekkor eldönti történelemábrázolásának karakterét is : azt ahogyan majd egy-egy kor szellemének históriai összegezése helyett Szemlér a történelmi szereplők dramatizált karakterképét adja, zsánerbe hajló historikus jelenetek keretében.

Első ismert és datált műve ebből a korszakából (1853) a „Huszár a kocsmában" című ceruzarajza[10] (3. kép). Eredeti és figyelemreméltó példája a korai magyar népéletképnek. A Bécsben készült rajz tíz évvel előzi meg Munkácsynak Magyarországon festett és bemutatott ifjúkori művét, a Regélő honvédet. Témájuk közös, kétségtelenül hazai élmény : a 48—49-es szabadságharc eleven emlékezete jelent bennök új és nemzeti aktualitást az osztrák-német népéletkép hasonló tárgyú, a „katonaélet"-ből merített témáival szemben. Ez a közvetlen történelmi vonatkozás, s az előadásnak ebből eredő komolysága különbözteti meg mind Szemlér, mind Munkácsy felfogását attól a rokontárgyú, de humoros ábrázolástól, amely irodalmunkban és művészetünkben a füllentő obsitos vagy huszár, s Háry alakjához fűződik. Szemlér rajzán a daliás huszár kocsmaasztalnál ül, arca mintha emlékezést árulna el ; egyik kezében kard, a másik ökölbe szorítva az asztalon nyugszik. Szemközt vele szűrös parasztok, kalpagban, kucsmában, pipázgatva eltünődve komolyan hallgatják. Két fiatalabb legény egymás között vitatja a hallottakat. Jellegzetes alakja a magyar vidéki életnek a kármentő rácsos ablakából könyökölve hallgató zsidó kocsmáros is. Az előtérben gatyás, fokosos kis legényke áll átszellemült arccal. Biedermeieres bájjal megragadott — ámbár kissé elrajzolt — figurája a waldmülleri gyermekképek hatására utal és kiesik a kép etnikai valamint stílusbeli egységéből, — csakúgy, mint az ajtóban álló és figyelő két kontyos nőalaknak az osztrák polgári festészetből ismert, lágy kerekded formákkal jellemzett típusa. Egyelőre inkább a népviseleti jelleg hangsúlyossága az, amivel az osztráktól elütő magyar atmoszférát érzékelteti. Szemlér művészetének későbbi jegye, az arcokban is kifejezésre jutó népi-nemzeti jelleg itt még másodlagos.

Ami már ekkor is irányjelzően különbözteti meg őt a magyar népéletet festő nem-magyar elődeitől és kortársaitól — ezek között Jaschketől, Canzitól és Steriotól, — az témaválasztásában mutatkozik : a honvédélet dicső emlé-

derékban megkötött, csíkos ingzubbonyának zsebébe süllyeszti jobbját, baljában gacsos vándorbot, hosszú lábai kissé megroggyannak (2. kép).

Ilyen módon ecsetelt testi-lelki állapotát megértjük ha visszaidézzük néhány hónappal korábbi lelkes hadbaindulását. A pest-budai események magukkal sodró áradása természetessé teszi az olyan magyar érzésű, aktív és képzeletdús pesti diáknak a szabadságharcban való résztvállalását, amilyennek Szemlér Mihályt látjuk. A vele egyidőben ugyancsak a pesti piaristáknál nevelkedő Zichy Mihály egyik leveléből tudjuk, milyen szomjasan hallgatták a diákok „azon szép halovány embernek, Kossuth Lajosnak" beszédeit a forradalom előtti időkben.

2. Szemlér Mihály: Önarckép a temesvári csata után. 1849. vízf.

Elképzelhető milyen elragadtatott résztvevője lehetett ez a fiatal diáksereg a márciusi eseményeknek. Nyilván ott segédkeztek 49 januárjában is a Gellérthegy oldalán a sáncépítésnél, ahol a városmentés lázában találkozott Pest és Buda minden rendű és rangú polgára. Nyíló értelmükkel megdöbbenten figyelhették a halálos csendet, amely Windischgrätz bevonulásakor Pest városára borult. Iskolájuk szomszédságában, az Egyetem utcai Károlyi palotában telepedett meg Jellachich bán, majd később teljes gyűlöltségében „Pest mefisztója" vagy az „akasztófakötelű báró", aminek Széchenyi nevezte: Haynau. Megkezdődött a „gyanúsak" elfogatása, a börtön és kivégzések kora s az ostromállapot. A tizenhét napos túlparti küzdelemről folytonos ágyúdörgés s a pesti kórházakba szállított sebesültek hoztak félelmetes hírt. Kénytelen tétlenségéből dermedten figyelte Pest lakossága a Budavárért folyó — immár históriai emlékektől terhes — küzdelmet, s ha átérezzük a honvédeink felnyomulását kísérő örömmámort, megértjük azt a döntő élményt, amely Szemlért talán első útjaként vezette a legádázabb közelharc volt színhelyére.

1848—49-es rajzai érdekesen egészítik ki a képet, amelyet a szabadságharcban részt vett fiatal magyar festőgárdáról ismerünk és további támpontokat adnak annak a kapcsolatnak a megismeréséhez, amely hazafiúi vállalásuk és művészetük — közelebbről a történeti festészetünkben vitt szerepük — között fennáll.

1850-ben Szemlér Mihályt a Marastoni-féle pesti Első Magyar Képzőművészek Akadémiáján találjuk.[7] Itt már az első esztendőben díszoklevéllel tüntetik ki.[8] Történeti festőnek készül. Az „1848—49-es emlékeim" című vázlatkönyv ifjú rajzolójának minden bizonnyal személyes élményei s a súlyos történelmi atmoszféra adta az első döntő impulzust, hogy egyenesen a história-

1. Szemlér Mihály : Önarckép honvéd-egyenruhában. 1849. vízf.

irataiban[4] s az egyik családi iraton németesen „Semler"-ként szerepel. A művész az ötvenes évek derekától nevét magyarosan „Szemlér"-nek írja.

Rajzoló képességének első megnyilatkozásait tizenhat éves korából ismerjük. Buda várának 1849. május 21-iki ostroma utáni napokban a gyermekifjú Szemlér Mihály felkeresi a hősi harc üszkös színhelyét és megindítóan gyermekies, gondos rajzban számol be erről a látványról.[5] E rajz érdekes adalék a szabadságharc történetéhez, mert a várpalota belterületének ekkori állapotáról nem ismerünk egyéb ábrázolást.

A rajz készítésének idején Szemlér — félbehagyva a piaristáknál végzett tanulmányait — már valószínűleg jelentkezett a szabadságharc katonái közé. 1849 júliusában már a 140. zászlóalj őrmestere. „Emlékeim 1848—49- ből" a címe annak a vázlatkönyvnek,[6] amelynek tollrajzai karakteres típus és viselet-tanulmányok gazdag változatában mutatják be a magyar hadsereget, mundérosokat, népfelkelőket, alföldi csikóst és somogyi parasztokat, s az osztrák hadsereg kötelékébe tartozók jellegzetes népi típusait.

E rajzok között három vízfestésű önarcképe tájékoztat az alig tizenhat éves Szemlér Mihály rövid honvédpályájának állomásairól, közöttük a Guyon táborkarába történt beosztásáról (1. kép). Művészi eszközeinek kezdeti fogyatékosságai ellenére is elárulják e zsengék talentumának későbbi jellegzetességeit : a lélekábrázolásra való törekvést, a rajzi részletek iránt való — egyelőre autodidaktikus — gondos figyelmet, s az éles ellentétektől tartózkodó, inkább választékos, semmint bátor koloristát ígérő színkezelést.

A vízfestmények ezenfelül hiteles és értékes emlékei a nehezen rekonstruálható 49-es katonai viseletnek is, amelyről annyi megbízhatatlan ábrázolást és adatot ismerünk.

Az egyik Szemlér-kép felirata így szól : „A temesvári csata után (aug. 9. 1849.) három napra Orzidorf (Orczyfalva) és Dreispitz helyiségek között az osztrákok fogságába kerültem. Temesvárba vittek és megfosztottak egyenruhámtól. Miután sikerült megszöknöm, szeptember vége felé nyomorultan, azon ruhában, melyet meghagytak, kerültem haza." Reményeinek összeomlásától, a magyar szabadság szent ügyének gyászos helyzetétől koravénülten, mint vékonydongájú vándorlegény lép elénk ezen a képen a bújdosó honvéd, Szemlér Mihály. A viseltes „civil"-kalap alól megnyúlt arc néz ránk, a tekintet szomorúságát a félig lehúnyt szemhéjjal érzékelteti, szájának sarka keserűen lebiggyed. Tartása azonban most is öntudatos, elszánt. Madzaggal

SZEMLÉR MIHÁLY
(1833—1904)

ÍRTA: B. SUPKA MAGDOLNA

Szemlér Mihály festői egyénisége beszédesen bontakozik ki az elmúlt század második felének magyar arculatából: életműve kultúrtörténeti dokumentum, amely hozzájárul a kor művészi problémáinak megvilágításához. Műtörténetírásunk Szemlér szemelvényekben felbukkanó művészetével csupán alkalomszerűen foglalkozott, munkásságáról így nem volt áttekinthető képünk. A szemlénk során most folyamatosan végigvonuló művek sokoldalú művészi profilt mutatnak, amely témavilágával és kifejezésmódjával a nemzeti romantikában gyökerezik, s abból korjelző sajátossággal bontakozik ki. Ezért helyes a művei mozaikjából egybeálló teljes képet mint művészeti jelenséget is figyelnünk és beállítanunk a hazai festészet fejlődésének folyamatába.

Abban a korban volt festő és tanár, amelynek festészete még eleven gyökerekkel táplálkozhatott a szabadságharc friss emlékezetéből, s amelyben magyarrá nevelni alkotó- és művészpedagógusi magatartással: vállalás volt. Azon művészek közé tartozott, akik éppen a külföldi történeti festészet és életképfestés iskoláján nevelkedve, felismerték a magyar nemzeti festészet sajátos útját és teendőit. Érdekes, de érthető is, hogy éppen Munkácsy Mihály figyelő szemét nem kerülte el Szemlér munkásságának egyik érdeme: a magyar típus igazi ábrázolása, amit szóvá is tett — Szemlér egyik festményével kapcsolatban — azokkal a festőkkel szemben, akik festészetünk sajátos arculatába idegen típusok ábrázolásával idegen hangot kevertek.[1] Márpedig Munkácsy — akinek műveiben oly kristályosan összegeződött és kivirágzott életképfestő elődeinek ösztönös sejtése és törekvése a magyar zsáner-műfaj megteremtése felé — ő fel tudta mérni, éspedig egykorú lépték alapján, a festő-pionírok részleteredményeinek értékét, alapvetésük és irányvállalásuk helyességét.

Arra a szerepre, amelyet Szemlér az elmúlt század derekától a nemzeti művészetünk megteremtéséért folyó harcban vállalt, Lyka Károly figyelmeztetett, már ötven esztendővel ezelőtt, Szemlér halálakor.[2] Maga a művész szerény volt, kiállításokon — önszántából — alig szerepelt, így kevés műve vált ismertté — művészetünk magyarosodásáért végzett munkájáról nem beszélt: így került azon művészek tisztes sorába, akiket a jubileumaik juttatnak eszünkbe. Egy-két műbarát, néhány festőművész, s unokája, Szemlér Lőrinc ilyen alkalmakkor megemlékezésekkel, kiállítással gondoskodtak arról, hogy életműve ne merüljön végleg feledésbe.[3]

Szemlér Mihály 1833-ban született, Pesten. Édesapja — ugyancsak pesti, iparos-polgár volt: kefekötő mester. Családneve a bécsi festészeti akadémia

Művészettört. Tanulmányok Bp. 1957

I.

FESTMÉNYEK, RAJZOK, METSZETEK

(1-től 225-ig.)

ELŐSZÓ.

Zárt gyüjteményeknek mindig különleges varázsuk van, mert az egyes munkák művészi értékén kívül gyüjtőjük lelkét is sugározzák felénk. A választott anyag természete, kiépítésének módja, más és más egyéniséget sejttet. Megsokszorozva jelentkezik azonban ez az egyéni varázs oly gyüjtésnél, melynek mozgatója a kegyelet. Itt minden érdeklődés csendes elmélyedéssel egyetlen művész vagy egyetlen család felé fordul. Ilyen kegyeletes gyüjtés az is, melyet most mutatunk be látogatóinknak. Szemlér Mihály műveinek nagy sorozatát, melyet dr. Szemlér Lőrinc, a művész unokája és Schopenhauer munkáinak lelkes fordítója szeretettel mentett meg az enyészettől és fáradságot, áldozatot nem kímélve halmozott össze. Az ezúttal kiállításra kerülő munkák nagy része 1933-ban, a művész születésének századik évfordulóján emlékkiállítás keretében került a nyilvánosság elé. Szemlér Lőrinc római fürdői otthonának szobái múzeumi helyiségekké alakultak át, melyeknek meghitt falairól egy nemes munkában eltöltött élet küzködései és eredményei meleg szóval szóltak hozzánk.

Anyagunk oly gazdag, hogy segítségével végigtekinthetünk Szemlér Mihály művészi életének összes állomásain. Rokonszenves, nyájas művészet az övé, egészen olyan, amilyeneknek arcvonásait ismerjük, melyekből visszakövetkeztethetünk jellemére. Jóságos és életbölcseséget mosolygó szemei a kiegyezés utáni kor tipikus alakjának mutatják. Lehetett benne valami Lotz és Székely eléggé ellentétes és mégis sok tekintetben rokon lelkületéből mint ahogy művészete és törekvései sokban rokonok amazokéval. Abban mindenesetre mindhárman egyek voltak, hogy mindegyik a saját hangján és eszközeivel igyekezett a magyar művészetnek erősebben egyéni és magyaros zamatot adni. Székely a magyar falfestő stílus megteremtésére törekedett, Lotz különösen fiatalabb korában a magyar népéleti jelenetek festésére vetette rá magát. Szemlért is főleg a magyar paraszt érdekelte s festményeivel és főleg illusztrációival sokkal járult hozzá e témakör népszerűsítéséhez.

A szabadságharc küzdelmeiben mozgalmasnak induló élete csakhamar bensőséges és dolgos művész-életté csendesült. Gyermekéveit érett korszakával csak nemes célokért való állandó lobogása köti össze. Már tizenhét éves korában ott találjuk Lotz és Thán társaságában Marastoni Jakab művészeti Akadémiáján, honnan hamarosan a bécsi Akadémiára kerül. J. N. Geiger, Rahl és Waldmüller tanítványa lesz. Ez a hármas befolyás formálta az ifjú tehetségét, oly módon, hogy a három tanár hatása egyen-

ként hámozható ki munkáiból. Rahl hatása főleg néhány egészen magas színvonalú arcképén állapítható meg, melyeket feleségéről festett.

Geiger hatása kevésbé érezhető, mert a történeti festészethez nem igen volt hajlama Szemlérnek. Ahhoz a monumentális iránti érzékre van szükség és bizonyos összefoglaló, idealizáló hajlamra. Nagy felületek kitöltéséhez nagy stílus igényeltetik, a képnek olyan felépítése, mely az apróbb részletformák elhagyásával a lényeget hangsúlyozva kiemeli és teljes erővel kifejezésre juttatja. Szemlér egészen más természetű tehetsége ilyen feladatoknál nem juthatott érvényre; ő inkább kisebb igényű tárgykörökben volt otthon: a magyar nép különböző típusai (2, 5, 31, 77, 80), viselete (36, 37, 140, 141) és szokásai (124, 128, 129) voltak a kedvenc témái. Ha az alakok cselekvény kapcsán állnak össze, akkor is inkább krónikás feljegyzésnek hat a kép tartalma, mint éposznak. Folyamatosan, szinte riportszerű modorban meséli el egy vidéki választás mozgalmait, tíz jelenetre felosztva, a kortesek megérkezésétől egészen a választás befejezéséig. Hol humoros, hol irónikus hangon pontosan számot adva a szokásos eseményekről (82—91). Kívánatos volna, hogy ezek a kortörténeti szempontból igen érdekes lapok zárt sorozatban együtt maradhassanak.

A mesélés egyszerűsége és közvetlensége tette őt alkalmassá arra is, hogy mesés könyveket illusztráljon vagy pedig fali tányérokra kis jeleneteket tervezzen (143—146). Két alakos kis jelenetben nem is volt könnyű az alakok dekorativ elhelyezésén túl még annyi mesét is belecsempészni, hogy az egyszerűbb asszony is megvegye és kiakassza falára. A népszerű beszéd erényeire volt itt szükség.

Szemlér igazi ereje azonban pontos megfigyelőképességében rejlik. Fiatalkorának néhány tanulmányán bámulatra indít ez a képessége, például az 1855-ben készült „Útilapú"-n (188) vagy az 1858-ból való Kosfejen (105) s még sok más hasonló tárgyú darabon (Bojtorján stb. 72. sz.). A Waldmüller-iskola jó hatása érződik e műveken, melyeken oly áhítattal merül el megfigyeléseibe, mint akármelyik régi mester. Minden legapróbb hajlatot híven követ s egy miniatürfestő odaadó részletességével ad vissza. Legkitűnőbb munkái a természetnek evvel a pontos lemásolásával készültek. Gondos természettanulmányai érettebb korába is belenyúlnak, noha később már nem annyi aprólékossággal készülnek, mint egészen fiatalkorában; már csak azért sem, mert ekkor a tájképre tér át s egy egész tájképet nem lehet olyan apróra kidolgozni, mint egyetlen növényt. De látása is összefogóbbá és festőibbé változott, ami talán annak a meghitt viszonynak is tulajdonítható, melyben Székellyel volt. A hetvenes és nyolcvanas években több nyarat is töltött Székellyel együtt Szadán. Rákospatakról, Szadáról igen szép rajzokat és vízfestményeket készített ezekben az években. (79, 100, 181 stb.) Mint Székelyt és Lotzot, őt is megragadta a felhők változó rajzában és eleven sokféleségében rejlő festői varázs. De míg azok sorozatokban örökítik meg a felhők szeszélyesen gomolygó, könnyed világát, ő csak néhány érdekes felhőtanulmányra szorítkozott (63, 95), s azok az ő számára különleges érdeklődés tárgyát nem képezték.

Székely és Szemlér művészete között még egy nagyon érdekes kapcsolatot lehet találni: Székely rendkívüli festői felfogására jellemző, hogy temperával nagy sorozatot készített olyan ecsetrajzokból, melyeken csak egyszínű foltokban rögzítette a képötletet s a kompozició foltelosztását. Külön elméletet épített fel magának ebből. Meglepetve fedezzük fel Szemlér művei között is egy ilyen tanulmányt (97), a Kocsmai jelenetet, mely feltűnik szép foltelosztásával. Nyilván ő is objektiválni akarta magában a komponálásnak ezt az egyensúly-követelményét, mely naturalisztikusabb

képszerkesztési módjánál fogva, máskor nem jut ennyire kifejezésre. De mindezek a találkozások inkább csak egy baráti együttélés természetes eredményei, mert Szemlérről legkevésbé sem lehet azt mondani, hogy akár Székelyt, akár Lotzot utánozta volna. Nem is lett volna képzelhető, hogy Szemlér amazok modorát erőltesse, hisz egész felfogása más volt, mint az övéké. Friss természetérzéssel festett tájképei közül különösen ki kell emelnünk „Hegyi út" című olajképét, kedves zöldjével és üdeségével.

Szemlér Mihály művészi hagyatékának kitűnő kiegészítő része az a gazdag könyvtár, melyet nagyapja hajlamait s ízlését örökölt unokája nagy hozzáértéssel gyüjtött össze.

Ezt a mennyiségre is jelentékeny könyvtárt érdemes tulajdonosa két irányban fejlesztette. A művész elől hagyományait követte, amikor az utolsó félszázad magyar könyvillusztrációjának anyagát igyekezett lehető teljes sorozatban összeállítani. Erre az első ösztönzést bizonyosan nagyapja művei adták. Szemlér Mihály a modern magyar könyvillusztrálás egyik úttörője volt. Művei számát és értékét tekintve, legfeljebb Jankó János mérkőzhetik vele; azonban kettőjük közül Szemlér a komolyabb, mélyebben járó rajzoló. Művészete gyökerében nemzeti jellegű; más tárgy, mint magyar, alig érdekelte. S míg Jankó annyira humorista, hogy még tárgyilagosnak szánt ábrázolásaiból is kiütközik a karikatúra, addig Szemlér a tiszta magyar lélek áhitatával alkotja meg a jellemző alakok hosszú sorát és szeretettel mélyed a magyaros vonások elemzésébe.

A gyüjteményben hosszú sorát találjuk a Szemlér Mihály által illusztrált, nagyobb részben már alig ismert köteteknek. Különösen nagyérdekűek a kezéből kikerült gyermekkönyvek, amelyek rég eltűntek a forgalomból s a nem érdemelt feledésnek estek áldozatul. Sajnálatos, hogy méltó utódai alig akadtak; Szemlér Mihály korát a hanyatlás évtizedei követték s csak az utolsó idők mutattak a magyar könyvillusztrálás terén erőteljesebb fellendülést, amikor sikerült kiszorítani az elmult századvég álromantikus és szecessziósan mesterkélt termékeit. A fejlődés dokumentumai itt feküsznek a Szemlér Lőrinc szerencsés kézzel, sok fáradtsággal és áldozattal összegyüjtött, gazdag sorozatában. Miután a könyvtárnak ez a része kifejezetten műtörténeti érdekű, a katalogus a *művészek neveit* emeli ki és sorakoztatja betűrendbe.

A könyvtár másik, számra jóval nagyobb fele általános tudományos érdekű, habár ide is jutott nem egy művésziesen illusztrált magyar könyv. Alig van a tudásnak olyan ága, amelyből nem találnánk alapvető munkákat s becses monografiákat. Ami szép és díszes kiállítású magyar könyv az elmult félszáz évben megjelent, megtalálta útját a Szemlér-könyvtárba. Első sorban a könyvkedvelőknek való díszes, finomabb papirú, nemesebb kiállítású nyomdatermékek, amelyek közt a *Könyvbarátok* pompás, kevés példányban megjelent kötetei majdnem hiánytalanul szerepelnek. Egyéb ritkaságok közt nem mehetünk el megilletődés nélkül Ipolyi Magyar Mythologiájának bámulatosan szép példánya mellett, amelybe a nagy főpap és tudós *kétszer irta bele sajátkezűleg a dedikációt*. Ez a könyv volt évtizedeken át a magyar könyvbarátok vágyainak netovábbja s bizony az elmult idők nem tették kevésbé ritkává a tartalmilag is nagyértékű munkát. Fölötte értékes Apácai Csere János Magyar encyclopaediájának Győrben, 1803-ban megjelent második kiadása is; mondhatni, ritkábban bukkan fel egy-egy példánya, mint a becses első kiadásnak. S minő nehéz felkutatni Orbán Balázs Székelyföldjének egy-egy hiánytalan példányát, kivált az eredeti kötésekben. Hátha még, mint az itt eladásra kerülő darabon, a szerző ajánlósorai teszik kedvesebbé a szép köteteket.

Általában véve a gyüjteményben sok az olyan darab, amelyen a szerző vagy az illusztrátor sajátkezű írása díszeleg. Más kötetek mellé a szerzőnek eredeti levele van csatolva; Liszt Ferenc Chopinről írt, magában véve sem közönséges, munkájához pedig egy meghívójegy a mester sajátkezű aláírásával.

Meg kell azt is mondanunk, hogy a könyveken meglátszik a gyüjtő szeretete, gondja, finomult ízlése akár egy-egy pazar kötés formájában, akár pedig abban, hogy a kötetek véges-végig tisztták, gondozottak, szinte érintetlenek.

Azt hisszük, Budapest nagyszámú amateurjei között egy sem akad, aki ne akarna legalább egy-két darabot megszerezni ebből a gyüjteményből, amelynél nagyobbakat s gazdagabbakat már láttak az Árverési Csarnok falai, de ízlésesebbet, mondhatni: aligha.

I. FESTMÉNYEK, RAJZOK, METSZETEK.

(1-től 225-ig)

Kikiáltási ár pengőben

SZEMLÉR MIHÁLY (1833—1904.)

1. Parasztlegény. Ceruzarajz. 24×15. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 4.—
2. Somogymegyei típusok. Krétarajz. 28×43. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Mike, 1875 . 8.—
3. Szadai paraszthház udvara. Krétarajz. 28×42. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 1882. Sz. M. . 10.—
4. Rákospatak. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér, Rákospatak, 1878 . . 6.—
5. Somogymegyei típusok. Krétarajz. 28×43. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér, Mike, 1875 . 8.—
6. Szadai részlet. Krétarajz. 28×42. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 1882 . . . . . 6.—
7. Szadai táj. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Szada, Szemlér, 1876 . . . . . 7.—
8. Oláh család. Krétarajz. 34×27. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 6.—
9. Szadai paraszthház udvara. Krétarajz. 27×39. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 82 . . . . 7.—
10. Tanulmány a „Garay megvédi Mária királynét" című történeti képhez. Ceruzarajz. 29×21. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . 4.—
11. Parasztszekér utasokkal. Tollrajz. 16×28. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt . . . 6.—
12. Illusztráció a „Virágok könyve" címlapjához. Tusrajz. 37×27. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt . . . . . 4.—
13. Juhász szamárháton. Ceruza és tusrajz. 17×28. Jelzés lent baloldalt: Sz. M., 857/12 8.—
14. Libatolvaj. Toll és tus. 17×22. Jelzés lent jobboldalt: 1857, Sz. M. Pesten . . . . 8.—
15. Tanulmányfej. Ceruza. 24×17. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 5.—
16 Mulató középkori harcosok. Szépia és ceruza. 21×17. Jelzés lent jobboldalt: 853/12. Sz. M. 7.—

	Kikiáltási ár pengőben
17. Falusi ház. Ceruzarajz. 19×24. Jelzés lent jobboldalt: 855/9. Gyöngyös	5.—
18. Tájképvázlat. Krétarajz. 12×18. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt	4.—
19. Falusi iskola. Tollrajz. 17×20. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	6.—
20. Alaktanulmányok. Ceruzarajz. 19×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
21. Ülő parasztleány. Ceruzarajz. 17×21. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
22. Homokbuckák. Ceruzarajz. 17×23. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Szada	4.—
23. A prágai zsidótemető. Ceruzarajz. 19×26. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Prag, den 10 Sep. 858	7.—
24. Vásár. Krétarajz. 19×30. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
25. Vásárosok. Krétarajz. 21×17. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
26. Magyar ökör. Krétarajz. 21×31. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
27. Tájkép. Krétarajz. 22×32. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	5—
28. Falusi táj. Ceruzarajz. 12×18. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
29. Tájkép szekérrel. Tollrajz. 18×26. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	6.—
30. Fatanulmány. Szénrajz. 42×28. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. Szada, 1875	6.—
31. Somogymegyei típusok. Krétarajz. 28×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér. Mike, 1875 .	6.—
32. Falusi táj. Ceruzarajz. 28×43. Jelzés lent jobboldalt: Nyáregyháza, 1875	6.—
33. Rákospatak. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., Rákospatak, 1878 .	7.—
34. Somogymegyei típusok. Ceruzarajz. 21×31. Jelzés lent jobboldalt: Mike, 1872	4.—
35. Velencei tanulmányok. Vízfestmény. 28×40. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1893 . .	5.—
36. Tanulmány. Színezett rajz. 25×12. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
37. Alaktanulmány. Ceruza- és krétarajz. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
38. Tanulmányfejek. Ceruzarajz. 16×21. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	3.—
39. Ülő parasztasszony. Ceruzarajz. 19×16. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	3.—

Kikiáltási ár pengőben

40. Veresegyházi malom. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Veresegyházi malom, 1882 . . . . . 8.—
41. A tói boszorkány. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 6.—
42. Egy újon sült vadász. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . 6.—
43. A varázspuska. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 6.—
44. Jánoska kalandjai egy zergevadászaton. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt 6.—
45. A varázspuska. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 6.—
46. A hivatlan vendég. Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 6.—
47. Rákosmenti táj. Olajfestmény vászon. 94×125. Jelzés lent baloldalt: Szemlér M., 1890 . . 150.—
(Illusztrálva az I. táblán.)
48. A kútnál. Olajfestmény, vászon. 80×110. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1884 . . 150.—
49. Virágcsendélet görögdinnyével. Olajfestmény, vászon. 118×83. Jelezve lent jobboldalt: Szemlér M., 1884 . . . . . 120.—
50. Orbay Antal m. kir. számbíráló képmása. Olajfestmény, vászon. 63×50. Jelzés fent jobboldalt: Szemlér M., 1868 . . . . . 20.—
51. Orbay Antalné képmása. Olajfestmény, vászon. 63×50 . . . . . 20.—
52. Szadai parasztudvar. Olajfestmény, papír, 27×35. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Szada, 1882 . . . . . 35.—
(Illusztrálva az I. táblán.)
53. Szadai udvar. Olajfestmény, papír. 27×35. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Szada, 1882. . 35.—
54. Ámor. Olajfestmény, fa. 30×28. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 20.—
55. Szérüskert. Olajfestmény, vászon. 29×32. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . 30.—
56. Kerités. Olajfestmény, vászon. 21×29. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., Mike . . . 20.—
57. Szadai részlet. Olajfestmény, papír. 25×34. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Szada, 1882. . 35.—
58. Szamár. Olajfestmény, fa. 19×13. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt . . . . . 5.—
59. Hegyi út. Olajfestmény, lemezpapír. 23×31. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . 20.—
60. Őszibarack és mogyoró. Olajfestmény, vászon. 23×28. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. . 30.—

	Kikiáltási ár pengőben
61. Vízmenti táj. Tusfestés. 22×28. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt	8.—
62. Az itatónál. Szépia. 36×32. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér	12.—
63. Felhős táj alakokkal. Olajfestmény, fa. 29×42. Jelzés lent jobboldalt: 97. Szemlér M.	55.—
64. Utolsó napsugarak. Olajfestmény, fa. 17×23. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. 99. (A művész utolsó műve.)	35.—
65. Kis kofa. Vízfestmény. 24×15. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	10.—
66. Erdőrészlet. Szépia. 17×23. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	6.—
67. Homokbánya. Olajfestmény, lemezpapír. 19×46. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt .	20.—
68. Szent István. Vízfestmény, miniatür modorban. 12×7	12.—
69. II. Endre. Vízf., miniatür modorban. 13×8	12.—
70. Felhőtanulmány. Olajfestmény, vászon. 14×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt .	12.—
71. Felhőtanulmány. Olajfestmény, vászon. 18×26. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt .	12.—
72. Bojtorján. Olajfestmény, papír. 33×23. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M.	16.—
73. Cigányfej. Olajfestmény, fa. 24×20. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér 1874	30.—
74. Erdei út. Vízfestmény. 18×23. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	20.—
75. Cifra dohányzacskó. Olajfestmény, papír. 26×14. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt .	8.—
76. Somogyi típus a hatvanas évekből. Olajfestmény, vászon. 30×24. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . *(Illusztrálva a II. táblán.)*	30.—
77. Mikei paraszt. Olajfestmény, vászon. 38×26. Jelzés lent jobboldalt: Mike, 1859 . . .	30.—
78. Szőlő, körte, birsalma. Olajfestmény, papír. 31×40. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. .	20.—
79. Rákospatak. Szépia és kréta. 24×44. Jelzés lent baloldalt: Szemlér M., Rákospatak . .	18.—
80. Mikei típus. Olajfestmény, vászon. 40×30. Jelzés a jobb középen: Sz. M., Mike, 1859 . .	20.—
81. Öregember, fiatal menyecske. Olajfestmény, fa. 53×43. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	120.—
82. Kortesek. (Választási mozgalmak I.) Lavirozott tollrajz. 34×26. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér Mihály, 1867 . . . . . *(Illusztrálva a II. táblán.)*	15.—

Kikiáltási ár pengőben

83. Kortes az ellenfél táborában. (Választási mozgalmak II.) Tollrajz és szépia. 23×33. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. 1867 . . 22.—

84. Követajánlás. (Választási mozgalmak III.) Tollrajz és szépia. 23×33. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1868 . . . . . 22.—

85. A választók tanyája. (Választási mozgalmak IV.) Toll- és tusrajz. 25×38. Jelzés lent baloldalt: Szemlér M., 1867 . . . . . 30.—

86. A választók felvonulása. (Választási mozgalmak V.) Toll- és tusrajz. 26×40. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1867 . . . . . 28.—

87. Szavazás. (Választási mozgalmak VI.) Tollrajz és szépia. 21×33. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér Mihály, 1867 . . . . . 15.—

88. Megakadályozott választás. (Választási mozgalmak VII.) Toll és szépia. 23×32. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1867 . . . . 18.—
(Illusztrálva a III. táblán.)

89. Díszmenet. (Választási mozgalmak VIII.) Toll és szépia. 17×39. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1868 . . . . . 18.—

90. Lakoma. (Választási mozgalmak IX.) Toll- és tusrajz. 24×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1868 . . . . . 25.—

91. A választás után. (Választási mozgalmak X.) Toll és szépia. 24×38. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., 1868 . . . . . 18.—

92. Petőfi halála. Kőrajz. 52×70. A Családi Kör műlapja, 1871. Jelzés lent baloldalt: Szemlér M., 1871 . . . . . 15.—

93. Patrona Hungariae. Kőrajz. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., 1862 . . . . . 15.—

94. Rákosmenti malom. Szén-, kréta- és vízfestmény. 53×35. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 30.—

95. Közeledő zivatar. Olajfestmény, vászon. 34×27. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér, 97 . . 50.—

96. Patak mentén. Szépia. 30×43. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt. Minich József szobrászművész faragta keretben . . . . . 30.—

97. Kocsmai jelenet. Olajfestmény, lemezpapíron. 30×43. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt. Minich József szobrászművész faragta keretben . . . . . 20.—

98. Éneklecke. Olajfestmény, vászon. 50×32. Jelzés lent baloldalt: Sz. M., 1889 . . . . 40.—

Kikiáltási ár pengőben

99. A Hotel Sandwirth udvara Velencében. Vízfestmény. 46×36. Jelzés lent jobboldalt: 1893. Sz. M. . . . . 20.—
100. Rákospatak. Vízfestmény. 28×36. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Rákospatak, 1879 . . . 20.—
101. Erdőrészlet. Szép Juhászné. Krétarajz. 47×35. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Szép Juhászné, 1881 . . . . . 20.—
102. Pásztorok. Krétarajz. 35×52. Jelzés lent jobboldalt: Szadán, 1871. Sz. M. . . . . 30.—
103. Az onódi országgyűlés. Vázlat a kassai múzeumban levő hasonló címhez. Tollrajz. 30×53. Jelzés lent középen: 1880 június 29 . 25.—
104. Somogyi cigány. Színes kréta. 50×33. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M., Mikén, 1874 . 30.—
105. Kosfej. Színes kréta. 34×43. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., Mikén, 1859. . . . . 30.—
106. Vízmenti táj. Eredeti kőrajz, kínapapiron. (Próbanyomat.) 19×29 . . . . . 8.—
107. Kilátás Fonyód felé. Vízfestmény. 27×39. Jelzés fent jobboldalt: Sz. M., Boglár, 1895 20.—
108. Somogyi vásár. (Lacikonyha.) Eredeti kőrajz. (Próbanyomat. Egyetlen példány.) 28×34 . . . . . 10.—
109. Férfi akt. Krétarajz. 50×29. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt . . . . . 9.—
110. Tanulmányok. Ceruzarajz. 25×18. Jelzés lent jobboldalt: Hídvég, 855/9 . . . . . 5.—
111. Csirketolvaj cigány a falusi bíró előtt. Tollrajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . . . . 8.—
112. Házaló zsidó. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 31×22. Hagyatéki bélyegző a hátlapon 4.—
113. Somogyi bivalyfogat. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 17×21. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . . . . . 4.—
114. Horgászó paraszt. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 14×21. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . . . . . 4.—
115. Tiszai halász. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 21×14. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . . . . . 4.—
116. Mezei munkásnő. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 21×14. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . . . . . 4.—
117. Juhász legény. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 21×14. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . . . . . 4.—

		Kikiáltási ár pengőben
118.	Juhász. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 21×14. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . .	4.—
119.	Pesti napszámos a hatvanas évekből. Eredeti kőrajz. (Próbanyomat.) 34×26. Hagyatéki bélyegző a hátlapon	6.—
120.	A kortes. Eredeti rézkarc. 30×20. Hagyatéki bélyegző a hátlapon	3.—
121.	Pesti utcaseprő a hatvanas évekből. Eredeti rézkarc. 30×22. Hagyatéki bélyegző a hátlapon	5.—
122.	Somogyi bivalypásztor. Eredeti rézkarc. 30×22. Hagyatéki bélyegző a hátlapon . .	4.—
123.	A hivatlan vendég. (Illusztráció a „Pesti Képeskönyvek"-hez.) Tusrajz. 18×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	6.—
124.	Mezei idill. Tollrajz. Hagyatéki bélyegző lent középen	6.—
125.	Borozó paraszt. Tollrajz. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., 1883	6.—
126.	Udvarló parasztlegény. Tollrajz. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., 1883	6.—
127.	Cigánypecsenye. Tollrajz. Jelzés lent a középen: Sz. M., 1883	6.—
128.	Borozó somogyi gazda. Tollrajz. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M., 1884	6.—
129.	Vitatkozó parasztok. Tollrajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	8.—
130.	Oláh cigányok. Krétarajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	8.—
131.	Medvetáncoltató. Krétarajz. 30×22. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	8.—
132.	Parasztfiú, karján kis gyermekkel. Ceruzarajz. 25×18. Jelzés lent jobboldalt: Mikén, 1857	5.—
133.	Somogyi menyecske. Krétarajz. 27×16. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
134.	Somogyi parasztasszony. Krétarajz. 27×16. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . .	4.—
135.	Pihenő magyar ökrök. Krétarajz. 12×24. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . .	4.—
136.	Szadai részlet. Krétarajz. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	7.—
137.	Somogyi parasztasszony. Ceruzarajz. 25×20. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . .	5.—
138.	Enyelgés. Tollrajz. 20×17. Jelzés a hátlapon: Szemlér M., 1867	5.—

	Kikiáltási ár pengőben
139. Ködmön-tanulmány. Ceruzarajz. 22×16. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	3.—
140. Ködmön-tanulmány. Ceruzarajz. 19×15. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	3.—
141. Tanulmány. Ceruzarajz. 23×16. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	3.—
142 Pesti rendőr a hatvanas évekből. Ceruzarajz. 33×19. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér Mihály, 1860	7.—
143. Enyelgés. Tollrajz. Jelzés jobbközépen: Sz. M., 1883	6.—
144. Kártyavető cigányleány. Tollrajz. Hagyatéki bélyegző lent a középen	6.—
145. Borozó juhászlegény. Tollrajz. Jelzés jobbra a középen: Sz. M., 1883	6.—
146. A zsákmány. Tollrajz. Jelzés jobbra a középen: Sz. M., 1883	6.—
147. Negyvennyolcas honvéd. Ceruzarajz. 22×16. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . .	4.—
148. Bojtárlegény. Ceruzarajz. 24×18. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	4.—
149. Vásári sátor. Ceruzarajz. 16×20. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
150. Háry János. Tollrajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobbra	5.—
151. Tanulmányok. Tollrajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	5.—
152. A Rákóczi-család. Kőrajz. 43×52	5.—
153. A Hunyadi-család. Kőrajz. 43×50. Hagyatéki bélyegző a hátlapon	5.—
154. A Fóti dal. Eredeti kőrajz. 31×47 . . .	10.—
155. Nehéz út. Szénrajz. 40×60. Jelezve lent jobboldalt: Sz. M.	15.—
156. Fatanulmány. Krétarajz. 48×34. Jelzés lent baloldalt: Szemlér M., Kurucvölgy . .	8.—
157. Egy kis baleset. Tollrajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt	8.—
(Illusztrálva a III. táblán.)	
158. A kereskedelem allegóriája. Olajfestmény, lemezpapír. 63×51. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	8.—
159. Sakkozók. Eredeti kőrajz. 27×35	5.—
160. Tutajosok. Eredeti kőrajz. 21×30 . . .	5.—
161. Három fej. Eredeti rézkarc. 12×20 . . .	3.—
162. A kis szőlőtolvajok. Eredeti kőrajz. 32×23 .	8.—
163. Czigányok. Krétarajz. 17×25. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	12.—

	Kikiáltási ár pengőben
164. A kis szőlőtolvajok. Eredeti kőrajz. 32×24	8.—
165. Tanulmányfej. Eredeti rézkarc. 25×18 . .	4.—
166. Rabbi-jelölt. Ceruzarajz. 28×19. Jelzés lent jobboldalt: rajz. Szemlér Mihály 1856 . .	9.—
167. Házaló zsidó. Ceruzarajz. 28×19. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. 1855	10.—
168. Parasztfiú kapával. Ceruzarajz. 26×10. Jelzés lent jobboldalt: Szadán, 1869	10.—
169. Erdőrészlet. Ceruzarajz. 45×30. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	9.—
170. Hidvégi parasztházak. Ceruzarajz. 19×25. Jelzést lent jobboldalt: Hidvég, 855/9 . .	12.—
171. Falurészlet. Ceruzarajz. 18×25. Jelzés lent jobboldalt: Hídvég, 855/9	10.—
172. Somogyi menyecske. Krétarajz. 26×18. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt . . .	8.—
173. Rákospatak. Krétarajz. 27×38. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. Rákospatak, 1878 .	15.—
174. Somogyi típusok. Krétarajz. 28×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. Mike, Somogy m., 1875	12.—
175. Szadai részlet. Krétarajz. 28×33. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. Szada, 1875 . . .	20.—
176. Falurészlet. Krétarajz. 28×43. Jelzés lent jobboldalt: Nyáregyháza, 1875	20.—
177. Rákospatak. Krétarajz. 39×25. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. Rákospatak, 1878 .	12.—
178. Vitorlás halászbárka. Vízfestmény. 30×21. Jelzés lent jobboldalt: 1893. Sz. M. . . .	22.—
179. Falurészlet. Krétarajz. 27×40. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 1882	18.—
180. Erdőrészlet. Krétarajz. 28×38. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M.	12.—
181. Falurészlet. Krétarajz. 26×36. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 1882	18.—
182. Prágai részlet. Vízfestmény. 23×30. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. Prágában, 9. Sep. 858	18.—
183. Somogyi típusok. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér, Nagy Atád, 1875 .	15.—
184. A prágai torony. Vízfestmény. 30×22. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. den 4. Sept. Prágában, 858	20.—
185. Parasztudvar. Krétarajz. 27×41. Jelzés lent baloldalt: Szada	18.—
186. Vitorlás halászbárkák. Vízfestmény. 32×19. Jelzés lent jobboldalt: 1893. Sz. M. . . .	20.—

	Kikiáltási ár pengőben
187. Parasztudvar Szadán. Krétarajz. 27×42. Jelzés lent jobboldalt: Szemlér M. Szada, 1875	15.—
188. Utilapu. Vízfestmény. 17×22. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. Kömlőn, 855/9	15.—
189. Parasztudvar. Krétarajz. 28×40. Jelzés lent jobboldalt: Szada, 82	20.—
190. Parasztudvar. Vízfestmény. 25×19. Jelzés lent jobboldalt: Sz. M. Kömlőn, 855/9/8 . .	18.—
191. Erdőrészlet. Krétarajz. 26×38. Jelzés lent jobb jobboldalt: Sz. M.	12.—
192. Emléklap gróf Somssich Imre halálára. Eredeti színes kőrajz. 46×33. Hagyatéki bélyegző a hátlapon. (A rajtalévő verset Makfalvay Géza államtitkár írta)	5.—
193. Emléklap gróf Somssich Pongrác halálára. Eredeti színes kőrajz. 46×33. Hagyatéki bélyegző lent jobbra. (A rajtalévő verset Stenczel Ede ügyvéd írta.)	5.—
194. Emléklap gróf Somssich Pongrác halálára. Eredeti színes kőrajz. 46×33. Hagyatéki bélyegző a hátlapon. (A rajtalévő verset Stenczel Ede ügyvéd írta.)	5.—

FRECSKAY LÁSZLÓ (1844—1916.)

195. Régi történet, amely mindig új marad. Ceruzarajz. 28×18	10.—
196. Régi történet, amely mindig új marad. Ceruzarajz. 36×26	10.—
197. Régi történet, amely mindig új marad. Ceruzarajz. 34×49	20.—
198. Tanulmányfej. Krétarajz. 55×36. Hagyatéki bélyegző lent jobboldalt	10.—
199. Testtanulmány. Krétarajz. 55×35. Hagyatéki bélyegző lent jobbra	10.—
200. Amorettek. Tus és vöröskréta. 36×56. Hagyatéki bélyegző lent jobbra	8.—
201. Vásárfia. Krétarajz. 46×35. Hagyatéki bélyegző lent balra	15.—
202. Tanulmányfej. Krétarajz. 55×36. Jelzés lent jobboldalt: Frecskay L.	12.—
203. Remete Szent Antal megkísértése. Ceruzarajz. 30×42. Hagyatéki bélyegző lent baloldalt	6.—
204. Remete Szent Antal megkísértése. Ceruzarajz. 29×43	8.—

Kikiáltási ár pengőben

ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZ.

205. Szemlér Mihály festőművész képmása az 1890-es évekből. Olajfestmény, vászon. 69×55 25.—

KRIEHUBER, JOSEPH (1801—1876.)

206. Liszt Ferenc. Eredeti kőrajz. 30×24 . . . 7.—

TORDAI SCHILLING OSZKÁR

207. A költő. Olajfestmény, vászon. 90×76. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1930 . . 35.—
208. Az óriás. Olajfestmény, vászon. 60×80. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1930 . . 35.—
209. Dante. Olajfestmény, vászon. 69×55. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1930 . . 25.—
210. Vallomás. Tollrajz. 30×20. Jelzés lent jobboldalt: Schilling, 908 . . . . . 5.—
211. Tanulmány. Ceruzarajz. 50×30. Jelzés lent jobboldalt: T. S., 927 . . . . . 5.—
212. A zsákmány. Tempera, papir. 20×16. Jelzés lent jobbra: T. S., 928 . . . . . 10.—
213. Agláia. Vízfestmény. 33×23. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling . . . . . 10.—
214. Sátán és kedvese. Vízfestmény. 22×20. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling . . . . 10.—
215. Menekülő. Színes kréta. 18×22. Jelzés lent jobboldalt: T. S., 926 . . . . . 6.—
216. Phryné és az ügyvédek. Vízfestmény. 20×14. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1927 10.—
217. Fiuk liliommal. Vízfestmény. 20×21 . . . 10.—
218. Fiuk labdával. Vízfestmény. 18×29. Jelezve lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1930 . . 10.—
219. Gyermekek érkeznek. Gouache. 18×20. Jelezve lent jobbra: Tordai Schilling . . . 10.—
220. Mózes. Eredeti rézkarc. (Próbanyomat.) 25×18 . . . . . 3.—
221. Sámson és Delila. Eredeti rézkarc. (Próbanyomat.) 19×13 . . . . . 3.—
222. Pán. Szénrajz. 42×29. Jelezve lent jobbra: T. S., 929 . . . . . 4.—
223. Szemlér Lőrinc dr. képmása. Szénrajz. 40×27. Jelzés lent jobboldalt: Tordai Schilling, 1927 . . . . . 10.—

TYROLER JÓZSEF (XIX. SZ.)

224. Divatkép. Rézmetszet. (1846.) . . . . . 4.—

ZÜLLICH (CZÉLKUTI) RUDOLF (1813—1890.)

225. Kisfaludy Sándor mellszobra. Bronzírozott fehérfém . . . . . 10.—

76. *Szemlér Mihály:* Somogyi típus a hatvanas évekből

82. *Szemlér Mihály:* Kortesek

157. *Szemlér Mihály:* Egy kis baleset

88. *Szemlér Mihály:* Megakadályozott választás

Szemlér Mihály
festő

47. *Szemlér Mihály:* Rákosmenti táj

52. *Szemlér Mihály:* Szadai parasztudvar

Szemlér Mihály festő-grafikusművész (1833-1904).
Sinkó Katalin: A program történeti festészet Bécsben és Pest-Budán
1830-1870-között.

24. Szemlér Mihály: *Hunyadi János halála, 1859.* Hadtörténeti Múzeum, Budapest

Művészettörténeti Értesítő, 1986,
3-4, 114-old.

Szemlér Mihály

Vas. Lap. 1883. 812. l.

«Eredeti magyar gyermek- és népmesék.» Gazdag kötet, ötvennégy mesével, még pedig jól válogatott *magyar* népmesékkel, a melyekből még eddig gyermekek számára nem jelent meg ily gyüjtemény, pedig, mint tudjuk, a gyermeknek legkedvesebb olvasmánya a mese, s csak is ilyen hazai gyüjteményből ismerheti meg és teheti magáévá népünk gondolkozása és érzülete módját. A meséket Radó Vilmos válogatta össze helyes tapintattal, figyelve, hogy lehetőleg változatos sorozatot adjon, kezdve a primitiv állatmeséktől, a bonyodalmas és kalandokban gazdag tündérmeséig, a komolytól a tréfásig. Bizvást kezébe lehet adni a serdülő gyermeknek, kisebb gyermekeknek pedig föl lehet olvasni belőle. Minden mese el van látva legalább egy rajzzal, több pedig egész kép-sorozattal. A kezdőbetük illusztráló alakitásán, a szöveg közé nyomott rajzokon kivül, egész oldalt elfoglaló képek is váltakoznak, jól kifejezve a köteten végig a mese hangulatát. Szemlér Mihályt illeti dicséret a rajzokért. A gyüjteményt az Eggenberger-féle (Hoffmann és Molnár) könyvkereskedés adta ki. Az egész 297 oldalt foglal el s a csinos kötet ára kötve 1 frt 40 kr, diszesebb kiadásban aranyos és tartós angol vászonkötésben 2 frt 40 kr. Tehát a jutányos árt is szem előtt tartották. — Mutatványul a kötet két rajzát adjuk. Egyik a «Fehérlófia» kalandjait, birkózásait, a háromfejü sárkány legyőzését illusztrálja, a másik az ismeretes «Árgyirus és Tündér Ilona» meséje jeleneteit.

műrek

R·T·BUDAPEST·V·

AN

Weisz Antal

ein & Hauser

RE + ÉKSZERÉSZEK +

E, EVŐESZKÖZÖK ÉS DÍSZMŰTÁRGYAK

ket német szóra a szomszéd sváb falvakba, Nyulasra, Nezsidérre, Levelekre, «hadd tudjon a fiu a maga lábain járni,» ha valaha sorsa arra a tájékra vezeti, a hol a Duna még «kéken foly medrében», nem olyan deficzites, zavaros, sáppadt szinben, mint ide lenn nálunk — el lehetne keseredniink azon a tapasztalaton, hogy mig a kicserélt sváb parasztgyerekek minél kevesebbre haladtak Hunnia nyelvének elsajátításában, addig a mi fiaink, fajuknak veszedelmes simulékonysága következtében, rövid idő alatt csak olyan «öszterájgerek» lettek, mint annak a rendje.

És daczára az érintkezés e sokoldalúságának a két szomszéd nemzet viszonyai között, Bécsben a magyar élet mégis csodálatosan szűk határok között mozog. Nehány kétnyelvü czégfölirat, a paritás első, mámoros idejéből még, egy pár füstös kosztház szélben lengő, időtől vásott táblája, melyről le lehet olvasni, hogy itt magyarosan — tehát olcsón, mert Bécsben minden, a mi magyar, rossz, bár nem minden a mi rosz, olcsó — lehet étkezni, ennyi az egész, a mi a szomszéd főváros magyar kulturájára vall. Csak ha elhagyjuk a belváros hápahupás talaját s a «höchste heuriger» hazájába (hová emelkedéses fekvésénél fogva még nem lehetett bevinni a vizvezetéket s azért borra szorultak az emberek), Hernalsba és Ottakringbe, a milliomos szabók és öngyilkos czipészek paradicsomába irányozzuk lépteinket, üti meg füleinket vasárnaponként egy-egy honi kurjantás. Itt reng a Csertek padlója toporzékoló bakák bakancsa alatt, vállalkozó szobacziczák édelegnek a fényes szijazatu Mars-fiakkal, kik nem rettennek vissza a soha nem látott-hallott drájsrittes valczertől sem, a miért aztán cserébe azok is neki illesztgetik lábaikat egy-egy iszonyu módon csehből németre forditott magyar csárdásra. Nincsenek itt nemzetiségi vetélkedések, hegemoniális versengések, közjog, nyelvkérdés mind háttérbe szorul. Hanem azért be ne tegye a tiroli jáger, a klosterneuburgi deutschmeister vagy a krajnai tüzér oda az orrát, mert akkor kitör a harcz s a késő éjjeli patrollnak kirántott bagnétokkal gyülik meg a dolga.

Ilyen mulatozást tüntet föl mai képünk is egy bécsi külvárosi kisebb korcsmában, hol már nem a közös hadügyminiszter, hanem a magyar baka az ur. Marianka, a fitos orru, szőke cseh szakácsné egész kedvvel járja a csárdást a tüzes legénynyel, bár alig tudják magokat megértetni, az osztrák-magyar állam nyelvegysége egyelőre még el nem ért utópia levén a birodalom mindkét felének politikusai előtt. Jobb dolga van annak a szabadságoltnak ott a középen, ki mondurt, czakumpakot levetve czivilben — már mint lobogós ingben, gatyában járja ma *utolszor*. Utolszor, mert holnap már

«Megy a gőzös, megy a gőzös
Kanizsára».

S akkor isten neked Bécs, te nagy falu! Sirhatnak a német lánykák utána a nagy czifra kapukban. Hej, mert hiában, igazán szeretni csak azon a nyelven lehet, melyen az ember imádkozni tanult.

VALAMI A SEBÉSZETRŐL.

I.

A sebészet nem tisztán tudomány, hanem művészet is. A görögök pláne egyenesen a kézi munkák közé sorolták, adván neki *khirurgia* nevet, mely χειρ = kéz, és ἔργον = munkából van összetéve. Apolló fia Eszkuláp volt a görögök első orvosa, az ennek tiszteletére emelt templom papjaira és ezek utódjaira szállt azután át az orvosi tudomány. Az utolsók egyike Hippokrates volt, kinek követői már egybevonták a sebészetet a belgyógyászattal.

Krisztus sz. u. I. században a római Celsus már elősorolja, hogy mily tulajdonságokkal kell birni a jó sebésznek. «Legyen a sebész fiatal» — mondja ő — «vagy legalább álljon közelebb az ifjusághoz, mint az öregséghez; legyen serény, biztos kezü, ugy a jobbra mint a balra egyaránt ügyes, legyen éles és biztos szemü, rettenthetlen lelkületü, *könyörtelen*, ugy hogy a ki keze alá kerül, azt gyógyitsa, ne pedig hogy a beteg kiabálása által hajtatva, jobban siessen, mint mennyire a dolog megkivánja, avagy hogy tovább késsék vagy lassabban működjék, semmint szükséges» stb.

Hosszu éveken át ezután a sebészet leginkább a benediktinusokra, a borbélyokra, s az utazó — hogy ugy nevezzük — repülő khirurgusokra volt bizva; ez utóbbiak időnként fedett kocsijukon az országos vásárokra eljárva, felüték sátraikat, operálták a vásárra hozott páczienseket, bénák lábait amputálták, fogakat huztak, s árulgatták sebtapaszaikat.

Igy tartott ez egészen a XVI. századig. Nem kell bizonyitgatnunk, mennyire téves a felfogás, mely a sebész tudományában csak tisztán kézi ügyességet lát: ma már mindenki tudja, hogy a sebésznek talán még több élet- és boncztani ismeretekkel kell birni, mint a belgyógyásznak. Vannak műtétek (mint pl. a mellkas-csapolás), hol csak nehány milliméternyi különbség is végzetes lehet a beteg életére.

Jelen századunknak maradt fentartva a szerencse, hogy módot szolgáltasson arra, miként tehetnők türhetővé a műtés alá kerülő betegnek a fájdalmak elviselését. Sikerült ezt elérni az éther és a khloroform fölfedezése által.

Egy Morton nevü bostoni orvos leheltetett be legelsőbb egy fogfájós betegével éthert, ki a foghuzás alkalmával teljesen érzéketlen volt az azzal járó fájdalmak iránt. Simpson edinburgi szülészeti tanár alkalmazta legelső a chloroformot. Azóta átalánosan használtatik. A mi sebészeti kórodáinkon nem ugy történik a khloroformozás, mint egyéb helyeken, hol előbb teljesen elaltatják a páczienst és ugy fognak hozzá a műtéthez: nálunk cseppenként leheltetik be vele a khloroformot, mely egy flanelldarabra csepegtetve az elaltatandó orra és szája fölé illesztetik. E cseppenkénti beleheltetést folytatják a segédek a műtét folyama alatt is, ügyelve, nehogy a beteg többet szivjon be, mint a mennyi az érzéktelenséghez okvetlen szükséges. Mert a belehelt khloroform soha sincs teljesen utóhatás nélkül. Ép e rossz utóhatást (hányás, láz, stb.) akarják elkerülni azok, kik kisebb, körülirt helyen történő műtéteknél nem ajánlják a beteg egész testét érzéktelenné tenni, hanem ezt csak azon helyre terjeszteni ki, a melyen az operáczió végrehajtatik. Legügyesebb Richardson angol orvos ezen nemü uj készüléke, melyből egy gummi-lapda nyomása által hydramylether fuvatik a műteendő helyre, és ez annyi meleget köt meg, illetőleg von el azon testrésztől, hogy ez a nagy hideg által érzéktelenné lesz.

E találmány által tehát elérte a sebészet azt, hogy most már oly egyének is alávetik magukat a műtéteknek, kiket eddig a fájdalomtól való félelem visszatartott; nemkülönben el van a khloroformozás által érve az is, hogy az igy kezelt egyén ellenkezésével s jajgatásával nem akadályozza munkájában a sebészt.

Másik fontos vivmánya a sebészetnek *Lister* edinburgi orvos ugynevezett antiszeptikus sebkezelése, melynek főlényege abból áll, hogy a sebkezelés e módja által távol tartjuk a sebtől a pusztitó penész- és gombasejteket, melyek a levegőben milliárd számra szállonganak. Ma már mindenki tudja, hogy e sejtek legjobb tenyésztői a sebek- és fekélyeknek. Lister, mint legmegbizhatóbb antiszeptikus szert a karbolsavat ajánlja, melyet gliczerinnel vagy akár vizzel higitva 1 : 100 vagy 2 : 100 arányban, avagy porrá tört krétával kenőcscsé gyurva *légmentesen* illesztünk a sebre, s ez természetesen távol tartja és meg is öli a közeli szeptikumokat. De nemcsak a sebnél, hanem magánál a műtétnél is alkalmazzuk Lister módszerét, az operator kezei, a kések, tűk, czérna és a környező levegő mind karbolsavval áztattatik meg, hogy ezzel a közeli gombasejteket megsemmisitsük.

Nem kevésbbé fontos a sebészetre és csodálatos, hogy annyi sok századnyi vajudás kellett hozzá, hogy rájöjjenek — a vér rendkivüli becsére. *Esmarch* Frigyes, a jeles hirü kieli sebésztanár figyelmeztette először meggyőző módon erre a tudósokat. Sok és gyors vérvesztés csakhamar megmutatja sulyos következményeit. Az arcz elhalaványul, az ajk megkékül, a test hideg lesz, a beteg szédül, folyton gyengül, s ha gyors segély nincs: átalános légzési nehézségek és rángások között a halál is beállhat. De csekély mérvü vérvesztés is roppant horderővel bir a beteg életére nézve.

A modern sebészet három főbb módot használ a vér kiméletére: nyilt sebnél leköti a tátongó ütőereket s a nagyobb visszereket; a kéz- vagy láb amputácziója előtt abból alulról fölfelé gummi szalaggal felszoritják a vért, és a levágási hely fölött oly szorosan nyomatik össze az illető végtag, hogy a műtét alatt és után is alig szivárog ki egy-egy csepp vér is. Az eltávolitott rész szintén lehetőleg vértelen. Ezután eltávolittatik a szoritó szalag, és a véredények végei antiszeptikus bélhurral egyenként beköttetnek. Kisebb edényekből történő vágásoknál lamponadokkal (tömesz) nyomást gyakorolunk a vérző helyre, avagy hideg viz, jég vagy más összevonó szerek által oda hatunk, hogy a véredények összehuzódjanak. De ezen mód alkalmazására igen sokszor alig van időnk, oly gyors a vérzés, a gyorsabb módhoz fordulunk tehát, mert itt áll az, hogy: «az idő vér, a vér pedig élet!»

Az arabok, kik a korán tilalma folytán olyannyira rettegtek a vérontástól, hogy a műtéteknél a kés helyett mindig az izző vasat használták, megtanitottak bennünket a vérzés e nemü csillapitására is. Ma már alkalmas párologtatási készülékek utján képesek vagyunk hosszabb ideig izzásban tartani az ezen czélra szolgáló fémet. Természetesen a villamosságot is szolgálatába szegődteté már a modern sebészet: Middelkopf galvanokausztikája (villamos kiégetés) galvanárammal izzásba hozott platindarab által történik. Ha pedig a legéberebb vigyázat és fáradság mellett sem menthetjük meg a beteget a sok vérvesztéstől (pl. belső vérvesztésnél), ugy hogy az élet veszélyeztetve lenni látszik: a vérátöntést (transzfuziót) alkalmazzuk.

HIDASI PÁL.

A SZUDÁNI CSATATÉRRŐL.

Az egyiptomi hadsereg nagy veszteségéről oly hiressé lett szudáni csatatérről ismét két képet közlünk.

Az egyik Hicks pasát ábrázolja hadvezéreivel, a mint az asszáliai csata után, mely tudvalevőleg jóval a vereség előtt (április 29-én) történt, pihenőt tart s nyilt sátorban tanácskozik. Asszália mintegy 6 mérföldnyire van Kovától a Nilus közelében. Hicks pasa itt mintegy 4000 főre menő seregével 5000 fölkelőt vert szét. A győzelmet jelentékenynek tarthatták, mert bár a fölkelők csakhamar szétfutottak, tizenkét tekintélyes vezér maradt a csatatéren, mind arabok, s egy párt el is fogtak közülök. A pihenő helyen Hicks pasán kivül, ki egyedül ül széken, még három vezért látunk: Farguhar ezredest, ki a törzskar főnöke s egyidejüleg a gránátosok vezére volt, eredetére nézve egy gazdag angol bankár fia, továbbá Evans Baldwint, a mérnöki kar szintén angol születésü főnökét, ki mint kiváló nyelvismerő s egyuttal tudós férfiu, tolmácsul is szolgált, s végül Warner ezredest, egy szintén kiváló tisztet. Mind a négyen halottak már s Evanst alig huszonöt éves korában érte el szomoru végzete. A tisztek körül ott látunk még nehány katonát, leginkább szudáni arab benszülötteket s távolban a hadsereg festői táborát.

A másik kép szintén érdekes tárgyat ábrázol, egy szudáni harczos törzs találkozását az ellenséggel s a főnökök alkudozását. A kép elég világos fogalmat nyujthat a máhdi s egyuttal Hicks hadseregének főelemeiről. Ruházat, fegyverzet, sőt az alakok is élet után készültek. A nagy kiterjedésü Szudán, vagy a «feketék országa», Egyiptom déli részén terül el, s északról, Asszuántól, azaz a Nilus első vizesésétől délig, az egyenlitőig, mintegy 1650 mérföldet foglal magába, hosszában, szélességében pedig Darfur tartománytól Massowa nyugati részéig, a Vörös-tengerig 1800 mérföldet. Lakossága néger, arab és berber vegyesen, de mindannyit bizonyos fokig egyesiti az arab nyelv többékevésbbé kizárólagos használata s a mohamedán vallás. Ötven-hatvan évvel ezelőtt egész sereg kis független királyság volt itt külön szultánok alatt. A mint azonban Mehemet Ali lett Egyiptom alkirálya, ő délre vetette szemeit s részint azért, hogy csapatait foglalkoztassa, részint pedig, mert vonzerőt gyakorolt rá ama tartományok bősége elefántcsontban és rabszolgákban, melyek főkiviteli czikkeit képezték, expedicziót intézett leigázásokra. Szennárt és Kordofánt sikerült is csakhamar meghódolásra birnia s ezóta Egyiptom szünetlenül veszélyeztette e független törzsek önállóságát. Nemsokára Izmail khedive az egyenlitői tartományokat is annektálta s azokat Szudánnal és Darfurral

ÁRGYIRUS KIRÁLYFI ÉS TÜNDÉR ILONA.

FEHÉRLÓFIA.

MAGYAR NÉPMESÉK.

MAGYAR BAKÁK DÁRIDÓJA EGY BÉCSI KÜLVÁROSI KORCSMÁBAN.

Szemlér Mihály

az utóbbi időben nagyobbára né-
metországi műkereskedők számára
dolgozott. Közelebb is Somogyi vá-
sár és Laci Kongha c. jó hu-
morral festett genrezművekat
adott el egy külföldi műkereskedő-
nek.

Hírek a mint. Képzőmův. orle. 1880. 163

Glas. XIX. Jh.

, domboru levelekkel. Kina. — Blumenbehälter, rot-
ter. China.

rany Imari-modoru virágos ágakkal és mellvéddel. Bekö-
Japán, XVIII. sz. — Fünf Teller, Porzellan, mit Imari-

rany Imari-modoru kék-vörös virágos ágakkal. Beköszö-
án, XVIII. sz. — Fünf Teller, Porzellan, mit Imaridekor.

zöld mázzal, kék keresztosztással. Perzsa, Rakka, XIII—
, mit lichtgrüner Glasur und blaue Querstreifen. Persisch,

ányász alakjával. Perzsa, XVII. sz. — Teller, Fayence,

lös szájjal. Perzsa, XIII. sz. — Vase, blauglasierter Ton,
Jh.

ék zománcalapon növénydisz közt állatalakok. Perzsa,
, Silber, auf blauem Emailfond Pflanzen und Tiere. Per-

SZEMLÉR MIHÁLY (Pest, 1833 – Budapest, 1904)

Kézműves családból származott. 1849-ben, miután a honvédsereg elfoglalta Buda várát, középiskolai tanulmányait félbehagyva, maga is a szabadságharc katonái közé állott. A temesvári csata után osztrák fogságba került, majd megszökött. 1850-től a bécsi főiskolán tanul, ahol Christian Ruben, majd, mint annyi magyar honfitársa, Rahl és Waldmüller növendéke. Az 1850-es évek derekán tér haza, 1855-ben a Marastoni akadémia segédtanára, 1858-tól 1890-ig pedig a belvárosi reáliskola szabadkézi rajz előadója. Történeti festő akart lenni, de mint helyszíni vázlatok alapján kivitelezett népéletképek és ízesen karikírozó választási típusok mestere vált híressé.

Irod: B. Supka M.: Sz. M. Művészettörténeti tanulmányok (Szerk. Dávid K.) Bp. 1957. 219–252.

C.W.G.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981.

150. Hunyadi János halála, 1859 *55.*

o., v., 115x96 cm
Jelezve b.l.: Szemlér M. Bétsbe 1859.
Hadtörténeti Múzeum, Itsz. 75.745.1./Kp.

Szemlér Mihály művészetében is fontos helyet foglal el a Hunyadi-téma. Legkorábban keletkezett itt bemutatott, Hunyadi János halálát ábrázoló műve, mely talán a mester műfajon belüli első próbálkozásának tekinthető. A boltíves templomban nyugszik a haldokló világos, de hideg színekben megfestett alakja. Körülötte felesége, fiai és Kapisztrán János telt árnyalatokban megfestett csoportja. A kép további részleteit barnás árnyalatokban tartja a művész, ami a magyar festők képzésében oly fontos szerepet játszó Rahl hatására utal. Mind az álló formátum, mind a jobboldali hangsúlyos egyházi csoport – kelyhet hozó ferences és ministráns – arra vall, hogy Szemlér nem elsősorban a polgári életképek illetőleg történeti jelenetek kompozíciós felépítését, hanem a templomépítkezésekkel párhuzamosan újjáfogalmazódó klasszicizáló-romantikus oltárképfestészetet vette mintául.

C.W.G.

sok előkészítő vázlattal kikristályosított, visszafogott hangulatú, nagyméretű olajkompozíciókban valósította meg. Az 1870-es évektől hazai szentek történetét örökítette meg templomi falképeken. A századfordulón a kecskeméti városháza, a vajdahunyadi vár és a Halászbástya falképein az őstörténet és a honfoglalás mondakörének monumentális bemutatását vállalta. Stílusát romantikával színezett akadémikus realizmus jellemzi. Székely a XIX. századi festészet egyik kiemelkedő alakja.

Irod: Genthon 1935, 93–100; Dobai 1955, 3–14; MMT II. jav. kiadás, Bp. 1952. 177–186.

151. II. Lajos holttestének megtalálása, 1859–60 *78.*

o., v., 56x69 cm
MNG ltsz. 6824

Önálló, részletes, de kivitelre nem került vázlata az 1859-es kompozíciónak. Eltérő a kép inkább négyzetes formátuma, és más a kompozíció elrendezése is: középen itt is az ifjú király holtteste látható, de a későbbi változattal ellentétes helyzetben. Székely a formátum adta lehetőséggel élve a halott köré sereglő személyeket szoros csoporttá füzi, a végleges megoldásnál erősebb érzelmi kifejezést intonál. A későbbi változat néhány alakja azonban már itt is jelen van. Nevezetesen a baloldali, II. Lajos fölé hajló térdelő figura és a jobboldalt kissé előrelépő, háttal és profilban bemutatott férfialak itt is – ott is szerepelnek, csak az ellenkező oldalakon. Új elem a kép tengelyében látható kissé lehajló, sötétruhás nőalak.

Székely realizmusát dícséri a táj mély horizontú ábrázolása, a sötét felhő mögül éppen hogy kibújó világítás. A vázlat szerkesztési és festői erényei láttán méltán sajnálhatjuk, hogy a mester ezt az ötletét nem próbálta tökéletesíteni.

Irod: Dobai 1955, 3–14.
Kiáll: Bp. Műcsarnok, Székely Bertalan kiállítás 1955; Szeged, Móra Ferenc Múzeum 1962/70; Szekszárd, Béri Balogh Ádám Múzeum 1970/71; Szolnok, Damjanich János Múzeum, „Plein air" festészet, 1973.

C.W.G.

vein, amelyek többsége humorban is bővelkedő életkép, a kor jellemző figurái jelennek meg.

A téma ismert számunkra Barabás Miklós Kupaktanács c. akvarelljéről, de megtaláljuk a népi életképábrázolás múlt századi dokumentumai között is, pl. Valerio Malom alatt c. litográfiáján. Szemlér képén kocsmabelsőben asztal mellett borozgató, beszélgető társaságot látunk, amelynek középpontjában egy fekete ruhát viselő, s a Magyar Sajtó egyik számát felolvasó polgár ül, aki mellett jobbra egy nemes, balra két népviseletbe öltözött férfi foglal helyet. A háttérben álló, fülét hegyező, hallgatozó alak arra utal, hogy a társalgás témája titkos, vagy legalábbis bizalmas jellegű. A figurák jól jellemzett, humort sem mellőző együttesét hangulatosan festett csendéleti részek egészítik ki.

Irod: B. Supka M.: Sz. M. MMMÉ 1955.

B.Zs.

Irod: Szana 1890, 93; Palágyi 1910, 94; M 1911, 152; Székely 1962, 93.
Kiáll: Székely emlékkiállítás 1911 42; Székely emlékkiállítás Műcsarnok 1955 29. Kat. sz.

K.S.K.

263. Zivatar (Menekülés a vihar elől), vázlat 1873 körül *100.*

o., v., 87x73,5 cm
MNG ltsz. 55.371

Székely Bertalan művei között az életképek képviselik azt az alkotói periódust, ahol romantikus művészi vénája a tökéletes festőiséggel párosulva juthat kifejezésre.

A Zivatar már témaválasztásában is ízig-vérig romantikus mű. Az elegáns úri kisasszony a vihar elől egy szolgalegény karjaiba menekül. Találkozásuk – melyet jól kife-

SZEMLÉR MIHÁLY (Életrajzát lásd Kat. 150)

261. Tanácskozás, 1860

o., v., 50x60 cm
Jelezve b.l.: Szemlér M. Pesten 1860
MNG ltsz. 58.294 T

Szemlér Mihály egész életműve fontos kultúrtörténeti dokumentum is számunkra. Mű-

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

259. A háromalakos szénásszekér, 1867–68

cer., tus, toll, p., 236x334 mm
Jelezve b.f.: Munkácsy
MNG ltsz. 1902–11

A hatvanas évek derekán keletkezett néhány hasonló témájú – közvetlen természeti él-

Szemlér Mihály

1904-

Szemlér Mihály. Ország-Világ, máj. 8.

(Művészet
1904. 12. l.)

1214. TOJÁSDAD KANNA, ezüst, fafo
Eiförmige Kanne, Silber, mit Holz

1215. ASZTALI CSENGŐ, ezüst, akantu
Accanthusblätter. Wien, 1830.

1216. KARKÖTŐ, arany, kartuszidomu s
Armband, Gold, aus kartuschenför

1217. KÉT DISZBOGRÁCS, ezüst, gere
Henkelgefässe, Silber, mit getrieber

1218. TALPAS JARDINIÈRE, ezüst, o
Jardinière mit Fuss, Silber, oval, m

1219. TEÁSKANNA, ezüst, nádfonatos fül
Silber, der Henkel mit Rohrgeflech

1220. TALPAS CUKORTARTÓ FEDŐVE
— Zuckerbehälter mit Fuss, Silber,

1221. POHÁR, ezüst, kihajló peremén vés
Magyar, XVI. sz. — Becher, Silber,
XVI. Jh.

1222. TALPAS ÉKSZERTÁLKA, aranyo
domboru virág, két angyalhermás c
Nagyszeben, XVII. sz. v. — Schmu
getriebenem Dekor. Arbeit des Seba

Szembér Mihály

Pesti reáltanodai tanár rajzai
„A váczi nők" Körajz. 1.)
„Jelenet a mogyoródi harczteréu" Egész
lapot betöltő kép. Körajz. 2.)
Hunyady, a rigó-mezei csata után
egyedül visszatérvén, rablók kezéibe
esik. Egész lapot betöltő kö-
rajz. 3.) „A tutajos tótok" Egész
lapot betöltő, körajz. 4.) „Az önző
Dunaviz hordó" körajz. 5.) „A ku-
-koricza csősz" " ". 6.)

1.) Az Ország Tükre. 1865 évf. 141.
2.) " " " " 189.
3.) " " " " 265.
4.) " " " " 301.
5.) " " " " 313.
6.) " " " " 361.

T. — ORIENTALISCHE KUNST.

1371—1520.

, domboru levelekkel. Kina. — Blumenbehälter, rot-
er. China.

rany Imari-modoru virágos ágakkal és mellvéddel. Bekö-
Japán, XVIII. sz. — Fünf Teller, Porzellan, mit Imari-

rany Imari-modoru kék-vörös virágos ágakkal. Beköszö-
án, XVIII. sz. — Fünf Teller, Porzellan, mit Imaridekor.

zöld mázzal, kék keresztosztással. Perzsa, Rakka, XIII—
, mit lichtgrüner Glasur und blaue Querstreifen. Persisch,

bányász alakjával. Perzsa, XVII. sz. — Teller, Fayence,

lös szájjal. Perzsa, XIII. sz. — Vase, blauglasierter Ton,
. Jh.

ék zománcalapon növénydisz közt állatalakok. Perzsa,
, Silber, auf blauem Emailfond Pflanzen und Tiere. Per-

Szemlér Mihály, grafikus.

A 48-as párt választási „agitációja" az 1860-as években (Szemlér Mihály rajza)

T. Mérey Klára: Arcképvázlatok ... 92

Élet és Tudomány, Bp. 1976. VIII 34.

A *parasztság nagy többsége* — a törpebirtokosok, a nincstelen mezőgazdasági munkások és a gazdasági cselédek — alig

Petőfi Sándor:

Halála:

A jobbról előre törő huszárok élén látjuk a nemzeti szinű szalagot viselő Petőfi, ki felemelt jobb kezében görbe kardot tart s baljával vágtató lovának kantárszárát rántja vissza. Balról, a törött ágyunál ~~egy~~ elesett orosz ~~van, ki~~ lándzsájával a költőt döfi át. A háttérben orosz katonák, az előtérben két tetem, fönt pedig a kaszás halál s két allegoricus alak babérkoszorúval és lirával, körik le figyelmünket. A félkör alakú kép mellett, a lándzsa-keret sarkaiban, pálmával ékesített cser- és babérkoszorú van. Felirata a kép alatti táblán:

„PETŐFI HALÁLA."

fölül a koszoruban balra:

„Legyek fa melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül.
Legyek köszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó menydörgés dönt le
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megúnva sikra lép
Pirosló arczczal és piros zászlóval."

jobbra: „És a zászlókon eme szent jelszóval:
„Világszabadság!"
S ezt elharsogják

Elharsogják kelettől nyugatig.
S a zsarnokság velöl ütközik:
Ott essem el én
A hara mezején!..."

a kép alatt balra:

„Mig jutalmát jó, rosz
meg nem kapja,
Nyugodni sem fog addig
már a kard!"

jobbra:

„Szabadság, szerelem,
E kettő kell nekem!
Szerelmemért föláldozom életemet,
Szabadságért föláldozom szerelmemet!"

alól balra: „A m. kir. kereskedelemügyi ministeriumnál 26717 sz. a. jegyezve
Az ipar- és kereskedelmi kamara által 9351. sz. a. védve."

Középütt: „Lith. Nyom. Grund V. utódai, Budapest"

s jobbra: „A rajz alkotója: Szemlér Mihály úr jogosítványával."

s a bal sarokban: „Suhajdy Gy."

Könyomat, a keret méretei 43.7 : 59.3 cm.
Körerajzolta: Suhajdy Gy.

Lásza 8777. (alányomással)

107/95 № 172.

Deák Ferenc:

Mellig, létnyolczad jobbra. Előre fésült haját s bajusz hord, arcza pedig leberetvált. Fekete nyakkendője mellét is fedi, mellénye álló gallérú s kabátjának eleje ki van hajtva. Felirata a kép alatt

„Deák Ferenc"

balra: „Szemlér M. 1861"
jobbra: „Nyomt. Pollák Testvérek Pesten 1861"
s legalól középütt: „Kiadja Pfeifer Ferdinand."

Könyvmat, az alak nagysága 16.4 cm.
Rajzolta: Szemlér M. 1861.
Ltsza 1124 (chin. pap.)

2545. Szemlér Mihály. 1904.

Sz. Pesten 1835 julius 4-én. † Budapesten 1904 február 18-án.

Pásztorok.

A sik Alföld előterében a pihenő birkanyájnál három pásztor képez csoportot, ~~közülük az egyik~~ jobbra fordultan ül, jobb kezével kecskefejü dudát szorit magához és balját ~~nedig~~ kinyujtva ~~tartja és igy~~ beszél a szamáron ~~valamin~~ érkezettel, kinek kezében vörös cseréppipa és kampós bot van. Mögötte botra támaszkodó, ~~az~~ és szürt viselő juhász ~~áll és~~ mosolyog. Öltözetük: karimás kalap, piros mellény, fekete nyakkendő, bő ujjú ing, hosszu szárú gatya és csizma. A szamár közelében nyelvét lógató kutya ~~valam~~ nyakán kölönczczel és szöges szijjal. A háttérben balról pásztor őrzi nyáját és tanya bontakozik ki, mig jobbról a kunyhó ~~valamik~~ gémes kútnál, három vályut állitottak fel. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: Szemlér M. ~~valam~~ 1874.

Vászon, mér. 52.5:76 cm.

Vétetett 1904: IX. 17-én a Nemzeti Szalónban 200 K-án (599-904). - Elszámoltatott ~~valam~~ 1904: X. 8-án (779-904). — Az elszámolás elfogadtatott 1905. III. 7-én 26613-904 szász. alatt (217-905).

Vét. Nemz. Szalon 1904

SZEMLÉR Mihály (1833–1904): Szénagyűjtés.
36×53cm, vászon. Jelezve: Szemlér M. 1882.
Az Ernst-Múzeum 46. aukcióján, 1931 április, 490. szám.

Szemlér Mihály

150

137/b

amely olyan lecsupaszított változatban is megjelenhetett, hogy „kagánomnak", jelezvén, hogy az illető neki áldozza fegyverét, minden erejét, harckészségét, amelynek végére aztán oda is biggyesztette aláírását jelentő tamgáját, hűségfogadalma jeléül.
Vitathatatlanul izgalmas feltevés, ha ez a török környezetben állandósult szófordulat volt valóban a tegezre karcolva, hiszen maga Kalocsa környéke Árpád nagyfejedelem és leszármazottai, valamint későbbi - hatalomra került - utódai összejöveteleinek színteréül szolgált: Halom pedig igazolhatóan királyi udvarhely (curtis) volt, illetve azt megelőzően fejedelmi udvar lehetett.
D. D. Vasil'ev olvasata arra feltevésre késztet bennünket, hogy a görögül „megasz archón"-nak, latinul „magnus senior"-nak nevezett, és a magyarul feltehetően „nagy úrnak" hangzó nagyfejedelmi méltóságot (a „fejedelem" szavunk ugyanis történeti műszó) törökül is nevén nevezzük, amely nálunk is aligha lehetett más, mint az avar, kazár, bolgár és a kievi Rus' udvar környezetéből jólismert „kagán", hiszen mindenféle keleti és nyugati forrás úgy tudja, hogy ez a titulus megillette a kievi nagyfejedelmet („velikij knaz"-t) is. Törökül nyilván kagánnak, vagyis a 'kánok kánjának' szólították a magyarságnak a kazár kötelékből kivált szakrális fejedelmét (a kündüt) is, majd utóbb az egyeduralkodóvá vált Árpádot és mindazokat, akik a fejedelmi székben a családból követték, egészen a keresztény idők beköszöntéig. A rovásfelirat egyetlen kiböngészhető szava így cseng össze a történeti kútfőkből (Györffy György) már korábban sejtett tényekkel.

Dienes István

4000 év a 100 halom városában

Fejezetek Százhalombatta történetéből. Szerk. Poroszlai Ildikó. Kiad. Százhalombatta város önkormányzata. Százhalombatta, 1993. 127 p. ill. (44 ff fotó + 52 rajzos tábla)
Megjelent az első kötete annak a kiadványsorozatnak, melyben a város megmutatja önmagát: hagyományait, múltját, jelenét, lehetőségeit.
A kötet két nagy fejezetre tagolódik: az első fejezetben a Százhalombatta régmúltjával foglalkozó tanulmányok kaptak helyet, a második fejezet közelmúltra és jelenre vonatkozó tanulmányai a város társadalmának, iparának egy-egy fontos problémáját tárgyalják.
A település igen gazdag régészeti lelőhelyekben és leletanyagban, ezt tükrözik a bronzkort, a vaskort, a római kort, a középkort bemutató írások, eloszlatva azt a tévhitet, hogy Százhalombatta „csupán" iparváros.
A település mai óvárosa a régi Százhalom falu, a bronzkortól kezdve folyamatosan lakott terület. Itt van a településnek nevet adó temetkezőhely, a Hallstatt-kultúra legkeletibb tumulus temetője. Dunafüred területén többek között a római kori Matrica katonai tábora, polgári települése, három temetője található.
A szerzők az ásatások eredményeiről minden esetben úgy számolnak be, hogy egy rövid bevezetéssel utalnak az adott korszak hazai, illetve európai vonatkozásaira, összefüggéseire. Így a régészeti kultúrákban járatlan olvasó is könnyebben elhelyezi a több évezreddel, évszázaddal ezelőtt történt eseményeket és azok tárgyi emlékeit.
A városban megtelepedett szerbek hagyományait, az ősfoglalkozásként számontartott dunai halászatot, a két világháború között működött egyleteket, színjátszóköröket színvonalas néprajzi tanulmányok mutatják be.
A múlt eseményeinek összegzése, jegyzetekkel ellátott tudományos feldolgozása és e kiadványban történő megjelentetése a település története iránt érdeklődőknek régi vágyát és igényét elégíti ki. A tanulmányok végén német nyelvű összefoglaló található.
A könyv beszerezhető a Matrica Múzeumban (Százhalombatta, Gesztenyés út 1-3., tel.: 06-26/354-591), a Polgármesteri Hivatalban és a Művelődési Központ Könyvtárában.
Köszönet illeti mindazokat, akik e monográfia megjelentetését lehetővé tették.

Poroszlai Ildikó

Múzeumi kiadványok

Széchenyi
Magyar Nemzeti Múzeum Konferenciafüzetek I. *Szerk. Gát Eszter, Körmöczi Katalin. Kiad. a Magyar Nemzeti Múzeum.*
Budapest, 1993. 114 p. ill.
1991 őszén, a Széchenyi emlékév gazdag programjában egy történész-muzeológus konferencia is helyet kapott, melynek megrendezését a Magyar Nemzeti Múzeum és a Soproni Múzeum közösen vállalta. A konferencián elhangzott előadások írott változata most a Magyar Nemzeti Múzeum gondozásában, a nagycenki Széchenyi Kör támogatásával jelent meg. A kiadvány szerzői - valamennyien szakterületük legjelesebbjei - különböző nézőpontból foglalkoznak Széchenyivel és korával.

A dolgozatok címei is izgalmas és változatos témákról árulkodnak:

- *Vörös Károly: Társadalmi szerkezet - társadalmi mozgás*
- *Cennerné Wilhelmb Gizella: Az ősgaléria-portrétól a modern, reprezentatív arcképig*
- *Rózsa György: A Széchenyi-ikonográfia képtípusai*
- *Hermann Róbert: Ismeretlen adatok Széchenyi István 1848-as megítéléséről*
- *Csorba László: Széchenyi, az istenkereső*
- *Basics Beatrix: Széchenyi Magyarországa*
- *Dienes Istvánné: Széchenyi és a fiumei vasút*
- *Körmendy Kinga: A Széhenyi-iratok sorsa*
- *Őze Sándor: A Nemzeti Kaszinó serleglakomái*

A kötet 114 oldalon, gazdag képmelléklettel jelent
Ára 160 Ft. Ajánljuk történészeknek, művészettö
szeknek, múzeumi kollégáknak és a történelem irá
deklődőknek.
A kiadvány utánvéttel megrendelhető: Magyar
Múzeum Régészeti Könyvtára, 1370 Budapes

A Közlekedési Múzeum repüléstörténeti gyűjteménye kiemelkedő értékű hagyatékkal gazdagodott. Az 1993. év januárjában elhunyt Takátshy Tibor repülőmérnök berepülő pilóta hajózóruhái, navigációs segédeszközei és a ritkaságszámba menő szakkönyvek, fordítások, okmányok vásárlás útján kerültek a múzeum tulajdonába.
1993. május 9-én a magyarországi Suzuki gyár vezérigazgatója, Lepsényi István ünnepélyes keretek között adta át a múzeum gyűjteményének az első magyar Suzuki gépkocsit.
A gépjárműgyűjtemény egy kifogástalan állapotú 10 éves Lada személygépkocsival gyarapodott, melyet Molnár Gábor nyugdíjas ajándékozott a múzeumnak.
A múzeum fotógyűjteménye 150 db, a tiszai hajózással kapcsolatos negatívval gyarapodott. Az eredeti negatívok az 1920-30-as években készültek Csongrádon.

*

A nagykanizsai Thúry György Múzeum gyűjteménye dr. Zelenai Elemér tulajdonát képező bolt- és lakásberendezési tárgyakkal gyarapodott részben vásárlás, részben ajándékozás révén. A gyűjtemény századfordulós polgári lakás berendezési tárgyai, valamint a két világháború közötti időszakból származó vegyesbolt berendezése és megmaradt korabeli árukészlete.
Az ajándékozónak ezúton is köszönetet mondunk.

*

A nyíregyházi Jósa András Múzeum huszárgyűjteménye Jékey Ferenc I. világháborús huszárzászlós hagyatékával gyarapodott. A 15 darabból álló kitüntetéssor és szalagsávok mellett a múzeumba került Jékey Ferenc kétkötetes harctéri naplója, melyet a nyíregyházi cs. és kir. 14. huszárezredben vezetett 1915-1917-ben.

*

Jeles miskolci magángyűjtemény anyagából vásárolt két XIX. századi magyar művet a miskolci Herman Ottó Múzeum: Szemlér Mihály: Borozgató paraszt (1874.) című alkotását, valamint Telepy Károly: Felvidéki táj (1880 k.) című képét.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

A Kalocsa környéki rovásemlék

A Magyar Nemzeti Múzeum restaurátor műhelyében lappangó honfoglalás kori nyúltegez szarvasagancsból fűrészelt és faragott töredékes csontburkolatairól csaknem négy évtized múltával derült ki, hogy azok Kalocsa környékéről, a közigazgatásilag ma Homokmégyhez tartozó Halom település honfoglaló temetőjéből valók. Az ottani 6. sírt Komáromy József kecskeméti múzeumigazgató még 1952-ben tárta fel. E sírban 30-35 éves harcos nyugodott. Koponyáján felismerhetőek a turanid vonások, márpedig ez a fajtajegy a Kárpát-medencében egyedül honfoglalóinkra jellemző (e típus a temetőben túlsúlyban van!), tehát semmiképp nem lehetett az ugyanezen halom másik oldalára temetkező, továbbra is helyben élő avar közösség leszármazottja; következésképp írástudományát sem örökölhette tőlük. Mindezt azért szükséges leszögezni, mert a tegez egyik hosszanti oldallécén rovásjeleket fedeztünk fel, amelyeket maga a tegez tulajdonosa rótt a tárgyra. Mindeddig egyetlen kétségtelenül hiteles emléke a korai magyar rovásírásnak, amely még a honfoglalást közvetlenül követő időből, feltehetően a 10. század első feléből való: ennek megfelelően ez az írás jellegében el is tér az avar korszakból ránk maradt rokon daraboktól.
A 10. századi felirat a szakértők többségének véleménye szerint - a várakozások ellenére - a török nyelvből fejthető meg, nem a finnugor eredetű magyarból. Eddig két kutató tett kísérletet olvasatára. Vékony Gábor szerint egy varázsigét rótt a vitéz a tegezére, amely törökből magyarra átültetve valahogy ekként hangzana: „tíznyilas (vagyis inkább soknyilas - D. I.) tegezzel győzz!" Értelmezésével szemben mind a nyelvész, mind a régész kutatók oldaláról kételyek merültek fel. A kopott és használat közben alaposan össze is karcolódott csont rovásjeleinek lejegyzése természetszerűen vitatható, mint mindenkinél, aki az ügyben megnyilatkozott. A felirat csattanós feloldását viszont az teszi bizonytalanná, hogy a több töredékből összeragasztott csonton a jelek sora láthatóan folytatódott: még a fényképeken is kivehető, hogy a másképp kezelt (fakultabb) csontdarabon a másféle restaurátori beavatkozás lemarta a rovásjegyek egy részét, tehát a szöveg nem „lezárt".
E körülményre ügyelve D. D. Vasil'ev, a neves moszkvai rovásírás szakértő és turkológus mértéktartóbban nyilatkozott. A felirat maradványából csupán egyetlen szót betűzött ki, amely törökről magyarra fordítva esetleg „kagánomnak" értelmű lehet.
D. D. Vasil'ev óvatos gondolatsorát azóta Dienes István fűzte tovább. A kiváló orosz kutatótól értesült arról, hogy a megfejtett szó - Radloff és Malov adatgyűjtéseivel összhangban - egy türk-török szólásformula része lehet. Olyasmi például, hogy „fegyveremet kagánomnak (teljesebb változata szerint: Tengri-nek, a türkök legfőbb istenségének, meg birodalmamnak és kagánomnak) ajánlom":, vagy őket, vagyis a türkök-kazárok Égistenét, meg földi helytartóját, a kagánt szolgálom:

KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK

I. FESTMÉNYEK.

1. A művész önarcképe. 1876. Vászon.
2. A művész önarcképe. 1857. Vízfestmény.
3. A művész fiatalkori önarcképe. Vászon.
4. A művész arcképe Hans Canontól. 1852. Ceruzarajz.
5. A művész atyjának arcképe. Vászon.
6. A művész anyjának arcképe. Vászon.
7. A művész második felesége, sz. Frecskay Józsa arcképe. 1876. Vászon.
8. A művész második felesége. 1878. Vászon.
9. Kapás leány. Kömlő, 1855. Vászon.
10. Viharfelhők. 1885. Fa.
11. Tájkép vízzel. Vászon.
12. Meglepetés. 1879. Vászon.
13. Szérüskert. Vászon.
14. Kurucok rohama. Papír.
15. Női kéz. Papír.
16. A mikei tó partján. 1874. Fa.
17. Homokbánya. Vászon.
18. Somogyi típus a 60-as évekből. Vászon.
19. A sövény mentén. 1874. Fa.
20. Déli pihenő. Fa.
21. Mikei fej. Vászon.
22. Szekértanulmány. Vászon.
23. Rákosmenti tájkép. 1890. Vászon.
24. Mikei kerítés. Vászon.
25. A poprádi tó. 1883. Vászon.
26. Szőke leány mandolinnal. 1878. Vászon.
27. A művész és felesége. 1876. Koller tanár fényképe.
28. A művész felesége. Borsos József fényképe.

29. A művész fényképe a 70-es évekből.
30. A javíthatatlan. 1885. Vászon.
31. Somogyi menyecske. 1877. Vászon.
32. Tóparti táj. Esti hangulat. 1883. Vászon.
33. A művész arcképe Grimm Rezsőtől. 1859. Vászon.
34. A művész első felesége sz. Taborszka Szidónia arcképe. Grimm Rezsőtől. 1859. Vászon.
35. Szadai részlet. 1882. Papír.
36. Mikei típus. 1859. Vászon.
37. Szadai udvar. 1882. Papír.
38. Közeledő zivatar. 1897. Vászon.
39. Szadai táj. Papír.
40. Éneklecke. 1889. Vászon.
41. Bíró uram. 1885. Fa.
42. A csirketolvaj. Vászon.
43. A jókedvű öregbojtár. Fa.
44. Öreg ember, fiatal menyecske. Fa.
45. Felhős táj. Fa.
46. Cigányfej. 1874. Fa.
47. Szadai parasztudvar. Szada, 1882. Papír.
48. Madonna a gyermek Jézussal. Másolat G. Bellini után. Vászon.
49. Mater dolorosa. Vászon.
50. Szénapadlás. Kömlő, 1855. Vászon.
51. Homokbánya. Papír.
52. A kútnál. 1884. Vászon.
53. Szőlő, körte, birsalma. Papír.
54. Őszibarack és mogyoró. Vászon.
55. Utolsó napsugarak. Pécel, 1900. (A művész utolsó műve.)
56. Felhőtanulmány. Vászon.
57. Szamár. Fa.
58. Gyermekfej. Vászon.
59. Felhőtanulmány. Vászon.
60. Cifra dohányzacskó. Papír.
61. Pipázó paraszt. Mike, 1859. Vászon.
62. Cigány-kordély viharban. 1874. Fa.
63. Ámor. Fa.
64. Szadai parasztudvar. Szada, 1882. Papir.
65. Borús nap. Vászon.
66. Leányfej. Vászon.
67. Szadai részlet. Szada, 1882. Papír.
68. Mikei paraszt. Mike, 1859. Vászon.
69. Tanya tó partján. Fa.
70. Bojtorján. Papír.

71. Felhőtanulmány. Papír.
72. Virágcsendélet görögdinnyével. 1884. Vászon.
73. A művész arcképe a 90-es évekből. Ismeretlen festő műve. Vászon.

II. GRAFIKAI MŰVEK.

74—83. Választási mozgalmak. 10 lapból álló sorozat. Színezett tollrajzok. 1867—1868. 1. Kortesek. 2. Kortes az ellenfél táborában. 3. Követajánlás. 4. A választók tanyája. 5. A választók felvonulása. 6. Szavazás. 7. Megakadályozott választás. 8. Díszmenet. 9. Lakoma. 10. A választás után.
84. Vízmenti táj. Szépia.
85. Petőfi halála. A Családi Kör műlapja. 1871. Litografia.
86. Rákosmenti malom. Szén-, kréta- és vízfestmény.
87. A rózsakirálynő választása. A Családi Kör műlapja. 1869. Litografia.
88. Rákospatak. Szén-, kréta- és vízfestmény.
89. A fóti dal. A Családi Kör műlapja. 1872. Litografia.
90. A fóti dal első vázlata. Tollrajz.
91. Falu vége. Szépia.
92. Rákospatak. Szén-, kréta- és vízfestmény.
93. Korcsmai jelenet. Olaj lemezpapiron.
94. Korcsmaszöglet. Mike, 1859. Vízfestmény.
95. Szamárfej. Mike, 1859. Vízfestmény.
96. Az itatónál. Szépia.
97. Somogyi vásár. 1876. Tollrajz.
98. Szadai falurészlet. 1875. Krétarajz.
99. Somogyi fejek. Vízfestmény és ceruzarajz.
100. Kurucvölgyi erdőrészlet. Vízfestmény.
101. Somogyi parasztgyerekek. Mike, 1875. Krétarajz.
102. Falurészlet. Szada, 1882. Krétarajz.
103. Szadai út. Szada, 1875. Krétarajz.
104. Falurészlet. Nyáregyháza, 1875. Kréta- és ceruzarajz.
105. Patrona Hungariae. 1862. Litografia.
106. Patak mentén. 1878. Kréta- és ceruzarajz.
107. Somogyi menyecskék. Nagyatád, 1875. Krétarajz.
108. Somogyi parasztasszonyok. Mike, 1875. Krétarajz.
109. Vízmenti táj. Litografia. Próbanyomat chinapapiron.
110. Somogyi vásár. Litografia.
111. Férfi-akt. Krétarajz.
112. Megakadályozott választás. Szépia.
113. Erdőrészlet. Szépia.
114. Kis kofa. Vízfestmény.

jük ki, szinte könyvritkaságszámba menő darabjait kiállításunknak (Jó Lajoska és rossz Gyuricza napi eseményei, Pesti képeskönyvek), apáink, sőt nagyapáink gyermekkori kísérőit; továbbá pedagógiai célokat szolgáló s annakidején úttörő rajzmintáit és iskolai fali képeit, végül csekély számú, de annál érdekesebb rézkarcait. Két szép önarcképét 1857-ből és 1876-ból is bemutatjuk kiállításunkon.

Szemlér 1904-ben halt el Budapesten.

Dr Szemlér Lőrinc.

halála, a Fóti dal) képviselik emlékkiállításán. De nem is termett volna számára babér e téren egy *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly mellett, akikhez egyébként egész életén át gyermekkori, meghitt barátság fűzte. Mindhármójuk művészete a történelmi festésből indult ki; de míg Székelynél és Lotznál a monumentális falfestésben kulminált, addig Szemlér a néphez szállott alá, s annak életekincseit mentette át az utókor számára. Külföldi tanulmányutakat kellett hogy végezzen, Itália és Németország múzeumait, Prága ősi temetőit kellett megjárnia, hogy majdan arra a magaslatra emelkedhessék a magyar nép ábrázolásában, amelyen őt egyetlen kortársa sem multa felül.

Munkácsy mondotta Biró uram-jára: „Ez az igazi magyar típus, nem pedig amilyet ti pingáltok, csupa tótot" — amivel *Jankó* János parasztjaira célzott.

A somogymegyei Mike és a pestmegyei Szada (egyébként Székelynek is kedves tanyája) szolgáltatták főművei tárgyát és leltek benne soha nem lankadó glorifikátorukra. A falu aprajanagyja, szegénylegények, cigányok, pásztorok inspirálták hamisítatlan eredetiségükkel, örökre letűnt viseletükkel, tarka vásári jeleneteikkel, feledésbe merült népszokásaikkal, követválasztási duhajkodásaikkal (Somogyi menyecske, A jókedvű öregbojtár, A javíthatatlan, Patkó Pista, A csirketolvaj, A rózsakirálynő választása, Választási mozgalmak) híven tükrözvén a magyar nép méltóságát, jóízű humorát, rendíthetetlen életerejét.

Nem kevésbé jelentős Szemlér mint tájfestő, kivált tanulmányaiban, melyekből szinte kiárad a természetbe való elmerülés zavartalan boldogsága. S hogy teljes legyen a kép, amellyel művészünktől búcsút veszünk: illusztrátori munkásságát emel-

115. Erdei út. Vízfestmény.
116. A Somogyi menyecske első vázlata. 1872. Tusfestmény.
117. A művész anyósa, Frecskay Istvánné sz. Badagorska Anna. 1880. Krétarajz.
118. Holdas éjjel. 1866. Vízfestmény.
119. Rákospatak. Vízfestmény.
120. Vízmenti táj. Tusrajz.
121. Falurészlet. Szada, 1875. Krétarajz.
122. Parasztfiúk. Mike, 1875. Krétarajz.
123. Szegénylegény (Patkó Pista) Mike, 1859. Színezett krétarajz.
124. Paraszttház udvara. Szada, 1875. Krétarajz.
125. Somogyi vásár. Tollrajz.
126. Somogyi cigány. Mike, 1874. Krétarajz.
127. Pásztorok. Szada, 1871. Krétarajz.
128. Az ónodi országgyűlés. 1880. Tollrajz.
129. Kilátás Fonyód felé. Boglár, 1895. Vízfestmény.
130. Rákospatak. 1879. Vízfestmény.
131. Kosfej. Mike, 1859. Színezett krétarajz.
132. Somogyi parasztasszonyok. Mike, 1875. Krétarajz.
133. Korcsmai verekedés. 1864. Rézkarc.
134. Erdőrészlet. Szép juhászné, 1881. Krétarajz.
135. Velencei háztetők. 1893. Vízfestmény.
136. Szadai út. Szada, 1875. Krétarajz.
137. Szent István. Vízfestmény.
138. A Hotel Sandwirth udvara Velencében. 1893. Vízfestmény.
139. II. Endre. Vízfestmény.
140. (A kandallón:) A művész mellszobra *Szász* Gyulától. Gipsz.

A FALMENTI VITRINEKBEN:

141. Huszár a korcsmában. 1853. Ceruzarajz.
142. Ló- és ökör-tanulmányok. Ceruzarajz.
143. Cigányfej. 1853. Szénrajz.
144. Ledőlt fatörzs. 1854. Ceruzarajz.
145. Udvarrészlet. Kömlő, 1855. Vízfestmény.
146. Gyöngyösi részlet. Gyöngyös, 1855. Ceruzarajz.
147. Kapú Prágában. 1858. Vízfestmény.
148. Prágai torony. 1858. Vízfestmény.
149. A prágai zsidó temető. 1858. Ceruzarajz.
150. Tolvaj asszony. Pest, 1858. Tollrajz.
151. Falúvége. 1863. Rézkarc. Próbanyomat china-papiron. Egyetlen levonat, lemeze elkallódott.
152. Magyar fej. 1863. Rézkarc. Próbanyomat china-papiron. Egyetlen levonat, lemeze elkallódott.

153. Alkú. 1863. Rézkarc.
154. Bivalyfej. 1863. Rézkarc.
155. Tájkép. 1864. Rézkarc. Próbanyomat.
156. Három fej. 1864. Rézkarc. Próbanyomat chinapapiron.
157. Kucsmás férfi. 1865. Rézkarc. Próbanyomat.
158. Somogyi paraszt bivallyal. 1866. Rézkarc. Próbanyomat.
159. Vilmos. A művész egyetlen fia. 1858, 1861. Ceruzarajzok.
160. Korcsmai verekedés. 1863. Tollrajz.
161. A komp. 1864. Tollrajz.
162. Hasztalan erőlködés. Szada, 1867. Ceruzarajz.
163. Parasztfiú. Szada, 1869. Ceruzarajz.
164. Ételt hordó kisleány. Szada, 1869. Ceruzarajz.
165. Somogyi népviselet a 70-es évekből. Vízfestmény.
166. Somogyi paraszt a 70-es évekből. Vízfestmény.
167. Mikei típus. Mike, 1872. Ceruzarajz.
168. Somogyi típus a 70-es évekből. Ceruzarajz.
169. Somogyi típus a 70-es évekből. Ceruzarajz.
170. Somogyi fejek a 70-es évekből. Ceruzarajz és vízfestmény.
171. Borozó paraszt. Csököly. A 70-es évekből. Ceruzarajz.
172. Szadai részlet. Szada, 1875. Krétarajz.
173. Muzsikus cigány. Tanulmány egy 1876. évszámjelzésű olajfestményhez. Ceruzarajz.
174. Kisleány, karján gyermekkel. Krétarajz.
175. Közeledő zivatar. Ceruzarajz.
176. Nagybőgős. 1880. Szénrajz.
177. Hegedűlecke. Szénrajz.
178. Medvetáncoltató. Szénrajz.
179. „Vigyázz fiam!" 1880. Krétarajz.
180. Faluvége. Tollrajz.
181. Falúrészlet. Szada, 1882. Krétarajz.
182. Könyvillusztráció. Tusrajz.
183. A halálra ítélt darázs. Tollrajz. Könyvillusztráció. (Pesti képeskönyvek. Irta: B. Ukermann Aladár. Pest, 1868. Lauffer Vilmos.)
184. Tollrajz.
185. Jó Iluska és rossz Juliska. Egy tervezett gyermekképeskönyvből. Kézzel színezett próbanyomat.
186. A virágok könyvéből. Irta: Pósa Lajos. A fehér liliom. Tusrajz. Budapest, 1890.
187. Virágok. Gyermekképeskönyv. Irta: Pósa Lajos. Tusrajz.

„Miután sikerült megszöknöm, szeptember vége felé nyomorultan, azon ruhában, melyet meghagytak, kerültem haza." Mindössze ennyit mond vázlatkönyvében arcképe mellé, melyen kopottas, tarka ingzubbonyban, bőrbetétes tiszti pantallójában, görcsös vándorbottal kezében látjuk. Pedig szökése nem mindennapi módon esett meg. Úgy történt, hogy a császári zászlókra fölesketendő fogoly honvédek között az utolsó sorban álló katona-gyereken megesett a kíváncsiskodó falusi asszonyok szíve és biztató intésükre terebélyes szoknyájuk közé megbujva, egyre hátrább-hátrább lopódzott, míg csak szabadba nem ért. Jólelkű emberek rejtegették napokon át és éjnek idején menekült tovább. Mikor hosszas kóborlás után pesti otthonába bekopogtatott, anyja nem ismerte fel, hanem kisöccsével alamizsnát küldött neki . . .

Szökése ellenére amnesztiában részesült és már 1850-ben a *Marastoni* Jakab alapította „Pesti első magyar képzőművészetek Academiája" növendéke *Lotz*, *Than* és *Grimm* Rezső társaságában, ahol 1850-ben és 1851-ben elsőfokú kitüntetésre és oklevélre érdemesítik. A *Tyroler*-acélmetszetű fejléccel ékes diploma (a Lánchíd képével) az emlékkiállítás egyik érdekessége.

1852-ben már a bécsi cs. kir. képzőművészeti Akadémián *Ruben*, az Árpádok ciklusáról híres Joh. Nep. *Geiger*, főként azonban *Rahl* és *Waldmüller* tanítványai között szerepel. Érdekes megfigyelni, mint küzködik benne a két utóbbi mester tanítása. Kiállításunk szép Gyermekarcképén és fínom természetstúdiumain látjuk, miként kerekedett felül Rahl akademizmusán a szeretetreméltó Waldmüller természetrajongása. A történetfestő Szemlért egy erőteljes olajvázlatán kívül (Lovas kurucok rohama) csupán litográfiák (Petőfi

nyörűségéért alkottak, ösztönösen sejtvén, hogy műveiket ez teszi maradandóvá, s hogy ebben rejlik majdan műveik el nem évülő értékének, az utókorra gyakorolt hatásának titka.

Szemlér Mihálynak az újabb magyar művészetre gyakorolt hatása több ennél a közvetett hatásnál, mert nemcsak alkotott műveket, hanem nevelt is műalkotókat: professzor volt, s nemzedékek kerültek ki a keze alól ama 32 esztendő alatt, melyen át a pest-belvárosi reáliskolán a szabadkézi rajzot és festést tanította. Hogy csak néhányat ragadjunk ki neves tanítványai közül: ő korrigált *Deák-Ébner* Lajosnak, *Frecskay* Lászlónak, *Paczka* Ferencnek, *Aggházy* Gyulának, *Strobencz* Frigyesnek, *Innocent* Ferencnek, *Greguss* Imrének, *Basch* Gyulának, *Koppay* Józsefnek és *Kézdi-Kovács* Lászlónak, akik közül nem egynek művein az ő tárgyi és eszmei hatása könnyűszerrel ki is mutatható.

Művészünk életének minden etappe-járól híven számol be emlékkiállítása.

Szemlér Mihály 1833-ban született Pesten, s így mindössze 15 éves volt, amikor szabadságharcunk mozgalmas napjai a piarista iskola padjáról fegyverbe szólították. Vázlatkönyvéből tudjuk meg (ő maga sohasem beszélt háborús viselt dolgairól), hogy mint a 140. zászlóalj őrmestere vett részt a csatákban, s „miután a feljebbvalóitól nyert megbízást megelégedésükre sikeresen teljesítette", 1849-ben augusztus elején *Guyon* táborkarába osztották be hadnagyi ranggal. A gyerekarcú hadnagy azonban csak napokon át viselhette nemzetiszínszalagos barna atilláját, mert a végzetes temesvári csata után Orczyfalva mellett az osztrákok fogságába esett, mint foglyot Temesvárra vitték és megfosztották egyenruhájától.

III. KÖNYVILLUSZTRÁCIÓ, VÁZLATKÖNYVEK ÉS RAJZMINTÁK.

188. Szökés a temesvári csata után. (1849. augusztus 9.) A művész szabadságharcbeli emlékeiből. Vízfestmény.
189. Pesti utcai jelenetek az 50-es évekből. (A művész vázlatkönyvéből.) Tollrajz.
190. Pandúrok és szegénylegények. (A művész vázlatkönyvéből.) Tollrajz.
191—192. Tájképek. (A művész vázlatkönyvéből.) Kréta- és ceruzarajz.
193. Tanulmányfejek. (A művész vázlatkönyvéből.) Ceruzarajz.
194. Bécsi emlék az 50-es évekből. (A művész vázlatkönyvéből.) Ceruzarajz.
195. Vízmenti táj. (A művész vázlatkönyvéből.) Ceruzarajz.
196. Mozgalmas jelenet. (A művész vázlatkönyvéből.) Tusfestmény.
197. Tájkép ökrökkel. (A művész vázlatkönyvéből.) Szépia.
198—199. Tájkép. 1864. Rézkarc próbanyomata és eredeti lemeze.
200—201. Kucsmás férfi. 1865. Rézkarc próbanyomata és eredeti lemeze.
202—203. Somogyi paraszt bivallyal. 1866. Rézkarc próbanyomata és eredeti lemeze.
204. In memoriam. Lyka Károly nekrológja, a „Művészet" 1904. évi 2. számából.
205. A Marastoni-féle Pesti Első Magyar Képző Művészetek Academiája díszoklevele. 1850. A fejléc (a Lánchíd képével) Tyroler acélmetszete.
206. A művész fényképe az 50-es évekből.
207—209. A művész fényképei az 50-es évekből. Borsos és Doctor pesti műterméből..
210. A művész feleségének fényképe 1866-ból. Borsos és Doctor pesti műterméből.
211. A művész feleségének fényképe 1861-ből. Mayer Gy. pesti műterméből.
212. A művész fényképe a 90-es évekből. Goszleth István budapesti műterméből.
213. A művész családjával. Fénykép 1889-ből, ifj. Divald Károly iglói műterméből.
214. A művész fényképe a 80-as évek végéről. Bülch A. budapesti műterméből.

215. A művész síremléke a kőbányai új temetőben. Fénykép. Az arcképrelief *Strobl* Alajos műve.
216. Országgyűlési választások. II. Kortes az ellenfél táborában. Divald Károly fénynyomata.
217. Szilágyi István arcképe. A pestbelvárosi reáliskola félszázados jubileumára (1905) kiadott emlékkönyvből.
218. Első híradás a Szemlér-centenáriumról a „Lantos Magazin" 1930. évi április 1-i számában.
219. Az állami árverési csarnok 1928 júniusi aukciójának katalógusa, a művész egy festményének reprodukciójával.
220. Kókai Lajos budapesti műkereskedésének jegyzéke 1892-ből, a Bíró uram reprodukciójával.
221. Buksy uram életrajza. Vadászati elbeszélés, írta: B. Ukermann Aladár. 12 rézmetszetű és számos fametszetű képpel. Pest, 1871. Lauffer Vilmos.
222—223. Pesti képeskönyvek. B. Ukermann Aladár: Mulatságos elbeszélések és vadászkalandok. 12 színes kőrajzzal. Pest, 1868. Lauffer Vilmos.
224. Magyar királyok és hősök csarnoka. Irta: Hohenauer Ignác. 12 színes kőrajzzal. Pest, 1871. Lauffer Vilmos.
225. Történeti képes ABC. Kis honfiak és kis honleányok számára. Irta: a Jókedvű bácsi. 28 színezett rajzzal. Pest, é. n. Athenaeum.
226. Magyar gyermek- és népmesék. Összeállította: Radó Vilmos. Budapest, 1883. Eggenberger.
227. Ugyanannak második, bővített kiadása. Budapest, u. o.
228. Apróbb gyermekmesék Gyulai Páltól. Budapest, 1893. Eggenberger.
229. Kath. legényegyleti olvasótár. Szerk. és kiadja: Tóth István. Dr. *Szabóky* Adolf, a pesti kath. legényegylet elnöke kőnyomatú arcképével. Eger, 1864.
230. Első oktatás a magyarok történetében. Írta: Kuttner Sándor. Budapest, 1886. Lampel Róbert.
231. A napkeleti regék gyöngyei. Átdolgozta: Hohenauer Ignác. 8 színes kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos.
232—234. Állat-világ. Képeskönyv. 16 színes kőrajzzal. Pest, é. n. Deutsch Testvérek.
235. Jó Lajoska és rossz Gyuricza napi eseményei. Írta: Dienes Lajos. Színezett rajzokkal. Pest, 1866. Lauffer Vilmos.
236. Más kárán tanul az okos. Írta: Ney Ferenc. 22 színes rajzzal. Pest, 1867. Lauffer Vilmos.
237. Intő példák képekben az ifjúság számára. Írta: Ney Ferenc. 11 színes rajzzal. Pest, 1867. Lauffer Vilmos.

Szemlér Mihállyal szemben, akinek centenáriuma ebben az évben köszöntött ránk, tartozása van a magyar művészettörténelemnek. Eddigelé ugyanis nem méltatták érdeme szerint, holott erre sokoldalúságánál, produktivitásánál és művészi kvalitásainál fogva mindenképpen rászolgált.

Ha végigtekintünk jelen emlékkiállításon, nemcsak egy hosszú művészélet gazdag eredménye bontakozik ki előttünk, hanem elvonul a magyar kultúrának egy szakasza is: tovatünt boldog világ, amelyben öröm lehetett még az úttörésnek fáradságos munkája is, s amelyre a mai szárnyaszegett nemzedék sóvárogva tekinthet vissza.

Szemlér egyike a jelenkori magyar művészet úttörőinek s hogy íme, centenáriumán jut csak része kései elismerésben, annak nem csupán az ő mindenfajta szerepléstől visszariadó tisztes szerénysége az oka, hanem a körülmények is, amelyek között pályáját megfutotta. Amikor kezdte művészetét, *még* nem igen volt számottevő érdeklődés a magyar művészek dolga iránt; amikor végezte, *már* más, hangosabb irányzatokra figyeltünk fel, s ami elmult, elfeledtük, sőt megtagadtuk, holott belőlük, s általuk, régiekből és mellőzöttek által sarjadt ki a mai magyar művészet pompázatos virága.

Valljuk meg: ezek a régiek mégis csak tudták, hogy mit akarnak, s amit akartak, tudták is megfelelően kifejezni, áhitatos komolysággal áldoztak művészetüknek, áldoztak valósággal, mert nem anyagi javakért, hanem a művészet magadta gyö-

238. Körút az állatkertekben. Az ifjúság számára átdolgozta: Hohenauer Ignác. 11 színes kőrajzzal. Pest, é. n. Lauffer Vilmos.
239. Ugyanannak németnyelvű kiadása.
240—241. Nyolc mulattató elbeszélés ugyanannyi képpel a tudvágyó ifjúság számára. Budapest, é. n. Rigler József Ede.
242—243. Állatsereglet képekben jó gyermekek számára. 16—16 színes kőrajzzal. Budapest, é. n. U. o.
244. Ezeréves Magyarország. Vezérek és királyok arcképcsarnoka. A millennium alkalmából kiadja: Rigler József Ede. 47 színnyomatú kép.
245—246. Virágok. Képeskönyv jó gyermekek számára. Írta: Pósa Lajos. Kiadja: Rigler József Ede.
247. Képeskönyv. Írta: Pósa Lajos. 8 színezett képpel. U. o.
248. Virág és gyümölcs. Új képeskönyv jó gyermekek számára. Színes rajzokkal. U. o.
249. Az iparoséletből. Hasznos ismeretek az ifjúság számára. 8 színes képpel. U. o.
250. A magyar gazda munkája. Színes rajzokkal. U. o.
251. Robinson Crusoe története. Átdolgozta: Radó Vilmos. Budapest, 1884. Eggenberger. A kötés terve Szemlértől.
252. Ida néni. Gyermekmesék. Budapest, 1889. Franklin-Társulat.
253. Mesék és regék. Írta: Faylné Hentaller Mariska. 10 fametszetű képpel. Budapest, 1883. Wilckens és Waidl.
254. Az öt világrész. Kihúzható képeskönyv 20 színes képpel. Budapest, é. n. Rigler József Ede.
255. Legszebb magyar mesék. Írta: Móka Bácsi (Halász Ignác). Budapest, 1899. Lampel R.
256. Virágok. Képeskönyv jó gyermekek számára. Budapest, Rigler József Ede.
257—258. A mértani és a szabadkézi rajz kapcsolata. I—III. füzet. Budapest, é. n. Rigler József Ede. Könyomatú rajzminták.
259. Rajz- és festőmintalapok. Rigler József Ede kiadása.
260. Rajzlapok a szabadkézzel való rajzoláshoz. Középiskolák számára. I—III. füzet. Egyenkint 12 lap. Budapest, 1882. Eggenberger.
261. Mutatvány Az elemi rajztan-ból.
262. Virágok könyve. Írta: Pósa Lajos. Budapest, é. n. Rigler József Ede.
263. Állatok könyve. Írta: Pósa Lajos. U. o.
264. Első magyar rendszeres rajziskola. Pest, 1861. Pfeifer Ferdinánd.

265—270. Mutatványok a Rendszeres rajziskolából.
271. Az elemi rajztan alapvonalai. I—III. füzet. Egyenkint 12 lap. Pest, 1863. Pfeifer Ferdinánd.
272. 18 eredeti magyar dal Petőfi Sándor költeményeire. Szerzé: Hubay Jenő. Magyar festőművészek eredeti rajzaival. Budapest, é. n. Táborszky és Parsch.
273. Wanderlust. Polka française von Philipp Fahrbach jr. Budapest, é. n. Táborszky és Parsch. A címlap Szemlér Mihály kőrajza.
274. Forgó Bácsi gyermekszínháza. Budapest, 1882. Eggenberger.
275. Gróf Benyovszky Móric élete és kalandjai. Írta: Radó Vilmos. Budapest, 1889. Eggenberger.
276. Gyermekmesék. Grimm Testvérek után Halász Ignác. Walter Crane rajzaival. Budapest, 1887. Eggenberger. Szemlér rajzolta a magyar kiadás iniciáléit.
277—281. Apró képeskönyvek és rajzminták.

A sarok-vitrinben festett tányérok és családi ereklyék.

SZEMLÉR MIHÁLY

születésének századik

évfordulóján rendezett

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

katalógusa

Római fürdő 1933.

5214.33 Hungária R. T.

SZEMLÉR MIHÁLY

születésének századik évfordulóján rendezett

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

KATALÓGUSA

Római fürdő 1933

SZEMLÉR *Mihály*, festő. * Pest 1833 jún. 4., † u. o. 1904 febr. 28. Itt és Bécsben tanult s rajztanári munkája mellett Pesten történeti képeket (Garanádor megmenti Mária királynőt) és életképeket (Csirketolvaj) festett eklektikus stílusban, azonkívül illusztrációkat, lapmintákat rajzolt. 1904. hagy. kiállítása volt a Nemzeti Szalónban. Pásztorok c. olajfestménye a Szépművészeti Múzeumban. — Irodalom: Bpesti IV. ker. közs. főreáliskola értesítője az 1903—4 tanévről. Bpest, 1904.

K-3 II. 4994

$$\frac{\partial \rho}{\partial t} + \nabla \cdot \rho \vec{v} = 0$$

Szemlér Mihály

Szent György Cék
magyar graf:
kiállításán

11—16. SZEMLÉR MIHÁLY
rézkarcai:

	Belső (kép) méret	Papirnagyság
	centiméterekben	
11. Ujévi emlék lap	29×21	40×33
12. Magyarországi typusok	19×11	40/33
L. az illusztrációt 29. l.		
13. Magyarember .	22×16	40×33
L. az illusztraciót 30. l.		
14. Nyulbőrvásár .	24×19	40×33
15. Juhász . . .	22×16	30×33
16. Ki a legény a csárdában? . . .	24×18	40×33
~~17. TYROLER:~~		
~~Magyar dámák, rézkarc, 1846 . . .~~	~~22×16~~	~~40×33~~

A Gyűjtő
1915. 46. l.

Pilisvörösvár, r. k.

117

Szemlér Mihály

Népélet a Tiszánál,
olajf. 1857, a
királynénak

Sza Erzs. Museum 23. l.

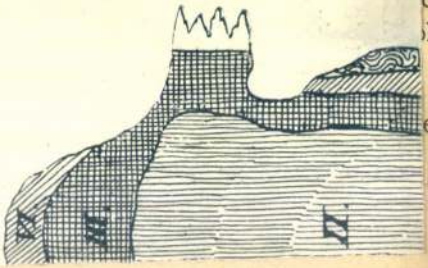

gantyuval, három kihajló lábbal. Orosz, XIX. sz. e. —
griff. Russisch, A. XIX. Jh. 352 gr.

szleveles disszel. Bécs, 1830. — Tischglocke, Silber, mit

zemekből, smaragdokkal és gyöngyökkel. Bidermeyer. —
mige Glieder, mit Smaragde und Perlen. Biedermeier.

zdes testén trébelt virágdisz. XVIII. sz. — Zwei kleine
nem Dekor. XVIII. Jh.

vális alak, két füllel, üvegbetéttel. Bécs, XIX. sz. —
nit Glaseinlage. Wien, XIX. Jh. 1210 gr.

lel, elefántcsontgombos fedővel. Bécs, 1840. — Teekanne,
t. Wien, 1840. 580 gr.

L, ezüst, empire disszel, áttört peremmel. Osztrák, 1821.
durchbrochen. Österreich, 1821.

ettrajzu arabeszkes indadisz, FAZAKAS VINCE fölirattal.
mit gravierten Arabesken und Rankendekor. Ungarisch,

zott ezüst, ovális nyolckarélyos, trébelt füzérekkel, közepén
sigás füllel. S. H. mesterjegy. Hann Sebestyén munkája.
ckschale mit Fuss, Silber vergoldet, achtpassig, oval, mit
tian Hann. Nagyszeben, E. XVII. Jh. Illusztr. XLII. tábl.

A TAVASZI ÜNNEPÉLY A GRÓF KÁROLYI-PALOTÁBAN. — SZEMLÉR MIHÁLY RAJZA.

A GŐZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

A szél fordulója.

Junius 2-ka a legforróbb napok egyike volt, melyeket eddigelé megértünk. Ha az utat kétfelől nagy fák nem árnyékolták volna, azt hiszem, a szó teljes értelmében megfőttünk volna kerekes-házunkban. A hévmérő árnyékban 47 (Cels.) fokra emelkedett s a legkisebb szellő sem lengett. Lehetséges volt ennélfogva, hogy ily hőmérséklet mellett, e tüzes légkörben, a ragadozó vadállatok se igen hagyták el hűs vaczkaikat, csakis éjszaka idején. Ez lehetett az oka, hogy Hod kapitánynak nem nyilt alkalma vadász-szenvedélyét kielégiteni.

Junius 3-kán, napfeljöttekor először történt, hogy a láthatár kissé ködösnek mutatkozott nyugaton. Ekkor nyilt alkalmunk láthatni a legszebb tünemények egyikét, azt a gyönyörü látványt, melyet India egy részében *székot*-nak, vagyis lég-palotának, más részében pedig *desszazur*-nak, vagyis csal-képnek neveznek.

Ez nem valamely délibábszerü ál-viztükör, a sugártörés csodás tüneteivel, hanem kevéssé emelkedett dombok hosszu láncolatának a csalképe, melyeken a legszeszélyesebb alaku paloták látszanak, mint a rajnaparti kastélykoszoruzta halmok. Mintha nemcsak Európába, de épen a

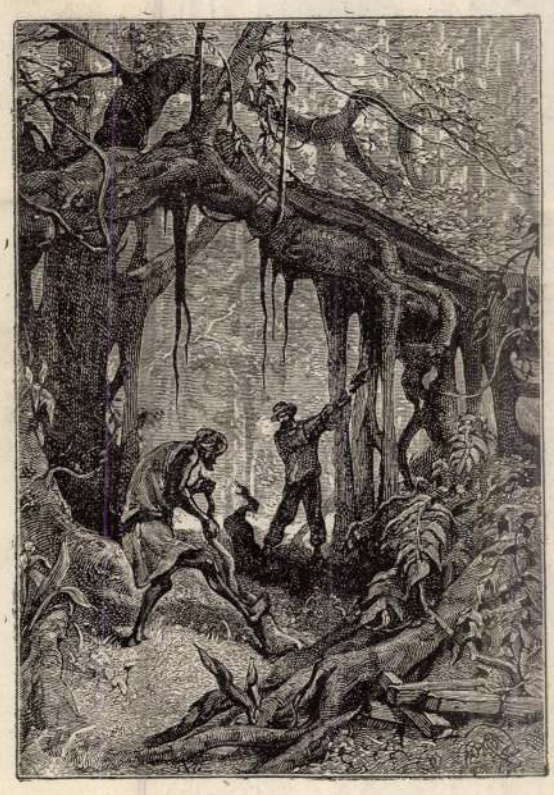

A SZOMSZÉD FÁKBÓL NEHÁNYAT KIVÁGTAK.

középkor kellő közepébe lettünk volna átvarázsolva.

E tünemény, melynek bámulatosan tiszta körrajzai a valódiság teljes csalódását idézik elő, mindnyájunkat csodálattal töltött el s ugy éreztük, mintha a képzelet világában járnánk, mely a XI. század egy panorámáját vonta fel előttünk a mai India közepében.

— Hála istennek s természet-asszonynak! kiálta föl Hod kapitány elragadtatva, hogy annyi minaret és pagoda után végre lovagvárak tornyait láthatjuk, román és gót stylü pilléreikkel!

A káprázat azonban nem tartott soká s alig végeztük el élczeinkeit az egyszerre költőivé magasztosult Hod kapitány rovására, már a láthatár szinvonalán felül emelkedő nap egyszerre megváltoztatta a sugártörés szögét s az iménti lovagkastélyok mint kártyaházak omlottak szét s a dombok sora ismét ellapult az egyenes síkságba....

— Nos, miután a káprázat eltünt s vele Hod barátunk költői fellengzése is — kezdé Banks mérnök, — akarjátok-e tudni, mi jóslat rejlik e légtüneményben?

— Halljuk, halljuk, — szólt Hod.

— Időváltozás, barátim, és pedig mielőbbi. Különben is junius első napjaiban vagyunk, melyek éghajlati változást idéznek elő rendesen. A passzát-szelek fordulása az esős évszakot hozza.

— Kedves Banks, mondám, mi biztos fedél alatt vagyunk, nemde? Hadd jőjjön az eső! Ha özönvizi eső lesz is, jobb mint ez a pokoli hőség.

— Meg lesz ön elégedve, kedves barátom, felelt Banks. Az eső nincs messze, délnyugatról nemsokára tornyosulni látandjuk a fellegeket.

Banks nem csalódott. Este felé a nyugoti ég gőzökkel kezdett terhesedni, a mi kétségtelenül mutatta a szél fordulását. Az indiai oczeánról jött a passzát, át a félszigeten, hozva villamossággal telitett ködeit, Eolusz isten duzzadó tömlőihez hasonlóan, melyek vészt és vihart rejtenek üregeikben.

Más jelenségek is, melyeket az indiai-angol ember félre nem ismerhetett, mutatkoztak még a nap folytában. Porforgatagokból tölcsérek kavarodtak az utakon, sürübben s nagyobb erővel mint a mennyire a kerekek magok fölverhették volna. E por sárgás szint váltott s minden porszemben egy izző pont látszék rejleni. Voltak pillanatok, mikor egész kerekes házunk lángok közepett látszék haladni, de nem meleg, csak halványszinü lángok közt. Storr beszélte, hogy ő már látott ily lángszinü porfelhőket hasonló körülmények közt s Banks is megerősitette a gépész állitását. E jelenség mintegy negyedóráig tartott. A levegő hősége felülmulta a gépét; valóban kiállhatatlan volt s majdnem fulasztó, még a legyező hűsitő ereje mellett is, mely — természetesen — csak annál forróbb leget hajtott arczainkra.

Este hét órakor a gőzház megállott A megállapodásra Banks által kiszemelt hely egy felséges banán-erdő széle volt. Az erdő végetlenig látszék terjedni éjszakra. Meglehetős szép ut szegte át, mely a következő napra kellemes utazást igért az árnyékban.

A banánok, India flórájának ez óriásai, valódi ősapjai a növényzetnek, s a kis fák és bokrok mint unokák nőnek lábaiknál, mint csirkék az anyamadár szárnyai alatt; óriás, sudár oszlopként merednek égnek s dus lombozatuk fiatalabb fákra támaszkodik, melyek idővel szintén ily hatalmas oszlopokká fognak izmosodni.

Ez este jobban rendeztük az éji tanyát, mint rendesen. Mert ha a következő nap is oly forró marad mint ez volt, Banks azt javasolta, hogy hosszabbitsuk meg ittmulatásunkat s inkább éjszaka utazzunk.

Munro is szivesen ráállt, hogy nehány óráig e szép erdőben sétáljunk, mely csupa árny és csupa csend volt. Mindnyájan örömmel egyeztünk bele, részint mert valóban szükségünk volt a nyugalomra, részint mert a társaság vadásztagjai remélték, hogy végre találnak valami lövésre érdemes vadat is.

Még csak hét óra levén, Hod felszólitotta Fox-ot és Gummit, hogy éj leszállta előtt tegyenek egy kis kirándulást az erdőben. Sőt engem is csatlakozásra szólitott fel. Banks ellenezte a tervet, mondván, hogy ha a vihar, éj idején, ki talál törni, a mi szerinte valószinű volt, s az erdőben lepi meg őket, nem fognak visszatérni tudni a szállásra. De Hoddal nem lehetett beszélni. Az éj a vadászok ideje; s ő e kedvező alkalmat nem akarta elhalasztani, tudván, hogy nappal alig találhat nagyobb vadat. Igy ők, Fox- és Gummival hárman, fölfegyverkezve jó vadászpuskáikkal, el is indultak s nemsokára eltüntek a magas banánok sürüjében. Engem a nap fáradalma s a nagy hőség oly kimerültté tett, hogy inkább a gőz-házban maradásra határoztam magamat.

Banks a gép tüzét nem engedte kioltatni csak belebb tolatta, hogy szükség esetén bármikor indulni lehessen. Storr és Kalút a viz- és tüzelőszer megujitásához láttak. Az út baloldalán patak folyt, melyből a viztartót el lehete látni s a szomszéd fákból nehányat kivágtak, hogy tüzelőre legyen.

Még elég világos volt. Munro ezredes, Banks, Mac-Neil őrmester és én a patak partján heveredtünk le pihenőre. A forróság még most is nagy volt s a patak párája kellemesen hüsitette a levegőt. A nap még nem ment le egészen, s fénye kékes visszfényt vetett a ködökre, melyek egyre fölebb-fölebb emelkedtek s a zenit körül látszottak tornyosulni, mig terhes, sötét felhőkké tömörültek, melyeket semmi szél nem hajtott, mintha mozgató erejök csak önmagukban volna.

Körülbelül nyolcz óráig beszélgettünk. Banks időről időre fölemelkedett, hogy jobban körültekinthessen a láthatáron, s ki-kiment az erdő szélére is, hogy tisztábban láthasson. Fejcsóválva tért onnan vissza, aggodalmas arczkifejezéssel.

Utolsó izben mi is elkisértük. A banánok árnyában már egészen besötétedett. Az erdőszélbe kiérve, végetlen sikságot láttam elterüni nyugatra, melynek körvonala elmosódott a távoli halmok s a felhők szél-rajzában. Az ég tekintete, csöndes nyugalmában is, borzasztóan fenyegető volt. Egy szellőcske fuvalma sem lenditette meg a faleveleket. Nem a szunyadó természet édes pihenése volt ez, melyet a költők annyiszor megénekeltek, hanem a beteg izgatott sulyos álma. Mintha a levegőn fájdalmas feszültség vett volna erőt. A légkört nem hasonlithatom egyébhez, mint egy gőzgép katlanához, melyet az összenyomott s lefojtott gőz épen szétrobbantani készül.

A kitörés minden perczben fenyegetett.

A vihar-felhők magasra tornyosultak, mint siklapályok fölött rendesen, s élesen körvonalozott görbe széleket mutattak. Perczről-perczre változtatták alakjokat, duzzadtak meg összehuzódtak, egymásra torlódtak meg fölszakadoztak, kisebb-nagyobb tömbökbe gombolyodtak, de azért szét nem oszlottak. Látni való volt, hogy mihamar egy összeverődött tömegbe olvadnak, mely elkezdi önteni árjait. Apróbb felhők, mintegy hatalmas vonzásnak engedve, siettek a nagyobb tömegek felé s lapultak beléjök.

Félkilencz felé egy czikczakos villám, hegyes szögleteivel szakgatta meg a sötét felhőket, két-háromezer méter hosszuságban.

Hatvanöt másodperczczel később hangos mennydörgés zendült fel s adta tovább, felhőről felhőre, tompa dörejét, mely mintegy tizenöt másodperczig tartott, mielőtt elhalt volna a távolban.

— Huszonegy kilométer, mondá Banks, megnézve óráját. Majdnem a legnagyobb távolság, a mennyire a mennydörgés elhangzik. De a vihar, ha egyszer kitör, gyorsan közelit. Ne várjuk be; menjünk menedékhelyünkbe, barátim.

— S Hod kapitány? kérdé Mac-Neil.

— A mennydörgés neki is jelt ad a visszatérésre, felelé Banks, — remélem, szót fogad.

Öt perczczel utóbb már tanyánkon voltunk s a szalon előtti verandán foglaltunk helyet.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* **A tűzhányó hegyek kitörései** s a földrengések a mult évben nem fordultak elő oly nagy számmal, mint rendesen. A tűzhányó hegyek kitörései közül csak három nevezetes. A legfontosabb volt San-Salvadorban mult deczemberben, midőn a Hopangotóban uj vulkán keletkezett s ezzel az államban, 5 kihalt kratert is ide számitva, a tűzhányó hegyek száma 11-re emelkedett. Az Aetna kitörése májusban 11 napig tartott, de a lávafolyam hosszusága (közel két mértföld) nevezetes volt. Említést érdemel még a jávai merapi vulkán kitörése márcziusban, mely azonban csak egy napig tartott. Sok vulkán az egész éven át pihent. A 99 földrengés közül, melyet a mult évben észleltek, legerősebb volt a khinai juniusban, melynek több száz ember esett áldozatul. Mexikóban májusban, s Romagnában aprilban volt erős és romboló földrengés. Besszarábiában a földrengéssel vizáradás volt kapcsolatban. Karinthiában s Krajnában, továbbá a Rajna mentén a fölrengés sokat ártott. Általában ujabban Svájcz nyugati részén, keleti Franciaországban s Németország délnyugati részén évről évre csaknem folytonosan mutatkozik földrengés.

* **New-Yorkban** ez évben lesz ismét a népszámlálás, s azt hiszik, hogy az utolsó népszámlálás ideje óta (1875) a lakosság 250—275,000-rel szaporodott. New-York lakossága 35 évvel ezelőtt csak 371,223 volt, 1875-ben már 1.041,886. A lakosság gyors szaporodásához képest emelkedett a föld értéke. 1832-ben egy rét és majorság értéke 80,000 ft volt, most a tulajdonos, kinek atyja meghagyta, hogy a birtokot el ne adja, ezt 24 millióra becsüli.

* **A lissaboni nemzetközi irodalmi kongresszust**, mely eleinte a Camoens tiszteletére juniusban rendezendő ünnepélyek idejére volt tervezve, most szept. 15-ére tüzték ki.

* *Szemlér Mihály*, ki tehetségesebb festőink közé tartozik s évekkel azelőtt, mint illustrator is hangzatos nevet szerzett magának: folyvást nagy buzgalommal dolgozik, de jóformán csak önmagának, visszavonulva a nyilvánosságtól, melynek napján annyi kevésbé érdemes ecset-forgató sütkérezik. A müvész visszavonultságának oka ama sajátságos rendszer, mely a képző müvészeti társulatnál egy-két év óta uralkodik s melynek fenntartásában az irigység és lelkiismeretlenség nem kevés szerepet játszik. Szemlér Mihály igen helyesen cselekedett, hogy visszavonult s a mücsarnokba nem küldi képeit; mert ott a külföldi selejtes kisérleteket is mindenkor szivesebben fogadták, mint valamely jó multtal biró s tevékeny hazai müvész alkotásait. Szemlér Mihály most készülő képei közül ki kell emelnünk genre-müveit. Az egyik „Hajnali jelenet" cim alatt két mámoros parasztot tüntet fel, a mint a szőlőhegyről, melynek pincéjében ugyan csak soká mulatoztak, hajnal hasadáskor, tulipiros jókedvvel haza botorkálnak. A kép humora egészséges s a kidolgozás is sikerült. Egy másik mű „Falusi vásár"-t ábrázol, számos alakkal. Ez valamint két tájkép egyaránt elismerést érdemel s a műcsarnok mostani kiállitásában, a hol oly kevés a magyar mű, igazán elkelnének. De hogy is lehetne gazdag a műcsarnok tárlata, ha a magyar müvészeket néhány önző és álbuzgó rendező tag visszariasztja. Valóban ideje volna, hogy a képzőmüvészeti társaság választmánya intézkedjék, nehogy a mücsarnok érdekei továbbra is egy-két hatalmaskodó müvész szeszélyétől függjenek, oly müvészekétől, kik magok igen keveset dolgoznak s összes müködésök abból áll, hogy előkelő ismeretségeket hajhásznak s a saját hirnevők méltatlan ágensei.

Képzőmüvészeti Társulat 1849. 157. l.

Az Utas könyve

OMWE

1929

Herzl Kornél a magyar népéletképfestészet jellegzetes képviselője a századfordulón. Akadémiai tanulmányait 1876-ban kezdte meg Münchenben. A bevezető stúdiumokat követően Benczúr Gyula osztályába került. Miután mesterét 1883-ban kinevezték a budapesti Festészeti Mesteriskola tanárává, tanulmányait a müncheni akadémia másik jeles magyar tanáránál, Liezen-Mayer Sándornál folytatta. Első alkalommal 1883-ban állított ki a Képzőművészeti Társulat budapesti bemutatóján (Oldalvéd). Második nagyobb festészeti vállalkozása, itt bemutatott életképe az 1885-ben megrendezett Országos Kiállításon szerepelt. *Nincs párja a Molinári bakának* címen kiállított festményét a kiállítás zsűrije a tárlat nagy érmével jutalmazta. Akadémiai tanulmányai befejeztével Herzl Párizsba költözött, ahol Francois Flameng és Jules-Joseph Lefébvre vezetésével folytatott stúdiumokat. Noha Magyarországra már 1910-ben Zürichben bekövetkezett haláláig nem tért vissza, műveivel rendszeresen szerepelt a budapesti Műcsarnok évente megrendezett tárlatain, neve így a hazai nagyközönség részéről sem merült feledésbe. Herzl Kornél ahhoz az 1870-es években indult festőgenerációhoz tartozott, amely a magyar életképfestészet tökéletesítését tűzte ki célul. Igazodási pontja e tekintetben mindenekelőtt München volt, amely a század utolsó harmadában az anekdotikus zsánerfestészet egyik legnagyobb hatású központjának számított. Herzl és pályatársai – köztük Baditz Ottó, Greguss Imre, Peske Géza, Jendrassik Jenő – a századvég magyar akadémikus zsánerfestészetének közismert és közkedvelt alkotói lettek. Egykorú hírnevüket később erősen megtépázták a modernebb irányzatok képviselői, akik főként a müncheni iskola irodalmias, „festőietlen" tárgyválasztását és valódi emberi és társadalmi konfliktusokat elhallgató látszatrealizmusát bírálták. E kritikai hangok annál is inkább méltatlannak bizonyultak, mivelhogy a „műcsarnoki festők" legjobbjai feladatukat igen magas mesterségbeli tudással hajtották végre, s közérthető műveik nagy szerepet játszottak abban, hogy a magyar festészetnek a közönség széles rétegeit nyerjék meg.

Szana Tamás 1901-ben az elmúlt évszázad magyar festészetét áttekintő albumában Herzl Kornélt mint a „nyalka és pajzán magyar bakák" festőjeként említette meg (Szana 1901, 269-270. oldal). Herzl hazai tárgyú műveinek jó része valóban a zsánerfestészet különálló ágát képező anekdotikus katonaképek körébe tartozik (Honvéd című képét az uralkodó vásárolta meg), míg más részük a 17. századi németalföldi életképfestők körében is közkedvelt mulató- vagy kocsmaképek csoportjába sorolódik (A győztes, 1890). Az ivó a népélet jellegzetes helyszíneként már korai életképeinken is felbukkan, s a sírva-vigadó mulatozók később is, Mukácsy Mihálytól Hollósy Simonig a népi zsánerek sajátosan magyar nemzeti „zamatát" biztosították. Ezzel párhuzamosan a katonaélet jellegzetes epizódjainak körébe tartozott az újoncozás (Than Mór: Újoncozás az 1848 előtti időkből, 1861; Munkácsy Mihály: Újoncállítás 1848-ban, 1868). E műcsoporthoz hasonlóan Herzl képének középpontjában is a civil- és katonaélet kettőssége áll. Cselekményének alapja a következő: a szabadságos – messziről jött s így jól informált – baka élménybeszámolót tart a falubelieknek, miközben évődik a kocsmáros lányával, kinek jegyese a háttérből feldúlva figyeli a csábítást. A cselekmény ügyes bonyolításával Herzl a kocsmai mulatozás és civakodás, szerelmi incselkedés valamint az elbeszélés-mesemondás tipikus népéletképi témáit ötvözi egybe, s a hevesen udvarló baka és a bosszúszomjas jegyes közti feszültséget a figyelő és mulatozó hallgatóság mellékfiguráival oldja fel. Képsíkkal párhuzamos kompozíciója és karaktereinek megformálása Herzl festményét Munkácsy népi zsánereivel rokonítják (Újoncok, 1878), míg festői látásmódjának és képi dramaturgiájának forrásai a müncheni zsáner körében lelhetők fel (Franz von Defregger: A szabadságos katona, 1884). Utóbbi példái nyomán Herzl festménye a különféle lelki állapotokat képviselő csoportokat egymástól világosan elkülöníti, azokat mimikájuk, testtartásuk, gesztusaik által jellemzett tipikus népi karakterekből építi fel, akiknek aprólékosan és anyagszerűen kidolgozott viselete és környezete az etnográfiai hitelesség igényével jelenik meg.

Herzl festménye hamar népszerűvé vált a közönség körében. E közismertséghez nagyban hozzájárult az is, hogy a festményt az 1885-ös Országos Kiállítás és az Ezredéves Tárlat Képzőművészeti Csoportjának katalógusa is reprodukálta, sőt 1887-ben az ország legolvasottabb képes magazinja, fametszetként a Vasárnapi Ujság is közölte. Utóbbi hosszabb szöveges kommentárja jól megvilágítja a mű aktuálpolitikai értelmezését is. „Mollinárybakának" az egykorú köznyelv az itáliai és a porosz háborúban is hősiesen küzdő Mollinary Antal parancsnok nevét viselő 38. számú gyalogezred katonáját nevezte. Herzl festménye a kortársakban a háborús veszéllyel fenyegető és mind gyakoribb sorozásokat előidéző balkáni konfliktust idézte meg. Az 1877-1878-as orosz-török háború óta napirenden lévő balkáni fennhatóság kérdése az 1880-as évek közepén ismét háborús feszültségekhez vezetett. Ebben az aktuálpolitikai szituációban a csatatéren vívott hősies küzdelmek után a parasztlegényekkel vígan mulatozó, a lányoknak imponáló, a nemzeti virtust megtestesítő magyar baka mint férfiak és nők csodálatát egyként kivívó példaképként jelent meg, akinek alakja és életmódja alkalmas volt újabb „rekruták" toborzására.

RÉVÉSZ EMESE

SZEMLÉR *Mihály* /PEST, 1833 – BUDAPEST, 1904/
UGRATÓ BETYÁR
■ OLAJ-VÁSZON, 52,5 X 36 CM
JELEZVE BALRA LENT ■ SZEMLÉR M.1885.

„Nézzük csak, mint dolgozik vasszorgalommal azon, hogy a német és bécsi genrekép helyébe magyar kép jusson, mint nyúl a kőrajz, a rézkarc, a grafika akkor ismert minden technikájához, hogy részben érdeklődést keltsen a honi művészet iránt, részben kiszorítsa a külföldi, legnagyobbrészt alacsony szintű műlapokat. Felfedezi a közönség számára a honi történetet, előadja a magyar parasztot, a magyar tájat. Maga is sokat járt a nép közt (egyszer kellemetlen kalandja volt az Alföldön szegénylegényekkel: de Szemlér sorra lerajzolta őket s nem esett bántódása), a magyar falu akkor is legnagyobb gyönyörűsége volt, amikor már nem is gondolt arra, hogy ilyenfajta tanulmányait ... állítási képekké dolgozza fel." E szavakkal búcsúztatta Lyka Károly Szemlér Mihály tanár urat a Művészetben 1904-ben, amikor hosszú és áldozatos munkásság után a jól megérdemelt pihenőre tért.

És valóban, Szemlér egész életére rányomta bélyegét a szolgálat. Alig volt 15 éves, amikor beállt honvédnak, végigküzdötte a szabadságharcot, fogságba került és csak nagy nehézségek árán sikerült hazavergődnie. Az elnyomás és a gyász szomorú napjaiban támadt fel benne a vágy, hogy művészként szolgálja hazáját, ha karddal már nem lehet. Marastoni Jakab művészeti akadémiájába iratkozott be először, majd Bécsben folytatta tanulmányait. 1855-ben azonban már segédtanítóskodott Marastoninál, 1858-tól pedig több mint három évtizeden át a pesti reáliskola rajztanáraként tevékenykedett az ifjúság művészeti nevelésén. Közben megállás nélkül rajzolt, mintalapokat készített, ifjúsági könyveket illusztrált, folyóiratokba rajzolt, küzdött a Képzőművészeti Társulat elfogadtatásáért. Ráadásul festett. Kezdetben nagyméretű történelmi kompozíciókat, később életképeket, majd élete utolsó évtizedeiben tájképeket.

Ma, amikor nem győzünk válogatni a média által ránk zúdított képáradatban, el sem tudjuk képzelni, milyen sokat jelentett még a tizenkilencedik században is egy szerényen munkálkodó festő műteremből kikerülő képek sora. Ismereteket közvetített, táplálékot nyújtott az emberek esztétikai igényeinek, kielégítette kíváncsiságukat. És nem utolsó sorban, megvásárolható volt. Az a pesti polgár aki nem engedhette meg magának, hogy Munkácsy vagy Székely Bertalan műveit akassza lakása falára, Szemlér, Jakobey vagy Kovács Mihály képeit meg tudta szerezni. Ez magyarázza, hogy annyi kedves, hangulatos netán kissé hátborzongató életkép volt forgalomban az 1800-as évek folyamán.

Az *Ugrató betyár* jó példája mindannak, amit akkoriban elvártak egy magyar képtől: tárgya népies, a lobogó inget és gatyát viselő lovas még biedermeier reminiszcenciákat hordoz. A meghőkölő ló azonban a nagy romantika érzelemvilágát idézi és némi fennköltséget is kölcsönöz a műnek. A tájképi környezet újra kellemes: finom párába burkolt színei, lilás felhőzete már a plein air ismeretéről tanúskodnak – ne feledjük, hogy ekkoriban Szemlér Szadán dolgozott Székely társaságában –, míg az előtér jól kirajzolt növényzete alkalmas volt a legegyszerűbb néző csodálatának kivívására is. A kép jól összehangolt színharmóniái pedig akkor is gyönyörködtették a szemet, ha csak távolról tűntek fel egy homályos nappali szoba falán. Szemlér Mihály pontosan azt nyújtotta közönségének, aminek igényét ő maga ültette el annak még gyermeki szívében.

BOROS JUDIT

MARKÓ *András* /BÉCS, 1824 – VIAREGGIO (MARTI), 1895/
ITÁLIAI TÁJ
■ OLAJ-VÁSZON, 47,8 X 62,8 CM
JELEZVE BALRA LENT ■ MARKÓ ANDRÁS 852.

Markó András, ahogy testvérei Károly, Ferenc és Katalin is, apjától, id. Markó Károlytól tanult festeni Itáliában. 1951-ben költözött Bécsbe, ahol Karl Rahl tanítványa lett, ahogy számos magyar festő. Lotz Károly, Than Mór és Munkácsy Mihály is a neves professzornál tanult. Markó András azonban mindvégig megőrizte az apjától tanult festői látásmódot. Életének javarészét a császárvárosban töltötte, és romantikus táj- és életképeivel aratott sikereket.
A festmény a holland tájképeket idézve, alacsony horizonttal, szélesen tárja a néző elé a lankás olasz tájat, felvonultatva a romantika jellemző képi eszközeit, az előteréből a háttérbe tartó kanyargó folyót, a távoli hegy csúcsán a romos várat. Az ember nem lakta tájban a kecskéit terelgető, fiatal olasz pásztor gyakran visszatérő motívum Markó András képein.
Festményeinek javarésze Bécsben és Itáliában találtak gazdára. Külföldi sikerei ellenére azonban a festő a hazai művészeti élettel és a közönséggel is tartotta a kapcsolatot. Rendszeresen szerepeltek képei a pesti Műegylet kiállításain.
Ahogy azt a festmény datálása is mutatja, a lenyugvó nap által vörösbe hajló itáliai tájat 1852-ben festette Markó András, aki abban az évben négy képével szerepelt a pesti Műegyletben, amelyeket Bécsből küldött haza. A műegyleti katalógus, szűkszavúan csak tájképként nevezi meg azokat. Elképzelhető, hogy az ott kiállított művek közül az egyik az itt bemutatott kép lehetett. Ezt a feltételezést erősíti az a tény, hogy Markó András a festményt magyar névhasználattal jelezte, ami arra utalhat, hogy eleve magyarországi bemutatásra és eladásra szánta.

SZABÓ LÁSZLÓ

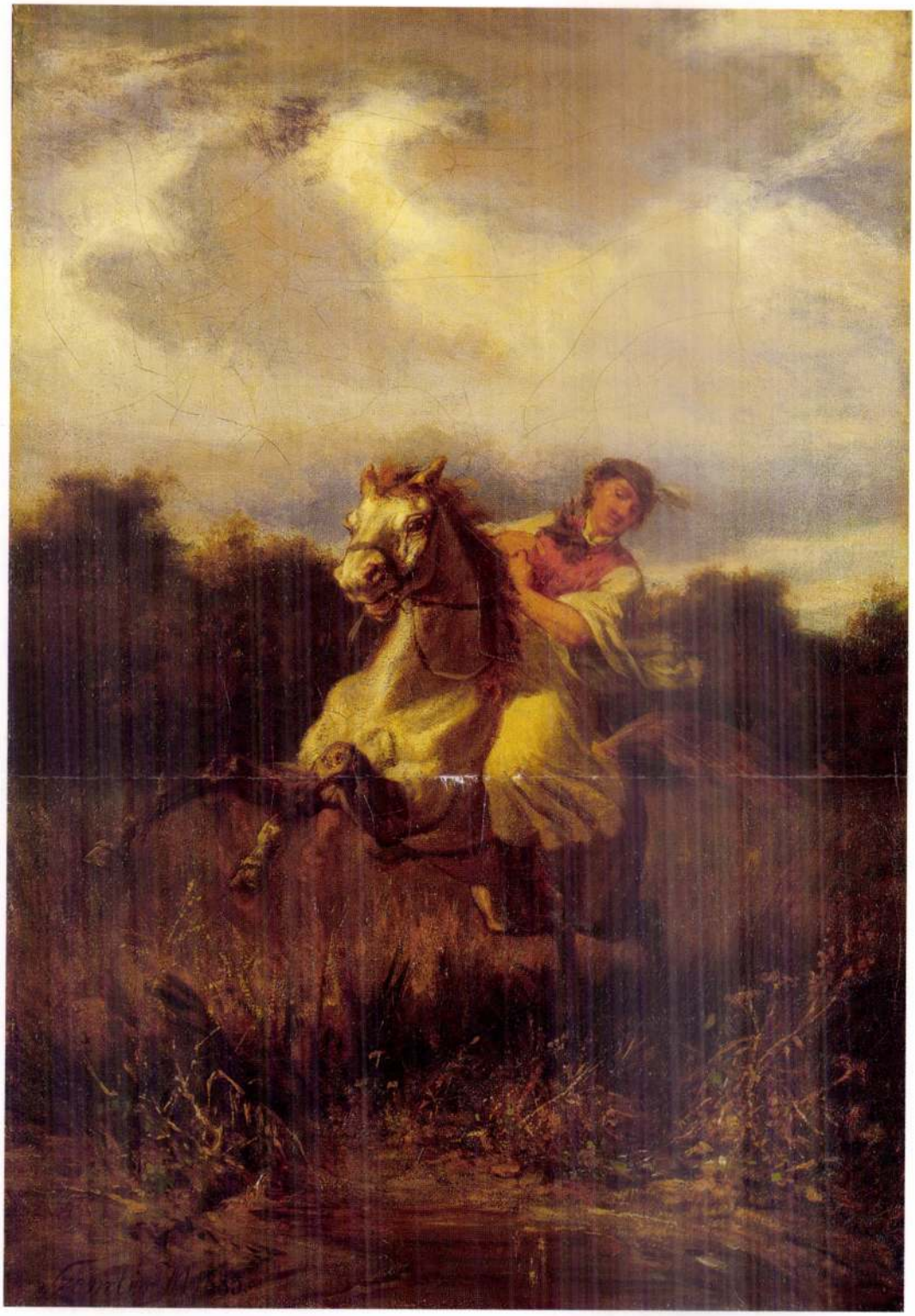

Szemler Mihály

SZEMLER MIHÁLY „Magyar tájkép“ c. képével vett részt 1857-ben a műegylet kiállításán „nagy szorgalommal kidolgozva; ha nevét nem olvassuk, alig tulajdonítottuk volna másnak“. (Családi Lapok 1857.) —460

Művészet 1912. 245. l.

1. Ezen ösztöndíjra a művészek bármely fajú festészeti, szobrászati, építészeti vagy metszetműveikkel pályázhatnak, amelyek az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállításán még nem szerepeltek. 2. A pályázat szempontjából csakis az 1912/13. évi Téli Kiállításon a [illegible] beérkezésig kiállított művek vehetők [illegible]

Szemlér Mihály

festő

mint litografus

nem hagyható

ki

Csatolva a

Zöld füzet

Nagy Zoltánnak

átengedett adatok

j e g y z é k

eljárások rövid technikai és történeti
litográfiára,s ennek a többi grafikai

k a XIX.század első felében.Általános
s művészet viszonya.A litográfia szere-
ásában és fejlődésében.
földi kőrajzok.Idegen kőnyomdák és
agyar művészek külföldön készült li-

őnyomdászok és kőrajzolók.Richter,Schmid.
50-es évek.Trentsensky,Walzel,Szakmáry
,Grimm,Walzel,Szerelmey.~~1850-es évek~~Vidé-

kép,történelmi,genre- és korkép stilus-
a festészethez.
ajzok jegyzéke.
tok,müvek jegyzéke és bibliográfia,vala-

SZEMLÉR MIHÁLY / 1833 - 1904 / :

187. Gara Miklós nádor megvédi Erzsébet és Mária királynőt. - Tusrajz,lem.p.méret 41.2 x 27 cm. Jelz.nélk.

188. Szt.István megkoronázása. - Szépia,p. méret 17 x 24 cm.Jelz.l. "Sz.M.1866".

Szemlér Mihály

Kapp 1939/40. sorszám I.

saság

Szemlér Mihály

90. **A Széchenyi szobor leleplezése** Budapesten 1880 május 23-ikán. Szemlér Mihály tollrajza. (1488. sz.)

Széchenyi museum
Dívald Akad. palotája

89. l.

Bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar
Dr. Proszt János

Mezőgazdasági és állatorvosi kar
Dr. Manninger Rezső

Közgazdaságtudományi kar
Dr. báró Kaas Albert

Szemlér tuhály

Koppmagyarat 150 ösz

SZEMLÉR MIHÁLY / 1833 - 1904 / :

336. Erdőrészlet. - Szépia. - p. 16 x 22 cm.
Jelz.nélkül.

337. Vizmenti táj. - Szépiavizf., p. 27 x 20
cm. Lent b.: Hagyatéki bélyegző.

338. Gara Miklós nádor megvédi Erzsébet és
Mária királynőket. - Tusr., p. 65.8 x
46 cm. Lent jobbra : 1864/I.

Madarán mús

Menő

Medugárdy

bál: K. Lánt

Szemlér Mihály

Vrod

Balástörtfest

31-32. l

(Árverési Közlöny 1936. nov. 5. rendkív. sz. melléklete)

Dr SZEMLÉR LŐRINC

GYÜJTEMÉNYÉNEK

AUKCIÓJA

a m. kir. Postatakarékpénztár
Árverési Csarnokában.
Bp 1936.

Szemlér Mihály

Szemlér Mihály (Michael) (1833—1904).

578. 2 darab: (Stück) 1. VÁGTATÓ SZEKÉR (Rennender Wagen). 2. A TENGELYTÖRÉ Achsenbruch). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers). Ceruzarajzok (Bleistiftzeichnungen). Egyenként (jede) 22.5×50 cm.

Szemlér Mihály (Michael) (1833—1904).

579. KORCSMAI JELENET (Wirtshausszene). Jelezve (Bezeichnet): „Szemlér M. 1880." Vászon (Leinwand). 47×70 cm.

Ernst Múzeum aukciói 38. sz.
Budapest, 1928.

leteken [illegible] mlékről s
liteni (lehetőleg a századot is,
melyben készült).

Rábaszentmiklós, t
Kehely, 1615.

A É 1915 14. 1.

Annak feltüntetésére, h
ról, nincs szükség, így a munka
3./ Ki kell irni m
valamennyit külön lapocskán, --
Nem kell feldolgozni : az általá
lényegeset nem mond az illető tá

Szemlér Mihály

490. Szénagyűjtés-

Ernst Muzeum aukcioi XLVI.

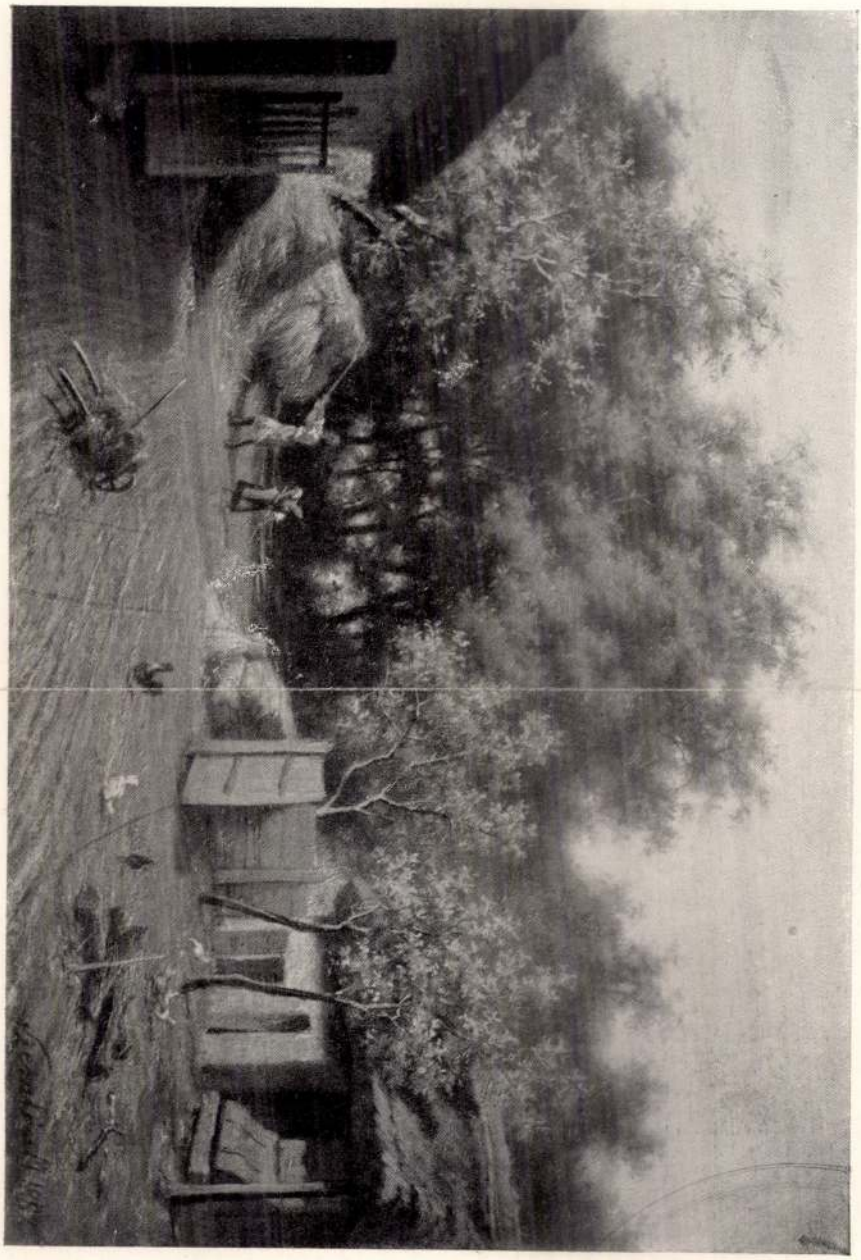

490

Szemlér Mihály

A Képzőművészeti Társulat tálatain a következő művei voltak kiállítva:
1878. júl. kiáll.: Gyümölcsárus, vízf.

Szemlér Mihály (1833—1890).

549. HEGYI UT. Jelezve hagyatéki bélyegzővel.
Karton. 22×31 cm. 25.—

550. ERDEI UT. Jelezve l. jobbra: Szemlér, 1844.
Fa. 20×31 cm. 150.—

Almásy-Teleki II. 1939

Szemlér Mihály

STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Szemlér Mihály

1833-1904

l.

Ernst-Múzeumaukciója I.

45, l.

EUCHARISZTIKUS DISZHANGVERSENY

A SZENT ISTVÁN BAZILIKÁBAN

VENI CREATOR SPIRITUS — ADOREMUS IN AETERNUM

MOZART

LITANIAE DE VENERABILI ALTARIS SACRAMENTO, NO. 243
BUDAPESTEN ELŐSZÖR

BEETHOVEN

MISSA SOLEMNIS (SANCTUS, BENEDICTUS, AGNUS DEI)

LISZT

O SALUTARIS HOSTIA. OFFERTORIUM A KORONÁZÁSI MISÉBŐL

GREGORIÁN KORÁLISOK

RENDEZIK: „A GYERMEKÉRT" A BUDAPESTI IV. EGYHÁZKÖZSÉGEK
KÖZREMŰKÖDNEK:

A BUDAPESTI PALESTRINA KÓRUS, AZ EMERICANA
LISZT FERENCZ ZENEKARA VASZY VIKTOR VEZÉNYLETÉVEL
ÉS AZ ESZTERGOMI PAPNÖVENDÉKEK GREGORIÁN KÓRUSA
BÉRES ISTVÁN THEOLOGIAI TANÁR VEZETÉSÉVEL
A SZÓLÓ RÉSZEKET MÜVÉSZEINK LEGKIVÁLÓBBJAI
ÁHITATOS KÉSZSÉGGEL VÁLLALTÁK

JEGYEK 60 FILLÉRTŐL 3 PENGŐIG: AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS NŐI BIZOTTSÁGÁNÁL, FERENCIEK TERE 7; RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSÁNÁL, SZERVITA-TÉR 5; A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN, KECSKEMÉTI-UTCA 2; AZ ÉRSEKI HELYTARTÓ HIVATALBAN I., LANT UTCA 2; AZ EMERICANA JEGYIRODÁJÁBAN IV., BÁSTYA-UTCA 11 ÉS A BAZILIKA SEKRESTYÉJÉBEN

MÁJUS 23-ÁN HÉTFŐN D.U. ½6 ÓRAKOR

Szemlér Mihály

Szemlér Mihály (1833—1904) pályája korai szakában »Hunyadi Jánost rablók támadják meg a rigómezei ütközet után« (1854) c. képét festette. Műve jellemző a historizmus festészetére, amely a hadi eseményekből egyes jeleneteket választ ki s a szereplőket korhű kosztümbe öltözteti. Szemlér szintén jó magyar arcokat fest ; képszerkesztése Weber Henrikénél előnyösebb, világosabb, tisztultabb.[541]

Ambrosata 132. l.

8793.

Viselet.

Balról két jobbra fordult szürös férfi van ábrázolva, kik kucsmát, szük nadrágot és magas szárú csizmát hordanak, mig jobbról egy tót fiú és egy hosszú hajú magyar földmives látható. Alól jobbra egy balra fordult nő czeruzarajzát szemléljük.

Aquarell, méretei 16.8:11.1 cm.
Készitette Szemlér Mihály.

Szn. 163-906
1375-906-7

8794.

Viselet.

A jobbra fordultan ülő és az elébe tett boros kancsót átkaroló férfi prém kucsmát és himezett galléros szürt visel.

Aquarell, méretei 11:14 cm.
Készitette Szemlér Mihály.

Szn. 164-906
1375-906-8

Esztergom. T. 1205. II.

Fölül a város és a vár látképét szemléljük a bazilikával, alól pedig a templom belsejét feltüntető rajz oldalain két Triumpfbogen van. Felirata

balra: AZ ESZTERGOMI BASILICÁNAK
látképe ünnepélyes felszenteléseː alkalmával 1856ik évben Augustus 31kén.
jobbra: ANSICHT DER GRANER BASILICA
bei Gelegenheit der feierlichen Einweihung am 31ten August 1856.

alól balra: Nyom. Frank J.M. Pesten, 1856.
: Verlag & Eigenthum v. Jos. Wagner in Pest.
jobbra: N.d. Natur gez. v. M. Szemlér.

Kny., mér. a vk. 37.5: 51.7 cm.

L középütt

Tizenhármas csoport. 10407.

E lapon három sorban a vegyes házból származó királyok mellképeit látjuk tojásdad medaillonokban és mondatszalagaikon ezen jelzéssel: VENCZEL. 1301-1305. OTTO. 1305-1308. I. KÁROLY 1308-1342. I. LAJOS 1342-1382. MÁRIA 1382-1385. II. KÁROLY 1385-1386. I. MÁTYÁS 1458-1490. ZSIGMOND 1387-1437. ALBERT 1437-1439. I. ULASZLÓ 1440-1444. V. LÁSZLÓ 1452-1457. II. ULÁSZÓ 1490-1516. II LAJOS 1516-1526. Lent Magyarország koronás czimere körül lobogók és hadi ékitmények képeznek diszt. Felirata fölül:

MAGYAR KIRÁLYOK
a kép alatt: VEGYES HÁZAK
alól balra: Köre rajzolta Szemlér Mihály
Az arczképeket összegyüjtötte P.F.
jobbra: Nyomt. Pollák Testvérek Pesten, 1861.
Utánnyomás tilos.
és legalól középütt: Kiadja Pfeifer Ferdinand.

Kny., chp. mér. a vk. 52-7:70.5 cm.
Szn. 725-98
343-98-2.

8790.

Viselet.

A kissé jobbra fordultan álló és himzett czifra szűrt viselő legény kucsmáján czimer van, nyakkendőjét kettős csokorra kötötte. Kabátja kék.

Aquarell, méretei 18.2:11 cm.
Készitette Szemlér Mihály.

Szn. 160-906
1375-906-4

8792.

Viselet.

Az egymás felé fordultan ábrázolt két férfi czifra szürt visel különböző kivitelben. Az egyik karimás kalapot, a másik pedig kalpagot hord.

Aquarell, méretei 18.1:10.6 cm.
Készitette Szemlér Mihaly.

Szn. 162-906
1375-906-6

Életkép. T. 2054.

Kortesek.

Az 1848 évszámmal jelölt hordó tetején ülő, jobb kezében kulacsot és baljában ÉLJEN képviselőnk szöveggel táblát tartó kortes a mellett álló fiatal emberrel énekel. Jobbra kád, veder, kalapács és lopó köti le figyelmünket. Felirata:

ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK (10 LAP)
I. Kortesek.

alól balra: Szemlér M 1880.
a kereten balra: FÉNYKÉPNYOMAT DIVALD K.
BUDAPEST ÉS EPERJES.

Fényképny., mér. a vk. 27.3 : 20.2 cm.

8789.

Viselet.

A jobbra fordultan álló legény vállravetett szürjét tulipán és egyéb hímzés disziti, mig nyakkendője rojtos, ujjasa kettős elejü és gatyaja rojtos.

Aquarell, méretei 17.9:10.4 cm.
Készitette Szemlér Mihaly.

Szn. 159-906
1375-906-3

Viselet. T. 2057.

Somogyi kanász.

Az erdős vidék előterében egy ifjú kanászt látunk teljesen felöltözve és lábai mellett kutyával. Jobb kezét csipőjére támasztotta, baljával pedig a vállára vetett szekercze nyelét fogja. Felirata:

SOMOGYI KANÁSZ

alól balra: Fest. és köre rajz. Szemlér Mihály.
e fölött: Szemlér M. 1861.
jobbra: Nyomt. Pollák Testvérek Pesten 1861.
legalól balra: (Schweinhirt der Somogy in Ungarn.)
jobbra: (Prochier de Somogy en Hongrie.)

Kny., alányomással, melynek mér. 35.2 :26.3 cm.

8788.

Viselet.

Az egész alakban látható junász galléros czifra szürt, szines diszitésü karimával kalapot, nyakkendőt, mellényt és rojtos gatyát visel, mig jobb kezében fokost tart. Jelzése alól

alól jobbra: junász.

Aquarell, méretei 17.3:10.9 cm.
Készitette Szemlér Mihaly.

Szn. 158-906
1375-906-2

8787.

Viselet.

A kissé jobbra fordult kanász kezeiben szekercze alakú fokost tart. Öltözete: kalap, bekecs, rövid cziffra szür galléral, rojtos gatya és csizma.

Aquarell, méretei 17.6:10.6 cm.
Készitette Szemléi Mihaly.

Szn. 157-906
1375-906-1

nek, kik egészséges testtel és ép rugékony szellemi erővel mennek nyugalomba s egy tevékeny élet után a bölcs nyugalmával *sine ira et studio* szemlélhetik a világ folyását.

Iskolánk eddigi történetéből tudjuk, hogy valamikor a szabadkézi rajznak jóval nagyobb óraszámmal fontosabb pozicziója volt a mainál. A nagy óraszám mellett e művészi tárgy tanítását sokáig két tanár, Szemlér és Strommayer látta el. Midőn pedig különösen 1876 óta a szabadkézi rajz óraszáma megcsökkent, mindketten tanítottak mértani rajzot is.

Szemlér és Strommayer utódai

Most, mikor az egyik megérdemelt nyugalomba vonult, a másik örökre nyugodni tért, a szabadkézi rajznak kisebb óraszáma mellett annak tanítását egyetlen tanár is végezhette. A tanács azért az 1890—1891. tanévre iskolánkhoz a szabadkézi rajz tanszékébe Feszl Lászlót helyezte át a VIII. kerületi testvérintézetből. Strommayer elárvult tanszékét szintén a testvérintézetből való áthelyezés útján Kiss Ernő János foglalta el, mint az ábrázoló mértan és mennyiségtan tanára.

Mindkét új kollegánk valamikor iskolánknak volt tanítványa. Feszl Lászlót, Feszl Ágostnak, az egykori városi tanácsnoknak fiát, apjának a mi reáliskolánk létesítése körül szerzett érdemei kapcsolták közelébb hozzánk; Kiss Ernő Jánost pedig a saját érdemei, melyeket iskolánk körül mint tanársegéd két éven át szerzett. Ez időben Ney Ferenczcznek iskolánk huszonötéves története megírásához is adatokat gyüjteni segített.

Az 1890. év, melyben két régi tanártársunkat veszítettük el, még az által is a megpróbáltatás éve volt, mert testületünk más két jeles tagját, Kiss Gábort és Császár Károlyt betegágyba döntötte. Kiss Gábort dr. Tolnay Lajos és Tergina Gyula helyettesítették; Császár Károly helyettesítésével Berkes Imre bizatott meg.

Kiss Gábor néhány hó alatt fölépült ugyan, de gyönge egészségének kimélése szempontjából Alkér Gusztáv tanügyi referens emberszerető elbánása őt a következő tanév alatt a heti óraszám felének megtartására kötelezte csak. E kimélet mellett egészsége lassankint helyre is állott.

Strommayer Máté maga vala a szívjóság s egy teljesen epe nélkül való ember, ki sokáig foglalkozott szűkös fizetésen mint segédtanár, mig végre tanártársai mozdultak meg és rendes tanárrá való előléptetését 1884-ben kieszközölték.

Tanítványai nemcsak tisztelték, de szerették is őt; halála után gyüjtést rendeztek s ma Strommayer tetemei azon emlékkő alatt porladoznak, melyet 1890-ben hálás tanítványai emeltek a mesternek.

Szemlér M. nyugalomba megy

Ugyanazon évben, melyben Strommayert veszítettük el, 1890-ben lépett ki tanártestületünk kötelékéből Szemlér Mihály is. Ő egyike volt a testület tekintélyes tagjainak. 1858 óta végigélte iskolánk jó és rossz napjait. Látta a hatvanas években annak dicsőségét s tanuja volt azon kritikus időnek, mely a hetvenes évek végén állott be a reáliskolákra, midőn azoknak fönmaradását már csak a minister jó indulata biztosította.

Szemlér tanulmányai

Szemlér Mihály született 1833-ban Budapesten; itt járta a piaristák gymnasiumát. Művészi kiképzésének alapját a Marastoni-féle festészeti iskolában nyerte. 1852 és 1853-ban Bécsben a képzőművészeti akadémián (Akademie der bildenden Künste) Ch. Ruben-nek volt tanítványa. Innen tanulmányai folytatására Olaszországba ment. Midőn hazakerült, mint festő-művész a figuralis rajz és festészetben jeleskedett. A hatvanas évek hazafias föllendülése őt is magával ragadta s a hazafiságban föllobuzduló művészeti iránynak ő volt egyik képviselője. Alkotóképességének javakorában a magyar népélet mozzanatait vette ecsetére és magyar tájképekben is jeleskedett.

Iskolánkon mint a rajz segédtanára működését 1858-ban kezdette; 1861-ben rendes tanárrá választatott. Mint ilyen 32 éven át buzgólkodott abban, hogy reáliskolánk ifjaiban a képzőművészetek iránti hajlamokat ébreszsze és képességeiket fejleszsze. Jeles magyar festőművészeink között elegen vannak, kik iskolánkon az ő vezetése alatt indultak művészi útjukra.

Mióta iskolánkat elhagyta, művészetének és emlékeinek él. Egyike ő különben a sors azon ritka kedveltjei-

s fiuval, a nő gyümölcskosara mellett a földön
egy. Bécs, 1755 k. — Obsthändlerin, Porzellan,
vor ihr ein Knabe mit Huhn. Wien, um 1755.

llánszobrocska, álló helyzetben, mellette szőlős-
, farbige Porzellanfigur, stehend, mit Trauben-

szobrocska, álló helyzetben, kecses mozdulattal.
it zwei Hasen, farbige Porzellanfigur, stehend.

ak ... kis
r, ... Wien,

r ... tája.
... 1765.

á ... enyo-
a ... ellan.

... rdelő
... chen,
... einen

... yben

szavu mivoltában is nagyértékű adattára a magyar könyvillusztrálás történetének. A Szemlér-gyűjteményen tul az aukciói kiállitás egyéb anyaga is igen értékes. Különösen gazdag jó festményekben. Barabás Miklós nak, Borsos Józsefnek, Mednyánszkynak Lotznak, Ferenczy Károlynak és másoknak szebbnél szebb képei szerepelnek a kiállitáson. Kimagaslik közülük Munkácsynak ked ves genre-képe, a mesterien megfestett „Két család", (e. a.)

1936. nov. 8.
Nyírág

Szemlér Mihály

— **Szemlér Lőrinc gyüjteménye és egyéb müvészeti kincsek.** A postatakarékpénztár legközelebbi aukciójának anyagát vasárnaptól fogva tekintheti meg a közönség. Az aukciós anyagnak legérdekesebb része, már annálfogva is, hogy egyetlen gyüjtönek összefüggő gyüjteménye — Szemlér Lőrinc könyvtára és képtára. Szemlér Lőrinc néhai Szemlér Mihálynak, az ujabb magyar képirás érdemes uttörő müvészének unokája Nagyapjának müvészeti hagyatékát sokáig kegyeletesen őrizte és az érdeklődőknek szivesen meg is mutogatta rómaifürdői otthonában. Ezt az anyagot bocsátja most önkéntes árverésre. Az öreg Szemlér Mihály a táblabirókorban nevelkedett festő volt. Legtöbb kortársától az különbözteti meg, hogy müveiben tudatosan kereste a magyar vonatkozásokat. Kedves genre-képeket festett és finom kis tájképek kerültek ki ecsetje alól. Ezek a munkái igen számos rajz és néhány rézkarc társaságában most mind kalapács alá kerülnek. Külön rovatba tartozik Szemlér Lőrinc könyvgyüjteménye, amely a magyar illusztrációs könyvnek legteljesebb és legszebb magángyüjteménye. Szemlér dr. azok közé a gyüjtők közé tartozott, akikre a kiadók és a müvészek bizton számithatlak, ha pazar kiállitásu könyvet, vagy grafikai albumot bocsátottak közre. Az utóbbi ötven esztendőnek minden diszmüve és minden illusztrációs könyve megvan Szemlér dr. gyüjteményében, mégpedig tulnyomórészt különösen szép példányokban. Az árverési csarnok azzal becsülte meg ezt a páratlan gyüjteményt, hogy anyagát külön katalógusba foglalta. Ez a katalógus szük

Szemlér Mihály festö.

ARS UNA.1923/24.II.évf.202-203.l.

"Olasz szobrász Szemlér Mihály

Jestménye

Fővárosi Lapok 1865. X:20. 955.

Hír a Müegyleti kiállításáról

Budapest környékéből" – Szemlér Mihály
művéről

Fővárosi tapok 1865. XII. 22. 1164.

Hír

A Tiszán – Szemlér Mihály fest-
ményéről

Tiszázi Lapok 1866. XI. 8. 1048.

Kir

"Erzsébet és Mária királynők fogságba este" — Szemlér Mihály festménye

Fővárosi tapok 1869. 1.8.18.

A Képz. Társulat kiállításáról

Lacikonyha — Szemlér Mihály
Lesznényéről

Fővárosi Lapok 1866. XI. 8. 1078.

Hír

Szemlér Mihály festőművész

Földvári napok 1865. X. 20. 955.

Hír a Műcsarnok kiállításáról

Szemlér Mihály festőművész "Budapest környékéből" c. műtárgyáról

Fővárosi Lapok. 1865. XII. 22. 1164.

Hír

Szemlén Mihály festő

Művészet, 1970

V. évf. 35. sz. 83.o.

Kende Béla: Egy polgári képgyűjtemény.

Szemlér Mihály, grafikus

Müvészet, III., 19o4. 112-116.

L.: Szemlér Mihály

Festészet, XIX.sz.,önálló tábl

Szemlér Mihály: Tanulmánykép c
ménye.

Divatcsarnok, 1853.juli 17.31.

A pesti állandóképtárlat.

Festészet, táblakép

Tanulmányfő, Szemlér Mihály

Divatcsarnok, 1855.szept.10.50.1000

Müvészet

Patak Jenő

Táblakép.

"Tanulmányfő".Szemlér Mihály müvét a Müegylet megvette sorsolás céljára.

Fővárosi Lapok 1865.I.II.21.163.old.

Táblakép. Patak Jenő.

"Német harcos aXVI.századból.Szemlér Mihály müve a Képzőmüvészeti Társulat jótékonycélu sorsolási kiállitásán a Mücsanokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.1202.o.

Patak Jenő

Táblakép.

"Korcsmai jelenet".Szemlér festő müve
a Képzőművészeti Társulat kiállitásá

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.12.364.old

Táblakép. Patak Jenő.

"Korcsmai jelenet"/Somogyban/.Szemlér Mihály müve a Képzőm.Társ.jótékonycélu sorsolási kiállitásán a Mücsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2o.

Táblakép. Patak Jenő.

"Huszár-csin".Szemlér Mihály müve a Képzőm.Társ.jótékonycélu sorsolási kiállitásán a Mücsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2.o

Patak Jenő

A pesti reáliskola rajztanárát Szemlért kiküldik a berlini rajzkiállitásra.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.24.258.old.
Fővárosi hirek/Rövid hirek/

Somssich-család, müpártoló

Müvészet, III.,19o4. 112-116.

L.: Szemlér Mihály.

Teblakép. Hunyadi János halála 1854.
Szemlér.

Magyar Müvészet 1925. 497-523. o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

M Ű V É S Z E T.
III.évf. 1904.
113.1.

Péczely
Béla

S z e m l é r M i h á l y

Patak partján.

Olajfestmény.

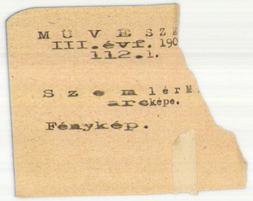
M Ü V E S Z E
III.évf. 190
112.l.
S z e m l é r M
arcképe.
Fénykép.

Vajna Éva.

Lantos Magazin 1930. II. évf 7a
561-563 old

Szemlér Mihály festménye:

Kortes az ellenfél tábo-
rában.

Vajna Éva.

Zantos Magazin. 1930. II. évf. 7. p.
561-563 old.

Szemlér Mihály festmenye 1880.: Kortesek.

MŰVÉSZET. Péczely
III.évf. 1904. Béla
115.l.

Szemlér Mihály

Falurészlet Szadán

Ceruzarajz.

Grafika, rézkarc
Falusi tájkép, Szemlér Mihály, 1863. aug. 12.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Vén cigány, Szemlér Mihály, 188o.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Teleki László, Szemlér Mihály, 1861.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

Biró uram, Szemlér Mihály, 1863.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

Bivalyfej. - Házaló zsidó. Két kép egy lapon, Szemlér Mihály

Müvészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc
Alku, Szemlér Mihály, 1863.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

Magyar vitéz, Szemlér Mihály, 1864.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc
Magyar nemes, Szemlér Mihály, 1863.

Művészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika [illegible]karc
Tájkép, [illegible]el, Szemlér Mihály, 1864.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

Korcsmai verekedés, Szemlér Mihály, 1864.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

A jókedvü tótlegény, Szemlés Mihály, -1863.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc

Juhász legény csárdában, Szemlér Mihály, 1864.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, rézkarc
Három fej, Szemlér Mihály, 1864.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Martinuzzi meggyilkoltatása, Szemlér Mihály, 1866.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
a magyar szabadság vértanui, 1671-ben,
Szemlér Mihály, 1861.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika,
könyvdiszités
Radó Vilmos, Gyulai Pál és Halász Ignác munkáinak illusztrációi, Szemlér Mihály

Müvészet, III., 1904. 112-116.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Zrinyi Ilona bucsuja, Szemlér Mihály, 1870.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
a Hunyadi-család, Szemlér Mihály

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Házaló zsidó, Szemlér Mihály, 188o.

Művészet, III., 19o4. 113-115.
L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Garibaldi, Szemlér Mihály, 1861.

Müvészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
a Fóti dal, Szemlér Mihály, 1872.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Erzsébet... koronáztatása, Szemlér Mihály, 1867.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Somogyi kanász, Szemlér Mihály, 1861.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
két emléklap Somssich Imre és Somssich Pongrác halálára, Szemlér Mihály, 187o.

Művészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Rozgonyi Cecilia, Szemlér Mihály, 1872

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Rózsakirálynő választása, Szemlér Mihály, 1869

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Rákóczi-család, 1861 , Szemlér Mihály

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály

Grafika, litográfia
Petőfi elszavalja a Talpra magyart,
Szemlér Mihály.

Művészet, III., 1904. 113-116.

L.: Szemlér Mihály

Grafika, litográfia
Petőfi halála, Szemlér Mihály, 1871.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Patrona Hungarie, Szemlér Mihály, 1862.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Kazinczy, Berzsenyi, Széchenyi, Kisfaludy Sándor, 1860., Szemlér Mihály

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály

Grafika, litográfia
Magyar királyok, Szemlér Mihály, 1861.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály

Grafika, litográfia
Lorántffy Zsuzsanna, Szemlér Mihály, 1860.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika ,litográfia
Leánykérés, Szemlér Mihály, 1870.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
A kis szőlőtolvaj, Szemlér Mihály, 188o.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Aratóünnep, Szemlér Mihály, 1871.

Müvészet, III., 19o4. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Anyai szeretet, Szemlér Mihály, 1873.

Művészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Grafika, litográfia
Borozó paraszt, Somogyból, Szemlér Mihály, 1880.

Müvészet, III., 1904. 113-115.

L.: Szemlér Mihály.

Szemler Mihály festö.

Képzömüv. Szemle. 1879. 12. sz. 150. l.
1880. 11. sz. 163. l.

Szemlér Mihály festőművész

Fővárosi tapok 1869. 1. 8. 18.

A Kép. Társulat kiállításáról

Szemlér Mihály festő

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.:Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Szemlér Mihály festő

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Kemlér Mihály, festő
Erzsébet és Mária királyné megtámadása c. képén dolgozik.

Hazai művészet
Műcsarnok, 1868. I.
80. l.

Szemlér Mihály festő

Pesti Hirlap. 1879. okt. 12-3.

Matejko Rejét....

Patak Jenő

Szemlér Mihály festő/19.sz.müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.III.1.190.old

Patak Jenő

Szemlér Mihály festő/19.sz./müvét a

Müegylet megvette sorsolás céljára.

Fővárosi Lapok 1865.I.II.21.163.old

Patak Jenő

Szemlér Mihály festő/19.sz./müve a Képzőm.Társ.jótékonycélu sorsolási kiállitásána a Mücsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2.ol

Szemlér Mihály, festő

Divatcsarnok, 1855. szept. 10. 50. 1000

Müvészet

Patak Jenő

Szemlér festő/19.sz./müve a képzőm.
Társulat kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.15.1192.o1

Szemlér Mihály, festő.

Divatcsarnok, 1855. ápr.3o. 24.

479-48o.

Müvészet.

Patak Jenő

Szemlér festő/19.sz./müve a Képző-
müvészeti Társulat kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.12.364.old

Szinnyei Mihály festő

Pesti Hírlap. 1880. nov. 9. 4.

15 eredeti magyar dal

Patak Jenő

A berlini rajzkiállitásra kiküldik
Szemlért a pesti reáliskola rajztanárát.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.24.258.old.
Fővárosi hirek /Rövid hirek/

Szemer Lenke festő

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 44. o.
A Benczur-Társaságból.

Szemere Lenke festő

Magyar Művészet, 1927

176.o.
kiállítások.

Szemere Lenke —

Lesbő

8 órai Nyitág

1924 dec. 18. 8.1.

Szemere Lenke festőművész.

8 órai Ujság.

1927. III. 13., 4. old.

Szemere Lenke festönö és rajzok.

KUT.1926.I.1.sz.16-18.l.

Szemere Lenke festő

Magyar Müvészet 1925.288.o.
Kiállitások.

Szemlér Mihály, grafikus

Művészet, III., 1904. 112-116.

L.: Szemlér Mihály

Szemlér Mihály grafikusművész
berlini kiállításáról

Fővárosi lapok 1870. III. 24. 258.

Hír

Szemere Lenke
testi
8 órai. Ujság
1925 ápr. 26. l.

SZEMLÉR MIHÁLY, festő

A Népr.Muz.Adattárában van három müvészi rajza az "aratóünnep","leánykérás" és a "pünkösdi királyné"-ról. 290old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Evkönyve. XXXVI. 1954. Bpest,1954

Szemlér Mihály

Máltás Hugó 1861-ben megpályázta a magyarul nem tudó Petsching és Brechtler pesti reáliskolai rajztanárok helyére kiirt állást, de nem ő, hanem Szemlér Mihály nyerte el az állást. /A pályázatot azért irták ki, mert áttértek a magyar nyelvü oktatásra./

Komárik Dénes: Máltás Hugó- Épitész- Épitészettudomány, 1970. /2.köt./ 111-171.l.

127.l.

Szemlér Mihály

A főreáliskola kaputerve. (vízfestmény - repro.)

Gerő László: Pest-Buda építészete az egyesítéskor. 148 p.

Szemlér Mihály

műveinek aukciója

Árv. Köl.

1936. nov.

5 rk. szám

Szemlér Mihály

teljes életrajza, munvei-
nek teljes sorozata a
Bpest IV. ker. reáliskola 1903–4.
évi értesítőjében. Bpest 1904.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

75 éves fennállását jubiláló belvárosi ill. Eötvös József reáliskola - képzőművészeti kiállitásán fényes névsor sorakozik fel egykori növendékei révén.

Egy jubiláris kiállitás a Nemzeti Szalonban. Képzőművészet. 1932. 206.l.

MDK

Szamlér Mihály

Nemzeti Szalonban az Eötvös József reáliskola kiállításán festményeivel szerepelt.

NM.932.X.18

MDK

Szemlér

Az uralkodónak készitett albumban szerepelt a műve.

Takács Mária könyve. 1936. 12.1.

Szemlér Mihály, festő

B. Supka M.: Szemlér Mihály.

MÜVTÖRT TANULMANYOK. MÜVTORT. DOKUMENTACIÓS KÖZPONT ÉVK. 1954-55.
Bp. 1957. 219-252.l./Képekkel./

J.122

er. Rep

del Annibale Carracci

VII. 199.

Szendrei Mihály

Rajzlapok szabadkézzel való rajzoláshoz

Petrik 1886–1900

Szemlér Mihály

„Ökrösfogat" O. v. 56 X 86

S. l. 6.: Szemlér M. 1883 Védett

Ziziáltási ár: 12000 ft.

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Szendér Mihály

cród

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört –
V. K. Bp. É. n. 190, 191. l.
képekkel.

Szemlér Mihály

A követ érzése, fenti rajza 1868-ból. Az első alkotmányos képviselő-választás emlékére készült képsorozatból. M. Tört. Képes. tulajd.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört. V. k., Bp. é. n. 82, 666. l.

Az Menfél táborában
Fenti rajza

Repr. u. o. 83. l.

A szavazás.

Repr. u. o. 87. l.

Szemlér Mihály

l

NYOMTATVÁNY.

Ernst-Muzeumaukcioja II

235 l.

30.122. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. M. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1939. FEBRUÁR 1-ÉN SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII. BAROSS-UTCA 13. SZ. FDSZ.) TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Nyírségi műemlékek. (Lux Géza, Genthon István és Szentiványi Gyula beszámolója. Vetített képekkel.)
2. Csányi Károly másodelnök záróbeszéde.

GEREVICH TIBOR
elnök

Vendégeket szívesen lát a Társulat.

Szemler Mihály

rod

Kopp Magyarbiedfest.

2 g. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Szemlér Mihály

Árverési Csarnok aukció kat.

31. z. 1926 - febr.
32. z. 1926. apr.
34. z. 1926. okt.
37. z. 1927 marc.
39. z. 1927. okt.
40. z. 1927. dec.

~~Aranyfüggö, avarkori VII 243~~

Szemlér Mihály

Tanya c. képe repr.

Árverési Közlöny

1929. jún. 4. tk. 7.

Szemlér Mihály

Szod

A pesti mintárlat.
Napkelet 1858. 173l

Szemlér Mihály

Csók

Nemzeti Salon Almanach

125

..... *műhely.*

elyfőnökség!

.....év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

re ..... számu .....

biztam

..... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Szemlér Mihály

1904. gyűjt. Kiáll.

Nemzeti Szalon

Szentér Mihály

Univerzeti lexikon 758. l.

Revai lex. 17. k. 495. l.

és grafikus

festő szül. 1833 VII. 4. Pesten, megh. 1904 II. 28. n. o. Bécsben tanult, 1858-tól a bpest-belvárosi főreáliska rajztanárakent működött. Történeti, élet- és arckepeket festett. (Gyra nádor megmenti Mária királynőt, Hunyadi János halála, Közeledő ivatar, Pásztorok).

17

DECEMBER

8

Szemlér Mihály

A fóti dal c. Eépe

1872. Könyomat a Családi Kör mülapja 1872.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.

V. k. Pp. é. n. 272. l.

666, 671. l.

Szemlér Mihály

vel

Müesarnok. 1868. 80 l

Szendrei Mihály

MAGYAR MÜVESZET

1925. 204, 497, 579
1927. 625-6.
1928. 64

Szemlér Mihály +

Mucsarnok
1909. graf. nemzeti. kiáll.
68.

I. 127.
VII. 134, VIII. 114, IX. 132.
Arzél - Könyvtár, aradi

Szemlér Mihály

l.

Ernst Muzeum aukció

XXXII 416. l.

Bubány Gergely, ~~premontrei prépost~~

VII. 283.

Szemlér Mihály

Mezőcsanád
1927. magyar táj. 524, 528

Kagyló, delfines, 1840-ből, Rosenberger
Ferenc besztercebányai ötvös műve,
besztercebányai múzeum tulajd.

VIII. 40.

Szemlér Mihály

Ernst Múzeum aukciói

XIII – XIV (1920) 504 – 507. sz.

Szemlér Mihály

717. Harapelé

Repr.

Ernst Múzeum aukcioi

XXVIII

ILLUSTRATIONEN.

Szemlér Mihály

cikk

Az Est. 1933. jún. 20. (Szemlér Mihály centenáriuma.)

U. 3610

Szemlér Mihály

leisd

z

Bmk 58

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláír

8. sorsz. Műhelyi min

Stanislaus Mikolaj

legtelyesebb
el strajzen

A budapesti 10 kor. forcal
iskola észtes tögeben
arczkeppel

1903 - 904. évre
ez okv felh

Szemlér Mihály festő

az 1865 iki mincgyleti kiállitáson
több olajfestmény állitott ki

Családi köz 1865. 44 szám 1051 lap

Szemler Milos

lásd

Bmk 52.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök va
aláír

Szemlér Mihály

úvod

Bevpestkávé

II. 1912. l.

9.37 APR. 14-15
LKd
4
LKd

Szemlér Mihály

Thieme Becker
XXXII. 375.l.

(Lyka)

Az állandó évközi szünnapok:

1. A tanévmegnyitó ünnep napja (Veni Sancte),
2. minden vasárnap és a római katolikus anyaszentegyház ünnepei,
3. október 6-a,
4. október 31-től november 2-ig bezárólag,
5. az államfő névnapja (december 6.),
6. a karácsonyi szünet: december 23-tól január 5-ig bezárólag,
7. a farsangi szünet: farsang hétfő, húshagyó kedd és hamvazó szerda,
8. március 15-e,
9. József napja: március 19-e,
10. a húsvéti szünet: a nagyhét napjai és húsvét hetének keddje és szerdája,
11. a pünkösdi szünet: pünkösd keddjéig bezárólag,
12. a „sub auspiciis Gubernatoris" doktorrá avatás napja.

Ezeken a szünnapokon sem előadások, sem vizsgálatok nem tartatnak.

Szemlér Mihály

emlékkiáll. egész

1933 jun.

nyáron át a Római fürdőben Drugeth utca 7. sz. alatt

Più complesso è il problema nei riguardi delle coltivazioni terriere, lungo la fascia costiera, ove esistono terreni che si prestano alla costituzione di piccoli poderi irrigati sia dalle acque in deflusso dalle pendici gebeliche, sia dalle falde acquifere prossime sulla superficie. Sono già stati di recente emanati — come è noto — provvedimenti diretti ad estendere agli Arabi agevolazioni e contributi simili a quelli di cui usufruiscono i concessionari nazionali.

Ma le concessioni arabe, che già assommano ad un buon numero nella Libia occidentale, sono ridotte ad un numero insignificante nella Libia orientale. Ancora più attaccati alla pastorizia degli Arabi della Tripolitania, gli Arabi della Cirenaica difficilmente si lasciano convincere ad investire i loro guadagni e i loro risparmi in terreni, anziché tesaurizzarli nei greggi. Anche per gli Arabi occorre quindi superare la fase delle «concessioni». Le provvidenze governative, invece di limitarsi a gratuite concessioni di terreni e a contributi, assumeranno una forma di intervento più diretto, assimilandosi a quelle della colonizzazione demografica nazionale. Il Governo, attraverso organi adatti ,deve sostituirsi all'iniziativa privata e precostruire i nuclei libici di attrazione per le genti

Szemlér Antal

festő

Wurzbach

42 kötet 73 l.

Szemlér Mihály

Vegyes házak (beli ~~Kiráf~~ magyar Kiráfok) Kőgal, nagy folio

Köre rajz fenti

Kiadta Pfeifer Ferdinand.

(1861)

Szemlér dichály

Születésének századik évfordulójára rendezett emlékkiállítás katalogusa. [Bp] 1933 16 l.

Főv. Könyvt. B750/62.

Circulus Rhenanus.

Ezen megkeletelt és a No
ria Germanica Communia és Mili
ris-sel ellátott térképnek fel
fölül balra a feliratos

S. R. I.
CIRCULUS RHENANUS
SUPERIOR
in quo sunt
LANDGRAVIATVS.....
URBES IMPERIALES
Franckfurt, Fridberg, Wetzla
ex constibus
Ioh. Baptistae Homanni
Norinbergae
Cum Privilegio Sac Caes Maj

Rézmetszet, méretei a

Szn. 17
1819-9

Hamler Nuhey

wod

E. 78-79.

arcrepel

Szemler Mihaly

wod

S

E Kapeckel

Szemler Mihály

l.

Drescher-gyermek

100, 101. l.

103. l.

111. l.

118. l.

123. l.

Miske - féle régiséggyűjt. vételár

VIII. 232

Szemlér Mihály

Garibaldi József.
Kozmet, folio.

Tetz. Rajz. Szemlér Mihály.

Kiadja Pfeifer Ferdinand.
Pest 1861.

Szemlér Mihály

Művészet 1904 112–116
212
– 1908. 349
– 1912. 211, 245
– 1914. 384
– 1915. 106, 143

Magyar Művészet
1925. 204, 497, 519
1927. 625–6
1928. 64

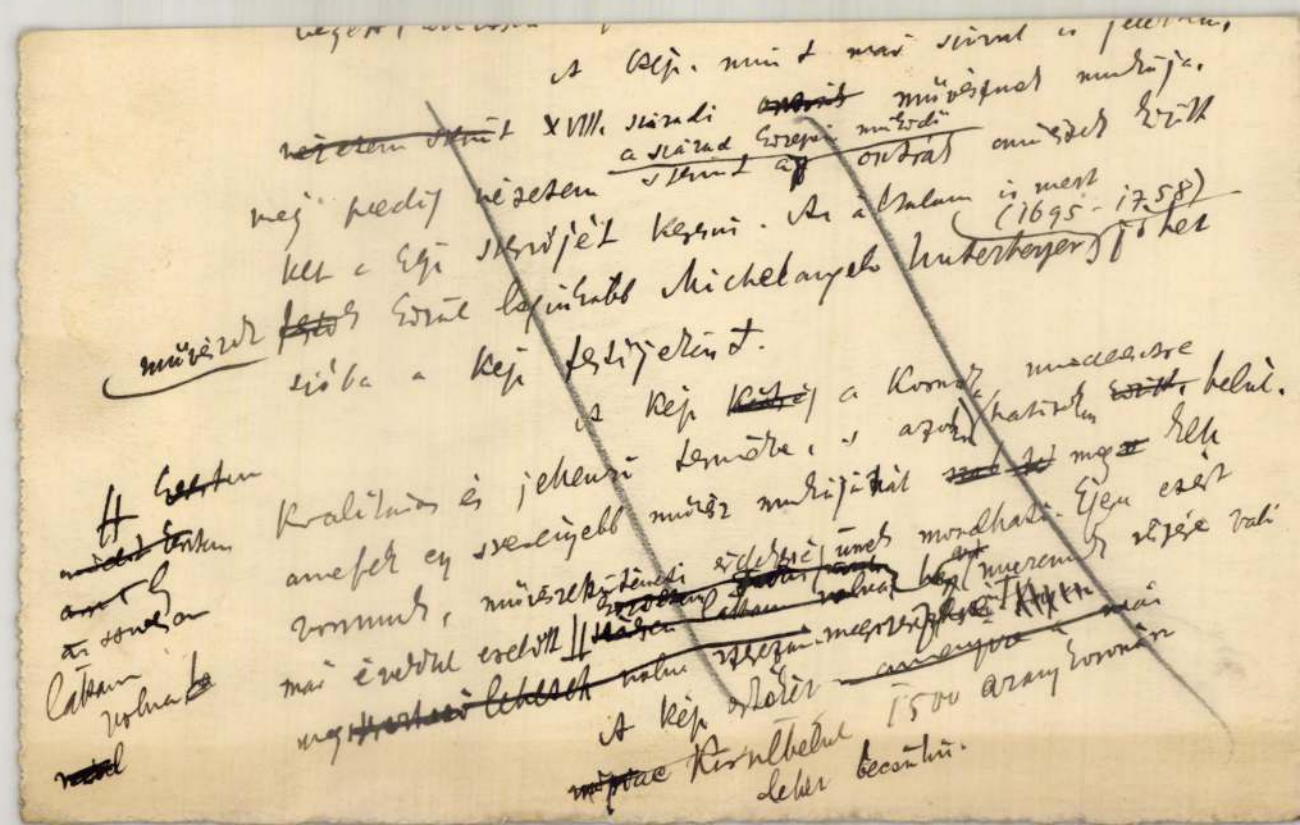

Szemlér Mihály

irod

Képrőművészet

1933. 148. l. (Szemlér Mihály emlékkiállítás.)

felmerült jövedelmet jelentett

hagyott uj vizszolgáltatási sza-

beszedett közcsőépitési hozzájá-

%.alapján a 8 %-os jövedelmező -

egváltása /6o.821.79 P/. A lak -

rvel több bevételt eredményeztek.

származó bevételek jelentős mér-

ezelésü gazdálkodásra való áttérés

lönféle jövedelmeket csupán három

t lakásokért /16.o2o.-P/, Nyomás-

o.-- P/ tételekre. Az áttekinthető-

ljes tagoltságukban mutatjuk ki,

szétosztás és az előirányzattal

i kimutatást közöljük.

S z e m l é r M i h á l y
festő

Keleti Gusztáv: Az első vegyes kiállitás. Fővárosi Lapok.1869.jan.14.

Szemlér Mihály

wod

Vas-Typ. 904. 161 l

Szemlér Mihály

irod

Szemlér Mihály eredeti vérkarcai. Amateur kiadás ~~25~~ 50 példányban.

Budapest 1915.

A Szent György Céh kiadása.

irod

A Gyűjtő 1915. 200. l.

I. S. mesterjel 1833-ból való bécsi
Keresztelési emléklemez

VII. 234.

Szemlér Mihály

festő

Kardja honvédhadnagy korából és kardkötője 1848/49.

Az Egri Vármúzeum Barcsay-gyűjteménynek vezetője. Bpest 1937. 303 és 303/a. sz.

Szemler Mihály

l.

Közlerkiáll

625. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Szemlér Mihály

f.

Ferenczi E.M. Petőfi-Terem

16. l.

Szemlő Mihály

Lipod

~~do~~

Foriagy Béla. Magyar Művészeti Almanach. 1905. 226 l.

-27

S z e m l é r M i h á l y
festő

Fővárosi Lapok.1869.jan.8. /Fővárosi hirek./

S z e m l é r M i h á l y

rajzoló

Fővárosi Lapok.1868.dec.16. /Fővárosi hirek./

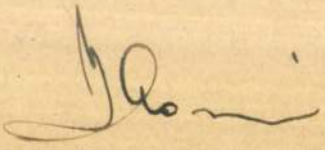

Szemlér Mihály

Somogyi kanász
c. rajza 1861
repr.

Györffy István dr

Magyar népi
hímzések. I. A cifra-
szűr. Bp. 1930.

ellenkezőjét, tehát egy negativumot akar
[illegible] mint röviden végi
művészi kapcsolatba lévő [illegible] területek
[illegible] A XI. században reánk első s
művészete hat. Indokolt ez családi, ga
fogva. Az a motivum azonban, ami oly ko
emlékein ismeretlen ebben a formában az
hatást felénk közvetitő dalmát művészet
k pcsolatai mindezideig nincsenek kellő
a XI. században ott is olasz befolyással
vizsgálata ott is negativ marad. Hasonl
művészet emlékanyagát vetjük össze csop
analogiákat azonban ez a körülmény csup
[illegible]
fémművességből került a honfoglaláskori

Szemlér

lásd

EKpt. 1861-2. 641.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Szemlér Mihály

lásd

=

Ellik 15 l. 23. l

és még sokat

lapon.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Szemler Mihály

festő

N

Szemlér Mihály

XIX. aukció

A szerelmesek, szinezett rajz, 26 x 35,

1854 30.—

A Gyűjtő. 1914. 5-6. sz

~~XIX. aukció~~

XXVI. aukció

Csikós 150.—

u. o. 1916. 28. l

Püspökvilágy, r. k.

121

Szemlér dúhág

Kossuth fegyverre nó-
litja Cegléd nőjét,
fenti rajza
repr.

Gracza II. 225. l

Kossuth a nép Évcott
Repr.
n. o. 307 cl

lett momentán nem disponálhatok, mivel
ézkednem kell, jelenleg nincs itt Romá-
röl még visszatérek.
rt adatokat ez utóbbi képet illetöleg be-
ljuttatom igen tisztelt müvész urhoz.
ves érdeklödését és készségét és maradtam
ezésével

tisztelö hive

yi Gyula urnak,
apest.

Szemlér (Semler)
Michael

Privat gelernt
Geb. in Pest
19 J. alt.

1852-53)

Bècsi akadèmia
ujhàzy

~~Kněz h. u. II. 203.~~

Szemlér Mihály

Grad

Z

Ent-Tört. 88.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Szemlér Mihály

Cród
i

Kampis Rákóczi

89. l.

Zoltai Lajos: A hajdúsámsoni bronzkincs

II. 127–133.

Szemlér Mihály

l.

Ackeres Jakobey

g. l.

m.

om. (?)

n.

Szember Mihály

Urod

z

Krok

.....nevü munkás igazoltа

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Szemlér Mihály

Lykanemzromantika

70, 93, 104, 115,
140, 193, 195-197,
212, 215, 238, l.

Szemlér Mihály (1833-1904)

„A csoszetolvaj" o.v. 57x90 cm

Védett 2. ár: 15000 ft

-FOTÓ-

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976.Szeptember.

Szemlér Mihály

„Szerelmesprár" o.v. 60x51

s.f.j.: Szemlér M. (Restaurált)

Ziziáltári ár: 12000 ft.

BÁV 42.képaukció Budapest 1977.május

Szemlei Mihaly

---

x 80 ou ewelbe

sol illustracio

az Orszag Vilagban

Szemlér Mihály

Petőfi halála
Kiszat folio
sarg alapszonával

fenti szerint
Resultat

Gemüter Milch

Kassár mun. Kat.

1. l.

Szemlér Mihály

Tavaszi ünnepély a Gróf Károlyi
palotában. Tollrajz. Vas. Ujs
1880. 320. l.

Szemlér M

Gróf Teleki László
(Hullájus 8. 1861)
Közjonat. folio.
Szemlér M. 1861.

Stemler Mihály

eletrajzát lásd

IV Ker föreáliskola
ertesztője
1897-8 évre
259 l

és 1896-7 109 lap

Szemlér kutáj

Szt. Imre. rajz.
Gara nádor megvédi Máriát rajz.
Lorauffy Ezuzsanna. rajz.
" " "
Martinuzzi megöletése. olajf.
Endre király. olajf.
Zrinyi Hona szerencsét elvesztik.
rajz.
Hunyady I. halala. olajf.
Széchenyi szobor leleplezése, rajz.
Önödi országgyülés. rajz.
László rajz
Hunyady Tamost rablók "
tamadják meg.
Jelenetek 1848 ból (9 db)
rajz.
Attila. rajz.
Arpád rajz.

Szemlér Mihály

Gróf Szápáry Géza
Zala Vármegye al-
kotm. Főispánja.
Könyomat, folio.
Jelz. SzM 1869.
Kiadta Vereby Soma

Szemlér Mihály

Szt. István. rajz.

Salamon és ut. László.
rajz.

Kálmán. rajz.

IV. Béla. rajz.

II. Endre. rajz.

Kun László. rajz.

Rozgonyi. rajz.

Ernst

Szemlér Mihály

1848. március 15. (Két oldalt betöltő rajz. Ország Világ 1884. 11. szám. (Sz. M. eredeti rajza)

Képlet az 1848/49 iki magyar háborból. Két oldalt betöltő rajz, művészi érték = 0. Ország Világ 1884. 11 szám.

Szemlér Mihály

1858 ban fogamodott a szegedi
reáliskolánál megüresedett rajz-
tanári állásra, de nem nyerte
el.

Reizner János Szeged története.
Szeged 1900. III. K. 327 l

Szemlér Antal

Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat a festészeti akademia rendes segédtanárául festőt választotta meg, ki ott működését 1855. ápr. 1-én kezdi meg.

Vas. Ujs 1855.

104. l.

Vasárnap
20
Kat. Szilvér p.

Ógörög Ján. 7 D. Pünk. v.

Hétfő
21
Kat. G. Alajos

Ógörög Ján. 8 Pünkösdh.

Kedd
22
Kat. Ákos

Szerda
23
Kat. Ediltrud

Holdtölte 23 óra 59 p.

Csütörtök
24
Kat. K. Ján.sz.

Péntek
25
Kat. Vilmos h.

Szombat
26
Kat. Ján. Pál

Izr. 17 S. Balak 6. P.

Szemlér M.

1855-6 dec. jan. tartat.

Életkép.

Vas. Ujs 1856. 15. l.

Bachus nevelsetése, (tollrajz)
Repr. Képzőművészeti Lexikon 1881.
36-37-l. (Vass Gyula rajza.)

Szemlér Mihály.

ihály

Hubay Jenő Petőfi Albumába

(Bpest 1880). Sz. M. Petőfi verset meghet Etelka sírjára írt, akkép illusztrálja, hogy a sírnál egy nő jelenik meg.

Képzőművészeti szemle 1881. 11 l. (jamár).

Két nagyobb tájképen dolgozik meghak alföldi vidéket tüntetnek fel. A művész egy életkére: A meglepetés, meg gróf Lomsich Imre tulajdonk; közelebb fénynyomású sokszorosításban jelen meg Kozmath Ferenc kiadásában.

n. o. 1881. 46. l. (márczius)

© Szemlér Mihály

Hajnali jelenet, két mámoros paraszt, a mint a szőlőhegyről haza botorkálnak. — Falusi vásár.

Képzm. szle. 1879. 151. l.

Szemléi M

Szemlér Mihály

l.

Va Hlō Konstgjüjt

III. 25, 30, IV. 26

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai hel
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Kir

Szemler Mihály

festo kitést

1833–1904.

Ujv. MZsL.

837 l.

Szilveszter ijszakai jelentek. (Pesten)

[Jelz.:] Sz. M. (Szerelmey Miklós) 1867.

G. 21x29 cm. —

Föv. Kvt. Bp. 769/240. —

Gr. Szemlér Mihály

lesz

Szemlér Mihály

Nagy Zoltán téves meghatározása

Szemlér Mihály. Magyar vitéz vézkarc.
(An. 49. Graf. Eián. 16.)

Szemlér Mihály

Szemlér Mihály

l.

Baresayegrivármuz

18. 1.

Szemlér Mihály

l.

Jbl Lotz

20 l.

rázolt és jobbra fordulva arczélben lát-
K. ANNO XXII. és T. MERCANDETTI F.
RAFI szent Ferencznek egyházi és világi
vázát S. FRANCISCI SEPVLCRVM GLORIOSVM
zi körül.

atban, eredeti átmérői 4.1: 4.1 cm.
erjesztés alapján (649/899) M az 1900:
900), az 1900: II. 24-iki 15505 (82/900)
) sz. leiratok szem előtt tartásával mint
nya 1902: VI. 5-én vétetett át.

Szemlér Mihály

† 70 éves korában
Budapesten

Vas. Ujs. 1904. 161. l.

Óbudai vaidót.

(3)

145

Szemlér Mihály (1833-1903)

„Pihenő fiú kutyával" o. Zaston 19x15 cm

J. l. G.: Szemlér M. Védett.

Kiziáltási ár: 10 000 ft

BÁV 47.képaukció katalógus,Bp.1978.december

Szinyei Merse (1833-1904)

„Kunyhó előtt" o.v. 48x38 cm

J.l.b.: Szinyei M. 1881.

Kikiáltási ár: 12000 Ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

Szemlér Mihály (1833-1904)

„Elfogott cigány" vízfestmény 16x23 cm
s.l.j: Sz. M. Pesten 857.

kiziáltási ár: 4000 ft

BÁV 48.Képaukció Budapest,1979.május

Szemlér Mihály (Pest, 1833 - Bp. 1904)

„Vihar előtt" o.v. 31,5 x 41 cm

J. l. 6.: Szemlér M. 1865 Becsértéki ár: 10000 ft.

—

„Borozgató betyár" o. karton 41 x 34 cm

J. l. 6. Szemlér M. 1860. Vidett.

Becsértéki ár: 8000 ft.

BÁV 58. Képaukció Bp. 1982. szeptember

Szemlér Mihály

A "Három kiállitás.II." c. Margitay-kritika folytatása: elsőként Marastoni József és Szemlér Mihály rézkarcait emliti, melyeket kulturhistoriai jelentőségünek tart. Majd a modernek következnek: Hegedüs László: "Fraknói müvészház" c. karca, Erdőssy Béla szines kőrajzai, Bottka Miklós rézkarcai, Nagy Sándor: "Gödöllői erdőrészlet" c. müve, Prihoda István: "Mulató társaság"-a, Tardos munkái, Sándor József "kissé Brangwynes "Theatiner Kirche"-je, Bayer Ágost hidegtü "Drezdai részlete". A felsoroltak a „Szent György-Céh" grafikai kiállitásán vettek részt, s kritika enyhén birálva méltatja müveiket. Közülük Bottka: "Körmöcbányai részlet"-ét és Erdőssy: "Havasi ut Szentlőrinc mellett" c. munkáikat hozza a lap a 227. és a 268. oldalán.

Élet, Bp. 1915. márc. 7. VII. évf. 1o. sz. 235. lap.

Szemlér Mihály (1833-1904)

„Erdőrészlet hazatérő anyával és gyermekével"
o.v. 63 x 38 cm s.l.j.: Szemlér M. 1897.
Kikiáltási ár: 12000 ft

—

„Patakparti táj gőhyával" o.v. 62 x 78 cm
s.l.j. Szemlér M. 1875
Kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Szemlér Mihály

„Verekedő cigányok" diópác 16,5 x 23 cm
s. l. j. Sz. M. Pesten 857 (Foltos)
kiállítási ár: 4000 ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Szemlér Mihály (1833-1903)

„Deák Ferenc lépmása" o.v. 57,5x47,5 cm

J. l. középen: Szemlér 1867.

Kiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Szemlér Mihály (1833-1904)

„Itatás" o.v. 68,5 x 108 cm

J. l. b.: Szemlér M. 1877 (Restaurált)

Védett. Kikiáltási ár: 18000 Ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

SZEMLÉR Mihály festő (1833-1904)

JÓZSA László: A kunszentmártoni nagytemplom két évszázada. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok,2. 1990 (1991) 98.p.

Az Olvasó Társulat kezdeményezésére 1857-ben készült a Társulat Patrónus képe Szüz Mária ölében a kis Jézussal, aki kezében rózsafüzért tart. Józsa Ilona adomá nyából készült.

Szemlér Mihály

l.

Erődi-Bodnár

36. l.

arcképe 37. l.

46. l.

1890-ig tanított
az iskolában

56. kép. *Magyar festő 1710*

A szászfalvi r. k. templom Szent Ilona és Szent Egyed oltárának mesterétől.
Ipolyi Biharvármegye, 146. szám.

MAGYAR FESTŐ 1520 körül

1. *Szent Vid olajbafőzése*

2. *Szent Miklós és a hajósok*

Fa, tempera, egyenként 72×42·5 cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi, Bihar vármegye, 131. szám.

MAGYAR FESTŐ 1520 körül
Oltárszárny:

1. *Pásztorok imádása*
(Belső kép.)

2. *Szent György*
(Külső kép.)

Szemlér Mihály

„Dunajkodál" o.v. 102x76

J.l.b.: Szemlér M. 1877. Védett

Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Szemlér Mihály

"Meglepetés" c. életképét kiemeli a Nemzetközi Kiállitásról szóló ismertetés, melyet M.J.A.: "Állandó Mütárlat" cimmel ir a julius 15. és augusztus 15.-e között megtekinthető kiállitásról.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. aug. 12.
9. sz. 1o5. lap.

Szemlér Mihály

A legifjabb festőművészek közül kitünik a müvész "Mesemondó" c. alkotása, mely a Nemzetközi kiállitáson szerepel.
M.J.A.: "Állandó Mütárlat cimmel ismerteti a kiállitáson bemutatott müveket, amelyek junius 15. és julis 15.-e között tekinthetők meg.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. juli. 1.
3. sz./ 32-33. lap.

Szemlér Mihály

"Tanulmányfő"c. festményét megvásárolták. "Tárgyhalmaz miatt" a belső boritólapon közli a lap a következő értesitést: "A Festészakadémiai Társulat részéről" cimmel: Az Első Magyar Festészakadémiát gyámolitó Társulat szombaton, aug. 25.-én d.e. 11. órakor tartotta közgyülését, amelyen eddigi tevékenységéről esett szó. Husz ifjunak biztositott akadémiai ingyen oktatást.. Az itt felsorolt müvészektől vásároltak képeket: Markó Ferenc, Marastoni Jakab, Marastoni József, Szemlér Mihály, Jakobei Károly, Mayer Emilia.

DÉLIBÁB, 1855. szept. 23. 15. sz.

Szemlér Mihály 1.

A XIX. századi magyar képzőművészet pionirja. Festett, rajzolt, litografált és rézkarcolt. Kiállításokon alig szerepelt. Munkáinak jelentőségére elsőként Munkácsy Mihály figyelmeztetett. Marastoni akadémiáját látogatta, művészete szervesen kapcsolódik az ővéhez. A litográfiát és a rézkarcot Marastoninál kedvelte meg. Illusztrációi és zsánerjelenetei a két technikával készültek.

H. B.; Szemlér Mihály; Vizimalom; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 22.l.

Szemlér Mihály 2.

Témáit a népéletből meritette, hatással volt Munkácsyra, egyik előkészitője a magyar romantikus xxx realizmusnak. Ujévi üdvözlő lapja Gavarni frissességére emlékeztet. Rézkarc-oeuvre-jét A Mügyüjtő mutatta be 1915-ös évfolyamában. /Az oeuvre hat lapból állt./További kilenc lap került később felfedezésre, köztük a Vizimalom.

H.B. Szemlér Mihály; Vizimalom; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 23.l.

Szemlér Mihály 3.

Karcolással 1863-ban kezdett foglalkozni, utolsó rézkarca 187o-ből való. A szerző a továbbiakban a Vizimalom elemzését adja. Témában, felfogásban XVII. századi holland mesterek alkotásaival mutat rokonságot /Rembrandt, van Ostade/. Összevethető Rembrandt Parasztudvar c. lavirozott biszter toll-rajzával /Szépművészeti Múzeum/, illetve J. Sc hmidt róla készített metszetével.

H. B. Szemlér Mihály; Vizimalom; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 23.l.

Szemlér Mihály

Vízimalom, rézkarc, 15,7x 22,6 cm. Horváth Mária tulajdona. /Korábbi őrzési helyé Krausz-gyüjt./
Jelzése - Sz M 1864

Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 22.l.

Szemler Mihály

A művészt megválasztották a Marastoni festészeti akadémia segédtanitójává.
Az Intézetek c. rovat szerencsés körülménynek tartja, hogy a fiatal művészre esett a választás, aki néhány évvel ezelőtt maga is az akadémia növendéke volt.

Családi Lapok Pest. 1855. I. félév.
8. sz. 374. lap.

Szemler Mihály

"Fiatal müvészünk nemrég még a pesti festészakadémiának volt növendéke, történeti képen kisérté meg erőit: Hunyady János halálát festvén." Dicsérendő igyekezetnek tartja ezt a próbálkozást a kritika, de mint mondja: ezt a "feladatot még nem birják meg vállai." Müvészet c. rovatban: "Augusztus-szeptemberi mütárlat" c. beszámoló.

Családi Lapok, Pest. 1854. II. félév.
4. sz. 187-188. lap.

Szemler Mihály

"Magyar tájkép" c. festményét,/olaj/ mint "nagy szorgalommal dolgozott" müvet kiemeli Morva Miklós: "Fővárosi séták" c. beszámolójában, a mütárlaton bemutatott alkotásokról.

Családi Lapok, Pest. 1857. I. félév.
5. sz. 69-7o. lap

Szabó Julia: Korniss Dezső ifjusága
Művészet, 1974.november - 14. oldal

Szemlér Mihály 4.

A rézkarc feldolgozásban emlékeztet Marastoni és Markó akadémizmusára, a növényzet részletező kirajzolásában előrejelzése Deák-Ébner Ebédhordásának vagy Szerelmespárjának.

H. B. Szemlér Mihály; Vízimalom; Műgyűjtő, 1971. 4. sz. 23.l.

Szemlér Mihály.

1.) Bacchus nevelkedése, (tollrajz)
Repr. Képzőművészeti Szemle 1881.
36-37-l. (Szász Gyula szobra.)

Szemlér Mihály

Hubay Jenő Petőfi Albumában (Bpest 1880). Sz. M. Petőfi versét melyet Etelka sírjára írt, akkép illusztrálja, hogy a sírnál egy nő jelenik meg.

Képzőművészeti szemle 1881. 11 l. (január).

Két nagyobb tájképen dolgozik mellett alföldi vidéket tüntetnek fel. A művész egy életképe: A meglepetés, mely gróf Somsich Imre tulajdonu; közelebb fénynyomásu sokszorosításban jelen meg Kozmath Ferenc kiadásában.

n. o. 1881. 46. l. (márczius)

© Szemlér Mihály

Hajnali jelenet, két mámoros paraszt, a mint a szőlőhegyről haza botorkálnak. — Falusi vásár.

Képzm. szle. 1879. 151. l.

Szemlér Mihály

Németalföldi, angol, osztrák, olasz és spanyol festők mellett a régebbi magyar és az uj magyar müvészetet mutatják be az Ernst Muzeum Aukció Kiállitásán, melyet Kun Imre ismertet, felsorolva az ott résztvevő müvészeket: Munkácsy, Lotz Károly, Mészöly Géza, Brodszky, Markó András, Telepy Károly, Szemlér Mihály, Kelety Gusztáv, Than Mór, Barabás Miklós, Deák-Ébner, Körösfői-Kriesch, Iványi Grünwald, Rippl-Rónai, Ferenczy Károly, Csók István.

A HÉT, Bp. 1921. május 1.
XXXII. évf. 12. sz. 2o6. lap.

Szemlér Mihály

„Vásári jelenet" Olaj, vászon
50 x 81. Jelenése lent Gabra: Szemlér M.
(Restaurált, sérült) Védett 1873
Vételi ár: 12000 ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Szemlér Mihály
(1833- 1904)

„Hunyadi János halála" Olaj vászon
115 x 96 Jelezve lent balra: Szemlér Mihály
1859.
Védett. Vételtási ár: 15000 Ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

SZEMLÉR MIHÁLY

AZ ÁHÖRÉS KORA

189.0 –

nnak, hogy a Kner-nyomda Gyomán
ő alatt, amig annyi tanujelét ad-
erkölcsi és anyagi eredmények el-
tlen esetben ajánlotta fel hely-
zzánk inasnak a fiát, azért, mert a
ye volt, tehát nem lehetett diplo-
yosodott, hogy semmilyen pályára
igazán nem lehetett az az érzésünk,
helyet itten, akinek több joga vol-
et kihasználni, mint nekünk. - De
ötvenhez és gyerekkora óta figyeli
t legalább 35 esztendeje tudatosan
dasági kérdésekkel és ezeket a

MDK

Szemlér Mihály

Ámor, of.

Nehéz ut, szén

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Öregember, fiatal menyecske, of.

Felhőtanulmány, of.

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Mikei tipus, of.

Jánoska kalandjai egy zergevadászaton, tusr.

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Cigányok

Alsócy-Teleki 4.műv. sukc. 194o. nov.

36 l.

MDK

Szemlér Mihály

Gara nádor megvédi Mária királynét, festm.

Balogh Ádám Muz. festm.

"

"

Irodalomtörténeti kiáll. 1954. jun. 4. l.

Kötvös József gimn. 100. éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

Asszony, ne okoskodj, Festm.

Erdei ut, "

"

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 4. l.

Eötvös József gimn. 100. éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

Szadai tájkép, of. Festm.

Szadai tájkép, " "

"

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 4. l.

Eötvös József gimn. 100. éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

Ülő parasztlány, cer.

Hunyadi csatája, tollr.

Árpád, szépia

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 7. 1.

Eötvös József gimn. loo éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

I. László, szépia

Kálmán, "

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 7. l.

Eötvös József gimn. loo éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

Kun László, szépia

II. András, "

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 7. l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

IV. Béla, szépia

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 7. l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

MDK

Szemlér Mihály

Magyar ökör, cer.

Parasztszekér utasokkal, tollr.

Falusi iskola, tollr.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 7. 1.

Kötsös József gimn. 100 éves fennállása.

SZEMLÉR MIHÁLY, festő

A Népr.Muz.Adattárában a régebbi magyar müvészek közül Szemlér müvei is szerepelnek a rajztár leltárában. 291o.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ, Nemzeti Muzeum, Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Huszárbravur

Almásy-Teleki 7. sukc. 1941. okt. 59 l.

MDK

Szemlér Mihály

Tájkép

loo év festészete. Szalmássy Gal.kiáll. 1948.jan.

MDK

Szemlér Mihály

Tájkép

loo év festészete. Szalmássy Gal. kiáll.

1948. jan.

Szemlér Mihály festő és grafikus

M. D. K.

1833 - 1904

litográfiái felsorolva

Gerni, A magy. körajz. 1960 207-8

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A tanyán

Esti beszélgetés

Almásy-Tel.Int. 8. oukc. 1942. febr.

39 l.

Szemlér Mihály

M.D.K.

Történelmi kompozíciója
a Magyar Nemzeti Galériába
került.

A gyűjtemények gyarapodása a múzeumainkban
Művészet, 1960. augusztus.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Deák Ferenc

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
7 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Vizmenti táj

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.

8 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A vásáron

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 53 l.

Szemlér Mihály festő M.D.K.

Életképeit és zsánerfigurái rajzolta köre, a 60-70 es években.
Életkép litográfiái jórént az Ország Tükrében jelentek meg.
Önző dunaviz-hordó
Illusztráció Lenau: A három cigány c. versékeg. — Falusi biró, Tutajos tót, Kut a falu végén

Gerszi, A magy. körajz. 1960 97

Szemlér Mihály festő M.D.M.

Az Ország Tükrében a hagyar történelmi vázlatok rajzait litografálta.

Petőfi a korábbokkal való hasban c. litográfiája

Gerszi, A magy. körajz. 1960 93, 94

M. D. K.

Szemlér Mihály litografus
festő

Az 1867 és miniszterek archépeit ké
szitettel el.

Gerni, A magy. Körap. 1960 87

Szemlér Mihály festő M.D.K.

kövajzait többnyire a tégrády-testvé
veknél sokszorosították.

Gerszi, A magy. körajz. 196073

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Édes teher, of.

Felhőtanulmány, of.

Kis fiu, of.

M. Studio 2. aukc. 1921. 26-27 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Sorozás, of.

Budai részlet, ~~gouache~~ of.

Szadai részlet, gouache

M. Studio 2. aukc. 1921. 26-27 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Somogyi vásár

Ernst 11. sukc. 1920. ápr. 36 l.

Szemlér Mihály

1904. február 28-án halt meg.

Népszava, 1974. febr. 28. 102 évf. 49 sz.. 8 p.

Szemlér Mihály

"Tanulmányfő" c. festményét választotta ki - a Festészakadémiai Társulat közgyülésén a kiküldött bizottmány- kisorsolás céljából megvételre,-közli a Müvészet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1855. szept. lo.
5o. sz. looo. lap.

Szemlér Mihály (1837-1904)

„Vízparti táj" o.fa 34×51 cm
J.l.j.: Szemlér M.

Kikiáltási ár: 6000 ft

BÁV 46.Képaukció katalógus Bp.1978.szeptember

Szemlér Mihály, [grafikus?]

„Ex libris 1848-ból

saját maga vésére":

Repr.

„A magyaros ruhák a nemzeti felbuzdulásról tanuskodnak."

Galambos Ferenc: Ex libris – a könyv őre

1751 – 1756.

Élet és Tudomány, Bp. 1970. szept. 11. XXV/37.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Szérüskert, of.

Erdei ut, vf.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 32 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Somogyi vásár, er.kőrajz

Árverési Közl. 1938, 3.rk. sz. 22 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A prágai torony, vf.

Parasztudvar, kréta

Szadai udvar, "

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 14 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Parasztfiu kapával, cer.

Erdőrészlet, cer.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 14 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Rákospatak, kréta

Szadai részlet,"

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 14 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A kortes, er.rézk.

Pesti utcaseprő a 60-as évekből, er.rézk.

Sakkozók, er.kőrajz

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 14 l.

MDK

Szemlér Mihály, festö
1833-1904

Krisztus keresztelése. Másolat id.Markó Károly után. Jelezve: C.Markó u.Szemlér. Vászon.

Elakadt szekér. Jelezve:Szemlér. /Erösen átfestve./ Vászon.

Alkonyati táj. Jelezve: Szemlér Mihály. Of.

gr. Almásy-Teleki Éva müv.int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942. máj. 10.-töl kiáll. 18.-án aukció
Kat. 38.1.

Szemlér hihály festő M.D.U.

Litografiája: „Hunyadi és rablók"
emlitve

Rózsa Gy.: A magyar tört. fest. témainak barokk feldolgozása. hűv. Ért 1959 (VIII.) 272

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Furulyaszó, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

38 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Falurészlet, kr.

Parasztudvar, "

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Tanulmányfej, er.rézk.

Rákospatak, kr.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A prágai torony, vf.

Rákosmenti malom, szém,kr. és vf.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Rákospatak, vf.

A kortes, ered.rézk.

Pesti utcaseprő a hatvanas évekből, er.rézk.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Somogyi vásár, ered.kőrajz

Sakkozók, " "

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Parasztfiu kapával, cer.

Erdőrészlet, cer.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Tolvaj cigányok, ecsetr.

A csokor

Almásy-Tel. 3.auk. 1940. ápr.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-9o.

Hegyi ut

Erdei ut

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 41 l.

MDK

Szemlér Mihály, festö.
/1833-1904/

A dudás. Jel.:Szemlér M. Pest 855. Of.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935. nov. -Képek. Ka/t. 21.1.

MDK

Szemlér Mihály festő

1867. A KT ~~[illegible]~~ „Tanulmányfő" c képét megvenni „Sauvagyi Juhánok" c kepéért keveret kinál, ezért Sz.M. nem állítja ki.

MDK-A-1-1/437., 438

Szemlér Mihály festő

MDK

1877 „A kedv" c: festmény + két tájkép
A K.T.-nél kiállítva

MDK-A-I-1/811

Szemlér Mihály MDK
1833-1904
A Mária királynőt megvédő hü Garai nádort ábrázolta.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.lo.l.

Kemlér Mihály, festő MDK

[1833 - 1904]

Az Alföld „romantikus lelkiségű" ábrázolója
mások egyike.

Péter Imre: Az Alföld a festészetben

Népszabadság, 1959. júl. 26. 7. l

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Juhász, of.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

23 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Vitorlás halászbárkák, vizf.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

31 1.

MDK

Szemlér Mihály, festő. 1833-1904

Furulyázó. Vázon.

Jelezve.

Illustr. XIII. Lábl.

Ernst Múz. aukc. 54. n. - Kiáll. 1936 nov. 22-29.

Jegyz. 23. l.

MDK

Szemlér Mihály

Emléklap gróf Somssich Pongrác halálára,
eredeti szines kőrajz

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Cifra dohányzacskó, of.

Vitorlás halászbárkák, vizf.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

MDK

Szemlér Mihály

Somogyi bivalypásztor, eredeti rézk.

Férfi akt, kréta

Somogyi bivalyfogat, er.kőrajz

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Udvarló parasztlegény, tollr.

Borozó paraszt, tollr.

Mezei idill, tollr.

Árverési KSal. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Somogyi parasztasszony, kréta

Pihenő magyar ökrök, kréta

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Parasztfiu, karján kis gyermekkel, cer.
Somogyi menyecske, kréta

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Tanulmány, cer.

Ködmön tanulmány, cer.

Árverési KSzl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

A zsákmány, tollr.

Ködmön tanulmány, cer.

Árverési KSzl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Bojtárlegény, cer.

A Hunyadi család, kőrajz

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Emléklap gr. Somssich Pongrác halálára, eredeti szine kőrajz.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

A kereskedelem allegóriája, of.

Fatanulmány, kréta

Negyvennyolcas honvéd, cer.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Oláh cigányok, kréta

Somogyi menyecske, kréta

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Somogyi cigány, szin.kréta

Az onódi országgyülés, tollr. vázlat

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Bokréta elégy, sein.kréta

Az onódi orsségyűlés, tollr. vázlat

Árverési Közl. 1938. 6.tk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Medvetáncoltató, kréta

A kortes, er.rézk.
Emléklap gróf Somssich Imre halálára, er.sz.kőr

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Somogyi parasztasszony, ver.

Borozó somogyi gazda, tollr.

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

MDK

Szemlér Mihály

Vásári sátor, cer.

Rákospatak, kréta

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

Szemlér Mihály

Bibliográfia: B. Supka Magdolna:
Szemlér Mihály. A Művészettörténeti
Dokumentációs Központ évkönyve 1954/55.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a
XIX században, Budapest, 1970.

40 l

Szemlér Mihály

eleven élményanyagot közölt a sajtóban; motivumai, alakjai a kritikai realizmus legbecsesebb alkotásainak előképzitője.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970. 300

Szemlér Mihály

(1833–1904). „Gara nádor megmenti Mária királynőt" című művével szerepelt a pesti Műegylet kiállításán.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

23 f

Szemlér Mihály

"Borozó kanász" c. képének repr.-ját bemutatja a lap.

Képes Világ, Bp. 1868. márc. eleje, 5. füzet. III. évf. 217. lap

Szemlér Mihály, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés Szemlér két művel szerepel. 228.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Szemlér Mihály (1833-1904)

Falusi iskola (tollrajz, szepró, 16x19 cm)
magyar Nemzeti galéria

Kiss Sándor: Magyarország történetének
képeskönyve 1849-1945 (Bp. 1969)

136 old.

Szemlér [ ], [ ]

MDK

Megemlítve.

Szelesi Zoltán: Bihari Sándor emlékezete
179 - 191.

Jászkunság, Szolnok. 1969. dec. XV/4. sz.

Szemlér Mihály
festő

Gara Miklós megvédi Márua és
"Erzsébet királynéhat" című kom-
pozíciója látható a tárlaton.

Borbély László: A Petró-gyüjtemény kiállitása.
Müvészet, 1971. január - 30. lap

Szentes Mihály
festő

1833 - 1904. Történelmi festményeivel lett híres.

A magyar nemzeti művészet. I. 388.
Corvina 1970.

Szemlér M.

Kőrajza 1869: Ilt caséprő. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1451

Szemlér Mihály

festő

~ról: B. Sapka Magdolna / Művészettört. Tanulmányok 1956. 219-252 /

A magyarországi műv. tört. I. 439.

Corvina 1970.

MDK

Szemlér Mihály

Kártyavető cigányleány, tollr.

Borozó juhászlegény, tollr.

Árverési KSzl. 1938. 6.rk.sz.

31-32 l.

Szemlér Mihály
festő

M.D.K.

Az „Ország Tükre" - ének készít litografiákat.

Gerszti Terér: A magyar történelmi litografia
M.M.M. Évkönyve 1952, 601.

M.D.K.

Szemlér Mihály
festő

„Jelenet a magyaródi harcteren" képe

Gerszti Teréz: A magyar történelmi litografia
M.M.M. Évkönyve 1952, 60 l.

M.D.K.

Szendrei Mihály
festő

„Hunyadi a rigómezei csata után" c. illusztrációja.

Gerézdi Rezső: A magyar történelmi litográfia.
M.M.M. Évkönyve 1952, 60 l.

M.D.K

Szemlér Mihály

festő

„Petőfi halála"

"

Gerszi Teréz: A magyar történelmi litografia

M.M.M. Évkönyve 1952, 62 l.

Szemlér Mihály
festő

M. D. K.

A művészeti oktatás kezdetei
Magyarországon
Rabinovszky Máriusz.

M. M. M. Évkönyve 1951. 68. oldal

M. D. K.

Szemlér Mihály.
(1833–1904.)

Kazinczy Ferenc, Széchenyi István, Berzsenyi Dániel és Kisfaludy Sándor csoportképe.
Jel.: „M. Sz. 1860." (?) Litografia.
Magyar Történelmi Képcsarnok.

Rózsa György: Kazinczy Ferenc a művészetben
Művért. 1957. VI. é. f. 2–3. sz.
191. l.

Szemlér Mihály festőm

csak névemlítés Munkácsyval kapcsolatban

Vita Végvári L.: Munkácsy M. ifjúsága c. kandidátusi értekezésről

Végvári L. válasza az opponensi véleményekre

Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI évf. 1. sz.

85. l.

SZEMLÉR Mihály

Vörösmarty a Föld dalát navalja
(repr.)

Művelt Nép 1955 11. lit. 47 n. nov. 20. 6 l.

Szemlér Mihály, 1833-1904.
Hegyi patak, akv.

Magy. Nemz. Renaissance Társ. IV. kiáll. 1923. 9 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Utilapu, vf.

Parasztudvar, kr.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz.

3o l.

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Hegyi patak, akv.

Magy. Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. aukciója Bp.1923.

9 l.

Szemlér Mihály /1833-1904/

Cséplés, tusf.

Árverési csarnok, 1939. 22 l.

atásának tiszteletére emeltetett,
t felmagasztaltatásának képe lát-
a mai 1938-ban épült.

i oldalán, lejtőn, a temető kö-
sürü gesztenyfasorral körülvéve.
küli, XVIII. századi templom. ~~1914-~~
~~i tornyát lebontották, a mai 1938-~~
nyolcszög három oldalával záruló
n egyszerü, tagolatlan fal, levá-
n ovális, azalatt pedig négyszög-
A nyugati főbejáró egyenes lezá-
kerettel. A templom körül nincs
síma, ~~nem tagolt~~ tagolatlan sárgára meszelt
megujítva a két hosszoldal és a
lban két, a déli szentélyfalban
szegmentives kisebb magasan nyi-

MDK

Szemlér Mihály festő

Könyvszemle: Művészettörténeti Tanulmányok szerk. Dávid Katalin Művért 1957.VI.évf.4.sz.324.l.

kemlér hihály festő

Magyar Nemzet VI. 1950 okt. 6. 5 l.
Végvári L.: Magyar grafika

MDK

Szemlér Mihály

Tájkép, festm.

"Száz év festészete" kiáll. Szalmássy Galéria. 1948.

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

Szemlér Mihály

Magyar Grafika

Magyar Nemzet
1950.VI.é.233.sz.
Széch.kvt. Végvári Lajos

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Krisztus, kőnyomat

Ernst Muz. 18.auk. 1921. dec.
1.

64

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A tanyán
Esti beszélgetés

Almássy-Teleki VIII. 1942.
39 l.

Szemlér Mihály festőművész
"Vas Laci"
Somogyi Kanász
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
1907 február

64. kép. *Szoldatits Ferenc: Háromkirályok.*

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Erdei ut, festm.
Parasztszekér, "

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.
20 1.

Szemlér Mihály

Magyar vitéz, rézkarc

A XIX.-XX. század magyar grafikája. Orsz.M.Szép művészeti Muzeum kiállitása, 1924. juniús. katalogusa 4lap

Szemlér Mihály
emlékkiállitása 1904.

Nemzeti Szalon 400-ik jubiláris és a Kéve XX. kiálli. 1929. febr.

M.D.K.

SZEMLÉR Oriháty Jeskó

Müvért. 1955. 1. sz.

Hell Imre- Seenger Ervin: A Budapesti Történeti Múzeum mütárgygyarapodása a felszabadulástól

98. e.

Szemlér Mihály
(1833-1904)

H.D.K.

657) Zrinyi Ilona elfogatása.
Somogym. Mur.

Egyjet köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

46 l.

Szemlér Mihály
festő

M.D.K

Az „Ország Tükre"-ében az illusztrációkat köre rajzolta

Genszfi Teréz: A magyar történelmi litografia
M.M.M. Érkönyve 1952, 591.

Szemlér Mihály. M.D.K.

A művészeti oktatás kérdései
Magyarországon.
Rabinovszky Márium.

M.M.M. Évkönyve, 1951. 68. oldal.

MDK

Szemlér Mihály fertő

„Pántosok" – Vánon

Debrecen város nyilv. hajtásának tárgymutatója

D. 1919. 7. lap

MNK

Szemlér Mihály festő, Pest

Magyar tájkép, 1856
Somogyi erdőcsősz, 1859
Hunyadi János halála, 1853
Alföldi vásár, 1855

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 280 művéről. Pesti Műegylet vásárlásai, 1853-63. Kézirat.

M.D.K.

Szemler Gyula
rajztanár, festő,

A Marastoni féle festő akadémia egyik tanítója,
Greguss rajztanára volt a belvárosi reáliskolában. —
Magyar tájakat festett.

Tompa Gabriella: Greguss Imre.

2 k.

Lemlér Mihály festő M.D.U.

1833 – 1904

A zenélő juhán jel. vánon 64.5 . 53

A vándorkereskedő réztarc 21.5 . 16.5

Einzelny Lukács és neje hagyatéka. Bp 1923

57

MDK

Szemlér Mihály festőművész.

Jankó barát, festm.

Árv. KSzl. 1940. dec. 7.rksz. 96. auk.
1c 1.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Vizmenti táj, tusr.

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal.kiáll.
1939. jan. 11 l.

MDK

Szentendrei festők Tára. 10 é.jub.kiáll.
N.Szal. 1939. okt. 1.

MDK

Szemlér Mihály

illusztráció

Díszes zenemű ... Vas. Ujs. 1880. 51.sz. 840 l.

MDK

Szemlér Mihály

Kacziány: Grimm Rezső. Művészet, 1912. 211-15 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Jankó barát, olaj

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. auk.
33 1.

MDK.

Szemlér Mihály

1863. „Kocsmai jelenet" c képét a KT megvette.

MDK-A-T.-1/90.

Szemler Miklós
festő

M.D.K.

Tanácskozás.

Bizarakció 1958. Budapest.

20 l.

MDK.

Szemlér Mihály.

1861. „Lacikonyha" c. művét sokuorontás áljából bírálja a KT zsűri.

MDK-A-I.-1/131.

MDK

Szemlér Mihály

Az öreg korcsmáros, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. katalogus. Aurora.
1922.

MDK

Szemlér Mihály

Egy év története, rézk.
Tájkép, rézk.

Magy. müvészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora.
1922.

Szentlér Mihály festő M.D.U.

II. Lajos holttestének megtalálása jelenetéről litográfiát készítete.

Rózsa Gy: A magyar tört. fest. témáinak barokk feldolgozása. Mův. Ért. 1953 (VIII) 279.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A kanász, festm.

Ernst Muz. 55. anke. 1937.,ápr.

34 1.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

A kortes, ered.rézk.

Pesti utcaseprő a hatvanas évekből, ered.rézk.

Szérüskert, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

33 l.

MDK

Szemlér Mihály

Pesti napszámos a hatvanas évekből,
eredeti kőrajz

A tói boszorkány, tusr.

Árverési Közl. 6.rk.sz. 1938.

31-32 l.

Seznam mincí

Pesti napszámos a betyárnak évekkel.
ezredet Kőrajz

A tét bosszorkány, tuer.

Árverést Kőrl. 6.rt.st. 1978.

31-32 l.

MOK

Szemlér Mihály, festő, grafik.

Magyar vitéz, 1864 — predeli pézkarc

Kucsmás magyar fej, 1865 — " "

Somogyi bivaly csordás, 1865 — " "

Házaló zsidó, 1866 — " "

Boldog ujévet, 1867 — " "

Bivalyfej, 1868 — " "

MDK

Szemlér Mihály, festő, grafik.

Az alku, 1863.	eredeti rézharc
Korosmai verekedés, 1864	" "
Pesti utcaseprő, 1864	" "
Három fej, 1864	" "
Fájkép, 1864	" "
Szegénylegény, 1864	" "

Szent György Céh M. Am.-és Gyűjt. Egyes. 15. aukció. Kat. 327. l.

Szemlér Mihaly:

Rajzlapok szabadkeviel való rajzoláshoz. Középiskolák számára. I. II füzet 12-12 lappal ívrét ben. (Eggenberger féle könyvkereskedés, egy füzet ára 80 kr.)

7

Szemlér Mihály

irod

A Gyüjtő. 1915. 33. l

~~Apor- Kodex X: 190~~

Szemlér M.

Deák Ferenc. 1861.

Ny. Pollák Testvérek Pesten.

Kiadja Pfeifer Ferdinánd

Szemlér M.

Deal Törvénye 1861.

Ny. Tellár Terkézel Tesz.

Kiadja Hegyes Ferdinánd

Szemlér Nuly

1856-7 ben
segedtanár volt
Marastoni-lakab
mellett a Marastoni-
fele akadé-
mia.
400 fot ér dya volt.

1854. 5 ben alkal-
mazták; egy felére kapott
200 fot
1855-6 ben kapott
400 fot.

N1 N2 N3

Szemlér Mihály, festőművész (1833 – 1904).

A Borsos és Than után haladó Jankó, Szemlér és társaik által kialakított paraszt-idillizmus túllépője, a tehetségével kimagasló Munkácsy Mihály volt.

Hevesi Szemle
1981. 1. 2-old
Szelesi Zoltán: Médgyessy és az alföldi művészet,

Szemlér Mihály

Cvad

Rottenbiller ö. dr.

Szemlér Mihály

Ottuj Világ 1904.

376 l, arcz

s Egyéb.

Okv. felh

Szemlér Mihály

Szód

A pestvárosi önálló magyar föreáltanoda 1860-diki nov. 25-én történt ünnepélyes megnyitásának emlékéül Pest, 1860. 4. l.

Parpagliolo, L. VII. 209

Szemlér Mihály

— **Aukcióra kerül Szemlér Lőrinc könyv- és képgyűjteménye.** Az állami Árverési Csarnok őszi aukcióisorán, november elején *eladásra kerül Szemlér* Lőrincnek, az ismert bibliofilnak és műgyűjtőnek kizárólag magyar könyvekből álló, mintegy *háromezerkötetes könyvtára* és *Szemlér* Mihálynak, a gyűjtő nagyapjának művészi hagyatékából származó *képgyűjteménye.* Szemlér Mihály olajfestményeit, rajzait, metszeteit és litográfiáit az 1933-ban rendezett centennáriumi kiállítás alkalmával a festő unokája kiállította. A könyvgyujteménv darabjai között számos ritkaság, valamint dedikált, vagy szerzői kézirattal ellátott darab van.

Pesti Napló

1936. nov. 6.

Szemlér

Pesten

1852. nincsen.

Katzavető nő. olaszt

L

Szemlér Mihály

arch

Orsz. Vilag

1905. 92 l

Szemlér Mihály

rajztanár

nekrolog.

Lvod

Numizmatikai köztöny

1904. 47. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

Szemlér Mihály

Kingsley Károly: A hősök. Bp. 1893. Szemlér Mihály kőrajzaival.

ezüst vitézségi éremmel tüntették ki;

3. arra, akit az 1914—1918. évi háborúban a kardokkal ékesitett III. osztályu vaskorona-renddel tüntettek ki, vagy aki ennél magasabb és ugyancsak a kardokkal ékesitett kitüntetésben részesült, valamint ennek gyermekeire;

4. arra, aki a jelen törvény hatálybalépésekor legalább ötven százalékban hadirokkant, továbbá annak feleségére és gyermekeire, aki a jelen törvény hatálybalépésekor hetvenöt vagy száz százalékban hadirokkant;

5. arra, aki az 1914—1918. évi háboruban hősi halált halt személy özvegye vagy gyermeke;

6. arra, aki az 1918. és 1919. évi forradalmak idején az ezek ellen irányuló nemzeti mozgalmakban résztvett, ha ezzel életét kockáztatta, vagy e miatt szabadságvesztést szenvedett, valamint ennek feleségére és gyermekeire, úgyszintén annak özvegyére és gyermekeire, aki ilyen tevékenysége miatt életét vesztette;

7. a belső titkos tanácsosokra, a m. kir. titkos tanácsosokra, továbbá arra, aki a jelen törvény hatálybalépésekor valamelyik tudományegyetem vagy a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem tényleges vagy nyugdijas nyilvános rendes tanára;

8. arra, aki keresztény hitfelekezetnek tényleges vagy nyugdijas lelkipásztora;

9. arra, aki a nemzetközi olimpiai bizottság által rendezett olimpiai versenyen bajnokságot szerzett.

A jelen §-ban megállapitott mentesség a mentesitett személy ivadékaira nem terjed ki.

Az első bekezdés 1—5. pontjának rendelkezéseit az 1914—1918. évi háború befejezése után az országért vivott harcokban résztvettekre is megfelelően alkalmazni kell.

Szemlér Mihály

Gara nádor megvédi Erzsébet és Mária királynékat a lázadó horvátoktól, olasz.

Budapest székesfőv. tulajd.

V.

49. Pergament oklevél

Szemlér Mihály

Mod

1

Ent. Tost. 40 l.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

m.

évi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Szemlér Mihály

1880. nept.

Lemmjelé kiállításon nem vesz részt, ujabbans ismét illusztrácziokat rajzol, mely teren a 60-as években oly szép sikereket aratott.

Hírek a mint. Képzőmův. orle. 1880. 134 l.

nyomda Budapest

Szemlér Mihály, festő és rajztanár; szül. 1833 július 4-ei [illegible] Pesten, megh. 1904 február 18-án Budapesten.

Szemler Mihály

ivod

Kert. Ung. 132. l.

Rudolf - forrás TV. 132

Szemler Mihály

festő

vrod

Krück II. 562. l.

Kollonich László gróf, nagyváradi püspök

V. 292.

i n

rmékek
r Wolf)

Telefon: automata 948-83 és automata 949-80

Újpest, Tó ucca 1. szám

M. kir. postatakarékpénztári csekkszámla 27134

Válaszában szíveskedjék a fenti jelre hivatkozni

GÖTZL LIPÓT sido

BUDAPES

VII. KER., CSEREI

Rómay Mária

Szemlér Mihály: Falusi bíró /ef.?/

SZABAD MŰVÉSZET.

1955. 10.sz. 464.l.

/Bényi L.: Munkácsy ismeretlen korai népéletképeiről/

MDK

Szemlér Mihály, graf.

Magyarországi typusok. Rézkarc. Repr.

106.1.

A Szent György Céh grafikus kiállitásából.
Müvészet. 1915.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Tanulmányfej. Cer.rajz. Hagy. bély.-vel.

Illusztráció a " Virágok könyve" címlapjához. Tusrajz. Hagy. bély.-vel.

Árverési Közl. 1937.okt. rk.sz. 38.l.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.

Szadai parasztház udvara. Krétarajz.

Jelzett.

Árverési Közl. 1937.okt. nr. sz. 33.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Vásárosok.

Tájképvázlat.

Falusi ház.

Krétarajz. Hagyat.bélyeg zővel.

Krétarajz. Hagy.bélyegz. vel.

Ceruzarajz. Hagy. bélyegz. vel.

Árverési Közl. 1937.okt. rk.sz. 38.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Somogymegyei tipusok.	Krétarajz.	Jelzett.
Tájkép.	Krétarajz.	Jelzett.
A prágai zsidótemető.	Ceruzarajz.	Jelzett.

Árv. Közl. 1937. okt. rk.sz. 37.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Tanulmány. Szinezett rajz.
Magyatéki bélyegzővel.
Velencei tanulmányok. Vizf. Jelzett.
Rákospatak. Krétarajz.
Falusi táj. Ceruzarajz.

Árv. Közl. 1937. okt. rk.sz. 37.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.
1833-1904

Orbay Antal m.kir.számbiráló képmása. Olf. Jelz.
Orbay Antalné képmása. Olf. -
Ülő parasztasszony. Ceruzarajz. Jelzett.

Árv. Közl. 1937. okt. rk.sz. 37.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Nem is érvényesülhetett volna mint történetfestő Lotz és Székely Bertalan mellett. Ihletett barátság füzte össze mindhármukat, s mind a történetfestészből indultak ki.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlék-kiállitás. Kat. 6. l.

Dr. Szemlér Lőrinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.

Gyermekarcké.

A kép és finom természetstudiumain látni, hogyan kerekedett felül Rahl akademizmusán a szeretet-reméltó Waldmüller természetrajongása.

Szemlér mint történetfestö: Lovas kurucok rohama.

Ezenkivül csak litografiák ilyen vonatkozásuak:

Petöfi halála.

Fóti dal.

Római fürdö 1933.

Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlék-kiállitás. Kat.

Dr. Szemlér Lörinc elöszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

1852-ben már a bécsi cs.kir.képzőmüv. Akadémián Ruben, az Árpádok ciklusáról híres Joh.Nep. Geiger, főként azonban Rahl és Waldmüller tanitványai között szerepel.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évf.-án rendezett emlékkiállitás. Kat. 5.l.

Dr.Szemlér Lőrinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

A Tyroler -acélmetszetü fejléccel ékes diploma/a Lánchid képével/ az emlékkiállitás egyik érdekessége.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évf.-án rendezett emlékkiállitás. Kat. 5.l.

Dr.Szemlér Lörinc elöszava.

MMK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Szökése ellenére amnesztiában részesült és már 1850-ben a marastoni Jakab által alapitott "Pesti első magyar képzőművészetek Academiája" növendéke Lotz, Tham és Grimm Rezső társaságában, ahol 1859-ben, és 1851-ben elsőfoku kitüntetésre és oklevélre érdemesitik.

Rómi fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évf.-án rendezett emlékkiállitás. Kat. 5.l.

Dr. Szemlér Lőrinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

6 rézkarc. Mappában.

Dr.Braun Róbert könyvtárának aukciója. Bp.1937.
Kat. 36.1.

Szemlér Mihály, festőm. graf. MDK

Rákosmenti tájkép. 1890.	Vászon.
Mikei kerités.	"
A poprádi tó. 1883.	"

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat. 8.1.

Szemlér Mihály, festőm. graf. MDK

Déli pihenő.	Fa.
Mikei fej.	Vászon.
Szekértanulmány.	"

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 8.1.

MBK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

A mikei tó partján. 1874.	Fa.
Homokbánya.	Vászon.
Somogyi típus a 60-as évekből.	"
A sövény mentén. 1874.	Fa.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll
Kat. 9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Meglepetés. 1879.	Vászon.
Szérüskert.	"
Kurucok rohama.	Papír.
Női kéz.	"

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll
Kat. 8.1.

MD K

Szemlér Mihály ,festőm.-graf.

A művész második felesége. 1878.	Vászon.
Kapás leány. Kömlö. 1855.	Vászon.
Viharfelhök. 1855.	Fa.
Tájkép vizzel.	Vászon.

Római fürdö.1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évford. rend.emlékkiá
Kat. s.l.

MD K

Szemlér Mihály ,festőm.-graf.

A művész atyjának arcképe. Vászon.
A művész anyjának arcképe. Vászon.
A művész második feleségé szül.Frecskay
Józsa arcképe. 1876. Vászon.

Római fürdő.1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évford. rend.emlékkiá
Kat. s.l.

MD K

Ü

Szemlér Mihály ,festör.-graf.

A müvész önarcképe. 1876.	Vászon.
A müvész önarcképe. 1857.	Vizf.
A müvész fiatalkori önarcképe.	Vászon.

Római fürdö.1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évford. rend.emlékkiáll
Kat. 8.1.

Szemlér Mihály

Újság 1936. XI. 8.

— Szemlér Lőrinc gyüjteménye és egyéb

9-től, hétfőtől kezdve 25 nap
gy napiárszelvényt. Ezekből k
orszámu szelvényt összegyüjtenie
20 oldalas, vászonkötésü zsebn

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

Két szép önarcképe 1857-ből és 1876-ból látható a kiállításon.
Szemlér 1904-ben halt meg Budapesten.

Dr. Szemlér Lőrinc előszavá.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évfordulóján rendezett emlékkiállítás. Kat. 6.l.

Szemlér Mihály, festőm.

Jelentős mint tájfestő is. Illusztrátori munkás
ságát is ki kell emelnünk, szinte könyvritkaságszámba
menő darabjait a kiállításnak:
Jó Lajcska és rossz Gyurica napi eseményei.
Pesti képeskönyvek.
Továbbá pedagógiai célokat szolgáló s annakidején
úttörő rajzmintáit és iskolai faliképeit, végül csekély
számu rézkarcait.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évfordulóján rendezett
emlékkiállítás. Kat. 6.l.
Dr.Szemlér Lőrinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.

A somogymegyei Mike és a pestmegyei Szada /egyébként Székely B.-nek is/ szolgáltatták förüvei tárgyát.
Somogyi menyecske.
A jókedvü öreg bojtár.
A javithatatlan Patkó Pista.
A csirketolvaj.
A rózsakirálynö választása.
Választási mozgalmak.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály születésének 100 évfordulóján rendezett emlékkiállitás. Kat. 6.l.

Dr.Szemlér Lörinc elöszava.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.

Külföldi tanulmányutakat kellett hogy végezzen, Itá
lia és Németország muzeumait , Praga östemetöit kellett
megjárnia, hogy majdan arra a magaslatra emelkedhessék
a magyar nép áb rázolásában, amelyen öt egyetlen kortár
sa sem multa felül.

"Biró uram" /Munkácsy mondotta erre a müvére
ez az igazi magyar tipus, nem pedig amilyet ti pingálto
csupa tótot. Célzott Jankó János parasztjaira.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett
emlék-kiállitás. Kat. 6. e

Dr.Szemlér Lörinc elöszava.

Szemlér Mihály, festőm.-graf. MDK

Boruslnap.	Vászon.
Leányfej.	"
Szadai részlet. Szada. 1882.	Papir.
Mikei paraszt. Mike. 1859.	Vászon.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. eml.kiáll
Kat. 9.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Pipázó paraszt. Mike 1859.	Vászon.
Cigány-kordély viharban. 1874.	Fa.
Ámor.	Fa.
Szadai parasztudvar. Szada. 1882.	Papir.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat. 9.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

	Szamár.	Fa.
	Gyermekfej.	Vászon.
59.	Felhőtanulmány.	Vászon.
	Cifra dohányzacskó.	Papir.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Őszibarack és mogyoró. Vászon.
Utolsó napsugarak. Pécel. 1900.
A művész utolsó műve.
56. Felhőtanulmány. Vászon.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm. -graf.

Szénapadlás. Kömlő. 1855.	Vászon.
Homokbánya.	Papir.
A kutnál. 1884.	Vászon.
Szőlő, körte, birsalma.	Papir.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. Gnek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Szadai parasztudvar. SZada.1882.	Papir.
Madonna a gyermek Jézussal. Másolat G.Bellini után.	Vászon.
Mater dolorosa.	Vászon.-

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.2nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.9.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Szadai táj.	Papir.
Énekiecke. 1889.	Vászon.
Biró uram.1885.	Fa.
A csirketolvaj.	Vászon.

Római fürdö 1833.
Szemlér Mihály szül. -nak 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat.9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

A jókedvü öregbojtár.	Fa.
Öreg ember, fiatal menyecske.	Fa.
Felhős táj.	Fa.
Cigányfej.1874.	Fa.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nak lőc. évf.-án reni.emlékriáll.
Kat.9.1.

Szemlér Mihály, festöm. graf. MDK

Szöke leány mandolinnal. 1878.	Vászon.
A javithatatlan. 1885.	" 9.1.
Somogyi menyecske. 1877.	" 9.1.
Tóparti táj. Esti hangulat 1883.	" 9.1.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 8.1. és 9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Szadai részlet. 1882.	Papir.
Mikei tipus. 1859.	Vászon.
Szadai udvar, 1882.	Papir.
Közeledő zivatar. 1897.	Vászon.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat.9.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai müvek:

Erdei ut. Vizf.
A somogyi menyecske első vázlata. 1872. Tusfestm.
A művész anyóa Frecskay Istvánné sz
Badagorska Anna. 1880. Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 11, 1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm. - graf.

Grafikai művei:

Megakadályozott választás.	Szépia.
Erdőrészlet.	"
Kis kofa.	Vizf.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 1oo. évf.-án fend. emlékkiáll.
Kat. le.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm. - graf.

Grafikai művek:

Patak mentén. 1878. Kréta-és ceruzarajz.
Somogyi menyecskék. Nagyatád.1875. Krétarajz.
Somogyi parasztasszonyok. Mike.1875. "

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 10.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm. - graf.

Grafikai művek:

Vizmenti táj. Litografia. Próbanyomat chinapapiros
Somogyi vásár. "
Férfia-akt. Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án fenti emlékkiáll.
Kat. 10.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Kurucvölgyi erdőrészlet.		Vizf.
Somogyi parasztgyerekek.	Mike. 1875.	Krétarajz.
Falurészlet.	Szada. 1882.	Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 10. l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Grafikai müvek:

Szadai ut.Szada.1875. Krétarajz.
Falurészlet. Nyáregyháza.1875. Kréta- és ceruzarajz.
Patrona Hungariae.1862. Litografia.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat.10.1.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Korcsmai jelenet.	Olaj lemezpapiron.	
Korcsmaszöglet. Mike. 1859.	Vizf.	
Szamárfej. Mike. 1859.	"	
Az itatónál.	Szépia.	

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 19.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai müvek:
Somogyi vásár. 1876. Tollrajz.
Szadai falurészlet. 1875. Krétarajz.
Somogyi fejek. Vizf. és ceruzarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.lo.l.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Grafikai müvek:

A fóti dal. A Családi Kör mülapja. 1872. Litografia

A fóti dal első vázlata. Tollrajz.

Falu vége. Szépia.

Római fürdö 1933.

Szemlér Mihály mül. -nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll. Kat. 10. l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:
Vízmenti táj. Szépia.
Petőfi halála. A Családi Kör mülapja.1871.
Litografia.
Rámaszenti malom. Szén-,kréta- és vizf.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül. -nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.10.l.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:
Választási mozgalmak 1867-68.
8. Diszmenet.
9. Lakoma.
10. A választás után.

Rónai füriő 1933.
Szemlér Mihály szül.- nek 100. évf.-án rend. emlékkiá:
Kát. 10.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:
Választási mozgalmak 1867-68.
6. Szavazás.
7. Megakadályozott választás.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.- nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 10.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafukai művek:
Választási mozgalmak 1867-68.
4. A választók tanyája.
5. A választó felvonulása.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.- nek loo. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. lo.l.

Szemlér Mihály, festőm.-graf. MDK

Grafikai művek.

74-83. Választási mozgalmak. 10 lapból álló sorozat. Szinezett tollrajzok. 1867-1868.
1. Kortesek.
2. Kortes az ellenfél táborában.
3. Követajánlás.

Rónai fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. emlékki.
Kat. 10.1.

Szemlér Mihály, festőm.-graf. MDK

Tanya tó partján. Fa.
Bojtorján. Papir.
71. Felhőtanulmány. " 1c.l.
Virágcsendélet, görögdinnyével. 1884. Vászon. 1c.l.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rend. eml.kiá
Kat. 9. és 1m.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Ledőlt fatörzs.1854. Ceruzarajz.
Udvarrészlet. Kömlő.1855. Vizf.
Gyöngyösi részlet.Gyöngyös.1855.
Ceruzarajz.

Római fürdő.1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-én rend. emlékkiáll.
Kat. 11.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

III. Endre.	Vízf.
/A kandalón./A-művész-cell-szobra--	
Szász-Gyulától.--	
Huszár a kercmában .1853.	Ceruzarajz.
Ló- és ökörtanulmányok.	Ceruzarajz.
Cigányfej. 1853	Szénrajz.

Római fürdő.1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-ére rend. emlékkiáll.
Kat. 11.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Velencei háztetők. 1893.	Vizf.
Szadai ut. Szada. 1875.	Krétarajz.
Szent István.	Vizf.
A Hotel Sandwirth udvara Velencében. 1893.	Vizf.

Római fürdő. 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 11.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Somogyi parasztasszonyok. Mike,1875. Krétarajz.
Korcsmai verekedés. 1864. Rézkarc.
Erdőrészlet. Szép juhásznő.1881. Krétarajz

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.11.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Az ónodi országgyülés.1880. Tollrajz.
Kilátás fonyói felé.Boglár.1895. Vizf.
Rákospatak.1879. "
Kosfej. Mike. 1859. Szinezett körajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.11.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Somogyi vásár.	Tollrajz.
Somogyi cigány. Mike. 1874.	Krétarajz.
Pásztorok Szada. 1871.	Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat.11.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Parasztfiuk. Mike. 1875. Krétarajz.
Szegénylegény./Patkó Pista/ Mike. 1859.
Színezett krétarajz.
Paraszthaz udvara. Szada. 1875. Krétar.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 1oo. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 11.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Grafikai művek:

Holdas éjjel. 1866.	Vizf.
Rákospatak.	"
Vizmenti táj.	Tusrajz.
Falurészlet. Szada. 1875.	Krétarajz.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. II. 1.

Szamlér Mihály

Magyar Vízfestők és Pasztellfestők Egyesületének kiállításain a Műcsarnokban "Bakonyi magyar" c. képével szerepelt.

PH.929.X.6

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

273. Wanderlust. Polka francaise von Philipp Fahrbach jr. Bp. é.n. Táborszky és Parsch. A címlap Szemlér Mihály körajza.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 16.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

A mértani- és a szabadkézi rajz kapcsolata. I-III. füzet. Budapest. é.n.Rigler József Ede. Budapest. Könyomatu rajzminták.

/ A kat.hol jelzi, hol nem, h. Szemlér Mihálytól erednek -e? /

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiáll. Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Mesék és regék. Irta: Faylné Mentaller Mariska.
16 fametszetű képpel. Budapest. 1883.
Wilckens és Waidl.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiállítás. Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Az öt világrész. Kihuzható képeskönyv. 24 szines képpel. Budapest. é.n.Rigler József Ede.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiáll. Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

A magyar gazda munkája. Színes rajzokkal.
Kiadja:Rigler József Ede.

Robinson Crusoe története. Átdolgozta:Radó Vilmos.
Budapest. 1884. Eggenberger. A kötés terve Szemlértől.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiállítás. Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Virág és gyümölcs. Uj képeskönyv jó gyermekek számára. Szines rajzokkal. Kiadja: Rigler József Ede.

Az iparos életből. Hasznos ismeretek az ifjuság számára. 8 szines képpel. Kiadja:Rigler József Ede.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlékkiállitás. Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Ezeréves Magyarország. Vezérek és királyok arckép-csarnoka A millenium alkalmából kiadja: Rigler József Ede. 47. színnyomatu kép.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

XXXXXXXXX XXXXXXX. Képeskönyv XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Irta: Pósa Lajos. 8 szinezett képpel. Kiadja:
Rigler József Ede.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll.
Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

242-243. Állatsereglet képekben jó gyermekek számára. 16-16 színes körajzzal. Budapest. é.n. Rigler József Ede.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékbiáll.
Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

240-241. Nyolc mulattató elbeszélés uganannyi képpel a tudvágyó ifjuság számára. Budapest. é.n. Rigler József Ede.

Római fürd5 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékki
Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-gyf.

Körut az állatkertben. Az ifjuság számára átdolgo
ta:Hohenauer Ignác. 11 szines körajzzal. Pest.
é.n. Lauffer Vilmos.
Németnyelvü kiadás.

Rúrai fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiál
Kat. 15.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Körut az állatkertben. Az ifjuság számára átdolgozt
Hohenauer Ignác. 11 színes kőrajzzal. Pest.é.n.
Lauffer Vilmos.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend. emlékkiáll
Kat. 15.l.

MDK

Szemlér Mihály, festő.-graf.

Intö példák képekben az ifjuság számára. Irta: Mey Ferenc. 11 szines rajzzal. Pest. 1867. Lauffer Vilmos.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Más kárán tanul az okos. Irta: Ney Ferenc.
22 színes rajzzal. Pest. 1867.
Lauffer Vilmos.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Jó Lajoska és rossz Gyurica napi eseményei. Irta: Dienes Lajos. Szinezett rajzokkal. Pest. 1866. Lauffer Vilmos.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rend.emlékkiáll.
Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály. festőm.-graf.

A napkeleti regék gyöngyei. Átdolgozta Hohenauer Ignác. 8 szines körajzzal. Pest.é.n. Lauffer Vilmos.
232-234 Állat-világ. Képeskönyv. 16 szines körajzzal. Pest.é.n. Deutsch Testvérek.

Római fürdő.1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlék kiállitás.. Kat. 14.1.

MDK

Szemlér Mihály, festöm.-graf.

Kath.Legényegyleti Olvasótár. Szerk.és kiadja I Tóth István. Dr.Szabóky Adolf, a pesti kath.legéynegylet elnöke könyomatu arcképével.. Eger. 1864.

Római fürdö.1933.
Szemlér Mihály szül.-nek 100. évf.-án rendezett emlék kiállitás.. Kat. 14.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Történeti kis ABC. Kis honfiak és kis honleányok számára. Irta: a Jókedvü bácsi. 28 színezett rajzzal. Pest. é.n. Athenaeum.

Római fürdő. 1933.
Szemlér Mihály szül. 1900. évf.-án rendezett emlékkiállitás. Kat. 14.l.

MNK

Szemlér Mihály, festőm.-

Magyar királyok és hősök csarnoka. Irta: Hohenauer Ignác. 12. színes képrajzzal. Pest. 1871. Lauffer Vilmos.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlékkiállítás. - Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.- graf.

Pesti képeskönyvek.B.Ukermann Aladár :Mulatságos elbeszélések és vadászkalandok. 12 szines kőrajzzal. Pest. 1868. Lauffer r Vilmos.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlékkiállitás. - Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-

Az állami árverési csarnok 1928.-i aukciójának katalogusa, a művész egy festményének reprodukciójával.

Kókai Lajos bpesti műkereskedésének jegyzéke 1892-ből. a "Biró uram" reprodukciójával.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlékkiállitás. - Kat. 14.l.

MDK

Szemlér Mihály, festém.-graf.

Buksy uram életrajta. Vadásztatinelbeszélé-
irta:B.Ukermann Aladár.18.rézmetszetü és számos fa-
metszetü képpel. Pest.1871. Lauffer Vilmos.

Római fürdö 1933.
Szemlér Mihály születésének loo. évf.-án rendezett eml
kiállitás. Kat. 14.1.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

207-209 Borsos és Doctor pesti műtermében a művész fényképei az 50-es évekből.

Borsos festőm. - később fényképezéssel foglalkozott.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-án rendezett emlékkiállítás. Kat. 14.l.

Szemlér Mihály

l.

Szabómagyfest

138. l.

TELEFON: 231-4

HARTMANN TESTV.

NYOMDAFESTÉKGYÁRAK BUDAPESTI FIÓKTELEPE

V. TÁTRA-

POSTATAKARÉKPÉNZTÁ
POSTSPARKASS
35828

T. C.

Ezuttal szives figyelmébe kíván
Zsigmond cég által bírt bizomán

GEBR. HA
NYOMDAFES

M.D.K.

Szemlér Mihály festö

Petöfi - illusztrációi a Hubay-albumban / 1880 /

Berkovits Ilona: Zichy Mihály Bp. 1964.

Szemlér Mih.

1833 – 1904

Család ok

Erődi – Bodnár

171 l.

Szemler Mihály Pesten

1856. máj.-jun. kiáll.: Alföldi vásár, olaj., 90 ft.

1856. okt.-nov. kiáll.: Fáji tanulmányfő, olaj., 40 ft.

1856. nov.-dec. kiáll.: Tájkép, olaj., 60 ft.

1857. jan.-febr. kiáll.: Magyar tájkép, olaj., 80 ft.

1857 máj.-jun. kiáll.: Magyarországból címen 2 db olaj., 90 ft.

1857. jul.-aug. kiáll.: Az est, olaj., 70 ft.

1858. febr.-márc. kiáll.: Az üldözött tolvajok, olaj., 120 ft.

1858. okt.-nov. kiáll.: Halász család a Tiszánál, olaj., 90 ft.

1859. aug.-sept. kiáll.: Tanulmányfő, olaj., 100 ft.

1860. febr.-márc. kiáll.: Somogyi erdőcsősz, olaj., 75 ft.

1860. aug.-sept. kiáll.: Jelenet egy somogyi korcsmában, olaj., 100 ft.

1862. jul.-aug. kiáll.: Somogyi kanász, olaj., 100 ft.

Gizella, magyar Királyné III. 33.

Szemler Mihály

Pestről 1854 Bécsben.

L.

Szemlér Mihály

1857-ben Magyar tájkép c. olajt. 60 frtért megvette a műegylet.
PMÉvk 1856-ra. 22. l.

1859-60. Somogyi erdőcsősz c. olajt. 70 frtért megvette a műegylet.
PMÉvk. 1859-re. 20. l.

1864-5-ben Tanulmányfő c. olajt. 80 frtért megvette a műegylet.
PMÉvk 1864-re. 8. l.

Gyöngyössi János, költő arckk.

III. 116.

Szemlér Mihály 3

1864 dec. – 1865. jan. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 100 ft.

~~1865. jan. – febr. kiáll.:~~

1865. febr. – márc. kiáll.: Puszta Rákoson, olajf., 60 ft.

~~Acts V. 22.~~

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Müveinek le nem évülő értéke van. Nevelt sok művészalkotót. 32 éven át a pest-belvárosi reáliskolán szabadkézi rajzot és festést tanitott. Neves tanitványai: Deák Ébner Lajos, Frecskay László, Paczka Ferenc, Innocent Ferenc, Basch Gyula, Kézdi Kovács László, Gregucs Imre, Koppay József és még sokan.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-ján rendezett emlékkiállitás. Kat. 3,4 l.

Dr. Szemlér Lörinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Amikor kezdte művészetét még nem igen volt számottevő érdeklődés a magyar művészek dolga iránt; amikor végezte már hangosabb irányzatokra figyeltek fel, s ezért részesül kései elismerésben, centenáriuma alkalmából.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-ján rendezett emlékkiállítás. Kat. 3 4. l.
Dr. Szemlér Lőrinc előszava.

MDK

Szemlér Mihály, festőm.-graf.

Budapesten született 1833-ban. 15 éves volt a szabadságharc fegyverbe szólította. 1849-ben Guyon tábornaráma osztották be hadnagyi ranggal. Néhány napra rá a végzetes temesvári csatánál osztrák fogságba esett. Sikerült megszöknie. Vázlatkönyvében arcképe [illegible] ruhában, görcsös bottal kezében látjuk.

Római fürdő 1933.
Szemlér Mihály születésének 100. évf.-ján rendezett emlékkiállítás. Kat. 3, 4. l
Dr. Szemlér Lőrinc előszava.

Szemlér Mihály /Semmler/ F.Mg.19.2

1850-51 Marastoni A kadémia - 1855 segédtanitó, 2 évig Bécs, Rahl, Geiger és Waldmüller. 1858 belvárosi reálsikola rajztanári stallumába került, 1890-ig itt müködött. 1854-kiállit (Hunyadi János halála) 1866 Martinuzzi meggyilk. Gyerekrajzok Illusztrált. 1861 kiadta az első magyar rendszeres rajziskolát "tanári és magánhasználatra." (Ly.93.o.)

1864 Olaszo. /Ly.N.r.140./

[illegible] / -"- 193 /
1864 [illegible] (-"- 195 /
1866 [illegible] (-"- 197)
Ujszépeg rajzolt. (-"- 212)
[illegible] rajzolt [illegible]. (Ly. N.r.215.)
1858 - [illegible] [illegible]. (-"- 193)
1865 - [illegible] [illegible] [illegible].

Szemlér Mihály

Szabó: Athenaeum

137 l

EGYETEMI NYOMDA

30 nap **ÁPRILIS** 15. hét

3 Vasárnap		Fekete vas. *Keresztély*
4 Hétfő		Izidor *Izidor* *Felszab. n.*
5 Kedd		F. Vince *Vince*
6 Szerda		Cölesztin *Cölesztin*
7 Csütörtök		H. József *Hermann*
8 Péntek		Dénes *Lidia*
9 Szombat		Konrád *Erhardt*

Szemlér Mihály
festő

ivéd

Barcs

303, 303/a. sz

Fenti 1848-as Lardja
és kardkötője

1.-110. ll., .
tá

Wien
K.K. Hof- und .
doucke
185

Szemler Mihály

l.

Szabad Művészet

1948. 4. 7. 146. l

1	HEFT...14.....
1	" 15/16.....
1	" 17.....
1	" 18.....
1	" 19/20.....
1	BAUDOT-LAMOTTE: Dalmatie.....
1	CECCHI....: Giotto.....
1	BECK Ö. Fülöp.....

AZAZ HÁROMSZÁZHUSZONNYOL

Szentesi Antal

1.

Szinnyei.

IX. 1040. h.

...ghivottaknak csak tanácskozási joguk van.
...dőit a főtitkár által javasolt személyek kö-
...gválasztott bizottsági titkár látja el.
...titkár előterjesztésére a vallás- és közok-

...§.

...szükségletnek megfelelően, de legalább ne-

...ozatát az illetékes bizottsági titkár javas-
...a meg. A bizottsági ülésre szóló meghivót
...tság elnöke bocsátja ki és ezen a bizottsági
... feltünteti.

...§.

...dó s egyik példányában a tárgyalási anyag
...hez melléklendő, másik példányban pedig a

Szemléritikály

l.

Szana 1890

79. l.

üemlék helyreállitása a Müemlékek
irányitása mellett, de nem a köz
készségéből folyt. A deáki bencés
erédi Jusztinián hercegprimás finan-
gyhirü bencés apátsági templom kül-
tes formáit lehetett megmenteni,
vészet legkiválóbb képviselőinek alkotás

czi kastély helyreállitását az egyik
illusztrálva azt is, hogy nemcsak a
gánosok egyaránt kivették részüket
gmentéséből.
olyosabb és sokkal több feladat várako-
gára. A már négy esztendeje folyó hábor
an mutatkozó hiányok erősen gátolták
nek ellenére azonnal hozzáfogtunk az
llitásához. A hiányzó fedélszék és zsin-
knem teljesen befejezést nyert.
zának helyreállitásával egy reneszánsz
ozott ki a mult századi helytelen
nt Mihály templom déli toronyaljában
az itt feltárt XV. századi falképeket

Szemlér Mihály

MDK

Bakonyi magyar

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás

MDK

Szemlér Mihály, festő

Képzőművészeti Szemle, 1879. 12. sz. 150 l.

Szemlér Mihály, festő, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853.juli 17.31.619-621.

A pesti állandó képtárlat.

MDK

Szemlér Mihály

Ambcsata. 128.l.

Szendrei Mihály

l. Életrajz

Vácz Mur. lajstr.

229. l.

VIII ème
Vente aux enchères à Zurich
27 février à 3 mars 1928

Partie: Espagne et colonies espagnoles

Szemler Mihály

l.

Tragor vácmüvenei

97 l

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST IV. KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. SZ.
Telefon: 186—281
Postatakarékpénztári csekkszámla: 58.037

Sorszám: **40906**

Budapest, 1940. V. 30.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula *úrnak*
úrnőnek

M.K. 16722. titkár

Bp. XI.

Lágymányosi-út 16.

Nagybecsű rendelkezésére kiadjuk az alant felsorolt könyveket és azok pengő pont értékével b. számláját megterheltük.

D-l.	Címe	Pont-	Pengő-

Szemlér Mihály

F. M. 19.3

1858-90 reálistolai tanár.
gazda nádor magyarok Mária Ti... ...
1874 Pántosz, [illegible] 1 k gimnazium, 1882 Szénagyártó,
85 Biró utom. (Ly. III. 130. 1.)

A MAGYAR POSTA BETEGSÉGI BIZTOSITÓ INTÉZETE

BUDAPEST 4. — POSTAFIÓK 373.

3224 szám
19

FELVÉTELI IGAZOLÓLAP

a közkórházi ápolási és a betegszállítási költségnek a nyilvános betegápolási átalány terhére való elszámolására a 6000/1931. M. E. sz. rendelet 5. § a alapján.

5. Igazolom, hogy IGAZOLOM posta 15 nevű felesége — gyermeke a m. posta betegségi biztosító intézeténél biztosított — igényjogosult családtag és ezért az intézeti alapszabály 33. §-a értelmében a közkórház vagy állami klinika legalsó osztályán „rendes betegség"-gel ..... napi kórházi ápolásra van igénye.

Budapest, 19 19/10/19

P. B. B. I.
intézeti igazgató.

P. B. B. I. 921 sz. ny. Jakab nyomda, Budapest

Szemlér Mihály

Nemzeti Szalon jubiláris tárlatán genre-tanulmányaival szerepelt.

PH. 1932. x. 16.

Szemlér Mihály

F. M. 19.

1833-1904 Pest és Bécs.

Raptanár.

Gara nádor [illegible] [illegible] [illegible].

Csiszkolvaj

Onódi gyűlés (szép)

Zvinyi Ilona és gyermekei elfogatása (szokaj)

Martinovics [illegible].

Anyakvi sz.: .....

év: .....

akcim: .....

aktárgyak: .....

folyam: ..... Vallás: ..... Szül. év: .....

aktárgyain kivül tud .....

.....

nitást vállal: helyben — vidéken.

apott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

egjegyzések: .....

Szemlér Mihály

Szilágyi István arc-
képe

l

Erdélyi-Bodnár

40. l. 43. l.
44. l.
46. l.

Pertorákos, a győri püspök nyaralóhelyén
Vászon, olaj, 42·5×58 cm.

59. kép. *Benczur Gyula*

Szemlér Mihály MDK

Vásári jelenet, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Szemlér Mihály MDK

Hazafelé, olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Szemlér Mihály, festö
1833 1904

Erdei ut. Jelzett. Olf.
Illusztr. a III. táblán.

Árverési Közlöny, Postm., rajnok. 1936 okt. 4. nr. sz. 42. l.

Szemlér Mihály

festő és rajztanár

Székely Bertalannak a Bécsi Akadémián kollégája később ő hivta Székelyt Szadára.

Lyka Károly: Székely Bertalan Szadán
Rajztanitás 1960; IV. xz. 27.1.

Szemlő Mihály

A Párhatakarékpénztár aukciójáni festménye szerepel.

Esti Kurir, 1928. Jún. 4

M.D.K.

Szemlér Mihály /1833-1904/

657. Zrinyi Ilona elfogatása. Tusrajz. 45x31 papir

Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
46. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Szemlér Mihály /1833-1904/

737. Kis kofa. Vizf. 22x15 papir.
748. Felhőtanulmány. Vizf. 14x25 fa. /A 748-as számozás tévesen 738 helyett szerepel. A füzet 52. s a tévedés folytán az 53. oldalon is -tehát kétszer- irja ugyanezt a számozást./

Háborus műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 52. l.

MDK

Szemlér Mihály

Hazafelé, of.

M.táj- és életképiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Szemlér Mihály

Vásári jelenet, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.

1927. jan.

M.D.K.

Szemlér Mihály /1833-1904/

971. Erdős részlet. /A Szép Juhászné/ Krétarajz. 46x35 papir.
972. Petőfi halála. Kőrajz. 52x70 papir.
973. Patrona Hungariae. Kőrajz. 70x52 papir.
974. Patak mentén. Szépia. 29x40 papir.

Elvesztek. /Fővárosi Képt./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
68., 69. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Szemlér Mihály

Pásztorok, olf.

Tanácskozás, olf.

Tájkép viharfelhővel, olf.

Delelő gulya, olf.

Miccarnok: 1959 Az Alföld a festészetben

Szemlér Mihály MDK

Alföld, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Szemlér Magda, keramikus iparművész

Négy iparművész munkáiból nyílt kiállítás a Vépcsarnok győri bemutató termében. A keramikus, a textiltervező a két belsőépítész lakberendezési tárgyai harmonikus egységet alkotnak. – Szemlér Magda padlóvázáját bárhová állítják, máris hangulatos sarkot teremt a szobankban.
(említve). Ez a bemutató jún. 10.-ig tekinthető meg.

TV-Híradó

1982. V. 28. Televízió 19.30 (Sz. Gyné).

MDK

szemlér, grafikus

kisérletei 1892 körül, mikor még csak a metszetet /Stich/ ismerték ,- a rézkarc terén meg igen szegenyesek.

Szél Andor: Magyar grafikus-müvészek nagy sikere Zürich-ben.
Magyarság. 1924 szept. 30. 4.l.

Szemlér, "jeles rajztanár"

Müve a„Magyar Minisztérium arcképcsarnoka" c. mü.
Irodalom és müvészet c. rovat közleménye.

Családi Kör. Bp. 1867. márc. 1o.
1o. sz. 235. lap.

MDK

Szemlér Mihály festő
(1833-1904)

Rajztanár.
Pesten fest történelmi- és életképeket

Déri Múzeum Kéziratai, Debrecen, 1954. 30. lap

M.D.K.

Szemlér Mihály festő

Teleki László arcképe – kőrajz
Garibaldi arcképe (84. kép.)

Gerevich, A magyar kőrajz. 1960 86

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904

Csirketolvaj cigányok, szépia

Árv.Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 39. l.

MDK

Szemlér Mihály, festö
1833-1904

Gara nádor megvédi Mária és Erzsébet királynékat
a lázadó horvátoktól.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. A nagy uttörö mesterek
gyujt.kiáll. OMKT-Mücsarnok. Kat. 8.1.

Szemlér Mihály (1833 - 1904)

Patró Pista. „Mike 1859"
arv. és kréta, 399 x 258 mm.
Ltr.: F 57.156.

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XX. násad.
Szat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959

25

Szemlér Mihály (1833-1904)

Megakadályozott vélemény. (1867.)
Lavírozott olajfestés, 240×325 mm.
Szerepelt a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959. 48 l., ill.

17.l.

Szemlér Mihály

„Füredi Mihály" olaj, 1860. 80x64cm

Magyar szinész portrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX. század. Budapest, 1966. 30 l.

M.D.K.

Szemlér Mihály

"A kortestanyán" c. képét bemutatja a lap. Komócsy József a kép hatására szatirát irt, azonos cimmel, irja a lap.

Magyar Salon, Bp. 1884. május 1. 8-9. lap
I. kötet.

MDK

Szemlér Mihály

festőművész- tanár

A Pestébelvárosi "Reáltanodában" Lechner Ödön rajztanára volt.

Dr.Kismarty-Lechner Jenő: Lechner Ödön. Bp. 1961.

MDK

Szemlér Mihály 1833-1904

Tanya, of.

Fatanulmáyn, of.

Katonatipusok, vf.

" "

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 31 l.

MDK

Szemlér Mihály, 1833-1904.

Szent László király, akv.

M.N. Renaszánsz Társ. V.sukc. 1923.

24. o.

Szemlér Mihály (1833-1904)

Erdős részlet. /A Szép Juhászné/
Krétarajz.Sign.1881.

Petőfi halála.
Kőrajz.Sign.1871.

Patrona Hungariae.
Kőrajz.Sign.1862.

Patak mentén.
Szépia.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Szemlér Mihály (1833-1904)

Kis kofa.
Vizf.

Felhőtanulmány.
Vizf.

M.D.K.

Szemlér Mihály, festő, 1833-1904

Kupezky Jánosnak "Kuruc vitéz" c. képe, amelyet Westermayer, mint Rákóczi képmást mutat be. Szemlér 1861-ben kőrajzban másolta a rákóczi családot ábrázoló művén. Nagyméretű litográfia. A Tört Magy. Tört. Képcsarnokban van. 162.o. 30. jegyz.

Bózsa György: Megjegyzések a magyar történeti ikonográfia néhány kérdéséhez. 157.o.

Folia Archaeologica. VI. 1954. Bp. Tankönyvkiadó Váll. 1954. Bp.

M.D.K.

Szemlér Mihály

"Somogyi menyecske" c. művét hozza a lap. Repr.

"Gara nádor megvédi Mária és Erzsébet királynét a horvátoktól" c. műve és
"Szadai falurészlet" c. festményeinek repr.-ja.

Magyar Salon, Bp. 1905. március. 41. kötet 515-518. lap

SZEMLÉR MIHÁLY /

Fűredi Mihályról rémült portréja az Operaház első emeleti márvány oszlopcsarnokában látható.

Pest Megyei Hírlap (Váci Napló)
1968. nov. 26.

/4

Szemlér Mihály MDK

Esős idő, szénrajz

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Szemlér Magda, kerámikus

Samott falburkolatokat mutat be.

Rozmváry Ferenc: A III. Országos Kerámia Biennálé Pécsett

918-919.

JELENKOR, Pécs, 1972, október. XV/10.

Szemlér Ferenc, festő MDK

A MSZMP kongresszusa tiszteletére a Pelöfi Irodalmi Múzeumban rendezett kiállításon bemutatásra kerül Szemlér Ferencnek az 1867-ből való: Választás című képe.

—: „Munkásélet" címmel képzőművészeti kiállítás nyílik

Népszabadság, Bp. 1959. okt. 29. 8.1

Szemlér

Műcsarnok őszi tárlatain a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállításain szerepelt.

MH. 929.X.6.

MDK

Szemlér

Uj müvészeti árverés a Postatakarékpénztárnál. A Mügyüjtő 1928. 6-7. sz. 193.l.

MDK

Szemlér

Pipics Zoltán dr: Emlékek társulatunk multjából.
Evk. KMT 1929. 145. l.

Szemlér Ferenc festő M.D.K.

Vágtató lovasok, betyárok, a hajkedő kusengő szegénylegények, betyárüldözés, kocsmai verekedés st b. témái népéletképeinek

Bényi László: Az Alföld festészetünkben 44.l.
Az alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960.

MDK

Szemlér Lőrinc: Udvarlás olf.

Nagy Magán/gyüjtemény Aukciója, 1921. Rákóczi ut 30.I.e.7.

Szemlér Lőrincdr

ünnyújtó

Élctr. arch.

Lefeltlex 1036 l.

T. 4943.

von ábrázolt tiszt vezetése mellett
a háttérben fák látszanak. Felirata:
RICHIENNE.

-tz.

. 25.9: 20.9 cm.

Szemlér Magda

Csempefalai szerepelnek
a III. Országos Kerámia Biennálén
Pécsett

Népszava 1972 október 27
2. old.

Szemlér Magda, iparművész, kerámikus

Iparművészeti főiskolát végzett. „Most értelmes, felelősségteljes munkát végez (a Herendi Porcelángyárban), mégis, csak 1700 forint a havi keresete — kevesebb a segédmunkásoknál"

Harminc éves.

Máté György: Agyagformálók, emberformálók

4–5.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 9.

Szemlér Magda
keramikus

Szemlér Magda mértalan számú
lapokból álló, a síkfelületből finoman
kiemelkedő Körmotívum-rendszere az
anyagszerűség és egyszerűség példája.

Havas Valéria: A III.pécsi kerámia biennáléról.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 37.oldal

M.D.K.

Szemián Károl, asztalosmester

Pesti mester. A múlt század első felében átliggatott cseréptányérkát ajándékozott a Nemzeti Múz.-nak. 191.o.

Tápay-Szabó Gabriella: A 150 éves Múzeum története a kéziratos naplókban. 189.o.

Folia Archaeologica. VI. 1954. Bp. Tankönyvkiadó Váll. Bp. 1954

SZEMJÁN, bronzművesmester

Szórády Ferenc gyori rézműves, miután Gyorott Pálos Ede gyori rajztanárnál tanult rajzolni, felment Pest re Szemján bronzmesterhez és ott dolgozott. 230.old

TIMAFFY LASZLÓ: Gyori fémművesek 227.old

ARRABONA, A Xantus János Múzeum Evkönyve, 15.sz. Győr, 1973

Szemian Ágoston ~~[illegible]~~

bronzmüves

Készítette 1895-ben az alábbi templom főoltárának hat bronzgyertyatartóját

Szabó pestiferencrendiek

79. l –

Ment

à Összeg

P fill. P

Jött

1934.			
hó	nap		Magy. Osztrák Hitel.
nov.	2.	Jegyzék szerint	300
nov.	28.	Jegyzék szerint 13,500 – P.	
		2½ ‰ alkuszdíj 33·75	
		3¾ ‰ Zsírodíj 50·62	
		értp. forg. a. @ 18 f. 3·60 87·97.	
nov.	30.		
"	30.	Nyereség	
			300
1934.			

Szemián Ágoston

Ötvös

1932

l.

Schvenjózsefvárosi

19. l.

T. 6357.

rágokkal ékesitett keretbe foglalt
, a Fortezza és a Castello foglal-
mentén balra erőd látszik, az elő-
ták. Felirata a lebegő mondatszala-

imo, &/ Eccellentissimo
GARZONI,
Storiografo pubblico.

25.2 : 33 cm.

Szemian Ágost

ötvös

l.

Schoenkokuskáp

17. l

SZEMETHY ORSOLYA

Új művészet

2002. szept.

30. o.

Szemián Ágoston
bronzmüves MDK

A pesti ferences templom főoltárán a bronzmunkákat Herpka Károly iparmüvész tanár és Szemián Ágoston bronzmüves készitette.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom
Bp. 1959. 20.o.

Szemlér Mihály

Újság 1936. XI. 8.

— **Szemlér Lőrinc gyüjteménye és egyéb művészeti kincsek.** A postatakarékpénztár legközelebbi aukciójának anyagát vasárnaptól fogva tekintheti meg a közönség. Az aukciós anyagnak legérdekesebb része, már annálfogva is, hogy egyetlen gyüjtőnek összefüggő gyüjteménye — Szemlér Lőrinc könyvtára és képtára. Szemlér Lőrinc néhai Szemlér Mihálynak, az ujabb magyar képirás érdemes uttörő művészének unokája Nagyapjának művészeti hagyatékát sokáig kegyeletesen őrizte és az érdeklődőknek szivesen meg is mutogatta rómaifürdői otthonában. Ezt az anyagot bocsátja most önkéntes árverésre. Az öreg Szemlér Mihály a táblabirókorban nevelkedett festő volt. Legtöbb kortársától az különbözteti meg, hogy müveiben tudatosan kereste a magyar vonatkozásokat. Kedves genre-képeket festett és finom kis tájképek kerültek ki ecsetje alól. Ezek a munkái igen számos rajz és néhány rézkarc társaságában most mind kalapács alá kerülnek. Külön rovatba tartozik Szemlér Lőrinc könyvgyüjteménye, amely a magyar illusztrációs könyvnek legteljesebb és legszebb magángyüjteménye. Szemlér dr. azok közé a gyüjtők közé tartozott, akikre a kiadók és a művészek bizton számithattak, ha pazar kiállitásu könyvet, vagy grafikai albumot bocsátottak közre. Az utóbbi ötven esztendőnek minden diszmüve és minden illusztrációs könyve megvan Szemlér dr. gyüjteményében, mégpedig tulnyomó részt különösen szép példányokban. Az árverési csarnok azzal becsülte meg ezt a páratlan gyüjteményt, hogy anyagát külön katalógusba foglalta. Ez a katalógus szükszavu mivoltában is nagyértékü adattára a magyar könyvillusztrálás történetének. A Szemlér-gyüjteményen tul az aukciói kiállitás egyéb anyaga is igen értékes. Különösen gazdag jó festményekben. Barabás Miklósnak, Borsos Józsefnek, Mednyánszkynak Lotznak, Ferenczy Károlynak és másoknak szebbnél szebb képei szerepelnek a kiállitáson. Kimagaslik közülük Munkácsynak kedves genre-képe, a mesterien megfestett „Két család". *(e. a.)*

Újság 1936 XI/8

9-től, hétfőtől kezdve 25 nap
gy naptárszelvényt. Ezekből k
orszámu szelvényt összegyüjtenle
220 oldalas, vászonkötésü zsebn